MÜTTEFEKUN ALEYH
HADİSLER

Buhârî ve Müslim'in İttifak Ettiği Hadisler

صحيح البخاري

SAHÎH-İ BUHÂRÎ

صحيح مسلم

SAHÎH-İ MÜSLİM

Muhammed Fuâd Abdülbâki
Tertibi

Düzenleme, Çeviri, Tahriç ve Notlar
Abdullah Feyzi Kocaer

hüner

SUNARKEN

«Size ayetlerimizi okuyan, sizi arındıran, size Kitap ve Hikmeti öğreten, bilmediğiniz şeyleri de size öğreten İçinizden bir Peygamber gönderdik..» (Bakara: ısı)

«Okur yazar olmayanlardan, kendilerine Allah'ın ayetlerini okuyan, onları arındıran, onlara Kitap ve Hikmeti öğreten bîr Peygamber gönderen Odur. Halbuki bundan önce onlar ne yapacaklarını bilemiyorlardı.

O Peygamber, henüz kendilerine katılmamış olanlara da Allah'ın ayetlerini okuyan, onları arındıran, onlara Kitap ve Hikmeti öğretendir.» (cuma: 2-3) «...Sen onların aralarında iken, Allah onlara azap etmez...» (Enfai: 33) Sözün en hayırlısı Allah'ın kitabıdır. Yolların en hayırlısı Muhamrned'in yoludur.Sonsuz kudretiyle âlemleri yoktan var eden Yüce Rabbimize hamdü senalar olsun. Onun yüceliği karşısında saygıyla eğilir, Ona kul olduğumuzu ikrar, âcziyetimizi itiraf ederiz.

Salât ve selâm, Kâinatın Efendisi, insanlığı en doğru yola ileten rehber, rahmet peygamberi Efendimize, onun hanesine ve ashabına olsun.

Bir yıl önce "Sahîh-i Buhârî Muhtasan Tecrîd-İ Sarîh" isimli çalışmamız ile siz kıymetli okur-îanmızla buluşmuştuk. Beklediğimizin çok çok üstünde bir ilgi gören bu çalışmamıza gösterdikleri alakadan dolayı şükranlarımı arz etmek İsterim.

Şimdi ise hadislerin sıhhati açısından önceki çalışmamızın zirvesi mesabesinde bir çalışma ile siz okuyucularımızla buluşmamızın bahtiyarlığını hissetmekteyiz.

Gerek bu satırların yazan, gerekse yayın evi olarak bu tür çalışmalarla okuyucunun kolay ve rahat bir şekilde hadis okumasını hedeflemekteyiz. Siz değerli okuyucularımızın hadislerle olan İlginize bir katkıda bulunmuş olmak en büyük temennimizdir. Umarız bu çalışma vasıtasıyla hadisler arasında yapacağınız seyahatten memnun kalırsınız.

Her şeyden önce şunu belirtelim ki biz de bir kuluz. "Beşer, şaşar" atasözüyle insanoğlunun hatadan kurtulamayacağı en veciz bir biçimde dile getirilmiştir.

Çalışmamızda hatalan en aza indirmeye gayret gösterdik. Ancak en mükemmel Yüce Allah'ın kitabıdır. Bu nedenle çalışmamızda kusur ve eksikliklerin bulunmadığını söylemek mümkün değildir. Kusur ve eksikliğimiz siz okuyucutanmız tarafından tespit edilirse yeni baskılarımızda düzeitebilmemiz için bize bildirmeniz bizleri memnun edecektir.

Müttefekun aleyh hadisler hakkında bize derli toplu bir eser sunan Merhum Muhammad Fuâd Abdülbâkîye Yüce Allah'tan rahmet ve mağfiret dilerim. Kabrinin nurlanmasınr, makamının cennet olmasını niyaz ederim.

Sizleri hadis seyahatiyle baş başa bırakmadan önce bu çalışmamızda emeği geçen tüm kardeşlerime özellikle çalışmanın elinizdeki şekilde basılmasında ve yayımlanmasında emeği geçen HÜNER Yayınlarına bu satırlar içerisinde teşekkür etmek isterim.

Ayrıca bana böyle bir çalışma ortamı hazırlayan, evdeki yokluğuma katlanan aile efradıma teşekkürümü arz eder, yetişmemde emeği bulunan hocalanmdan hayatta olanlara saygılarımı sunar, âhirete göçenlere, Yüce Allah'tan rahmet ve mağfiret dilerim.[1]

Selam ve Hürmetlerimle

Abdullah Feyzi Kocaer

YAYINCIDAN

Hüner Yayınları, yayın çizgisini 'Yapabileceğinin en iyisini yapmak' olarak belirlemiştir. Bu bağlamda ilk kitabı 'Büyük Hadis Külliyatı «er-Rudânî» olmuştur. İkinci yayını ise 'Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh'dir,

Şimdi ise iki Büyük Hadis İmamı Buhârî ve Müslim'in buluştuğu zirve olan 'Müttefekun Aleyh Hadisleri' yayınlıyoruz.

Âlemlere rahmet olan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yaşadığı iklimi, Peygamber mescidini, aile ve sosyal hayatını bir nebze evlerinize, iş yerlerinize kısacası tüm hayatınıza taşıya bilirsek kendimizi en bahtiyar hissedeceğiz.

Bu değerli çalışmanın sizlere ulaşıncaya kadarki serüveninde e-meği geçen başta değerli yazarımız Abdullah Feyzi Kocaer Bey'e, tashih, matbaa ve cilt emekçilerine şükranlarımızı sunuyoruz.

İnsanlığın, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in mesajına en çok muhtaç olduğu 21. asırda, işte onun dünyası, sosyal adaleti, siyaseti ve onun terbiyesiyle yetişmiş ashabı!...

Sizleri Asr-ı Saadet iklimi iie baş başa bırakıyoruz.

Çalışmalarımızın başarıya ulaşması ancak Yüce Allah sayesindedir. [2]

GİRİŞ

Müttefekun Aleyh Hadisler

Müttefekun aleyh anlam olarak, üzerinde ittifak edilen herhangi bir konu, söz veya mesele, demektir. Bu terimin, İslâmî ilimler sahasında değişik anlamlarda kullanıldiğı görülür Sahabe tarafından müttefekun aleyh olan hususlar, bütün sahabenin ittifak ettiği ve hiç birinin muhalefet etmediği hususlardır. Fıkıh sahasındaki müttefekun aleyh ise, imam ve müctehidlerin İttifak ettikleri hükümlerdir. Bu hükümlerle ilgili ittifaka ayrıca "İcma"da denilmektedir. Abdestin namaz için şart oluşu, günde beş vakit namazın farz olarak kılınışı, sahabe ve fukahanın ittifakı için örnek olarak gösterilebilir. Aynca bir mezhep bünyesindeki müctehitlerce müttefekun

aleyh olan hususlar da vardır. Hanefi mezhebinde İmam Ebu Hanife, Ebu Yusuf ve Muhammed'in ittifak ettiği hususlar gibi.

Hadiste müttefekun aleyh: Bir hadisin sıhhati üzerinde hadis imamlarının birleştiği ve hepsinin o hadis için sahih olduğu kanaatına vardıkları hadislerdir. Hadis imamları böyle hadisler çin genellikle 'bu hadisin sıhhati müttefekun aleyhtir1 ifadesini kullanırlar.

Bu arada İbni Mende'nin, (v. 395) kitabında rivayet ettiği hadisleri şahitleriyle takviye ederken "...Bu hadis, sıhhati üzerinde birleşilen bir hadistir...bu isnadlann tümü makbuldür, Muhammed b. İsmail {ButârD ve Müslim b. Haccâc ile diğer hadisciler cemaati rivayet etmiştir[3] diye belirterek dördüncü asrın sonlarında görülmeye başlayan, beşinci asrın başlarında Hâkim Neysâbûrî (v. 405) ile gelişen, altıncı ve bundan sonraki asırlarda sıklıkla rastlanan ve artık bir anlama odaklasan diğer bir kullanım ise Buhârî ve Müslim'in bir konuda, aynı sahabiye dayanarak rivayet ettiği hadislerdir.

Bu son tarif artık günümüze kadar bu şekilde kullanılmakta olup kitabımızın ismini verdiğimiz "Mütefekun Aleyh Hadisler" terimi bu anlamı içermektedir.

Bu tür hadisler, hadis kitaplarında zikredildiğinde, hadislerin sonunda "Bu, müttefekun aleyh bîr hadistir" veya "Bu hadisi, Buhârî ve Müslim rivayet etmiştir" seklinde ifadeler yer almaktadır.

Bu iki hadis imamının kitaplarına aldıkları hadislerin en güvenilir olması ve sıhhati konusunda gösterdikleri titizlik, kitaplarının el üstünde tutulmasına neden olmuştur. Öyle ki, kendilerinden sonra gelen pek çok âlim nazarında, bir hadisin Sahîh-i Buhârî ve Sahîh-i Müslim'de bulunması hadisin sahih olması için yeterli görülmüştür. İslâm dünyasında büyük bir itibar kazanmış, içerdikleri hadislerin sahih olduğuna dair pek çok âlim ittifak etmiştir.

Hadis ilminin, âdeta Buhârî, Müslim ve onun çağındaki âlimler döneminde varacağı en büyük zirveye ulaştığını söyleyen İbni Esîr, (v. 600) Buhârî ve Müslim, hakkında şu tespitlerde bulunmaktadır. "Her ikisi, kitaplarına Sahîh ismini vermişler ve kitaplarına böyle Sahih ismini veren ilk kimse olmuşlardır. Şüphesiz bu iki âlîm, söyledikleri söze sadık kalmışlar, vardıkları kanaatleri doğrulanmışlardır. İşte bu nedenle Allah, onları doğuda

ve batıda; denizde ve karada büyük bir kabul görme ile nzıklandırmıştir... Bunun böyle olmasının nedeni niyetlerinin doğru, kalplerinin ihlaslı, kitaplarına aldıkları hadislerin sahih olmasındandır.[4]

Buhari ve Müslim, hadis rivayetinde son derece ciddi ve titiz davranmışlar, yalan söylediği tespit edilen kimselerden hiç bir surette hadis rivayet etmemeye büyük gayret göstermişlerdir. Bu iki âlimin rivayet ettikleri hadisler özellikle İkisinde ortak bulunan hadisler, pek çok âlim nazarında en sahih hadis ve Kur'an-ı Kerim'den sonra en güvenilir hüküm olarak kabul edilmiştir.

Hâkim Neysâbûrî (v. 405), el-Medhal ila's-Sahîh isimli kitabında sahih hadisleri on kısma ayınr ve birinci tabakada Buhârî ve Müslim'in rivayet ettikleri hadisler olduğuğun belirtir. [5]

Hâkim Neysâbûrî'nin bu taksimini Ebû'i-Fadl Muhammed b. Tahir el-Makdisî (v. 507) ondan sonra Ebû Muhammed Hüseyn el-Ferra el-Bağavî (v. 516) devam ettirir. Bunlardan sonra Kadı İyaz (v. 544) gelmektedir. Kendisi, İmam Malik'in Muvattası ile Buhârî ve Müslim'in kitabına öncelik vermekte ve şöyle demektedir: "...Bu üç kitabın diğer kitaplara önceliği ve İslâm dünyasındaki âlimlerce sahih kabui edilmeleri hususunda icma olmuştur. Zira, bütün temel eserlerin ana kaynağı bu üç kitaptır. Hadis ilminde yapılabilecek her şey onlar tarafından yapılmıştır...[6]

İbni Cevzi (v. 597) hadisleri alt] kısımda ele alır. Bunlann en üst tabakası müttefekun aleyh hadislerdir. Kendisi şöyle demektedir: "Hadisler alt kısımdır. Birinci kısım sıhhati üzerinde ittifak edilenlerdir. Buhârî, sahih hadisleri yazanların ilkidir, onu Müslim, takip etmiştir...İkinci kısım, sadece Buhârînin veya sadece Müslim'in rivayet ettikleri cumhurun ve hadis ehlinin sıhhatine hüküm verdikleridir. Üçüncü kısım, Buhârî'nin veya Müslim'in görüşüne göre senedi sahih olanlardır. Bunlar, bilinen bir kusuru yok ise iki imamın rivayet ettikleri hadisler içerisine dahil edilir. Bu konuda Ebû Abdullah el-Hakim, her ne kadar hataları tarüşılsa da el-Müstedrek adı ile büyük bir kitap tertip etmiştir. Dördüncü kısım, içerisinde hafif bir zayıflık bulunan hadislerdir. Bunlar hasen hadislerdir, amel edilmeye elverişlidir. Beşinci kısım, içerisinde büyük zayıflık bulunan rivayetlerdir. Bunun durumu âlimler arsında farklıdır. Kimisi güzel işlerde bununla amel ederken bazıları içerisindeki şiddetli zayıflıktan dolayı uydurma hadisler

içerisinde görür. Altıncısı, uydurma olduğu kesin olarak bilinen hadislerdir[7]

İbni Esîr de (v. 600) Hâkim Neysâbûrî'nin taksimini takip ederek sahih hadisleri on kısma ayırdıktan sonra birinci tabakayı Buhârî ve Müslim'in rivayet ettikleri hadislere verir ve bunların sahih hadislerin en üst tabakası olduğunu belirtir. [8]

İbni Salah (v. 643) Hâkim Neysâbûrî'nin başlattığı uygulamayı pekiştirmiş ve şöyle demiştir: "...Sahih hadislerin en üst tabakası hadis ehlinin 'Sahihun, Müttefekun Aleyhi' dedikleri hadislerdir. Hadis ehli bu ifade ile ümmetin bu hadisler üzerinde ittifakını değil, Buhârî ve Müslim'in ittifakını kastederler. Bununla birlikte, Buhârî ve Müslim'in İttifak ettiklerini ümmet ittifakla kabule yönelmiş, dolayısıyla burada ümmetin ittifakı da meydana gelmiştir. [9]

İmâm Nevevî: "Bilesin ki âlimler Kur'ân-ı Kerim'den sonra kitapların en sahihinin Sahihi Buhârî ve Sahihi Müslim olduğunda ittifak etmiştir." demektedir.[10] îmâm Nevevîye göre sahih hadislerin derecesi yedi kısımdır. Kendisi şöyle demektedir: "Sahih hadisler yedi kısımdır. Bunlann en üstünü Buhârî ve Müslim'in ittifak ettikleridir, bundan sonra yalnız Buhârî'nin rivayet ettiği, bundan sonra yalnız Müslim'in rivayet ettiği, bundan sonra kitaplarında bulunmamakla birlikte Buhârî ve Müslim'in şartlanna uyan sahih hadisler, bundan sonra kitabında bulunmamakla birlikte Buhârînin şartlarına uyan sahih hadisler, bundan sonra kitabında bulunmamakla birlikte Müslim'in şartlanna uyan sahih hadisler, bundan sonra da Buhârî ve Müslim'in şartlanna uymadığı halde diğer hadis imamlarının sahih kabul ettikleri hadislerdir. [11] Cemalüddin Kasimî, 'Sahih Hadislerin Kısımları' başlığı altında Nevevî'nin bu sözünü getirir. [12]

Şah Veliyyullah Dehlevî de sahih hadisleri içeren kitapları dört tabakaya ayırmıştır: Buna göre üç kitap, İmâm Malik'in Muvattâ'sı ile Sahihi Buhârî ve Sahihi Müslim en sahih olan birinci tabaka kitaplarıdır. [13] Onun bu tasnifi son dönem muhaddislerinden Muhammed Cemalüddin Kâsımî ve Muhammed Abdurrahmân Mübârekpürî tarafından benmisenmiş kitaplarında zikredilmiştir. [14] Şah Veliyyullah'ın birinci tabaka saydığı üç kitaba yukanda Kadı İyaz'ında aynı şekilde baktığını görmüştük. [15]

Hadîsler Arasında Üstünlük Ayrımı Yapılabilir mi?

Eğer bir hadisin, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e âit olduğu kesinleşmiş ise artık bize düşen, bu hadisteki bilgiye sarılıp gereklerini yerine getirmektir. Ancak hadisin Efendimiz (a.s.)'a aidiyeti kesin değilse o zaman, bu bilgileri bize getirenlerin hangisi, doğru ve dürüst, ne söylediğine dikkat eden, duyduğunu iyi bir şekilde muhafaza edebilen kimse ise onun getirdiği bilgi, diğerlerine göre daha sağlam olacağı açıktır. İşte böyle akli bir yaklaşımla iki büyük hadis imamının titizlikle derledikleri hadisler bu açıdan diğerlerine göre daha çok itimat kazanmıştır. Değilse bir hadisin hadis olması yönüyle hiçbir a-yinm yapmaya ne bizim bir yetkimiz var ne de başkalarının. Eğer bir kimse Sahîh-i Buhârî'deki veya Sahîh-i Müslim'deki bir hadisi, Deylemî'nin Müsned'İndeki bir hadisten üstün tutuyorsa bu, sadece ilgili kitapların müelliflerinin kitaplarını derlerken gösterdikleri titizlik nedeniyle kazandıkları itimattan dolayı olabilir. Bunun dışında böyle bir ayrım yapmaya hiç kimsenin hakkı yoktur. Hem Buhârîden hem de Müslim'den önce yaşamış bir bakıma onlara kaynak olan Abdürrazzâk ve Ebû Bekir b. Ebî Şeybe'nin 'Musannaf lan, Ebû Davud Tayâlsrnin 'Müsned'i için de bu örnekleri verebiliriz. Şah Veliyyullah Dihlevî, hadis kitapları arasındaki üstünlük yönünü inceledikten sonra sözünü ettiğimiz bu kitaplar için şöyle demektedir: "... Bu kitaplar da bu kabildendir. Bunların amaçlan sadece toplamak olmuştur, ayıklamak, seçime tabi tutmak, amel edilmesini a-maçlamak gibi bir endişeleri olmamıştır[16]

Bir hadisin gerçekten Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ait olup olmadığını test etme hususunda takip edebileceğimiz hemen hemen tek bir yolumuz vardır ki bu da haberi getirenin durumunu araştırmaktır. Haberi getiren kimse çeşitli yönlerden bize güven veriyorsa onun getirdiği haberi kabul edebiliriz. Eğer güven vermiyorsa kabul etmeyiz. Bu tutum tarih biliminin, bu bilimin özel bir bölümü olan rivayet biliminin tabitadır. Bir şeyin doğru olup olmadığını ortaya koymak için her bilimin kendine has metodları vardır. Mesela kimya bilimi bir şeyin doğruluğunu test için lobaratuvarda mikroskop veya benzeri aletlerle bizzat gözle test edip öyle roparunu verir. Bu tür bilimlerin roparlan bizzat elle tutma veya gözle görme gibi müşahadelerle verilir.

Rivayet biliminin test metodunda ise bu tür bir test imkanımız yoktur. Bu nedenle geçmişe ait tarihi bilgilerin doğruluğunu test etmek için ravi değerlendirmesi dışında başka bir yolumuz kalmamaktadır. Buna dayalı olarak hadis ilminin imamları hangi ravi daha güvenlidir, hangi ravi zinciri daha güvenlidir, hangi şehirde oturan raviler daha güvenlidir gibi değişik araştırmalar yapmışlar ve buna göre kendilerine getirilen rivayetler arasında bir sınıflamaya gitmişlerdir. Mesela, İbni Teymiye, Medine-lilerin rivayet ettiği hadisin en sahih olduğu, ondan sonra Basralıların rivayet ettiği hadisin geldiği, bundan sonra Şamlıların rivayet ettiği hadisin geldiği konusunda hadisçilerin ittifakından söz eder. Hatib Bağdadtye göre en sıhhatli hadis senedinin Meke ve Medine halkından gelen rivayetlerdir. Memlekete göre tasnif yapıldığı gibi kişilere göre de tasnif yapıldığını görmekteyiz. Hakim'e göre, Şamlılardan gelen en sağlam rivayet zinciri 'Evzâî, Hassan b. Atıyye, Sahabî" şeklindeki rivayet zinciridir.[17]Ahmed b. Hanbel ve İshak b. Râhûye'ye göre en sahih isnad zinciri 'Zührî, Salim, Abdullah b. Ömer, Ömer1 şeklindeki isnad zinciridir. Yahya b. Main'e göre en sahih isnad zinciri 'A'meş, İbrahim en-Nehâî, Alkame, Abdullah b. Mes'ûd' şeklindeki isnad zinciridir. Buhârî'ye göre en sahih isnad zinciri 'Malik, Nafi, Abdullah b. Ömer' şeklindeki isnad zinciridir. Bu son verdiğimiz isnad zincirine silsiletü'z-zeheb altîn zinciri, denilir olmuştur. [18] Bazı sıralamaya göre de en sahih hadisler ravilerin sayısına göre yapılmaktadır. Her dönemde bir cemaat tarafından rivayet edilen hadislere mütevatir, en az üç ravi tarafından rivayet edilene meşhur, iki ravi tarafından rivayet edilene azîz, tek ravi ile rivayet edilene garîb denilmiştir. Buna göre mütevatir en üst tabakadır, ondan sonra meşhur, ondan sonra aziz gelir. Bu şekildeki tasnifin kendi arasında değişik kısımları vardır.

Kimi âlimler bu sınıflamayı hadisleri derleyen kimselerdeki dikkat ve titizliğe göre de yapmışlardır. Bu şekilde kısımlandırma da hadislerin bulunduğu kitaplar ön plandadır. 'Müttefekun Aleyh Hadisler' başlığı altında isimlerini saydığımız âlimler ile isimlerini saymadığımız pek çok âlimlerin nazarında Sahîh-i Buhârî ve Sahîh-i Müslim, bu şekildeki sıralamada en üst tabakalarda yer almıştır. Bu tür sıralamalar tamamen varılan kanata bağlı olduğu için yer yer değişik görüşlerin olması tabiidir. Ancak burada sözünü ettiğimiz genel düşünce ve kanaatlerdir. Âlimlerin bu kanaati, zamana göre de değişmektedir. Bu kanaat bazen öyle yüksek dereceye ulaşmıştır ki bunun hakkında icma sözleri söylenir olmuştur. Hatta

kimilerine göre bu kanaat tartışmasız kesin bilgi derecesine yükselmiştir. [19]

En mükemmel kitap Yüce Allah'ın Kitabıdır. Hatadan korunmuş oian da Yüce Allah'ın Peygamberidir. Bunun dışındakilerin hata yapmayacağı diye bir kural yoktur. İmam Buhârî ve imam Müslim, kendilerine ulaşan rivayetleri incelemişler ve bunlann doğru olup olamadığı hakkında bir kanata varmışlardır. Kitaplarına aldıkları rivayetler, kendi kanatlanna göre sahih olduğuna hüküm verdikleri rivayetlerdir. Kendilerinin sahih rivayetleri elde etmek için büyük çaba sarfettikteri gerek çağdaşlan gerekse kendilerinden sonraki âlimler tarafından övgüye şayan bulunmuştur, Bir beşer olmalan hasebiyle onların da hata yapmalan mümkündür. Bu nedenle kendilerini eleştiren kimselerin bulunabiliceği tabiidir. Ancak genel kanaata baktığımızda göz ardı dememiyecğimiz bir çoğunluğun bu iki imamın rivayetlerine önem verdiğini görürüz. Özellikle altıncı ve yedinci asırda kitaplarının doğruluğu hakkında ittifak eden âlimler olmuştur. [20]

Müttefekun Aleyh Hadisler Üzerine Yazılan Kitaplar[21]

Kaynakların verdikleri bilgilere göre bu konuda yazılan ilk eser erken dönem diyebiliceğimiz dördüncü asrın sonlarına kadar uzanmaktadır. [22] Her iki imamın kitapları üzerinde değişik türde pek çok çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan birisi de iki kitabın sadece birinde veya her ikisinde bulunan hadisleri bir araya getirme çalışmalarıdır. İki kitabı bir araya getirme çalışmalarına "el-Cem1 beyne's-Sahihayn" denilmiştir. Bu türdeki ilk çalışma, Muhammed b. Abdullah Cevzakî'nin (v. 388) Kitabu'1-Cem beyne's-Sahîhayn isimli eseridir. Bizim konumuzu ilgilendiren, her iki kitapta aynı olan hadisleri bir araya getirme şeklinde hazırlanan çalışmalar ise şöyledir:

1-) Risale fî Beyâni mâ ittefekâ aleyhi'I-Buhârî ve Müslim ve mâ inferade ahaduhumâ ani'l-âhar. Ali b, Ömer ed-Dârakutnî (v. 385)

2-) Muvâkâtu'l-Buhârî ve Müslim. Muhammed b. Tâhir el-Makdisî, İbnü'l-Kaysarânî (v. 507)

3-) Umdetü'l-Ahkâm mimmâ ittefekâ aleyhi'l-İmam e!-Buhârî ve Müslim. Abdü'-Gânî b. Abdü'l-Vâhid el-Makdisî (v. 600)

4-) el-Beyân amme'ttefeka aleyhi'ş-Şeyhân. Ebû'l-Mecd İsmail b. Hibetullah b. Bâtîş el-Mevsılî (v. 655)

5-) Müfîdü's-Sâmî ve'l-Kârî mimmâ ittefekâ aleyhi Müslim ve'l-Buhârî. Ahmed. Abdurrahman b. Muhammed el-Harîrî (v. 758)

6-) Zâdü'l-Müslim fîmâ ittefekâ aleyhi'l-Buhârî ma'a Müslim. Mu-: hammed Habîbullâh eş-Şenkîtî (v. 1944)

Muhammed Fuâd Abdülbâkî'nin verdiği bilgiye göre müellif, ' müttefekun aleyh olan hadislerden, kavli (sözlü) hadisleri harf sırasına göre tertip etmiştir. Buna ilaveten "üis'" ile başlayan şemail türü hadislerle "syî" ile başlayan hadisleri de almıştır. Ancak müttefkun aleyh hadislerin tamamını almamıştır. Kitabında 1368 hadis mevcuttur. [23]

7-) el-Lü'!ü ve'l-Mercân fîmâ ittefekâ aleyhi'ş-Şeyhân. Muhammed Fuâd Abdülbâkî (v. 1958)

Sahasında en geniş bir çalışma olan el-Lü'lü ve'i-Mercân, hadis metinlerinde Sahîh-i Buhârî metni esas alınmış, hadislerin dizilişinde ise Sahîh-i Müslim tertibi esas alınmıştır. Bu şekildeki tertip, hadislerin iyi anlaşılması için kanatımca çok isabetli olmuştur. Bunun yanında hadisin Buhârîdeki yeri gösterilmiş anlaşılması güç lafızları dipnotlarda gayet güzel bir şekilde açıklamıştır. Bu meziyetinin yanında tertip düzen ve titizliği ile son derece emek mahsulü olduğu görülmektedir. Yüce Allah, onun bu çalışmasını en güzel bir şekilde kabul buyursun kabrini nuriandırsın- Kendisi ön sözünde el-Lü'lü ve'hMercân'da 2006 müttefekun aleyh hadis olduğunu bildirmektedir. Ayrıca, Zâdü'I-Müslim, isimli çalışma dışında müttefekun aleyh hadisleri derleyen bir kitabın olduğunu bilmediğini de söylemektedir. Bu iki husus dikkat çekmektedir. Asnmızın bu büyük ilim adamının, Zâdü'l-Müslim'den önce yapılmış çalışmalardan habersiz olması dikkatimizi çekmiştir. Bir diğer husus ise ön sözünde 2006 hadisten söz ederken kitabında 1906 hadis bulunmasıdır. Kendisi işe başlarken 2006 hadis olduğunu düşündü sonra 1906 hadis mi derledi, yoksa matbaa hatası mı vardır, bu durum belli değildir. Kitabı Türkçeye çeviren yazarlar da İfadeleri bu şekilde çevirmişler herhangi bir açıklama getirmemişlerdir.[24]

Müttefekun aleyh hadislerin sayısı hakkında fazla görüşe rastlanmamakla birlikte bu husuta en zok sayı İbni Cevzî tarafından verilmiştir. Kendisi 2316 müttefekun aleyh hadis olduğunu söylemektedir. [25]Ancak onun verdiği bu sayı kabanktır. Kaantimce, Sahîh-i Buhârîde tekrar eden aynı hadisleri de bu sayıya dahil etmiş olmalıdır. Ya da lafız açısından bir birine benzemesi uzak olanları da buna dahil etmiş olmalı veya aynı konuda başka raviden gelenleri de sayıya katmış olmalıdır. Geçmiş dönemdeki âlimlerin bu şekilde verdikleri sayılar bazen yuvarlak olup kesin olamayabiliyor. Bazen de yüksek gösterilmiş olabiliyor. Nitekim İbni Cevzî, Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde otuz bin hadis olduğunu be!itmektedir. [26] Bu gün eldeki baskılarda verilen rakamlar yirmi yedi bin civarındadır. Buna göre İbni Cevzî, üç bin fazla söylemiştir. [27]

Bizim Çalışmamız

Müttefekun Aleyh Hadisler, adı ile elinizde bulunan bu çalışmamız, Muhammed Fuâd Abdülbâkî merhumun, el-Lü'lü ve'l-Mercân fîma jttefeka aieyhi'ş-Şeyhan isimli çalışması üzerine kurulmuştur. Hadislerin sıralanması Sahîh-i Müslim tertibine göre yapılmıştır. Ancak hadislerin metninde sadece Buhârî metnine bağit kalınmamış yeri geldiğinde Müs-linı metni de tercih edilmiştir. Bu hadislerin hangisi Buhârî metni, hangisi Müslim metni olduğu tahriç bölümünde belirtilmiştir. Eğer, metin Sahîh-i Buhârî, metni ise tahriçte önce Buhârî'deki yer gösterildi. Eğer Sahîh-i Müslim, metni ise önce Müslim'deki yer gösterildi. Ayrıca hangi metin alınmış ise o siyah punto ile belirtildi. Buna göre çalışmamızda 1500 hadis Sahîh-i Buhârî metni, 486 hadis Sahîh-i Müsiim metnidir.

Tahriç bölümünde hadislerin Buhârî ve Müslim'deki yerleri gösterildi. M. Fuâd Abdülbâkî, hadislerin Sahîh-i Buhârî'deki yerlerini göstermiş ve Müslim'deki yerierini tam olarak belirlememiştir. Tahiiç bölümünde o hadisin Sahîh-i Müslim'deki tam yeri belirtildi.

M. Fuâd Abdüibâkî'nin kitabına aldığı 1906 hadisin bir kaçı dışında hemen hemen tamamı alındı. Buna ilave olarak yeni tespit ettiğimiz hadisler ilave edildi. Bizim çalışmamızda sayı 1986ya ulaşmıştır. el-Lü'lü ve'f-Mercân üzerine yapılan değişikliklerin en önemlisi de budur diyebiliriz. Bazen, M.

Fuâd Abdülbâkî merhumun en önemli hadisleri atladığını gördük. Bulabildiklerimiz kadarıyla bunları ilave etmeye çalıştık.

Bu husuta 675, 749 ve 1822. hadisleri örnek verebiliriz

"AV/77, inanarak ve sevabını AHahtan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa kendisinin geçmiş günahı bağışlanılır."

"Kim, inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek Kadir gecesini ihya ederse kendisinin geçmiş günahı bağışlanır."

"Eğer mümin, Allah 'm yanındaki azabı bilseydi kimse cenneti aklından geçiremezdi. Eğer kâfir de Allah'ın yanındaki merhameti bilseydi hiçbir kimse cennetten ümitsiz olmazdı"

Bu arada, M. Fuâd Abdülbâkî, İmam Müslim'e uyarak 17 hadisi tekrar etmiştir. Aslına bakılırsa, ilgili bölümde konunun anlaşılması için bu hadislerin tekrar etmesi de kaçınılmazdır. Bu nedenle biz de tekrar yerlerinde hadisleri tekrar ettik.

Okuyucuyu hadislerle baş başa bınkmak amacıyla çoğu yerde hadislerin tercümesi ile yetindik. Uzun açıklamalarla okuyucuyu hadis dışında başka alanlara çekmekten kaçındık. Yeri geldiğinde kısa açıklamalar, hadisi hadise göndermeler yaptık. Bazı uzun açıklamalarda "Sa-hîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh" isimli çalışmamızdaki ilgili açıklamalara gönderme yaptık.

Değerli okuyucularımızın, bu çalışma aracılığıyla hadisler arasında rahat bir seyahat etmelerini sağlamış olmak en büyük hedefimizdir.

«Benim başarmam ancak Allah sayesindedir, ben Ona güvendim ve Ona dönerim.» (Hûd: as)

Abdullah FeyziKocaer, Selçuklu / KONYA[28]

Mukaddime

(İmam Müslim (r.h.) kitabının başında bazı hadis usulü ilkelerine değinmiştir. Bu arada, hadis rivayet ederken dikkatli olunması gerektiğini belirtmiş ve Efendimiz (a.s.)'ın söylemediği bir şeyi o, söyledi diyerek aktarmanın sakıncalarına değinmiştir. Aşağıda gelecek olan hadisler, böyle kimseleri uyarmakta ve yerlerinin cehennem olduğunu bildirmektedir. İmam Müslim (r.h.) de bu uyarılara işe başlayarak hadislerle uğraşacaklara önemli bir hususu tenbih eder,)

Ömer b. Hattab (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.)'i: "Ameller niyete göredir, kişiye de niyet ettiği şey vardır. Bu nedenle kimin hicreti, elde edeceği dünyaya veya evleneceği bir kadına ise onun hicreti, hicretettiğişeye olur.'"diye buyururken işittim." demiştir.

(İmam Buhârî kitabına bu hadisle başlayarak yapılan işlerde en önce niyetin önemine dikkat çekmiştir. İmam Müslim ise hadisimizi ileriki bölümlerde getirir. Önemi nedeniyle burada numara vermeden getirdiğimiz hadisimiz İmam Müslim'in getirdiği yerde tekrarlanacaktır.) [29]

1-) Hz. Ali (r.a.), Rasûiüllah (s.a.v.): "Benim üzerimden yalan söylemeyiniz, şu biline kî kim benim üzerimden yalan söylerse cehenneme girer'"diye buyurdu, demiştir.

("Benim üzerimden yalan söylemeyiniz"demek, Hz. Peygamber'in söylemediği bir sözü onun söylediğini İdda etmektir.) [30]

2-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir; "Rasûlüllah (s.a.v.)'in: "Kim, bilerek benim üzerimden yalana girişirse, cehennem' deki yerine hazırlansın"diye buyurmuş olması, benim size çokça hadis anlatmama engel olmaktadır." [31]

3-) Ebû Hureyre (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Benim ismimle isimlenin ama künyemle künyelenmeyin, kim beni rüyada görürse, gerçekten görmüştür. Çünkü şeytan benim şek/ime giremez. Kim de bilerek benim

üzerimden yalan söylerse cehennemdeki yerine hazırlansın"'diye buyurduğunu rivayet etmiştir.

(Künye bir kimseye falancanın babası veya falancanın annesi şeklinde isim vermektir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in künyesi, Ebu'l-Kâsm'dır. (=Kâsım'ın babası) Rasûiüllah (s.a.v.)'i rüyada görme konusunda 2176. hadise bakınız.) [32]

4-) Muğîra (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i "Şüphesiz benim üzerimden yalan söylemek, öyle herhangi bir yalan gibi değildir. Kim bilerek benim üzerimden yalan söylerse cehennemdekiyerine hazırlansın."diye buyururken işittim" demiştir. [33]

1-) İMÂN BÖLÜMÜ

(Kitâbu'l-îmân)

(İmam Müsfim (r.h,), iman bölümünde iman esaslarını anlatan hadisleri getirdikten sonra i-(eriki sayfalarda görüfeceği gibi iman eseri ve imanın görüntüsü olan davranışları da İman bölümünde değerlendirir. Komşuya iyi davranmak, yalan söylememek, hayalı olmak gibi bir takım davranışlar birer İman görüntüsü olduğundan dolayı böyle hadisleri de iman bölümünde getirir.) [34]

5-) Ebû Hureyre (r.a.): "Bir gün Hz. Peygamber (s.a.v.) halkın arasında iken, kendisine Cebrail geldi ve: "İman nedir?" dedi:

"İman; Allah'a, Meleklerine, Onunla karşılaşacağına, Elçilerine inanmandır, öldükten sonra dirilmeye de inanmandır. "buyurdu:

"İslâm nedir?" dedi:

"İslâm: Kendisine hiçbir şeyi ortak koşmayarak Allah'a kulluk etmen, namaz kılman, faiz olan zekâtı vermen, ramazan orucunu tutmandır.

"buyurdu:

"İhsan nedir?" dedi:

"Kendisini görüyormuşsun gibi Allah'a kulluk etmendir. Her ne kadar sen Onu görmesen de O seni görmektedir, "buyurdu:

"Kıyamet ne zaman kopacak?" dedi:

"Bu konuda soru sorulan, sorandan daha fazla bilgili değildir, ama ben sana şartlarım bildireceğim: Köle kadının efendisini doğurduğunda, ne idüğü belirsiz deve çobanlarının

bina yapma konusunda yarıştıklarında (kıyameti bekle. Kıyametin ne zaman kopacağının vakti,) sadece Allah'ın bildiği beş bilinmeyenler içerisindedir" buyurdu: «Kıyametin bilgisi Allah'ın yanındadır...»

(Lokman: 34) ayetini okudu arkasından gelen adam dönüp gitti. Rasûlüliah (s.a.v.): "Onu bana geri çağırın"dedi ama ondan hiçbir şey göremediler bunun üzerine Rasûlülah: "Bu, Cebrail idi, insanlara dinini öğretmek için gelmiştir, "buyurdu," demiştir.

(Bu hadisimizde güzel dinimizin nelerden oluştuğunu öğrenmekteyiz. Cebrail (a.s.), insanlara dini öğretmek için gelmişti, sorduğu sorulardan dinin nelerden oluştuğunu görüyoruz: İman, İslâm ve İhsan.

Buna göre dinimiz üç bölümden oluşuyor: İnanç esasları, İbadetler ve uygulamalar, Ailah'a kullukta ihias ve samimiyet. Bu da. Kendisini görüyormuşçasına Allah'a kulluk etmektir.

Melekler insan şekline girebilirler, onlarla konuşabilirler, insanlar da onları görebilir seslerini duyabilirler.

Kıyametin ne zaman kopacağını tam oiarak AİIah bilebilir. Peygamberler, bu konuda kendilerine bildirildiği kadar bilebilirler.) [35]

6-) Talha b. Ubeydullah (r.a.)'dan. Rasûlüilah (s.a.v.)'e Necid halkından saçı dağınık bir adam geldi. Sesi uzaktan duyulabildiği halde ne söylediği anlaşılmıyordu. Sonunda Rasûlüilah (s,a.v.)'e yaklaştı, bir de baktım ki İslâm'dan soruyor. Rasûlüilah (s.a.v.): "Gece ve gündüz başlamaz" buyurdu.

"Bunun dışında diğer yapacağım var mı?" dedi.

"Hayır, ancak fazladan yapacağın nafile namaz kılarsın" buyurdu ve devamla:

"Ramazan orucunu fcrfmaAr"buyurdu,

"Bunun dışında diğer yapacağım var mı?" dedi,

"Hayır, ancak fazladan yapacağın nafile oruç tutarsın." buyurdu. Rasûlüilah (s.a.v.) ona zekâtı anlattı, o da: "Bunun dışında diğer yapacağım var mı?" dedi.

"Hayır, ancak fazladan yapacağın nafile olarak sadaka verirsin" buyurdu. Bu gelen adam dönüp gitti, giderken: "Vallahi bunu ne artırırım ne de eksiltirim" diyordu. Rasûlüilah (s.a.v.): "Eğer sözünde doğru kalırsa başarıyı kurtuluşu elde buyurdu.

(Hz. Peygamber (s.a,v.), İslâm'ı, beş vakit namaz kılmak, Ramazan orucunu tutmak ve zekât vermek olarak açıklamıştır. Bu sayılaniann dışında da birtakım İslâm kuralları vardır. Nitekim diğer yerde gelen rivayetlerde hadisin sonunda şöyle bir ifade vardır "Rasûiüllah (s.a.v.), ona İslâm şeriatlarını (kurallannı) bildirdi, o da: "Sana ikramda bulunan'a yemin olsun ki fazladan hiçbir nafile yapmam ama Allah'ın bana farz kıldığı hiçbir şeyi de eksiltmem" dedi. (Buhâri, savm; ı, Hıyei: Bu rivayette Hz. Peygamber (s.a.v.)'in namaz, oruç ve zekât dışındaki kurallan öğrettiğini görüyoruz.) [36]

7-) Ebû Eyyûb (r.a.)'dan. Bir kimse Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Beni cennete koyacak bir amel bildirseniz" dedi. Bu sırada orada olan diğer birisi: "Ne oldu nesi var?" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Nesi olacak, bir haceti var" (diye cevapta bulunduktan sonra) "Kendisine hiçbir şeyi ortak koşmayarak Allah'a kulluk edersin, namazı kılar, zekâtı verirsin, akraba ile alakayı sürdürürsün.buyurdu. [37]

8-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Çöl halkından birisi, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi ve: "Bana bir amel söyle ki, bunu işlediğimde cennete gireyim" dedi. Rasûlüilah (s.a.v.): "Kendisine hiçbir şeyi ortak koşmayarak

Allah'a kulluk edersin, farz olan namazı kılarsın, farz olan zekâtı verirsin. Ramazan orucunu tutarsın."buyurdu. Bu kimse: "Canımı elinde tutan Allah'a yemin otsun ki, bunun üzerine hiçbir artırma yapmam." dedi. Bu adam kalkıp gittiğinde Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim cennetlik bir kimseye bakmak isterse buna baksın, "buyurdu. [38]

9-) İbni Ömer (r.a.), Rasûlüilah (s.a.v.): "İslâm beş temel üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilah olmadığına Muhammed'in Allah 'm elçisi olduğuna şehadet etmek, namaz kılmak, zekâtı, haccı ve ramazan orucunu yerine getirmektir, "buyurdu" demiştir.(Bu hadisimizde de yüce dinimizin üzerinde kurulduğu temelleri öğrenmekteyiz.

İsiâm dini beş esas üzerine kurulmuştur.

Yukarıdaki esaslar olmadan din ayakta duramaz.

Namaz, oruç, zekat ve hac gibi amellerden biri eksik olursa İslâm binasının temelleri eksik olur.

Bu esaslar İslâm dininin tamamı değil, temeileridir. İslâm binasının temelleri dışında diğer bölümleri de vardır.) [39]

10-) İbni Abbâs (r.a.) anlatır: "Abdu'l-Kays kabilesinin temsilcileri Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldiklerinde: "Bu topluluk kimdir? -veya-bu temsilciler kimlerdir?" buyurdu. Onlar da: "Rabia" dediler: "Hoşgeldiniz Ey topluluk -veya-Ey temsilciler. Allah, utandırmasın / küçük düşürmesin, pişmanlık vermesin." buyurdu. Onlar: "Ey Allah'ın Rasûlü biz, sana ancak haram ayda gelebiliyoruz, seninle aramızda Mudar kâfirlerinden bir boy var. Bize açık anlaşılır bir Şeyler emretsen de geride kalanlarımıza bildirsek, bu şeylerle cennete girsek." dediler, içeceklerden sordular. Rasûlüilah (s.a.v.) onlara dört Şeyi emretti, dört şeyi yasakladı, Onlara, tek olan Allah'a iman etmeyi emretti: "Bilebiliyor musunuz tek olan Allah'a iman ne demek-tır?"buyurdu Onlar: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" dediler: "Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammedi'n de Allah'ın elçisi olduğuna şahitlik etmek, namazı kılmak, zekâtı vermek, ramazan orucunu tutmaktır, ganimetten beşte birini vermenizdir."

buyurdu. Onlara dört şeyi de yasakladı: Hantemi (topraktan yapışmış testi) (kabaktan yapılmış testi) nakİrİ (hurma kütüğünden oyulmuş testi) ve (ziftle kaplanmış test!. Hadisi anlatan ravl şöyte demiştir) galibs (rnözeffet yerine) mukayyeri (bu da ziftlenmiş testidir) dedi. Sonra da: "Bunları ezberleyip be/leyin geride kalanlarınıza da bildirin "buyurdu.

(Hadîste geçen kullanımı yasaklanan eşyalar, içerisinde sıvı şeylerin konduğu bazı kaplardır. İslâm öncesi bu kaplar şarap yapımına daha elverişli olduğundan içerisine, hurma ve üzüm şırası konulup şarap yapılırdı. Nitekim hadisin Müslim'de geçen rivayetinde bu hususu belirterek şöyle buyurmuştur: "İçerisine ufak hurmaları atar sonra üzerine su döker, kabarıp fışkırması geçtiğinde bunu içersiniz, Sonunda da biriniz amca oğlunu kılıçla vurur." (Müslim, iman: 26) Bu nedenle şarap yapımında kullanılan söz konusu kapların kullanımı tamamen yasaklanmış, İslâm ahkamı yerleşip sebat bulduğunda, tıpkı kabir ziyaretinde olduğu gibi bunların kullanımı serbest bırakılmıştır. Bu konuda Hz. Peygamber (s.a.v.):

"Size birtakım kapları yasaklamıştım. Şüphesiz kaplar bir şeyi ne helâl kılar ne de haram, ama biline ki, sarhoşluk veren şeylerin tümü haramdır.'"buyurmuştur. (Müslim, Eşribe: 64, Tirmizî, Eşribe: 5)

Bir diğer hadiste de: "Size su tulumunda şıra yapmayı yasaklamıştım. Şimdi bütün kaplarda bunu içebilirsiniz, yalnız sarhoşluk veren şeyler bunun dışındadır, "buyurmuştur. (Müslim, Eşribe; 65) [40]

11-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. Rasûlütlah (s.a.v.) Muâz b. Cebel (r.a.)'ı Yemene gönderdiğinde: "Şüphesiz sen Ehl-i Kitap bir topluma varacaksın, onları davet edeceğin ilk şey Allah'a kulluk olacaktır. Eğer Allah tanırlarsa, Allah 'm gece ve gündüz beş vakit namazı kendilerine farz kıldığını bildir. Eğer bunu yaparlarsa, Allah 'm, mallarından alınıp fakirlerine verilmek üzere zekâtı farz kıldığını kendilerine bildir. Eğer bunu kabul edip itaat ederlerse onlardan zekât al, ama halkın elindeki mallarının en değerlisini almaktan sakın." buyurdu. [41]

12-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Muâz (r.a.)'ı Yemen'e göndermiş ve şöyle buyurmuştur: "Mazlumun duasından da sakın, çünkü mazlumla Allah arasında hiçbir perde yoktur." [42]

13-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) vefat ettiğinde Ebû Bekir (r.a.) Haiife olup Arapların bîr kısmı dinden döndüklerinde Ömer (r.a.), Ebû Bekir (r.a.)'a:. "Sen nasıl olur da bu insanlara savaşa kalkarsın? Halbuki Rasûiüllah (s.a.v.): "İnsanlarla, Allah'tan başka ilah olmadığını söyleyene kadar savaşmakla emrolundum. Ama kim bu sözü söylerse benden canım ve malını korumuş olur, ancak İslâm'ın koyduğu haklar hariçtir. Diğer (görülmeyen) konularda hesabı ise Allah'a aittir." buyurmuştur." dediğinde: "Namazla zekâtın arasını ayıran her kim olursa Allah'a yemin olsun ki kesinlikle savaşırım. Çünkü zekât, malın hakkıdır, (islâm'ın koyduğu haklardandır.) Dolayısıyla Allah'a yemin olsun ki Rasûlüilah (s.a.v.)'e vermekte oldukları bir oğlak da olsa bunu bana vermezlerse kesinlikle bu sebepten dolayı onlarla savaşırım." dedi. Ömer (r.a.): "Aliah'a yemin olsun ki bu şekildeki düşüncesi Allah'ın Ebû Bekir (r.a.)'tn savaşma konusunda göğsünü açmasından başka bir şey değildir. Ben de onun gerçek doğru olduğunu bilip anladım." demiştir. [43]

14-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik etmelerine, bana ve benim getirdiklerime iman etmelerine kadar insanlarla savaşmakla emrohmdum. Eğer bunları yaptılarsa benim elimden mallarım ve kanlarını korumuş olurlar. İslâm'ın koyduğu haklar bunun dışındadır. Diğer (gömmeyen) konulardaki hesapları ise Aliah'a aittir,"

(İslâm'a giren kimseler Allah'ın güvencesi altındadır. Dolayısıyla Müslümanların mallan ve caniarı koruma altındadır. Kişiler amellerinin dış görünümü ve davranışlarına göre değerlendirilir. Haklarındaki hüküm de buna göre verilir. Gizli olan niyet ve düşüncelerin hesabını sormak, kulların vazifesi olmayıp Allah'a aittir. İslâm'ın koyduğu haklardan maksat, idam cezasını gerektiren bir suç işleyenin öldürülmesidir. 3u durumda o kişi yukandaki esaslan yerine getirmekle canını kurtarmış sayılamaz, dernektir) [44]

15-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.): "Allah'tan başka Hah olmadığına, Muhammed'in Allah 'm elçisi olduğuna şahitlik etmeleri, namaz kılmaları ve zekât vermelerine kadar insanlarla savaşmakta

emroiundum. Eğer bunlan yaparlarsa benim elimden mallarını ve kanlarını korumuş olurlar. İslâm'ın koyduğu haklar bunun dışındadır. Diğer (görülmeyen) konularda hesapları ise Allah'a aittir, "buyurmuştur. [45]

16-) Müseyyeb b. Hazn (r.a.)'dan. şöyle demiştir "Ebû TaÜb vefat ettiği sırada Rasûlüliah (s.a.v.) kendisine geldi baksa ki yanında Ebû Cehii b. Hişâm ile Abdullah b. Ebû Ümeyye b. el-Muğîra'yı gördü. Rasûlüliah (s.a.v.) Ebû Taüb'e: "Ey Amcacığım "Lâ ilahe illallah" sözünü söyle ki Ben bu sözle Allah katında sana şahitlik yapayım, "buyurdu. Ebû Cehil ve Abdullah b. Ebû Ümeyye: "Ey Ebû Talib Abdulmuttalib'in dininden yüz mü çeviriyorsun?" dediler. Rasûlüliah (s.a.v.) sürekli Ebû Talib'e İslâm'a girmesini teklif ettiyse de öbürleri de sözlerini tekrarladılar, neticede Ebû Talib'in onlara söylediği son söz; "O, Abdulmuttalib'in dini üzeredir." oldu, "Lâ üâhe illallah" demeyi kabul etmedi. Bunun üzerine Rasûlüliah (s.a.v.): "Vallahi yasaklanmadığım sürece ben sana bağışlama dileyeceğim" buyurdu. Arkasından Ailah: «Kendilerine cehennemlikler oldukları açıklandıktan sonra yakın akrabaları bile olsa artık müşrikler için bağışlama dilemek ne Peygamber'e ne de iman edenlere uygun düşmez.» (Tevbe: 113) ayetini indirdi"[46]

17-) Ubâde (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim, kendisinin ortağı olmayan tek olan Allah'tan başka ilahın olmadığına, Muhammed'in Onun kulu ve Rasûlü olduğuna; İsa'nın, Allah'ın kulu ve Rasûlü olduğuna ve Meryem'e Kendisinden gönderdiği bir ruhu olduğuna, cennetin gerçek olduğuna, cehennemin gerçek olduğuna şahitlik ederse, Allah o kimseyi yaptığı ameline göre cennete koyar" buyurmuştur. [47]

18-) Muâz b. Cebe! (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in terkisinde bulunuyordum. Kendisi ile aramızda sadece semerin arka tahtasından başka bir şey yoktu. Derken: "Ey Cebel oğlu Muâz" buyurdu: "Buyur, emret, Ey Allah'ın Rasûlü" dedim. Sonra bir süre yürüdü arkasından yine: "Ey Cebel oğlu Muâz" buyurdu: "Buyur, emret, Ey Allah'ın Rasûlü" dedim. Sonra bir süre yürüdü arkasından yine: "Ey Cebel oğlu Muâz"buyurdu: "Buyur, emret, Ey Allah'ın Rasûlü" dedim: "Allah'ın kullar üzerindeki hakkı nedir bilir misin?"'buyurdu: "Allah ve Rasûlü daha

iyi bilir" dedim: "Şüphesiz, Allah'ın kulları üzerindeki hakkı, Ona hiçbir şeyi ortak koşmayarak kulluk etmeleridir."buyurdu. Sonra yine bir süre yürüdü arkasından: "Ey Cebel oğlu Muâz" buyurdu: "Buyur, emret, Ey Allah'ın Rasûlü" dedim: "Bunu yerine getirdiklerinde kulların Allah üzerindekihakkı nedir bilir misin? buyurdu: "Allah ve Rasûiü daha iyi bilir" dedim: "Onlara azap etmemesidir, "buyurdu." [48]

19-) Muâz b. Cebel (r.a.)'dan: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in terkisinde "Ufeyr" denilen bir merkebin üzerinde idim, bana: "Ey Muâz, Allah'ın kulları üzerindeki hakkı ile kulların Allah üzerindeki hakkının ne olduğunu biliyor musun?'"buyurdu, ben de: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" dedim: "Şüphesiz, Allah'ın kullan üzerindeki hakkı, Ona hiçbir şeyi ortak koşmayarak kulluk etmeleri, kulların Allah üzerindeki hakları ise kendisine hiçbir şeyi ortak koşmayanlara azap etmemesidir."buyurdu, ben de: "Ey Allah'ın Rasûlü:"Bunu halka müjdelemeyeyim mi?" dedim, o da: "Hayır müjdeleme, buna güvenip kalırlar, "buyurdu." demiştir. [49]

20-) Enes (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) terkisinde, Muâz (r.a.) ile birlikte devenin üzerinde bulunuyordu: "Ey Cebel oğlu Muâz" buyurdu. O da: "Buyur, emret Ey Allah'ın Rasûlü" dedi: "Ey Muâz" O da üç defa: "Buyur emret Ey Allah'ın Rasûlü" dedi; "Sadakatle içten gelerek Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammedin Allah'ın elçisi olduğuna şahitlik edip de Allah 'in cehennemi kendisine haram kılmadığı hiçbir kimse yoktur." buyurdu. Muâz: "Ey Allah'ın Rûlü, bunu halka biidirsem de sevinseler?" dedi. Rasûlüliah: "Ozaman buna güvenip kalıtlar" buyurdu. Muâz (r.a.) bu bilgiyi tebliğ görevini yapmama günahından dolayı vefat edeceği sırada bildirmiştir." [50]

21-) İleride gelecek olan Mahmud b. er-Rebî (r.a.)'ın İtbân b. Mâlik (r.a.)'dan rivayet ettiği hadiste Rasülüllah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur "Allah rızasını isteyerek "Lâ ilahe illallah" diyen kimseye Allah cehennemi haram kılmıştır" (Hadisteki müjde, değişik hadislerde de geçmektedir. Ancak şu unutulmamalıdır ki, Allah: «Ey insan! Seni kerem sahibi Rahb'ine karşı aldatan nedir!»

buyurmaktadır. Tine bazi hadislerde "Lâ İlahe iliallâh" diyen kimselerin cehennem'den çıkarılmaları anlatılır. Bundan "Lâ ifâhe illallah" diyen kimselerin de cehenneme girebileceği anlaşılmaktadır. "Lâ itâhe illallah" diyen kimseye Allah'ın cehennemi haram kılması demek, -Allah daha iyi bilir cehennemde kâfirler gibi e-bedî katmaması, günahlarını çektikten sonra veya cehenneme girip günahlarını çekerken şefaate nai! olarak cehennemden gkması, cehennemde sürekli kaiması haram olsa gerektir. Bu konuda "Sahîh-i Buhârî Muhtasar: Tecrîd-i Sanrı" isimli çahş-mamızdaki 270. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [51]

22-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "İman altmış küsur şubedir. Haya da imandan bir şubedir, "buyurmuştur. (Hadiste sözü edilen imanın şubelerinden maksat, imanın amel olarak hayattaki tezahürleridir. Hadisin diğer bir kısım rivayetlerinde yetmiş küsur ifadesi vardır.) [52]

23-) İbni Ömer (r.a.): "Rasûlülfah (s.a.v.), Ensardan bir kimsenin yanından geçti. Bu kimse utangaçlığı konusunda kardeşine birtakım öğütler veriyordu. Rasûiüllah (s.a.v.): "Onu kendi haline bırak. Şüphesiz utanma (haya) imandan kaynaklanır"buyurdu' demiştir.

(Utanma iki kısımdır: Psikolojik olan utanma ile imanın vermiş olduğu günahlara karşı çekingenlik duygusu olan utanma yani haya. Hadisimizde sözü edilen utanma imandan kaynaklanan çekinme duygusudur. Kendilerinde bu duygu olmayan kimseler günahlara karşı cesaretlidir. Hayası olmayanlarda iman zafiyetinin olduğu düşünülür. Haya, peygamberlik mirasıdır, (Buhârî, Edeb: 78) iman belirtisidir, insanları kötülükten alıkor. Utanma duygusuna sahip olmayan kimseler günaha karşı çekingen olmazlar. Sağlıklı bir topium için utanma duygusuna sahip insanlar yetiştirme gereği vardır.) [53]

24-) İmrân b. Husayn (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Haya an-cakiyilikgetirir.'"buyurdu." demiştir. [54]

25-) Abdullah b. Amr (r.a.) anlatır: "Bir kimse Hz. Peygamber (s.a.v.)'e hangi İslâm (davranşı) en hayırlıdır?" diye sordu O da: "Yemek yedirmen,

tanıdığına da tanımadığına da selâm vermendir"buywdu. [55]

26-) Abdullah b. Amr (r.a.) dan Peygamber (s.a.v,): "Müslüman, Müslümanların elinden ve dilinden güvende olduğu kurtulduğu kimsedir, muhacir de, Allah'ın yasakladığı şeyleri bırakan kimsedir, "buyurmuştur.

(Muhacirin anlamı, bir yeri veya bir şeyi terk eden, bırakan demektir.) [56]

27-) Ebû Mûsâ (r.a.) anlatır: "Ey Allah'ın Rasûlü, hangi müslüman en üstündür?" dediler. O da: "Müslümanların elinden ve dilinden güvende olduğu / kurtulduğu kimsedir, "buyurdu.

(Hadislerde bu tür değer ifadeleri sorulmuştur. Efendimiz (a.s.) hu tür sorulara değişik cevaplar vermiştir. Cevapların değişik olmasının nedeni, soru soranın durumunun, sorduğu ortamın ve zamanın değişik olmasından kaynaklanmış olabilir. Burada göz önünde bulundurulması gereken bir diğer husus ise değer ifadelerinin tahsis ifade etmediğidir. Bir şeyin en değerli, en üstün, en hayırlı olması onun en değerlilerden, en üstünlerden, en hayırlılardan biri olduğunu belirtir. Tıpkı, Ali en akıılı kimsedir, cümlesinde olduğu gibi. Bu ifadede Ali'nin dışında en akıllı başka bir kimbulunmadığı değil, en akıllılar içerisinde Ali'nin de bulunduğu anlaşılır.) [57]

28-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Üç şey vardır ki, kimde bulunursa imanın tadını bulur: Allah ve Rasûiünün, kendisine başkalarından daha sevimli olması, bir kimseyi sadece Allah için sevmesi, tekrar küfre dönmeyi tıpkı ateşe atılmayı istemediği gibi istememesidir, "buyurmuştur. [58]

29-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizden bitiniz, ben kendisine babasından, çocuğundan ve tüm insanlardan daha se-vımlı olmadıkça (tam bir şekilde) iman etmiş olamaz"'buyurdu" demiştir. [59]

30-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizden biriniz, kendisi için istediğini kardeşi için de istemedikçe (tam bir şekilde) iman etmiş olmaz"buyurmuştur. [60]

31-) Fbû Hureyre (r.a,)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Kim, Allah'a ve âhiretgününe inanıyorsa komşusuna eziyet vermesin. Kim, Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa misafirine ikramda bulusun. Kim, Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa ya iyi şeyler (hayır) söylesin yahut sussun."

Diğer bir rivayette ise "komşusuna ikramda bulusun "şeklindedir.

Başka bir rivayette ise "komşusuna iyilikte bulunsun "şeklindedir.

(İyi şeyler konuşmak değüse susmak, komşuya ve misafire ikramda bulunmak, Allah'a ve âhiret gününe inananların bir özelliğidir.) [61]

32-) Ebû Şurayh (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Kim, Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa komşusuna iyilikte bulunsun. Kim, Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa misafirine ikramda bulunsun. Kim, Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa ya iyi şeyler (hayır) söylesin yahut sussun,"

Diğer bir rivayette ise şöyle buyurmuştur: "Kim, Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa misafirine mükâfatını ikram etsin" Oradakiler: "Ey Allah'ın Rasûiü, misafirin mükâfatı ne kadardır?" diye sordular: "Gece ve gündüzü ile bir günlüktür. Misafirlik üç gündür, bundan gerisi sadakadır, "buyurdu.

Diğer bir rivayette ise "Misafirlik üç gündür mükâfatı ise gece ve gündüzü ile bir gündür. Müslüman bir kimsenin kardeşini günaha götürecek kadar yanında misafir kalması helal değildir, "buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Rasûiü, kardeşini günaha nasıl götürebilir?" dediler: "Kendisini ağırlayacak bir şeyi olmadığı halde yanında misafir kalır," buyurdu. [62]

33-) Ukbe b. Amr Ebû Mesûd (r.a.): "R3sûlüliah (s.a.v.) eliyle Yemen tarafını gösterip: "İman şurada Yemenli'dir. Bakın sertlik ve katı kalplilik develerin kuyrukları dibinde, haykırıp bağıranlarda, şeytanın iki boynuzunun iki topluluğunun doğduğu yerde, Rabia ve Mudarkabile/erindedir."buyurdu." demiştir.

(îmanın Yemen'e nispet edilmesi değişik şekillerde açıklanmıştır. 0 dönemdeki Yemen halkının yumuşak kalpli olmaları ve İslâm'ı kolaylıkla

kabul etmelerinden dolayıdır. Yahut İslâm'a kucak açan Medine halkının aslının Yemenli olması nedeniyle bu ifade ile Ensara işaret edilmiştir.) [63]

34-) Ebû Hureyre (r.a,), R3sülü!îah (s.a.v.)'in: "Küfrün başı doğu tarafındadır. Kibir ve kendini beğenip övünme de haykırıp bağıranlarda, at ve deve ile uğraşan sürü sahlplerindedir. Tevazu ve vakar ise koyunlarla uğraşanlardadır." buyurduğunu rivayet etmiştir.

(Bu hadisin söylendiği donemde İslâm'a karşı ayak direten topluluklar genelde Arabistanın doğusunda bulunuyorlardı. Rabia ve Mudar kabileleri de Arabistan doğusunda bulunuyordu,) [64]

35-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Size Yemenliler gelmiştir. Kendileri çok ince yürekli, çok yumuşak kalplidirler. İman Yemenlidir. Hikmet de Yemenlidir. Kibir ve kendini beğenme deve sahipletidedir. Tevazu ve vekar ise koyunla uğraşanla?itidir, "buyurmuştur. [65]

36-) Cerîr b. Abdullah (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v.)'e: "Namaz kılmak, Zekât vermek ve her Müslümana nasihat vermek üzere samimi olmak üzere biat ettim"demiştir, [66]

37-) Yine Cerîr b. Abdullah (r.a,): "Hz, Peygamber (s.a.v.)'e itaat temek ve sözünü dinlemek üzere biat ettim. O da: "Gücüm yettiğinice her Müslümana nasihat vermek üzere de samimi olmak üzere de" diye bana telkin buyurdu." demiştir. [67]

38-) Ebû Hureyre (r.a.); "Hz. Peygamber (s.a.v,): "Zina eden bir kimse, mü'min olduğu halde zina edemez. Bir kimse, mü'mm olduğu halde içki içemez. Hırsızlık yapan, mü'min olduğu hai-de hırsızlık yapamaz, "buyurdu," demiştir.

Yine kendisinden oeien bir btşka rivayette: "Bir kimse mü'min olduğu halde halkın gözleri önünde, bakışlarını diktikleri şeyi yağmalayıp zorla alamaz, "buyurmuştur. (62. 601. ve 602. hadislerden öğrendiğimize göre Cebrail

(a,s.), Hz. Peygamer (s.a.v.)'e gelerek "Allah'a ortak koşmadan ölen bir kimsenin cennete gireceğini" irîlrniştir. Cennete mümin olmayanlar giremeyeceği de bilinmektedir. Yukarıdaki adisimizde ise zina edenin, hırsızlık yapanın mümin iken bu işSeri yapamayacağı bildirilmektedir, 62. 601. ve 602. hadisler de her ne kadar günah; büyük de olsa bu filleri işleyenlerin cennete gireceğinden hareketle bu kimselerin eğer Yüce Allah'a ortak koşmuyorlar ve küfre girmiyorlarsa yaptıkları zina ve hırsızlığın onları iman sınırından çıkarmadığı hükmü ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle yukarıdaki hadisimizdeki "Zina eden bir kimse, mü'min olduğu halde zina edemez." ifadesinin, böyle işlerin müminlere yakışmadığı, mümin olan bir kimsenin böyle şeylerden uzak duracağını ifade ettiği bel i itilmiştir.) [68]

39-) Abdullah b, Amr (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v,) şöyle buyurmuştur: "Dört özellik vardır ki bunlar kimde bulunursa tam anlamıyla münafık olur. Kimde bu dört özellikten bir tanesi bulunursa, onu bırakıncaya kadar kendisinde münafıklık özelliğinden bir özellik bulunur: Kendisine güvenildiğinde hıyanetlik yapar. Konuştuğunda yalan söyler. Sözleştiğinde sözünde durmaz. Tartıştığında haksızlık yapar." [69]

40-) Ebû Hureyre (r.a.) dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyie buyurmuştur: "Münafığın belirtisi üçtür: Konuştuğunda yalan söyler. Söz verdiğinde sözünden döner. Kendisine güvenildiğinde hiyanetlik yapar."

(Münafık kelimesi terim olarak, içindekini dışa vurmayan demektir. Türkçemizde "iki yüzlü" şeklinde ifade ettiğimiz münafık, kâfirden daha tehlikeli ve cehennemdeki yeri daha şiddetlidir. Allah Teâlâ bunlar için: «Şüphesiz, münafıklar cehennemin en altındadırlar.» buyurmuştur. (Nisa: 144)

Hadiste belirtilen münafıklığın alâmetleri hususunda değişik yaklaşımlarda bulunulmuştur. Acaba söz konusu alâmetlerden birisini taşıyan, söz gelimi -yalan söyleyen bir kimseye-hemen münafık diyebilir miyiz? Bu hususta değişik fikirler ileri sürülmüştür. Kimisi bu kimseye münafık diyebiliriz, derken kimisi de böyle bir kimsenin, içerisinden inanmadığı halde dışından Müslüman görünen ve gerçekte kâfir olan kimseler gibi olamayacağını, münafık damgasının vurulamayacağım söylemiştir. Bu konudaki değişik

görüşler için "Sahîh-i Buhârî Muhtasan Tecrid-i Sarîh" isimli ça-hşmamizdaki 32. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [70]

41-) Abduüah b. Ömer (r.a.): "Rasûlüüah (s.a.v.): "Her kim, kardeşine "Kâfir" derse, bu söz nedeniyle küfür, ikisinden birisine döner. dediği gibi ise (problem yoktur.) Ancak böyle değilse sözü kendisine döner (kendisi kâfir otur.)" buyurdu." demiştir. [71]

42-) Ebû Zer (r,a.)'dan. Kendisi, Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Bile bile babasından başkasına ait olduğunu iddia eden her kim küfretmiş olur nimeti inkâr etmiş olur. Kim kendisini aralarında neseb bağı olmayan bîr kavme ait olduğunu iddia ederse cehennemden yerine hazırlansın, "diye buyururken İşitmiştir. [72]

43-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüliah (s.a.v.): "Babalarınızdan yüz çevirip vaz geçmeyin. Kim babasından yüz çevirip vaz geçerse bu, küfürdür nankörlüktür, "buyurmuştur. [73]

44-) Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Kim, babası olmadığını bile bile babasından başkasının kendi babası olduğunu iddia ederse cennet ona haram olur" diye buyururken işittim" demiştir. Bu hadis Ebû Bekre (r.a.)'a bildirildiğinde: "Benim de bunu Rasûlüliah (s.a.v.)'den iki kulağım işitti, kalbim ezberledi." demiştir, (Bir kimsenin babasından vaz geçmesi ve/a kendi babasını inkâr edip başka kimsenin babası olduğunu iddia etmesi, bazı hadislerde bunun (Buhâri, Merâkıb: 5; suhân, Meğâz: 56; Buhârî, Ferâc: 29; Müshm, imân: 112 vb) küfür olduğu ve cehennemle cezalandıracağı bildirilmiştir. Böyle bir durum bazen mirasta pay almak için de yapılabileceğinden dolayı Buhârî bu hadisi miras bölümünde de getirmiştir. Bu kimselerin küfrü iki anlama yorumlanmıştır. Ya gerçekten dinden çıkmış anlamına ya da nankörlük yapmış anlamına gelir. Her ne olursa olsun iki durumda da bu kimse cehennemliktir.) [74]

45-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Müslümana sövüp kötü sözler söylemek fasıklıktır, onunla savaşmak ise küfürdür."

buyurmuştur.

(Bir kimse, Müslüman bir kimseyi sırf dininden dolayı, dinini tasvip etmediğinden öldürürse bu kimsenin kâfir olacağı, ancak bir Müslümanın dininden dolayı değil de başka şahsi hesaplardan dolayı veya hata ile öldürülmesi halinde her ne kadar bu Çok büyük bir günah olsa da bunun küfür olmayacağı söylenmiştir.

Müslümana sövme, kötü söylemek, fasıklann; Müslümana karşı savaşmak, kâfirlerin işidir. Fasık hak yoldan sapan demektir. "...Şeytan, Rabb'inin emrinen çıktı ayetinde bu anlam açıkça görülmektedir. Ayette hak çizgiden çıkma fısk kelimesi ile ifade edilmiştir.) [75]

46-) Cerîr (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) veda haranda kendisine: "Halkısustur, dinlesinler"buyurmuş, akabinde: "Benden sonra, birbirinizin boynunu vuran kâfirlere "buyurmuştur. [76]

47-) Abdullah b. Amr (r.a.)'dan. Hz, Peygamber (s.a.v.), veda haccında: "Vah, vah size yahut yazık olacak size. Benden sonra, birbirinizin boynunu vuran kâfirlere dönmeyin" buyurmuştur. [77]

48-) Zeyd b. Halid el-Cühenî (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) Hudeybiye'de geceleyin yağan yağmurun arkasından bize sabah namazını kıldırdı. Namazdan ayrılınca cemaate döndü ve: "Rabb'iniz ne buyurdu bilebiliyor musunuz?'"buyurdu: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir." dediler. Şöyle devam etti: "Allah: "Kullarımdan kimi mü'min kimi de kâfir olarak sabaha çıktı. Kim: "Allah'ın lütuf ve merhameti sayesinde bize yağmur yağdırıldı" dediyse o, bana inanmış, yıldızları inkâr etmiştir. Kim de: "Falan falan yıldızın yörünge hareketi sayesinde" dediyse o da Beni inkâr etmiş, yıldızlara inanmıştır." buyurdu." [78] :

49-) Enes (r.a.)'dan. Hz, Peygamber (s.a.v.): "îmanın belirtisi Ensar'ı sevmek, Münafıklığın belirtisi Ensar'a kızmaktır." buyurmuştur.

(Ensarı sevmekten maksat, Hz. Peygamber {s.a.v.) dönemindeki Medine'de bulunan ve kendisine kucak açıp yardım eden o dönemdeki Müslümanları

sevmek anlamına geldiği gibi İslâm'a yardım eden kimseleri sevmek anlamına da gelebilir.) [79]

50-) el-Berâ (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ensar öyle kimseler ki kendilerini ancak Mü'min olanlar sever, münafık olanlar nefret eder, Kim onlan severse Allah da onu sever, kim de onlardan nefret ederse Allah da ondan nefret eder. "buyurdu" demiştir. [80]

51-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) Kurban veya Ramazan bayramında namazgaha çıktı, bu sırada kadınlara da uğradı: "Ey kadınlar topluluğu sadaka veriniz, zira sizin cehennemliklerin en çoğu olduğunuz bana gösterildi."buyurdu. Onlar: "Niçin böyledir Ey Allah'ın Rasûlü?" dediler: "Laneti çok yapar, kocaya nankörlük edersiniz. Sizden biriniz kadar, sağlam bir adamın aklını çeiebilen dini ve aklı eksik görmedim, "buyurdu. Onlar: "Ey Allah'ın Rasûiü dinimizin ve aklımızın eksikliği nedir?" dediler: "Kadının şahitliği erkeğin şahitliğinin yansı değil mi?" buyurdu: "Evet" dediler: "İşte aklının eksik olması budur. Kadın âdet gördüğünde namaz kılamaz oruç tutamaz değil mi?"'buyurdu: "Evet" dediler: "İşte bu da dininin eksik olmasıdır" buyurdu" demiştir.

(Rasûlüllah (s.a.v.) ashabına vaaz ve öğüt verirken münasip zaman ve günleri göz önünde bulundururdu. Kendisi gerek cuma ve bayram hutbelerinde gerekse Güneş ve Ay tutulması namazı gibi diğer hutbelerinde önemli gördüğü konulara dikkat çeker, gördüğü genel aksaklıklar üzerinde uyarılarda bulunurdu. Rasûlüllah (s.a.v.) bir bayram namazında erkeklerden oluşan cemaate hutbe vermiş, onları uyarmış, Allah'tan sakınmayı, Allah'a İtaat etmeyi emretmiş, (Müslim, îdeyn: 4, Neseî, îdeyn: 19) sesinin kadınlara iyi ulaşmadığını görmüş, bunun üzerine onların yanına giderek kadınlara da vaaz vermiş uyarılarda bulunmuştur. (Buhârî, fim: 32, Müslim, îdeyn: 2, Ebû Dâvûd, salât: 242, ifani Mâce, ikâme: 155) Abdullah b. Abbâs (r.a.)'ın verdiği bilgiye göre (Buhârî, Tefsir, MümteMne: 12) Efendimiz (a.s.) kadınların yanına geldiğinde «Ey Peygamber! İnanmış kadınlar, Allah'a hiçbir ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, elleri ve ayakları arasında bir İftira uydurup getirmemek, iyi işlerde sana karşı gelmemek şartıyla sana biat etmek üzere geldikleri zaman, onların biatlarını kabul et, onlara Allah'tan bağışlanma

dile, doğrusu Allah, bağışlayandır, acıyandır.» (Mümtehme: 12) ayetini okumuş ve: "Siz bu hal üzeremisiniz?""buyurmuştur. Bundan anlaşılan onlardan biat almıştır. Buna göre açıklamaya çalıştığımız hadisdeki ifadeler itaat ve sadakat üzerine bir takım sözlerin alındığı biat ortamında geçmiştir. İşte böyle bir ortamda sadece kadınların dinlediği bir konuşmada geçen bu hadisimizde kadınların çoğunun cehennemlik olduğu belirtilmiştir. Bunun nedenlerine baktığımızdaki bunları şöyle sıralayabiliriz

1)- Laneti çok yapmaları;

2)- Kocaya karşı nankörlük yapmaları;

3)- Sağlam bir adamın aklını çelmeleridir-İşte bunları ele aldığımızda aynı durumun erkekler için de geçerli olduğunu görmekteyiz. Kişiyi cehenneme sürükleyen bu davranışlardan erkekler muaf değildir. Kadın laneti çok yaptığı için cehennemlik olduğu gibi da erkek yaptığnda cehennemlik olacaktır. Yine kadın bir erkeği yoldan çıkardığında cehennemlik olduğu gibi erkek de bir kadını yoldan çıkarırsa o da cehennemlik olur.

Konuşmanın kadınlara yönelik uyarılar İçerisinde onları ahlâkî davranışlar bakımından olgunlaştırmak ve görülen aksaklıkların giderilmesi için vaaz ve irşad orta İçerisinde sakındırma ortamında söylenmiştir.. Eğer söz konusu uyarılara kulak asmazlarsa belirtilen sonuca varılacağı anlaşılmaktadır. Bu uyarıları dikkate almayan kadın erkek aynmı yapılmaksızın herkes bu sonuçla karşılaşacaktır. Hitabın kadınlara yönelik olması, konuşma sırasında muhatapların kadınlar olmasındandır. Bunun benzerlerini başka hadislerde de görebiliriz. Örneğin bir hadiste Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ey Müslüman kadınlar! Bir koyun ayağı bile olsa komşu bir kadın, komşusunun (hediyesini) kesinlikle küçük görmesin."buyurmuştur. (Buhârî, Hibe: i; Müslim, Zekât: 90) Bu ifadeden, erkeklerin hediyeyi küçük görebileceği anlaşılamaz. Buna göre hadiste kadınlara yöneltilen hususları genel kurallar çerçevesinde tekrar gözden geçirdiğimizde, bunların erkekleri de ilgilendirdiğini görmekteyiz.

Bu konuda daha geniş bilgi için "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sanh" isimli çalışmamızdaki 211. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [81]

52-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.)'e "Hangi amelin daha değerli olduğu" soruldu: "Allah'a ve Rasûl'üne iman etmek"buyurdu:

"Sonra hangisi?" denildi: "Allah yolunda c/had"'buyurdu: "Sonra hangisi?" denildi: "Kabul olunmuş hac"buyurdu.

(Çeşitli hadislerde bu tür değer ifadeleri sorulmuştur. Hangi Müslümanın en hayırlı olduğu, hangi İslâm (davranışının) en hayırlı olduğu, hangi amelin daha değerli olduğu, hangi amelin Allah'a daha sevimli olduğu, hangi insanın daha üstün olduğu sorulmuştur. Efendimiz (a.s.) bu tür sorulara değişik cevaplar vermiştir. Cevapların değişik olmasının nedeni, soru soranın durumunun, sorduğu ortamın ve zamanın değişik olmasından kaynaklanmış olabilir. Burada göz önünde bulundurulması gereken bir diğer husus ise değer İfadelerinin tahsis ifade etmediğidir. Bir şeyin en değerli, en üstün, en hayırlı olması onun en değerlilerden, en üstünlerden, en hayırlılardan biri olduğunu belirtir. Tıpkı, Ali en akıllı kimsedir, cümlesinde olduğu gibi. Bu ifadede Ali'nin dışında en akıllı başka bir kimsenin bulunmadığı değil, en akıllılar içerisinde Ali'nin de bulunduğu anlaşılır.) [82]

53-) Ebû Zer (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Hangi amel daha değerlidir?" diye sordum: "Allah'a iman etmek ve Allah yolunda cihadetmek."buyurdu: "Hangi köleyi azat etmek daha değerlidir?" dedim: "Fiatı en yüksefç sahibinin nazarında en değerli olan." buyurdu: "Eğer bunu yapamaz isem?" dedim: "Sanatkâra yardım edersin, yahutta elinden iş gelmeyen beceriksizin işini yapıverirsin." buyurdu: "Bunu da yapamazsam?": "Kötülükten insanları (rahat) bırakırsın, bu da nefsin için verdiğin bir sadakadır, "buyurdu. [83]

54-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s,a.v.)'e: "Hangi amel Allah'a daha sevimlidir?" diye sordum: "Vakti üzere olan namazdır." buyurdu: "Sonra hangisidir?" demiş: "Sonra da anne ve babaya iyi davranmaktır." buyurmuştur: "Sonra hangisidir?" demiş:

"Allahyolunda cîhaddır."buyurmuştur. Abdullah (r.a.) devamla: "Bunları bana Rasûlüllah (s.a.v.) bildirdi. Eğer artırmasını isteseydim bana artıracaktı" demiştir. [84]

55-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Allah katında hangi günah daha büyüktür?" diye sordum: "Seni yarattığı halde, Allah'a eş koşmandtr." buyurdu: "Doğrusu bu gerçekten çok büyük bir günahtır" dedim ve şöyle devam ettim: "Sonra hangisidir?": "Seninle beraber yemek yemesinden endişelenerek çocuğunu öldürmendir" buyurdu: "Sonra hangisidir?" dedim: "Komşunun hanımıyla zina etmendir"buyurdu." [85]

56-) Ebû Bekre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) üç kere: "Bakın, büyük günahların en büyüğünü size bildireyim mi?" buyurdu.

Oradakiler: "Evet bildir, Ey Allah'ın Rasûlü" dediler: "Allah'a ortak koşmak, anne ve babaya karşı gelip eziyet vermek."buyurdu, bu sırada dayanıyordu, oturdu ve: "Bakın, bir de yalan söylemektir."'buyurdu ve sürekli bu sözü tekrar edip durdu, o derece ki sonunda keşke sussa dedik." demiştir.

(Ashabın Hz. Peygamber (s.a.v.) için "keşke susa" diye temenni etmesi, Efendimiz (a.s.)'ın bu büyük günahları anlatırken etkilenip üzülmesi nedeniyle sonunda ağır bir vahiy gelir endişesinden olabilir. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de «Allah'ın Resulünü İncitenlere acıklı bir azap vardır...» (Tevbe: el) buyurutmaktadır.) [86]

57-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), büyük günahları anlattı ve şöyle buyurdu: "Allah'a ortak koşmak, anne ve babaya karşı gelip eziyet vermektir." Bunun arkasından şöyle devam etti: "Bakın! Büyük günahlann en büyüğünü size bildireyim mi? Yalan söyle-meArveya yalan şahitlikte bulunmaktır.demiştir. [87]

58-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Yedihelak edici şeyden kaçınınız." buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Rasûlü, bunlar nelerdir?" dediler: "Allah'a ortak koşmak, sihirle uğraşmak, ölümü hak eden hariç Allah'ın yasaklamış olduğu cana kıymak, faiz yemek, yetim malı yemek, düşmana hücum sırasında geri kaçmak, namuslu ve hiçbir şeyden habersiz kadınlara zina iftirasında bulunmak, "buyurdu.

(Hadiste belirtilen helak ediciler, kişinin âhiret hayatını bitiren büyük günahlardır. Bu hadisimizde büyük günahların yedisi anlatılmıştır. Özellikle bu yedisinin diîe getirilmesi, bunların büyük günahların en başta gelenlerinden, toplumda sıkça görülmesinden ve en çirkinlerinden olması nedeniyledir.) [88]

59-) Abdullah b. Amr (r.a.): Rasûlüllah (s.a.v.): "Büyük günahların en büyüğü bir kişinin anne ve babasına lanet etmesidir." buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Rasûlü, bir kişi anne ve babasına nasıl lanet edebilir?" dediler. O da: "Bir kişi, birisinin babasına söver, bu yüzden o da onun babasına söver. Annesine söver, bu yüzden o da onun annesine söver, "buyurdu." demiştir, [89]

60-) Abdullah b. Mes'ûcl (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim, Aiiah'a bir şeyi ortak koşarken ölürse, cehenneme girer." buyurdu. Ben de: "Kim, Allah'a bir şeyi ortak koşmazken ölürse cennete girer." dedim." demiştir[90].

61-) Ebû Zer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Rabb'imden gelen (Cebrin) bana geldi ve: "Ümmetimden Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayarak ölen kimsenin cennete gireceğini" müjdeledi bildirdi" buyurdu. Ben de: "Zina etse de mi? hırsızlık yapsa da mı?" dedim. O da: "Zina etse de, hırsızlık yapsa "buyurdu." demiştir. [91]

62-) Ebû Zer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelmiştim, üzerinde beyaz bir elbise vardı, kendisi uyuyordu. Sonra tekrar geldim, uyanmıştı: "Lâ ilahe illallah" deyip sonra da bu hal üzere vefateden her kul mutlaka cennete girer, "buyurdu: "Zina etse de mi, hırsızlık yapsa da mı?" dedim: "Zina etse de, hırsızlık yapsa da" buyurdu, tekrar: "Zina etse de mi, hırsızlık yapsa da mı?" dedim: "Zina etse de, hırsızlık yapsa da" buyurdu, tekrar: "Zina etse de mi, hırsızlık yapsa da mı?" dedim: "Zina etse de, hırsızlık yapsa da, Ebû Zer kabul etmese buyurdu" demiştir. Ebû Zer (r.a.) bu hadisi anlatır, sonunda da: "Ebû Zer kabul etmese de" derdi.

(İman üzere vefat eden bir kimse mutlaka cennete girecektir. Ancak bu her iman edenin doğrudan cennete gireceği anlamına gelmez. Günahkâr bir

kimse günahlarının hesabını verip cehennemde temizlendikten sonra, mü'min ise elbette cennete girecektir. Diğer taraftan cennete girecek diye bundan günahlara yol aranmamalıdır. Cennete girmesi cehenneme uğramayacağı anlamına gelmez. Böylelerinin yaptığı günahların pisliği elbette cehennemde temizlendikten sonra cennete gireceklerdir. Ebû Zer (r.a.)'ın tekrar tekrar sorması, 38. hadisteki ifadede bu günahları işleyenlerin mü'min olamıyacağı belirtilmişti, dolayısıyla Ebû Zer (r.a.) bunların cennete giremiyeceğini zannettiğinden dolayıdır. 601. hadiste belirtildiğine göre bu haberi Cebrail (a.s.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'e getirdiğinde Hz. Peygamber de garip karşılayarak "Şöyle şöyle yapsa da mi?"ölye sormuştur.) [92]

63-) Mikdâd b. Amr el-Kindî (r.a.)'ın Zühre oğulları ile dostluk antlaşması vardı. Kendisi Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte Bedir Savaşı'nda bulunanlardandır. Bu zat Rasûlüilah (s.a.v.)'e: "Şu konuda ne dersin: Kâfirlerden bir adamla karşılaşıp vuruşsam sonunda kılıçla iki elimden birini vurup koparsa, arkasından bir ağaca sığınıp: "Allah'a teslim oldum Müslüman oldum." derse, Ey Allah'ın Rasûlü bunu dedikten sonra hâlâ onu öldürebilir miyim?" dedi. O da: "Öldüremezsin" buyurdu. Mikdâd: "Ey Allah'ın Rasûlü bu adam elimin birisini kopardı elimi kopardıktan sonra bunu söyledi?" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.):"Onu öfdü-remezsin. Eğer öldürürsen, onu öldürmenden önce (Müslüman olduğun için naşı! ki senin kanm helâl değilse) o da senin gibidir, sen de onun söylediği (islam'a girdiğini belirten) sözünü söylemezden önceki durumuna düşersin kanın helâl olur. "buyurdu." demiştir. [93]

64-) Üsâme b. Zeyd (r.a.); "Rasûlüllah (s.a.v.) bizi el-Huraka kabilesi üzerine göndermişti. Sabah baskın yaptık, onları bozguna uğrattık ben ve Ensardan bir kimse onlardan birisine erişip, etrafını kuşattık o da: "Lâ ilahe illallah" dedi Ensardan olan elini çekti bense süngümle vurup onu öldürdüm. Medine'ye geldiğimizde bu durum Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ulaştı kendisi de: "Ey Üsâme! Lâ ilahe illallah dedikten sonra onu öldürdün mü?" buyurdu: "Ölümden korunmak için söylemişti" dedim. Rasûlüllah (s.a.v.) sürekli aynı cümleyi tekrar edip duruyordu öyle ki:

"Keşke bu olaydan önce Müslüman olmasaydım" dedim" demiştir.

(Üsâme b. Zeyd (r.a.)'ın: "Keşke bu oiaydan Önce Müslüman olmasaydım" şeklindeki sözü, ashabın büyük pişmanlık duyacaklan bir iş yaptığında söylediği bir sözdür. Bunun bîr benzerini başka bir sahabiden de görmekteyiz, fnrmizî, Tefsir, Hûd, 7) [94]

65-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Kim, bize silah çekerse bizden değildir," [95]

66-) Ebû Mûsâ (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v,): "Kim, bize silah çekerse bizden değildir, "buyurmuştur.

(Bizden değildir ifadesi çeşitli şekillerde anlaşılmıştır: Bizim gittiğimiz yoldan gitmemektedir, bizim tutumumuzda değildir, şeklinde anlaşılmakla beraber kimilerine göre bizim dinimizden çıkmıştır, demektir. 45. hadiste de "Müslümsna sövüp kötü sözler söylemek fasıklıktır, onunla savaşmak ise küfürdür." buyurulmuştur.) [96]

67-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Yüzleri tokatlayan, yakaları yırtan ve cahiliyet çığlığıyla çağıran {ağıt kuran) bizden değildir""buyurdu" demiştir. [97]

68-) Ebû Mûsâ el-Eş'arî (r.a.)'dan rivayet edilmiştir: "Bir keresinde kendisi şiddetli bir hastalığa tutulmuş, derken başı ailesinden bir kadının kucağında iken bayılmış (o da feryat edip ağlamış) fakat Ebû Mûsâ (r.a.) onu engelleyecek durumda değildi. Ayıldığında: "Rasûlüllah (s.a,v.)'in uzak olduğu kimselerden ben de uzağım. Rasûlüllah (s.a.v.) musibet sırasında feryat çığlıkları atan, saçını başını yolan, elbisesini yırtan kadından uzaklaşmıştır." dedi. [98]

69-) Huzeyfe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Koğuculuk yapan cennete giremez." diye buyururken işittim." demiştir,

(Koğuculuk yapanın cennete girememesi, Yüce Allah'ın hesaba çekmeden doğrudan cennete koyduğu kimseler gibi cennete giremeyeceği yahut da

şefaat sebebiyle cennete girenler gibi cennete giremeyeceği şeklinde açıklanmıştır.) [99]

70-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Üç kimse vardır kî Allah kıyamet günü kendilerine bakmaz, onları temize çıkarmaz, onlar için acıtıcı bir azap vardır: Yol üzerinde kendisinin ihtiyaç dışı su faz/alığı olup da bunu yolcuya kutlandırmayan kimse, devlet başkanına sadece dünyalık için biat edip kendisine dünyalıktan bir şeyler verdiğinde memnun olan vermediğinde öfkelenen kimse, ikindiden sonra malını pazara çıkarıp: "Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin olsun ki bu mala şu kadar, şu kadar para saydım." diyen kimse ki alıcı, yeminden dolayı ona inanıp malı alır." buyurdu, sonra da: «Şüphesiz Allah'a verilen söz ve yeminlerini az bîr değer karşılığında değiştirenler var ya işte onların âh ir ette hiçbir nasibi yoktur, Allah kıyamet günü onlarla konuşmaz, yüzlerine bakmaz, onları temize çıkarmaz, onlar için acıtıcı bir azap vardır.» (âi-i imrân: 77) ayetini okudu. [100]

71-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim dağdan kendisini atıp öldürürse, sürekli cehennem ateşinde, sonsuza kadar kendisini yüksekten atar durur.

Kim zehir içip kendisini öldürürse, sfirekli elinde zehiri, cehennem ateşinde sonsuza kadar kendisine zehir içirir.

Kim kesici bir aletle kendisini öldürürse sürekli cehennem ateşinde sonsuza kadar elindeki kesici aleti karnına saplar." buyurmuştur. [101]

72-) Sabit b. Dahhâk (r.a.)'dan. Kendisi ağacın altında biat edenlerdendir. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim İslâm'dan başka birdin üzere olayım, diye yemin ederse söylediği gibi olur. Âdemoğlu, elinde bulunmayan bir şeyi adakta bulunamaz. Kim dünyada bir şey ile canına kıyarsa kıyamet günü onunla azap olunur. Kim bir mü'mine lanet ederse onu öldürmüş gibidir. Kim bir mü 'mine kâfir ithamında bulunursa onu öldürmüş gibidir, "buyurmuştur. [102]

73-) Sabit b. ed-Dahhâk (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim bilerek ve yalan söyleyerek İslâm dışı bir dinde olmaya (ya m şöyle ise Yahudi olayım gibi) yemin ederse söylediği gibi olur. Kim bıçak benzeri kesici aletle canına kıyarsa cehennemde de onunla azap olunur, "buyurmuştur. [103]

74-) Cündeb (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bir kimsenin bir yarası vardı, (yaranın acısına dayanamadı ve) bu nedenle canına kıydı, bunun üzerine Allah: "Kulum canıyla bana acele etti ben de kendisine cenneti haram kıldım, "buyurdu, "demiştir. [104]

75-) Sehl b. Sa'd es-Sâidî (r.a.)'dan: "Rasûlüllah (s.a.v.) müşriklerle karşılaşıp savaştı. Bu arada Rasûlüllah (s.a.v.)'in ashabının içerisinde bir kimse vardı ki Rasûlüllah (s.a.v.) karargahına çekilip karşı taraf da kendi karargahlarına çekildiğinde köşede bucakta düşmandan geri kalan ne varsa kılıçtan geçirmeden bırakmazdı. Bu yüzden kendisi hakkında: "Bugün falancanın çalıştığı gibi hiç birimiz çalışamamıştır." denildi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Bakın, bu adam cehennemliktir" buyurdu. Ordudan bir kimse de: "Ben sürekli onun yanında olacağım" dedi ve kendisiyle birlikte savaş meydanına çıktı. Durduğunda onunla durdu, koştuğunda onunla koştu. Sonunda bu adam ağır bir şekilde yaralandı (dayanamayıp) ölümünü çabuklaştırdı. Sivri ucu göğsüne gelecek şekilde kılıcını yere koydu, üzerine yüklenerek canına kıydı. Bunun arkasından kendisini takip eden kimse Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanına çıktı: "Senin Allah'ın Rasûlü olduğuna şahitlik ederim" dedi Rasûlüllah (s.a.v.): "Ne oldu?" buyurdu: "Az önce cehennemlik olduğunu söylediğin adam... Halk bu sözü garipsedi, ben de: "Ben sizin için bu adamı takip edeceğim" dedim ve onun peşinde savaş meydanına çıktım sonra ağır bir şekilde yaralandı (dayanamayıp) ölümünü çabuklaştırdı. Sivri ucunu göğsüne gelecek şekilde kılıcını yere koydu, üzerine yüklenerek canına kıydı" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) bu adam hakkında: "Bir kimse, insanlara göründüğü şekliyle cennetliklerin a-nelini işler, halbuki o cehennemliktir. Yine bir kimse, insanlara göründüğü şekliyle cehennemliklerin amelini işler, halbuki o cennetliktir, "buyurdu. [105]

76-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan gelen başka bir ivayette ise Rasûlüllah (s.a.v.): "Ey falan kalk"Cennete ancak mü'min olanın gireceğini, Allahın, dîni günahkâr bir kimse ile de destekleyebileceğini, "ilan ef'buyurdu.

(Yukarıda gösterdiği kahramanlıkla halkı imrendiren kimse Kuzmân ez-Zafeıfdir. Aynfnin verdiği malumata göre bu adam münafıklardandı. Uhud Savaşı'na katılmadığından dolayı kadınlar kendisini kmamış ve: "Sen olsan olsan bir kadın olabilirsin" demişler, o da bunun üzerine savaşa gkmış, savaşta ilk oku bu adam atmıştı, Bir ara: "Ey Evsliler soyunuzun şerefi için savaşınız!" demişti. Savaşa çıktığında Katâde b. Numan (r.a.) kendisine; "Şahadet sana kutlu olsun" demiş o da: "Vallahi ben din için savaşmadım ki, ben sadece şerefimi korumak için savaştım" demiştir. Bu adam canına kıydığında Rasûlüllah (s.a.v.): Şüphesiz Allah bu dini, günahkâr bir kimse ile de destekleyebilir."buyurmuştur. (Bedruddin Ayni, Umdetu'l-Kârî, M. 431.) [106]

77-) Ebû Hureyre (r.a.). Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v,) ile birlikte Hayber seferine çıktık sonunda Allah, bize fetih nasip eyledi. Bu savaşta ganimet olarak altın ve gümüş elde etmedik eşya, yiyecek ve giyecek elde ettik. Sonra vadiye hareket ettik. Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanında kölesi vardı. Bu köleyi, Cüzam kabilesinin Dubeyboğlulları kolundan Rifâa b. Zeyd adında bir kimse hediye etmişti. Vadiye indiğimizde, Rasûlüllah (s.a.v.)'in kölesi barınağına girmek için ayağa kalktı derken kendisine bir ok isabet etti ve oracıkta oluverdi. Biz: "Ey Allah'ın Rasûlü, ne mutlu ona, şehid oldu" dedik. Rasûlüllah (s.a.v.): "Hayır, Hayır! Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin olsun ki, Hayber savaşında ganimet bölüştürülmeden önce ganimetlerden almış olduğu küçük bir örtü ateş olmuş üzerinde alevlenmektedir. " Buyurdu. Herkesi korku sardı, derken bir adam, bir veya iki tane ayakkabı ipi getirdi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, Hayber savaşında elime geçirmiştim." dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) de: "Ateşten bir tane veya iki tane ayakkabı ipi... "buyurdu"

(İmam Buhârî'nin getirdiği rivayette, (suhârî, Ghâd ve Siyer: 190) ganimetten aşırma yapan kimsenin adının 'Kirkira' olduğunu ve Efendimiz (a.s.)'in eşyalarının başında görevli kölesi olduğunu öğrenmekteyiz.) [107]

78-) İbni Mes'ûd (r.a.)-' "Bir kimse: "Ey Allah'ın Rasûlü, cahiliyye döneminde işlediklerimizden dolayı hesaba çekilir miyiz?" dedi: "Kim islâm dini içerisinde iken güzel davranırsa, cahiliyye dönemindeki yaptıklarından hesaba çekilmez. Ancak kim İslâm dini içerisinde iken kötü davranırsa, hem önceki hem de sonraki ile hesaba çekilir, "buyurdu." demiştir. [108]

79-) İbni Abbâs (r.a.)'dan: "Müşriklerden adam öldürmüş ve bunda ileri gitmiş, zina etmiş bunda da ileri gitmiş birtakım kimseler Hz. Muhammed (s.a.v.)'e geldiler ve: "Senin söylediğin ve çağırdığın şeyler gerçekten güzeldir, bir de yapmış olduğumuz günahların nasıl örtülebileceğinden bize haber versen." dediler. Bunun üzerine: «Onlar ki, Allah ile birlikte başka bir ilah'a çağırmaz / dua etmez, haksız yere Allah'ın haram kıldığı cana kıymaz ve zina etmezler. Kim bunları yaparsa günahının cezası ile karşılaşır. Kıyamet günü azabı katlanır ve aşağılanmış olarak ebedi kalır. Ancak bunlardan dönüp iman e-den, salîh amel işleyenler bunun dışındadır. Allah onların kötülüklerini iyiliğe çevirir. Allah çok bağışlayan ve çok merhamet edendir.» (Furkan: 68-70) ayeti ile «De kî: "Ey kendileri hakkında haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah, bütün günahları bağışlar. Şüphesiz O, çok bağışlayan ve çok merhamet edendir.» (zümer: 53) ayetini İndirdi." [109]

80-) Hakîm b. Hizam (r.a.)'dan. Kendisi: "Ey Allah'ın Rasûlü cahiliye döneminde sadaka, köle azat etme ve akraba ile alakayı sürdürme gibi yapar olduğum ibadetlerden acaba bir sevap var mıdır, ne dersin?" demiş, Hz. Peygamber (s.a.v.) de: "Sen geçmişte yaptığın birtakım iyilikler üzere Müslüman oldun, "buyurmuştur.

(Efendimiz (a.s.)'ın bu ifadesinden, bu yaptığın iyiliklerle birlikte Müslüman oldun, onların sevabı hanene yazıldı, anlamı çıkanlmıştır. Diğer anlam ise sen iyi huylu bir kimse idin İslâm'a da bu iyi huyunla girdin, meziyetlerin devam etmektedir, şeklindedir. Buna göre İslâm'dan önceki sevapları hanesine yazılmamış, demektir.) [110]

81-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): «İman edip de, imanlarına zulüm bulaştırmayanlar...» (En'âm: 82) ayeti indiğinde Rasûlüllah (s.a.v.)'in

ashabı: "Hangimiz zulüm yapmaz ki?" dediler, bunun üzerine Allah: «Allah'a ortak koşmak gerçekten büyük bir zulümdür haksızlıktır» (Lokmân:i3) ayetini indirdi,"demiştir.

(Allah'a ortak koşmak: Allah'a ait olan İlâh, Rab, gibi bazı haklan Allah'ın dışındakilere verme olarak açıklanmıştır. Bu İse haksızlıktır, İlah olmayı hakketmemiş olanları İlah olarak tanımak gerçek ilaha karşı haksızlıktır. Zulüm, Kur'ân-Kerim'de değişik anlamlarda kullanılmıştır. Bunlardan birisi de, bir kimsenin günah işleyerek kendisine yazık etmesi anlamınadır. (Bakara: 57, Araf. Hûd: 32} Ashab yukarıdaki ayeti bu manada anlayarak: "Hangimiz zulüm yapmaz ki?" dediler. Yani, hangimiz günah İşlemez ki? Ancak yukandaki ayetteki zulüm, Allah'a ortak koşma anlamınadır.) [111]

82-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz Allah, ümmetimin fiiliyata geçirmediği veya dile getirmediği sürece iç/erinden geçen veya içlerine doğan kötü duyguları bağışlamıştır, "buyurmuştur. [112]

84-) hadiste bir kimsenin, kötü bir şey yapmayı İçinden geçirir sonra bunu Allah için terk ederse, kazanacağı sevaptan söz edilir. Yine iyi bir şey yapmayı içinden geçirir de bunu yapmazsa bile bir sevap alacağı bildirilir. [113]

83-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Biriniz, Müslümanlığını güzel yaparsa, İşlediği her bir iyilik ondan yedi yüz kata kadar katlanarak yazılır. İşlediği her bir kötülük ise -Allah 'a kavuşana kadar-aynen yazılır." [114]

84-) Abdullah b. Abbâs (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Rabb'inden şöyle rivayet etmiştir: "Allah iyilikleri ve kötülükleri yazmış sonra bunlann durumunu şöyle açıklamıştır. Kim bir iyilik yapmaya karar verir de bunu yapmazsa, Allah kendi katında bunu onun için tam bir iyilik olarak yazar. Eğer iyilik yapmaya karar verir de yaparsa, Allah kendi katında bunu onun için ondan yedi yüze kadar pek çok katlayıp yazar. Kim bir kötülük yapmaya karar verir de bunu yapmazsa, Allah kendi katında bunu onun için

tam bir iyilik olarak yazar. Eğer kötülük yapmaya karar verir de yaparsa, Allah bunu onun için bir kötülük olarak yazar." [115]

85-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Şeytan birinize gelip: "Şunu kim yaratb, bunu kim yarattı?" der, neticede: "Rabb'inikim yarattı?" diyene kadar sorar. Bu nedenle birinize (böyfe vesvese) gelirse, Allah a sığınsın. (Eözubillâhimineşşeytanirracîm, desin) ve böyle şeylerle uğraşmaya son "buyurdu." demiştir. [116]

86-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v,): "İnsanlar sürekli birbirlerine soru sorarlar hatta: "Bu Allah, her şeyin yaratıcısıdır, peki Allah'/ kim yaratmıştır." derler." buyurdu" demiştir.

(Soru iki kısımdır: Bir şeyi öğrenmek ve doğruyu bulmak için iyi niyetlerle sorulan sorulardır. Bu tür sorular yasak değildir, sakıncalı da değildir. Nitekim Yüce Rabb'imiz «Eğer bilmiyorsanız işin ehline sorunuz» (Nahi; 43; Enbiya: 7) buyurarak bilmediğimiz şeyleri yetkililerine sormamızı emretmektedir.

Sorunun diğer kısmı ise art niyetli sorulardır. Hadislerde dile getirilen ve kaçınılması İstenilen sorular bu türdendir. Bîr önceki hadiste, söz konusu sorulann şeytandan olduğu biidirilerek Allah'a sığınılması İstenilmiştir. Kur'ân-ı Kerim'de Nâs Suresinde de şeytanın verdiği vesvesenin şerrinden Allah'a sığınılması istenmiştir. Bu tür sorular genellikle Allah'a inanmayan kimselerden gelmiştir. Bazen bu kimselere mucize göstersen yine de İnanmazlar, bu bir sihirdir, derler. Bu nedenle böyle cahiliyye mahsulü kimselerden yüz çevirip geçmeliyiz. Bu arada samimi olarak bir kimsenin kafasına yukandaki soru takılabilir.

Böyle durumlarda İslâm âlimleri Akaid kitaplarında gayet mantıklı ve ikna edici cevaplar vermişlerdir. Bu izahlan buraya getirip konuyu uzatmak istemediğimizden dolayı, sadece şu izah ile kısaca bu konuya ışık tutmaya çalişacağız: Bir trendeki voganları düşündüğümüzde hepsinin birbirine bağlı hareket ettiğini görürüz. Söz gelimi beşinci vagonu, dördüncü vagon çekmektedir, dördüncüyü üçüncü, üçüncüyü ikinci, ikinciyi birinci vagon çeker, birinci vagonu da lokomotif çeker ama lokomotifi hiçbir şey çekmez, o kendi başına bir güç kaynağı olup diğerlerini harekete geçirendir. Hiçbir

zaman lokomotifi bir başkasının çektiğini düşünemeyiz. Bunu iddia ederek onu çekenin üstünde bir şey düşünsek bile bu en sonunda ilk çekim kaynağına varacağından en baştaki güç müstakil güç olacaktır. İşte kâinatı yaratanda her şeyin başı, ilk harekete geçirenidir. Bu izahtan sonra, artık bütün yaratıklann en son Allah'ta nihayete erdiğini anlanz ve Allah'ı kim yarattı sorusunu sormamıza gerek kalmaz. Çünkü Allah Teâlâ kendisi başlı başına ilk kaynak ve evveli olmayan bir güçtür.) [117]

87-) Abdullah b, Mes'ûd (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim, Müslüman bir kimsenin malından bir parça koparıp almak İçin yalan yere yemin ederse, Allah'ı karşısında kendisine kızgın olarak bulur, "buyurdu, arkasından Allah: «Şüphesiz, Allah'a verilen söz ve yeminlerini az bir değer karşılığında değiştirenler var ya, işte onların âhirette hiçbir nasibi yoktur, Allah kıyamet günü onlarla konuşmaz, yüzlerine bakmaz, onları temize çıkarmaz, onlar için acıtıcı bir azap vardır.» (âh imrân: 77) ayetini indirdi. Bu sırada meclise Esa's b. Kays geldi ve şöyle dedi: "Ebû Abdurrahman (Abdullah b. Mes'ûd) size ne anlattı? Bu ayet benim hakkımda indirildi. Amcaoğlumun arazisinde benim bir kuyum vardl, (bunu inkâr etti, ben de meseleyi Hz. Peygamber (s.a.v.)'e sundum,) bana:"Şahitlerinigetir."'buyurdu, ben de: "Şahitlerim yoktur." dedim, o da: "Onun yemini kendisini kurtarır."dedi, ben de: "Ey Allah'ın Rasûlü, öyleyse yemin eder." dedim, bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) yukandaki hadisi söyledi." Arkasından Allah, onun doğru olduğunu belirtmek için bu ayeti indirmiştir. [118]

88-) Abdullah b. Amr (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Kim malını korumak için öldürülürse şehid olur. "diye buyururken duydum" demiştir.

(Burada şehidden kasıt, şehid sevabı alır demektir. Eşkiya, hırsız ve soygunculara karşı Müslüman canını, malını ve namusunu korumak için mücadele eder. Hatta bunlarla mücadele etmesi gereklidir. Çünkü onların eline geçen mal ve sermaye silah olarak, açlık ve sefalet olarak tekrar dönerek kendisinin de içinde bulunduğu toplumu tehdit eder hale gelir.) [119]

89-) Ma'kıl b. Yesâr (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Allah, herhangi bir kulun idaresi altına bir halk verir, o da bu halkı nasihatla samimiyetle kuşatmaz ise bu kimse cennetin kokusunu bulamaz.'"diye buyururken işittim." demiştir. [120]

90-) Ma'kıl b. Yesâr (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Herhangi bir vali, Müslümanlardan bir ahalinin idaresini üstlenir de bu ahaliyi aldatıp dolandırırken ölürse Allah ona cenneti haram kılar." buyurmuştur.

(Her iki hadisin başında bulunan senetteki bilgilere göre bu hadisi Ma'kıl b. Yesâr (r.a.), Muaviye'nin Basra valisi olarak atadığı Ubeydullah b. Ziyâd, kendisini hasta ziyaretine geldiğinde söylemiştir. Ubeydullah b. Ziyâd eli kanlı zorba bir idareci idi. Ma'kıl (r.a.) bu davranışıyla onu uyarmak istemiştir. Aslında Ma'kıl (r.a.) bu zorba idareciyi daha önce de defalarca uyarmış halka zulüm yapmamasını söylemiştir. Cennet gençlerinin iki efendisinden biri olan Hz. Hüseyin (r.a.) Efendimizi şehid edip mübarek kanını akıtan alçak orduyu gönderen zorba da bu adamdır.) [121]

91-) Huzeyfe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) bize iki hadis söyledi, bu 'kişinden birisini gördüm, diğerini de bekliyorum. Bize şöyle buyurdu: "Emanet insanların kalplerinin derinliğine indi, sonra (emanetin bölümlerini) Kur'ân'dan öğrendiler, bundan sonra da Sünnetten öğrendiler."

Yine Rasûlüllah (s.a.v.) bize emanetin kaldırılmasını da anlattı; "Bir kimse öyle bir uyku uyur, bunun akabinde kalbinden e-manet al/n/verir, emanetin kalıntısı yanık izi gibi kalır. Sonra öyle bir uyku uyur, bunun akabinde emanet alınır, geriye kabarcık gibi bir şey kalır, nasıl ki bir ateş yuvarlanıp ayağına düşüp yakar da sen onu kabarıp şişmiş görürsün halbuki içerisinde bir şey yoktur, işte öyle bir kabarcık kalır. İnsanlar birbirleriyle alış veriş münasebetlerinde bulunurlar ama onlardan hiçbirisinin emaneti yerine getirdiği neredeyse hiç görülemez, öyle ki; "Falanoğullarının içerisinde emin, güvenilir bir kimse vardır." denilir. Hatta o kimse için: "Ne akıllı adam! Ne zarif, güzel adam! Ne metanetli adam!" denilir. Ama onun kalbinde hardal tanesi kadar bile iman bulunmaz, "buyurdu.

Bana öyle bir zaman geldi ki hanginizle alış veriş yapacağımı düşünmüyordum. Eğer Müslümansa, İslâm onu bana karşı haksızlıktan geri

çevirirdi. Eğer Hıristiyansa idarecisi onu bana karşı haksızlıktan geri çevirirdi. Ancak bugün ise sadece falan ve faianla alış veriş yapıyorum," demiştir,

(Hadiste sözü edilen emanet hakkında çeşitli izahlar yapılmıştır. Kur'ân-ı Kerim'de: «Biz emaneti göklere, yere ve dağlara sunduk, onu yüklenmekten kaçındılar. Sorumluluğundan korktular. İnsan onu yüklendi, o da çok zalim haksızlık yapan ve cahildir.» (Ahzâb: 72) buyurulmuştur. Emanetin pek çok tarifi yapılsa da hepsinin ortak Özelliği, Allah'ın kainattaki düzenini sağlamak için yüklenilen sorumluluk duygusudur. Bu duygu olmayan hiçbir kimsede ve hiçbir toplumda güven ve emniyetten bahsedilemez. Hz. Peygamber (s.a.v.) bir hadiste (BLjnârî, Um: 59) Emanetin kaybolmasını kıyamet alâmeti ofarak bildirmiştir.) [122]

92-) Huzeyfe (r.a.) anlatır: "Ömer (r.a.)'rn yanında oturuyorduk: "Hanginiz Rasûlüilah (s.a.v.)'in fitne konusundaki sözünü ezberinde tutuyor?" dedi: "Ben, tam söylediği gibi." dedim: "Sen bu konuda çok atılgansın" dedi. Ben: "Bir kimsenin ailesi, malı, çocuğu ve komşusu konusundaki fitnesi ki bunu namaz, oruç, sadaka, iyi/iği emretme kötülüğü yasaklama örter."dedim: "İstediğim bu değil, denizin dalgalandığı gibi dalgalanan fitne..." dedi. Huzeyfe: "Ey Mü'minlerin Emin, sana karşı bu fitneden bir sıkıntı yoktur, seninle o-nun arasında kapalı bir kapı vardır." dedi. 0 da: "Kırılıyor mu? açılıyor mu?" dedi."Kınlıyor" dedi. Hz. Ömer (r.a,): "Öyleyse asla kapanmaz" dedi. Huzeyfe (r.a.)'a: "Ömer bu kapıyı biliyor muydu?" denildi. 0 da: "Evet, tıpkı yarından önce gecenin geleceğini bildiği gibi. Ben kendisine yalan yanlış olmayan bir hadis anlattım." dedi. Kendisine: "Kapı kimdir?" diye soruİdu."Kapı Ömer'dir." dedi. [123]

93-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasülüüah (s.a.v.): "Tıpkı yılanın yuvasına sığınıp çekildiği gibi İman, Medine'ye sığınıp çekilir. buyurmuştur. [124]

94-) Huzeyfe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bana insanlardan Müslüman olduğunu söyleyenleri yazıp getirin." buyurdu, biz'de kendisine bin beş yüz kişiyi yazıp getirdik. (Hendek savaşrnda hendeği kazarken): "Biz bin beşyüz kişi iken hiç korkar mıyız?" demiştik. Şimdi kendimizi gördüm ki

öyle bir belaya düştük ki, bir kimse korkusundan tek başına namaz kılıyor (da mescide gidemiyor)" demiştir.

(Bu sayımın ne zaman yapıldığı rivayetlerde belirtilmemektedir. Âlimlerin kimisi bunun hendek kazımı sırasında yapıldığını belirtmişlerdir. Hatta îbni Tîn bunun kesin olduğunu söylemiştir. Bu sayımın Uhud savaşına çıkarken olması da muhtemeldir, denilmiştir. Bunun Hudeybiye de olduğu da söylenmiştir. (Aynî, umdetü'i-Kârî, xıı. 130)

Korku nedir bilmeyen sahabe, fitne ve anarşi ortamında mescidlere namaz kılmaya gidemez olmuştur. Bu dönem, Hz. Ömer (r.s.)'m şahadetiyle fitne kapısının kırılmasıyla başlar, Hz. Osman (r.a.) şehid edildiğinde isyancılar, Mescidi Nebî'de cemaatle namaz kılmaya engel olmuşlardır. Yine Hacre Olaylarında da bu tekrar etmiş, Ceme! ve Sıffîn Savaşlarında fitne ve fesat ortalığı kasıp-kavurmuştur.

İmam Müslim'in diğr bir rivayetinde: "Ey Allah'ın Rasûlü, biz altı-yedi yüz kişi iken bizim için hâlâ korkar mısın?" dedik: "Siz bilmezsiniz, belki bir belaya düşersiniz"buyurdu. Sonra bir belaya düştük ki bizden birisi ancak gizli namaz kılar oldu" demiştir. Müslim, İman: 149) [125]

95-) Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) birtakım kimselere bazı hediyeler dağıttı, ama içlerinden benim en çok beğenimi kazanmış bir kimseye vermedi, ben de oturuyordum: "Ey Allah'ın Rasûlü falan kimseye niye vermedin? Vallahi ben onun da mümin olduğu görüşündeyim." dedim O da: "Müslüman de!"buyurdu. Biraz sustum bu kişi hakkındaki bildiğim kanaat ağırbastı, söylediğimi tekrarladım: "Ey Allah'ın Rasûlü falan kimseye niye vermedin? Vallahi ben onun da mümin olduğu görüşündeyim," dedim, O da: "Müslüman del" buyurdu. Sonra tekrar bu kişi hakkındaki bildiğim kanaat ağırbasö, yine söylediğimi tekrarladım Rasûlüllah (s.a.v.) verdiği cevabı tekrarladı sonra da: "Ey Sa'df Ben, kendisinin dışındakiler! ondan daha çok sevdiğim halde sırf, Allah onu cehenneme yüzüstü sürüklemesin diye bir kimseye hediye verebilirim, "buyurdu. [126]

96-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan: "Rasûlüllah (s.a.v.): "Bir zamanlar İbrahim: "Ey Rabb'im, ölüleri nasıl diriltdiğini bana göster" dediğinde Allah: "Yoksa

inanmadın mı?" buyurdu, oda: "Asla, ancak kalbimin iyice yatışması için"Çakara: 260) dediğinde (eğer bunu İbrahim'den bir şüphe olarak algılarsam? bizler bu konularda) ibrahim'den daha fazla şüpheciyiz. Allah Lût'a da merhamet etsin, kendisi (kavminin eziyetlerine karşı: «Ah keşke benim size karşı bir kuvvetim olsaydı yahut sağlam bir kaleye sığınabilseydim...» (Hûd: 80) derken zaten) sağlam bir kaleye (Allah'a) Eğer ben de Yusuf'un kaldığı kadar uzun süre hapiste kalsay dım hapisten çıkarılacağım haberini getiren haberciye hemen icabet ederdim, "demiştir.

(Yani suçsuzluğum kabul edilip, hapisten çıkarılmam bir bağış değil de gasbedilen hakkın geri verilmesine hükmedilmesin beklemeden gkmam demeyip hemen çıkıverirdim. Ama o bu kadar uzun süren haksız mahkumiyet karşısında hemen hapisten çıkmamış, suçunun tahkikatını istemişti. (Bakınız, Yusuf: 50) bu denfi sabırlıydı.) [127]

97-) Ebû Hureyre (r,a.): "Hz. Peygamber (s.a.v,): "İnsanoğlunu imana getirecek şeyler (mucizeler) verilmemiş hiçbir peygamber yoktur. Bana verilen ise Allah'ın bana vahyettiği vahiydir (Kurandır.) Ben, kıyamet günü Peygamberlerin içinde kendisine en fazla uyulanı (en çok tâbisi olanı) olmayı ümit etmekteyim, "buyurdu." demiştir. [128]

98-) Ebû Mûsâ (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v.): "Üç kimsenin iki sevabı vardır: Ehli kitaptan olup da hem kendi peygamberine hem de Muhammed (s.a.v.)'e iman eden kimse, köle olup da hem Allah'ın hem de efendisinin hakkını yerine getiren kimse, yanında cima yapabileceği bir cariye olup da bu cariyeyi güzelce eğitip öğretip sonra da azat edip onunla evlenen kimseye iki sevap vardır."buyurdu." demiştir.

(Ehli kitaptan olup da hem kendi peygamberine hem de Muhammed (s.a.v.)'e iman eden kimse ifadesi, önceleri ehli kitap'tan olup daha sonra Hz. Peygamber (s.a.v.)'e erişmiş ve İslâm'a girmiş kimselerdir. Nitekim İmam Müslim'in rivayetinde (Müsüm, imân: 24i) bu ifade açıktır, yoksa aynı anda iki peygamberin dinine uymayı ifade etmez.) [129]

99-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Canım elinde olana yemin olsun ki Meryem'in oğlu, âdil bir hakem olarak size inmesi muhakkak ki

yakındır. Sonunda haçı kırar, domuzu öldürür, cizye vergisini kaldırır, mal hiçbir kimsenin kabul edemeyeceği kadar dolar teşar." buyurdu." demiştir. [130]

100) Diğer bir rivayette ise "...mal hiçbir kimsenin kabul edemeyeceği kadar dolar-taşar, öyleki, bir tek secde Dünya ve Dünyanın içerisindeki/erden daha hayırlı olur." şeklinde ifade vardır. Ebû Hureyre (r.a.), bu hadisi söyledikten sonra: "Dilerseniz, «And olsun. Kitap ehiinden hiç kimse yoktur ki, ölümünden önce ona inanacak olmasın. Kıyamet gününde o, onların aleyhine şahit olacaktır.» (Nisa: 159) âyetini okuyunuz" dermiş, [131]

101-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Meryem oğlu aranıza inip imamınız da sizden olduğu zaman sizin haliniz nasıl olur bakalım, "buyurdu." demiştir.

(Hz. Isâ (a.s.)'ın kiyamete yakın yeryüzüne inecek ve kötülük odağı elebaşısı Deccâl'i öldürecektir. Bu konudaki görüşler ve tartışmalar İçin "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarih" isimli çalışmamızdaki 1439. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [132]

102-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "İki büyük topluluk vuruşmadıkça kıyamet kopmaz, bu iki topluluk arasında çok büyük öldürmeler savaşlar olur. Yine hepsi de kendisinin Allah'ın Rasûlü olduğunu iddia eden otuza yakın yalancı deccallerin ortaya çıkmasına kadar kıyamet kopmaz.

Yine şunlar olana kadar kıyamet kopmaz: İlim alınır,, zelzeleler artar, zaman yaklaşır, fitneler ortaya çıkar, öldürme olaylan çoğalır, içinizde mal çoğalır, öyle ki sadaka verilecek kimse mal sahibini endişeye düşürecek derecede mal dolup taşar. Hatta bu kimseye sadaka vermeyi teklif eder, o da: "Benim buna ihtiyacım yok." der. İnsanlar bina yapımı konusunda yanş yapacaklardır, bir adam birisinin kabrine uğrar da: "Keşke bunun yetinde ben olsaydım." der. Güneş battığı yerden doğar, Güneş böyle doğduğunda halkın tümü iman edecek ama bu, «Daha önce iman etmeyen veya imanıyla

hayır kazanmayan kişiye bu imanı fayda vermeyecek» (Enim: ısa-den alıntı) bir zamanda olacaktır.

Kıyamet, şu haldeyken kesinlikle kopacaktır: İki kimse aralarında elbise açacaklar ne alış veriş gerçekleşecek ne de elbiseyi dürebifecekler.

Kıyamet, şu haldeyken kesinlikle kopacaktır: Bir kimse havuzunu sıvayıp tamir edecek ama havuzdan su kullanamayacak.

Kıyamet, şu haldeyken kesinlikle kopacaktır: Bir kimse lokmasını ağzına götürecek de bunu yiyemeyecek, "buyurmuştur.

(Kıyamet alâmetlerinden söz eden bu hadisimizin daha geniş açıklaması için "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh" isimli çalışmamadaki 2195. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [133]

103-) Ebû Zerr (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Ebû Zerr'e Güneş batarken: "Biliyor musun Güneş nereye gider?" buyurdu. Ben de: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" dedim: "Güneşgider, sonunda Aısın altında secdeye vanr ve tekrar gelmek için izin ister, kendisine izin verilir. (Bir gün) Güneş secde edip, izin istemeye yaklaşır ama kabul edilip kendisine izin verilmez ve: "Geldiğin yere dön" denilir. O da batıdan doğar. Bu, Allah'ın «Güneş de kendi yörüngesine hareket eder. Bu hareket, güçlü ve çok bilgili olan Allah'ın takdiridir» (vâsin: 38) ayetinin ifadesidir, "buyurdu." Demiştir (Bu hususta "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarih" isimli çalışmamızdaki X352. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [134]

104-) Mü'minlerin Annesi Aişe (r=a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.)'e vahyin başlamasının ilki, uykuda salih (doğru) rüya şeklinde olmuştur, gördüğü rüya mutlaka sabahın aydınlığı gibi gerçekleşegelmiştir. Sonra kendisine yalnız başına bir köşeye çekilmek sevdirildi, Hira Mağarası'n-da yalnız kalır, ailesine dönüp de azığını almaya gelinceye kadar burada belirli gecelerde ibadet eder, sonra hanımı Hatice'ye dönüp bu kadar bir süre için tekrar azığını alırdı. Sonunda Hira Mağarası'nda iken kendisine Hakikat geldi. Kendisine Melek geldi ve: "Oku" dedi. RasûÎüllah: "Ben okuyamam..."dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle aniatır: "Bunun üzerine Melek beni tutup gücüm kuvvetim kesilin-ceye kadar sıktı, sonra salıverdi ve: "Oku" dedi. Ben de: "Ben okuyamam..." dedim. Bunun üzerine beni ikinci

defa tutup gücüm kuvvetim kesillnceye kadar sıktı, sonra salıverdi: "Oku" dedi. Ben de: "Ben okuyamam..." dedim. Bunun üzerine beni üçüncü defa tutup sıktı, sonra salıverdi: «Oku, Yaratan Rabb-'inin adıyla, insanı alakadan yarattı. Oku, Rabb'in en çok ikramda bulunandır...» dedi." Bunun akabinde Rasûlüüah (s.a.v.) kendisine gelen ayetlerle beraber (evine) döndü, yüreği çarpıyordu, hemen Hatice bintü Huveylid (r.a.)'in yanına varıp: "Beni örtün, beni örtün" dedi. Hemen kendisini örttüler, sonunda ürperti kendisinden gitti. Hatice'ye olup bitenleri bildirdi: "Kendimden çok korktum." dedi. Bunun üzerine Hatice: "Hayır asla, vallahi Allah seni asla mahcup etmez, çünkü sen akraba ile ilişkiyi kesmezsin, işini göremeyenlerin yükünü yüklenir, fakir fukarayı kazanır, misafir ağırlarsın, Hak yolunda karşılaşılan sıkıntılarda yardım edersin/' dedi.

Hatice, Hz. Peygamber (s.a.v.)'i alıp amcasının oğlu Varaka b. Nevfel'e götürdü. Varaka, cahifiye döneminde Hıristiyan olmuş bir kimse 'di, Ibranice yazabiliyordu, Allah'ın yazmasını dilediği kadar İncil'den Ibranice olarak bir kısfm şeyler yazardı, gözü âmâ olmuş, yaşı ilerlemiş bir "htiyardı. Hatice, kendisine: "Amca oğlu, yeğenini bir dinle'1 dedi, Varaka: ne görürsün?" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) de gördüğünü anlattı.

Varaka: "Bu, Musa'ya inen sır sahibi Melek'tir, ah keşke yaşım genç olsaydı, ah keşke kavmin seni çıkardığında hayatta olsaydım." dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Beni çıkaracaklar mı?'"dedi. 0 da: "Evet, senin getirdiğin gibi bir şey getiren kişi mutlaka düşmanlığa uğramıştır. Eğer senin peygamberlik günlerin bana ulaşırsa sana çok yardım ederim." dedi. Çok geçmedi, Varaka vefat etti. Vahiy de bir müddet aralandı." [135]

105-) Câbir b. Abdullah e!-Ensârî (r.a.), şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.), vahyin bir süre aralanmasını anlatırken konuşmasında şöyle buyurmuştu: "Bir defasında ben yürürken birden gökyüzünden bir ses duydum, hemen başımı kaldırdım, bir de ne göreyim, bana Hira'da gelen melek... gök ve yer arasında bir kürsüde oturmaktadır. Ondan ürperip korktum, hemen eve döndüm: "Benî örtün, Beni örtün." dedim, akabinde Allah: «Ey bürünüp sarınan! Kalk ve uyar! Rabb'îni de yücelt! Elbiseni temizle! Azaba götüreceklerden uzak dur!» (Müddessir: 1-5) ayetini indirdi, ardından vahiy peş peşe gelip çoğaldı," [136]

106-) Yahya b. Ebû Kesîr anlatır: "Ebû Seleme b. Abdurrahman'a Kur'ân'ın ilk inen suresini sordum: "Müddessir suresi" dedi: "İkra' suresi olduğunu söylüyorlar?" dedim: "Cabir b Abdullah (r.a.)'a bunu sordum ve senin bana dediklerini ben de ona demiştim o da şöyle dedi: "Ben, ancak sana Rasûlüllah (s.a.v.)'in anlatbklannı anlatıyorum. Kendisi şöyle buyurdu: "Hirâ'da bir süre itikatta kaldım itikafım bittiğinde aşağı indim. Bir ses duydum sağıma baktım bir şey görmedim, soluma baktım bir şey göremedim, önüme baktım bir şey göremedim, arkama baktım bir şey göremedim, başımı kaldırdım derken bir şey gördüm ve hemen Hatice'nin yanıma geldim ve: "Beni örtün ve üzerime soğuk su dökün " dedim. Beni örttüler ve üzerime soğuk su döktüler arkasından «Ey örtüsüne bürüneni Kalk ve uyar! Rabb*inîyücelt» (Möddessir: 1-3) ayetleri indi"[137]

107-) Enes (r.a.): "Ebû Zer (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v.)'in şöyle bu-vurduğunu anlatırdı" demiştir: "Ben Mekke'de iken evimin tavanı açıldı, Cebrail indi ve göğsümü açıp zemzem suyu ile yıkadı sonra hikmet ve iman dolu altın bir kap getirdi, göğsüme boşaltarak kapattı. Ardından elimden tutup beni yakın semaya yükseltti. Yakın semaya geldiğimde Cebrail semanın bekçisine: "Kapıyı aç!" dedi O da: "Kim o?" dedi: "Cebrail" dedi: "Yanında biri var mı?" dedi: "Evet, yanımda Muhammed (s.a.v.) vardır." dedi: "Kendisine gelmesi için haber gönderilmiş midir?" dedi: "Evet" dedi. Kapıyı acılığında yakın semanın üzerine çıktık baktım ki burada sağında ve solunda kalabalık bulunan bir adam oturuyor. Sağ tarafına baktığında gülüyor, sol tarafına baktığında ağlıyordu (bana); "Hoş geldin salih peygamber, satıh evlat" dedi. Ben Cebrail'e: "Bu kimdir?" dedim: "Bu, Âdem'dir. Sağında ve solundaki şu kalabalık çocuklarının ruhlarıdır. Bunlardan sağdaki olanlar cennetlikler solundaki-lerse cehennemliklerdir. Sağına baktığında güler, soluna baktığında ağlar" dedi. Beni ikinci semaya yüksettiğinde, bekçisine: "Kapıyı aç!" dedi. Buranın bekçisi birincinin söylediklerini söyledi, ardından kapı açıldı."Hadisi rivayet eden Enes (r.a.): "Ebû Zer (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.)'in, semalarda Âdem (a.s.), İdris (a.s.), Mûsâ (a.s.), Isâ (a.s.) ve İbrahim (a.s.)'ı bulduğunu anlattı, yerlerinin durumunu belirtmedi; ancak Âdem'i yakın semada, İbrahim'i altıncı semada bulduğunu söyledi." demiştir. Enes (r.a.) devamla şöyle demiştir: "Cebrail Hz. Peygamber (s.a.v.)'i İdris'e götürdüğünde: "Hoş geidin salih peygamber, salih kardeş" demiş. (Hz. Peygamber (s.a.v.) devamla şöyle buyurmuş) :

"Ben de: "Bu kimdir?" dedim: "Bu İdris'tir" dedi. Sonra Musa'ya uğradım: "Hoşgeldin salih peygamber salih kardeş" dedi ben: "Bu kimdir?"dedim: "Bu Musa'dır"dedi. Sonra îsâ'ya uğradım: "Hoşgeldin salih kardeş, salih peygamber" dedi. Ben: "Bu kimdir?" dedim: "Bu İsa'dır"dedi. Sonra İbrahim'e uğradım: "Hoş geldin salih peygamber, salih evlat" dedi. Ben: "Bu kimdir?" dedim: "Bu İbrahim (a.s.)'dır"dedi." (Hadisi Enas (r.a.)'d=m anlatan tabiinden İbni Şfhâb ez-2ührî): " İbnİ Hazm, îbni Abbâs (r.a.) ve Ebû Habbe el-Ensârî (r.a.)'m, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Sonra yine b&m yükseltti öyle bir yere çıktım ki, burada kalemlerin yazı yazarken seslerini İşitiyordum." buyurduğunu söylerlerdi diye bana bildirdi" demiştir.

Enes b. Mâlik (r.a.) ile tabiinden Amr b. Hazm (sahabeden rivayetle) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şöyie buyurduğunu da söylemiştir: "Allah, ümmetime elli (vakit) namaz farz kildi, elli farz namazla Rabb'imin yanından döndüm. Musa'ya uğradım: "Allah, ümmetine neleri farz kıldı." dedi; "Elli(vakit) namaz farz kıldı." dedim: "Rabb'ine müracaat et Ümmetin gerçekten bunu yapamaz!" dedi. Ben de müracaat ettim yarısını indirdi. Musa'ya tekrar döndüm: "Yansım indirdi" dedim: "Rabb'ine tekrar müracaat et. Ümmetin gerçekten bunu yapamaz!" dedi, ben de tekrar Rabb'ime müracaat ettim, yarısını indirdi. Musa'ya tekrar döndüm: "Rabb'ine tekrar müracaat et Ümmetin gerçekten bunu yapamaz!" dedi, ben de tekrar Rabb'ime müracaat ettim: "Sayı bakımından beş, sevap bakımından ellidir. Katımda söz değişmez!" buyurdu. Musa'ya döndüm: "Rabb'ine tekrar müracaat et!" dedi: "Artık, Rabb'ime müracaat etmekten utandım." dedim. Sonra beni alıp Sidretu'l-Müntehâ'ya götürdü, Sidretu'l-Müntehâ'yı öyle renkler kaplamıştı ki, ne olduklarını bilemiyordum. Sonra cennete konuldum, bir de ne göreyim cennetin içerisinde inciden gerdanlıklar var, toprağı da miskti" [138]

108-) Mâlik b. Sa'saa' (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendilerine İsra ve Miraç gecesini şöyle anlatmıştır: "Ben Kabe'de Hatim'de (ravi) belki de Hıcr'da dedi demiştir. uzanmış iken Cebrail geldi ve şuradan şuraya kadar yardı ve kalbimi hadisi anlatan boğaz çukurundan karnının altına kadar demiştir.- Sonra iman dolu altın bir kap getirilip kalbim yıkandı, içi doldurulup yerine konuldu, arkasından bana, katırdan küçük merkepten büyük beyaz bir binek fdâbbe) getirildi Ravbunun isminin Burak olduğunu söylemiştir. Bu binek adımını bir kimsenin gözünün ulaşabileceği en uzak

noktaya atıyordu. Bu bineğe bindirildim. Cebrail beni götürüp yakın semaya geldi, kapının açılmasını İstedi, kendisine: "Kim o?" denildi: "Cebrail" dedi: "Yanındaki kimdir?" denildi: "Muhammed" dedi: "Gelmesi için kendisine haber gönderilmiş midir?" denildi: "Evet" dedi: "Hoşgeldi, bu geliş ne güzel bir geliştir" denildi ve kapı açıldı, girdiğimde bak-sam ki içeride Âdem'i gördüm: "Bu atan Âdem'dir, kendisine selâm ver" dedi. Ona selâm verdim, selâmımı aldı, arkasından: "Hoşgeldin salih evlat, salih peygamber" dedi. Sonra ikinci semaya yükseltti ve kapının açılmasını istedi: "Kim o?" denildi: "Cebrail" dedi: "Yanındaki kimdir?" denildi: "Muhammed" dedi: "Gelmesi için kendisine haber gönderilmiş midir?" denildi: "Evet" dedi: "Hoşgeldi, bu geliş ne güzel bir geliştir" denildi ve kapı açıldı, girdiğimde birde baktım ki içeride iki teyzeoğlu îsâ ve Yahya ile karşılaştım. Cebrail: "Bunlar Yahya ile îsâ, kendilerine selâm ver" dedi. Onlara selâm verdim, selâmımı aldılar, arkasından: "Hoşgeldin salih kardeş, salih peygamber" dediler. Sonra beni üçüncü semaya yükseltti, kapının açılmasını istedi: "Kim o?" denildi: "Cebrail" dedi: "Yanındaki kimdir?" denildi: "Muhammed" dedi; "Gelmesi için kendisine haber gönderilmiş midir?" denildi; "Evet" dedi; "Hoşgeldi, bu geliş ne güzel bir geliştir" denildi ve kapı açıldı, girdiğimde Yusuf'la karşılaştım, Cebrail: "Bu da Yusuf tur, kendisine selâm ver" dedi. Ona selâm verdim, selâmımı aldı, arkasmdan: "Hoşgeldin salih kardeş, salih peygamber" dedi. Sonra beni dördüncü semaya yükseltti, kapının açılmasını istedi: "Kim o?" denildi: "Cebrail"dedi: 'Yanındakikimdir?"denildi: "Muham-medn dedi: "Gelmesi için kendisine haber gönderilmiş midir?" denildi: "Evet" dedi: "Hoşgeldi, bu geliş ne güzel bir geliştir" denildi, kapı açıldı, girdiğimde İdris ile karşılaştım. Cebrail: B"da İdris'tir, kendisine selâm ver" dedi. Ona selâm verdim, selâmımı aldı, arkasından: "Hoşgeldin salih kardeş, salih peygamber" dedi. Sonra beni beşinci semaya yükseltti, kapının açılmasını istedi: "Kim o?" denildi: "Cebrail" dedi: "Yanındaki kimdir?" denildi: "Muhammed" dedi: "Gelmesi için kendisine haber gönderilmiş midir?" denildi: "Evet" dedi: "Hoşgeldi, bu geliş ne güzel bir geliştir" denildi, kapı açıldı, girdiğimde Harun'la karşılaştım. Cebrail: "Bu da Harun'dur, kendisine selâm ver" dedi, ona selâm verdim, selâmımı aldı, arkasından: "Hoşgeldin salih kardeş, salih peygamber" dedi. Sonra beni altıncı semaya yükseltti, kapının açılmasını istedi: "Kim o?" denildi: "Cebrail" dedi: "Yanındaki kimdir?" denildi: "Muhammed" dedi: "Gelmesi için kendisine haber gönderilmiş midir?" denildi: "Evet" dedi: "Hoşgeldi, bu geliş ne güzel

bir geliştir" denildi ve kapı açıldı, içeri girdiğimde Mûsâ ile karşılaştım, Cebrail: "Bu da Musa'dır, kendisine selâm ver"dedi, ona selâm verdim, selâmımı aldı, arkasından: "Hoşgeldin salih kardeş, salih peygamber" dedi. Kendisinden ayrıldığımda ağladı: "Seni ağlatan nedir?" denildi: "Benden sonra genç birisi peygamber oldu, onun ümmetinden cennete girenler, benim ümmetimden cennete girenlerden daha fazla da onun için ağlıyorum" dedi. Sonra beni yedinci semaya yükseltti, kapının açılmasını istedi: "Kim o?" denildi: "Cebrail" dedi: "Yanındaki kimdir?" denildi: "Muhammed" dedi: "Gelmesi için kendisine haber gönderilmiş midir?" denildi: "Evet" dedi: "Hoşgeldi, bu geliş ne güzel bir geliştir" dedi, içeri girdiğimde baksam ki İbrahim'le karşılaştım. Cebrail: "Bu da atan İbrahim'dir, kendisine selâm ver" dedi, ona selâm verdim, selâmımı aldı: "Hoşgeldin salih evlat, salih peygamber" dedi. Sonra bana Sidretü'l-Müntehâ (sonsuzluk ötesi ağaç) çıkarıldı, bir de baktım ki meyvesi Yemen'deki Hecer testileri, yaprağı da fil kulakla n gibiydi. Cebrail: "Bu da Sidretü'l-Müntehâ'dır" dedi. Dört nehirle karşılaştım, iki nehir içten (bâtın), iki nehir de dıştan (zahir) idi: "Bu iki çeşit nehir de nedir? Ey Cebrail" dedim: "İçten (bâtın) olanlar cennetteki iki nehirdir, dıştan (zahir) olanlar ise Nil ve Fırat nehirleridir" dedi. Sonra karşıma el-Beytu'l-Ma'mur çıkarıldı, her gün buraya yetmiş bin Melek giriyordu, (Buradan çıkanlar içeriye bir daha geri dönmüyordu.) Arkasından bana bir kap şarap, bir kap süt ve bir kap bal getirildi, ben sütü aldım. Cebrail: "Senin ümmetinin üzerinde bulundukları tabiat ve huy (fıtrat) budur" dedi. Arkasından her gün elli (vakit) namaz bana farz kılındı, oradan ayrıldım, Musa'ya uğradım: "Ne ile emrolundun?" dedi: "Her gün namaz bana emredildi" dedim: "Ümmetin her gün elli (vakit) namaz kılamaz, vallahi ben senden önce insanları deneyip tecrübe ettim, hatta İsrailoğullarına çok uğraştım, dolayısıyla Rabb'ine dön de ümmetine bunu azaltmasını iste" dedi, ben de müracaat ettim, benden onunu daha indirdi. Tekrar Musa'ya döndüm, aynı şeyleri yine söyledi, bunun üzerine Rabb'ime tekrar müracaat ettim, benden onunu daha indirdi, Musa'ya tekrar döndüm aynı şeyleri yine söyledi, bunun üzerine Rabb'ime tekrar müracaat ettim, benden onunu indirdi. Musa'ya tekrar döndüm, aynı şeyleri yine söyledi, bunun üzerine Rabb'ime tekrar müracaat ettim, bunun akabinde bana her gün on (vakit) namaz emredildi. Musa'ya tekrar döndüm, yine aynı şeyleri söyledi. Ben de tekrar Rabb'ime müracaat ettim, bunun üzerine bana her gün beş (vakit) namaz emredildi. Musa'ya tekrar döndüm: "Ne ile emrolundun?" dedi: "Her gün beş (vakit) namaz bana emredildi" dedim:

"Ümmetin her gün beş (vakit) namaz kılamaz, vallahi ben senden önce insanları deneyip tecrübe ettim, hatta İsrailoğulları'na çok uğraştım, dolayısıyla Rabb'ine dön de ümmetine bunu azaltmasını iste" dedi. Ben de: "Artık Rabb'imden utanacak hale gelene değin istedim, dolayısıyla buna rıza gösterip kabul ediyorum." dedim. Kendisinden ayrıldığımda bir ses bana: "Farzımı, kullarımdan hafifleterek yürürlüğe koydum." diye nida etti."

(Hadiste belirtilen Sidretü'l-Müntehâ, sonsuzluk ötesi ağacı anlamdadır. Aslında Sidre, Arabistan Kirazı ağacının adıdır. Isrâ gece yürütüp götürmek, demektir, Miraç ise yukan çıkarmak demektir.

Kur'ân-ı Kerim'de: «Mescidi Haram'dan, çevresini bereketli kıldığımız esctdi Aksâ'ya ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu gece yürütüp götüren eksikliklerden uzaktır.» (Isrâ: i) ifadesi ile îsra hadisesi anlatılmış, Mi'rac hadisesi de hadislerde bildirilmiştir.

Hadislerde verilen etraflı bilgiye göre gece vakti Cebrail (as.) Rasûlüllah (s.a.v.)'i uyandırarak Burak'a bindirip Mescidi Haram'dan Mescidi Aksâ'ya götürdü. Rasûlüllah, Mescidi Aksâ'da diğer peygamberlerle birlikte namaz kıldı. Daha sonra Semâ'ya yolculuğa çıktı, Semâ'nın çeşitli katmanlarında çeşitli büyük peygamberlerle buluştu. En yüce mertebede Allah'ın huzuruna çıktı, Bu kabul esnasında ümmete beş vakit namaz ferz olundu. Sonra Kudüs'e, oradan da Mekke'ye döndü. Bu yolculuk sırasında Allah'ın güç ve kudretini gösteren pek çok hadiselerle karşılaştı.

Ertesi gün Hz. Peygamber (s.a.v.) bu yolculuğu anlattığında kafirler buna çok güîdü, alay konusu yaptı. Müslümanlardan bazısının imanları sarsıldı. (Mevdfldî, Tevhid Mücadelesi, III. 303)

Kâfirler Hz, Ebû Bekir (r.a.)'ı da saptırmak için yanına geldiler, yapılan konuşma sonucu kendisine Sıddık lakabını verdirecek şu cevabı vermiştir: "Biz bundan daha büyük şeyi tasdik ediyoruz, görmediğimiz halde gökten vahiy geldiğini tasdik ediyoruz" {İbni Ebî Hatîm'den naklen Tefsiru Kur'âni'i-Azîm, îbni Kesîr, III. 13)

Günümüzde de bu olayı imkansız görüp inkâr edenlere Mevdûdî şöyle cevap verir: "Bazı kimselerin bu olayı imkansızmiş gibi görmeleri çok gariptir, İnsanın sınırlı, hem de çok sınırlı, gücü ile aya çıkmayı başarabildiği bir zamanda, Allah'ın sonsuz ve sınırsız gücü ve kudreti ile

Rasûlüne kısa bir zaman içinde bu yolculuğu yaptüabi-leceğini inkâr etmek çok saçmadır.

Her şeyden de öte, bir şeyin mümkün olup olmadığını araştırmak, gücü sınırlı olan insan için geçerlidir. Ancak her şeye gücü yeten Ailah için bu tür araşbrma yapılamaz. Ancak Allah'ın her şeye güç yetirdiğine inanmayan bir kimse böyle bir olağanüstü hadiseye inanmaz" (Temim, in. 70)

İsra ve Miraç hadisesini anlatan hadisler mütevatir olup en az 25 sahabiden rivayet edilmiştir. Mevdûdfnin beyanına göre sıhhat yönünden biraz daha aşağıdaki rivayetlere inildiğinde sayı 45'e varmaktadır. (Tevhid Mücadelesi in. 303, İbni Kesir Tefsirinde değişik rivayetleri ele alıp incelemiştir. (Bak. Tefsiru Kur'âni'i-Azîm, in. 6-41; İsra ve Miraç hakkında geniş bilgi için bak. Mevdûdî, Tevhid Mücadelesi, III. 301-335) [139]

109-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Miraç Ge-cesi'nde Musa'yı gördüm: Esmer tenli, uzun boylu,, vücudu toplu (eti sık) bir kimse idi. Sanki'(uzun boyiu olmalarıyla bilinen) Şenûe kabilelesinin adamları gibi idi. îsâ'yı da gördüm: Ne uzun ne kısa, orta yapılı, teni kırmızıya çalardı, saçları salınmıştı, Peccâl'i de, cehennemin bekçisi Mâlik'i de gördüm." buyurmuştur, (Bunlar,) Allah'ın ona (hz. Munammed'e) gösterdiği birtakım olağanüstü şeyler (ayetler) içerisindedir. «Sakın onun karşılaşması hakkında şüpheye düşme.» (Secde; 23 ayetinden alıntıdır.) [140]

110-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Musa'yı da diden telbiye getirerek indiği sırada görür gibiyim. buyurdu." demiştir. [141]

111-) İbni Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) bir gün halkın arasında otururken, Mesih Deccâl'i anlattı ve: "Şüphesiz Allah, gözü sakat olan değildir. Bakın, Mesih Deccâl sağ gözü sakat olandır gözü sanki diğerlerinden farklı olarak salkımdan çıkmış üzüm tanesi gibidir, "buyurdu" demiştir. [142]

112-) İbni Ömer (r.a.), Rasûiüllah (s.a.v,) şöyle buyurdu, demiştir: "Bu gece rüyamda kendimi Kabe'nin yanında gördüm. Baktım ki, esmer tenli ve görülen kimselerin en güzeli esmer bir adam gördüm, saçı İki omuzu

arasına sarkıyordu. Saçı taranmış bakımlı olup başından su damlıyordu, ellerini iki kişinin omzuna koymuş Beytullah'ı tavaf ediyordu: "Bu kimdir?" dedim: "Meryem oğlu Mesih'tir" dediler. Sonra gerisinde gayet kıvırcık saçlı sağ gözü sakat ve gördüğüm kimselerden (İslâm gelmezden önce yaşamış olan Huzâa kabilesinden) İbni Katan 'a daha çok benzeyen bir adam gördüm, ellerini bir adamın iki omzuna koymuş, Beytullah'ı tavaf ediyordu: "Bu kimdir?" dedim: "Mesih Deccâl'dir" dediler."

(Hem Hz. İsâ (a.s.) için hem de Deccâl için mesih ifadesi kullanılmıştır. Aslında mesih kelimesi değişik anlamlar ifade eder. Çok gezen, el sürerek bir şeyi temizleyen (mesheden,) silen, silinmiş, gözünün rengi silinip solmuş kimse, bu anlamların bir kısmıdır, Hz. Üsâ (a.s.) için mesih denilmesi, iyi olmaları için eliyle hastalan meshetmesin-dendir. Deccâl için mesih denilmesi ise gözünün renginin silik olmasındandır.) [143]

113-) Câbir b. Abdullah (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Kureyş, beni (isra ve Miraç konusunda) yalanladığında Kabe'de Hıcr kısmında ayakta durdum, Allah bana Beytu'l-Makdis'i gösterdi. Ben de (ontarm sordukları Beytui Makdis'ie ügiii) alâmetlerini oraya bakarak kendilerine bildirmeye başladım, "diye buyururken işitmiştir. [144]

114-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): «Sonra Ona yaklaştı ve uzandı, aralarındaki mesafe iki yay kadar ya da daha az oldu. Allah'ın kuluna vahyettiğini, vahyetti.» (Neon: ayeti hakkında

(Efendimizin Cebrail'i asli şekliyle görmesini anlatırken); "Cebrail'i gördü, altf kanadı vardı." demiştir. [145]

115-) Hz, Aişe (r.a.): "Kim, Muhammed (a.s.)'ın, Rabb'ini (dünya gözüyle) gördüğünü söylerse işi büyütmüş olur. Ancak Cebrail'i kendi ası! suretinde ufku kapatmış olarak gördü." demiştir. [146]

116-) Mesrûk b. Abdurrahman, şöyle anlatmıştır: "Âişe'nin yanında yasılanmış oturuyordum. (Bane hitaben şöyle dedi:) "Ey Ebû Âişe, üç şey vardır ki, kim bunlardan birisini söylerse, Allah'a en büyük iftira atmış olur: "Bunlar nedir?" dedim: "Kim, Muhammed (s.a.v.)'in, Rabb'ini gördüğünü

söylerse Allah'a en büyük iftira atmış olur" dedi: "Bu sırada ben yaslanıyordum, hemen oturuma geldim ve: "Ey Müminlerin annesi, beni bir dinle. Yüce Allah: «Onu apaçık bir ufukta görmüştür...» Oekvîr: 23) «Gerçekten, onu bîr başka inişinde Sidretü'l-Müntehanın yanında görmüştü.» {Necm: 13) buyurmuyor mu?" dedim. Âişe şöyle dedi: "Bu ümmetten, Rasûlüllah (s.a.v.)'e bu konuyu ilk soran benim. Kendisi: "O, Cebraildir. Bu iki görmem dışında onu asli şeklinde bir daha görmedim. Onu, bedenin büyüklüğü yer ile gök arasını kaplamış halde semadan inerken gördüm." buyurdu. Yüce Allah'ın: «Gözler Onu görüp idrak edemez. O ise bütün gözleri görüp idrak eder. Ve O latiftir, her şeyden haberdardır.» (En'âm: 103) buyurduğunu duymadın mı? Yine Onun: «Allah, bir insanla ancak vahiy yoluyla veya perde arkasından konuşur, yahut bir elçi gönderip izniyle ona dilediğini vahyeder. O yücedir, hakimdir..» (şûra: 5i) buyurduğunu duymadın mı?" Âişe şöyle devam etti: "Kim, Muhammed (s.a.v.)'in, Allah'ın kitabından bir şeyi gizlediğini söylerse Allah'a en büyük iftira atmış olur. Çünkü Allah şöyle buyurmaktadır: «Ey Resul! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan Onun elçiliğini yapmamış olursun...»

Âise sövle devam etti: "Kim, yarın ne olacağını bildirebile söylerse Allah'a en büyük iftira atmış olur. Çünkü Allah şöyle bu-urmaktadır: «De ki: Göklerde ve yerde, Allah'tan başka kimse gaybı bilmez...» (Nemf: 65)" [147]

117-) Abdullah b. Kays (r.a.)'dan. Rasülüllah (s.a.v.): "İkicennet vardır ki kapları ve içindeki diğer eşyaları gümüştendir. Diğer iki cennet daha vardır ki kapları ve içindeki diğer eşyaları altındandır. Adn Cenneti'ndeki topluluğun Rablerine bakmalarının arasında, Allah'ın yüzündeki büyüklük ridasından başka bir şey bulunmayacaktır, "buyurmuştur. [148]

118-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Halk: "Ey Allah'ın Rasûlü, Kıyamet günü Rabb'imizi görecek miyiz?" dedi.

"Mehtaplı bir gecede hiçbir engel yokken Ay hakkında şüpheye düşer misiniz?"buyurdu,

"Hayır, Ey Allah'ın Rasûlü" dediler:

"Hiçbir engel yokken Güneş hakkında şüpheye düşer misiniz?" buyurdu:

"Hayır" dediler. Rasûlüilah:

"Siz Allah'ı işte böyle kesinlikle görürsünüz. İnsanlar kıyamet günü toplanır arkasından Allah;

"Kim dünyada hangi şeye kulluk ettiyse ona tâbi olsun." buyurur.

Onlardan kimisi Güneşe tâbi olur, kimisi aya tâbi olur, kimileri de tağutlara (sapıklık öncülerine, Allah 'a kulluktan alıkoyanlara) tâbioluriar. Bu ümmet, münafıkları da içinde olduğu halde öylece kalır. Allah (tanıdıkiandan başka bir şekilde) onlara gelir ve:

"Ben sizin Rabb 'inizim " buyurun Onlar da:

"Rabb'imiz gelene kadar bizim yerimiz burasıdır. Rabb'imiz geldiğinde biz Onu tanırız (sen bizim Rabb'imiz değilsin)" derler derken Allah onlara (gerçekten):

"Ben sizin Rabb'inizim"buyurur. Onlarda;

"Evet Sen bizim Rabb 'imizsin " derler.

AİİIah onları çağırır sonra da cehennemin ortasına Sırat Köprüsü kurulur, köprüden ümmetiyie geçen Peygamberlerin ilki ben olurum, O gün Peygamberlerden başka hiçbir kimse konuşamaz. Peygamberlerin konuşması da: "Allah'ım selâmet ver, selâmet ver" şeklinde olacaktın

Cehennemde çengel/er vardır, aynen sadan dikeni gibi... Sadan dikenini gördünüz mü?" buyurdu. Ashab:

"Evet" dedi:

"İşte o çengeller aynen sadan dikeni gibidir, (sadan dikeni,

Arabistanda yetişen, hurma dikeni de denifen, demir dikenine benzer dikenli bir bitkidir.)

cak, çengellerin büyüklüğünün ölçüsünü Allah'tan başkası bilemez, bu çengeller amellerine göre insanlardan bir parça koparacak, onlardan kimisi ameli nedeniyle yok olacak, kimisi de hardal tanesi kadar kalacak sonunda

kurtulacak. Bunların sonunda Allah cehennemliklerden dilediğine rahmet murat ettiği zaman meleklere;

"Allah 'a kulluk etmiş olanları çıkarın " diye emreder.

Onları secdelerin izlerinden tanıyarak kendilerini hemen çıkarırlar. -Allah ateşe secdelerin izini yemesini haram kılmıştı onlar cehennemden çıkarlar. Secdelerin izi dışında ateş Âdemoğlu'nun herşeyini yer bu nedenle kavrulmuş, kapkara o-larak cehennemden çıkarlar. Arkasından üzerlerine hayat suyu dökülür. Sonunda bunlar sel suyunun biriktirdiği toprakta açan çiçek tohumu gibi hemen yetişip bitivereceklerdtr.

Sonra Allah, kullan arasındaki yargılamasını bitirecektir. Bu sırada bir kimse cennetle cehennem arasında kalır. Bu kimse cennete giren en son cehennemlik olup yüzü cehennem yönüne dönüktür:

"Ey Rabb'im, yüzümü cehennemden çevir, kokusu beni zehirleyip öldürdü, yalın ateşi de yakıp kavurdu" der. Allah: "Bu senin dediğin yapılsa bunun dışında isteyeceğin bir şey olur mu?" buyurur. Bu kimse:

"İzzetine yemin olsun ki artık olmaz." diyerek di/ediği yemin sözü Allah'a verir. Bunun üzerine Allah onun yüzünü cehennemden çevirir. Yüzünü cennete çevirdiğinde cennetin harika-ligim görür Allah'ın susmasını dilediği kadar susar, sonra da:

"Ey Ratim beni cennetin kapısının yanına yanaştır," der. Bunun üzerine Allah:

"İstemiş olduğun şeyden başka bir şey istemeyeceğine yemin ve söz vermemiş miydin?" buyurur. Bu kimse:

"Ey Rabb'im, yaratıklarının en bedbahtı olmayayım." der.

Allah: "Bu istediğin verilse bundan başka isteyeceğin olur mu?" buyurur:

"İzzetine yemin olsun ki başka bir şey istemem." diyerek dilediği yemin ve sözü Rabb'ine verir. Bunun üzerine onu cennetin kapısına yanaştırır. Cennetin kapısına vardığında güzelliğini, içindeki sevinç ve neşeyi görür ama Allah'ın susmasını dilediği kadar susar, sonunda:

"Ey Rabb 'im beni cennete koy" der. Allah:

"Vay sana Ey Âdemoğlu ne kadar da sözünden dönücüsün. Sana verilen şeyin dışında bir şey istemeyeceğine yemin ve söz vermemiş miydin?"buyurur. Bu kimse:

"Ey Rabb 'im, beni yarattıklarının en bedbahtı yapma " der. Bunun üzerine Allah Azze ve Celle güler sonra kendisine cennete girme izni verir:

"Dilediğini iste?" buyurur, o da dilediği şeyler tükenene kadar istekte bulunur."Şunu da, şunu da" buyurarak Rabb'i ona isteklerini hatırlatır. Sonunda tüm istekleri bittiğinde Allah Teâla: "Sana bu isteklerinin yanında bir o kadarı daha verilmiştir.'buyurur,"

Ebû Said el-Hudrî (r.a.), Ebû Hureyre (r.a.)'a: "Rasûlüllah (s.a.v.): Allah; "Sana bu isteklerinin yanında on misil daha verilmiş-«r-" buyurdu" demiş, Ebû Hureyre (r.a.) da: "Rasûlüllah (s.a.v.)'den Sana bu isteklerinin yanında bir o kadarı daha verilmiştir." şeklindeki sözünden başkasını bellemedim." demiş, Ebû Said (r.a.) da: "Ben kendisinden "Sana bu isteklerinin yanında on misli daha verilmiştir."buyururken duydum." demiştir. [149]

119-) Ebû Said el-Hudri (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.) zamanında bazı kimseler: "Ey Allah'ın Rasûlü, Kıyamet günü Rabb'imizi görecek miyiz? " dediler. Rasûlüllah (s.a.v.): "Evet" buyurdu ve şöyle devam etti: "Gün ortasında, hava açık ve bulut yok iken Güneşi görmek için itişip kakışıp bir birinize zarar verir misiniz? M meh-tapıı bir gecede hava açık ve bulut yok iken Ay'ı görmek için i-tişip kakışıp bir birinize zarar verir misiniz?"buyurdu: "Hayır, Ey Allah'ın Rasûlü" dediler:

"İşte, Güneş ve Ay'ı görmek için itişip kakışıp bir birinize ne kadar zarar verirseniz, kıyamet günü de Yüce Allah'ı görmek için bir birinize ancak o kadar zarar verirsiniz." buyurdu ve şöyle devam etti: "Kıyamet günü olduğunda bir çağına: "Her ümmet neye kulluk etmiş ise ona tâbi olsun " diye seslenir. Yüce Allah'a değil de putlara ve dikili taşlara kulluk edenlerin hepsi cehenneme düşerler. Sonunda geriye gerek iyi gerekse günahkar olsun Allah a kulluk edenler ile kitap eh/inden bir kısım kalıntılar kalır.

Bunun arkasından Yahudiler çağrılır ve: "Neye kulluk ederdiniz?" denilir. Onlar da: "Allah'ın oğlu Üzeyr'e kuiiuk ederdik" derler. Onlara: "Doğru söylemediniz! Allah ne bir eş ne de bir evlat edindi! Şimdi ne arzu edersiniz?" denilir: "Çok susadık, ey Rabb'imiz bize su ver" derler. Onlara

"Bakın, suya gidersiniz" diye işaret edilir onlar da hemen cehenneme doğru yığılırlar. -Cehennemse bir birini kırıp geçiren keskin bir seraptır.- Böylece onlar cehennem ateşine dökülürler.

Sonra Hıristiyanlar çağrılır ve: "Neye kulluk ederdiniz?" denilir. Onlar da: "Allah 'm oğlu Mesih 'e kulluk ederdik" derler. Onlara: "Doğru söylemediniz! Allah ne bir eş ne de bir evlat edindi! Şimdi ne arzu edersiniz?" denilin "Çok susadık, ey Rabb'imiz bize su ver" derler. Onlara "Bakın, suya gidersiniz" diye işaret edilir onlar da hemen cehenneme doğru yığılırlar. -Cehennemse bir birini kırıp geçiren keskin bir seraptır.- Böylece onlarda cehennem ateşine dökülürler.

Sonunda geriye gerek iyi gerekse günahkar olsun Yüce Allah'a kulluk edenler kalır. Âlemlerin Rabb'i Yüce Allah, orada gördüklerinin en düşüğünün görüntüsü içerisinde (tanımadıkları bir şekilde) onlara gelir ve: "Ne bekliyorsunuz! Her ümmet kulluk yaptıkları şeye tâbi olmaktadır" der. Onlar: "Ey Rabb'imiz! Dünyada, kendilerine en fazla ihtiyaç duyduğumuz zamanda bile insanlardan ayrı durduk ve onlarla birlikte olmadıkıma mi

onlaria birlikte olacağız ki)" diye Allah'a niyaz ederler. (Orada gördüklerinin en düşüğünün görüntüsü içerisinde gelen onlara). Onlar: "Biz senden Allah'a sığınır ve Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayız" derler. Bu konuşma iki veya üç defa tekrar eder. Neticede onların bir kısmının neredeyse ayakları kayacaktı. Yine onlara şöyle der: "Sizinle Allah arasında, onu tanıyabileceğiniz bir alâmet var mıdır?" Onlar: "Evet var" derler. Sonunda gerçek ortaya çıkar. Allah, içten bir şekilde Kendisine secde etmiş olanların hiç biri kalmaksızın secde etmelerine izin verirken takıyye ve gösteriş için secde etmiş olanlarından her kim varsa sırt eklemlerini tek bir tabakaya çevirir. Bu yüzden böylesi secde etmek istediğinde her defasında ensesi üzerine düşer. (Böylece gerçek ortaya çıkmış olur.) Sonra onlar başlarını katdırır-lar. Allah da, orada önceki gördükleri görüntüsünü değiştirmiştir. Onlara: "Ben sizin Rabb'inizim"buyurur. Onlarda: "E-vet Sen bizim Rabb'imizsin" derler. Sonra cehennemin üzerine köprü kurulur. Şefaate izin verilir. Onlar: "Allah'ım selamet ver, selamet ver" derler. Bu arada: "Ey Allah'ın Rasûlü, o köprü nedir?" denildi. Şöyle buyurdu: "Kaygan bir yerdir. İçerisinde kanca-ter, çengeller ve Necdbölgesinde yetişen "Sa'dân"denilen dikenli bitki gibi demir dikenler vardır. Müminler buradan göz kırpma süresi gibi, şimşek gibi, rüzgar gibi, kuş gibi, iyi koşan

at ve binekler gibi (ameiieme göre) geçerler. Sapa sağlam kurtulan, tırmalanmış salıverilmiş ve cehenneme yuvarlanmış olanlar vardır. Sonunda müminler cehennemden kurtulduklarında (aı-lah'a yaivanriar.) Canım elinde olan Allah'a yemin olsun ki, kıyamet günü müminlerin cehennemdeki kardeşleri için; "Ey Rabb'i-mizr onlar da bizimle birlikte oruç tutar namaz kılar hacceder-ferdi..." diye çokça yalvarmaları kadar, (gas&edNen bir) hakkını vermesi için olsa bile sizden hiçbir kimse onlar kadar Allah'a yalvaramaz. Bu yalvarmaları üzerine onlara:

"Tanıdıklarınızı oradan çıkarınız" denilir. Artık ateşe onların bedenlerini yakması yasaklanır. Onlar, kimi ayaklarının yarısına kadar kimi de dizlerinin yarısına kadar ateşin yaktığı pek çok kimseyi cehennemden çıkarırlar ve arkasından:

"Ey Rabb'imİz, bize emir buyurduğun şekildeki kimseler' den cehennemde hiçbir kimse kalmadı" derler. Yüce Allah:

"Geri dönün ve kalbinde bir dinar miktarı hayır iyilik olan kimi bulursanız onu da çıkarın " buyurur. Onlar da yine pek çok kimseyi çıkarırlar ve arkasından:

"Ey Rabb'imiz bize emir buyurduğun şekildeki kimseler' den orada kimseyi bırakmadık" derler. Yüce Allah bu sefer:

"Geri dönün ve kalbinde yarım dinar miktarı hayır iyilik olan kimi bulursanız onu da çıkarın" buyurur. Onlar da yine pek çok kimseyi çıkarırlar ve arkasından:

"Ey Rabb'imiz bize emir buyurduğun şekildeki kimselerden orada kimseyi bırakmadık" derler. Bu sefer Yüce Allah: "Geri dönün ve kalbinde zerre miktarı hayırliyilik olan kimi bulursanız onu da çıkarın" buyurur. Onlar da yine pek çok kimseyi çıkarırlar ve arkasından:

"Ey Rabb 'imiz orada hiçbir hayır iyilik bırakmadık" derler. -Ebû Said el-Hudrî (r.a.) bu sırada: "Eğer bu hadis bilgi konusunda beni doğru bulmaz iseniz «Şüphesiz ki Allah, zerre miktarı haksızlık yapmaz. Ama hayırliyilik olursa onu kat kat artırır. Ve kendi katından büyük bir nıükafaat verir.» (Nisa. 40) ayetini okuyunuz" derdi Bundan sonra Yüce Allah şöyle buyurur:

"Melekler şefaat etti, peygamberler şefaat etti, müminler de şefaat etti geriye merhamet eden/erin en merhametlisinden başkası kalmadı" buyurur ve cehennemden bir tutam alır ve asla bîr hayır/iyilik yapmamış bir takım kimseleri de oradan çıkarır. Bu kimseler orada âdeta kömüre dönmüşlerdi onları cennetin kapısında bulunan ve 'hayatpınarı' denilen nehre atar. Onlar oradan selin getirdiği toprakta biten tane gibi çıkarlar. O tanenin taşın altında veya ağacın dibinde bittiğini bilirsiniz değil mi? Bu yetişen tanenin Güneşe bakan tarafı sarı ve yeşil olurken gölgede kalan kısmı beyaz olur."Orada bulunanlar: "Ey Allah'ın Rasûlü, sen çölde çobanlık etmiş gibisin" dediler. 0 da şöyle devam etti: "Oradan boyunlarında böyle inci gibi mühürlerle çıkarlar. Cennetlikler onları bununla tanırlar. Yaptıkları hiçbir amel ve önceden gönderdikleri hiçbir hayır/iyilik olmaksızın Allah'ın kendi/erini cennete koyduğu 'Allah'ın azatlıkları' işte bunlardır. - Sonra Yüce Allah bunlara: "Haydi cennete giriniz. Gördüğünüz ne varsa sizindir" diye buyurur. Bunun üzerine onlar; "Ey Rabb'imiz, şu âlemlerde hiçbir kimseye vermediğini bize verdin" derler. Yüce Allah; "Benim yanımda bundan daha üstünü de vardır" buyurur. O-nalar: "Ey Rabb'imiz, hangi şey bundan daha üstün olabilir ki?" derler. Yüce Allah: "Benim rızam. Artık bu rızamdan sonra asla size gazaba gelmem " buyurur"[150]

120-) Ebû Said el-Hudri (r.a.)'dan, Hz. Peygamber (s.a.v.): "Cennetlikler Cennete, Cehennemlikler de Cehenneme girer sonunda Allah: "Kimin kalbinde hardal tanesi ağırlığınca iman var ise (onu da cehennemden) çıkarınız" buyurur. Arkasından bu kimseler simsiyah kesilmiş olarak (cehennemden) çıkarılarak hayat pınarına veya haya pınarına atılırlar, su kenarında bitki tohumunun büyüyüp geliştiği gibi buradan yetişip gelişeceklerdir.

Görmez misiniz bu tohum sapsarı olarak iki tarafa sürüp topraktan çıkar." buyurmuştur.

(Hadisin ravilerinden Mâlik b. Enes, Hayat pınarı mı haya pınarı mı olduğunu tam olarak bilememiştir.) [151]

121-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Cehennemliklerden cehennemden en son çıkacak olanla cennetliklerden cennete en son girecek olanı biliyorum. Bu kimse cehennemden

emekleyerek çıkar. Yüce Allah, ona: "Haydi git cennete gir" buyurur. O da cennete gider ama cennet ona sanki doluymuş gibi görünür. Bunun üzerine geri döner ve: "Ey Rabb'im, cenneti dolmuş buldum?" der. Yüce Allah, ona: 'Haydi sen git cennete gir" buyurur. O da cennete gider ama yine cennet ona sanki doluymuş gibi görünür. Bunun üzerine geri döner ve: "Ey Rabb'im, cenneti dolmuş buldum?" der. Bunun üzerine Allah, ona şöyle buyurur: "Haydi sen git cennete gir. Orada sana dünya kadar ve dünyan/n on katı kadar yer var" buyurur. (Buna şaşıran o kimse). "Bana şaka mı yapıyor, bana gülüyor musun. Gerçi hakimiyet senindir" der"

Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i azı dişi görünene kadar bu duruma güldüğünü gördüm. "Cennetliklerin en aşağısı bu kimsedir" denilirdi" demiştir. [152]

122-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kalbinde bir arpa miktarı hayır bulunup da "Lâ ilahe illallah" diyen kimse cehennemden çıkar. Kalbinde bir buğday miktarı hayır olup da "Lâ ilahe illallah" diyen kimse de cehennemden çıkar. Kalbinde bir zerre miktarı dahi hayır olup da "Lâ ilahe illallah " diyen de Cehennemden çıkar, "buyurmuştur. [153]

123-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Muhammed (s.a.v.), bize konuşma yaptı bilgiler verdi. Şöyle buyurdu: "Kıyamet günü geldiğinde insanlar birbirleriyle dalga gibi çalkalanarak hareket ederler, derken Âdem e gelerek: "Bizim için Rabb'inden şefaat di/e" derler, o da: "Ben bunun erbabı değilim, ama siz İbrahim'e gidin çünkü o, Halilürrahmân'dır (Rahmân'ın dostudur.)"diye cevap verir. İbrahim'e varırlar o da: "Ben bunun erbabı değilim, ama siz Musa'ya gidin çünkü o, Kelîmullah'dır. (Allah'ın kendisiyle konuştuğudur.)" diye cevap verir. Musa'ya vanrlaroda: "Ben bunun erbabr değilim, ama siz İsa'ya gidin çünkü o, Ruhullah'dır (Allah'ın üflediği ruhdur,) Onun sözüdür."diye cevap verir. İsa'ya varırlar o da: "Ben bunun erbabr değilim, ama siz Muhammed (s.a.v.)'e gidin " diye cevap verir. Neticede bana gelirler, ben de: "Bu işin erbabı benim" derim ve Rabb'imden izin isterim, bana izin verilir. Bana şu anda aklıma gelmeyen birtakım övgüler ilham eder, ben de bu övgülerie Rabb'imi överim, Onun için secdeye kapanırım. Bana: "Ey Muhammed! Başını kaldır. Söyle söylediğin dinlenilir. İste istediğin verilir. Şefaat et şefaatin kabul olunur, "diye buyurur. Ben de: "Ey

Rabb'im! Ümmetim, ümmetim" derim. Bana: "Haydi git ve kalbinde bir arpa tanesi miktarı iman olanları oradan çıkar." buyurur. Ben de gider, söylenileni yaparım. Sonra tekrar döner bu övgü/erle Rabb'imi överim, Onun için secdeye kapanırım. Bana: "Ey Muhammed! Başını kaldır. Söyle söylediğin dinlenilir. İste istediğin verilir. Şefaat et şefaatin kabul olunur." diyebuyruiur. Bende: "EyRabb'im!Ümmetim, ümmetim"derim. Bana: "Haydi git ve kalbinde bir hardal tanesi miktarı iman olanları oradan çıkar." buyurur. Ben de söylenileni yaparım. Sonra tekrar döner bu övgülerie Rabb'imi överim, Onun için secdeye kapanırım. Bana: "Ey Muhammed! Başını kaldır. Söyle söylediğin dinlenilir. İste istediğin verilir. Şefaat et şefaatin kabul olunur," diye buyurur. Ben de: "Ey Rabb'im/ Ümmetim, ümmetim" derim. Bana: "Haydi git ve kalbinde bir hardal tanesi miktarından daha, daha, daha az iman olanı cehennemden çıkar." buyurur. Ben de gider, söylenileni yaparım."

Yine Enes b. Mâlik (r.a.)'dan gelen bir rivayette şöyle buyurmuştur: "Sonra dördüncü defa tekrar döner bu övgülerle Rabb 'imi överim, Onun için secdeye kapanırım. Bana: "Ey Muhammedi Başım kaldır. Söyle söylediğin dinlenilir. İste istediğin verilir. Şefaat et şefaatin kabul olunur." diye buyrulur. Ben de; "Ey Rabb'im! "la ilahe illallah" diyen kimselere (şefaat etmem) için de bana izin vsr." derim. Bana: "İzzetime, celâlime, büyüklüğüme ve ululuğuma yemin olsun ki "lâ ilahe illallah" diyen kimseleri de oradan çıkaracağım, "buyurur[154]

124-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasülüllah (s.a.v.)'e et getirildi, kendisine kol ktsmı sunuldu, -etin burası hoşuna giderdi-Etten dişleriyle bir lokma kopardı, sonra şöyle buyurdu: "Ben, kıyamet günü insanların seyyidiyim. Niye böyle olduğunu bilebiliyor musunuz? Allah, öncekileri ve sonrakileri, bütün insanları, çağıranın kendilerine sesini duyurabileceği, gözün görebileceği tek bir geniş alanda toplar. Güneş yaklaşır, insanlara gam ve keder dayanılmaz ve güç yetmez hale gelir. Bunun üzerine insanlar: "Size ulaşanı görmüyor musunuz, sizin için Rabb'inize şefaat edecek birisine bakmaz mısınız?" derler. Bu sırada insanların bir kısmı diğer bir kısmına: "Âdem'e gitmelisiniz" der. Hemen Âdem (a.s.)1 a varıp: "Sen, insanlığın atasısın. Allah seni eliyle yarattı, içine ruhundan üfledi ve Meleklere sana secde etmelerini emir buyurdu, bizim için Rabb'inden şefaat dile, içerisinde bulunduğumuz durumu görmez misin? Bize ulaşanı görmez misin?" derler.

Âdem ise: "Rabb 'im bugün öyle gazaba geldi ki böyle bir gazaba daha önce gelmediği gibi sonra da asla gelmez. Şu da bir gerçektir ki ağacı bana yasaklamıştı ama ben kendisine karşı gelmiştim, ben kendimi düşünüyorum, ben kendimi düşünüyorum, ben kendimi düşünüyorum. Siz benden başkasına gidinizi Nuh 'a gidiniz!" der. Onlar da Nuh a varıp: "Ey Nuh, şüphesiz sen yeryüzüne gönderilen Resullerin ilkisin. Allah seni "Çok şükreden bir kul" olarak isimlendirmişti, bizim için Rabb'inden şefaat dile, içerisinde bulunduğumuz hali görmez misin?" derler. O da: "Rabb 'im bugün öyle gazaba geldi ki böyle bir gazaba daha önce gelmediği gibi sonra da asla gelmez. Şu da bir gerçektir ki benim bir dua hakkım vardı onu da kavmime beddua olarak kullandım. Ben kendimi düşünüyorum, ben kendimi düşünüyorum, ben kendimi düşünüyorum. Siz benden başkasına gidinizi İbrahim'e gidiniz" der. Onlar da İbrahim'e varıp: "Ey İbrahim, sen, Allah'ın Peygamberi ve Onun yeryüzü halkından içten dostusun (halilisin), bizim için Rabb'inden şefaat dile, içerisinde bulunduğumuz hali görmez misin?" derler. Oda: "Rabb'im bugün öyle gazaba geldi ki böyle bir gazaba daha önce gelmediği gibi sonra da asla gelmez. Şüphesiz bir de ben üç yalan söylemiştim. Ben kendimi düşünüyorum, ben kendimi düşünüyorum, ben kendimi düşünüyorum. Siz benden başkasına gidinizi Mû-sâ'ya gidiniz"der. Hadisin ravisi söz konusu üç yalanı zikretmiştir (Bu üç yalan hakkında 1590. hadise bakınız.) Onlar da sen, Allah'ın Elçisîsin. Allah Peygamber göndermesi mesaj göndermesi ve seninle konuşması ile insanlara seni üstün kılmıştır. Bizim için Rabb'inden şefaat dile, içerisinde bulunduğumuz durumu görmez misin?" derler. Oda: "Rabb'imbugün öyle gazaba geldi ki böyle bir gazaba daha önce gelmediği gibi sonra da asla gelmez. Şüphesiz bir de ben öldürülmesiyle emrolunmadığım bir cana ktymıştım. Ben kendimi düşünüyorum, ben kendimi düşünüyorum, ben kendimi düşünüvorum. Siz benden başkasına gidiniz! Meryemoğlu isa'ya gidiniz" der. Onlarda isa'ya varıp: "Eyîsâ, sen, Allah'ın Elçisi ve Meryem'e gönderdiği kendisinden gelen bir ruhsun, çocuk iken beşikte insanlarla konuşmuştun. Bizim için Rabb'inden şefaat dile, içerisinde bulunduğumuz durumu görmez misin?" derler. îsâ da: "Rabb 'im bugün öyle gazaba geldi ki böyle bir gazaba daha önce gelmediği gibi sonra da asla gelmez. Ben kendimi düşünüyorum, ben kendimi düşünüyorum, ben kendimi düşünüyorum. Siz benden başkasına gidiniz! Muhammed (s.a.v,)'e gidiniz" der. -Günah zikretmez Onlar da Muhammed (s.a.v.)'e varıp: "Ey Muhammed, sen, Allah'ın Elçisi ve Peygamberlerin sonuncusu sun. Senin

gelmiş ve gelecek günahlarını bağışladı. Bizim için Rabb'inden şefaat dile, içerisinde bulunduğumuz durumu görmez misin?" derler. Ben de kalkıp Arşın altına gelerek şanı yüce Rabb'ime secdeye kapanırım. Sonra Allah, benden önce hiç kimseye nasip etmediği, kendisine övgü ve medhiyeieri bana açıp ilham eder, sonra da: "Ey Muhammed, başını kaldır. İste! İstediğin verilir, şefaat et, şefaatin kabul olunur!" denilir. Ben de başımı kaldırır: "Ey Rabb'îm, Ümmetim! Ey Rabb'im, Ümmetimi" derim. Bana: "Ey Muhammedi Ümmetinden, üzerlerinde hesap olmayanları Cennet kapılarından sağ kapıdan koy! Bunlar aynı zamanda diğer kapılarda da insanlara ortaktırlar." denilir. Canım elinde olan Allah'a yemin olsun ki, Cennetin kapı aralıklarından iki aralığının mesafesi Mekke ile Hımyer yahut Mekke ile Busra arası kadar geniştir."

(Seyyid, halkın her türlü sıkıntılarda kendisine başvurduğu lider, demektir. Bu nedenle bir kabilenin ileri gelenlerine seyyid denilir. Zira bu kimseler her türlü konuda kabilenin işlerini yürüten sıkıntılannı giderendir. Efendimiz (a.s.)'ın, insanlann seyidi olması, kıyamet günü insanların sıkıntılarına çare olması için kendisine başvurması nedeniyledir,) [155]

125-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.): "Her Peygamberin dua ettiği, kabul olunmuş bir duası vardır. Ben bu duamı âhirette ümmetime şefaat için saklamak buyurmuştur. [156]

126-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Her peygamberin istekte bulunabileceği bir isteği vardır. Yahut her peygamberin kabul olunacak bir duası vardın Ben duamı kıyamet günü ümmetime şefaat için ayırdım "[157]

127-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Allah: «Kavminden en yakın olanları uyar...» (şuâra: 214) ayetini indirdiğinde Rasûiüllah (s.a.v.) ayağa kalktı ve: "Ey Kureyş topluluğu, canlarınızı satın alınız, (imana canlarınızı azaba karşı kurtarınız) Allah'tan gelen hiçbir şeyden sizi kur-iaramam. EyAbdu Menâfoğuiları, Allah'tan gelen hiçbir şeyden sîzi kurtaramam. Ey AbdülMuttaliboğ/u Abbâs, Allah'tan gelen hiçbir şeyden seni kurtaramam. Ey Allah'ın İmân Safıyye, seni de Allah'tan gelen hiçbir şeyden

kurtaramam. Ey Muhammed kızı Fatıma, malımdan dilediğini iste, ama seni de Allah 'tan gelen hiçbir şeyden kurtaramam." dedi. [158]

128-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Safa Tepesi'ne çıktı: "Baskın var!" diye seslendi, hemen Kureyşliler toplanıp geldiler: "Ne var, ne oldu?" dediler: "Sabah veya akşam vakti düşmanın size baskın yapacağını bildirsem beni doğrular mısınız?" dedi, onlar da: "Evet" dediler: "Şüphesiz ben, şiddetli bir azapdan önce sizin için bir uyarıcıyım"dedi. Bunun üzerine Ebû Leheb: "Kuruyup yok olası, bunun için mi bizi topladın?" dedi. Arkasından Allah, «Ebû Leheb'in elleri kurusun...» Suresi'ni indirdi." demiştir." [159]

129-) Abbâs b. Abdulmuttalib (r.a.)'dan. Kendisi Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Seni amcana (Ebû Taüb'e şefaat etmekten) alıkoyan şey nedir ki? Bilesin ki o seni koruyup savunur, senin ign gazaba gelirdi" demişti, o da: "O şimdi topuklarına kadar olan bir cehennemdedir, eğer ben olmasaydım, cehennemin en derin tabakasında olurdu, "buyurdu. (Ebû Talib, her ne kadar Hz. Peygamher (s.a.v.)'e büyük yardımlarda bulunsa da imansız gittiğinden cehennemlik olmuştur, bu konuda 16.. hadise bakınız.) [160]

130-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında Amcası Ebû Talib'in ruhu alındığında: "Belki, kıyamet günü şefaatimden faydalanır da cehennemde topuklarına kadar ateşe konur, ama burada bile ateşten beyni kaynayacaktır." buyurduğunu işitmiştir. [161]

131-) Nu'mân b. Beşîr (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Cehennemliklerin gördüğü azabın en hafif olanı, ayak tabanındaki boşluğuna konan iki ateşin tesiriyle beyni, tencere ve güğüm gibikaynayan bir kimsenin çektiğiazaptır."diye buyururken işittim" demiştir. [162]

132-) Amr b. As (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'i gizli değil açıkça: "Ebû Fulân hanesi benim dostlarım değildir. Benim dostum sadece Allah ve mü'minlerin salihleridir. Ancak Ebû Fulan hanesine benim akrabalığım

vardır ki bu akrabalık nedeniyle ben onlarla ilişkiyisürdürüyorum.'"diye buyururken işittim" demiştir.

(Ebû Fulân hanesinden kimin kasdedildiği açık olarak belirtilmemiştir. Bundan amcası Ebû Talib kasdedilmesi mümkündür. Bunun dışında başka bir hane de mümkündür. Bazı rivayetlerde "Fulân" ifadesi yoktur, o zaman mana babamın hanesi anlamına gelir. Neticede bu hadiste söylenilmek İstenilen dostlukta nesep akrabalığının bir etkisi yoktur, gerçek dost Allah ve salîh mü'minlerdir. Bununla beraber salih mü'minlerden olmayan akrabalar ile akrabalıktan dolayı ilişki sürdür'ilür.) [163]

133-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ümmetimden yetmiş bin kişi hesaba çekilmeden cennete girecektir" buyurdu. Bir kimse: "Ey Allah'ın Rasûlü, beni de onlardan kılması için Allah'a dua etsen" dedi. Rasûlüllah: "Allah'ım bunu da onlardan kil" diye dua etti. Bir diğeri ayağa kalktı ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, beni de onlardan kılmasf için Allah'a dua etsen" dedi. 0 da: "Ukkâşe senden Önce davrandı"buyurdu[164]

134-) Seni b. Sa'd (r.a,)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ümmetimden yedi bin veya yedi yüz bin kişi kesinlikle cennete girecek. Onların öndekileri sondakiier girenedeğin girmeyecektir. Yüzleri mehtaplı bir gecedeki Ay şeklinde olacaktır, "buyurmuştur. [165]

135-) îbni Abbâs (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Bana ümmetler gösterildi, bir peygamber, iki peygamber geçmeye başladı. Yanlarında beş, on kişilik topluluk vardı. Bir peygamberin de yanında hiçbir kimse yoktu. Sonunda bana büyük bir karaltı gösterildi; "Bu nedir? Bu, ümmetim mi ki?" dedim; "Bu, Musa ve kavmidir. Ufka baki" denildi. Bir de baksam ki ufku bir karaltı kaplamış; "Bu, senin ümmetindir. Bun/ardan yetmişbin kişi hesaba çekilmeksizin cennete girer." denildi." buyurdu. Sonra da içeri girdi. Bunların kim olduğunu açıklamadı, meclis dağıldı. Oradakiler: "Biz, Allah'a iman ettik, Peygamberine uyduk, dolayısıyla onlar bizleriz. Yahut İslâm döneminde dünyaya gelen evlatlarımızdır, bizler cahiliye döneminde dünyaya gelmiştik." dediler. Bu konuşmalar Hz. Peygamber (s.a.v,)'e ulaştı, bunun üzerine dışarı çıktı: "Cennete hesaba çekilmeden girecek olanlar; (Aiiah'm Kitabı, Rasûicinün sünneti dışındaki şeylerle) okuyup tedavi

olmayanlar, uğursuzluk diye bir şey kabul etmeyenler, (şifayı Allah'tan bekleyerek) dağlanmayanlar, Rablerine güvenip dayananlardır."buyurdu. Ukkâşe b. Mıhsan: "Ey Allah'ın Rasûlü, ben onlardan mıyım?" dedi? 0 da: "Evet "buyurdu. Bir diğeri kalkıp: "Ben de onlardan mıyım?11 dedi, o da: "Ukkâşe senden önce davrandı, "buyurdu" demiştir.

(Hz. Peygamber (s,a.v.}'in "Ukkâşe senden Önce davrandı." buyurması meseleyi kapatmak içindir. Yoksa orada bulunan hatta sonra gelecek olaniann hepsi, bu zümreden olabilmek içjn "Ben de cniardanmıyim?" demeye başlardı. Cennete girecek zümrenin en büyük özelliği her şeyde işini Allah'a tevek'.ül eden kimselerdir. Kadere razı olan, kederden emin olur. Allah'ın takdirine inanan güvenen kimse hiçbir şeyi uğursuz saymaz. Derdi veren devasını da verir, diyerek gerçek şifayı Ondan bekler, maddi tedavinin de gerçek sahibi yani iiaca tedavi özelliğini veren de Allah'ör diyerek her şeyi Ona tevkküi eder, okuyup tedavi olurken Allah'ın Kitabı, Rasûlünün sünnetindeki duaian okur ki, bu dualann tamamı daima şifayı verenin Allah olduğunu vurgular.) [166]

136-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "RasûlülJah (s.a.v.) bize: " Cennetliklerin dörtte biri olmaktan razı olmaz masınız?" buyurdu, biz de tekbir getirdik. Sonra: "Cennetliklerin üçte biri olmaktan razı olmaz mısınız?" buyurdu, yine tekbir getirdik. Sonra şöyle buyurdu: "Ben, sizin cennetliklerin yarısı olmanızı umarım. Bunu size şöyle bildireyim ki, Müslümanlar (sayıca) kâfir/ere oranla siyah bir öküzün üzerindeki beyaz bir kıl veya beyaz bir öküzün üzerindeki siyah bîr kıl gibidir"[167]

137-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Allah Teâlâ; "Ey Âdem!" dîye buyurur, o da: "Emret Allah'ım, ben senin sayende mutluluğu elde ederim. İyilik Senin elindedir" der. Allah: "Cehennemlikleri seçip çıkar!" buyurur. O da; "Cehennemliklerin sayısı nedir?" der. Allah: "Her bin kişiden, dokuz yüz doksan dokuz!" buyurur. Bu sırada (korku ve endişeden) çocuğun başı ağarır, tüm hamileler çocuğunu düşürür. Sarhoş olmadıkları halde insanları sarhoş olmuş görürsün. Ancak Allah'ın azabı çok şiddetlidir. (Hac: 2 ayetinden atımıdır) Oradaki sahabiler: "Ey Allah'ın Rasûlü, geriye kalan bir, hangimiz olabilir?" dediler: "Sevinin ki sizden bir kimseye, Yecûc ve bin

düşer" buyurdu. (Yani Yecûc ve Me'dk'ün sayısı sizin bin katımzdır.) Sonra şöyle buyurdu: "Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki ben sizin cennetliklerin dörtte biri olmanızı umarım" Biz bu müjdeden dolayı "Allahü Ekber" dedik. Bunun üzerine: "Sizin cennetliklerin üçte biri olmanızı umarım" buyurdu, biz yine "Allahü Ekber" dedik, bu sefer: "Sizin cennetliklerin yarısı olmanızı umarım" buyurdu, biz yine "Allahü Ekber" dedik. Arkasından: "Siz (sayıca oradaki) insanlar arasında beyaz bir öküzün derisindeki ancak siyah bir tüy kadarsınız. Yahutta siyah bir öküzün derisindeki beyaz bir tüy kadarsınız." buyurdu. [168]

2-) Temizlik Bölümü

(Kitâbu't-Tahâra)

138-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Abdestini bozan bir kimsenin, abdest almadıkça namazı kabul olmaz." buyurmuştur. Hadramevt'ten bir kimse: "Ey Ebû Hureyre, abdest bozma nedir?" dedi. 0 da: "Sesli veya sessiz yellenmektir" dedi. [169]

139-) Hz. Osman (r.a.) bir keresinde bir kap su İstedi ve iki eline üç defa döküp yıkadı sonra sağ elini kabın içine koyup ağzını çalkaladı, burnuna su verdi sonra yüzünü üç defa yıkadı, iki ellerini dirseklere kadar üç defa yıkadı, sonra başını meshetti, sonra topuklarını ayak bileklerine kadar üç defa yıkadı sonra da: "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim benim şu abdestim gibi abdest alır, sonra iki rekat namaz kılar da bu iki rekat hakkında içinden nefsine bir şeyler geçirmezse geçmiş günahları bağışlanır." buyurdu" demiştir. [170]

140-) Başka bir rivayette ise: "Bakın size bir hadis anlatıyorum eğer, ayet olmasaydı size anlatmazdım. Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Bir kimse abdest alıp abdestini güzel yapar da namaz kılarsa bu kimsenin kıldığı namaz ile kılacağı namaza kadar geçen süredeki günahları bağışlanır."diye buyururken işittim" demiştir. Hadisin raviierinden Urve, söz konusu ayetin

«İndirdiğimiz açık delilleri ve hidayeti, kitapta insanlara açıklandıktan sonra gizleyenler, ki onlara Allah da lanet eder, lanet ediciler de lanet eder» (Bakara: 159) ayeti olduğunu söylemiştir.

(Müjde dozu yüksek olan ve helâl haram gibi bir hükümlerle bir ilgisi bulunmayan bu tür hadisleri, tenbelliğe sürükler diye son ana kadar rivayet etmemek ashabın yapageldiği bir uygulamadır. Onlar bir gerçeği, emaneti gizlemiş olmanın veba-Ünden çekinerek vefatlarına yakın böylesi hadisleri rivayet etmişlerdir.) [171]

141-) Bir kimse Abdullah b. Zeyd (r.a.)'a: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in nasıl abdest aldığını bana gösterebilir misin?" dedi. Abdullah b. Zeyd (r.a.):"Tabi" dedi ve su istedi. İki eline döküp iki defa yıkadı, sonra üç defa ağzını çalkalayıp burnuna su verip sümkürdü sonra üç defa yüzünü yıkadı sonra da ikişer defa ellerini dirseklere kadar yıkadı sonra eliyle başını meshetti. İki elini başının önünden başlayarak enseye varana kadar öne arkaya götürüp ilk başladığı yere getirdi. Sonra da iki ayağını yıkadı"[172]

142-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Sizden biriniz abdest aldığında burnuna su götürsün ve sümkürsün, kim taşla taharetlenirse tek yapsın (üç, beş...gibi)" buyurmuştur. [173]

143-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v,); "Biriniz uykusundan uyandığında abdest ahp üç defa sümkürsün. Çünkü şeytan genzinde geceler, "buyurmuştur. (Şeytan gözle görülemeyen bir vatlıktır. Bizler gözlerimizle göremediğimiz bazı şeylerin keyfiyetini de bilemiyoruz. Bu nedenle, bize bunları bildiren Peygambere inanmakla yetinmeliyiz. Zaten iman, görmediğimiz bir şeyi, haberi getirene itimadımızdan do!ayı var olduğunu kabul etmektir. Bu nedenle şeytanın genizde gecelemesi, esnemenin, kötü rüyanın şeytandan olması, geceleyin şeytanların ortalığa dağılması gibi konular maddi bağlamda gözlenemez. Haber veren kişiye itimadı olan bunları kabul eder, itimadı olmayan reddeder. Allah, bizim bilip göremediğimiz birtakım bilinmezleri Peygamberine bildirmiştir. Biz de Peygambere inanmakla tüm bilinmezleri maddi bağlamda gözlemleyemesek dahi bunlara inanırız.) [174]

144-) Abdullah b. Amr (r.a.) anlatır: "Rasûlüilah {s.a.v.) ile birlikte çıktığımız bir yolculukta, bizden biraz geride kalmıştı. Bu sırada abdest alırken bize yetişti. Namaz vaktinin daralması bizi acele etmeye sürükledi, ayaklarımızı da âdeta mesh eder gibi gelişi güzel yıkayıvermiştik. Bunun üzerine yüksek bir sesle iki veya üç defa: "Vay o topukların cehennemden çekeceğine" diye seslendi," [175]

145-) Ebû Hureyre (r.a.)'da. Hz. Peygamber (s.a.v.), topuğunu yıkamamış bir kimse görmüş ve: "Vay o topukların cehennemdeki haline" buyurmuştur. [176]

146-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Muhakkak ki kıyamet günü ümmetim abdest izlerinden dolayı el, yüz ve ayaklarında nurlar patlayarak çağrılır."diye buyururken işittim. Sizden kim nurunu çoğa İta bil irse çoğaltsın." demiştir. [177]

147-) Ebû Hureyre (r.a,), Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Eğer ümmetime veya insanlara güçlük çıkarmış olmasaydım her namazla birlikte misvak kullanmayı emrederdim." diye buyurduğunu rivayet etmiştir.[178]

148-) Ebû Mûsâ (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelmiştim ki kendisini elinde misvak ile dişlerini temizliyor, misvak ağzındayken sanki kusacak gibi "Öğ, Öğ" derken gördüm" demiştir. [179]

149-) Huzeyfe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) gece namaza kalktığında ağzını misvakla temizlerdi," demiştir. [180]

150-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v) Şöyle buyurmuştur; "Fıtrat beştir; Sünnet olmak, kasıkları traş etmek, koltuk allını traş etmek, bıyığı kısaltmak, tırnakları kesmek." (Hadisimizde sözü edilen "Fıtrat" değişik anlamlara yorumlanmıştır. Bunlar içerisinde en geniş olanı ise insanın yaradılışına uygun olan şeyler aniamınadır. Buna göre sözü edilen şeyler insan tabiatına uygun olan şeylerdir. Hadisimizde bunların beş tane

Olduğu belirtilir. Bir başka hadiste İse (Müslim, Tahara: 56, Tirmizî, Edeh; 14, Nesei, zîne: ı, ibrtî Mâce, Tahara: 8) on tans olduğu bildirilir. Buna göre beş sayısı sınırlama ifade etmemekte bu şeylerin beş tanesini bildirmektedir.) [181]

151-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan, Hz. Peygamber (s.a.v.): "Müş-) tiklere muhalefet ediniz, sakal bırakınız, bıyıklan da kısaltınız."'buy'urmuştur, [182]

152-) Abdullah b. Ömer (r.a,)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bıyıkla iyice kısaltınız, sakalı bırakım, "buyurmuştur. [183]

153-) Ebû Eyyûb el-Ensârî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v,): "Sizden birisi ozmaya gittiğinde kıbleye önünü dönmesin, arkasını da (dönmesin, kıbleyi sağına veya soluna alsın "buyurdu" demiştir. [184]

154-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Birtakım insanlar: "Abdest bozmaya oturduğunda ne kıbleye ne de Beyt-i Makdis'e (Kudüs'e) dön!" diyorlar. Bir gün evimizin damına çıkmıştım, Rasûlüllah (s.a.v.)'i abdest bozmak için Beyt-i Makdis'e karşı dönmüş iki kerpiç üzerinde gördüm." demiştir. [185]

155-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Bir işim için, Hafsa'nın evinin üzerine çıkmıştım. Derken, arkasını kıbleye dönmüş ve Şam tarafına doğru yönelmiş vaziyette Rasûlüllah (s.a.v.)'i abdest bozarken gördüm"

hadiste Beyt-i Makdis'e ve Kabe'ye dönük bir vaziyette abdest bozmayı yasaklanırken 154. ve 155. hadislerde Rasûlüllah (s.a.v.)'in bu şekilde abdest bozduğu belirtilmektedir. Buradaki farklılığı şu şekilde açıklamışlardır. Beyt-i Makdis'e ve Kabe'ye dönük bir vaziyette abdest bozmanın yasaklanması açık arazide ve kıbleye karşı sütre olmayan yerlerdedir. 154. ve 155. hadislerde abdest bozma açık arazide değil kapalı alandadır. Nitekim bir kimsenin banyo yaparken çıplak yıkanması da bu şekildedir. Kişinin banyo yaparken çıplak yıkanmasının durumunda açık alanla kapalı alan arasında fark vardır. Açık alanlarda çıplak yıkanmak

kesinlikle yasaklanırken kapalı alanlar için kesin yasak belirtilmemiştir.) [186]

156-) Ebû Katâde (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Sizden biriniz bir şey içtiğinde kaba solumasın, ayak yoluna gittiğinde de tenasül uzvunu sağ eline dokundurmasın, sağ eliyle silinip kurulanmastn "buyuröu" demiştir. [187]

157-) Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), temizlenmede, saç sakal bakımında, ayakkabı giymede ve diğer bütün işlerinde sağdan başlamayı ve sağ tarafı kullanmayı çok severdi." demiştir. [188]

158-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: Enes b. Mâlik (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) abdest bozmaya girdiğinde ben benim kadar bir oğlan çocuğu yanımızda kısa bir mızrakla su ibriği taşırdık. Kendisi su ile taharetlenirdi." demiştir. [189]

159-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) abdest bozmaya çıktığında ben ve bir oğlan çocuğu yanımızda ucu demirli değnek veya bir asa ya da kısa bir mızrakla su ibriği alarak peşinden giderdik. Abdestini bozduktan sonra kendisine ibriği uzatırdık" demiştir. [190]

160-) Cerîr b. Abdullah (r.a.)'ın küçük abdest bozduğunda arkasından da abdest aldığı, mestlerine mesh ettiği sonra da namaza durduğu, kendisine bu sorulduğunda: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in böyle yaptığım gördüm" dediği rivayet edilmiştir. (Hadisi anlatan İbrahim en-Nehaî): "Bu hadis Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'ın arkadaşlarının hoşuna giderdi. Çünkü Cerîr (r.a.) son senelerde Müslüman olanlardandı." demiştir.

(Bazıları mest üzerine meshi uygun bulmaz ve abdest ayeti (Mâide: 6) ile rneshin kaldırıldığını söylerlerdi. Ama Cerîr (r.a.) bu ayetin inmesinden sonra Müslüman olmuştu, bu da mest uygulamasının devam ettiğini gösterdiğinden Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'ın arkadaşlarının görüşünü desteklemiş oluyordu. Bu nedenle, hadisi anlatan İbrahim en-Nehaî: "Bu

hadis Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'ın arkadaşlarının hoşuna giderdi. Çünkü Cerîr (r.a.) son senelerde Müslüman olanlardandı." demiştir.) [191]

161-) Huzeyfe (r.a.): "Hz. Peygamber {s.a.v.) bir kavmin çöplüğüne vardı, ayakta küçük abdest bozdu sonra su istedi ben de kendisine su getirdim, abdest aldı." demiştir. [192]

162-) Muğîra b. Şu'be (r.a.)'dan. Kendisi, Rasûlütlah (s.a.v.) ile birlikte bir yolculukta iken Rasûlüllah (s.a.v.) abdest bozmaya gitmiş. (Daha sonra) Muğîra b. Şu'be (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v.) abdest alırken kendisine suyu dökmeye durmuş o da yüzünü ve iki ellerini (dirsekienyie birlikte) yıkamış ve başını meshedip mestlerinin üzerine meshetmiştir. [193]

163-) Muğîra b. Şu'be (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlik-' te bir seferde idim: "Ey Muğîra ıbnğı al"buyurdu. Ben de ıbnğı aldım. Rasûlüllah (s.a.v.) gözümden kaybolacak kadar uzaklaştı ve abdestini bozdu. Kendisinin üzerinde Şam diyarına ait bir cübbe vardı. Elini cübbenin kolundan çıkarmaya çalıştı (abdest almak için kolunu stvamaya çalıştı) ama cübbenin kolu dar geldi. Bunun üzerine altından çıkardı. Kendisine su döktüm, namaz abdesti aldı, mestleri üzerine meshetö sonra da namaz kıldı. [194]

164-) Muğîra b. Şu'be (r.a.): "Bir yolculukta Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikteydim (abctest için) mestlerini çıkarmak istedim: "Bırak onları, ben onlan (ayaklarım) abdest iken giydim "buyurdu ve üzerlerine meshetti." demiştir. [195]

165-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Biriniz uykusundan uyandığında elin/ üç defa yıkamadan kaba daldırmasın. Çünkü elinin nerede gecelediğini bitemez"[196]

166-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûiüliah (s.a.v.): "Sizden birinizin kabından köpekiçerse onu yedidefa yıkasın,"buyurdu." demiştir. [197]

167-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizden biriniz akmayan durgun suya asla küçük abdestini bozmasın sonra (birisi) onda yıkanabilir"buyurmuştur. [198]

168-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Kendisi şöyle demiştir: "Mescidde Rasûiüliah (s.a.v.) ile birlikte bulunduğumuz sırada bir bedevi geldi ve mescidde (bir köşeye) küçük abdest bozmaya kalktı. Rasûiüliah (s.a.v.)'in ashabı hemen: "Heey! Heey! Ne yapıyorsun!" dediler. Rasûiüliah (s.a.v.): "Kendihaline bırakın'"buyurdu, onlar da kendi haline bıraktılar bedevi abdestini bozdu. Arkasında Rasûiüliah (s.a.v.) onu yanına çağırarak: "Şüphesiz, bu mescidlerde ne idrar ne de pislik uygun olur, buralar ancak ve ancak Yüce Allah'ı anmak/zikretmek, namaz kılmak ve Kur'ân okumak içindir" buyurdu veya buna benzer bir söz söyledi-daha sonra cemaatten birisine emir verdi, bir kova su getirip abdest bozduğu yere döktü."

(İmam Tirmizrnin getirdiği rivayette (Tirmizi, Taharet. 112) bu kimse mescidde namaz kılmış arkasından şöyle dua etmiş: "Allah'ım, bana ve Muhammed'e merhamet eyle, ikimizden başka kimseye merhamet eyleme" Rasûlüllah (s.a.v.) ona dönerek: "Sen geniş olanı daralttın." Buyurmuştur. Biraz sonra da bedevi kalkıp mescidde abdest bozmuştur. Diğer bir rivayette Efendimiz (a.s.): "Bırakın onu, idrarının üzerine bir ko va su dökün. Şu bir gerçektir ki sizler zorlaştırıcı değil kolaylaştırıcı olarak."buyurmuştur. (Buhârî, Vudû: 58; Tirmizî, Taharet. 112) [199]

169-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Âişe (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s a.v,)'e çocuklar getirilir o da bu çocuklara bereket duasında bulunur tahnik yapardı. Yine bir keresinde kendisine bir çocuk getirildi, çocuk Hz. Peygamber'in üzerine küçük abdest bozdu o da su istemiş ve çocuğun idrannın üzerine dökmüş (tamamen) yi kamamıştır. [200]

170-) Ümmü Kays bintü Mihsan (r.a.) anlatır. Kendisi henüz yemek yemeyen küçük oğlunu Rasûlüllah (s.a.v.)'e getirmiş, Rasûlülah (s.a.v.) de onu kucağına oturtmuş, derken çocuk Hz. Peygamberin elbisesine küçük abdestini bozmuş. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) su isteyip elbisesine su serpmiş (tamamen) yıkamamıştır. [201]

171-) Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in elbisesindeki meni bulaşığını yıkardım, elbisesinde ıslaklık belirtileri bulunduğu halde namaza çıkardı." demiştir. [202]

172-) Esma (r.a.): "Bir kadın Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi ve: "Birimizin elbisesine hayız kanı bulaşırsa temizliğini nasıl yapsın?" dedi. 0 da: "Ovalatsın, sonra da suyla çitilersin, su döküp bununla namazını kılarsın" buyurdu, "demiştir. [203]

173-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'nin veya Mekke'nin bahçelerinden bir bahçeye uğramıştı, kabirlerinde azap gören iki kişinin sesini duydu bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bu ikisi a-zap görüyor ama büyük günahtan ötürü değil" buyurdu sonra: "E-vet, bu ikisinden birisi idrarından sakınıp korunmazdı, diğerisi de koğuculuk yapmak için dolaşırdı" buyurdu, arkasından taze hurma çubuğu istedi, ikiye böldü ve her bir kabrin üzerine koydu: "Ey Allah'ın Rasûfü niçin böyle yaptın?" denildiğinde: "Bu iki çubuk yaş kaldıkları sürece ola ki azaptan hafifletilir" buyurdu." demiştir. (İdrardan sakınmama ve koğuculuk yapmanın kabir azabına neden olması konusu yanlış anlaşılmamalıdır. Bunların dışında kabir azabına neden olan diğer davranışlar da vardır. Kabir azabı sadece bu iki davranışa tahsis edilmemelidir. Kabirde sorulacak sorulara dikkat edilmelidir. Kabirde Rabb'imizin kim olduğu. Peygamberimizin kim olduğu sorulacaktır. Dolayısıyla hayatımızdaki Rab ve Peygamberin kim olduğuna dikkat etmemiz gerekir. Nitekim 1896. hadiste kabirde bu soruların sorulacağı bildirilmektedir. Bu açıklamadan idran hafife alma da çıkarılmamalıdır. Bizim söylemek istediğimiz, idrardan sakınmamak elbette kabir azabına sebep olur zira Hz. Peygamber (s.a.v.) böyle buyurmuştur. Ancak sadece bu hususa takılıp diğer hususlar ihmal edilmemelidir.

"Bu ikisi azap görüyor ama büyük günahtan ötürü değil" ifadesindeki "büyük günahtan Ötürü değil" ifadesi iki şekilde anlaşılmıştır. Bunlar, azabolunan bu kimselerin gözünde büyük değildi. Onlar bu ikisini önem vermiyorlardı, halbuki bunlar büyük günahlardandı. Bir diğer aniam ise bunların kaçınmadıkları ve azaba duçar kaldıkları bu şeyler aslında kaçınılması öyle zor bir iş değildi ama onlar bunlara önem vermediler.

"İdrarından sakınıp korunmazdi"şeklinde çevirdiğimiz ifade kelime olarak "İdrara karşı perde edinmezdi" demektir. Konuya bu açıdan bakıldığında abdest bozarken avret yerini örtmez açıkta herkese karşı abdest bozardı anlamı gkarmak da mümkündür.) [204]

3-) Hayz Bölümü

(Kitâbu'l-Hayz)

174-) Yine kendisinin başka bir rivayetinde: "Biz hanımlarından birisi âdetini görürken Rasûlüllah (s.a.v.) birimizle yakın olmak istediğinde âdetinin başında âdeti fazla olduğunda önlük bağlamasını emreder sonra da ona yakın dururdu. Sizden hanginiz Hz. Peygamber (s.a.v.) gibi uzvuna şehvetine hakim olabilir ki?" demiştir. [205]

175-) Meymûne (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), hanımları âdet görürken izarlarının üzerinde iken onlara yaklaşırdı." demiştir. [206]

176-) Müminlerin annesi Ümmü Seleme (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte yünlü bir aba içerisinde yatıyordum baksam ki âdetim gelmiş hemen usulca kalkıp gittim ve âdet zamanındaki elbisemi aldım: "Âdetin mi geldi?" dedi "evet" dedim. Beni yanına çağırdı kendisiyle yünlü aba içinde yattım" demiştir. [207]

177-) Yine Ümmü Seleme (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte cünüplükten dolayı bir kaptan yıkanırdım." demiştir. [208]

178-) Hz. Aişe (r,a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) mescidde otikafta) iken başını benim hücreme uzatır, ben de saçının bakımını yapardım. Kendisi itikafta iken ancak bir hacet olursa eve girerdi." demiştir.

(Buradaki hacetten kasıt, abdest bozma ihtiyacı olduğu hususunda İttifak vardır. Bunun dışındaki bir kısım gereksinimleri hakkında çeşitli görüşler

ileri sürüfmüş tür, ilgili fıkıh kitaplarında bunların tafsilatına bakılabilir.) [209]

179-) Yine Hz. Aişe (r.a.): "Ben âdetimi görürken kendisi mescidde itikafta iken başını ben de yıkardım" demiştir. [210]

180-) Hz. Aişe (r.a.): "Ben âdet görürken Hz. Peygamber (s.a.v.) kucağıma yaslanır sonra da Kur'ân okurdu" demiştir. [211]

181-) Hz. Ali (r.a.): "Ben, mezi akıntısı çok olan birisiydim. Mikdâd'a bunu Rasûlüllah (s.a.v.)'e sormasını söyledim. O da sordu: "Bunda namaz abdesti al'ması gerekir"buyurdu, "demiştir. [212]

182-) Âişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), cünüp iken uyumak istediğinde tenasül uzvunu yıkar sonra namaz abdesti alırdı." demiştir. [213]

183-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Ömer b. Hattab (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v.)'e: "Birimiz cünüp iken uyuyabilir mi?" diye sordu. O da: "Tabi, sizden biriniz cünüp iken namaz abdesti alırsa (isterse) uyusun"buyurdu. [214]

184-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Ömer b. Hattab (r.a.), geceleyin cünüp olduğunu Rasûlüllah (s.a.v.)'e söyledi (durumunu sordu.) O da: "Namaz abdesti af ve tenasül uzvunu yıka (istersen bundan sonra) uyu" buyurdu. [215]

185-) Enes b. Malik (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), bir gusül ile hanımlarını dolaşırdı. O gün kendisinin dokuz hanımı vardı." demiştir. [216]

186-) Ümmü Seleme (r.a.) aniatır: "Ümmü Süleym, Rasûlüllah (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, şüphesiz Allah hakikati söylemekten haya etmez, acaba rüyada bir kadın ihtilam olsa gusül gerekir mi?" dedi: "Suya (meniyi) görürse" buyurdu. -Hadisi anlatan bu sırada Ümmü Seleme (utanandan) yüzünü örttü, demiştir-Ümmü Süieym: "Ey Allah'ın Rasüiü,

kadından da meni gelir mi?" dedi, o da: "Hay Allah hayrını versin evet, öyle olmasaydı çocuğu kendisine ne ile benzeyecekti? "buyurdu. [217]

187-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Aişe (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) cünüplükten dolayı boy abdesti aldığında işe önce iki eiini yıkayarak başlar sonra namaz abdesti alır, sonra parmaklarını suya daidmp parmaklarıyla saç köklerine suyu iletir. Sonra başına iki e-liyle üç avuç su döker ardından da bütün vücuduna su dökerdi"

(Cünüplük, bir kimseden meni gelmesi, tenasül uzvunun en az sünnet yerinin girmesi veya kadınlarda hayız ve nifas kanının gelmesi ile gözle görülmeyen pislik halidir. Böyle hallerde, sınırlan çi2ilip belirtilmiş olan şekilde yıkanmakla pislikten temizlenilir, Cünüp denmesinin nedeni ise bu durumda olan kimselerin bazı şeylerden uzaklaştınlması nedeniyledir. Kelime anlamı "uzak durmak, kenarda kalmak" demektir. (İbni Manrfr, Lisânül-Arab. "C.N.B" maddesi.)

Cünüplükten temizlenme sadece İslâm dininde görülen bir mefhum değildir. Cahiliye dönemi Araplannda Hz, İbrahim (a.s.)'dan ka!ma birtakım uygulamalara rastlanmaktadır. Nitekim Ebû Süfyân Bedir'de yenilgiye ugradıklannda, tekrar savaşana kadar cünüplükten dolayı başına su dökmeyeceğine dair yemin etmişür. {ibni ishak, s. 291) Yahudilik ve Hıristiyanlıkta da gusül ve abdest uygulamalannın izlerine rastlanmaktadır. Ayrıntılı bilgi İÇİn bakiniz. Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadette İslâm, fi. 355,273, 291) [218]

188-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Meymüne (r.a.): "Rasûlütlah (s.a.v.) ayaklarını yıkamadan namaz abdesti aldı, avret yerini ve buradaki pislik bulaşıklarını yıkadı ardından üzerine su döktü sonra da ayakiannı çıkarıp yıkadı. İşte cünüplükten dolay! Hz. Peygamber (s.a.v.)'in boy abdesti budur" demiştir, [219]

189-) Hz. Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v,) cünüplükten dolayı boy abdesti aldığında {deve sağılan bir kap olan ve yaklaşık dört litre alan) hilâb gibi bir şey ister ve eliyle su alıp (yıkanmaya) başının sağ yanından başlar sonra soluna ardından da iki eliyle üzerine dökerdi" demiştir. [220]

190-) Aişe (r.a.): "Ben Peygamber (s.a.v.) İle "Ferak" denilen maşraba cinsinden bir kaptan boy abdesti alırdım" demiştir. (Ferak, yaklaşık sekiz litre su alabilen ölçü birimidir.) [221]

191-) Ebû Seleme (hz. Aişe (r.a-ynın yeğeni): "Ben ve Aişe (r.a.)'nın kardeşi bir gün Aişe (r.a.)'nın yanına girdik. Kardeşi, Hz. Peygamber

(s.a.v.)'in boy abdestini sordu o da bir sa' kadar su aian bir kap istedi ve yıkanıp başına

su döktü. Bizimle onun arasında da bir perde vardı" demiştir. (Sa1, yaklaşık dört litre su alabilen ölçü birimidir.) [222]

192-) Hz. Aişe (r.a.): "Ben, Rasûlüllah (s.a.v.) ile bir kabtan yıkanırdım, ellerimiz bu kabın içerisine gider gelirdi" demiştir." [223]

193-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) beş Müd veya bir Sasu ile gusül abdesti alır bir Müd ile de namaz abdesti alırdı" demiştir. (Hadiste geçen Sa1 ve Müd o dönemin ölçü birimleridir günümüz ölçü birimlerine göre bir Müd yaklaşık bir litre bir Sa' İse dört litredir.) [224]

194-) Cübeyr b. Mut'im (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) iki eliyle göstererek: "...Ben de başıma üç defa su dökerim"buyurdu" demiştir. [225]

195-) Ebû İshak: "Ebû Cafer, babası Câbir b. Abdullah (r.a.)'ın yanında iken oradaki toplulukta kilerin boy abdestini sorduklarını bize şöyle anlattı. Câbir b. Abdullah (r.a.): "Bir sa' miktan su yeter" dedi. Oradaki bir adam: "Bana yetmiyor ki" dedi bunun üzerine Câbir (r.a.): "Senden saçı daha gür ve yine senden daha hayırlı olana (Hz. peygamber (s.a.v.)'e) yetiyordu" dedi ve arkasından bir tek elbise içerisinde bize namazda imam oldu" demiştir. [226]

196-) Aişe (r.a.): "Bir kadın Hz. Peygamber (s.a.v.)'e âdetinden dolayı boy abdesti alma konusunu sormuştu. O da nasıl boy abdesti alacağı konusunda: "Koku sürülmüş bir pamuk veya yünden bez Parçası al onunla temizlen" ölye emretti. Kadın: "Nasıl temizleneyim?" dedi: "Onunla temizlen" dedi. Kadın: "Nasıl?" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Subhanellah! temizlen işte!" buyurdu. Kadını kendime çektim ve: "Onunla kan kalıntılarını temizle!" dedim" demiştir[227]

197-) Aişe (r.a.): "Fatıma bintü Ebî Hubeyş, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü benim normal âdet dönemim dışında devamlı kanamam oluyor, temiz olamıyorum, namazı bırakayım mı?" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Hayır, Bu seninki kanayan bir damar kanıdır, hayız kanı değildir. Ancak hayız günün geldiğinde namazı bırak, hayız günün bittiğinde (gusüi abdestı alıp) üzerindeki kanı temizle ve namazı kıl, hayız günün gelene değin de her namaz vakti için namaz abdesti al"buyurdu." demiştir, [228]

198-) Âişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ümmü Habîbe b. Cahş, Rasûlüllah (s.a.v.)'den fetva sordu ve: "Benden özürlü (müstehâze) kanı geliyor?" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) de: "Bu bir damar rahatsızlığıdır. Dolayısıyla (böyle durumda) yıkan ve namazım öyle kıl"'buyurdu. O da her namazda yıkanırdı"

("Her namazda yıkanırdı" ifadesi konusunda değişik yaklaşımlar olmuştur.Hadisin sonunda hadisin ravilerinden Leys b. Sa'd, hadisi aldığı hocası İbni Şihâb'm, "Rasûtüllah (s.a.v.), ona her namazdı yıkanmasını emrettiğini" söylemediğini, onun bunu kendiliğinden yaptığını bildirmiştir. Müstehâze kadının, âdet süresi bittiğinde yıkanması ve diğer zamanlarda ise her namaz için sadece namaz abdesti alması gerekir.) [229]

199-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Bir kadın: "Bizden birisi âdetinden temizlendiğinde kılamadığı namazını kaza edecek mi?" diye sordu. Hz. Aişe (r.a,): "Sen Harûrîter'den misin? Biz Hz. Peygamber'in yanında iken âdet görürdük, bize böyle bir şey emretmezdi" dedi veya "böyle bir şey yapmazdık" dedi"

(Harûrîler, Harici fırkasının bir bölümüdür. Hariciler'in bir özelliği ise dinî hükümleri yanlış ve ters anlaman, bazı dinî hüküm ve İbadetlere cahilane bir biçimde sarılmalarıdır.) [230]

200-) Ümmü Hânî bintü Ebî Tâlib (r.a.): "Mekke'nin fethedildiği senede Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanına gitmiştim. Kendisini Fatıma perdelemiş yıkanıyor buldum: "Bu(gelen)kimdir?"buyurdu, bende: "Ümmü Hânî" dedim" demiştir. [231]

201-) Ebû Hureyre (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.): "İsrailoğullan birbirlerine bakarakçıplakyıkanır, Mûsâ(a.s.) da yalnız yıkanırdı. Bunun üzerine: "Vallahi Mûsânın bizimle yıkanmasını, kendisinin kasığında fıtık olması alıkoymaktadır" demişlerdi. Bir keresinde yine yıkanmaya gitti ve elbisesini bir taşa koydu, taş da elbisesini alıp kaçırdı, Mûsâ; "Aman taş, elbisemi" diye peşinden (giderek sudan) çıktı, sonunda İsrailoğullan Mûsâyı seyrettiler ve: "Vallahi Musa'nın bir şeyi yokmuş" dediler. Mûsâ (a.s.) elbisesini aldı ve taşı dövmeye başladı"buyurdu." demiştir. Ebû Hureyre (r.a.) bu söze ilaveten: "Vallahi taşa vurmasından dolayı taş üzerinde altı veya yedi tane iz olmuş." demiştir. [232]

202-) Câbir b. Abdullah (r.a.) şöyle anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) halk ile birlikte Kabe'nin inşası için taş taşıyordu, üzerinde de izan (peştemalı) vardı. Amcası Abbâs: "Ey kardeşimin oğlu, Izannı belinden çözsen de omuzlarına bağlayıp taşın önüne koysan?..." dedi. O da izarınt çözüp omuzuna koydu, hemen kendinden geçerek yere düştü.

Artık bundan sonra bir daha çıplak görülmedi."

(Bu olay, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e peygamberlik görevi verilmeden önce meydana gelmiştir. Rasûlüllah (s.a.v.), peygamberlikle görevlendirilmeden önce de koruma ve gözetim altında idi.) [233]

203-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) ensardan birisine haber göndermişti o da başından su damlayarak geldi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Herhalde sana acele ettirdik"buyurdu O da: "Evet" dedi. Bunun üzerine: "Eğer aceleye gelir veya menin gelmez ise sana namaz abdesti almak düşer" buyurdu." demiştir. [234]

204-) Übeyy b. Ka'b (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.)'e kadına yaklaşıp da menisi gelmeyen bir kimsenin durumunu sordum. O da: "Kadına değen şeyini (tenasül uzvunu) yıkar sonra abdest alıp namaz kılabilir"buyurdu." [235]

205-) Zeyd b. Hafid, Osman b. Affan'a şöyle sorduğunu anlatır: "Bir kimse cima edip de meni gelmez ise ne dersin?" dedim. Osman: "Bu kimse namaz abdesti gibi abdest alır, tenasül uzvunu da yıkar. Bunu Rasûiülîah (s.a.v.)'den işittim. Ali, Zübeyr, Talha ve Übey b. Ka'b'a .; sordum onlar da böyle emrettiler" demiştir.

(İslâmın ilk dönemlerinde, elmada meni gelmezse gusül abdestinin gerekmeyeceği belirtilmiştir. Sonraiarı bu uygulama kaldınldı. Übey b. Ka'b (r.a.): "Yıkanmak, ancak meninin gelmesiyje gerekir." hükmü İsiâmın ilk yıllanndaki bir ruhsat idi, sonra bu ruhsat kaldırıldı" demiştir. (Timizi, Taharet:: 81. Ebû Dâvûd, Taharet: 84} İmam Tirmizî bu hadisin devamında; "Bu husus birden fazla sahabe tarafından rivayet edilmiştir, Übey b. Ka'b (r.B.), Râfi b. Hadic (r.a.) bunlardandır. Îİim erbabının çoğunun nazannda uygulama "Bir kimse hanımıyla cima ederse meni gelmese bile gusül abdesti gerekir." şeklindedir." demiştir. Söz konusu ilk uygulama kaldırıldığı halde bunu bilmeyen bazı sahabüer eski uygulamaya devam etmişler sonra işin gerçek yönü kendilerine bildirildiğinde görüşlerinden dönmüşlerdir. Hadis kitaplarında bu hususu düe getiren pek çok rivayet vardır. Bunlardan birisi de Hz. Aişe (r.a.)'ın hadisidir. Müslümanlar kendi aralarında bu konuyu tarbşmışlar bir sonuca yaramayınca durumu Hz. Aişe (r.a.)'a sormuşlar, o da: "Bu konuyu iyi bilen birisine düştün. Rasûlüliah (s.a.v.): "Bir kimse kadının dört kenarı arasına oturup sünnet yeri kadının sünnet yerine değdi mi gusül

gerekir, "buyurdu." demiştir. (Müslim, Hayız: 88. Ebû Dâvûd, Taharet; 84.) [236]

206-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bir kimse hanımının dört kenarının arasına oturur yorulana değin çalışırsa kendisine boy abdesti farz olur" buyurmuştur. [237]

207-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. Rasûlüilah (s.a.v.), koyun budu yemiş arkasından da namaz kılmış, (yediği yemeMsn dolayı) namaz abdesti almamıştır, [238]

208-) Amr b, Ümeyye (r.a.)'dan. Kendisi, Rasûlüllah (s.a.v.)'i koyunun kürek kemiğinden et kesip (/ediğini) görmüştür. Ardından namaza çağrılmış bıçağı bırakıp (yediği yemekten dolayı) abdest almadan namaza durmuştur. [239]

209-) Meymüne (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kendisinin yanında kürek kemiğinin etini yediğini ardından da (yediği yemekten cîoiayı) abdest almadan namaz kıldığını söylemiştir.

(Bir keresinde Hz. Peygamber (s.a.v.) et yemeği yedikten sonra abdest alıp namaz kılmış, bundan doiayı et yemeği yemenin abdest almayı gerektireceği görüşüne varanlar olmuştur.) [240]

210-) İbni Abbâs (r.a.) Rasûlüilah (s.a.v.)'in süt içtiğini ardından ağzını çalkalayıp: "Yağlı imiş "âeĞ\ğ\n\ rivayet etmiştir. [241]

211-) Abdullah b. Zeyd el-Ensârî (r.a.)'dan. Kendisi, Rasûlüilah (s a.v.Ve namazında abdesti bozan bir şeyler olduğunu zanneden bir kimsenin durumunu anlatmış. O da: "Sesi duymadıkça veya kokuyu hissetmedikçe namazdan ayrılmasın " buyurmuştur. [242]

212-) İbni Abbâs (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ölü bir koyun gördü. Bu koyun Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Meymune'nin azat ettiği bir kadına zekât malından verilmişti, Hz. Peygamber (s.a.v.): "Der/sini kuilansaydmız ya?" dedi. Oradakiler: "Bu koyun ölmüştür?" dediler: "Ölü hayvanın ancak eti haram kılınmıştır, "buyurdu. [243]

213-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Seferlerinin birinde Rasûlüliah (s.a.v.) ile birlikte çıktık. (Mekke ve Medine arasmda) Beydâ veya Zâtu'l-Ceyş mevkisinde bulunduğumuz sırada gerdanlığım kopup düştü. Rasûiülîah (s.a.v.) gerdanlığımı aramak üzere konakladı halk da kendisiyle beraber konakladı ama su başında değillerdi. Halk Ebû Bekir Sfddık'a varıp: "Aişe'nin ne yaptığını görüyor musun? Rasûlüilah (s.a.v.) ve halkı su bulunmayan bir yerde kon a ki attırdı, yanlarında da su yok."dediler. Rasûlüilah (s.a.v.) başını dizime koyup uyuduğu sırada Ebû

Bekir çikageldi: "Rasûlüliah (s.a.v.)'i ve halkı su bulunmayan bir yerde alıkoydun! üstelik yanlannda su da yok!" dedi ve beni azarladı. Allah'ın konuşmasını dilediği kadar söyleyeceğini söyledi, eliyle de böğrüme vurmaya başladı. Rasûlüilah (s.a.v.)'in dizimde olmasından dolayı hiç kıpırdayamamıştım. Rasûlüilah (s.a.v.) susuz olarak sabaha çıktığında ayağa kalktı. Derken, Aliah teyemmüm ayetini indirdi. (Mawe: e) Bunun üzerine teyemmüm ettiler." Bu olay üzerine (Useyd b. Hudayr: "Ey Ebû Bekir ailesi bu sizin (sebep olduğunuz) İlk bereketiniz değildir" dedi. Üzerinde olduğum deveyi harekete geçirdiğimizde gerdanlığı devenin altında bulduk" demiştir. [244]

214-) Hz. Aişe (r.a.) anlatmıştır: Kendisi Esma (r.a.)'dan ödünç bir gerdanlık almış onu da kaybetmiştir. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) birtakım kimseleri gerdanlığı bulmak için göndermiş, bu sırada namaz vaktf gelmiş ve bu yüzden abdest almadan namaz kılmışlar. Bu nedenle Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelip su bulamadıklarını bildirmişler, Neticede teyemmüm ayeti inmiştir. Bunun üzerine Üseyd b, Hudayr (r.a.) Hz. Aişe'ye: "Allah senin hayrını versin. Vallahi senin başına gelen her işte, Allah senin için ondan bir çıkış yolu yapmış, Müslümanlar için bunda bereket kılmıştır." demiştir. [245]

215-) Şakîk'den. Şöyle demiştir: "Abdullah b. Mes'ûd ve Ebû Musa ile birlikte oturuyordum. Ebû Musa, Abdullah b. Mes'ûd'a: "Ey Ebû Abdurrahman, bir kimse cünüp olsa ve bir ay su bulamasa ne dersin, bu kimse namazı nasıl yapacak?" dedi. Abdullah b. Mes'ûd da: "Bir ay su bulamıyor ise teyemmüm yapamaz" dedi, o da: "Mâide süresindeki: «Su bulamadı iseniz temiz bir toprakla teyemmüm ediniz...» Mâide âyetini nasıi anlayacağız?" dedi, Abdullah b. Mes'ûd: "Eğer böyle kimselere (bu âyetle ruhsat tanınırsa su soğuk geldiğinde de hemen toprakla teyemüm etmeye kalkarlar" dedi. Bunun üzerine Ebû Musa da: "Ama sen, Ammâr'ın: "Rasûlülfah (s.a.v.), beni bir yere göndermişti. Derken cünüp oldum fakat su bulamadım. Bu yüzden hayvanın toprakta yuvarlandığı gibi toprakta yuvarlandım. Sonra Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanına geldim ve kendisine bunu dile getirdim. O da: "İki elini şöyle yapman sana ye-fe/*//"buyurdu ve iki elini yere bir kere vurdu sonra sol elini sağ elinin üzerine, (sağ enm de sol eline) avuçlannın içerisine ve yüzüne sürdü." dediğini duymadın

herhalde?" dedi. O da: "Ama sen de Ömer'in, Ammar'ın dediklerine kanaat getirmediğini örmedin her halde?" dedi"

Diğer bir rivayette Ömer (r.a.)'ın, Ammar (r.a.): "Üzerine aldığın sorumluluğu sana bırakıyorum" dediği belirtilmiştir. [246]

216-) Abdurrahman b. Ebzâ (r.h.) anlatır: "Bir adam Ömer b. Hattab (r.a.)'a geldi ve: "Ben cünüp oldum su da bulamadım" dedi Ammar b. Yâsİr (r.a.) Ömer b. Hattab (r.a.)'a: "Hatırlıyor musun seninle ben bir yolukta idik ve (cünüp olmuştuk) sen namazı kılmadın, ben de toprağa bulanıp amaz kılmıştım da bunu Hz. Peygamber (s.a.v.)'e bildirmiştik. Hz. Peygamber elini toprağa vurdu ve ellerine üfleyip yüzünü ve ellerini meshettikten sonra: "Busana yeter" buyumuŞu" dedi. [247]

217-) Ebü Cüheym b. el-Hâris b. es-Sımme el-Ensârî (r.a.): "Hz.' Peygamber (s.a.v.) Medine yakmlanndaki Bi'ru

Ceme! mevkisinden bu yöne doğru yola koyulmuştu ki kendisine bir adam rastladı ve selâm verdi, ama Hz. Peygamber (s.a.v.) selâmına cevap vermeyip duvara yöneldi iki eiini ve yüzünü mesnetti sonra adamın selâmını aidi" demiştir.

(Hz. peygamber (s.a.v.)'in selâmı teyemmümden sonra alması, Allah'ın selâmını taharetiz almayı uygun görmemesinden dolayıdır. Ancak, bu uygulama kesin bir emir de ğildır. Abdestsiz de selâm alınabilir, abü'estii olsrdk selâm almak ise güzel bir şeydir.) [248]

218-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan, Kendisi bir gün cünüp iken Medine'nin sokaklarından birinde Rasûlüllah (s.a.v,) karşısına çıkmış. Ebû Hureyre (r.a.) devamla: "Hemen geri durup oradan savuştum, gidip boy abdesti aldım" dedi. Sonra Ebü Hureyre (r.a.) geldi, Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ey Ebû Hureyre neredeydin?"buyurdu: "Cünüptüm, taharetsiz yanında oturmayı da istemedim" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Sübhanellah! Mümin pis olmaz "buyurdu. [249]

219-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) helaya girerken "Allahürnma inni EûzÜbike mine'l-Hubusl ve'l-Habâis (=Allah'ım, gözle görülmeyen kötülüklerden, erkek ve dişi şeytanlardan Sana sığınırım)" derdi." demiştir.

(Hubus ve Habâis kelimeleri anlam olarak, kötü pis şeyler demektir. Biri erkeği diğeri kadını gösteren bu lafızlardan erkek ve dişi şeytanlar kasdedildiği bildirilmiştir.) [250]

220-) Enes (r.a.) anlatır: "Namaza kamet getirilmişti. Hz. Peygamber (s.a.v.) bir adamla mescidin kenarında sessizce konuşuyordu. Öyle ki oradakiler uyuklayıncaya kadar (sözü uzattı) namaza kalkmadı." [251]

4-) Namaz Bölümü

(Kitâbu's-Saiât)

221-) İbni Ömer (r.a,) şöyle derdi: "Müslümanlar Medine'ye geldiklerinde toplanır namaz zamanını gözetirlerdi, (bu donemde) namaz için bir çağırma yoktu. Bir gün bu konu hakkında konuştular birisi: "Hıristi-yanfarın çanı gibi çan kullanınız" dedi. Diğer birisi de; "Hayır, Yahudiler gibi boru kullanınız." dedi. Ömer de: "Bir adam gönderseniz de halkı namaza çağırsa" dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Ey Bilal kalk, namaza "buyurdu." [252]

222-) Enes (r.a.): "Bilal'e ezanda iki tekrar yapması kamette de "Kad Kameti's-Salâh" dışında bir defa okuması emredildi." demiştir. [253]

223-) Ebû Said el-Hudri (r.a.)'dan. Ra&ülüllah (s.a.v.): "Ezanı duyduğunuzda müezzinin söylediği gibi siz de söyleyiniz." buyurmuştur. [254]

224-) Ebû Hureyre (r,a.), Rasûlüllah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Namaza çağn yapıldığında şeytan yellenerek ezanı duyamayacağı

kadar uzağa çekilir. Çağrı bittiğinde geri gelir. Namaza kamet getirildiğinde tekrar dönüp çekilir. Kamet bittiğinde tekrar gelir sonunda kişi ile kalbi arasına girer ve; "Şunu hatırla, bunu hatırla" diyerek aklında olmayanları söyler, nihayet bu kimse kaç rekat namaz kıldığını bilemez olur." (Efendimiz (a.s.)'ın bu tür hadisleri, ezandan kaçan şeytanın durumunu güzel

bir benzetme ile ortaya koymaktadır. Onun ezandan kaçtığı sıradaki hali, anstzın büyük bir korku ve dehşete düşen insanın haline benzetilmiştir. Böyle bir kimse, ne yapacağını bilemez, dizlerinin bağı çözülür, mafsalları gevşer, iradesi ait üst olur. Deyim yerindeyse altına işer. Ezanı duyan şeytan da böyle bir korkuya kapıldığı için ne yapacağını bilemez. Bu haliyle o, uğradığı felâketten dolayı ne yapacağını bilemeyen insana benzer. Şeytanın yellenmesi, onun bu durumdaki endişesinin şiddetini bildirmektedir. Şeytanın yellenmesi, mecazi bir ifade midir yoksa gerçekten yellenme midir, şeklindeki somya farklı açıklamalar yapılmıştır. Bazı âlimlere göre onun yellenmesi, ezanın sesini duymamak ve bastırmak için çıkardığı çirkin sesidir.

Şeytanın ezanı duymamak için kaçması da çeşitti şekilde açıklanmıştır: Bir son-gelecek olan hadiste, müezzinin sesini duyanların kıyamet günü şahitlik edeceği anlatılmıştır. Buna göre o, bu şahitlikten kurtulmak için yahut Allah'a kulluğa çağrıyı duymuş olmamak için kaçar. Bir başka açıklamaya göre ise ezanın önemi ve yüceliğinden dolayı kaçar.) [255]

225-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v,) namaza başlangıç tekbiri aldığında İki elini iki omuz hizasına kaldırırdı. Rukûa giderken tekbir aldığında, yine başını rukûdan kaldırıp "Semiallahu fimen Hamiden" dediğinde de ellerini kaldırırdı, ama bunu secdelerde yapmazdı." demiştir. [256]

226-) Ebû Kılâbe'den. Kendisi, Malik b. Huveyris (r.a.)'ı, namaz kılarken tekbir aldığını sonra ellerini kaldırdığını, rukûya gitmek istediğinde de ellerini kaldırdığını, başını rukûdan kaldırdığında da ellerini kaldırdığını görmüş, Malik b. Huveyris (r.a.)'ın, Rasûlüllah (s.a.v.)'in de böyle yapıyor olduğunu bildirdiğini söylemiştir.

Diğer bir rivayet ise "Ellerini iki kulağının hizasına kadar kaldırdı"şeklindedir.

(Bu hadiste üzerinde durulması gereken iki husus vardır, elleri omuz hizasına kadar kaldırma İle rukûya gidiş-gelişlerde el kaldırma meselesidir.

Hadiste tekbir alırken ellerin omuz hizasına kadar kaldırıldığı bildirilmiştir. Aslında bu konuda çeşitli uygulamalar vardır (Müslim, Salât: 26, Ebû Dâvûd, Salât: ııs, Nessi, iftitâh: s, Nasbu'r-Râye i. 3io-3ii} bu yerlerde ellerin kulak hizasına veya başparmağın kulak yumuşağına kadar kaldırıldığı belirtilir. Mesele üzerinde mezhebler çeşitli görüşler sürmüşlerdir.

Buhârî Sarihi Aynî namazda el kaldırmanın İslâm'ın ilk yıllarındaki bir uygulama olduğunu sonunda bunun kaldırıldığını belirterek bu konuda Tahavî'den deliller getirir. (Umdetu'l-Kârî, v. 9) Ancak şunu da belirtelim ki karşı görüşte olanlar Hanefilerin ileri sürdüğü rivayetlere çoğunluğu sened konusunda olan çeşitli tenkitler yapmıştır.

Konuyu Şah Veliyyullah'ın şu tespitiyle bitirelim: "Bu, Rasûlüllah (s.a.v.) tarafından bazen yapılıp bazen terkedilen fiillerdendir. Dolayısıyla hepsi sünnettir. Herbirini sahabeden bir cemaat almış, tabiîn ve daha sonraki nesiller boyunca durum aynı şekilde devam edegelmiştir. Bu konu Medine ve Küfe ekollerinin ihtilaf ettikleri konulardan biridir. Her bir ekolün sağlam delilleri ve dayanakları vardır. Kanaatimce bunların hepsi sünnettir.) [257]

227-) Ebû Seleme!den, o da Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Ebû Hureyre (r-a.)7 kendilerine namaz kıldırır, eğildiğinde de doğrulduğunda da tekbir alır, namazı bitirdiğinde: "Namaz kılma biçimince Rasûlüllah (s.a.v.)'e içinizden en çok benzeyen benim." derdi. [258]

228-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v,) namaza durduğunda, ayakta iken tekbir alırdı, arkasından rukûya gittiğinde yine tekbir alır, sonra belini rukûdan kaldırdığı sırada "Semiallahulimen hamiden" der, tam doğrulduğunda da: "Rabbena leke'l-hamd" derdi. Sonra secdeye indiği sırada tekbir alır, secdeden başını kaldırdığı sırada tekbir alır, sonra (ikinci) secdeye giderken tekbir alır, sonra başını secdeden kaldırdığı sırada tekbir

alır, sonra tamamlayana kadar namazın tümünde bunu yapar, i-kinci rekattaki oturuştan sonra kalktığı sırada da tekbir alırdı" demiştir. [259]

229-) İmrân b. Husayn (r.a.)'dan. Kendisi Basra'da Ali (r.a.) ile namaz kılmış ve arkasından: "Bu zat bize Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte kılageldiğimiz namazı hatırlattı" demiştir. Onun her kalktığında ve eğildiğinde tekbir getirdiğini de söylemiştir. [260]

230-) Ubâde b. es-Sâmit (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Fatiha'yı okumayanın namazı yoktur." buyurmuştur.

(Hadiste "Fatiha Suresi'ni okumayanın namazının olmadığı" belirtilirken bu hüküm, "Kur'ân 'dan yanında bulunan kolayına geleni oku" (bu 232. hadistir,

Bubârî, Ezan: 9S Müslim, Saiât: 45, Tırmizi, Salât: 110, Neseî, İftitâh: 7, İbni Mâce, İkâme: 72) HadİSİ ve

«Kur'ân'dan kolayına geleni oku» (Müzzemmü: 20) ayeti i!e uyuşmamaktadır. Bu iki yerde ne okunacağı serbest bırakılmıştır. Buradan hareketle "Fatihasiz olmayacağı" ifadesi, namazın kabul olmaması anlamına değii de Kur'ân'ın temeli sayılan ve Ümmül-Kur'ân (=Kur'ân'ın anası) diye ifade edilen Fatiha Suresi gibi önernii bir surenin terkedilmesinin uygun olmayacağının bildirilmesi için böyle söylenmiş olabileceği belirtilmiştir. Tıpkı: "Yemek hazırlanıp konulduğunda namaz olmaz."'(Müslim, Mesâcid: 67, Ebû Dâvüd, Taharet: 43) hadisinde olduğu gibi vurgulanmak istenilen namazın geçersizliği değil, böyle bir ortamda uygun düşmeyeceği anlatılmaktadır. Açıklamasını yaptığımız hadisteki maksadın namaz kılan kimseyi Fatiha Suresi'ni mutlaka okumaya özendirip teşvik etme olduğu belirtilmiştir.

Diğer taraftan cemaatle namaz kılınırken imamın okumasının cemaatin de 0-kuması yerine geçeceğini belirten ve bu hususta hadisler getiren Hanefî âlimleri namazda Fatiha'nın önemi ve bu konudaki hadislerin çok kuvvetli olması nedeniyle belki biraz da "İmamın okuması cemaatin okuması yerine geçer" şeklindeki hadislerin bunun kadar kuvvetli olmamasından bazı Hanefi âlimler de ihtiyaten imamın arkasındaki cemaatin de kıraat yapmasını güzel görmüşlerdir. Bu âlimlerin bir kısmı bunun, kıraati gizli

olan namazlarda olabileceğini söylerken diğer bir kısmı, bütün namazlarda olabilir demiş, bir başkası da imam hatalı okuyan birisi olursa, demiştir {Bedruddîn Aynî, Umdetü'l-Kâri, v. 67) İmam Muhammed'in de kıraati gizli olan namazlarda cemaatin Fatiha'yı okumasını güzel karşıladığı rivayet edilmiştir, (umdedu'r-Riâye Hâşiyetu Şerhi'l-Vİkâye'den naklen Mübârekpûrî, Tuhfetu'l-Ahvezi, ÎI. 195) [261]

231-) Ebû Hureyre (r.a.): "Her namazda kıraat yapılır, Rasûlüllah (s.a.v.)'in bize duyurduğunu biz de size duyurduk, bize gizli yaptığını da Sİze gİZİİ yaptık. (Fatlha'dan sonra ek bir kıraati soran kimseye de) Fatiha Üzerine ilave etmezsen yeterli olur, ama ilave edersen bu daha iyidir." demiştir, [262]

232-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) mescide girmişti, arkasından bir adam da girip namaz kıldı, sonra Hz. Peygamber (s.a.v.)'e selâm verdi, selâmını aldı ve: "Haydi dön git, yeniden namaz kıl, namazın olmadı" buyurdu. O da dönüp önceki kıldığı gibi namaz kılıp geldi ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'e selâm verdi: "Haydi dön git, yeniden namaz kıl, namazın olmadı" buyurdu. Böyle üç defa olunca adam: "Seni hak üzere gönderene yemin olsun ki, bunun dışında daha güzelini yapamıyorum, bana nasıl olacağını öğretsen" dedi. Peygamber (s.a.v.): "Namaza kalktığında önce tekbir al, sonra Kur'ân'dan yanında bulunan (ezberindeki) kolayına geleni oku, sonra da azaların rukûda yerli yerinde durana değin rükû yap, arkasından dimdik durana değin vücudunu rukûdan kaldır, sonra da azaların secdede yerli yerinde durana değin secde yap, sonra azaların oturarak yerli yerinde durana değin vücudunu secdeden kaldın Namazındaki diğer rek'atların tümünde de işte böyle yap. "buyurdu." [263]

233-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Ebû Bekir (r.a.), Ömer (r.a.)'ın namaza: nel-hâmdulillâhi Rabbi'I-Âlemin" ile başladığı rivayet edilmiştir. [264]

234-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in arkasında namaz kıldığımızda: "es-Selâmu alallah, Es-Selâmu ala Cibrîle ve Mikârle, es-Selâmu alâ fulânîn ve fulânîn (=Selâm Allah'a olsun, Selâm Cebrail ve

Mikâll'e olsun falan ve falan Meleklere de selâm olsun)" derdik. Rasûlüliah (s.a.v.) bize döndü ve: "Şüphesiz Allah, Selâm'm kendisidir. Biriniz namaz kıldığında "et-Tehiyyâtü litlâhi, ve's-Salevâtü ve't-Tayyibâtü es-Selâmü aleyke eyyühe'n-Nebiyyü ve Rahmetullâhi ve berekâtuhû es-Selâmu aleynâ ve a/â ıbâdillâhi's-Sâlihîn (=Saygi!ar, dualar ve güzellikler Allah'a mahsustur. Ey Peygamber! Selâm, Allah'ın rahmeti ve bereketi Senin üzerine olsun. Bize ve Allah'ın salih kullarına da selâm o\sun.J" desin Şu var ki, siz "Allah Un salih kulları" derseniz Allah'ın yerdeki ve gökteki bütün salih kullarını içine alır ye devamla: "Eşhedü enlâ i-İâhe illallah ve Eşhedü enne Muhammeden abduhû ve Rasûlühü (=Şahitlik ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed Onun kulu ve Rasûlüdür) buyurmuştur.

Diğer bir rivayette şu ilave vardır: "Eşhedü enlâ ilahe illallah ve Eşhedü enne Muhammeden abduhû ve Rasûlühü"deyip sonra da kendisinin beğendiği duayıseçerek dua eder,"buyurdu. [265]

235-) Ka'b b. Ücra (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Ey Allah'ın Rasûlü, sana selâm vermeyi öğrendik ama salâtı nasıl getireceğiz?" denildi. O da şöyle deyiniz, buyurdu: "Allahümme salli ala Muhammedin ve alâ Âli Muhammedi'n kemâ Salleyte alâ İbrahîme inneke Hamîdün Mecîdün. Allahümme Bâr/k alâ Muhammedi'n ve alâ Âli Muhammedin Kemâ Bârekte alâ Âli İbrahîme inneke Hamîdün Mecîdün (=Allah'ım, Muhammed'e, Muhammed'in hanesine, İbrahim hanesine saiât ettiğin gibi salât et. Allah'ım, Muhammed'i, Muhammed'in hanesini, İbrahim'in hanesini bereketlendirdiğin gibi bereketlendir. Şüphesiz sen çok övülensin)"

(Yukarıdaki hadislerde Hz. Peygamber'e nasıl selâm getirileceği öğretilmişti. Ashap Hz. Peygamber'e nasıl selâm getirileceğini biliyor ona göre hareket ediyordu. Daha sonra Hz. Peygamber'e salât getirmeyi emreden yukarıdaki Ahzâb: 56. ayeti inince sahabe, salâtın nasıl getirileceğini sordu, o da yukarıdaki salâtı okumalarını bildirdi. Hadisin diğer rivayetlerinde (Müslim, Salât; 65, Ebû Dâvûd, Salât: Vi, Tirmizi, Tefsir Ahzâb: 56, Neseî, Sehv: 49) verilen bilgiye göre Efendimiz bu soru biraz sükût buyurmuştur. Hatta ashap bu sükun uzaması nedeniyle keşke sormasaydı, demiştir.

Hz. Peygamber'in cevap vermeden önce böyle uzun bir süre sükût buyurması, ya nasıl cevap vereceği hususunda vahiy beklemesinden ya da nasıl salât getirileceğini kararlaştırmak için düşünmesinden dolayı olabilir.) [266]

236-) Ebû Humeyd es-Sâidî (r.a.) anlatır: "Ey Allah'ın Rasûlü, sana asıl saiâtü selâm getirelim?" dedik: "Allahümme sallı alâ Muhammedin ve Ezvâcihî ve Zürriyetİhî. Kemâ salleyte alâ İbrahime ye Bârik alâ Muhammedin ve Ezvâcihî ve Zürriyetihi. Kemâ Bârekte alâ Âli İbrahime inneke hamîdün mecîdün," (=Allah'ım, Muhammed'e, hanımlarına ve soyuna İbrahim'in ailesine salât ettiğin qibi salât et. Muhammed'i, hanımlarını ve soyunu İbrahim'in ailesini bereketlendirdiğin gibi bereketlendir. Şüphesiz sen çok övülensin, çok şereflisin) deyiniz"buyurdu. [267]

237-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüliah (s.a.v.): "İmam "Semiallahü limen hamideh" dediğinde, "Allahümme Rabbena leke'l-Hamd" deyiniz, Şu biline ki, kimin sözü meleklerin sözüne rast gelirse kendisinin geçmiş günahları bağışlanır, "buyurmuştur. [268]

238-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "İmam "Âmin" dediğinde siz de "Âmin" deyiniz. Şu biline ki, kimin "Âmin" demesi meleklerin "Âmin" demesine rastlarsa kendisinin geçmişgünahları bağışlanır."buyurduğu rivayet edilmiştir.

(Meleklerin Âmin, dedikleri vakti tespit etmek güç hatta mümkün değildir. Dolayısıyla Âmin demeyi meleklerin Âmin demelerine rast getirmek mümkün gözükmemektedir. Burada vurgulanmak istenen, melekler Âmin diyecek diye Âmin demeye özen göstermektir. İmamın Âmin demesini gözetlemeye ve uyanık durmaya, bu süre içerisinde gafil kalmamaya Özendirme vardır. Gerçekten, bu hal içerisinde bulunan bir kimse namazda gafil durmaz, sürekli uyanık bir vaziyette imamın okuyuşunu dinler aklına başka şeyleri getirmez.) [269]

239-) Yine Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüliah (s.a.v.)'in: "Biriniz "Amin" dediğinde semadaki melekler de "Âmin" derler, eğer ikisinden biri diğerine rastlarsa kendisinin geçmiş günahları bağışlanır."diye buyurduğu rivayet edilmiştir. [270]

240-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.), attan düştüğünde sağ tarafı yüzülmüştü. Geçmiş olsun diye kendisini ziyarete gelmiştik. Bu sırada namaz vakti girdi. Kendisi oturarak bize namaz kıldırdı, biz de gerisinde oturarak namaz kıldık. Namazı bitirdiğinde: "Şüphesiz ki imam ancak kendisine uyulsun diye imam yapılır. Bu nedenle o, Tekbir getirdiğinde siz de tekbir getiriniz, secdeye vardığında siz de secdeye varınız, başını kaldırdığında siz de kaldırınız: "Semiallahü limen hamiden" dediğinde: "Rebbenâ lekelhamd" deyiniz, secdeye vardığında siz de secdeye varınız. Oturarak namaz kıldığında siz de hep birlikte oturarak namaz kılınız'"buyurdu"[271]

241-) Yine Hz. Aişe (r.a.) kendisinden gelen bir diğer rivayette ise demiştir: (S.a.V.)'İn (Attan düşüp de vücudunun incinmesi sonucu hastalandığı) rahatsızlığı sırasında evinde namaz kıldı. Kendisi oturarak namaz kıldı, arkasında bulunan cemaat ise ayakta namaz kıldı. Bunun üzerine onlara: "Oturun"öiye işaret etti. Namazı bitirdiğinde: "İmam ancak kendisine uyulsun diye imam yapılır. Bu nedenle o, rukûya vardığında siz de rukûya varınız, başını kaldırdığında siz de kaldırınız, oturarak namaz kıldığında siz de oturunuz'"buyurdu." [272]

242-) Ebû Hureyre (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu, demiştir: "Şüphesiz ki imam ancak kendisine uyulsun diye i-mam yapılır. Bu nedenle o, Tekbir getirdiğinde siz de tekbir getiririz, rukûya vardığında siz de rukûya varınız: "Semiallahü limen hamideh" dediğinde: "Rebbenâ lekelhamd" deyiniz, secdeye vardığında siz de secdeye varınız. Oturarak namaz kıldığında siz de hep birlikte oturarak namaz kılınız"

(İmam Buhârî bu hadisin arkasından hocası el-Humeydî'nin şöyle bir açıklamasını getirir: "İmam oturarak kıldığında siz de oturarak kılınız" sözü Peygamber'in eskiden olan hastalığı sırasında idi. Hz. Peygamber (s.a.v.) bundan sonraları arkasındaki cemaat ayakta iken kendisi oturarak namaz

kılmış, onlara oturmalarını em-retmemişti. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in uygularının en son olanı esas alınır."

Bu konuda Şah Veliyyullah Dihlevî şöyle demiştir: "Hadisteki: "İmam oturarak namaz kıldı mı, siz de hep beraber oturarak kılın" kısmı mensuhtur. Rasulüllah (s.a.v.) ömrünün sonunda cemaat ayakta iken oturarak kıldırması bunun delilidir. Neshin sırtı şudur, cemaat ayakta iken imamın oturması, Acemlerin hükümdarlarına karşı gösterdikleri aşırı tazime benzemektedir. Nitekim bu durum bazı hadislerde tasrih edilmiştir. İslâmî esaslar yerleşip şeriatın pek çok hükmünde onlara muhalefet iyice yer edince, bir başka asıl ağır basmaya başladı ki o da, kıyamın olması ve özür olmadan terkinin caiz olmamasıdır. Cemaatin ise kıyamı T'irnelerini gerektirecek bir özürleri yoktur." (şah veiiyyuliah Dihlevî, Hüccetuiiâhn-Bâfiğâ, Tere. Dr. Mehmet Erdoğan, II, 79) [273]

243-) Aişe (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in rahatsızlığı ağırlaştığı zaman: "Halk namaz kıldı mı?"buyurdu: "Hayır, oniar seni bekliyorlar." dedik: "Bana leğene su koyun" buyurdu. Biz de söylediğini yaptık, yıkandı ve arkasından ayağa kalkmaya çalıştı, ama hemen kendisinden geçti, sonra ayıldı ve: "Halk namaz kıldı mı?" buyurdu: "Hayır, onlar seni bekliyorlar Ey Allah'ın Rasûlü" dedik: "Bana leğene su koyun?" buyurdu ve oturup yıkandı, arkasından ayağa kalkmaya çalıştı ama hemen kendisinden geçti. Sonra ayıtdı ve: "Halk namaz kıldı mı?" buyurdu: "Hayır, onlar seni bekliyorlar Ey Allah'ın Rasûlü" dedik: "Bana leğene su koyun" buyutğu ve oturup yıkandı, arkasından ayağa kalkmaya çalıştı ama hemen kendinden geçti, sonra ayıldı ve: "Halk namaz kıldı mı?"buyurdu: "Hayır seni bekliyorlar Ey Allah'ın Rasûlü" dedik. Halk mescidde toplanmış o günün en son namazı olan yatsı namazı için Hz. Peygamber (s.a.v.)'i bekliyorlardı. Hz. Peygamber (s.a.v.) halka namaz kıldırması için Ebû Bekir'e haber gönderdi. Haberci kendisine geldi ve: "Rasûlüllah (s.a.v.) halka namaz kıldırmanı emrediyor?" dedi. Ebû Bekir yufka yürekli idi: "Ey Ömer, halka sen namaz kıldır?" dedi. Ömer de kendisine: "Sen bu işe daha layıksın." dedi. Bunun üzerine Ebû Bekir o günlerde namaz kıldırdı. Sonra Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisinde biraz rahatlık hissetti ve birisi Abbâs olan iki kişinin arasında öğle namazı için mescide çıktı. Bu sırada Ebû Bekir halka namaz kıldırıyordu. Ebû Bekir kendisini görünce geri çekilmeye davrandı, bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Geriye çekilme"diye işaret etti:

"Beniyanına oturtun?" dedi. Onlar da Ebû Bekir'in yanına oturttular. Ebû Bekir Hz. Peygamber (s.a.v.)'in namazına uyarak namaz kılıyor, halk da Ebû Bekir'in namazına uyuyordu. Hz. Peygamber (s.a.v.) de oturuyordu." [274]

244-) Yine Hz. Aişe (r.a.)'dan gelen bir başka rivayet: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ağırlaşıp ağrısı arttığında benim evimde tedavi görmesi için hanımlarından İzin istedi, bunun üzerine kendisine izin verildi." şeklinde oiup hadisin devamı yukarıda geçtiği gibidir. [275]

245-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Bu konuda beni Rasûfüüah'a çokça müracaat ettim. Benf buna sevk eden neden, ondan sonra sürekli onun yerine geçen birisini insanların sevebileceğine dair kalbimde bir hissin oluşmaması ve onun yerine geçen birisinin insanlarca uğursuz sayılacağını düşünmemdi. Bu nedenle Rasûlüilah'tan Ebû Bekir'den vazgeçmesini istemiştim." [276]

246-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) vefat ettiği hastalığına tutulduğunda namaz vakti gelmiş ve ezan okunmuştu: "Ebû Bekir'e söyleyin halka namazı kıldırsın." buyurdu. Kendisine: "Ebû Bekir çok üzgündür, yufka yüreklidir. Senin yerine geçtiğinde halka namaz kfldıramaz." denildi. Rasûlüllah (s.a.v.) sözünü tekrar etti, yanındakiler de cevabi tekrar ettiler. Üçüncüde: "Sizler Yusuf devrindeki kadınlar gibisiniz (fçinizdekıni dşa vurmuyorsunuz) Ebû Bekir'e söyleyin, halka namaz kıldırsın, "buyurdu. Ebû Bekir çıkü, namaz kıldırdı. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisinde bir hafiflik hissetti ve iki kişiye dayanarak namaza çıkü. Sanki ben şimdi kendisinin hastalıktan dolayı yerde sürüdüğü ayaklannı görür gibiyim. Ebû Bekir geriye çekilmek İstedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Yerinde kal'1'diye işaret etti. Sonra Ebû Bekir'in yanına götürüldü, nihayet yanına oturdu, Hz. Peygamber (s.a.v.) namaz kıldınyor, Ebû Bekir (r.a.) onun namazına uyuyor, cemaat de Ebû Bekir (r.a.)'ın namazına uyuyordu."

(Hadisin ifadelerinden değişik anlamlar çıkarılmıştır. Ebû Bekir (r.a.)'m namazda geri çekilmesi, imam olan bir kimsenin namazda geri çekilip başka birisine uyabileceği ve bunun namaz; bozmayacağı, namazda iki imamın bulunabileceği gibi görüşler vardır. Ancak Buhârî'nin diğer

rivayetinde (Ezan; 67) Ebû Bekir (r.a.)'ın imamlığının Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sesini cemaate duyurma şeklinde olduğu anlaşılmakladır. Bu hadisin ifâdelerinden çıkarılan değişik görüşler için bakınız, Umdetü'i-Kârî, IV. 366)

Hz. Aişe (r.a.)'m: "Ebû Bekir senin yerine geçtiğinde ağlamaktan dolayı halka sesini duyuramaz." diyerek namazı babasının kıldırmasını istememesinin nedeni, aşağıda gelecek olan rivayette de kendisinin beliröği gibi aslında bu değildi. Efendimiz (a.s.) bunu bildiğinden dolayı: "Siz/er Yusuf devrindeki kadınlar gibisiniz (ignizdekini dışa vurmuyorsunuz) Ebû Bekir'e söyleyin, halka namaz kıldırsın, "buyurmuştur.) [277]

247-) Diğer bir rivayette ise: "Ebû Bekirin soluna varıp oturdu. Ebû Bekir ayakta namaz kılıyor, Rasûlüllah (s.a.v.) ise oturarak namaz kılıyordu. Ebû Bekir Rasûlüliah (s.a.v.)'in namazına uyuyor cemaat de Ebû Bekir'in namazına uyuyordu" şeklindedir. [278]

248-) Enes b. Mâlik (r.a,) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in vefat ettiği hastalığında Ebû Bekir (r.a.) halka namaz kıldırırdı. Pazartesi günü olduğunda Müslümanlar namazda saf durdukları sırada Hz. Peygamber (s.a.v.) odanın perdesini araladı. Ayakta bize bakıyordu. Yüzü sanki mushaf yaprağı gibiydi (yani sevinçli idî, parlıyordu) sonra gülerek tebessüm etti. Hz. Peygamber (s.a.v.)'i görme sevincinden az kalsın namazdan çıkıyorduk. Ebû Bekir Hz. Peygamber (s.a.v.)'in namaza çıkacağını zannedip arkasındaki safa geri geri çekildi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) bize: "Namazınızı tamamlayın"diye işaret etti, Perdeyi indirdi. O gün kendisi de vefat etti." [279]

249-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.) üç gün mescide çıkamadı ve bu nedenle Ebû Bekir imamlığa geçmeye durmuştu. Hz. Peygamber eliyle perdeyi tutup kaldırdı. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yüzü göründü. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yüzü göründüğünde gördüğümüz manzara kadar hoşumuza giden bir manzara görmemiştik. Hz. Peygamber (s.a.v,), imamlığa geç diye eliyle Ebû Bekir'e işaret etti. Sonra perdeyi indirdi bizim yanımıza gkamadı sonunda vefat etti." [280]

250-) Ebû Musa (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.), rahatsızlandı ve rahatsızlığı arttı ve: "Ebû Bekir'e söyleyin halka namaz kıldırsın" buyurdu. Âişe de: "O, ince kalpli birisidir, senin yerine durduğunda halka namaz kıldıramaz" dedi: "Ebû Bekir'e söyleyin halka namaz kıldırsın" buyurdu. Âişe de sözünü tekrar etti. O da: "Ebû Bekir'e söyleyin halka namaz kıldırsın. Sizler Yusuf devrindeki kadınlar gibisiniz (içinizdeki™ dışınıza vurmuyorsunuz)" buyurdu. Görevli, Ebû Bekir'e geldi, o da Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sağlığında halka namaz kıldırdı"[281]

251-) Sehl b. Sa'd es-Sâidî (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) aralarını düzeltmek için Amr b. Avfoğullanna gitmişti ki bu sırada namaz vakti girdi, müezzin de Ebû Bekir'e gelip: "Ben kamet getireyim de sen halka namaz kıldırsan?" dedi. O da: "Olur" dedi, bunun üzerine Ebû Bekir namazı kıldırdı. Bu sırada halk namazda iken Rasûlüllah (s.a.v.) gkageldi ve safları yanp ön safta durdu. Halk el grptı ama Ebû Bekir namazda iken başını geriye çevirmezdi. Halk iyice el çırpınca geriye baktı ve Rasûlüllah (s.a.v.)'i gördü. Rasûlüllah (s.a.v.): "Yerinde dur" diye kendisine işaret etti. Ebû Bekir (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v.)'in kendisine böyle emretmesinden dolayı ellerini kaldinp Allah'a hamdetti. Sonra da arkasındaki safa varana değin geri geri çekildi. Rasûlüllah (s.a.v.) de öne geçip namazı kıldırdı. Namazı bitirdikten sonra: "Ey Ebû Bekir, sana emrettiğim halde yerinde durmana engel olan nedir?"'buyurdu. Ebû Bekir: "Ebû Kuhâfe'nin oğluna Rasûiüllah (s.a.v.)'in önünde namaz kıldırması uygun düşmez." dedi. Akabinde Rasûlüilah cemaate: "Sizde gördüğüm çokça el çırpma da neyin nesi? Kime namazında bir şey belirirse "Subhânellah " desin. Bilin ki "Subhânellah" dediğinde imam ona döner. El çırpma kadınlara mahsustur, "buyurdu. [282]

252-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Teşbih, erkeklere; el çırpma kadınlara aittir, "buyurmuştur.

(Namazda yanılan imamı erkekler sesli olarak "Subhânellah" diye uyarırlar. Kadınlar ise el çırparak uyarırlar.) [283]

253-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Benim sadece şu önümdeki kıblemi gördüğümümü zannediyorsunuz? Allah'a yemin olsun ki

sizin ne rukûnuz ne de huşunuz bana kapalı değildir. Şüphesiz ben sizi arkamdan da görürüm, "buyurmuştur. [284]

254-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Rükû ve secdeleri düzgün yapınız. Allah 'a yemin olsun ki, rüku ve secdeye vardığınızda ben sizi arkamdan da görüyorum, "buyurmuştur. [285]

255-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizden biriniz, başını imamdan önce kaldırdığında Allah'ın, onun basını eşek başına çevirmesinden veya şeklini eşek şekline koymasından korkmaz mı "buyurmuştur.

(Namaz kılarken, yerin ve göklerin sahibi, kâinatın hakimi olan Yüce Rabb'in huzurunda olduğumuzu unutmamalıyız. Nasıl ki dünyanın geçici krallannın bile karşısında kıpırdamadan pür dikkat el pençe durulur saygıda hiçbir kusur işlenmezse, her şeyin hakimi hakimler hakimi Yüce Allah'ın karşısînda sonderece saygıyla pür dikkat durmamız gerekir. Bu saygıda kusur edilirse sonunda pişman olacağımız bir duruma düşeriz.

İbadetlerimizi en iyi şekilde yerine getirmeliyiz. Gereksiz hareketlerden kaçınmalı, aceleci tavırlarla ibadetin nizamını bozmamalıyız.

Namaz kılarken gözlerimizi ve başımızı sağa sola çevirerek dikkatimizi dağıt-mamalıyız. Saflarımızı sık ve düzgün tutarak araya şeytanı sokmamalı, şeytanın ibadetlerimizden bir şeyler götürmesine İzin vermemeliyiz.) [286]

256-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Saflarınızı düzgün tutunuz. Çünkü safları düzgün tutmak namazın tam olmasındandır, "buyurmuştur. [287]

257-) Enes (r.a.)'dan, Rasûlüllah (s.a.v.): "Saflarınızı düzgün tutunuz, birbirinize sımsıkı olunuz. Şu bir gerçektir ki ben sizleri arkamdan görmekteyim." buyurmuştur. [288]

258-) Numan b. Beşîr (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Saflarınızı kesinlikle dümdüz tutunuz. Yoksa, Allah aranıza anlaşmazlıklar koyar, "buyurdu" demiştir. [289]

259-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.)'in: "Eğer insanlar ezan okumadaki ve birinci saftaki (sevspan)bilselerdi bunu (ei-de etmek için) sonunda kur'a çekmekten başka bir yol bulmasalar, sinlikle kur'a çekerlerdi. Eğer namazı önce kılmadaki (sevabı) bilselerdi mutlaka bunun için yarış yaparlardı. Eğer yatsı ve sabah namazmdaki (sevabı) bilselerdi bu ikisine emekleyerek de °!sagelirlerdi."buyurduğu rivayet edilmiştir. [290]

260-) Sehl (r.a.): "Birtakım erkekler bellerindeki (zarlarını çocukla-rınki gibi boyunlarına bağlayarak Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte namaz kılarlardı. Kadınlara: "Erkekler oturup doğruluncaya kadar başınızı (secdeden) kaldırmayın" denilirdi." demiştir. [291]

261-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kadınlarınız geceleyin mescide gitmek istediklerinde kendilerine izin veriniz, "buyurmuştur. [292]

262-) Abdullah b. Ömer (r.a.), şöyle demiştir: "Ömer'in bir hanımı sabah ve yatsı namazlarında mescide cemaate gelirdi. Kendisine: "Ö-mer'in kıskançlığını ve bu vakitlerde dışarı çıkmanı istemediğini bildiğin halde neye çıkıyorsun?" denildi. O da: "Peki bana bunu yasaklamasına engel olan nedir?" dedi-Abdullah b. Ömer (r.a.), devamla şöyle demiştir: "Ona engel olan Rasûlüllah (s,a.v.)'in: "Allah'ın hanım kullarını, Allah'ın mescidlerinden alıkoymayınız"şeklindeki sözüdür"[293]

263-) Hz. Âişe (r.a.): "Eğer Rasûlüllah (s.a.v.), kadınların sonradan ortaya koydukları şeyleri görseydi, İsrailoğullannın kadınlarının alıkonulduğu gibi onları mescide gitmekten alıkordu." demiştir. [294]

264-) İbni Abbâs (r.a.): «Namazda fazla yüksek sesle okuma...» (isrâ: no) ayeti hakkında: "Bu ayet, Rasûîîüllah (s.a.v.) Mekke'de (isfâm'ı) gizli yaşarken indi. Kendisi ashabına namaz kıldırırken Kur'ân okuduğunda

sesini yükseltirdi. Müşrikler bunu duyduklarında Kur'ân'a, Kur'ân'ı indirene ve getirene sövüyorlardı. Bunun üzerine Yüce Allah, Peygamberi (s.a.v.)'e: «Namazında fazla yüksek sesle okuma!» (kıraatini açıktan yüksek sesle yapma) SOnra müşrikler kıraatini duyarlar (da Kur'ân'a söverler.) Ashabına: «Sesini pek de kısma!» Kur'ân'ı onlara duyur ama fazla yüksek sesle okuma «Bunun ikisi arası bir yol tut!» buyurdu. Yani yüksek tonla okuma ile sessiz okuma arasında" demiştir. [295]

765-) İbni Abbâs (r.a.): «Onu acele (kavrayıp ezber) etmen için dilini onunla ccebraiı üe) hareket ettirme» (Kıyâme: ıe) ayeti hakkında şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.) inen ayetleri (kaybetmemek için) çok zorluk çekiyor, h dan dolayı da dudaklarını Cebrail ile hareket ettiriyordu. -Bak, ben Rasûlüllah (s.a.v.)'in dudaklannı hareket ettirdiği gibi öyle hareket ettiriyorum-Bunun üzerine Allah: «Onu acele (kavrayıp ezber) etmen için dilini onunla (Cebrail ile) hareket ettirme. Şüphesiz Kur'ân'in toplanıp bira raya getirilmesi ve okunması bize aittir.» (Kıyâme: Yani senin göğsüne toplanması ve okuman bize aittir. - «Biz onu okuduğumuzda okunmasına uy!" Yani sus ve dinle! - «Sonra şüphesiz onun açıklanması da bize aittir.» (Kıyâme:i9) -Yani onu tebiiğ için okuman da bize aittir.- Şeklindeki ayetlerini indirdi. Bundan sonra Rasûiüllah (s.a.v.) Cebrail kendisine geldiğinde susup dinler, Cebrail gittiğinde onun okuduğu gibi inen vahyi okurdu." [296]

266-) İbni Abbâs (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.), ashabından bir topluluk ile birlikte Ukâz Panayırı'na gitmek için yola çıkmıştı. Bu sırada şeytanlarla gök haberi arasına engel girdi, (haber toplayamaz oidu-iar) üzerlerine ateş kitleleri gönderildi, Bunun üzerine şeytanlar kavimlerine döndüler, Onlar: "Size neler oldu?" dediler: "Gök haberi ile aramıza engel girdi ve üzerlerimize ateş kitleleri gönderildi," dediler'.' Onlar da: "Sizinle gök haberi arasına giren olsa olsa yeni meydana gelen bir hadisedir, haydi yeryüzünün doğularına ve batılarına gidin. Sizinle gök haberi arasına giren şeyin ne olduğuna bakın." dediler. (Arabistan'ın bir bölgesi) Tihârne tarafına yönelmiş olan takımı, Ukâz Panayırı'na gitmek ü-zere (Mekke civarmda bir vadi olan) Nahle'de bulunduğu sırada Hz, Peygamber (s.a.v.)'e vardılar. Kendisi ashabına sabah namazını kıldırıyordu. Kur'ân'ı duyduklarında kulak verdiler ve: "Vallahi sizinle gök haberi arasına giren budur." dediler. Oradan

kavimlerine döndüklerinde: «Ey kavmimiz, "Biz gerçekten doğru yola ileten harikulade ve acaıp, okunan bir şey duyduk ve bunun üzerine ona iman ettik/ artık asla Rabb'imize hiçbir şeyi ortak koşmayacağız.» dediler, can: 1-2) Bunun arkasından Allah, Peygamberine (s.a.v.)'e "Kulileyye" Suresi'ni (an suresi) indirdi. Kendisine bu surede cinlerin konuşmalarını böyle bildirdi." [297]

267-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'a: "Cinlerin Kur'ân dinlediği gecede Kur'ân dinlediklerini Hz. Peygamber (s.a.v.)'e kim bildirdi?" diye sorulmuştu, o da: "Onları, bir ağaç bildirdi" demiştir.

(Hz. Peygamber (s.a.v.)'e birkaç kez cin heyeti gelmiştir. Mekke'de, Medine'de ve diğer yerlerde. Bunlardan dördünde Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) hazır bulunmuş, bazen Efendimiz bir çizgi çizerek bunun ötesine Abdullah b. Mes'ûd'un geçmemesini söylemiştir. Bazen de ashab Peygamber'i görememişler, kayboldu zannetmişlerdir. İlk gelen heyeti Peygamber de görememiş, onlar kendisinin sabah namazında okuduğu Kur'ân'ı dinleyip beğenerek kavimlerine haber vermek için ayrılmışlardır. Cin Suresi'nde, cinlerin Kur'ân dinledikleri bildirildikten sonra, Efendimiz onları görüp konuşmuştur. Aynî'nin belirttiğine göre cin heyeti, altı defa gelmiştir. (Umdetu'l-Kârî, XIII. 391)) [298]

268-) Ebû Katâde (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) öğle namazının ilk iki rekatında Fatiha ile birlikte birinci rekatta uzun, ikincide kısa tuttuğu iki sure okurdu. Bazen bize ayetleri duyururdu. İkindi namazında Fatiha ile birlikte iki sure okurdu birinci rekatta uzun tutardı. Sabah namazının birinci rekatında uzun ikincide ise kısa tutardı." demiştir. [299]

269-) Câbir b. Semure (r.a.) anlatır: "Kûfeliler Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.)'ı Ömer (r.a.)'a şikayet ettiler. O da bunun üzerine kendisini görevden alıp yerine Ammar b. Yasir (r.a.)'ı atadı. Kûfeliler o kadar şikayet ettiler ki, kendisinin namazı düzgün bir şekilde kıldırmadığına bile söylediler. Bunun üzerine (Ömer) haber salarak yanına çağırttı ve: "Ey Ebû İshak, bu kimseler senin namazı da düzgün kıldırmadığını iddia ediyorlar." dedi. Sa'd b. Ebi Vakkas: "Vallahi, ben onlara Rasûlüllah (s.a.v.)'ln namazını kıldırır ve hiçbir şeyi eksik bırakmazdım. Yatsı namazını kıldırır, farzda ilk iki rekatı uzatır,

son iki rekatı hafif tutardım." dedi. O da: "Senin hakkındaki kanaatimiz de bu idi Ey Ebû İshak" dedi ve kendisi ile birlikte bir ya da birkaç adamı Kûfe'ye gönderip Sa'd b. Ebi Vakkas'ı Kûfeliler'e sordu. Soruşturma yapmadığı hiçbir mescid bırakmadı. Hepsi onu övgülerle anlattılar, sonunda Absoğ-ulları'na ait bir mescide girdi. Onlardan kendisine Üsâme b. Katâde ve Ebû Sa'de diye anılan bir adam kalktı: "Madem bizden Allah adına söz aldınız söyleyeyim ki Sa'd, askerin başına geçip savaşa ditmez, eşit taksimat yapmaz, hükmünde de adaletli davranmaz." dedi. Bunun üzerine Sa'd b. Ebi Vakkas: "Madem öyle diyorsun Allah'a yemin olsun ki, ben de: "Allah'ım, Senin şu kulun yalancı ise gösteriş ve riya için kalkmış ise ömrünü uzat, fakirliğini çoğalt, belalara duçar kıl" diye üç dua edeceğim." dedi. Sonraları bu adama kim olduğu sorulduğunda: "Belaya uğramış kocatmış bir ihtiyarım, bana Sa'd b. Ebi Vakkas'ın bedduası değdi." derdi. Hadisi rivayet eden-Abdulmelik b. Umeyr: "Sonraları ben kendisini gördüm, yaşlılıktan kaşları gözlerine sarkmıştı, yollarda kız çocuklarının önüne geçer, onları çimdiklerdi onlara kaş göz işareti yapardı." demiştir. [300]

270-) Ebû Berze el-Eslemî (r.a.) anlatir: "Hz. Peygamber (s.a.v,) sabah namazını birimiz yanındakini tanıyacak hale geldiğinde kıldırır ve namazda altmış ile yüz ayet arası okurdu. Öğle namazını da Güneş meylettiğinde kıldırırdı. İkindi namazını da kıldırır, birimiz Medine'nin en uzak yerine gider (evine) dönerdi. Bu sırada Güneş hâlâ canlı olurdu. (Hady bize aktaran ravi Ebû Minhai) akşam namazı hakkındaki söylediğini unuttum, demiştir. Peygamber (s.a.v,) yatsıyı gecenin üçte birine kadar geciktirmede bir sakınca görmezdi. Gecenin yansına kadar da" demiştir. [301]

271-) Abdullah b. Abbâs (r.a.)'dan. Ümmü Fadl (ibrn Abbâs'm Annesi) kendisini "Ve'l-Mürselât..." Suresi'ni okurken işitmiş ve: "Ey Oğulcuğum, vallahi sen bu sureyi okuyuşunla benim hafızamı tazeledin. Bu sure, Rasûlüllah (s.a.v.)'i akşam namazında okurken son kez İşittiğimdir." demiştir. [302]

272-) Cübeyr b. Mut'im (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i akşam namazında "Tûrn Suresi'ni okurken dinledim." demiştir. (Cübeyr b. Muf im, çok halim selim bir kimse idi. Mekke'nin Fethi'nde Müslüman. Bundan önce müşrik iken Bedir Savaşı esirlerinin fidyelerini vermek İçin Mediye gelmiş, bu sırada

Hz. Peygamber (s.a.v.)'i akşam namazında Tur Suresi'ni okurken sandan duymuş ve kalbinde büyük bir etki uyandırmıştır. (Ayni, xn. ıis> Rasûlüllah (s.a.v.) ile konuştuğunda kendisine, babasını kastederek: "Mut'im b. Adiyy eğer hayatta olsaydı ve şu pis herifler konusunda benimle konuşup &ıaa oba idi) onun hatırına bun/an (fidyesiz) bırakırdın? buyurmuştur. Buhârî, Meğâzî:) [303]

273-) Bera (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), bir yolculukta iken yatsı namazında iki rekattan birinde "Ve't-Tînİ Ve'z-Zeytûni..." su-resi'ni okumuştur. [304]

274-) Başka bir rivayette ise kendisi: "Ses bakımından veya okuyuş bakımından kendisinden daha güzel olan birisini dinlemedim." demiştir. [305]

275-) Câbir (r.a.) şöyle demiştir: "Muâz b. Cebel Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte namaz kılar sonra da dönüp halkına imamlık yapardı. Bir defasında yatsı namazını kıldırdı ve Bakara Suresi'ni okudu. Bunun üzerine bîr adam namazdan ayrıldı. Herhalde Muâz da bu kişiye uygun olmayan sözler söyledi. Bu durum Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ulaştı. O da üç defa: "Sen cemaatten soğutuyorsun"'buyurdu ve kendisine

(Hucurat Suresinden başlayan sureler olan) Mufassal Surelerin Ortalarındaki (Amme-Duhâ sureleri arasındaki) surelerden iki sure okumasını emir buyurdu." (Mufassal sureler için 491. hadisin açıklamasına bakınız.) [306]

276-) Ebû Mes'ûd (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Bir adam: "Ey Allah'ın Rasûiü, falanca kimsenin kıraati uzun tuttuğundan dolayı ben sabah namazına gelemiyorum." dedi. Rasûlüllah (s.a.v.)'i vaaz verirken bu günkü kadar çok kızdığını görmedim. Kendisi sonra şöyie buyurdu: "Sizden nefret ettirenler vardır. Herhangi biriniz halka namaz kıldınrsa biraz hafif tutsun. Çünkü içlerinde zayıf, yaşlı ve haceti olanlar var!..." [307]

277-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Biriniz halka imam olduğunda kıraati hafif tutsun. Çünkü cemaatin içerisinde küçük, yaşlı ve hasta olur. Ancak, kendi başına namaz kıldığında dilediğikadar kism'"buyurmuştur. [308]

278-) Enes (r.a.); "Hz. Peygamber (s.s.v.) namazı uzun tutmazdı ama gereklerini de tam yapardı." demiştir. [309]

279-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber , v yden ne namazı daha hafif ne de daha tam, namaz kıldıran bir imam arkasında asla namaz kılmadım. Kendisi çocuk ağlaması duyar, çocuğun annesinin tedirgin olacağı endişesiyle namazını hafif tutardı." [310]

280-) Enes b, Malik (r.a.ydan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kıraati uzun tutmak isteyerek namaza başlarım, derken çocuk sesi duyarım da annesinin o çocuğa duyduğu üzüntü nedeniyle kıraati hafif tutarım " buyurmuştur. [311]

281-) Berâ b. Âzib (r.a.): "Hz, Peygamber (s,a.v.)'in kıyam ve tahiyyattakî oturuşu hariç rükû ile secdeleri, iki secde arasr ile rukûdan kalktığındaki durma süresi birbirine yakındı." demiştir. [312]

282-) Enes (r.a.)'dan, kendisi şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i bize nasıl namaz kıldırdığını gördüğüm gibi, size namaz kıldıracağıma yemin ederim." Hadisi rivayet eden ravi Sabit: "Enes b. Malik, sizin yaptığınızı görmediğim birtakım şeyler yapardı, rukûdan başını kaldırdığında bir kimse herhalde unuttu diyecek kadar uzun dururdu, iki secde a-rastnda da herhalde unuttu diyecek kadar uzun otururdu" demiştir. [313]

283-) Berâ b. Âzib (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Semialiahu limen hamiden (=Allah hamdeden kimseyi işitmiştir)" dediğinde bizden hiçbir kimse Hz. Peygamber (s.a.v.) secdeye varana kadar betini bükmezdi. 0-nun secdeye varmasından sonra biz de secdeye vanrdık." demiştir. [314]

284-) Hz. Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) rükû ve secdelerinde "Sübhânekellahümme Rabbena vebi Hamdike Allahümme'ğfirff (Allah'ım Sen yücesin Rabb'imiz hamdînle... Beni bağışla Allah'ım)"' derdi. Kur'ân'ı yorumlayıp uyguluyordu" demiştir.

(Yani Nasr Suresi'ndeki teşbih ve istiğfar emrini böylece uygulayarak açıklıyordu.) [315]

285-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Elbise ve saçı (takılmasın diye namaz esnasında) toplamamak ve yedi kemik üzerine secde etmekle emrolundum: Alin -bu sırada eliyle burnunu da işaret etti-İki el, iki diz kapağı, iki ayağın uçları"buyurdu" demiştir, [316]

286-) Abdullah b. Mâlik b. Buhayne (r.a.)'dan, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in namaz kıldığında (secdede) koltuk altındaki pazulannın beyazlığı görülecek derecede ellerinin arasını açtığı (koitukianm kaldığı) rivayet edilmiştir. [317]

287-) İbni Ömer (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) Bayram günü (namaz tçîn açık alana) çıktığında (sötre için) mızrak getirilmesini emrederdi. Bu mızrak önüne konur ve arkasındaki cemaatle mızrağa doğru namaz kılardı. Kendisi bunu yolculukta da yapardı. İdarecilerin (agk alanda) namaz kıldırırken önlerine mızrak koymaları bundan dolayıdır. [318]

288-) Ubeydullah, Nafî'den o da İbni Ömer (r.a.)'dan o da Hz. Peygamber (s.a.v.)'in devesini enine getirip deveye karşı namaz kıldığını rivayet etmiştir, (ubeydullah) Nafî'ye: "Develer hareket ederse ne dersin?" dedim: "Şu deve semerini alıp diker ve arkasına doğru namaz kılardı. İbni Ömer (r.a.) da böyle yapardı." dedi. [319]

289-) Ebû Cuhayfe (r.a.), Bilal (r.a.)'ı ezan okurken görmüşve: "Ezan ile birlikte ağzını şuraya (sağma) şuraya (soluna dönerken) takip ittim" demiştir. [320]

290-) Ebû Cuhayfe (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.)'i deriden yapılmış yayvan çadınn içinde gördüm. Bilal'i de Rasûlüllah (s.a.v.)'in abdest suyunu eline almış gördüm. İnsanların bu abdest suyuna koşarlarken gördüm. Kimisi bu sudan bir miktar almış sürünüyor, kimisi de alamamış arkadaşının elindeki ıslaklığı alıyordu. Sonra Bilal'ı gördüm bir mızrak alıp yere dikti. Hz. Peygamber (s.a.v.) de paçalannı sıvamış kırmızı takım içinde dışarı gkö. Mızrağa doğru halka iki rekat namaz kıldırdı. İnsan ve hayvanlan mızrağın önünden geçerken de gördüm." demiştir. [321]

291-) Abdullah b. Abbâs (r.a.)'dan: "Rasûlüllah (s.a.v.) Mina'da kıldırıyordu. Karşılarında duvar yoktu. (Açık alanda Miier.) Ben bir eşeğe binerek yanlarına geldim. O günlerde buluğ çağına girmek üzere dim Safların birinin önünden geçtim, eşeği yayılması için salıverdim ve bir safa girdim. Bu yaptığıma kimse bir şey demedi." demiştir. [322]

292-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.)'dan. Kendisi Cuma günü insanlara sütre yaptığı bir şeye karşı namaz kılıyordu. Bu sırada Ebû Muaytoğullan'ndan bir genç Önünden geçmek istedi. Ebû Said (r.a.) göğsünden iteledi. Genç baktı ama onun önünden başka geçecek bir yer bulamadı, önünden geçmek için tekrar döndü. Bu sefer Ebû Said (r.a.) birinciden daha sert bir şekilde iteledi. Bunun üzerine genç, Ebû Said (r.a.)'a Çirkin sözler söyledi. Sonra (Medine valisi) Mervan b. Hakem'in huzuruna girdi ve ona Ebû Said (r.a.)'dan gördüğü muameleyi şikayet etti. Arkasından Ebû Said (r.a.) da Mervan'ın yanına girdi. Mervan: "Ey Ebû Said, kardeşinin oğlu ile aranda ne var?" dedi. O da: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Sizden biriniz insanlara karşı sütre yaptığı bir şeye doğru namaz kıldığında birisi önünden geçmek isterse onu itelesin, eğer karşı gelir dayatırsa onunla dövüşsün. Çünkü o ancak bir şeytandır." 6\y e buyururken işittim." demiştir. [323]

293-) Ebû Cuheym (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Namaz kılanın önünden geçen bir kimse kendisine ne gibi günah olduğunu bilseydi, önünden geçmektense kırk şu kadar zaman beklemesi o-nun için daha hayırlı olurdu"buyurdu" demiştir." Hadisi rivayet eden ravi: "Kırk gün mü, kırk ay mı, kırk yıl mı?" dedi. "Bilemiyorum" demiştir. [324]

294-) Sehl (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'in namaz kıldığı yer ile duvar arasında bir koyun geçebilecek kadar mesafe vardı." demiştir. [325]

295-) Seleme b. Ekva' (r.a.): "Mescidin kıble duvarı minberin ya-ır|da bulunuyordu ve arası neredeyse bir koyun geçemeyecek kadar mesafede idi." demiştir. [326]

296-) Seleme b. Ekva' (r.a.) Mushafı Şerifin yanında bulunan direğin yanıbaşında namaz kılardı. Kendisine: "Ey Ebû Müslim, senin bu direğin yanıbaşında namaz kılmaya gayret ettiğini görüyoruz?" denildi. 0 da: "Ben Hz. Peygamber (s.a.v.)'i bunun yanıbaşında namaz kılmaya gayret ederken gördüm" demiştir. [327]

297-) Aişe (r.a.)'dan, Aişe (r.a.) eşinin döşeğinde kendisi ile kıble arasında cenazenin yattığı gibi uzandığı halde iken Rasulüllah (s.a,v,)'in namaz kildığı rivayet edilmiştir. [328]

298-) Hz. Aişe (r.a.): "Ben kendisinin yatağında önünde uzanmış uyurken Hz. Peygamber (s.a.v.) namaz kılardı. Vitir kılmak istediğinde beni uyandırır, ben de vitir kılardım" demiştir. [329]

299-) Mesrûk, Âişe (r.a.)'dan anlaür, Âişe (r.a.)'ın yanında; köpek, eşek ve kadın, namaz kılanın önünden geçerse namazı bozar denildi. Bunun üzerine: "Bizi, eşek ve köpeklerle bir tuttunuz. Vallahi, ben, kendisi ile kıblesi arasındaki yatağın üzerinde iken Hz. Peygamber (s.a.v.)'i namaz kılarken gördüm. Hacetim gelirdi, karşısında oturuma gelip de Hz. Peygamber (s.a.v.)'e sıkıntı vermemek için ayakiannın yanından sıynlıp geçerdim" dedi. [330]

300-) "Namazı kadın, köpek ve eşek keser" denildiğinde Hz. Aişe (r.a.): "Bizi köpek ve eşekle bir mi tuttunuz? Ben yatakta uzanmış yatarken Hz. Peygamber (s.a.v.) gelir yatağı ortalayıp namaz kılardı. Ben kendisinin kıblesine gelmeyeyim diye yatağın ayak tarafından yorganımdan sıyrılıp çıkardım." demiştir. [331]

301-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Aişe (r.a.): "Ben Rasulüllah (s.a.v.)'in önünde ayaklarım kıblesinde iken uyurdum da secdeye vardığında bana dürter, ben de ayaklarımı toplardım, ayağa kalkınca tekrar uzatırdım. O zamanlar evlerde ışıklar yoktu" demiştir. [332]

302) Hz peygamber (s.a.v.)'in hanımı Meymûne (r.a.) anlatır. de namaz kılmadığı zamanlarda Rasulüllah Kendisinin hasır üzerinde namaz kılarken secde ettiği yer hizasında uzan secde ederken Peygamber (s.a.v.)'in elbisesinin bazı yerlerinin kendisine dokunduğunu bildirmiştir. [333]

303-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizden biriniz iki omzunda bir şey yok iken bir elbise içerisinde namaz kılmasın demiştir. [334]

304-) Ömer b, Ebî Seleme (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in iki ucunu çaprazlama örtündüğü bir tek elbise içerisinde namaz kıldığı rivayet edilmiştir. (Bir tek elbiseden maksat, o dönemin giyim biçimi olan ve büyükçe bir kumaş bezdir. Bu dönemde giyilen elbise çeşitlerinden birisi de izar ve ridadan oluşan iki parça kumaş bezle bürünme şeklidir. Bu tür elbisenin belden yukarısına bürünülen parçaya rida, belden aşağıya peştemal gibi bürünülen parçaya da izar denilirdi. Tek elbise derken uzun bir kumaş parçası kastolunmaktadır.. Bu hadisler bir yönden namaz kılarken giyim kuşamın ne şekilde olabileceğine ışık tutmaktadır. Bu nedenle namaz bölümünde getirilmiştir.) [335]

305-) Cabir (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i bir tek elbiseye bürünmüş olarak namaz kılarken gördüm." demiştir. [336]

5-) Mescidler ve Namaz Kılınan Yerler Bölümü

(Kitâbu'l-Mesâcid ve Mevâzii's-Salât)

306-) Ebû Zer (r.a.): "Ey Allah'ın Rasûlü, yeryüzünde iîk defa hangi mescid kuruldu?" dedim: "Mescidi Haram" buyurdu: "Sonra hangisi?" dedim: "Mescidi Aksa" buyurdu: "Aralarında kaç yıl var?" dedim: "Kırk yıl, bu ikisinden sonra artık sana namaz nerede ulaşırsa orada kılıver, Zira fazilet buradadır. buy'urdu." demiştir. [337]

307-) Câbir b. Abdullah (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bana, benden önce hiçbir kimseye verilmeyen beş özellik verildi; Bana bir aylık mesafede (düşmanı) korkutmakla yardım verildi, temiz olan yeryüzü bana mescid yapıldı, bu nedenle ümmetimden herhangi bir kimseye namaz vakti nerede gelirse orada kıh-versin, benden önce hiçbir kimseye helâl olmayan ganimet bana helâl kılındı, bana şefaat hakkı verildi. Bir Peygamber sadece kendi kavmine gönderilirken ben bütün insanlara gönderildim " buyurmustur. [338]

308-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Özlü sözler ile Peygamber gönderildim, (düşman kalbine salman) korkuyla muzaffer o/undum yardım gördüm. Ben uyurken bana yeryüzünün hazinelerinin anahtarları getirilip elime bırakıldı" buyurmuştur. Ebû Hureyre (r.a.) da: "Şimdi Rasûlüllah (s.a.v.) ebediyete gitti, şu anda sizler bu hazineleri çıkarıp alıyorsunuz." demiştir. [339]

309-) Enes (r.a,) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'ye geldi ve "Avf b. Amroğullan" denilen mahallede şehrin en yüksek yerine konakladı. Hz. Peygamber (s.a.v.) buntann arasında on dört gece kaldı. Sonra Neccaroğulları'na haber saldı, onlar da kılıçlarını kuşanıp geldiler. Şimdi ben terkisinde Ebû Bekir, çevresinde Neccaroğulları'ndan bir topluluk içerisinde bineği üzerinde sanki Hz. Peygamber (s.a.v.)'i görür sonunda (devesini) Ebû Eyyûb'un avlusuna çökertti. Kendisi nama verde kılıvermeyl severdi. Davar ağıllarında bile namaz kılar mescidin yapılmasını emretti ve Neccaroğullan'na haber "Ey Neccaroğulları, şu bahçenizin fiyatını bana bildiri"dedi. Onlar: "Hayır, vallahi biz onun bedelini ancak Allah'tan isteriz "' dediler. Enes (r.a.) devamla şöyle demiştir: "Bu yerde size söylediğim müşrik kabirleri, harabe yıkık evler ve hurma ağaçlan vardı. Hz. Peygamber

(s.a.v.) emir verdi. Müşrik kabirleri kazılıp düzenlendi, harabe yıkıntılar tesviye edildi. Hurma ağaçları da kesildi. Hurma ağaçlarını mescidin kıblesine sırayla dizdiler. Girişteki iki dikmeyi taştan ördüler. Ashab şiir ve maniler söylüyor, Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte: Allahümme Lâ Hayra İllâ Hayru'l-Âhira Fağfirli'l-Ensâri ve'l-Muhacira "Allah'ım, âhfret hayrından başka hayır yoktur Ensarve Muhaciri bağışla" diyerek taşları taşımaya başladılar. [340]

310-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) mescid yapılmadan önce koyun ağıllarında namaz kıldırırdı" demiştir. [341]

311-) Berâ b. Âzib (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'ye ilk geldiğinde Ensardan dedelerinin -veya dayılarının-yanına inmiştir. Kendisi Kudüs tarafına yönelerek on altı veya on yedi ay namaz kıldı. Kıblenin Kabe'ye doğru çevrilmesini arzuluyordu, (bu şekilde Kâbeye doğru) kıldığı ilk namaz ise ikindi namazı olmuştur. Kendisiyle beraber bir kısım kimseler de namaz kıldı. Yanında namaz kılanlardan birisi oradan ayrıldı ve Hz. Peygamber'in mescidine uğradı, mesciddekiler bu sırada namaz kılıyorlardı Onlara: "Allah'ı şahit tutarım ki, Rasûlüllah (s.a.y.) ile birlikte Mekke tarafına doğru namaz kıldım." dedi. Cemaat hemen namazda Kabe tarafına döndü. Önceleri Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Kudüs tarafına dönüp namaz kılması Yahudi ve Hıristiyanlar) memnun ediyoru" Kâbe tarafına dönünce bu uygulamadan hoşlanmadılar." [342]

312-) Berâ b. Âzib (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) î!e birlikte, on altı veya on yedi ay Kudüs yönüne doğru namaz kıldık. Sonra (Aiiah bunu) kıbie yönüne doğru çevirdi." demiştir. [343]

313-) İbni Ömer (r.a.) "İnsanlar Küba'da sabah namazını kılıyorlardı derken bu sırada, bir kimse geldi ve: "Rasûlüllah (s.a.v.)'e bu gece âyet indirildi, namazda Kabe'ye yönelmesi emrolundu" dedi. Bu haber üzerine onlar da (namaz içerisinde iken) Kabe'ye doğru döndüler. Yüzleri Şam'a doğru iken hemen Kabe'ye doğru döndüler." demiştir. [344]

314-) Aişe (r.a.) anlatır. Ümmü Habibe ve Ümmü Seleme (r.a.) Habeşistan'da gördükleri ve içerisinde resimler bulunan kiliseyi anlatmışlar arkasından bunu Hz. Peygamber (s.a,v.)'e anlatmışlardı. Bunun üzerine: "Bu kimseler, kendileri arasında iyi kimseler olup bunlar vefat ettiğinde kabri üzerine mescid bina eder, içerisine bu resimleri yaparlardı. İşte böyle kimseler kıyamet günü Allah katında yaratılmışların en kötüleridir, "buyurdu. [345]

315-) Hz. Aişe (r.a.)f Hz. Peygamber (s.a.v.)'in vefat ettiği hastalığı sırasında: "Allah, Yahudi ve Hıristiyanlar'a lanet etsin, Peygamberlerinin kabirlerini mescid edindiler, "buyurduğunu rivayet etmiş ve: "Eğer mescid edinme endişesi olmasaydı Peygamber (s.a.v.)'în kabrini açıkta bırakırlar (herkes yanma rahatııkia yaklaşabilirdi) ancak ben kabrin mescid edinilmesinden endişe ederim." demiştir.

(Şu anda mescidin tamamen içerisinde kalan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kabrini gören bir kimsenin aklına bazı sorular gelebilir. Bu konuyu açıklamadan önce şunu J belirtelim ki peygamberler vefat ettikleri yere gömülürler. {Tirmizî, cenâiz: 32, ibra Mâce, Cenâiz: 65) Bu nedenle Efendimiz o zaman mescidin dışında bulunan Hz. Aişe Validemiz'in evinde vefat ettiği için evin içerisine gömülmüştür.

Hz. Aişe (r.a.)'nın evi ikiye bölündü, birisinde kabir vardı diğer kısmında da kendisi yaşıyordu. Ara sıra kabrin bulunduğu bölmeye de geçtiği olurdu. (Saiıîh-i euhârî Muhtasarı TecrîcH Sarih Tercemesi ve Şerhi, iv. 614) Hatta bazen kendisinden Peygamber (s.a.v.)'in kabrini açıp göstermesi için izin alındığı da olmuştur. Hz. Aişe'nin yeğeni Kasım b. Muhammed: "Anneciğim, bana Rasûlüllah (s.a.v.) ile iki arkadaşının kabrini açsan, dedim. O da açtı, üç kabir gördüm.,." demiştir. (Ebû oâvûd, Cenâiz: 72) Sonraları nüfusun artması nedeniyle mescid genişletildi. Ömer b. Abdülaziz döneminde Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımlanna ait hücreler satın alınıp mescide katıldı, kabirlerin lunduöu mekanı mescidden ayrı tutmak için büyük bir duvar örüldü. Bu nedenie kabirler her ne kadar mescidin içerisinde kalsa da duvarlarla aynlmış oldu.

Açıklamaya çalıştığımız hadis ve benzeri diğer uyanlara dayanarak halk kabre nek yaklaştırılmıyordu, bu nedenle h. 86-95 yıllarında halifelik yapan Emevî Halifesi velid'İn idaresi sırasında kabrin duvarları çökmüş, bu sırada

kabrin birinde ayak görülmüştü. Oradakiler bu ayağın kime ait olduğunu bilememişler, Hz. Peygamber (savYn ayağı olduğunu zannetmişlerdir, Buharî bu olayı anlatırken şu bilgilen vermektedir: "Bu hususu bilebilecek birisini bulamadılar, sonunda Un/e b. Zübeyr: "Vallahi bu, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ayağı değildir. Olsa olsa Ömer (r.a.)'ın ayağıdır " dedi." (BuhSri, cenâiz: 96) Hücrenin asli vaziyetinin daha o dönemde fazla bilinememesi, türbenin içerisine fazla girilmediğini gösterir.

8u ifadelerden anladığımız, tapınma ve şirke gider endişesiyle halk kabrin bulunduğu odadan uzak tutulmuşlardır, hatta şu arıda üç kabirden hangisinin kime ait olduğu bi!e tartışmalıdır. Kabirlerin vaziyet planını anlatan rivayetler birbiriyle çeîiş-kilidir. Buhârî sarihi Bedruddîn Aynî bu rivayetlerden hareketle üç kabrin konumunu altı ayn şekilde tasnif ederek muhtemel şeklilerini çizmiştir. (umdetu'i-Kâri, vıi. ıso)

Hz. Aişe hadisinde görüldüğü üzere kabrin açıkta bırakılmaması, mescid edinilir endişesinden dolayıdır. Bu nedenle kabri şerif devamlı kapalı bulundurulmuştur. Bugün dahi ziyaretfer kabirlerin gerisinden yapılmaktadır. Üç kabrin tam olarak tespit edilememesi daha ilk yüzyılda ortaya çıkmış Efendimiz'İn: "Peygamber kabirlerine" değil de kıbleye yönelinmesi arzusu böylece gerçekleşmiştir.) [346]

316-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s,a.v.): "Allah, Yahudi ve Hıristiyanlar! kahretsin, peygamberlerinin kabirlerini mesddler edindiler, "buyurmuştur. [347]

317-) Hz. Aişe (r.a.) ve Abdullah İbni Abbâs (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'e sekâret hail geldiğinde kendisine ait hamisayı (üzen işiemeu örtüyü) yüzüne örtmeye başladı. Sıcaklık basınca yüzünü açyordu. Kendisi bu durumda iken Yahudi ve Hıristiyan la nn yaptıklarından sakındırmak için: "Allah'ın laneti Yahudi ve Hıristiyanların üzerine olsun. Peygamberlerinin kabirlerinimesddleryaptılar, "buyurdu" demişlerdir. [348]

318-) Osman b. Affan (r.a.) Peygamber (s.a.v.)'in mescidini genişletirken halkın kendisi hakkında konuştuğunda: "Siz biraz bu işi büyüttünüz. Ben Peygamber (s.a.v.)' "Kim Allah'ın rızasını isteyerek bir mescid yaparsa

Allah da kendisi için cennette bir benzerini yapar, "diye buyururken işittim." demiştir. [349]

319-) Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.)'ın oğlu Mus'ab: "Babamın yanında namaz kıldım ve (rukûda) iki avucumu birleştirip iki uyluğumun arasına koydum. Babam bana böyle yapmayı yasakladı ve: "Biz böyle yapardık, sonunda böyle yapmak yasaklandı, ellerimizi dizlerimizin üzerine koymamız emredildi." dedi" demiştir. [350]

320-) İbni Mes'ûd (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) namazda iken kendisine selâm verirdik. O da selâmımıza karşılık verirdi. (Habeşistan hicretinden sonra) Necâşî'nin yanından döndüğümüzde kendisine seiâm verdik, selâmımıza karşılık vermedi. (Bunu kendisine söylediğimizde): "Şüphesiz namaz içerisinde (selâmdan daha önemli, Allah ile) bir meşguliyet vardır" buyurdu." demiştir. [351]

321-) Zeyd b. Erkam (r.a.)'dan gelen bir rivayette: "Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde namazda konuşurduk. Birimiz arkadaşıyla bir haceti konuşurdu sonunda: «Namazları ve orta namazı koruyun, Allah'a gönülden bağlı ve saygılı olarak namaza durun.» (Bakara: 238) ayeti indi artık namazda konuşmamakla emrolunduk." demiştir.

(Bu iki hadisten anlaşılan bazı namaz erkanlarında tedrici uygulamanın olduğudur. 234. hadiste de et-Tehiyyatü... duasının nasıl uygulandığı buna işaret etmektedir.) [352]

322-) Câbir b. Abdullah (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) kendisinin bir haceti için beni göndermişti. Ben hemen gittim, hacetini yerine getirip geri döndüm ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldim, kendisine seiâm verdim, ama selâmımı almadı. Kalbime bir şey düştü ki, bunu en iyi Allah bilir. İçimden: "Herhalde Rasûlüllah (s.a.v.) ben yavaş davrandım diye bana danldı mı ki?" dedim, tekrar selâm verdim, bana yine cevap vermedi, bu sefer kalbime öncekinden daha ağır bir şey düştü. Sonra yine bir selâm verdim, bu defa selâmımı aldı ve: "Benim namaz klimam, selâmını almama mani olmuştur."

buyurdu. Kendisi bineği üzerinde, kıbleden başka bir yöne yönelmiş vaziyette idi. [353]

323-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Dün gece cinlerden bir ifrit namazımı kesmek için ansızın karşıma çıktı. Ama Allah hemen ona karşı bana güç verdi. Ben de onu mescidin direklerinden bir direğe bağlayıp sabaha çıktığınızda hepinizin onu seyretmesini istedim ancak kardeşim Süleyman'ın «Rabb'im beni bağışla ve bana, benden sonra hiç kimseye nasip olmayan hükümranlık ver. »(ssd: 35) sözünü hatırladım (bırakı-verdim)" buyurmuştur. [354]

324-) Ebû Katâde el-Ensârî (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) Kızı Zeyneb'in, Ebû'l-Âs'dan oima kızı Ümâme'yi (omuzunda) taşıyarak namaz kılardı, secde ettiğinde onu yere kor ayağa kalktığında (omuzuna) yüklerdi."

(Kız çocuklarının utanç vesilesi olarak görüldüğü bir zamanda Peygamber olan Hz. Muhammed (s.a.v.) bu tabuyu yıkarak kız çocuğu olan torunu Ümâme'yi en kutsi bir konumda, namazda Rabb'inin huzurunda omuzunda taşımıştır.) [355]

325-) Sehl b. Sa'd es-Sâidî (r.a.)'dan. Birtakım kimseler Hz. Peygamber (s.a.v.)'in minberinin yapıldığı ağaç konusunda tartıştılar. Bunun üzerine konuyu kendisine sordular. O da: "Vallahi ben onun neden olduğunu biliyorum. Ben onun konulduğu ilk günü de, Rasûlüllah (s.a.v.)'in üzerine ilk defa oturduğu günü de gördüm. Rasûiüllah (s.a.v.) falanca kadına haber saldı -Sehl (r.a.) kadının ismini de vermiştir-: "Marangoz kölene, halka konuştuğum zaman üzerine oturacağım tahtalardan bana bir şey yapmasını söyle"'buyurdu. Kadın emretti. O da (Medine yakınlarında ağaçlık mera olan) Gâbe'nin ılgın ağacından onu yapıp getirdi. Kadın bunu Rasûlüllah (s.a.v.)'e gönderdi. O da emretti ve işte şuraya konuldu. Sonra Rasûlüllah (s.a.v.)'in üzerinde namaz kıldığını gördüm. Kendisi minberin üzerinde iken tekbir aldı ve yine üzerinde iken rukûya gitti sonra geri geri gelip indi ve minberin dibine secde etti. Namazı bitirdiğinde halka döndü ve: "Ey insanlar! Bu yaptıklarımı sadece namazımı öğrenip, bana uy asınız dîye yaptım " buyurdu. [356]

326-) Ebû Hureyre (r.a.): "Bir kimsenin elini böğrüne koyarak namaz kılması yasaklanmıştır. demiştir. [357]

327-) Muaykıb (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in secde ettiği yerdeki toprağı düzelten bir kimseye: "Bunu yapacaksan, bir defada yap.buyurduğunu rivayet etmiştir. [358]

328-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), kıble duvarında bir tükrük gördü ve onu kazıdı, sonra cemaate döndü ve: "Biriniz namaz kıldığında kıble tarafına tükürmesin. Çünkü o, namaz kıldığında Allah onun kıblesîndedir."buyurdu. [359]

329-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), mescidin kıblesinde balgam görmüş ve hemen bir taş alarak onu kazımış sonra bir kimsenin önüne veya sağına tükürmesini yasaklamıştır. Ancak soluna veya sol ayağının altına tükürebilir. [360]

330-) Ebû Hureyre (r.a.) ve Ebû Said el-Hudrî (r.a.) anlatırlar: "Hz. Peygamber (s.a.v.), mescidde balgam gördü ve hemen bir taş a-larak onu kazıdı arkasından: "Biriniz tükürecekse, asla ne önüne ne de sağına tükürsün! Soluna veya sol ayağının altına tükürsün. "buyurdu." [361]

331-) Âişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), kıble duvarında tükürük veya sümük görmüş ve onu kazımıştır. [362]

332-) Enes (r.a.) anlatır: Hz. Peygamber (s.a.v.) mescidin kıble duvarında tükrük gördü. Bu, etkisi görülecek derecede kendisini üzüp öfkelendirdi. Hemen kalkıp onu eliyle ufalayarak kazıdı ve: "Sizden biriniz namaza durduğunda o kimse Rabb'ine yalvarır yahut Rabb 'i kendisiyle kıble arasında bulunur. Bu sebeple sizden biriniz sakın kıblesine tükürmesini Ancak tükürecek olursa sol tarafına veya ayağının altına tükürsün." buyurdu ve elbisesinin ucunu eline alıp tükürdü sonra bir kısmını diğer kısmı üzerine büküp dürdü ve: "Ya da böyle yapsın "buyurdu. [363]

333-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Mescidde tükrük/ balgam bulunması bir hatadır. Bu hatanın giderilmesi (keffâreti) ise toprakla kapatmaktır, "buyurdu" demiştir." [364]

334-) Enes (r.a.)'a: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ayakkabısıyla namaz kılar mıydı?" diye sorulmuş, o da: "Evet" demiştir. (Bilindiği gibi namaz kılan kimsenin gerek kendisinde ve üzerindeki eşyalarda gerekse namaz kıldığı yerde dinin pis kabul ettiği şeylerin bulunmaması gerekir, e-ğer bu şeyler var İse namaz geçerli değildir. Namaz kılan bir kimsenin ayakkabılarında dinin pis kabul ettiği şeyler yok ise ayakkabıyla namaz kılmada bir sakınca yoktur. Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde mescid günümüzdeki gibi sergilerle döşenmiş değildi, toprak olan zeminde namaz kılınıyordu. Aslında temiz olan yeryüzünün her tarafında namaz kılmamız için bize izin verilmiştir. (307. hadise bakınız) Bu nedenle temiz oian tüm yeryüzünde namaz kiıınabilir. Arabistan topraklannda sıcağın etkisiyle üzerinde fazla pislik kalmıyor kuruyup gidiyordu. Bu nedenîe toprak genellikle temiz oluyor ve bu topraklar üzerinde gezen kimselerin ayakkabılsn da dinin pis saydığı şeylere fazla bulaşmıyordu.

Diğer taraftan Hz. Peygamber (s.a.v.): "Yahudilere muhalefet ediniz, çünkü onlar ne ayakkabıları ile ne de mestleriyle namaz kılarlar," buyurmuştur. (Ebû Dâvûd, saiât: 88) Allah Teâlâ'nın: «Ey Mûsâ, şüphesiz Ben senin Rabb'inim, ayakkabılarını çıkar! Çünkü sen mukaddes vadi Tuvâ'dasın» (Tâhâ: 11-12) buyurması nedeniyle muhtemel ki Yahudiler ayakkabılarıma ibadet yapmıyorlardı. Bu nedenle Efendimiz (a.s.) bunlara muhalefet etmek için ayakkabıyla da namaz kılınmasını tavsiye etmiştir. Kendisi ayakkabıyla da ayakkabısız da namaz kılmıştır. (Ebû Dâvûd, saiât: 88} Onun bu tavsiyesinin sünnet mi yoksa bir ruhsat mı olduğu konusunda değişik yaklaşımlar vardır. Hatta bazı fıkıh kitaplarında bu hadisten hareketle ayakkabıyla namaz kılmanın daha faziletli olduğu belirtilir.

Ancak günümüzde Yahudi ve Hıristiyanlann ayakkabıyla ibadet ettikleri göz önünde bulundurulursa, ayakkabıyla namaz kılmanın onlara muhalefet için tavsiye edilmesinden dolayı bugün ayakkabıyı çıkanp ibadet etmek daha isabetli olur kanaatindeyiz. Nitekim Ebû Dâvûdu şerheden Sehârenfûri de bu konuya dikkat çekmektedir. Bezlü'l-Mechûd, IV. 321) [365]

335-) Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kendisine ait "Hamîsa" (demlen üzen işlemeli örtüde) namaz kıldığını ve örtünün işlemelerine gözünün iliştiğini namazdan ayrıldığında: "Şu hamîsamı, Ebû Cehm'e götürün ve Cehm'in (işiemesîz örtü olan) enbicâniyyesini getirin. Çünkü biraz °nce hamîsa beni namazda oyaladı" buyurdu" demiştir. [366]

336-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan, Hz. Peygamber (s.a.v.): "Eğer akşam yemeği önünüze konu/muş, bu sırada akşam namazına kamet getirilmiş ise siz akşam yemeğine başlayınız." buyurmuştur. [367]

337-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Rasülüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Eğer akşam yemeği önünüze konulmuş ise akşam namazını kılmadan önce yemeğe başlayınız. Acele edip akşam yemeğinizi bırakmayınız." [368]

338-) Âişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Eğer akşam yemeği önünüze konulmuş, bu sırada akşam namazına kamet getirilmiş ise siz akşam yemeğine başlayınız." buyurmuştur.[369]

339-) İbnİ Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüliah (s.a.v.): "Eğer birinizin önüne akşam yemeği konulmuş, bu sırada akşam namazına kamet getirilmiş ise siz akşam yemeğine başlayınız. Acele edip akşam yemeğinizi bırakmayınız, "buyurmuştur. [370]

340-) İbni Ömer (r.a.)'da. Rasûlüüah (s.a.v.): "Kim şu yeşilliği yeise kokusu gidene kadar mescidlerimize asla yaklaşmasın" buyurmuştur. Yeşillikle, sarımsağı kasdetmiştir. [371]

341-) Enes (r.a.)'a sarımsak sorulmuş, oda: "Rasûlüliah (s.a.v.): "Kim, şu bitkiyi yerse bize yaklaşmasın, namazı bizim yanımızda kılmasın"buyurdu." demiştir[372]

342-) Câbir b. Abdullah (r.a.): "Hz, Peygamber (s.a.v.) sarımsağı kastederek: "Kim şu bitkiyi yerse mescidlerimizde bize gelip gitmesini"buyurdu." demiştir.

Hadisi rivayet eden: "Câbir (r.a.)'a: "Bu bitkinin neyini kastediyor?" dedim."Çiğ sarımsaktan başkasını kastettiğini zannetmiyorum." dedi." demiştir.

"Kokusunu kastetti." şeklinde de söylenilmiştir. (Kokusu etraftakilere rahatsızlık veren sarımsak, soğan, pırasa ve benzer bazı sebzeler hakkında hadislerde sakındmcı ifadelerin bulunduğunu görmekteyiz. Asîında bu sebzeler insan sağlığı için oldukça faydalı bitkilerdir. Yapılan araştırmalar bu bitkilerin sağlık açısından önemini ortaya koymuştur. Bu sebzeler hakkındaki hadisler incelendiğinde bunların haram olmadığı, etrafı rahatsız eden kokusu nedeniyle sakın-dırıldığını görmekteyiz. "Sarımsak kokusu ile bize eziyet vermesin." buyrulmuştur. (Müsijm/ MesScıd: 71) Bu gerekçeden hareketie, kokularının giderilmesi halinde yenilmesinde sakınca görülmemiştir. "Eğer bun/an yemen/z gerekiyorsa, pişirerek (kokusunu) öldürünüz." buyrulmuştur. (Ebû Dâvûd, Efime: 40) Aynı sözü Hz.

Ömer (r.a.) da Söylemiştir (Müslim, Mesâdd: 71, İbni Mâce, Efime: 19) [373]

343-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüliah (s.a.v.), şöyle buyurdu, demiştir: "Namaza çağrı yapıldığında şeytan yellenerek ezanı duyamayacağı kadar uzağa çekilir. Ezan bittiğinde geri gelir. Namaza kamet getirildiğinde tekrar dönüp çekilir. Kamet bittiğinde tekrar gelir sonunda kişi ile kalbi arasına girer ve: "Şunu hatırla, bunu hatırla" diyerek aklında olmayanları söyler, nihayet bu kimse kaç rekat namaz kıldığını bilemez olur. Bu nedenle, biriniz üç mü, dört mü gibi kaç rekat kıldığını bilemezse oturduğu zamanda iki secde yapsın "[374]

344-) Abdullah b. Buhayne (r.a.): "Rasûlüliah (s.a.v.), bize namazlardan birisinde iki rekat namaz kıldırdı sonra oturmayıp ayağa kalktt. Cemaat de onunla birlikte ayağa kalktı. Namazını bitirdikten sonra selam vermesini gözledik ama o, tekbir alıp oturduğu yerde iki secde yaptı sonra selam verdi." demiştir.

Diğer bir rivayette "Unutmuş olduğu oturuşunun yerine kendisiyle birlikte cemaat de secde etti" şeklinde ifade vardır. [375]

345-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) namaz kıldırdı. -Hadisi bize rivayet eden ravi İbrahim en-Nehaî: "Bilmiyorum eksik m" kıldı fazla mı kıldı" demiştir, Selâm verdiğinde kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü, namaz konusunda yeni bir şey mi geldi?" denildi. Rasûlüliah (s.a.v.): no da nedir?" buyurdu. Kendisine: "Şöyle, şöyle namaz kıldır-in dediler. Hemen iki ayağını diz üzere kıvınp büktü (teşehhüde oturdu) kıble-yonelip iki defa (yamima) secdesi yaptı. Sonra selâm verdi, yüzünü bize çevirdiğinde: "Şunu bilin ki eğer namaz konusunda yeni bir şey gelmiş olsaydı onu mutlaka size bildirirdim. Ancak ben de sizin gibi insanını, sizin unuttuğunuz gibi unutabilirim. Eğer unutursam bana hatırlatın. Sizden biriniz namazında şüpheye düşerse doğruyu araştırsın, ardından buna göre namazını tamamlasın, sonra da selâm verip ikisecde yapsın"buyurdu." demiştir,

(Hadiste imamın namazda yanıldığı, cemaatin bunun üzerine imamla konuştuğu arkasından namazdan çıkılmaya yanılma secdesine gidildiği hükmü çıkmaktadır. Buna göre imam ve cemaat namazda yanılma ile ilgili konuşma yaptığında namazın bozulmayacağı anlaşılır. Diğer taraftan namazda yanılma olursa konuşma değil de teşbih veya el grpma sekliyle imamın uyarılmasını bildiren hadisler de vardır. (408. hadise bakınız. 408. hadiste ei çırpmanın kadınlara mahsus olduğu belirtilir,) Bu nedenle konu ihtilaflıdır. Hanefîler yanılmanın teşbih, tekbir, tehlil veya ayet okuma ile düzeltilebileceğini söylemişler. Ebû Dâvûd ve Nesâfnin de rivayet etöği Müslim'de geçen uzun hadisteki; "Bu namaz ki insanların kelamı, içerisinde uygun düşmez. Ancak Teşbih, Tekbir ve Kur'ân okumak uygun olur... "ifadesini delil getirmişler ve yukandaki hadis -je benzerlerinin, namazda konuşmanın yasaklanmasından Önce olduğunu söylemişlerdir. (umdetuTKâri, Aynî, îti. 392) Namazda konuşma ilk dönemde caiz iken sonralan bu kaldırılmıştır. Bu konuda Tirmizî de "Namazda konuşmanın kaldırılması babı" altında bir bölüm açmıştır. (Tirmra: saiât 293. 624. hadis de namazda konuşma ve selamlaşmanın kaldırıldığını ifade eder,) [376]

346-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) bize öğle veya i-kîndi namazından birisini iki rekat kıldınp selâm verdi. Arkasından ayağa kalkıp mesddde uzatılmış ağaç parçasına doğru öfkeli bir şekilde ayakta yaslandı, sağ elini sol elinin üzerine koyup parmaklarını birbirine birleştirdi ve sağ yanağını da sol elinin dışına koydu. Acele edenler mescidin kapılarından çıktılar. Oradakiler: "Namaz kısalüldı mı?" dediler. Topluluğun içerisinde Ebû Bekir ve Ömer de vardı ama Rasûlüllah ile konuşmaktan korktular. Yine içlerinde kollarının uzunluğundan dolayı kendisine Zülyedeyn denilen bir kimse de vardı."Ey Allah'ın Rasûlü unuttun mu yoksa namaz mı kısaltıldı?" dedi: "Unutmadım namazda kısaltılmadı!"buyurdu. Arkasından: "Zülyedeyn'in dediği gibi midir?" buyurdu."Evet" dediler. Rasûlüllah (s.a.v.) öne geçti ve terk ettiği rekatian kıldı, sonra selâm verdi. Arkasından tekbir alıp namazdaki secdesi kadar veya daha uzun secde yaptı, sonra başını kaldırdı ve tekbir aldı. Sonra tekrar tekbir alıp namazdaki secdesi kadar veya daha uzun secde yaptı, arkasından başını kaldırdı ve tekbir aldı sonra da selâm verdi." [377]

347-) ibni Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) bize içerisinde secde bulunan sure okur ve secde yapar, biz de secde yapardık, hatta kimimiz alnını koyacak yer biie bulamazdı." demiştir. [378]

348-) Abdullah b. Mes'Od (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v,) Mekke'de İken "Neon" Suresi'ni okudu ve secdeye gitti, kendisiyle birlikte orada olan herkes secdeye gitti ancak yaşiı bir adam dışında: O bir avuç kum veya toprak alıp, kendi alnına koydu ve: "Bu, benim için yeterlidir." dedi. Daha sonralan bu ihtiyarın kâfir olarak öldürüldüğünü gördüm." deınişör. (Buhâr nin getirdiği diğer rivayette secdeye kapanmayan bu yaşlı adamın İsminin ileri gelen Kureyş kâfirlerinden olan Ümeyye b. Halef olduğu belirtilir. Buharı, Kitâbu Tefsîri'l-Kur'ân: Kamer: 62) [379]

349-) Zeyd b. Sabit (r.a.)'dan. Kendisi Hz. Peygamber (s.a.v.)'e Necm Suresi'ni okumuş ama burada secde etmemiştir. [380]

350-) Ebû Hureyre (r.a.): "Ebû Kasım (s.a.v.)'ırı arkasında yatsı namazı kıldım. "Îza's-Semâu'n şekkat" Suresi'ni okudu, secde ayetinde secde etti,

ben de ona kavuşana değin bu secdeyi hep yapacağım." demiştir. [381]

351-) İbni Abbâs (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)in namaz kıldırmasını bitirdiğini tekbir seslerinden anlardım" demiştir. [382]

352-) İbni Abbâs (r.a.): "Cemaat farz namazdan ayrıldığı sırada zikirle sesi yükseltmek Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde vardı, bu yüksek sesli zikirleri duyduğumda bununla cemaatin namazdan ayrıldığını bilirdim." demiştir.

Abbâs (r.a.), yaşt küçük sahabilerdendi. Çocuk olduğundan dolay: cema-E k'İirtac!lğl zamanlarda mescidin dışarısında iken cemaatle namazın sona şekilde anladığını ifade etmiş olması muhtemeldir.) [383]

353-) Aişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Medine Yahudilerden iki kad!n benim yanıma geidi ve: "Kabirdekiier, kabirlerinde a a uğrarlar" dediler. Ben onlara karşı çiküm ve bir türlü kabul etmedim, onlar da yanımdan ayrımdılar. Arkasından Rasûlüilah (s.a.v.) yanıma geldi. Kendisine: "Ey Allah'ın Rasûiü, Medine Yahudilerden iki ihtiyar Yahudi kadın benim yanıma geldi ve; "Kabirdekiler, kabirlerinde azaba uğrarlar" söylediler." dedim. Rasûlüilah (s.a.v.): "Doğru söylemişler, kabirdekiler öyle bir azap görürler ki, bunu hayvanlar işitir."buyurdu. Bundan sonra kendisinin, hiçbir namazda kabir azabından sığınmadığım görmedim"[384]

354-) Âişe (r.a.): "Rasûlüilah (s.a.v.)'i, namazında Deccâi fitnesinden sığınırken işittim" demiştir[385]

355-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüilah (s.a.v.): "Allahümme innî eûzü bike min Azâbi'l-Kabri, vemin Azâbi'n-Nâri, vemin fitneti'l-Mehyâ ve'l-Memât vemin fitneti'l-Mesîhi'd-Deccâl(=Allah'ım ben, kabir azabından, cehennem azabından, ölüm ve hayat imtihanından, Mesih Deccâi fitnesinden imtihanından Sana sığınırım)" diye dua e-derdi" demiştir. [386]

356-) Hz. Peygamber (s.a.v.)"in hanımı Hz. Aişe (r.a.)'dan Rasûlüilah (s.a.v.)'in namazda şöyle dua ettiği bildirilmiştir: "Allahümme eûzübike min Azabi'l-Kabri ve Eûzübike min Fitneti'l-Mesihi'd-Deccâl ve Eûzübike min Fitneti'l-Mahyâ ve Fitneti'l-Memât Allahümme innî Eûzübike mine'l-Me'semi ve'l-Mağrami(=Allah'ım, ben; kabir azabından Sana sığınırım. Mesih Deccâi imtihanından Sana sığınırım. Hayatın fitnesinden / imtihanından ve ölümün fitnesinden imtihanından Sana sığınırım. Allah'ım, ben; günaha dalmaktan, borca düşmekten Sana sığınırım.)" birisi kendisine: "Neden borçtan dolayı çokça Allah'a sığınıyorsun?" dedi. O da: "Bir adam borçlandığında söz söyler ama yalan söyler, söz verir ama, sözünde durmaz." buyurdu.

(Söz konusu dualar 234. hadiste: "Sonra da kendisinin beğendiği duayı seçerek dua eder."ifadesiyle "et-Tehiyyâtü..." duasından sonra okunacak duadır. Hanefîlerin okuduğu "Rabbena..." duaları da bu yerde okunur. "Rabbena..." duaiarı Kur'ân-ı Kerim'den alınmış duadır. {Bakara: 201, ibrahim: 40-41)) [387]

357-) Muğîra b. Şu'be (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in her farz namazın sonunda: "Lâ ilahe illa/lâhu vahdehü lâ şerike lehü, lehü'l-Mülkü ve lehu'l-Hamdü ve hüve ala külli şey'in kadir. Allahümme lâ mania Hmâ e'tayte velâ mu'tlye limâ mena'te ve lâ yenfeu ze'l-Ceddi minke'l-Cedd(=Jek olan Allah'tan başka İlah yoktur, Onun ortağı yoktur, mülk hakimiyet Onundur, övgü Onadır. Onun her şeye gücü yeter. Allah'ım, Senin verdiğine engel olacak hiçbir şey yoktur. Senin engel olduğunu da verebilecek yoktur. Senin yanında zenginin zenginliği fayda vermez. Zenginlik Senden gelir.)" derdi." demiştir. [388]

358-) Ebû Hureyre (r.a.): "Fakir kimseler Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldiler ve: "Servet sahipleri en yüce dereceleri, kalıcı nimeti alıp götürdüler. Onlar bizim kıldığımız gibi namaz kılıyor, bizim tuttuğumuz gibi oruç tutuyorlar, buna ilaveten kendilerinin fazladan malları vardır ki bununla haccediyorlar, umre yapıyorlar, cihad edip sadaka veriyorlar." dediler. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bakın size bir şey bildiriyorum ki, eğer bunu alırsanız sizi geçenleri yakalarsınız, sizden sonra yaşayanlardan hiçbir kimse size yetişemez, içinde bulunduğunuz kimselerin en hayırlısı olursunuz ancak

bunu onlar da yaparsa bu hariç. Her namazın arkasında otuz üç defa "Sübhânallah", "el-Hamdülillah", "Allahüekber" diye zikredersiniz.'"buyurdu." demiştir.

(Hadisi anlatan Sümey): "Aramızda ihtilafa düştük, bazımız: "Otuz üç Sübhânallah, otuz üç el-Hamdülillah, otuz dört Allahüekber diyeceğiz" aedı. Ben de (hadîsi bize anlatan Ebû sâiih'e) döndüm, o da: "Hepsinden otuz uç olana kadar "Sübhânallah, el-Hamdülillah, Allahüekber" dersiniz." dedi." demiştir.

(Hadisin son kısmındaki ifadenin kime ait olduğu açık değildir, cümlenin gelişinden bunun Ebû Hureyre (r.a.)'a ait olduğu anlaşılabilir. Ancak Müslim'in getirdiği (esacıd: 142) Gayette sayılar hakkındaki konuşmanın, ravilerden Sümey ile Ebû Salih masında geçtiğini görmekteyiz.

"Ali Jffr nama2ln arkasında otuz üç defa "Sübhânallah", "el-Hamdüliffah" duadan otuz üç defa olmak r3ma mamıntn 99 olacağı anlaşılabileceği gibi, her birinden 11 defa olmak üzere «marnının 33 olabileceği de anlatabilir. Diğer rivayetlerde bu duaların sayısı hakkında yukarıdaki sayının dışında başka ifadeler de vardır, 6, 10, 11, 25, 70, 100 gibi. Aynfye göre sayıfardaki değişikliğin nedeni, bunların söylendiği şahıslann değişik, konumların farklı olmasından dolayıdır. Umdetu'i-Kâri, V. 203) [389]

359-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) başlangıç tekbiri ile kıraat arasında susardı: "Ey Allah'ın Rasûlü anam-babam sana feda olsun, tekbir ile kıraat arasındaki susman sırasında ne söylüyorsun?" dedim: "Allahümme bâidnî ve beyne hatâyâye kemâ bâadte beyne 7-Meştikı ve'l-Mağribi. Allahümme nekkınî mine'l-Hatâyâ kemâ yünakkâ's-Sevbu'l-Ebyadu min^'d-Denesi. Allahümme'ğsil hatâyâye bi'l-Mâi ve's-Selci ve'l-Berdî {=Allah'ım! Senimle günahlarımın (hatalarımın) arasını, doğuyla batının arasını uzaklaştırdığın gibi uzaklaştır. Allah'ım! Beyaz elbisenin kirden arındırıldığı gibi beni de günahlardan (hataiardan) arındır. Allah'ım günahlarımı (hatalarımı) su ile, kar ile ve dolu iie yıka" derim, "buyurdu" demiştir. [390]

360-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Namaz için kamet getirildiğinde koşarak gelmeyiniz, ağır başlı olarak geliniz, (imam ne) neye

yetişirseniz onu kılınız, kılamadığınızı sonunda tamamlayınız. Şüphesiz ki, biriniz namaza doğru yöneldiğinde namazda sayılır " buyurmuştur. [391]

361-) Ebû Katâde (r.a.) anlatır: "Biz, Hz, Peygamber (s.a.v.) ile birlikte namaz kılıyorduk, birden telaşlı erkek sesleri duydu. Namazı kıldıktan sonra: "Ne yapıyordunuz?" buyuröu."Namaza yetişmek için acele ettik" dediler. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Böyle yapmayın! Alamaza geldiğinizde sükunet üzere olun. Nerede namaz; ulaşırsanız hemen kılıverin, kı/amayıp kaçırdığınız (rekatları da) tamam' fayın, "buyurdu." demiştir. [392]

362-) Yine Ebû Katâde (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v.): "Namaza kamet getirildiğinde beni görene değin namaza kalkmayınız."buyurdu" demiştir. [393]

363-) Ebû Hureyre (r.a.): "Namaz için kamet getirildi, ayakta saflar dü-eltildi ardından Rasûlüllah bizim yanımıza çıktı. Namaz kıldırdığı yere durduğunda kendisinin cunüp olduğunu hatJriadı bize: "Sizyerinizde durun" dedi dönüp boy abdesti aldı arkasından başından sular damlayarak yanımıza aktı ve tekbir aldı, biz de kendisiyle namaza durduk" demiştir. [394]

364-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüilah (s.a.v.): "Kim, imamla birlikte kılman namazın bir rekatına yetişirse o namaza yetişmiş olur. "buyurmuştur. ("o namaza yetişmiş olur" demek, cemaat sevabına yetişmiş demektir.) [395]

365-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Kim, Güneş doğmadan önce sabah namazından bir rekata yetişirse sabah namazına yetişmiş olur. Kim, Güneş batmadan önce ikindi namazından bir rekata yetişirse ikindi namazına yetişmiş olur." [396]

366-) Ebû Mes'ûd el-Ensârî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.)'i eliyle beş vakit namazı sayarak şöyle buyururken işittim demiştir: "Cebrail İndi ve bana imam oldu. Kendisiyle birlikte namaz kıldım. Sonra yine kendisiyle birlikte namaz kıldım. Sonra yine kendisiyle birlikte namaz kıldım. Sonra yine

kendisiyle birlikte namaz kıldım. Sonra yine kendisiyle birlikte namaz kıldım." [397]

367-) Ömer b. Abdülaziz bir gün namazı geciktirmişti. Urve b. Zübeyr yanına girdi ve şunları bildirdi: "Muğîra b. Şu'be, Irak'ta vali İken bir gün namazı geciktirdiği sırada yanına Ebû Mes'ûd el-Ensârî (r.a.) girdi ve: "Ey Muğîra bu ne haldir? Cebrail (a.s.) indi ve namaz kıldı. Rasûlüllah (s.a.v.) de namaz kıldı. Sonra bir namaz daha kıldı. Rasûlüllah (s.a.v.) de na-maz klidl-Sonra bir namaz daha kıldı. Rasûlüllah (s.a.v.) de namaz kıl-dl- Sonra bir namaz daha kıldı. Rasûlüllah (s.a.v.) de namaz kıldı. Sonra bır namaz daha kıldı. Rasûlüllah (s.a.v.) de namaz kıldı ve: "Bununla emtoiundum, "buyurdu. Sen bunu böyle bitmedin mi?" dedi. (Hadisimizde görüldüğü gibi günde beş vakit namaz kıldığı belirtilmektedir.) [398]

368-) Âişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), ikindi namazını Güneş benim odamda görünür iken ve gölge henüz (odamın duvarına) dönmemişken kılardı." demiştir. [399]

369-) Ebû Hureyre (r.a.) : "Rasülüllah (s.a.v.): "Sıcak şiddetlendiğinde namazı serinliğe bırakın. Çünkü sıcağın şiddetlenmesi cehennemin kaynamasından dolayıdır, buyurdu." demiştir. [400]

370-) Ebû Zer el-Ğıfârî (r.a.) anlatır: "Bir seferde Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte idik. Müezzin öğle ezanı okumak istedi. Bunun üzerine, Hz. Peygamber (s.a.v.): "Serinliği bekle" buyurdu. Sonra yine ezan okumak istedi: "Serinliğibekle"buyurdu. Sonunda tepelerin gölgelerinin Olduğunu gördük. (Namazı öyle kıldık) [401]

371-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sıcak şiddetlendiğinde namazı serinliğe bırakın. Çünkü sıcağın şiddetlenmesi cehennemin kaynamasından dolayıdır. Cehennem Rabb'ine: "Ey Rabb'im bir kısmım bir kısmımı yedi" diye şikayette bulunmuş, bunun üzerine cehenneme, bir nefes kış a-yında, bir nefes de yaz ayında olmak üzere iki

nefese izin verilmiştir. Duyduğunuz sıcağın en şiddetlisi ile soğuğun en şiddetlisi işte budur, "buyurmuştur. [402]

372-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Rasülüllah (s.a.v.) ile birlikte namaz kılardık. Bazılarımız sıcağın şiddetinden dolayı secde ettiği yere elbisenin ucunu koyardı" demiştir. [403]

373-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Rasülüllah (s.a.v.) ikindi namazını Güneş yüksek ve canlı iken kıldırır, arkasından birimiz (Medine civarında iki mır ne sekiz mil arasındaki köyler olan) Avali'ye gider ve onlara geldiğinde Güneş hâlâ yüksekte olurdu." demiştir. Avali'nin bazıları Medine'ye dört mil veya buna yakın mesafededir. [404]

374-) Ebû Umâme b. Sehl (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ömer b. Abdilaziz ile birlikte öğle namazını kıldık, sonra çıkıp Enes b. Malik'in yanına nirdik. Kendisini ikindi namazını kılarken bulduk. Enes b. Malik'e: "Amcacığım bu kıldığın ne namazı?" dedim: "İkindi namazı. Bu namaz, Rasülüllah (s a.v.)ln namazıdır, kendisiyle birlikte iken böyle kılardık." dedi"[405]

375-) Rafi b. Hadic (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasülüllah (s.a.v.) ile birlikte ikindi namazını kılar sonra bir deve kesilir, on parçaya bölünür, sonra pişirilir, biz de Güneş batmadan önce pişmiş eti yerdik." [406]

376-) îbni Ömer (r.a.) Rasülüllah (s.a.v.)'in: "İkindi namazını kaçıran kimse sanki ailesi ve malı gasbedilip kaybedilen kimse gibidir."buyurduğunu bildirmiştir. [407]

377-) Ali (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ahzab savaşında Rasülüllah (s.a.v.): "Güneş batana kadar bizi ikindi namazından (orta namazdan) alıkoyup meşgul ettiklerinden dolayı Allah da onların evlerini ve kabirlerini ateşle doldursun "diye beddua etti" Diğer bir rivayet ise "Bizi orta namazdan, ikindi namazından alıkoydular. Allah da onların evlerini ve kabirlerini ateşle doldursun"etti. Sonra ikindi namazını akşam ile yatsı arasında kıldı" idedir. [408]

378-) Câbir b. Abdullah (r.a.) anlatır: "Ömer b. Hattab (r.a.) Hendek Savaşı sırasında Güneş battıktan sonra geldi ve Kureyş kâfirlerine ağır sözler söylemeye başladı: "Ey Allah'ın Rasûlü, Güneşin neredeyse batacak olduğu vakte kadar ikindiyi kılamadım." dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Vallahi ben kılmadım." dedi ve Buthân'a gittik, namaz abdesti aldı, biz de namaz abdesti aldık. Güneş battıktan sonra ikindi namazını kıldırdı, arkasından akşam namazını kıldırdı." [409]

379-) Ebû Hureyre (r.a.) Rasülüllah (s.a.v.)'in: "Birtakım Melekler ffeceleyin birtakım Melekler de gündüz nöbetleşe size gelirler.

Bunlar sabah ve ikindi namazında birlikte olurlar. Sonra sizin a-ramzda kalanlar göğe çıkar, Allah kullarını en iyi bilen olduğu halde yine de onlara: "Kullarımı nassl bıraktınız?" diye sorar, onlar da: "Onlan namaz kılarken bıraktık, yanlarına da namaz kılarken gelmiştik." derler" tiye buyurduğunu rivayet etmiştir.[410]

380-) Cerir (r.a.) anlatır: "Hz, Peygamber (s.a.v.)'in yanında bulunuyorduk. Bir gece aya baktı ve: "Siz şu ayı zahmetsiz rahat bîr şekilde gördüğünüz gibi Rabb'inizi de göreceksiniz. Eğer Güneş doğmadan ve batmadan önce namazdan alıkonuimamak elinizden gelirse bunu yapınız," buyurdu, sonra da «Güneşin doğuşundan önce de batışından önce de Rabb'ini hamd İle teşbih et.» («âf: 39) ayetini okudu. [411]

381-) Ebû Mûsâ (r.a,)'dan. Rasûlüliah (s.a.v.): "Kim sabah ve ikindi namazını kılarsa Cennete girer, "buyurmuştur. [412]

382-) Seleme b. Ekvâ (r.a.)'dan. Rasûlüliah (s.a.v.), akşam namazını güneş batıp perde gerisine indiğinde (ufukta kaybolduğunda) kılardı. [413]

383-) Rafı' b. Hadic (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte akşam namazını kılardık, birimiz namazdan çıktıktan sonra attığı okun düştüğü yeri görebilirdi." demiştir, [414]

384-) Aişe (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.) bir gece yatsı namazını gece geç vakte kadar geciktirmişti. -Bu, İslâm'ın (Medine dışına) yayılmasından önce idi Evden çıkmamıştı, sonunda Ömer: "Kadınlar ve çocukiar uyudular." dedi. Bunun üzerine çıktı ve mesciddekilere; "Sizden başka yeryüzü halkından hiçbir kimse şu anda bu namazı bekle' memektedlr. "buyurdu." demiştir. [415]

385-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Bir gece yatsı namazını kıldırması için Rasûiüllah (s.a.v,)'i bekledik. Gecenin üçte biri yahut biraz dana fazlası geçtikten sonra yanımıza çıkb. Kendisini ailesiyle ilgili bir iş mi yoksa başka bir şey mi meşgul etti bilemiyorduk. Dışan çıktığında: "Siz öyl0 hlr namazı bekliyorsunuz ki, sizden başka bir dine mensup hiçbir kimse bu namazı beklememektedir. Eğer, ümmetime ağır gelmeseydionlara bu saatte kıtdmrdım"buyurdu. Sonra müezzine emir verdi, o da kamet getirdi ve namazı kıldırdı."

Diğer bir rivayet ise "Bir gece Rasûlüliah (s.a.v.) meşgul edildi ve yatsı namazını geciktirdi. Öyle gecikti ki, mescidde uyuyup uyandsk. Sonra yine uyuyup uyandık. Sonra Rasûiüllah (s.a.v.), yanımıza çıktı ve: "Bu gece sizden başka yeryüzü halkından hiçbir kimse şu anda bu namazı beklememektedir, "buyurdu." şeklindedir. [416]

386-) Sabit el-Bünânfden. Enes (r.a.)'a, Rasûiüllah (s.a.v.)'in yüzüğü soruldu, şöyle dedi: "Bir keresinde Rasûiüllah (s.a.v.), gece yansına kadar veya yarısı hemen hemen geçecek vakte kadar yatsıyı geciktirdi sonra geldi ve: "İnsanlar namazı kıldılar ve uyudular. Siz ise namazı beklediğiniz sürece namazda sayılıyorsunuz" buyurdu. Kendisinin gümüşten yüzüğünün parıltısını sanki görür gibiyim." Enes (r.a.), bunu söylerken sol elinin serçe parmağını kaldırmıştır. [417]

387-) Ebû Mûsâ (r.a.) anlatır: "Ben ve benimie birlikte (Yemen'den) gemide gelen arkadaşlanm (Medine'de bir vadi dan) "Buthân" arazisinde konaklamıştık. Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'de idi. Her gece yatsı namazında bunlardan bir topluluk sırayla Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanına giderdi. Ben ve arkadaşlanm bir defasında Hz. Peygamber (s.a.v.)'e

kendisine ait bir işîe uğraşıyor-ken rastiadık. Gece yansf oluncaya kadar namazı geciktirdi. Sonra Hz. Peygamber (s.a.v.) gkıp cemaate namaz kıldırdı. Namazı bitirdiğinde hazır bulunanlara: "Yerinizde kalın, sevininiz ki sizden başka insanlardan bu vakitte namaz kılan bir kimsenin olmaması veya bu vakitte sizden namaz kılmaması Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetin-endir." buyurdu. -Ebû Mûsâ (r.a.) iki sözcükten hangisinin söylendiğini bilemiyordu-Ebû Mûsâ (r.a.) devamla: "Rasûiüllah (s.a.v.)'den işittiğimiz Şeyden dolayı sevindik ve yerimize döndük" demiştir. [418]

388-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Allah'ın Peygamberi (s.a.v,), yatsı namazını bir keresinde gece geç vakte kadar geciktirmişti. Hatta ha! uyuyup uyandı, sonra yine uyuyup uyandı. Arkasından Ömer b. Hattab: "Namaz!" dedi. Bunun akabinde Allah'ın Peygamberi (s.a.v.), dışarı çıktı. Hz. Peygamber (s.a.v.) dışarı çıktı, sanki ben şu anda onu görür gibiyim, eiini başının yarısına koymuş başından sular da mi ly o rd u: "Eğer ümmetime zor gelmeseydi yatsıyı bu şekilde kılmalarım emrederdim." buyurdu." [419]

389-) Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) sabah namazı kılar, kendisiyle beraber mü'min hanımlarda yün ve tiftikten dokunmuş örtülerine bürünmüş olarak cemaatte bulunur, sonra da evlerine dönerlerdi de onları kimse tanıyamazdı" demiştir. [420]

390-) Câbir b. Abdullah (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) öğleyi gündüzün sıcağında, ikindiyi de Güneş beyaz parlak iken, akşamı da aşağı inip battığında, yatsıyı da değişik zamanda kıldırır; eğer cemaati toplanmış görürse erken, şayet geciktiklerini görürse geç kılardı. Sabah namazını ise ortalık ağarmadan kılardı." demiştir. [421]

391-) Ebû Berze (r.a.)'a, Rasûlüliah (s.a.v.)'İn namazı soruldu, şöyle dedi: "Yatsı namazını gece yarısına kadar geciktirmede bir sakınca görmezdi. Bununla birlikte yatsı namazından önce uyumayı, yatsı namazından sonra da konuşmayı/sohbet etmeyi sevmezdi. Öğleyi, Göneş tepe noktasından meylettikten sonra kılardı. İkindiyi ise bir kimse bir kimse Medine'nin en uzak yerine gider (evine) dönerdi. Bu sırada Güneş hâlâ canlı olurdu. -Hadisi bize aktaran ravi akşam namazı hakkında ne söylediğini

bilemiyorum, demiştir.- Sabah namazını birisi ya-nındakine bakar onu tanıyacak hale geldiğinde kıldınr ve namazda altmış ile yüz ayet arası okurdu." [422]

392-) Ebû Hureyre (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v,)'i: "Cemaatle kılınan namaz birinizin tek başına kıldığı namaza göre yirmi beş kat daha üstündür. Sabah namazında gece melekleri de gündüz melekleri de toplanır."diye buyururken işittim" demiştir. Sonra Ebû Hureyre (r a.): "Dilerseniz «...Sabah vakti de namaz kıl. Çünkü sabah vakti de şahitlidir...» (isrâ: 78) ayetini (buna dem olarak) okuyunuz." derdi. [423]

393-) Abdullah b. Amr (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Cemaatte kılınan namaz yalnız başına kılınandan yirmi yedi derece daha üstündür, "buyurmuştur. [424]

394-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Canımı elinde tutan Allah'a yemin olsun ki odun toplamalarını emredeyim, böylece odun yığılsın sonra da namaz kılmalarını emredeyim, namaz için ezan okunsun sonra da bir kimseye emredeyim cemaate imam olsun, sonra geriye çekilip namaza gelmeyen adamlara giderek, üzerlerine evlerini yakayım, diye içimden geçirdim. Canımı elinde tutan Allah'a yemin olsun ki, onlardan birisi eğer yağlı bir kemik ya da güzelinden iki koyun paçası bulacağını bilse yatsıya gelip hazır bulunurdu, "buyurmuştur. [425]

395-) Ebû Hureyre (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu demiştir: "Münafıklara en ağır gelen namaz yatsı namazı ile sabah namazıdır. Eğer yatsı ve sabah namazındaki (sevabı) bilselerdi bu ikisine emekleyerek de olsa gelirlerdi. Namaz kılınmsını emredeyim de namaza durulsun,sonra da birisine emredeyim cemaate namaz kıldırsın ben de yanlarında odun demeti bulunan kimselerle namaza gelmeyenlere gidip üzerlerine ateşle elerini yakayım diye içimden geçirdim." [426]

396-) Mahmud b. er-Rebî (r.a.) anlatır: "Bedir Savaşı'nda bulunmuş Ensar'dan Rasûlüllah'ın ashabından olan İtbân b. Mâlik, Rasûlüllah (s.a.v.)'e

geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü ben halkıma namaz kıldırıyorum 'k gözümü beğenmiyorum (iyi görmüyor) yağmur olduğunda halkımla aramızda bulunan vadiden sel suları akmakta, bu nedenle kendilerine namaz kıldırmak için mescidlerine gidemiyorum. Ey Allah'ın Rasûlü, istedim ki bana gelip, evimde namaz kılsan da burayı namazgah edin-sem." dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "İnşaallah söylediğini yaparım"buyurdu. İtbân (r.a.) şöyle devam etti: "Ertesi sabah gün yükseldiğinde Rasûlüllah (s.a.v.) Ebûbekir'le birlikte geldi. Rasûlüllah (s.a.v.) izin istedi, ben kendisine izin verdim, oturmayıp eve girdi ve: "Evinin neresinde namaz kılmamı istersin?" buyurdu. Evin bir köşesine işaret ettim, Rasûlülîah (s.a.v.) kalkıp tekbir aldı, biz de kalkıp saf tuttuk. İki rekat namaz kıldı, sonra selâm verdi. Kendisi için yaptığımız hazire (et bulaması) yemeğine alıkoyduk. Eve hanenin erkeklerinden bir hayli kişi koşuşup toplandı. Onlardan birisi: "Mâlik b. Duhayşin nerede?" dedi, bir diğeri de: ':Bu adam münafıktır, Allah ve Rasûtü'nü sevmez" dedi. Bunun üzerine Rasü!üllah (s.a.v.); "Böyle deme! Onun "Lâ ilahe illallah" dediğini görmez misin? Bu sözüyle Allah'ın rızasını istemektedir." buyurdu. Adam: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" dedi. îtbân (r.a.) devamla: "Biz kendisini münafıklara karşı tutum ve yaklaşımını, iyi niyetini görürdük. Rasûlüllah (s.a.v.): "Aiiah rızasını isteyerek "Lâ ilahe illallah"diyen kimseye Af iah cehennemi haram kılmıştır" buyurdu." demiştir.

(Hadisteki müjde, değişik hadislerde de geçmektedir. Ancak şu unutulmamalıdır ki, Aiiah: «Ey insan! seni kerem sahibi Rabb'ine karşı aldatan nedir!»

buyurmaktadır, (infitâr: 6) Yine bazı hadisierde "Lâ ilahe illallah" diyen kimselerin cehennem'den çıkarılmaları anlatılır. Bundan "Lâ ilahe illallah" diyen kimselerin de cehenneme girebileceği anlaşılmaktadır. "Lâ Hâne illallah" diyen kimseye Allah'ın cehennemi haram kılması demek, -Aliah daha iyi bilir -cehennemde kâfirler gibi e-bedî kalmaması, günahlannı çektikten sonra veya cehenneme girip günahlarını çekerken şefaate nail olarak cehennemden çıkması, cehennemde sürekli kalması haram o!sa gerektir. Bu konuda "Sahîh-i Buhârî Muhtasan Tecrîd-i Sarîh" isimli çalışmamızdaki 270. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [427]

397-) Mahmud b. er-Rebî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a,v.)'in ben (Ben beş yaşımda iken) evimizdeki kovadan yüzüme su püskürttüğünü hatırlıyorum" demiştir. [428]

398-) Enes b. Mâlik (r.a.) anlatır: "Ninesi Müleyke (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v.)'i kendisi için yaptığı yemeğe davet etmiş, o da bu yemeği yedikten sonra: "Haydikalkın, size namaz kıldırayım" buyurmuştur. Enes (r.a.): "Kullana kullana siyahlaşmış hasırımıza doğru kalkıp su serptim. Ardından Rasûlüilah (s.a.v.) namaza durdu, ben ve Yetim (Damlra b. Ebi Damira, Rasûiüllah (s.a.v.)'ln azatlısı) arkasında safa durduk, İhtiyarnine de bizim arkamıza durdu. Rasûlüllah (s.a.v.) bize iki rekat namaz kıldırdı, sonra evimizden ayrıldı" demiştir. [429]

399-) Meymûne (r.a.): "Ben âdetimi görürken, onun hizasında olduğum halde iken de namaz kılar bazen secde ettiğinde elbiseme değerdi. Kendisi hurma lifinden örülmüş küçük hasır üzerinde namaz kılardı." demiştir.[430]

400-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v,): "Kişinin cemaatle kıldığı namaz evinde ve çarşı pazarında/iş yerinde (yalnız) kıldığı namazdan yirmibeş derece daha fazladır. Şu bir gerçektir ki sizden biriniz abdest aldığında bunu güzel yapar ve sadece namaz kılmak için mescide giderse, mescide girene değin attığı her adım için Aliah onun derecesini yükseltir tir hatasını siler. Mescide girdiğinde efe kendisini orada tuttuğu sürece namazda olmuş olur, namaz kıldığı yerde durduğu sürece ahdestsizük durumu olmadığı zaman melekler kendisi için: "Allah'ım onu bağışla, Al/alt'im ona merhamet et" diye dua ederler, "buyurmuştur. [431]

401-) Ebû Mûsâ (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.): "Namazdaki sevap açısından insanların en büyüğü derece derece uzaktan yürüyüp gelendir, İmamla beraber namaz kılmak için namazı bekleyen, hemen kılıp da uyuyan kimseden sevap bakımından daha büyüktür, "buyurdu" demiştir. [432]

402-) Ebû Hureyre (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.)'i şöyle buyururken duyduğunu söylemiştir: "Ne dersiniz? Sizden birinizin kapısında akarsu olsa da her gün

beş defa yıkansa bu, onun kirinden deriye bir şey bırakır mı?... Sen ne dersin?" Orada bulunanlar:

"Kirinden hiçbir şey bırakmaz" dediler. Rasûlüllah (s.a.v.): "İşte beş vakit namaz da böyledir. Allah beş vakit namazla hataları siler. "buyurdu. [433]

403-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim, sabah akşam mescide gider gelirse Allah, her gidiş gelişinde o kimse için cennette ikramını hazırlar, "buyurmuştur. [434]

404-) Mâlik b. el-Huveyris (r,a.) anlatır: Kavmimden birtakım topluluk içerisinde Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldim ve yanında yirmi gece kaldım. Yumuşak ve merhametli idi. Ailemize karşı özlemimizi görünce: "Haydi dönün, onların yanında olun. Onlara İslâm'ı öğretin, namaz kıldırın, namaz vakti girdiğinde biriniz size ezan okusun, büyüğünüz de size imam olsun, "buyurdu." demiştir. [435]

405-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), başını rukûdan kaldırıp: "Semiallahü limen Hamideh Rabbena veleke'l-Hamd" dediğinde birtakım kimselere dua eder, isimlerini sayar ve: "Allah'ım Velid b. Velid'i, Seleme b. Hişâm'ı, Ayyaş b. Ebî Rabia'yı ve Mü'minlerden ezilmek istenilenleri (müstezatları) kurtar. Allah'ım Mudar (kabilesine) azabını şiddetlendir, üzerlerine Yusuf Peygamberin dönemindeki kıtlık ve yokluk senelerini gönder" buyururdu. 0 günlerde Mudar kabilesinin doğu tarafındaki halkı Hz. Peygamber (s.a.v.)'e muhalif idiler. [436]

406-) Ebû Hureyre (r.a.): "Vallahi, Rasûlüllah (s.a.v.)'in namazına yakın (onun namazına en çok benzeyen) bir namaz kılarım." dedi. Ebû Hureyre (r.a.) öğle, yatsı ve sabah namazlarında (son rekatında) kunut yapar, mü'minlere hayır dua eder, kâfirlere de lanet okurdu. (Kunut, kelime anlamı oiarak itaat etmek, boyun eğmek, dua etmek anlamlanna gelir. Hz. Peygamber (s.a.v.) çeşitli zamanlarda ve çeşitli namazlarda bazı özel durumlar için belirli sürede namaz içerisinde özel dua ve bedduada bulunmuştur. Bu uygulamalara kunut denilmekte olup şekli, okunan dua ve

yeri hususunda farklı rivayetler vardır. Rivayetlerin farklılığı uygulamada genişlik olduğunu gösterir, hepsi de sünnettir.) [437]

407-) Enes (r.a.)'a: "Rasûlüllah (s.a.v.) sabah namazında kunut vapti mı?" diye soruldu, o da: "Evet" dedi."Rukûdan önce mi?" denildi, "Rukûdan sonra kısa bir süre yaptı" demiştir. [438]

408-) Enes (r.a.)'a kunut sorulmuştu: "Kunut yapmıştır" dedi: "Rukûdan önce mi sonra mı?" denildi: "Rukûdan önce" dedi: "Falanca kimse, senin "rukûdan sonra" dediğini bildirdi." denildi: "Doğru söylememiş, Rasûlüllah (s.a.v.) sadece bir ay rukûdan sonra kunut yaptı. Zannediyorum şöyle olmuştu: Kendilerine "Kurrâ" denilen yetmiş kadar bir topluluğu Rasûlüllah ile aralarında saldırmazlık anlaşması bulunan müşrik bir topluma göndermişti Bunlar beddua ettiği diğer kimselerden ayndır-İşte bu olaydan ötürü Rasûlüllah (s.a.v.) bir ay onlara beddua etti," demiştir. [439]

409-) Enes (r.a.)'dan gelen diğer bir rivayette: "Hz. Peygamber (s.a.v.) bir ay Ri'l ve Zekvânlılar'a beddua etti" demiştir. (Şehid edilen sahabilerle ile ilgili olarak 1293. hadise bakınız. Kunut, kelime anlamı olarak İtaat etmek, boyun eğmek, dua etmek anlamlarına gelir. Hz. Peygamber (s.a.v.) çeşitli zamanlarda ve çeşitli namazlarda bazı özel durumlar için belirli süreds namaz içerisinde özel dua ve bedduada bulunmuştur. Bu uygulamalara kunut denilmekte olup şekli, okunan dua ve yeri hususunda farklı rivayetler vardır. Rivayetlerin farklılığı uygulamada genişlik olduğunu gösterir, hepsi de sünnettir.) [440]

410-) Enes (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.), kendilerine 'Kurrâ' denilen kimselerden oluşan bir seriye göndermişti. Bu kimsere suikast düzenlendi. Hz. Peygamber (s.a.v.)'i bu kimselere üzüldüğü kadar hiçbir şeye üzülmüş görmemiştim. Sabah namazında bir ay kunut duası o-kudu ve: "Usay kabilesi, Allah ve Rasûlüne isyan etmiştir." derdi"[441]

411-) imrân b. Husayn el-Huzâî (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v,) ile birlikte bir seferde idik, gecenin sonuna değin yürüdük sonunda yolcuya

bundan daha tatlı olamayacak bir uykuya düştük. Öyle ki bizi uykumuzdan sadece Güneşin sıcaklığı uyandırmıştı. Uykusundan ilk uyanan alan kimse sonra falan kimse sonra falan kimse sonra dördüncü olarak rner b. Hattab olmuştu. Hz. Peygamber (s.a.v.) uyuduğunda uykusunda elerin cereyan ettiğini bilemediğimizden kendisi uyanana değin kimse nu uyarmadı. Ömer uykusundan uyanıp da halkın başına gelen şeyi görünce -Kendisi sert mizaçlı birisi idi-Yüksek sesle tekbir getirdi, Hz. Peygamber (s.a.v.) sesinden uyanana değin yüksek sesle tekbir getirmeyi sürdürdü. Hz. Peygamber (s.a.v.) uyanınca halkın başına gelen gafleti kendisine anlattılar. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Zararı yok, hareket edin" buyurdu, Hz. Peygamber (s.a.v.) harekete geçti ve biraz yürüdükten sonra namaz için inip abdest suyu istedi, abdest aldı sonra namaz için ezan o-kundu, halka namaz kıldırdı. Namazdan sonra cemaate döndüğünde baksa ki cemaatle namaz kılmayıp ayrı duran birisini gördü: "Ey falanca seni ha/k ile birlikte namaz kılmaktan alıkoyan şey nedir?'"dedi. O da: "Cünüp oldum, su da yok" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Toprağa baksana, toprak sana yeter'"buyurdu. Sonra öa Hz. Peygamber (s.a.v.) yürüdü ardından halk susuzluktan şikayet etti bunun üzerine inip falanca ile Ali (r.a.)'ı çağırdı ve: "Gidip su arayın'"dedi. İkisi yola çıktı, sonunda bir kadına rastladılar, devesi üzerinde iki büyük su kırbası arasında bulunuyordu: "Su nerede?" dediler. Kadın: "Su ile olan sürem dünden bu âna kadardır. Adamiarımiz da yola çktıSar" dedi: "O zaman haydi yürü" dediler. Kadın: "Nereye?" dedi; "Rasüiüliah (s.a.v.)'e" dediler. Kadın: "Su dininden döndü denilene mi?" dedi: "Senin sözünü ettiğin zata, haydi yürü" dediler ve kadını Rasûlüilah (s.a.v.)'e getirip aralarında geçen konuşmayı anlattılar. Kadının devesinden inmesini söylediler. Hz, Peygamber (s.a.v.) bir kap isteyip su tulumlarının ağızlanndan bu kaba su boşaftû, tulumların a-ğızlarını kapatıp ait ağzını açtı ve halka: "Gelin için ye hayvanlarınızı su/aym"Ğ\Ye seslendi. Dileyen su içti, diliyen de hayvanlarını suladı. Sonunda cünüp oian kimseye de bir kap su verdi ve: "Git bunu üzerine dökün"deö\. Kadın ise ayakta durmuş suyuna ne yapıldığını seyrediyordu. Vallahi su işinden aynldıklannda su tulumlan ilk durumlanndan daha çok su dolu olduğu görülüyordu, Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kadın için a-fanızdan bir şeyier toplaym'dedi. Kadın için aralarından Medine hurması, un ve hurma kavutu toplayıp erzak yaparak bir elbiseye koydular kadını devesine bindirip önüne erzak doldurduklan elbiseyi koydular, Hz. Peygamber (s.a.v.): "Suyundan hiçbir şey eksiltmediğimizi biliyorsun bizisulayan ancak Allah'tır."buyurdu. Kadın

ailesinin yanına gecikmiş olarak vardı. Ailesi: "Ey kadın seni geciktiren nedir?" dedi. Kadın:

Tuhaf, İki adam karşıma çıktı ve beni şu dininden döndü denilen adama götürdüler, bu kimse şöyle şöyle yaptı kadın işaret parmağı ile orta parmağını yer ve göğü işaret ederek yukarıya kaldırdı-Allah'a yemin olsun ki bu kimse şunun ve şunun arasında bulunanların ya en sihirbazıdır yahut böyle değilse o gerçekten Allah'ın Rasûlüdür" dedi. Müslümanlar bundan sonra bu kadının bulunduğu bölgedeki Müşriklere sefer düzenliyorlar ama kadının bulunduğu oymağa dokunmuyorlardı. Kadın bir gün aşiretine: "Bu topluluk size bilerek saldırmıyorlar, Müslüman olmaya ne dersiniz?1' dedi.

Aşireti de kadının sözünü dinleyip İslâm dinine girdi."

(Bu hadiste Hz. Peygamber (s.a.v.)'in iki yönünü görmekteyiz: Beşer yönü ki bu konuda bizden farklı bir tarafı yoktur, uyur, uykusu ağır gelebilir batta namazı kazaya bile kalabilir. Diğer yönü isa ilahi bağlantılarla irtibata geçtiği yönüdür, bu yönü beşerden farklı tamamen insanüstü bir haldir. însan bu duruma erişemez, biz buna mucize demekteyiz yani aciz bırakan.

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in uyuyarak namazının kazaya kaidığı yerden kalkıp ay-ntması hakkında çeşidi izahlar getirilmiştir, İmam Müslim'in Ebû Hureyre (r.a.)'dan rivayet ettiği bir hadiste Peygamber (s.a.v.)'in: "Burası, bize şeytamn geldiği yerdir."şeklindeki İfadesi bunun sebebini özîü bir şekilde açıklamaktadır. (Müslim, Mesâdd: [442]

412-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim bir namazı kılmayı unutursa hatırladığında kılsın, unutulan bu namazın bundan başka yapılacak keffareti yoktur. «Beni hatırlamak için namaz kıl. »frâhâ: h)"buyurmuştur. [443]

6-) Yolculann Namazı ve Namazın Kısaltılması Bölümü

(Kitâbu Safâti'l-Müsâfirîn)

413-) Müminlerin annesi Aişe (r.a.): "Allah namazı farz kıldığında gerek yolculukta gerek ikamette iki rekat olarak farz kıldı, sonra yolculukta iki rekat olduğu gibi kaldı ikamette ise artırıldı." demiştir. [444]

414-) Hafs b. Âsim b. Ömer b. Hattab'tan. Şöyle demiştir: "Mekke yolunda İbni Ömerle birlikte oldum. Kendisi öğle namazını bize iki rekat kıldırdı sonra yerine geldi, biz de geldik, konakladığı yerine vardığında oturdu biz de oturduk. Sonra namaz kıldığı yere bir baktı ki orada ayakta/namazda bir takım kimseler gördü: "Bunlar ne yapıyor?" dedi: "Nafile namaz kılıyorlar" dedim: "Eğer nafile kılacak olsaydım, farz namazımı tam kılardım. Bak yeğenim, ben yolculukta Rasûlüllah (s.a.v.), ile birlikte oldum. Allah, ruhunu alana kadar hep iki rekattan fazla kılmadı. Yolculukta Ömer'le birlikte oldum. Allah, ruhunu alana kadar hep iki rekattan fazla kılmadı. Yolculukta Osman'la birlikte oldum. Allah, ruhunu alana kadar hep iki rekattan fazla kılmadı. Allah: «Allah'ın Rasûlü'nde sizin için güzel bir örnek vardır.» <Ahzât>: 21) buyurmuştur" dedi"[445]

415-) Enes (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), Medine'de öğleyi dört rekat kılmış, ikindiyi Zü'l-Huleyfe'de iki rekat kılmıştır, [446]

416-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte Medine'den Mekke'ye yolculuğa çıktık. Medine'ye dönene değin (akşam namazı dışında) ikişer rekat, ikişer rekat kıldırıyordu." demiştir. Kendisine: "Mekke'de bir süre ikamet ettiniz mi?" denildi, o da; "On gün kaldık" dedi. [447]

417-) İbni Ömer (r.a.): "Mina'da Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte iki rekat kıldık. Ebû Bekir ve Ömer ile idaresinin ilk yıllarında Osman ile birlikte İki rekat kıldık. Sonra Osman, namazları tam kıldırdı." demiştir. [448]

418-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'a: "Osman b. Affan (r.a.) bize Mina'da dört rekat kıldırdı" denildi, o da: "İnnâ lillâh... (öiöm haberi duyui—

duğunda söylenen Bakara: 156. ayetidir) dedi Ve: "RaSÜlÜllah (S.a.V.) İle birlikte

Mina'da iki rekat kıldım, Ebû Bekir (r.a.) ile birlikte de Mina'da iki rekat kıldım, Ömer b. Hattab ile birlikte Mina'da iki rekat kıldım. Keşke nasibim dört rekat yerine, kabul edilmiş iki rekat olsaydı." dedi.

(Yolculukta, namazı kısaltmayı zorunlu görüp-görmemeye dayanan bir ihtilaf vardır. Hz. Osman (r.a.) kısaltmayı bir izin olarak gördüğünden kendisi Mina'da kı-saltmayıp tam kılmıştır. Ona göre bu bir ruhsattır, dilerse tam kılar dilerse kısaltır.

"İnnâ lillâh..." Ölüm haberi duyulduğunda söylenen Bakara: 156. ayetidir. Abdullah İbni Mes'ûd (r.a.)'ın Böyle söylemesi, önceki uygulamanın kalkmasını ölüm gibi ifade etmesindendir. Ancak kendisi İhtilaf çıkmaması için Mü'minlerin EmİrÎ'nin icraatına İtiraz etmemiş, "Keşke nasibim dört rekat yerine kabul edilmiş iki rekat olsaydı." diyerek, gerek Efendimiz'in gerek İ!k iki halifenin uygulamasının devamını istemiştir. 413. numaralı hadiste Hz. Aişe (r.a.) yolculukta namazın iki rekat olarak devam ettiğini bildirir. Tirmizî: "Uygulama, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ashabından pek çok ilim erbabı ve diğerlerinin nezdinde de bu şekildedir." çiimki Cuma: 39) diyerek namazın kısaltılmasına işaret eder.) [449]

419-) Harise b. Vehb (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v,) (düşman korkusu olmadığı) en güvenilir olduğu halde Mina'da bize iki rekat namaz kıldırdı." demiştir.

(Yolculuk sırasında dört rekatlı namazlar iki rekat kılınır. İki rekat kılınması zorunlu mudur değil midir, bu konuda farklı yaklaşımlar vardır. Bir önceki hadisi delil getiren Hanefîler bunun zorunlu olduğuna meylederler. Bu hadiste "en güvenilir olduğu halde" ifadesi vardır. «Yeryüzünde sefere çıktığınızda Kâfirlerin size kötülük yapmasından endişelendiğinizde namazı kısaltmanızda bir sorumluluk yoktur.» (Nisa: ıoi) ayeti iie, korku varsa, namazı kısa kılmaya izin verilmiştir. Efendimiz (a.s.) ise Mina'da böyle bir endişe yok iken de kısa kılmıştır. Burada namazı kısaltmasının sebebi ise yolcu olmasıdır.) [450]

420-) İbni Ömer (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) soğuk veya çok yağmurlu gecede, yolculuk yaparken müezzine ezan okumasını arkasından: "Namazı barınaklarınızda / evlerinizde kılınız" diye söylemesini emrederdi." [451]

421-) Abdullah b. Haris anlatır: "İbni Abbâs (r.a.) soğuk ve ça-murlu bir 9ünde bize hutbe verdi. "Hayyaalessalâh" sözüne geldiğinde.

Müezzine: "Namaz evlerde (kılınacak)" de" diye söyledi. Halk birbirine baktı, adeta bunu yadırgamalardı. Bunun üzerine: "Herhalde siz bunu yadırgadınız -Hz. Peygamber (s.a.v.)'i kasdederek-bu, benden daha hayırlı bir kimsenin yaptığı bir uygulamadır. Şüphesiz bu (Cuma namazı) farzdır, ama ben sizi sıkıntıya sokmak istemedim." dedi." [452]

422-) Yine İbni Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) deve üzerinde de vitir namazı kılardı" demiştir.

(Bilindiği gibi namazlar zorunluluk açısından iki kısımdır. Farz namazlar ki, mutlaka kılınması gereken namazlardır, kılmayan kimse hesaba çekilir. Diğer kısım namazlar nafile namazlardır, kılındığında sevap kazanılır, kılınmadığında âhirette bir hesabı yoktur. İşte bu nafile namazlardan bir kısmı daha vardır ki, Hz. Peygamber (s.a.v.) bunlan kılmaya özen göstermiştir. Onun bu davranışı söz konusu namazların en az farz namazlar gibi algılanmasına neden olmuştur. Hanefîler bu çeşit namazlan, farz ve nafile arasında bir yere koyarak "vacib" demişlerdir. Diğer mezhepler her ne kadar vacib ıstılahını kullanmasalar bile Hz. Peygamberin kılınmasına özen gösterdiği bu çeşit namazlan "kuvvetli sünnet" adı altında incelemişlerdir.

Farzın dışında olup da kılınmasına özen gösterilen namazlardan bir tanesi de vitir namazıdır. Gece kılınan nafile namazlar içerisinde ele alınan vitir namazının kılınış şekli, zamanı, sayısı ve kunut yapılıp yapılmaması Hz. Peygamber (s.a.v.)'in uy-gulamalannda değişik şekillerde görülmektedir. Hadis kitaplannda Hz. Peygamber (s.a.v.)'in vitir konusundaki uygulamaianna bakan bir kimse farklı şekiller görecektir. Mesela Hz. Aişe validemizden gelen ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'İn gece namazını anlatan rivayetler birbirinden farklı, sıhhat bakımından ise birbirine yakındır.

O halde Hz. Peygamber (s.a.v.) zaten nafile olan bu namazlan çeşitli yer ve zamanlarda farklı kılmıştır. Bu nedenle kendisinden gelen bütün rivayetler farklı da olsa yine de onun sünneti olup sünnetin değişik şekilde uygulamasıdır.) [453]

423-) Âmir b. Rabia (r.a.)'dan. Kendisi Rasûlüllah (s.a.v.)'i geceleyin yolculukta iken bineğinin üzerinde, bineğin gittiği yönde nafile namazı kılarken görmüştür. [454]

424-) Enes (r.a.) yüzü kıblenin sol tarafında eşek üzerinde iken namaz kılmıştır. Kendisine: "Kıblenin dışında bir yöne namaz mı kılıyorsun?" denildiğinde, "Rasûlüliah (s.a.v.)'in böyle yaptığını görmeseydim ben de yapmazdım." demiştir. [455]

425-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), yoiculuk kendisini aceleye getirdiğinde akşam namazını geciktirerek üç rekat kılıp selâm verir, sonra yatsıyı kılmak için çok az bekler ve yatsıyı da iki rekat kılıp selâm verirdi. Yatsıdan sonra gecenin ortasında kalkana değin nafile namaz kılmazdı." demiştir.

(Bu hadisin diğer farklı rivayetleri vardır. Bu rivayet Hanefîler'İn yolculukta iki namazın birleştirilemiyeceğini İleri sürdükleri ve "sûri cem" diye terimleştirdikleri hususun dayanağıdır. Bu rivayeti destekleyen bir rivayet de Ebû Dâvûd tarafından rivayet edilir. (Ebû Dâvûd, Sefer: 5, Nesei, Mevâkît: 45} Namazların arasını birleştirme hakkında "Sahıh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih" isimli çalışmamızdaki 586. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [456]

426-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), yolculuk kendisini aceleye getirdiğinde, öğleyi ikindinin ilk vaktine kadar geciktirir ve ikisinin arasını birleştirirdi. Akşamı da şafak kaybolduğu zamanda yatsıyla birleşecek zamana kadar geciktirirdi. [457]

427-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'de öğle ve ikindiyi sekiz, akşam ve yatsıyı yedi rekat olarak (birleştirip) kıldırmışrjr. (İki namazı birleştirerek kılma, iki vakti bir vakittebirleştirme değil, bir biriyle neredeyse birleşecek derecede yakın kıldı, şeklinde açıklanmıştır.) [458]

428-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Biriniz (namaz kıldığı yerden) "ancak sag tarafından dönüp ayrılması gerekir" şekliyle namazından şeytana bir pay ayırmasın. Ben Hz. Peygamber (s.a.v.)'i çoğu defa solundan dönüp ayrıldığını gördüm." demiştir. [459]

429-) Ezd kabilesinden olan Abdullah b. Mâlik b. Buhayne (r.a.) anlatır; "Rasûlüllah (s.a.v.) namaza kamet getirilip başlandığı sırada iki rekat namaz kıtan bir kimse görmüştü. Rasûlüllah (s.a.v.) o kişiye: Sabahı dört rekat mı yapıyorsun? Sabahı dört rekat mı yapıyorsun?" buyurdu.

sünneö aZ' âl'm'er bü hadİSe dayanarak kamet getirildikten sonra sabah namazının bir kışı nı" kllınmaVip farza başlanılması gerektiğini söylemişlerdir. Bunun yanında et "Bu M rekat sünneti, düşman süvarisi kovafasa bile terk nadisi ve saban namazının sünnetini kılmanın Hz. (s.a.v.) tarafından ısrarla istenmesinden harekette eğer farzı kaçırma intimali yoksa kametten sonra da sünnetin kılınabileceğini en azından başlanan sünnet namazın tamamlanabileceğini söylemişlerdir. Bu kısım âlimlere göre Hz. Peygamber (s.a.v.)'in söz konusu sahabiyi uyarmasının nedeni şudur: Sabah namazının sünneti evde kılındığından dolayı bu sahabinin mescidde iki rekat sünnet kılması evde kılınan ile birlikte namazın dört rekat kılındığı zannı vermesindendir.) [460]

430-) Ebû Katâde es-Sülemî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Sizden biriniz Mescide girdiğinde oturmadan önce iki rekat na-maz kılsın"buyurmuştur. [461]

431-) Câbir b. Abdullah (r.a.) anlatır: "Kuşluk vaktinde mescidde iken Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanına vardım: "İki rekat namaz k/İ."'buyurdu. Kendisinin bana borcu vardı, borcunu ödedi ve bana fazla da verdi."

(966. hadiste görüldüğü gibi Hz. Câbir (r.a.) bir yolculukta devesini Hz. Peygamber (s.a.v.)'e satmış, devesini teslim etmek için mescide gelmiş, ücretini fazlasıyla aldıktan sonra Hz. Peygamber (s.a.v.) deveyi kendisine geri verip hediye etmiştir. Aslında borcun üzerinde verilen ilave faizdir. Ancak bir kimse borcunu verir, bununla birlikte gönlünden bir hediye

olarak bazı şeyler verir ise eğer iki taraf devamlı birbirleriyle hediyeleşiyorsa bu, hediye olur ancak, borç nedeniyle veriliyorsa faiz şüphesinden dolayı haram kabul edilir.) [462]

432-) Aişe (r.a.): "Şüphesiz Rasûlüüah (s.a.v.) bir ameli işlemeyi sevdiği halde, insanlar da yapar böylece üzerlerine farz olur endişesiyle bu ameli yapmazdı. Rasûlüllah (s.a.v.) kuşluk namazını da asla kılmadı;

ama ben kılıyorum." demiştir. (Hz. Aişe (r.a.), yukandaki hadiste Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bu namazı asla kılmadığını söylerken kendisinin kıldığını belirtmektedir. Yine kendisi Hz. Peygamber (s.a.v.)'in seferden döndüğünde kuşluk namazı kıldığını bildirmektedir. (Müslim, Müsâfirîn: 75)

Gerek Aişe (r.a.)'nın sözlerinde, gerek Enes (r.a.)'ın ve gerekse Abdullah b. Ömer (r.a.)'ın kuşluk vaktindeki nafile namaz için karşı sözlerinin yanında kendilerinin bu namazı kılmaları, bu sahabilerin namazın mevcudiyetini kabul etmekle birlikte keyfiyetinden dolayı karşı sözler söylemiş olmalarını akla getirmektedir. Söz gelimi rekatlarının sayısı hakkında mesela otuz rekat kılma gibi veya kılınma vakti gibi. Bu monuda daha fazla bilgi için "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih" isimli çalışmamızdaki 594. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [463]

433-) Abdurrahman b. Ebî Leylâ'dan. Şöyle demiştir: "Ümmü Hâ-nî, dışında bana, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kuşluk namazı kıldığını bildiren olmadı. Ümmü Hânî ise Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Mekke fethedildiği gün kendisinin evine girdiğini, sekiz rekat namaz kıldığını anlattı ve; "Kendisinin bu namazdan başka hafif bir kıldığı namaz kıldığını görmedim. Gerçi rükû ve secdeleri tam yapmıştı" dedi." [464]

434-) Ümmü Hânî bintü Ebî Tâlib (r.a.): "Mekke'nin fethedildiği yılda Rasûlüllah (s.a.v.)'e gitmiştim. Kızı Fatıma kendisini perdelemiş yıkanıyor-ken buldum. Selâm verdim. Kendisi: "Bu (gelen) kimdir?" dedi: "Ben, Ümmü Hânî bintü Ebî Tâlib" dedim: "Hoşgeldin Ümmü Hâni"dedi. Yıkandıktan sonra namaza durup bir tek elbiseye bürünmüş olarak sekiz rekat namaz kıldı. Namazı bitirdiğinde (m. aii (r.a.)'ı kasdederek): "Ey

Allah'ın Rasûlü annemin oğlu kendisini korumam altına aldığım Hübeyra'nın falan oğlunu öldüreceğini söyledi?" dedim Rasûlüllah (s.a.v.): "Ey Ümmü Hâni senin koruma aitma aldığını biz de koruma altına aldık" buyurdu. Bu kıldığı namaz kuşluk vaktinde idi." demiştir. [465]

435-) Ebû Hureyre (r.a,): "Samimi dostum bana üç şeyi tavsiye etti ki, ben bunları ölene kadar asla bırakmam: Her ayda üç gün oruç tutmak, kuşluk namazı kılmak ve vitir namazı üzere uyumak." demiştir. [466]

436-) Hafsa (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) müezzin sabahı gözetlemek için oturup da sabah namazı vakti belirdiğinde namaza kamet getirilmeden önce kısa iki rekat namaz kılardı." [467]

437-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), sabah namazında ezan ile kamet arasında kısa iki rekat namaz kılardı. [468]

438-) Hz. Aişe (r.a.): "Sabah namazından önceki iki rekat sünneti o kısa kılardı ki ben: "Acaba Fatiha okudu mu?" derdim." demiştir. [469]

439-) Hz. Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) hiçbir nafile namaza ah namazının sünnetine gösterdiği devamlılığı göstermezdi." demiştir. [470]

440-) İbni Ömer (r.a.), şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v,) ile birlikte, öğleden önce iki rekat öğleden sonra da iki rekat, akşamdan sonra iki rekat, yatsıdan sonra iki rekat, cumadan sonra iki rekat nafile namaz kıldım. Akşam ve yatsının (nafile namazlarım) kendisinin evinde kıldım"[471]

441-) Mü'minlerin annesi Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i yaşlandığı zamana kadar gece namazını oturarak kıldığını asia görmediğini söylemiş, devamla: "Yaşlandığında oturarak kıraat eder, rükû edeceği zaman ayağa kalkardı ve (devamla) otuz veya kırk kadar daha ayet okur, sonra da rukûya giderdi." demiştir. [472]

442-) Müminlerin annesi Aişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), (yaş'^icmda, gece nafile namazım) oturarak kılar ve kıraatini oturarak yapardı. Okuduğu kıraatinin otuz veya kırk ayeti kaldığında ayağa kalkar ve bunları ayakta okur arkasından rukûya sonra da secdeye giderdi. İ-kinci rekatı da böyle yapardı. Namazını bitirdiğinde, eğer ben uyanıksam benimle konuşur uyuyor isem yatağa uzanırdı." [473]

443-) Hz. Aişe (r.a.)'a: "Rasûiüllah (s.a.v.)'in Ramazandaki namazı nasıldı?" diye sorulmuş: "Rasûlüllah (s.a.v.) ne Ramazanda ne de Ramazanın dışında on bir rekatı geçmezdi, bir dört rekat kılardı ki güzelliğini ve uzunluğunu sorma. Sonra bir dört rekat daha kılardı ki güzelliğini ve uzunluğunu sorma. Sonrada üç rekat kılardı, kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü, vitir kılmadan önce mi uyuyorsun?" dedim: "Ey Aişe, gözlerim uyur ama kalbim uyumaz, "buyurdu." demiştir. [474]

444-) Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) geceleyin on üç rekat namaz kılardı vitir ve sabah namazının sünneti de bunun içindedir." demiştir. [475]

445-) Hz. Aişe (r.a.)'a: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in gece namazı nasıldı?" diye sorulmuş: "Gecenin başında uyur, sonunda kalkıp namaz kılar sonra tekrar yatağına gelirdi. Müezzin ezan okuduğunda kalkar, gusül alması gerekirse yıkanır yoksa abdest alıp mescide çıkardı." demiştir.[476]

446-) Tabiînden, Mes'rûk: "Aişe (r.a.)'a: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e hanqi diye sordum: "Devamlı olanı" dedi: "Gece namaz kılmaya ne zaman kalkardı?" dedim: "Horozun sesini duyduğunda." dedi." demiştir. [477]

447-) Yine bir başka rivayette: "Seher vakti kendisini benim yanımda uyur bulurdu." demiştir. [478]

448-) Mü'minlerin annesi Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), namazını bitirdiğinde bakar; eğer uyanıksam benimle konuşur yok eğer uyuyorsam kendisi de yatıp uzanırdı." demiştir. [479]

449-) Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) gecenin her vaktinde vitir namazı kılar, vitir namazı (vakti) seher vaktine kadar sürerdi." demiştir. [480]

450-) İbni Ömer (r.a.) anfatır: "Bir kimse Hz. Peygamber (s.a.v.) minberde iken: "Gece namazı konusundaki görüşünüz nedir?" diye sordu: "İkişer, ikişerdir, ama bir kimse gece namazı kılarken sabah namazının vaktinin girmesinden endişe ederse (ikişer rekat kıldığı namazının sonunda) tek rekat kılar. Bu rekat, kılmış olduğu namazını vitir/tekli yapar." buyurdu. İbni Ömer (r.a.): "Namazınızın sonunu tek yapınız / vitir yapınız. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.v.) böyle emretmiştir." derdi. [481]

451-) ibni Ömer (r.a.): "Kim, gece namazı kılarsa sonunu tek yapsın/vitir yapsın. Çünkü Rasûlülfah (s.a.v.), böyle emrederdi." demiştir. [482]

452-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Şanı Yüce her gece, gecenin sonunda üçte biri kaldığında ya-« semaya iner re/"Kim bana dua ederse kendisine cevap ve kim benden bir şey isterse ona veririm, kim benden ba-9'Şlama dilerse kendisini bağışlarım.11 buyurur, "demiştir. [483]

453-) Ebû Hureyre (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.)'ln: "Kim, inanarak ve sevabım Allah'tan bekleyerek, Ramazan'/ ihya ederse kendisinin geçmiş günahı bağışlanılır.'"buyurduğunu rivayet etmiştir.

(Bir şeyi ihya etmek, onu canlı tutmak demektir. Ramazanın veya kadir gecesinin ihyası demek, bu vakitleri ibadetle, zikir ve dua ile, tefekkür ve düşünme ile geçirmek demektir.) [484]

454-) Âişe (r.a.), şunları bildirmiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.) bir gece, gecenin ortasında çıkıp mescidde namaz kıldı. Bazı kimseler de onun namazıyla namaz kıldılar, sabah olunca da bunu aralarında konuştular, ertesi gece ise bundan daha fazlası toplandı. Rasûlüllah (s.a.v.) ikinci gece de yanlarına çıktı bu kimseler yine onun namazıyla namaz kıldılar, sabah olunca da bunu aralarında konuştular. Üçüncü gecede mescid cemaati çoğaldı, Rasûlüllah (s.a.v.) yine yanlarına çıktı bu kimseler de onun namazıyla namaz kıldılar.

Dördüncü gece olduğunda mescid cemaati alamaz hamle geldi bu yünden Rasûlüllah (s.a.v.), yanlarına çıkmadı. Bazıları: "Namaza, namaza" demeye durdularsa da Rasûlüllah (s.a.v.), onların yanına çıkmadı nihayet sabah namazı için dışarı çıktı. Sabah namazını kılıp bitirdikten sonra cemaate döndü, şahadet getirdi, arkasından: "Bundan sonra şunu bilin ki sizin (namaz kılarken arkamda durduğunuz) yeriniz bana kapalı değildir, ancak gece namazın üzerinize farz olup da yerine getiremeyeceğinizden korktum (namaz kılmak için yanınıza çıkmadım.)" buyurdu." [485]

455-) İbni Abbâs (r.a.): "Teyzem Meymûne'nin yanında gecele-miştim. Derken Hz. Peygamber (s.a.v.) kalktı ve defi hacet yaptı, arkasından elini ve yüzünü yıkadı sonra uyudu, arkasından kalktı, su kırbasına gidip ağzını çözdü sonra ne haddinden fazla ne de az iki abdest arası abdest aldı, arkasından namaz kıldı. Ben de kalktım, onu gözetlediğimi zannetmemesi için (yem uyanıyormuş gibi) şöyle bir gerildim, arkasından abdest aldım. Hz. Peygamber (s.a.v.) namaz kılmaya durdu, ben de soluna durdum. Kulağımdan tutup beni sağ yanma çevirdi. Namaz on üç rekat olduğunda yatıp uyudu, hatta horladı. Arkasından Bilal kendisini namaza çağırdı. Hz. Peygamber (s.a.v.) abdest almadan (rekat) namaz kıldı. Duasında şöyle diyordu: "Allahümme'cal fikalbî nûran ve fi basarı nûran ve fi semî nûran ve an yemini nûran ve an yesârî nûran ve fevki nûran ve tahtî nûran ve emâmî

nûran ve ha I finûran vec'al lî nûran (=Allah'ım kalbimi nurlandır, gözümü nurlandır, kulağımı nurlandır, sağ yanımı nurlandır, sol yanımı nurlandır, üstümü nurlandır, altımı nurlandır, önümü nurlandır, arkamı nurlandır. Hasılf benim her tarafımı nurlandır.)" demiştir. [486]

456-) Abdullah b. Abbâs (r.a.)'dan. Bir keresinde Hz. Peygamber (s.a.v.)'ın hanımı ve aynı zamanda kendisinin teyzesi olan Meymûne (r.a.)'ın yanında gecelemişti. Şöyle anlatır: "Ben yastığın enine (kısa tarafına) uzanıp yattım. Rasûlülîah (s.a.v.) ile hanımı da boyuna (uzun tarafına) uzanıp yattı. Rasûlüllah (s.a.v.) uyudu. Gece yansı -veya yarısından biraz önce, veya yarısından biraz sonra-olunca Rasûlüllah (s.a.v.) uyandı ve oturdu, eliyle yüzünden uykuyu gideriyordu, sonra Âl-i İmrân Suresinin sonundan on ayet okudu, arkasından asılı olan su tulumuna doğru kalktı ve bundaki su ile

abdest aldı, abdestine de özen gösterdi. Sonra namaza durdu. Ben de kalkıp onun yaptığı gibi yaptım sonra gidip yanına durdum. Sağ elini başıma koyup sağ kulağımı kıvırdı, ardından iki rekat namaz kıldı, sonra iki rekat, sonra iki rekat, sonra iki rekat, sonra iki rekat, sonra iki rekat, sonra da tek rekat kıldı ve müezzin kendisine gelinceye kadar yatıp uzandı, ardından kalktı ve kısa iki rekat namaz kıldı sonra da çıkıp sabah namazını ki İdi "dem iştir. [487]

457-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'ln gece namazı rekattı" demiştir.

(Tehecüd Namazı'nın sayısı ve keyfiyeti hakkında çeşitli rivayetler vardır. Rivayetlerin bu kadar çeşitli olması genişlik ifade eder.)[488]

458-) ibni Abbâs (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) geceleyin teheccüd için kalktığında şöyle dua ederdi: "Allahümme Leke'l-Hamdü, ente Kayyimu's-Semâvâti ve'l-Ardı ve men fihinne, Veteke'l-Hamdü, Leke'l-Mülkü's-Semâvâti ve'l-Ardi ve men hi veleke'i-Hamdü, ente Nûru's-Semâvâti ve'l-Ardi vermen fîhinne veleke'l-Hamdü ente Meliku's-Semâvâti ve'l-Ardi, veleke'l-Hamdü, ente'l-Hakku ve va'duke'hHakku ve likâuke Hakkun, ve Kavluke Hakkun, ve'l-Cennetü Hakkun, ve'n-Nâru Hakkun, ve'n-Nebiyyûne Hakkun ve Muhammedun Sallellahu aleyhi vesellem Hakkun, ve's-Sâatu Hakkun. Allahümme leke eslemtü, ve bike Âmentü, ve aleyke tevekkeltü ve ileyke enebtü, ve bike Hâsemtü, ve ileyke Hâkemtü, Fağfirlî mâ kaddemtü ve mâ Ahhartü, ve mâ esrartu ve mâ A 'lentü, ente'h Mukaddimu ve ente'l-Muahhiru. Lâ ilahe illâ ente Lâ ilahe ğayruke. velâ Havle velâ Kuvvete illâ billahi (=Allah'ım hamd Sanadır. Gökleri, yeri ve içindekilerin hakimiyeti Senindir. Hamd Sanadır. Sen, göklerin, yerin ve içindekilerin nuriandırıcısısın. Hamd Sanadır. Sen göklerin ve yerin hakimisin ve hamd Sanadır. Sen gerçeksin, vadinde gerçektir, Seninle karşılaşmak gerçektir. Sözün gerçektir. Cennet gerçektir. Cehennem gerçektir. Peygamberler gerçektir. Muhamrned (s.a.v.) gerçektir. Kıyamet gerçektir. Allah'ım, Sana teslim oldum, Sana inandım ve Sana dayandım. Sana yöneldim. Senin için savaştım, Senin hükmünü hakem yaptım, geçmişte ve gelecekte, gizli açık işlediğimi bağışla. Sen öne geçirensin, Sen

geri bırakansın. Senden başka ilah yoktur. Allah'tan başka ne kuvvet var ne de engel vardır!)" [489]

459-) İbni Mes'ûd (r.a.) anlatır: "Bir gece Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte namaz kıldım. Öyle kıyam yaptı ki, sonunda ben fena bir iş yapmaya karar vermiştim. Kendisine: "Neye karar vermiştin?" denildi:

"Oturup Hz. Peygamber (s.a.v.)'i ayakta bırakmaya." demiştir.

(Yukarıdaki hadiste Efendimiz'İn gece namazından sonra, sabah namazına kadar uyuduğu bildirilmişti. Bu hadiste ve 595. hadiste bildirilen şekilde namaz kılan kimse artık yorgunluktan halsiz kaltp uyumaktan başka çare bulamayacaktır.) [490]

460-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a,) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) yanında bir adamdan bahsedildi ve: "Sabaha kadar uyudu namaza kalkmadı." denildi. Bunun üzerine Rasûiüllah (s.a.v.): "Onun kulağına Şeytan işemiştir. "buyurdu.

(Gece namazına veya sabah namazına kalkmayıp uyuyan kimse hakkında Efendimiz (a.s.)'ın "Onun kulağına Şeytan işemiştir." buyurmasını da yukarıdaki gibi mecazi bir anlatım olarak anlamak mümkündür. Buna göre, şeytanın etkisi altına al'P/ tuzağına düşürdüğü, kendisine bu kadar boyun eğen bu kimseyi İyice hafife alıp kendisiyle alay ettiği, kulağına işemesi şeklinde anlatılarak belirtilmiş olabilir.

Şu bilinmelidir ki, boş ve anlamsız işlerle uğraşan, faydasız sözlerle oyalanan kimselerin kulağı, İlahi sözleri ve ezan sesini duyamayacak kadar kirlenir. Ona, meleğin sesinden çok şeytanın sesi ve telkini ulaşır. Bunun sonucu olarak vaktinde u-yanıp kalkamaz, ibadetini en değerli zamanda yapamaz.

Şeytanın kulağa işemesi ile bir önceki hadiste geçen, uyuyanın ensesine üç düğüm atmasını, mecazi bir anlatım değil de gerçek olduğunu düşünen âlimler de bulunmaktadır.) [491]

461-) Ali b. Ebû Talib (r.a.) anlatır: Rasûiüllah (s.a.v.) bir gece kızı Fatıma ile kendisinin kapısını çalmış: "Namaz kılmıyor musunuz?" buyurmuş. Hz. Ali: "Ey Allah'ın Rasûlü, canımız Allah'ın elindedir. Bizi uyarmak isterse, uyarır." dedim. Biz böyle deyince bana cevap vermeden dönüp gitti, sonra sesini duydum, arkasını dönmüş giderken ellerini dizlerine vurarak: «İnsan kısmı çok tartışmacıdır.» (Kehf: 54) diyordu. [492]

462-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.): "Sizden biriniz uyuduğu sırada şeytan ense köküne üç düğüm atar ve her düğümde vurarak: "Yat uyu, gece uzundur." der. Eğer bu kimse, uyanır da Allah'ı zikrederse bir düğüm çözülür, abdest alırsa bir düğüm daha çözülür, namaz kılarsa bir düğüm daha çözülür, dinç ve gönlü hoş olarak sabaha çıkar. Eğer böyle yapmazsa tembel uyuşuk ve ruhu sıkıntılı olarak sabaha çıkar, "buyurmuştur.

(Uyuyan kimsenin ense köküne şeytanın üç düğüm atarak ona uyumayı telkin etmesi mecazi ve temsili bir anlatım olabilir. Bu İfade iie şeytanın insanoğlunu gece ibadet etmekten ve Allah'ı anmaktan alıkoymak istediği, "Hele yat, uyu; daha uykunu alamadın; vakti gelince kalkarsın" gibi telkinlerle oyaladığı, uyku/u cazip hale getirdiği, azim ve iradesini etkisi altına aldığı, böylece o kimsenin kalkıp ibadet etmesine fırsat vermediği anlaşılabilir.) [493]

463-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Namazınızın bir kısmını evlerinizde kılınız, oraları kabirlere çevirmeyiniz"buyurmuştur. [494]

464-) Ebû Mûsâ (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Rabb'ini zikreden hatırda tutan kimse ile Rabb'ini zikretmeyen hatırda tutmayan kimsenin durumu diri ile ölünün durumu gibidir.buyurdu." demiştir. [495]

465-) Zeyd b. Sabit (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) Ramazan'da bir hücre edindi (Ravi Busr d. sam): "Zannediyorum hasırdan, dedi," demiştir.- Burada birkaç gece namaz kıldı. Kendisinin ashabından bir kısım insan da onun namazıyla namaz kıldı. Onların böyle yaptığını öğrenince (bu namazı

tcıimaytp) oturmaya başladı, sonra da yanlarına çıktı: "Görmüş olduğum davranışlarınızı tanıyorum. Ancak eyinsanlar, bunu evinizde kılınız. Çünkü bir kimsenin farz namaz dışında kıldığı namazın en değerlisi evinde kıldığıdır." buyurdu. [496]

466-) Hz. Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Hangi amel Allah'a daha çok sevimlidir?" diye soruldu: "Az da olsa, devamlı olanıdır, "buyurdu." demiştir. [497]

467-) Alkame, şöyle demiştir: "Müminleren annesi Âişe'ye soru sordum: "Ey müminlerin annesi, Rasûlüllah (s.a.v.)'in ameli nasıldı? Belirli günlere bir şey tahsis eder miydi?" dedim. O da: "Hayır, onun ameli devamlı idi. Hangi biriniz, Rasûlüllah (s.a.v.)'in yapabildiğini yapabilir ki" dedi"[498]

468-) Enes b. Mâlik (r.a.) anlatır: "Bir keresinde Hz. Peygamber (s.a.v.) mescide girmiş ve iki direk arasına çekilmiş bir ip görmüştü bunun üzerine: "Bu ip de nedir?"buyurdu, (uz. peygamber (s.a.v.)'m hanımı Zeyneb'i kastederek): "Bu, Zeyneb'İn İpidir. (Namaz kılarken) yorulduğunda buna tutunur." dediler. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Hayır böyle yapmayın, çözün onu. Biriniz dinç olduğu sürece namazını kılsın yorulduğunda da otursun, "buyurdu." [499]

469-) Aişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) yanına girmiş, bu sırada yanında bir kadın varmış: "Bu kim?" buyurmuş, o da: "Falanca kadın, kıldığı namazlardan anlatıyor." diye cevap vermiş. Rasûlüllah (s.a.v.): "Yeter, siz yapabileceklerinize bakın, vallahi siz usanırsınız da Allan usanmaz."buyurmuştur. Rasûlüllah (s.a.v.)'in en fazla sevdiği din az da olsa sahibinin üzerinde devam ettiğidir. [500]

470-) Aişe (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Sizden biriniz namaz kılarken ayaklarsa uykusu gidene değin uzansın. Sizden biriniz uykulu olarak namaz kılarsa ne dediğini bilemez belki kendisine bağışlama dilerken beddua edebilir"buyurmuştur. [501]

471-) Âişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), geceleyin Kur'ân okuyan bir kimseyi duymuş ve: "Allah, ona merhamet eylesin, muhakkak ki o bana şu şu sureden unuttuğum, şu şu ayetleri hatırlattı, "buyurmuştur.

Diğer bir rivayette ise "Unutturulduğum bir âyeti bana hatırlattı'"buyurmuştur. [502]

472-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan, Rasûlüllah (s.a.v.): "Kur'ân sahibi'{Kut'ân okumaya ve ezberine sahip kimse) bağll bir deveye sahip kimse gibidir. Eğer deve sahibi devesini sürekli gözetir yoklarsa onu elinde tutar. Eğer ipini çözer de salıverirse deve çeker gider, "buyurmuştur. [503]

473-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizden birinizin: "Şu kadar, şu kadar ayeti unuttum" demesi ne kötü bir şeydir. Tersine o unutmadı, unutturuldu. Sizler Kur'ân'ı okuyup hatırda tutmaya çalışın. Çünkü Kur'ân'm, kişilerin göğsünden kaçıp gitmesi develerin kaçıp gitmesinden daha çabuktur, "buyurdu." demiştir. [504]

474-) Ebû Mûsâ ei-Eş'arî (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): Kur'ân'ı sürekli hatırda tutup, gözönünde bulundurunuz. Ca-elinde olan Allah'a yemîn olsun ki Kur'ân'm kaçıp gitmesi, devenin bağından kaçıp gitmesinden daha çabuktur." buyurmuştur.

(Hadiste geçen 'Teâhedû" kelimesi, verilen sözde bağlı kalmak anlamına gelir. Kur'ân-ı Kerim'e karşı duyarlı olmak ve onu hatırda tutmak, devamlı göz ününde bulundurmak anlamına kullanılmıştır.) [505]

475-) Ebü Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah, Peygamberinin Kur'ân'ı nağmeli ve yüksek sesle okumasına önem verdiği gibi hiçbir şeye önem vermemiştir, "buyurmuştur.

(Hadiste geçen "Ezine" fiili, izin vermek anlamına geldiği gibi kulak vermek ve dinlemek anlamına da gelir. Muhaddisler genellikle, dinlemek ve kulak vermek anlamını tercih etmişler ancak kulak vermenin Allah İçin mümkün olamayacağından değişik anlamlara yorumlamışlardır. Ders alan öğrencinin not alırken (İlmâ yaparken) hadis aldığı kimseye kulak verme

için de bu fiil kullanılmaktadır. Biz çevirimizi önem verme olarak yaptık.) [506]

476-) Ebû Mûsâ el-Eş'arî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), Ebû Mûsâ el-Eş'arî'ye: "Dün gece senin Kur'ân okuyuşunu dinlediğimi bir görseydin. Gerçekten sana Dâvûd hanesinin sedalarından bir seda verilmiştir." buyurmuştur. [507]

477-) Abdullah b. Mugaffai (r.a.): "Mekke'yi fethettiği gün Rasûlülİah (s.a.v.)'i devesinin üzerinde gördüm nağmeli olarak Fetih Suresi'ni okuyordu" demiştir. Hadisin Ravisi: "Halk etrafıma toplanmasaydı ben de onun nağme yaptığı gibi nağme ile okurdum" demiştir.

(Hz. Peygamber (s.a.v.), binek üzerinde bu sureyi okurken bineğin hareketi nedeniyle sesinde titreşimler olmuştu. Onun bu şekildeki nağmesi o ana mahsus, geçici bir okuyuştur.) [508]

478-) Berâ b. Âzib (r.a.): "Bir kimse Kehf Suresi'ni okudu, bu sırada hanede hayvanı vardı, ürkmeye başladı. Bu nedenle selâmete çıkması için dua etti. Bir de baksa ki duman veya bulut gibi bir şey kendisini kaplamış, sonra (sabahleyin) bunu Hz. Peygamber (s.a.v.)'e anlattı, o da: "Ey falan sen oku, şüphesiz o, Kur'ân için inen Sekîne'dir" buyurdu" demiştir. [509]

479-) Üseyd b. Hudayr (r.a.)'dan: "Kendisi geceleyin Bakara Suresi'ni okuduğu sırada yanında atı bağlı iken birden at kişnemeye başladı, bunun üzerine sustu, akabinde at sakinleşti. Tekrar okudu, at yine kişnedi, tekrar sustu, at sakinleşti. Sonra yine okudu, at yine kişnedi. Oğlu Yahya yanında bulunduğundan dolayı çocuğa bir zarar gelir endişesiyle okumayı bıraktı. Çocuğu geriye çekti. Bu sırada başını göğe kaldırdığında (başmın üzerinde lambalara benzer bir şey gördü, bunlar göğe çekildiler) sonunda bunlan göremez oldu. Sabah olduğunda bu hadiseyi Hz. Peygamber (s.a.v.)'e anlattı O da: "Ey Hudayroğlu oku, Ey Hudayroğ/u oku" buyurdu. Üseyd b. Hudayr (r.a.) şöyle devam eder: "Ey Allah'ın Rasûlü, atın Yahya'yı çiğnemesinden endişelendim, çünkü atın yakınında idi, sonra (okumakta olduğum şeyden) başımı kaldınp çocuğa kalktım, başım? göğe kaldırdım ki bir de ne

göreyim, içerisinde lambalara benzer şeyler bulunan karaltı gördüm, sonunda gözümün önünden çıkıp gitti" dedim. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bunlar nedir, bilebiliyor musun?" buyurdu: "Hayır" dedim: "Bunlar Meleklerdir, senin sesine gelmişlerdi. Eğer (sabaha kadar) okusaydın, onlar sabaha kadar kalır, insanlar onları seyreder, onlardan gözlenmezlerdi."buyurdu." demiştir. [510]

480-) Ebû Mûsâ el-Eş'arî (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kur'ân'ı okuyup onunla amel eden mü'min, ütrüce meyvası gibidir, tadı da güzel kokusu da güzeldir. Kur'ân okumayan fakat onunla amel eden mü 'mln ise hurma meyvası gibidir, tadı güzel ama kokusu yoktur. Kur'ân'ı okuyan münafığın durumu da reyhan çiçeğine benzer, kokusu güzeldir ama tadı acıdır. Kur'ân okumayan münafığın durumu da ebû cehil karpuzu Çibidir, tadı da acı kokusu da acıdır, "buyurmuştur. [511]

481-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kur'ân'ı ezberinden okuyan kimsenin misali, vahiy katibi olan değeri! ve güvenilir meleklerle beraberiiktir. Kendisine zor geldiği halde Kur'ân okumaya devam eden kimseye de iki sevap vardır, "buyurmuştur.

(Bu iki sevap, okuma zorluğundan dolayı karşılaştığı güçlük nedeniyle alacağı ap!a okuma nedeniyle alacağı sevaptır.) [512]

482-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Übey b. Ka'b'a: "Allah, bana "Lem yekuni'llezîne Keferû" suresini sana okumamı emir buyurdu' dedi. O da: "Benim ismimi söyledi mi?"

dedi: "Evet"'buyurdu, bunun üzerine Übey ağladı." demiştir.

(Übey b. Ka'b (r.a.), Kur'ân-ı Kerim'i en güzel okuyan sahabilerdendir. (Buharı, Teftir, Bakara: 7) Hz. Peygamber (s.a.v.) de 1663. hadiste "Kur'ân'ı dört kişiden okuyunuz"buyurmuş ve bunlar arasında Hz. Übey'i de saymıştır.

Dokuz ayetten oluşan ve Kur'ân'ın özü sayılabilecek: Risalet, ihlas, nama2, zekat, kıyamet ve cennetlikler ile cehennemliklerin anlatıldığı Beyine suresinin Allah tarafından, Ümmetin Kur'ân üstadına okunması talim

buyurulmuştur. Hz. Übey, bu güzel haber karşısında sevincinden kulaklarına inanamamış gözleri dolmuştur.) [513]

483-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) bana: "Bana Kur'ân oAa/"buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, Kur'ân sana indirildiği halde ben mi sana Kur'ân okuyacağım?" dedim: "Ben, başkasından Kur'ân dinlemeyi severim" buyurdu. Kendisine Nisa Suresi'ni okudum: «Her ümmetten bir şahit getirdiğimizde seni de onlara şahit olarak getirdiğimiz zaman durumları nasıl olacak...» (Nisa: 4i) ayetine geldiğimde başımı kaldırdım veya biri bana dürttü baksam ki gözlerinden yaşlar boşalıyor" demiştir.

Diğer bir rivayette "Rasûlüllah (s.a.v.), minberde iken bana: "Bana Kur'ân oku" buyurdu" şeklindedir. [514]

484-) Alkame: "Humus'ta bulunuyorduk. Bu sırada Abdullah b. Mes'ûd, Yusuf Suresi'ni okudu, bunun üzerine bir adam: "Bu şekilde indirilmemiştir!" dedi. Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Ben Rasûlüllah (s.a.v.)'e okudum, o da beğenip: "Güzel okudun aferin"buyurdu." dedi. Sonra bu adam da şarap kokusu buldu, bunun üzerine: "Allah'ın Kitabını yalanlamayla şarap içmeyi birlikte yaparsın ha!" dedi. Sonra ona içki içme cezası uyguladı." demiştir. [515]

485-) Ebû Mes'ûd el-Bedrî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Bakara Suresi'nin sonunda iki ayet var ki kim bu ayetleri gece okursa ona (her konuda) yeter, "buyurdu." demiştir. [516]

486-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hz. Aişe (r.a,) anlatır: "Hz. peygamber (s.a.v.) bir kimseyi askeri bir birliğin başında gönderdi. Bu kimse arkadaşlarına namazda kıraat ettiğinde "Kulhüvellahü Ehad" Suresi ile bitiriyordu. Seferden döndüklerinde bu durumu Hz. Peygamber (s.a.v.)'e bildirdiler, o da: "Ona sorun bakalım, niçin böyle yapmış" buyurdu. O kimseye sordular, o da: "Çünkü bu sure, Rahmân'ın sıfatıdır ve ben bunu okumayı seviyorum." dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ona haber verin ki Allah da onu sevmektedir, "buyurdu. [517]

487-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Ancak iki kişiye imrenme (haset) vardır:

Allah'ın kendisine Kur'ân ilimi verdiği bir kimse ki, gece ve gündüz vakitlerde bu Kur'ân ile ayakta durur. Diğeri de, Allah'ın, kendisine mal verdiği bir kimse ki, gece ve gündüz vakitlerde bu malı infak eder." buyurdu" demiştir. [518]

488-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Ancak iki konuda imrenme (haset) vardın

Allah'ın, kendisine mal verip de bu malı hak yolda harcattığı kimse ile Allah 'm kendisine ilim (hikmet) verip de bu ilimle (hikmetle) bu ilimle (hikmetle) hüküm veren ve bu ilmi (hikmeti) öğreten kimseye"buyurdu" demiştir.

(Bu hadiste Müslüman bir kimsenin imreneceği şeylerin neler olabileceğini öğreniyoruz. Hadiste bildirilen hususlar imrenmeye değer şeylerdir. 84. hadiste iyilik yapmak istemekten dolayı sevap kazanılacağı bildirilmektedir. Buna göre yukarıda anlatılan iyi şeylere imrenmekten yani keşke ben de böyle yapsam, diye özenmek-ten dolayı sevap beklenebilir.

"Ancak iki konuda imrenme vardır" ifadesinde, sevap kazandıracak imrenmelere dikkat çekilmiş olabilir. Bir kimse bunlann dışındaki dünyalık şeylere de lmrenilebilir. Fakat, bu tür imrenmelerde sevap beklenemez. Belki bunların bir kısmı ki§iyi günaha bile götürebilir.) [519]

489-) Ömer b. Hattab (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in hayatında "'Şam b. Hakîm'i Furkân Suresi'ni okurken işittim, okuyuşuna kulak ver-din\ baksam ki Rasûlüllah (s.a.v.)'in bana okutmadığı değişik şekillerde okuyordu. Neredeyse namazda üzerine atılacaktım ama selâm verene kadar sabrettim, hemen yakalayıp elbisesini göğsüne topladım: "Seni okurken dinlediğim bu sureyi sana kim okuttu?" dedim: "Bana bunu Rasûlüllah (s.a.v.) okuttu" dedi, çekip Rasülüllah (s.a.v.)'e getirdim: "Şunun, Furkân Suresi'ni senin bana okuttuğun şeklin dışında okuduğunu duydum." dedim. Bunun üzerine Rasülüllah (s.a.v.): "Bırak onu, EyHişamsen oku bakayım" buyurdu. O da kendisini okurken duyduğum şekilde okudu. Rasülüllah (s.a.v.): "Bu şekilde indirildi, "buyurdu, sonra: "SenokuEy Ömer" buyurdu. Ben de, kendisinin

bana okuttuğu şekilde okudum, Rasûlüllah (s.a.v.): "Bu şekilde indirildi. Şüphesiz bu Kur'ân yedi harf (okuyuş biçimi) üzere indirildi, dolayısıyla siz bundan kolayınıza geleni okuyunuz. "Buyurdu. [520]

490-) İbni Abbâs (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.)'in: "Cebrail Bana Kur'ân'ı bir şekil üzere okuttu, ben, yedi şekil okuyuşa ulaşana değin bunun artırılmasını ısrar ettim." buyurdu" demiştir. [521]

491-) İbni Mes'ûd (r.a.)'a bir adam geldi ve: "Bu gece bir rekatta Mufassal olan surelerin tümünü okudum..." dedi, o da: "Şiir okur gibi acele acele mi?... Hz. Peygamber (s.a.v.)'in birbirini birleştirerek okuduğu örnekleri biliyorum." dedi ve her bir rekatta iki sure gelecek şekilde Mufassal Surelerden yirmi sure söyledi.

(Kur'ân-ı Kerim'deki surelerin uzunluklarına göre sınıflandırma yapılmış: Tfvâl, Miûn, Mesânî ve Mufassal. Bunlardan Tıvâl, Bakara suresinden itibaren yedi büyük suredir. Miûn, yedi uzun sureden sonra gelen yüz ayetlik surelerdir. Mesânî, yüz ayetten az olan surelerdir. Mufassal ise kısa surelerdir. Bu bolum surelerin en u-zuniarı Kâf, Hucûrât sureleri ayarındaki surelerdir. Mufassal sureler de kendi aralarında uzun, orta ve kısa olarak üç bölüme ayrılır. Mufassal surelerden, Nebe suresine kadar olanlar uzun sayılırlar. Nebe suresinden Duhâ suresine kadar olanlar da orta mufassal sayılmışlardır. Duhâ suresinden aşağıdaki sureler de kısa mufassal sayılırlar. (Suyûtî, ei-İtkân, I. 200)) [522]

492-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Kamer süresindeki âyeti "a" harfi ile okumuştur.

(Kamer suresinde geçeri kelimesinin aslı "i" harfi iledir. Kolaylık olması için harfine çevrilmiştir. Ardamda bir değişiklik yoktur.) [523]

493-) Alkame'den. Şöyle demiştir: "Şam'a gelmiştim, yanımıza Ebudderdâ (r.a.) geldi ve: "İçinizde Abdullah b. Mes'ûd'un okuduğu şekilde Kur'ân okuyan var mı?" dedi: "Evet, ben varım" dedim: "Abdullah'ı âyetini okurken nasıl dinledin?" dedi: "Kendisini şeklinde okurken dinledim"

dedim: "Allah'a yemin olsun ki ben de, Rasûlüllah (s.a.v.)'i böyle okurken dinledim ama şu adamlar şeklinde okumamı istiyorlar.

Ancak ben onlara uymuyorum" dedi."

(Elimizdeki mevcud Kur'ân bize yalan söylemeleri mümkün olmayan bir cemaat aracılığı ile nesilden nesile aklanla gelmiştir. Tevatür dediğimiz bu usul ile Kur'ân Hz. Peygamber'den bize ulaşmıştır. Hz. Ebû Bekir döneminde yazılı metaryaller bir araya toplatılmış, Hz. Osman döneminde ası! nüshadan yedi örnek nüsha çoğaltılmıştır. Güvenilir bir kurul tarafından ortaya konulan bu çalışmaya hiçbir sahabe itiraz etmemiş, olduğu gibi kabul etmiştir. Bu arada bazı sahabinin kendilerini bağlayan şahsi notları da var idi. Bunlar tamamen şahsi çalışmalar olarak tarihte kaimış ümmeti bağlamamır.

İşte bu çalışmalardan birisi de sadece Abdullah b. Mes'ûd ve Ebudderdâ tarafından bild'.n^n Leyi: 3 ayetini yerine şeklinde işittiklerini belirtmeleridir. Aslında mana bakımından değişiklik ifade etmeyen, hiçbir zaman siyahı beyaz, helâli haram yapmayan bu farklılık tamamen kendilerinin şahsi kanaatleri olup ümmeti bağlamamıştır. Ayrıca bu iki sahabinin doğruyu bulup da diğer tüm ashabın yanılmış olması da akıl dışıdır.

Eski âlimlerden İmam el-Mazirî ve Kadı îyâz yukandaki haberin senet olarak sahih olduğunu belirttikten sonra ihtilafı şu şekilde gidermeye çalışmışlardır: İki sahabinin okuduğu şekil Hz. Peygamber'den gelmiş, sonra da bu şekil nesh olmuş fakat bu iki sahabi bunun son şeklini bilmiyor olabilirler. Nitekim 205, 990, 1040 ve 1494. hadislerde bazı sahabilerin değiştirilen uygulamalardan haberinin olmadığını görmüştük. Ancak üzerinde ittifak edilen husus, Hz. Osman tarafından çoğaltılan Kur'ân kendilerine ulaştıktan sonra ashabın hiçbirinin bu Kur'ân'a muhalefet etmediğidir.) [524]

494-) İbni Abbâs (r.a.): "Kabul görmüş birçok kimseler -bence bunlardan en çok kabul göreni de Ömer (r.a.)'dır-benim yanımda, "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sabah namazından sonra Güneş doğana değin, ikindi namazından sonra da batana değin namaz kılmayı yasakladığına şahitlik etmişlerdir." demiştir. [525]

495-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "İkindi namazından sonra Güneş batana değin olan vakit ile, sabah namazından sonra Güneş doğana değin iki vakitte namaz kılınamaz, "buyurmuştur. [526]

496-) İbni Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Namazınızı Güneşin doğuşu ve batışına ayarlamayınız." buyurdu" demiştir[527]

497-) İbni Ömer (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.): "Güneş/n kaşı (ucu) doğduğunda yükselene değin namaz kılmayı erteleyiniz. Güneşin kaşı (ucu) battığında da kaybolana kadar namaz kılmayı erteliyiniz."buyurdu" demiştir. [528]

498-) Küreyb anlatır: "İbni Abbâs (r.a.), Misver b. Mahrame (r.a.) ile Abdurrahman b. Ezher (r.a.), Hz. Aişe (r.a.)'a bir kimseyi gönderip: "Bizden kendisine selâm söyle ve ikindi namazından sonra iki rekat namaz kılma meselesini sor, kendisine: "Bize senin bu namazı kıldığın haberi getirildi, halbuki Hz. Peygamber (s.a.v.)'den bunun yasaklandığı bize ulaşmıştır. İbni Abbâs da: "Ömer b. Hattab ile birlikte bu namazdan dolayı halkı döverdik." demiştir." diye söyle." dediler. Ben de Hz. Aişe (r.a.)'ın yanına girdim ve kendisine benimle gönderdikleri şeyi ilettim, o da: "Ümmü Seleme'ye sor" dedi, ben de yanlarına gidip söylediğini onlara ilettim. Onlar da beni bu sefer, Aişe (r.a.)'a gönderdikleri şeyin bir benzeri ile Ümmü Seleme (r.a.)'a gönderdiler. Ümmü Seleme (r.a.) da: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bunu yasakladığını duydum. Sonra kendisini ikindiyi kıldıktan sonra bunu kılarken de gördüm, yanımda Ensar'dan Harâmoğullan'ndan birtakım kadınlar varken kendisi yanıma girmişti. Bir kız çocuğunu kendisine gönderdim ve: "Yanına var, dur ve kendisine: "Ümmü Seleme sana: "Ey Allah'ın Rasûlü, senin bu iki rekat namazı yasakladığını duymuştum ama, şimdi senin bunu kıldığını görüyorum?" diyor" diye, söyle. Eğer eliyle İşaret ederse, geri çekil" dedim. O da denileni yaptı. Hz. Peygamber (s.a.v.) eliyle işaret etti, kız da geri çekildi. Namazı bitirdiğinde: "Ey Ebû Ümeyye'nin kızı (ümmü seleme (r.a.)m babasmm adıdır) ikindiden sonra iki rekat namazı sormuşsun. Durum şudur: Bana Abdu'l-Kays kabilesinden bir kısım insanlar gelmişti, öğleden sonraki iki rekat namazı kılmayı unutmuştum, işte kıldığım budur, "buyurdu. [529]

499-) Aişe (r.a.): "İki rekat namaz vardır ki Rasûlüllah (s.a.v.) gizli olarak da açık olarak da hiç bırakmamıştır: Sabahtan önce iki rekat ile İkindiden sonra iki rekat." demiştir. [530]

500-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Biz Medine'de iken müezzin aksak ezanını okuduğunda hemen direklere koşup iki rekat nafile namaz kılarlardı. Hatta bu namazı kılanların çokluğundan, dışarıdan gelen bir yabancı mescide girdiğinde farz namazın kılındığını zannedebilirdi." [531]

501-) Abdullah b. Muğaffal el-Müzenî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.) üç defa: "Her iki ezan arasında dileyen kimse için bir namaz vardır."buyurmuştur. Bir başka rivayette ise: "Her iki ezan arasında bir namaz vardır, her iki ezan arasında bir namaz vardır, "buyurmuş, üçüncüde de "Dileyen kimse için" buyurmuştur.

(İki ezandan birisi, vakit ezanı diğeri kamettir.) [532]

502-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte Nedd tarafında savaşta bulundum, düşmana mevzi alıp karşılarında saf tuttuk. Sonra Rasûlüllah (s.a.v.) bize namaz kıldırmaya durdu. Bir topluluk kendisinin yanında namaza durdu, diğer topluluk ise düşmana yöneldi. Rasûlüllah (s.a.v.) yanındakileri birlikte rukûya gitti, sonra iki secde yaptı, arkasından namaz kılmayan topluluğun yerine gittiler. Onlar da gelip namaza durdular, Rasûlüllah onlara da bir rekat kıldırdı ve iki secde yapıp selâm verdi, (selâmdan sonra) Ordudaki her bir asker kendi başına birer rekat namaz kıldı, iki secde yaptı." demiştir. [533]

503-) Sehl b. Ebî Hasme (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), korkulu anda ashabına namaz kıldırmıştır. Şöyle kıldırmıştır: Cemaati, kendisinin arkasında iki saf yaptı, kendi arkasındaki (birinci) saftakilere bir rekat kıldırdı ve ayağa kalktı, birinci safın arkasındakiler (kendi başianna) bir re-at kılana kadar ayakta durdu. (Geridekiier) öne ilerdi, geridekiîerin önüneklfer de geriye çekildi. Öne ilerleyenlere bir rekat kıldırdı sonra geriye Çekilenler bir rekat kılana kadar oturdu sonra selam verdi. [534]

504-) Sehl b. Ebî Hasme (r.a.)'dan. Kendisi Zâtu'r-Rika1 gazvesinde Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte bulunmuş ve korku namazı kılmışlar, şöyle ki: "Ordudan bir tasım Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte saf yaptı diğer kısım da düşman karşısına durdu. Hz. Peygamber (s.a.v.) ile beraber olan takım bir rekat namaz kıldı sonra da ayakta kaldılar sonunda kendi başlarına namazı tamamlayıp namazdan çıktılar. Düşman karşısına saf tutup mevzî aldılar. Diğer kısım da gelip Hz. Peygamber (s.a.v.) ile beraber geri kalan rekatı kıldılar bundan sonra Hz. Peygamber (s.a.v.) oturdu, bekledi cemaat kılmadıkları rekatı kendi başlarına tamamladı arkasından Hz. Peygamber (s.a.v.) onlarla birlikte selâm verdi ve namazdan çıktılar.

(Düşmanın saldırı endişesi bulunan yerlerde cemaatle ve diğer namaz şekillerinden biraz farklı biçimde kılınan namaza korku namazı denilir. Bu namazın temelini Kur'ârı'daki Bakara: 239. ayeti ile Nisa: 102. ayet teşkil eder. Hz, Peygamber (s.a.v.) dört yerde yirmi dört defa bu namazı kıldırmiştır. (vahbe Zuheyii, ei-Rkiuri-isiâmi, n. 432)Hz. Peygamber (s.a.v.) kfidırdığı korku namazını, bulunduğu konuma göre değişik yedi şeküda uygulamış, bunlardan birisi yukarıdaki hadiste anlatılan şeklidir. Hanefîlerin tercih ettikleri şekil de budur.

Korku namazı, faziletli bir kimsenin arkasında namaz klima meziyetini ve cemaat sevabını kaçırmamak için serbest kılınmıştır. Savaş çok şiddetli olursa her bir asker kendi başına ayakta ima ile de namazını eda edebilir.

İmam Ebû Yusuf korku namazının Hz. Peygamber (s.a.v.)'e has bir uygulama olduğunu belirterek bu namazın nesh olduğunu belirtmiştir. Ancak çoğunluk uygulamanın devam ettiği kanaatindedir.) [535]

505-) Cabir (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte hareket ettik sonunda Zâtu'r-Rika' bölgesine vardık. Gölgeli bir ağaca geldiğimizde burayı Rasûiüllah (s.a.v.)'e bırakırdık. (Burada da öyie yaptık.) Derken müşriklerden bir adam çıkageldi. Rasûiüllah (s.a.v.)'in kılıcı ağaçta astlı idi, hemen Allah'ın Peygamberinin kılıcını alıp kınından sıyırdı ve Rasûiüllah (s.a.v.)'e: "Benden korkuyor musun?" dedi. O da: "Hayır"dedi. Adam: "Seni benden kim koruyabiür?" dedi: "Benisenden Allah korur"buyurun. Rasûlüllah (s.a.v.)'in ashabı hemen koşup bu adamı sıkıştırdılar, o da kılıcı kınına koyup ağaca astı. Arkasından namaz izin ezan okundu. Kendisi bir

bölüğe iki rekat namaz kıldırdı. Sonra bu bölük geri çekildi, öbür bölüğe de ki rekat namaz kıldırdı. Böylece Rasûlüllah (s.a.v.), dört rekat namaz kıldı, cemaat de iki rekat namaz kıldı."

(Hadisin bir benzen 1528. hadis olarak gelecektir.) [536]

7-) Cuma Namazı Bölümü

(Kitâbu'l-Cumua)

506-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Sizden biriniz Cuma namazına gelirse boy abdestialsın " buyurmuştur[537]

507-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Ömer b. Hattab (r.a.), Cuma günü hutbe verirken Rasûlüllah (s.a.v.)'in ashabından bir kemse içeri girdi, Ömer, bu kimseye: "Bu vakit hangi vakit?" diye seslendi. O da: "Bu gün meşguliyetim vardı, evime gidermeden ezanı duydum, namaz abdestinden fazla da bir şey yapamadım" dedi. Ömer: "Rasûlüüah (s.a.v.)'in gusüi abdesti almayı emrettiğini bildiğin halde bir de sadece namaz abdestiyle geldin öyle mi!" dedi

Diğer bir rivayet ise "Ömer b. Hattab, Cuma günü hutbe verirken Osman b. Affan içeri giriverdi " şeklindedir, [538]

508-) Ebû Saîd el-Hudri (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Cuma günü boy abdesti almak, akil-baliğ olmuş herkese gereklidir." buyurduğunu rivayet etmiştir. [539]

509-) Hz. Aişe (r.a.): "Cuma günü insanlar şehir dışındaki yayla ve köylerinden nöbetleşe olarak, toz duman içerisinde gelirler, toza tere bulanırlar, kendilerinden ter kokusu çıkardı. Bir defas-nda benim yanımda iken Rasûlüllah (s.a.v.)'e onlardan bir adam geldi. Hz. Peygamber (s.a.v.) de ona: "Keşke siz şu güttünüz için temizlenmiş oi-saydmız,"buyurdu" demiştir. [540]

510-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. İnsanlar kendi işlerini kendileri görür ve uma namazına geldiklerinde de iş gördükleri elbiseleri ile gelirlerdi. U yüzde" kendilerine "keşke yıkansaydınfz" denilirdi. [541]

511-) Ebû Said el-Hudri (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)in: "Cuma günü boy abdesti almak, buiabiiirse misvak/anmak ve koku sürünmek her büiuğ çağına eren kimseye gereklidir" diye buyurduğuna şahitlik ederim." demiştir. [542]

512-) İbni Abbâs (r.a.)'a: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Cuma günü cünüp olmasanız bile boy abdesti alın, başınızı yıkayın, koku sürünün."buyurduğunu söylediler?..." denildi. O da: "Gusül için evet derim ama kokuyu bilmiyorum." demiştir. [543]

513-) Ebû Hureyre (r.a.); "Rasûlüllah (s.a.v.): "Bizsonda gelenler kıyamet günü ilk başta olanlarız. Bizden önce, onlara kitap verildi, bize de onlardan sonra verildi. Onların, üzerinde anlaşmazlığa düştükleri şu gün ki -Allah bize doğruyu gösterdi-ertesi gün Yahudilerin, öbür gün de Hıristiyanlarındır." buyurdu, biraz sustu ve/ "Her Müslümanın yedi günde, birgün başını ve vücudunu yıkaması gerekir, "buyurdu." demiştir. [544]

514-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.); "Kim cuma günü, cünüpiük guslü gibi yıkanır sonra da ilk vakitlerde mescide giderse, bir deve sadaka vermiş gibi olur. Kim ikinci saatte giderse, bir inek sadaka vermiş gibi olur. Kim üçüncü saatte giderse, boynuzlu bir koç sadaka vemiş gibi olur. Kim dördüncü saatte giderse, bir yumurta sadaka vermiş gibi olur. İmam (minbere) çıktığında melekler öğüde kulak vermek için içeriye gelirler, "buyurmuştur.

(Hadiste geçen "vy" fiili bir şeyi yaklaştırmak, bir şeyi sunmak anlamlarına gelir. Bu nedenle biz sadaka verme diye çeviri yaptık. Nitekim bazı rivayetlerdetakdim etti, şeklindedir. (Bakınız. Nesei, Cuma: 13, Ahmed b. Hanbel, Müsned, II. 272, 457, m. 81) şeklinde geçmektedir.

Hadiste belirtilen saatlerden ne kastedildiği kesin olarak bil inememiştir. Eğer bunlardan gündüzün eşit parçalara bölünmüş vakit birimleri kastoiunmuş ise bu saatlerin başlangıcında da ihtilaf vardır. Şöyle ki zaman bilimcilerine göre gündüzün ilk '^şiangıcı. Güneşin doğması ile başlar. Buna göre ilk saat Güneşin doğmasından sonraki sürededir. Seri ıstılahta ise gündüzün ilk başlangıcı, sabah namazının girdiği fecirle başlar. Hadisteki "saat" İfadesinin başlama noktası bu yönden farklıdır.

Diğer taraftan bazı âlimler hadisteki "saat" ifadesinin şu anda ku I la n a g eldiğ imiz zaman birimini ifade etmediğini, burada cuma günü mescide önce gelmeye teşvik için ilk aelenlerin sevabı anlatılmak istendiğini belirtmişlerdir. (Aynî, umdetu'l-Kârî, v. 252)

Nitekim, Nesefnin diğer bir rivayeti İle İbni Mâce'nin rivayeti Cumaya erken giden..." şeklindedir. DârimPnin rivayeti ise Cumaya acele edip Önce gelen..." şeklindedir. (Neseî, Oımua: 13; İbni Mâce, İkâmetiı's-Salât: 82; Dârimî, Salât: 193) [545]

515-) Ebû Hureyre (r.a,) Rasûfüllah (s.a.v.)'in: "Cuma günü i-mam hutbe verirken arkadaşına: "Sus" desen boş davranışta bulunmuş olursun. " (Cumanın sevabım kaçırırsın) buyurduğunu söylemiştir. [546]

516-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), cuma gününü dile getirdi ve: "Bugünde bir süre vardır ki Müslüman bir kul namaz kılmak için doğrulduğunda bu zamana rastlar da Allah'tan bir şey isterse istediğini mutlaka verir" b'uyurdu, sürenin kısa olduğunu eliyle işaret ederek gösterdi. [547]

517-) Ebû Hureyre (r.a.), Rasûlüliah (s.a.v.)'i: "Bizden önce kendilerine kitap verilmesi nedeniyle, biz sonda gelenler kıyamet günü ilk başta olanlarız. Onlar Allah'ın kendilerine farz kıldığı şu günleri hakkında anlaşmazlığa düşmüşlerdir. Ama Allah bize yol gösterdi, bu nedenle insanlar bugün hakkında bizim arkamızdan gelirler, Yahudiler yarın, Hıristiyanlar da öbürgün"diye buyururken işittiğini söylemiştir. [548]

518-) Sehl (r,a.)ı "Rasûlüllah (s.a.v.), döneminde ancak cuma namazından sonra Öğle yemeğini yer, öğle uykusuna yatardık" demiştir. [549]

519-) Seleme b. Ekvâ (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Güneş tepe noktasından meylettikten sonra Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte cuma nama-2|nı kılar namazdan sonra gölge yerler araştırarak dönerdik."

Diğer bir rivayet ise "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte Cuma namazınardık namazdan dönerken gölgelenebileceğimiz kadar duvarların 9ölgesini bulamazdık." şeklindedir. [550]

520-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ayakta hutbe verir sonra oturur tekrar ayağa kalkardı aynen şimdi yaptığınız gibi" demiştir. [551]

521-) Câbir b. Abduliah (r.a.): "Biz Hz. Peygamber (s.a.v.) üe birlikte namaz kılacağımız sırada yiyecek yüklü bir kervan geliverdi. Cemaat hemen kervana koştu, sonunda Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında sadece on iki kişi kaidı. Bunun üzerine: «Onlar bir ticaret yahut bir oyun, bir eğlence gördüklerinde seni ayakta bırakıp ona yönelip dağıldılar...» (Cuma: ıi)ayeti indi." demiştir. [552]

522-) Ya'lâ b. Ümeyye (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'i minberde: "Ve Nü dev, Yâ Mali... (=Ey Mâlik, diye seslendiler...)" zuhruf: 77) ayetini okurken işittim." demiştir. [553]

523-) Câbir b. Abdullah (r.a.) anlatır: Hz. Peygamber (s.a.v.) cemaate cuma hutbesi verdiği sırada bir adam geldi, Rasûlüllah (s.a.v.): "Ey falan namaz kıldın mı?'"buyurdu, oda: "Hayır" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kalk, iki rekat namaz kır'buyurdu. [554]

524-) Câbir b. Abdullah (r.a.), şöyle demiştir; "Hz. Peygamber (s.a.v.) hutbe verirken: "Sizden biriniz (mescide) geldiğinde, imam hutbe verirken veya (minbere) çıkmış iken (bite oisa) iki rekat (nafile) namaz kılsın "buyurdu"

(Yukandaki hadis gereğince mescide giren kimse Tahiyyetu'l-Mescid (-Mescidi selâmlama) namazı kılar, Ancak Hz. Peygamber (s,a,v.)'in yukandaki emrinin özel, imam hutbe verirken susup dinlemeyi emreden hadislerin (bakınız, sis. hadis) genel olması nedeniyle, hutbe sırasında bu namazın kıiınmayacağı belirtilmiştir. Konu hakkında mezheplerin görüşleri değişiktir. İmam Safi, Ahmed b. Hanbel ve bir kısım muhaddis fikıhglar, yukandaki hadisi delil alarak imam hutbe okurken olsa bile bu namazın kılınabileceği görüşündedirler. Diğer taraftan İmam Mâlik, Leys b. Sa'd, İmam Azam Ebû Hanife, Süfyân es-Sevrî ve sahabe ve taiinden pek çok kimse hutbe sırasında bu namazın kılınamayacağı görüşündedirler. Bu konudaki aynnülar için bakınız, Ayni, umdetu-hKâri, v. 323-327) [555]

525-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Cuma günü sabah namazında "Elif. Lârn. Mîm. Tenzîtu..." diye başlayan es-Secde Suresi ile "Hei etâ ale'l-İnsâni hînun mine'd-Dehri..." diye başlayan ed-Dehr (İnsan) Suresi'ni okurdu." demiştir. [556]

8-) İki Bayram Namazı Bölümü

(Kitâbu Salâti'I-îdeyn)

526-) îbni Abbâs (r.a.), şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.), Ebû Bekir, Ömer ve Osman döneminde Ramazan bayramı namazında bulundum. Hepsi de bayram namazını hutbeden önce kıldırır sonra hutbe verirlerdi. Hz. Peygamber (s.a.v.), minberden indi -kendisinin bu sırada erkekleri yerlerine oturtmasını sanki şimdi görür gibiyim.- Sonra erkeklerin safını yanp kadınların yanını kadar yürüdü. Kendisiyle birlikte Bilal de vardı. Sonra: «Ey Peygamber! İnanmış kadınlar, Allah'a hiçbir ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak/ zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, ederi ve ayaklan arasında bir iftira uydurup getirmemek, iyi işlerde sana karşı gelmemek şartıyla sana biat etmek üzere geldikleri zaman, onların biatlarını kabul et, onlara Allah'tan bağışlanma dile, doğrusu Allah, bağışlayandır, acıyandır.» (Müntehine: 12) âyetini okudu, arkasından: "Siz bu hal üzere misiniz?" buyurdu. Bir kadın: "Evet, Ey Allah'ın Peygamberi" dedi. Bu kadının

dışındaki diğer kadınlardan kendisine cevap veren olmadı. Bu sırada kadının kim olduğu bilinemiyordu. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Haydi o zaman sadaka veriniz, annem babam size feda olsun"buyurdu. Bilal elbisesini yere yaydı, onlar da Biial'in elbisesine takılarını ve yüzüklerini atmaya başladılar." [557]

527-) İbni Abbâs (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) sesini duyuramadığını gördü, Bilal (r.a.) ile birlikte, (erkekler tarafından) geçti ve kadınlara vaaz etti, sadaka vermelerini emretti. Bunun üzerine kadınlar küpe Ve yÜ2üğü atmaya başladılar, Bİİal de elbisesinin eteğine topluyordu. [558]

528-) Cabir b. Abdullah (r.a.), şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.), Ramazan bayramı günü ayağa kalktı ve arkasından bayram namazını kıldırdı. Namazı bitirdiğinde minberden indi ve kadınların yanına gelerek kendilerine uyarılarda bulundu. Kendisi Bilal'ın koluna yastlanıyordu. Bilal de elbisesini yere sermişti. Kadınlar elbisenin üzerine sadakalarını atıyorlardı." [559]

529-) Cabir b. Abdullah (r.a.): "Ramazan bayramı ve kurban bayramında bayram namazı için ezan okunmazdı" demiştir. [560]

530-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Kendisi, Abdullah b. Zübeyr (r.a.)'a biat edilmesinin başında ona haber salarak "Ramazan bayramı günü bayram namazı için ezan okunmadığını ve hutbenin de bayram namazından sonra olduğunu" bildirmiştir. [561]

531-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Ebû Bekir ve Ömer Ramazan bayramı ile kurban bayramı namazlarını bayram hutbesinden önce (çıldırırlardı. [562]

532-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) Ramazan ve Kurban Bayramı'nda namazgaha çıkardı. İlk başladığı şey namaz olurdu. Sonra namazı bitirip cemaatin karşısında ayağa kalkardı. Cemaat ise saflarında otururdu. Rasûlüllah (s.a.v.), kendilerine öğüt verir, tavsiyede bulunur,

emirler verirdi; eğer askeri bir birlik belirlemek isterse bunu belirler yahut bir şeyler emredecekse bunu emreder sonra da namazgahtan ayrılırdı." demiştir. Ebû Said (r.a.) devamla: "Medine Valisi Mervan b. Hakem ile birlikte Kurban veya Ramazan Bayramı'nda namazgaha çıktığım zamana değin halkın uygulaması bu şekilde devam edegelmişti. Namazgaha geldiğimde Kesir b. Sait'in yaptığı minberi gördüm, bir de baksam ki Mervan namaz kıldırmadan önce minbere çıkmak istiyor, hemen elbisesinden yakalayıp çektim, o da beni çekti ve minbere çıkıp namazdan önce hutbe verdi. Kendisine: "Vallahi (sünneti) değiştirdiniz." dedim. O da: "Ey Ebû Said, o bildiğin şey şimdi gitmiştir." dedi. Ben de: "Vallahi benim bildiğim, bilmediğimden daha iyidir." dedim. O da: "Cemaat, namazdan sonra bizi dinlemek için oturmadığı için hutbeyi namazdan önceye aldım." dedi,

(Cuma hutbesi namazdan önce okunur, bu cumanın şartlanndandır. Eğer namaz önce kılınır hutbe sona alınırsa namazın iadesinin gerektiği söylenmiştir, {vehfae zuheyii, ei-Fıkhu'i-isfâmî, il. 285) Bayram namazında hutbeyi namazdan sonra yapmak sünnettir, eğer namazdan önce kılınırsa sünnet terk edilmiş olur ancak namaz geçerlidir. (Umdetü'l-Kârî, Aynî, V. 380, Vehbe Zuheyii, eİ-Fıkhu'l-tslâmî,-II. 379) Dönemin Medine

Valisi Mervan halkın dağılıp hutbeyi dinlememesi nedeniyle bayram namazmdaki hutbeyi cumada olduğu gibi namazdan Öne almıştır. Onun bu davranışı sünnete muhalif olduğundan kabul görmemiştir. Ancak böyle bir durumda tıpkı cumada olduğu gibi namazın geçersiz olacağı görüşü yoktur. Çünkü bayram namazında hutbeyi namazdan sonra okumak farz değil sünnettir.) [563]

533-) Ümmü Atıyye (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Yeni yetme kızlar, örtü altında bulunan kızlar ve âdet gören kadınlar hayırda ve müminlerin dualarında hazır bulunsunlar ancak âdet gören kadınlar namazgahın dışında dursunlar" diye buyururken işittim" dedi. Kendisine: "Âdet gören kadınlar da mı?" denildi. O da: "Arafatta, falan yerde, şu şu yerde bulunmuyorlar mı?" demiştir.

(Bu hadiste ifade edilmek istenilen, mümin erkekler bayram namazı kılmak için namazgaha çıktıklarında bu ibadetleri sırasında mümin kadınların da hazır bulunup hayıra ortak olmalarıdır. Ancak adet gören kadın cami ve

mescid hükmündeki namazgaha girmeyip kenarında bekler. Aslında diğer hadis kitapları bu hadisi, konusu ile alakalı olduğu için bayram namazı bölümünde getirmektedir. îmam Buhârî de bu hadîsi bayram namazında tekrar getirir. Hadisi bu bölümde getirmesinin nedeni adet gören bir kadın her ne kadar mescide giremese de ibadetin yapıldığı yerin kenarında bulunabileceğini ifade etmek içindir.) [564]

534-) Hz. Aişe (r.a.): "Ensarın Buâs Harbi'nde söyleyegeldikleri ezgileri söyleyen iki Ensarlı kız çocuğu yanımdayken, Ebû Bekir geliverdi. Bu kız Çocukları şarkıcı da değillerdi. Ebû Bekir: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in evinde şey-kn ezgileri ha!.." dedi. Bunun üzerine Rasûiüllah (s.a.v.): "£y Ebû Bekir, şüphesiz ki her kavmin bir bayramı vardır, bu da bizim bayramımızdır, "buyurdu. Bu olay bayram günü olmuştu" demiştir. [565]

535-) Aişe (r.a.) anlatır: "Bir gün Rasûlüllah (s.a.v.)'i odamın kapı-a gördüm. Habeşîler mescidde oynarken oyunlarına bakayım diye Rasûlüİlah (s.a.v.) ridasıyla beni perdeliyordu." Başka bir rivayette ise

"Mızraklarıyla oynuyor!arken" şeklindedir.

(Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Aişe annemizi perdelemesinin nedeni, Peygamber hanımlarının kendilerine mahsus olarak özei emirle perde gerisinde bulunmaiannın emre-dilmesıdir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'e olan hürmetten dolayı, kendilerinin diğer kadınlardan farklı olarak başkalanyla evlenmeleri yasak olduğu gibi gereksiz yere ortalıkta dolanmalan da yasaktır. Kur'ân-ı Kerim'de Peygamber hanımlarına mahsus olan ve diğer kadınlardan ayn bir takım hukuki durumlarının olduğunu görmekteyiz: Onlar çirkin bir İş yaparlarsa cezaları diğer kadınlardan farkıı olarak iki katına çıkar. (Ahzâb:30) İyi bir iş yapmalan halinde mükafatiannın da iki kat olduğunu görmekteyiz. (Ah/âb; 31) Diğer müminlerin hanımları gibi değildirler (Ahzâb: 32) Evlerinde oturmaian emredilmiştir (Ahzâb: 33) [566]

536-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir; "Yanımda Buâs Harbi'ne ait ezgiler söyleyen iki kız çocuğu varken, Rasûlüİlah (s.a.v.) bena geldi ve yatağa uzanıp yüzünü çevirdi-Derken Ebû Bekir geldi ve: "Rasûlüllah

(s.a.v.)'in yanında şeytan ezgileri ha!" dedi ve beni azariadı. Rasûlüliah (s.a.v.) ona dönerek: "Bırak onları" buyurdu. Ebû Bekir daldığı sırada sezdirmeden kızlara işaret ettim, onlar da hemen dışarı çıktılar.

Bayram gününde Sudanlılar kalkan ve mızrakla oyun oynuyorlardı. Ya ben Rasûlüllah (s.a.v.)'den istedim ya da o, bana: "Seyretmek ister misin?"diye buyurmuş, ben de: "Evet" demiştim. Beni gerisinde ayakta bir süre tuttu, yanağım kendisinin yanağının üzerinde idi: "Haydi bakalım, ey Erfide oğullan" buyuruyordu. Sonunda artık sıkılmıştım: "Keferm/?"buyurdu; "Evet" dedim: "Haydi içeri git" buyurdu"[567]

537-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Habeşistanlılar, mızlaklarıyla Rasûiüllah (s.a.v.)'in yanında oynarlarken birden Ömer b. Hattab geliverdi. Oniarı taşlamak için taşlara uzandı. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v,): "Ey Ömer, bunları kendi haline "buyurdu"[568]

9-) Yağmur İsteme Namazı Bölümü

(Kitabu Salâti'l-İstiskâ)

538-) Abdullah b. Zeyd (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) yağmur istemek için (namazgaha) çıktı ve ridasını ters çevirdi." demiştir.

Kendisinden gelen bir başka rivayette ise: "İki rekat namaz kıldı" demiştir. [569]

539-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) yağmur duası dışında dua ettiği hiçbir şeyde ellerini kaldırmadı. Duada koltuk altının beyazlığı görülecek derecede ellerini kaldırırdı." demiştir.

(Hadiste Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yağmur duası dışında ellerini kaldırmadığı bildirilmiştir. Halbuki pek çok hadislerde -İmam Nevevî'nin tespitine göre 30 küsur rivayette-duada ellerini kaldırdığı bildirilir. "Duada koltuk altının beyazlığı görülecek derecede ellerini kaldırırdı." ifadesi problemi çözmektedir. Yani Efendimiz duada bu denli ellerini kaldırmazdı

denilmek istenilmiştir. Yoksa Enes b. Mâlik (r.a.)'ın bu sözü, duada elleri kaldırma işleminin olmadığını ifade etmez.

Diğer taraftan sahih bir hadiste Hz. Peygamber (s.a.v.)'İn ellerinin dışını semaya çevirerek yağmur duası ettiği bildirilmiştir. (Müslim, istiskâ: i)Enes (r.a.)'ın "Yağmur duası dışında ellerini kaldırmazdı" şeklindeki ifadesi, ellerinin İçi yere dışı göğe gelecek şekilde kaldırmazdı, anlamına da gelebilir. Yağmursuzluk ve diğer musibetlerden korunmak için dua edildiğinde ellerin ters çevrilmesi de bu nedenledir.) [570]

540-) Enes b. Mâlik (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında kıtlık oldu. Hz. Peygamber (s.a.v.) cuma günü hutbe verdiği sırada Çöl halkından bir kimse ayağa kalktı ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, mallar yok oldu, çoluk-çocuk aç kaldı. Bizim için Allah'a dua etsen" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) ellerini kaldırdı -Biz bu sırada gökte hiçbir bulut görmüyorduk-Canımı elimde tutan Allah'a yemin olsun ki, bulutlar koca dağlar gibi kabarana değin ellerini indirmedi. Sakalından yağmurun damladığını gördüğüm ana kadar minberden inmedi. O gün, ertesi gün ve sonraki günlerde sürekli gelen cumaya kadar bize yağmur yağdı. Aynı kişi yahut bir başkası kalktı ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, evler yıkıldı, mallar su altında kaldı, bizim için Allah'a dua etsen." dedi. O da ellerini kaldırdı ve: "Allah'ım etrafımıza yağdır, üzerimize değil." buyurdu. Eliyle işaret ettiği bulut kümesi açıldı. Medine seması etrafı ka-Pal" üstü açık bir alan gibi oldu. Kanat Vadisi bir ay aktı, etraftan gelen herkes bol yağmur yağdığını söyledi." [571]

541-) Hz. Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) gökyüzünde yağmur lrnali olan bir bulut gördüğünde gider gelir, girer çıkar, yüzünün

rengi değişirdi. Yağmur yağdığında ise bu tedirginliği kendisinden gide-ırdi- Hz. Aişe (r.a.) bu durumunu kendisine bildirmiş O da: "Ne bibu: «Onlar o azabı vadilerine doğru gelen bir bulut gördük erinde: "Bu, bize yağmur getiren buluttur" dediler. Hayır, bu gelmesini istediğiniz, içerisinde elim bir azab bulunan rüzgardır.» (Ahkâf: 24) ayetinde helak olan kavmin söylediği gibi bir şey olabilir, "buyurmuştur." demiştir. [572]

542-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i, küçük dilini göreceğim derecede gülerken görmedim. Kendisi sadece tebessüm ederdi. Yağmur yüklü bulut veya rüzgar gördüğünde yüzünde (isteksizlik) sezilirdi." demiştir. Kendisi: "Ey Allah'ın Rasülü, insanlar yağmur yüklü bulut gördüklerinde, içerisinde yağmur olması ü-midiyle sevinirler. Halbuki seni, bulutu gördüğünde yüzünde isteksizlik sezilir görüyorum?" demiş. O da: "Ey Aişe, onun içerisinde bir a-zabın, rüzgar/a helak olan toplumun azabının olmasından kim beni emin kılar? O top/um, azabı gördüğünde: "Bu, bize yağmur getiren buluttur" demişlerdi." buyurmuştur. [573]

543-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Saba (gündoğusu) rüzgarı ile muzaffer oldum. Âd Kavmi de günbatısı rüzgarıyla yok oldu. "buyurmuştur.

(Gündoğusu rüzgan, Hendek Savaşı'nda şiddetli eserek Kureyşiiler'in tüm erzak ve mühimmatını telef etmiş bu nedenle Medine kuşatmasına son vermişlerdir «Size birtakım ordular geldiğinde onların üzerine şiddetli rüzgar ve sizin görmediğiniz ordular gönderdik.» (Ahzâb: 9) ayeti ile bildirilen rüzgar da budur.

Günbatisı ise «Âd'e gelince, onlar da uğultulu azgın bîr fırtına ile yok edildi. Allah onu yedi gece, sekiz gün peş peşe üzerlerine gönderdi.» (Hakka: 6-9) ayetinde bildirildiği gibi Hûd Peygambere yardım için gönderilip Âd Kavmi'ni helak etmiştir.) [574]

10-) Güneş ve Ay Tutulma (Küsûf) Namazı Bölümü

(Kitâbu'l-Küsûf)

(Güneş ve Ay, Allah'ın bizlere verdiği büyük nimetlerden olup süresi geldiğinde kıyamet günü dürülüp atılacaktır. Güneş ve Ayın bize faydalarını bu sayfalarda anlatma imkanımız yoktur, ancak şu biline ki Güneşin, Ayın

ve dünyanın belirli güçte çekim kuvvetleri olup bu kuvvetler fizikteki zıt kuvvetler ilkesine göre birbirlerine belirli uzaklıktan çekim gücü verdiğinden çok hassas bir denge ortaya çıkar. Sözgelimi,

Avın dünyamıza biraz yaklaşması sulann kabarmasına, biraz geri çekilmesi suların inmesine sebep olur.

Güneş aynı zamanda enerji kaynağıdır. Bugünkü verilere göre tüm insanların bir yıllık ürettiği enerji Güneşin bir dakikalık enerjisine eşittir. Dünya Güneşin yaydığı enerjinin iki milyonda birini alır. Dünyanın atmosferine Güneşten bir santimetre kareye dakikada iki kalori ererji gelir. Bu nedenle Güneşin normal süreden daha az ışık vermesi birtakım e-nerii kaybına neden olduğu gibi, bitkilerin üzerinde de olumsuz etki yapar, buzullann dengesiz biçimde artmasına neden olur. Bunun tersi de yine çeşitli zararlara sebep olur. Dolayısıyla birkaç dakika süren Güneş tutulması uzun süre devam eder veya sıkça tekrar ederse bir musibet ve bela olarak karşımıza çıkar.

Yukanda belirttiğimiz gibi gezegenler uzayda birbirlerini çeken zıt kuvvetler esasına göre kurulmuş bir düzen içerisinde hareket eder. Çekim kuvvetlerinin arasına giren bir engelin çekim dengesini bozacağı tabiîdir. Bu nedenle Güneş ve Ay tutulması esnasında çekim dengesinin bozulması neticesinde hareket seyrinde düzensizliklerin meydana gelmesi muhtemeldir, med-cezir hadisesi bunun en güzel örneğidir. Kesin olmamakla birlikte yeryüzünde meydana gelen birtakım hareketler neticesi görülen afetlerin bir kısmının söz konusu tutulmalarla bağlantılı olma ihtimali düşünülür.

Diğer taraftan Güneş ve Ay tutulmaları, kıyamet koptuğu esnada atmosfer ortamında meydana gelen çözülmeleri hatırlatır. Böyle önemli ve musibet gelme İhtimalinin bulunduğu bir ortamda Müslümanın ne yapması gerektiğini Efendimiz yaşayarak göstermiştir: Allah'a sığınmak, günahları hatırlayıp dua ve istiğfar yapmak, namaz kılmak. "Allah bu tutulma ile kullarını korkutur." ifadesi de bize bu olayların bir uyarı niteliğinde olduğunu, kıyamet koptuğunda artık tutulan Güneşin bir daha tekrar gelemeyeceğini bildirir. Bu gibi zamanlarda Efendimiz'in yaptığı uygulamaları örnek alıp davul çalma, silah atma, ateş yakma vb. diğer batıl uygulamaları terk etmeli, işi Güneş ve Ayın Rabb'ine havale etmeliyiz.

Yüce Rabb'imiz şöyle buyurur: «Gece, gündüz, Güneş ve Ay Allah'ın delillerindendir. Ne Aya ne de Güneşe secde etmeyiniz. Bunların yaratıcısı olan Allah'a secde ediniz.» (Fussüet: 37)

Güneş tutulmasında Efendimiz'in telaşa kapılmasının bir diğer nedeni de, ne zaman kopacağı belli olmayan kıyametin. Güneşin tutulup dürülmesi sonucu meydana geleceğinden "Acaba kıyamet mi kopuyor?" diye endişeieninesidir.

«İnsan kıyamet günü ne zamanmış diye sorar. Göz kamaştığı, Ay ka-rartıldığı, Güneşle Ayın bir yere toplandığı zaman. O gün "kaçış nereye" diyecek.» (Kıyâme: 5-10) [575]

544-) Hz. Aişe (r.a.)'dan, şöyle demiştir: "Rasûlüüah (s.a.v.) döneminde Güneş tutuldu, bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) halka namaz Kıyama durdu ve kıyamı uzun tuttu sonra rukûya gitti ve rukûyu da uzun tuttu sonra tekrar kıyama durdu, kıyamı uzun tuttu ama bu kıyam birinci kıyamdan daha kısadır, sonra tekrar rukûya gitti kûyu uzun tuttu ama bu rükû birinci rukûdan daha kısadır, arka-S|ndan secdeye gitti ve secdeyi de uzun tuttu. İkinci rekatta da birinci rekatta yaptığını yaptı. Arkasından namazdan çıktı, Güneş açılmıştı. Arkasından halka hutbe verdi, Allah'a hamdü senada bulundu ve sonra: "Şüphesiz Güneş ve Ay Allah'ın delillerindendir. Bir kimsenin ne ölümü ne de hayata gelmesi nedeniyle tutulmaz. Siz bunu gördüğünüzde tekbir getiriniz, Allah'a dua ediniz, namaz kılınız, sadaka veriniz, "buyurdu sonra da/ "Ey Muhammed Ümmeti! Vallahi, kadın veya erkek bir kulunun zina etmesi konusunda Allah'tan daha kıskanç hiçbir varlık yoktur. Ey Muhammed Ümmeti! Vallahi, eğer benim bildiğimi siz bilseydiniz az güler, çok ağlardınız, "buyurdu. [576]

545-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Âişe (r.a.), şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in sağlığında güneş tutuldu. Rasûlüllah (s.a.v.), mescide çıkıp namaza durdu, tekbir getirdi. Halk da kendisinin arkasında saf tuttu. Rasûlüllah (s.a.v.)'e uzun bir kıraat yaptırıldı. Arkasından tekbir getirip uzun bir rükû yaptı, başını rukûdan kaldırdı ve: "Semiallâhü limen hamiden, Rabbena leke'l-Hamd" dedi (secdeye gitmedi) ayakta durdu yine uzun bir kıraat yaptırıldı ama bu kıraat birinciden az idi sonra tekbir getirip uzun bir rükû yaptı ama bu birinci rukûdan kısa idi. Arkasından: "Semiallâhü limen

hamideh, Rabbena leke'l-Hamd" dedi ve secdeye gitti. Sonra diğer rekatta da aynısını yaparak dört secde ve dört rukûyu tamamladı, namazı bitirmeden önce de güneş tutulması sona erdi. Sonra ayağa kalkarak hajka konuşma yaptı (hutbe verdi) gerektiği şekli ile Allah'a hamdetti arkasından şöyle buyurdu: "Şüphesiz ki, Güneş ve Ay, Allah 'm gelen iki delildir. Bunlar ne bir kimsenin ölümü ne de dünyaya gelmesi nedeniyle tutulurlar. Ancak siz bunu gördüğünüzde namaz kılmaya sığınınız." [577]

546-) Hz. Aişe (r.a.): "Güneş tutuldu, bu nedenle Hz. Peygamber (s.a.v.) namaz kıldı ve uzun bir sure okudu, sonra rukûya gitti ve rukûyu uzun tuttu, arkasından başını kaldırdı ve diğer bir sureye başladı, sureyi bitirdiğinde rukûya gitti, secde yaptı. İkinci rekatta da aynısını yaptıktan sonra: "Güneş ve Ay Allah'ın delillerinden iki delildir. Bu durumu gördüğünüzde sizden budurum/sıkıntı gidenedeğin namaz kılınız. Şu makamımda /namaz kıldığım yerde vadolunduğum her şeyi gördüm. Hatta benim ileriye doğru gittiğimi gördüğünüzde, cennetten bir salkım almak istememi bile gördüm. Beni geriye çekilir gördüğünüzde birbirini kırıp geçirir halde cehennemi gördüm. Yine burada, adak develerini ilk başlatan Amrb. Luhay'ı da gördüm, "buyurdu." demiştir. [578]

547-) Aişe (r.a.) anlatır: "Yahudi bir kadın kendisinden dilenmek için gelmiş: "Allah seni kabir azabından korusun" demiş, bunun üzerine Aişe (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.)'e: "İnsanlara kabirlerinde azab olunur mu?" diye sormuştu. Rasûlüllah (s.a.v.) kabir azabından Allah'a sığınan sözler söyledi. Rasûlüllah (s.a.v.) sabahleyin bir bineğe bindi arkasından Güneş tutuldu ve kuşluk vakti geri döndü. Sonra Rasûlüllah (s.a.v.) hanımfannın odalan arasında dolandı ve arkasından namaza durdu. Halk da arkasında namaza durdu. Namazda uzun bir kıyam yaptı, sonra uzun bir rükû yaptı sonra rukûdan başım kaldırdı, uzun bir süre ayakta durdu -bu ayakta durma birinci kıyamdan daha azdır-sonra uzunca bir rükû yaptı -bu, birinci rukûdan daha azdır-arkasından başını kaldırdı ve secdeye gitti. Sonra yine uzun bir kıyam yaptı -bu da birinci kıyamdan daha azdır-sonra tekrar uzunca bir rükû yaptı -bu da birinci rukûdan daha azdır-arkasından başını kaldırıp secdeye gitti ve namazdan çıktı, Allah'ın konuşmasını istediği kadar konuştu, arkasından da kabir azabından (Allah'a) sığınmalarını emretti." [579]

548-) Esma (r.a.) anlatır: "Aişeye geldim, kendisi namaz kılıyordu: 'Halkın bu durumu da ne?" dedim. Başıyla gökyüzünü işaret etti bir de bakbm ki insanlar da namazdalarmış. Aişe: "Subhanellah" dedi, ben de: Bu, bir işaret midir?" dedim. "Evet" anlamına başıyla işaret etti, ben de namaza durdum, sonunda bende baygınlık baş gösterdi, başıma su dök-mey ba§ladım. Arkasından Rasûlüllah (s.a.v.) Allah'ı hamd ve sena ile t sonra şöyle buyurdu: "Şu makamımda/namaz kıldığım ye-bana gösterilmeyen hiçbir şey kalmadı, cennet ve cehenneme varıncaya kadar her şeyi gördüm. Bana sizin kabirlerinizde Deccâl Mesih fitnesi gibi -veya Deccâi Mesih fitnesine yakın-imtihana uğrayacağınız bildirildi: "Bu adam hakkındaki bilgin nedir?" denilecek, mümin -veya yakinen inanan-kimse: "O, Allah'ın elçisi Muhammed'dir, bize açık deliller ve hidayet getirdi biz de kabul edip uyduk, üç defa o, Muhammed'dir" diyecek, kendisine: "Senin ona yakinen inandığını öğrenmiş olduk haydi şimdi rahat u-yu" denilecek. Ancak Münafık veya şüpheye kapılmış kimse-ise: "Bilemiyorum, insanların birtakım şeyler söylediğini duydum ben de söyledim " diyecektir."

(Hadiste geçen -veya-ifadesi hadisi, Hz. Esma (r.a.)'dan rivayet eden ravinin, kelimenin hangisi olduğunda şüpheye düştüğünden, Esma (r.a.) hangisini söyledi bilemiyorum" demiştir. Bu kılınan namaz, güneş tutulması namazıdır, Buhârînin diğer bölümlerde getirdiği rivayetlerde bu husus bildirilmektedir, (vudû: 37, Küsûf; 10) Bu konuda Güneş ve Ay tutulması bölümüne bakınız. Hz. Peygamber (s.a.v.) Güneş tutulmasında iki rekat namaz kılmış ancak namaz çok uzun sürmüştür, hatta Güneş tutulmasının sona ermesine kadar namaz devam etmiştir. Böyle bir uzun namazda dayanamayıp rahatsız olanlar çıkmıştır. Hadisi rivayet eden Hz. Esma (r.a.) da bunlardandır.. Kendisi rahatlamak için başına su dökmüştür. Bu su dökme namazın İçinde mi yoksa namazdan sonra mıdır İfade tam olarak açık değildir. Namaz içerisinde ise bu hareketin namazı bozmayacak kadar ameli kalil, yani az bir hareket olduğu belirtilir. Ancak bu baygınlığın namaz bitip de hutbe dinleme esnasında olma ihtimali de vardır.) [580]

549-) İbni Abbâs (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) döneminde Güneş tutuldu ve bu nedenle Rasûlüllah (s.a.v.) namaz kıldı, kendisiyle birlikte halk da namaz kıldı. Bakara Suresi kadar uzunca bir kıyama durdu. Sonra uzunca bir rükû yaptı arkasından başını kaldırdı ve yine uzunca bir kıyama durdu -

Bu, birinci kıyamdan daha azdı-Sonra da uzunca bir rükû daha yaptı -bu da birinci rukûdan daha azdı-arkasından da secdeye gitti. Sonra uzunca bir kıyam yaptı -bu da birinci kıyamdan daha azdı-arkasından uzunca bir rükû yaptı -bu da birinci rukûdan daha azdı-Arkasından başını kaldırdı ve uzunca bir kıyam yaptı -bu da birinci kıyamdan daha azdı-Sonra bir uzun rükû daha yaptı -bu da birinci rukûdan azdı-Sonrada secdeye gitti ve Güneş açılınca namazdan çıktı ve: "Şüphesiz Güneş ve Ay Allah'ın delillerinden bir delil olup bir kimsenin ölümü veya dünyaya gelmesi nedeniyle tutulmazlar. Siz bu durumu gördüğünüzde Allah'ı zikredin "buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, namazında yerinde iken Senin bir şeye uzandığını, sonra geri geri çekildiğini gördük?" dediler, o da: "Ben cenneti gördüm ve bir salkıma uzandım eğer onu alabil-seydim dünya durdukça ondan yerdiniz. Bana cehennem de gösterildi, bugünkü kadar böyle feci bir manzara asla görmedim, cehennemliklerin çoğunun kadınlar olduğunu da gördüm."buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, neden böyledir?" denildi: "Nankörlüklerinedeniyle"'buyurdu: "Allah'a karşı mı nankörlük ederler?" denildi: "Kocalarına karşı nankörlük ederler, iyiliği inkâr ederler. Eğer onlardan birisine bir ömür boyu iyilik yapsan sonra da senden (hoşlanmadıkları) bîr şey görse: "Senden asla bir iyilik görmedim." der. "buyurdu." [581]

550-) Abdullah b. Amr (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) döneminde Güneş tutulduğunda: "İnne's-Salâte Camiatun (=Şüphesiz namaz toplayıcıdır)" diye seslenildi" demiştir.

(Bu ifade "Haydin namaz kılmak için toplanın" anlamına halkı namaza çağırmak için ezan yerine kullanılmıştır.) [582]

551-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Güneş ve Ay insanlardan hiç birinin ölümü üzerine tutulmaz. Ancak bu ikisi Allah'ın delillerinden iki delildir. Bu durumu gördüğünüzde hemen namaz kılmaya buyurmuştur. [583]

552-) Ebû Mûsâ (r.a.) anlatır: "Güneş tutulmuştu. Hz. Peygamber (s.a.v.) kıyamet kopacak korkusuyla endişe içinde ayağa kalkıp mescide gitti ve kendisini yapar gördüğüm en uzun kıyam, rükû ve secdeler-te namaz

kıldırdı, arkasından: "Allah'ın gönderdiği bu deliller hiçbir kimsenin ne ölümü ne de hayata gelmesi nedeniyle olmaz. Ancak Allah, bu tutulma ile kullarını korkutur. Bu nedenle böyle bir şey gördüğünüzde Allah'/ anmaya dua etmeye ve istiğfara sığınınız, "buyurdu. [584]

553-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Kendisi, Rasûlüllah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunun bildirirdi: "Güneş ve Ay, ne birisinin ölümü nede dünyaya gelmesi üzerine tutulur. Ancak, bu ikisi, Allah'ın delillerinden bir delildir. Bu nedenle bunları böyle gördüğünüzde hemen namaz kılınız." [585]

554-) el-Muğîra b. Şu'be (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) döneminde oğlu İbrahim'in vefat ettiği gün Güneş tutuldu. Bunun üzerine halk: "Güneş İbrahim'in vefatı nedeniyle tutuldu" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz Güneş ve Ay bir kimsenin ne ölümü ne de hayata gelmesi nedeniyle tutulur. Eğer bunu görürseniz namaz kılıp Allah'a dua ediniz, "buyurdu. [586]

11-) Cenaze Bölümü

(Kitâbu'l-Cenâiz)

555-) Üsâme b. Zeyd (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kızı (Hz. zeyneb (r.a.): "Oğlum öldü hemen bize gel" dîye haber saldı. Hz. Peygamber (s.a.v.) selâm söyleyerek: "Şüphesiz aldığı da verdiği de Allah'ındır, Her şeyin Onun katında belirtilmiş bir eceli vardır. Sabret ve ecrini Allah'tan bekle"ö\ye cevap gönderdi. Bu sefer kızı mutlaka gelmesi İçin yemin ederek tekrar kendisine haber saldı. O da yanında Sa'd b. Ubâde, Muâz b. Cebel, Übey b. Ka'b, Zeyd b. Sabit ve birtakım kimselerle kalkıp geldi. Çocuk Rasûlüllah (s.a.v.)'e verildi, canı gidip gelmekte idi, (hadisi rivayet eden ravi) vücudu sanki eskiyip porsumuş deri kırba gibi idi dediğini de zannediyorum demiştir. Rasûiüllah'ın gözleri, yaşla doldu. Sa'd: "Ey Allah'ın Rasûlü, bu hal de nedir?" dedi: "Bu, Allah'ın kullarının kalplerine bıraktığı bir rahmettir. Allah kullarından sadece merhametli o/an/ara merhamet eder. "buyurdu.

(Çocuğun vücudunun eskimiş deri kırbaya benzetilmesi, eski kırbanın renginin solduğu gibi vefat etmek üzere oian çocuğun tenin solmasından dolayıdır.) [587]

556-) Abduliah b. Ömer (r.a.): "Sa'd b. Ubâde muzdarip olduğu hastalığına yakalanmıştı, Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisini ziyaret etmek için Abdurrahman b. Avf (r.a.), Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.), Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) ile birlikte geldi. Yanına girdiğinde ailesinin başında toplanmış olduğunu gördü: "Yoksa öldü mü?" buyurdu: "Hayır, Ey Allah'ın Rasûlü" dediler. Hz. Peygamber (s.a.v.) duygulanıp ağladı, ordaki halk Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ağlamasını görünce onlar da ağladı, bunun üzerine: "Beni duyuyormusunuz, şüphesiz Allah, ne 9özyaşmdan dolayı ne de kalbin hüzünlenmesinden dolayı a-&P eder -dilini işaret etth ancak bundan dolayı azap veya merhamet eder. Şüphesiz ölü ailesinin kendisine ağlamasının (bir) dolayı azaba uğrar, "buyurdu." demiştir. [588]

557-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), çocuğunun üzerine ağlayan bir kadının yanına geldi ve ona: "Allah'tan sakın ve sabret"buyurdu. Bunun üzerine kadın: "benim başıma gelenden senin ne haberin var" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) onun yanından ayrıldığında ona: "Bu kimse, Allah'ın Rasûlüdür" denildi. Bunun üzerine kadını ölüm acısına benzer bir üzüntü tuttu ve hemen Rasûlüllah (s.a.v.)'in kapısına gitti. (Kapıcılar aradı) Ama yanında kapıcılar falan bulamadı: "Seni bilemedim (kusuruma bakma)" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sabır, ancak musibetin ilk geldiğiandadır, "buyurdu. [589]

558-) Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ölü, kendisine feryat edilmesi nedeniyle kabrinde azaba uğrar" buyurmuştur. [590]

559-) Ebû Mûsâ el-Eşari (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ömer (r.a.), yaralandığında Suhayb: "Vah kardeşi vah..." diyerek ağlamaya başladı. Bunun üzerine Ömer: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Şüphesiz ki ölü, dirinin feryadı nedeniyle azaba uğrartltye buyurduğunu bilmiyor musun?" dedi" [591]

560-) Abdullah b. Müleyke'den, Şöyle demiştir: "Osman b. Affan'in, Mekke'de bir kızı vefat etmişti. Cenazesinde bulunmak için o-raya geldik. Cenazeye ibni Ömer ve İbni Abbas da gelmişti. Ben her ikisinin arasında oturuyordum. Ben birinin yanına oturmuştum sonra diğeri gelerek yanıma oturdu. Abdullah b. Ömer, karşısında bulunan Osman b. Affan'ın oğlu Amr'a: "Sen ölüye ağlamayı engellemezmisin. Çünkü Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz ki ölü, ailesinin kendisi üzerine ağlanması nedeniyle azaba uğrar" buyurmuştur." dedi. Bunun üzerine İbni Abbas: "Ömer, 'bir kısım ağlama nedeniyle' derdi." dedi ve şöyle anlattı: "Ömer ile birlikte Mekke'den dönmüştüm. Beydâ mevkisine geldiğimizde ağacın gölgesi altında bir kervan gördük. Bana: "Git, bak bakalım bu kervandakiler kimlerdir." dedi. Baktım, ne göreyim Suhayb. Gidip Ömer'e haber verdim: "Onu bana çağır" dedi. Suhayb'in yanma gittim ve: "Müminlerin Emirinin kervanına katıl" demistim. Dana sonraları Ömer yaralandığında Suhayb: "Vah kardeşim ah vah dostum vah" diye ağlayarak yanına girdi. Ömer: "Bana mı alıyorsun. Halbuki Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz ki ölü, ailesinin kendisi üzerine ağlanmasının bir kısmı nedeniyle azaba uğrar" buyurmuştu" dedi" Ömer vefat ettiğinde bu hadisi ÂÎşe'ye bildirdim: "Allah, Ömer'e merhamet etsin. Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz ki Allah, birisinin ağlaması nedeniyle mümini azaba uğratır." dememiştir. Ancak: "Şüphesiz ki Allah, ailesinin kendisi üzerine ağlaması nedeniyle kâfirin azabını artırır"'buyurmuştur. Bakın bu konuda Kur'ân'ın: «Hiçbir kimse diğer bir kimsenin günahını yüklenemez...» (Fâtır: ıs) buyurması size yeter" dedi" İbni Abbas: "Ağlatan da güldüren de Allah'tır." dedi. Hadisi anlatan Abdullah b. Müleyke: "Vallahi Abdullah b. Ömer bu söz üzerine hiçbir şey demedi" demiştir.

(Hiçbir kimse bir başkasının yaptığı günahtan sorumlu tutulamaz ancak bu günahta bir hissesi varsa bu hariçtir. Hz. Aişe (r.a.) Ölen bir MüsÎümanın kendisinden sonra ailesinin ağlamasından sorumlu tutulamayacağını belirterek bir yanlış anlaşılmayı düzelterek cevap vermiştir. Hadiste "ağlamasının bir kısmından dolayı" kaydı bulunmaktadır. Buna göre her çeşit ağlama değil, belirli ağlamalar olduğu anlaşılır ki, bu da Araplar'da yaygın olan feryad ve figan çığlıklanyla dövünme şeklinde meşhur bir âdet olan ağlamadır. Ölüye azab vermesi ise ölünün kendisinden sonra bu şekilde ağlanılmasına vasiyet etmesi veya böyle ağlayacak bir aile yetiştirip onla-nn vebalini yüklenmesinden dolayıdır.

İmam Buhârî getirdiği bu hadisi zikrettiği başlıkta konuyu çok güzel açıklamış ve şöyle bir başlık koymuştur. "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Ölü, abesinin kendisine ağlamasının bir kısmından dolayı azaba uğrar." konusu. Bu durum ö/ünün bayatta iken feryad ve figanla ağlama âdeti var ise böyledir, Çünkü Yüce Allah'ın şu sözü vardır: «Ey iman edenler kendinizi ve ailenizi cehennem ateşinden koruyunuz...» (Tahrim: 6) Hz. Peygamber (s.a. v.)'de: "Her biriniz çobansınız ve her biriniz idaresi al-tındakıierden sorumludur." buyurmuştur. Ancak bir kimsenin hayatta iken ağlayıp feryat etme gibi bir âdeti yok ise bu ağlama, Hz. Aişe (r.a.)'ın: "Hiçbir kimse diğer bir kimsenin günahını yüklenemez." (Fâtır. ısj diye belirttiği ve yine Yüce Allah'ın: «Yükü (günahla) ağır gelen bir kişi onu taşımak için (birisini) çağırsa onun yükünden hiçbir şey taşıttınlmaz.» (Fâtır. 18) şeklinde buyurmasına dayanılarak feryad ve figan ulunmayan ağlama, müsade edilmiş bir ağlamadır. "(Buhârî, Kitabırı-Cenâiz: 32)

Hz. Peygamber (s.a.v.) ve Ashab-ı Kiram'ın, bazı ölüm hadiselerinden dolayı sessizce ağladıkları çoğu defa hadislerde bildirilmiştir. Biraz sonra gelecek olan dıste de Hz. Peygamber (s.a.v.): "Şüphesiz, Allah ne gözyaşından dolayı ne albin hüzünlenmesinden dolayı azap eder-dilini gösterdi-ancak bundan veya merhamet eder. "buyurmuştur.) [592]

561-) Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) ailesinin kendisi için ağladığı Yahudi bir kadının (mezanna) uğramıştı: "Şüphesiz onlar kadın için ağlıyorlar ama bu kadın mezarında azap görmektedir." buyurdu." demiştir. [593]

562-) Hz. Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in söylediği "Onlar şimdi benim söylediğimin doğru olduğunu mutlaka bilmektedirler" şeklindedir. Çünkü Yüce Allah: «Şüphesiz sen ölülere duyuramazsın.» (Nemi:so) buyurmuştur." demiştir. [594]

563-) Muğîra (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.Yi: "Kimin ölüsünde feryad ve figanla ağlanırsa bu feryatlardan dolayı kendisine azap olunur, "diye buyururken işittim." demiştir. [595]

564-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e (Mute şehitten) Zeyd b. Harise, Cafer b. Ebi Talib ve Abdullah b. Revâha'nın şahadet haberi geldiğinde mescidde oturmuş, yüzünde üzüntüsü görülüyordu. Ben de kapıntn aralığından seyrediyordum. Kendisine bir adam geldi ve: "Cafer'in evindeki kadınlar şöyle şöyle yapıyorlar." diyerek ağladıklarını anlattı. Hz. Peygamber (s.a.v,) bu kimseye kadınlan böyle yapmaktan alıkoymasını emretti. Gitti sonra ikinci defa geldi, sözünü dinlememişler, bu sefer: "Onları alıkoy" buyurdu, üçüncü defa gidip geldi: "Ey Allah'ın Rasûlü, vallahi bize ağır geldiler" dedi. Hz. Aişe (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.): "O kadınların ağızlarına toprak saç. "buyurdu" demiştir. [596]

565-) Ümmü Atıyye (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) biat yaptığımız sırada bizden ölüye feryat ve çığlık atarak ağlamayacağımıza da söz almıştı. Ancak biz kadınlardan sadece beşi dışında (hemen) sözlerini yerine getiremediler. Bunlar: Ümmü Süleym, Ümmü Alâ, Ebû Sebre'nin kızı olan Muâz b. Cebel'in hanımı ve diğer iki kadın veya Ebû Sebre'nin kızı, Muâz b. Cebel'in hanımı ve diğer bir kadındır." demiştir. [597]

566-) Ümmü Atıyye (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'e biat ettik. Kendisi bize (biat şartlan olarak) «Allah'a ortak koşmamak...» (Mümtenine: 12) ayetini okudu, bize ölülere çığlık atarak ağlamayı da yasakladı. Bu sırada bir kadın kendi elini sıkıca tuttu (yani biat yapmaktan çekindi): "Falan kadın ağıt kurmamda bana yardımcı olmuş ve benimle ağlamıştı. Şimdi ben ona borcumu ödemek istiyorum." dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisine bir şey demedi. O da gitti, sonra geldi ve biat etti" demiştir.

(Biatta okunan ayetin tamamı şöyledir. «Ey Peygamber! İnanmış kadınlar, Allah'a hiçbir ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklannı öldürmemek, elleri ve ayakları arasında bir iftira uydurup getirmemek, iyi işlerde sana karşı gelmemek şartıyla sana biat etmek üzere geldikleri zaman, onların biatlarını kabul et, onlara Allah'tan bağışlanma dile, doğrusu Allah, bağışlayandır, acıyandır.») [598]

567-) Ümmü Atıyye (r.a.): "Cenazelerin arkasından gitmemiz bize yasaklandı, ama (bu, diğer yasaklar kadar) sıkı tutulmadı." demiştir. [599]

568-) Ümmü Atıyye el-Ensârîyye (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) kızı (zeyneb) vefat ettiğinde yanımıza girdi ve: "Su ve sidr{temizlikte sabun

yerine kullanılan Arabistan Kirazı ağacının yapraklan) İle ÜÇ veya beş gerekli gÖ'

rürseniz daha fazla yıkayın ve sonuncu yıkamada kâfur veya kâfur benzeri bir şey kullanın, yıkadıktan sonra da bana haber veriniz." buyurdu. Yıkadıktan sonra kendisine haber verdik, bize izarını verdi ve: "Bunu iç kefeni yapınız." buyurdu. [600]

569-) Diğer bir rivayette ise: "Sağından ve abdest organların' dan yıkamaya başlayın, "buyurmuştur. [601]

570-) Diğer bir rivayette ise Ümmü Atiyye (r.a.): "Saçlarını tarayıp' ü? örgü yaptık." demiştir. [602]

571-) Habbâb (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile beraber Allah rızasını ar2u ederek hicret ettik, sevabımız Allah adına gerçekleşmiştir. Ancak bizkimimize Sevabın meyvesi yetişti Onlar, Şimdi (dünyadayken meyveleri)

ktadırlar, kimimiz de sevabından (dünyada) bir şey yiyemeden vefat etti. Usâb b-Urrıeyr de bunlardandır. Uhud Savaşı'nda şehid oldu, büründüğü bir tek kumaş bezden başka kendisini kefenleyebileceğimiz bir şey de bulamamıştır. Hırkayı baştarafına örttüğümüz de ayaklan açıkta kalıyor, ayaklannı örttüğümüzde de baştaraft agkta kalıyordu. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) baştarafmı örtüp, ayaklarına izhir (Mekke ayrığı otu) koyup defnetmemizi emretti."demiştir. [603]

572-) Hz. Aişe (r.a.)'dan: "ftasûlüllah (s.a.v.)'in Yemen işi pamuktan Üç tane beyaz SehÛlİyye (Yemen'de kumaş dokumacılığıyla bilinen bir şehir) bezi İle kefenlendirildi. Bu bez kefenlerinin içerisinde sarık ve gömlek yoktu." [604]

573-) Hz, Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) vefat ettiğinde pamuklu ... bir elbise ile örtüldü." demiştir. [605]

574-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Cenazeye acele ediniz; eğer cenaze iyi kimse ise onu bir an önce götürmeniz hayırdır, yok eğer böyle bir kimse değilse o halde kötüdür, çabuk indirmiş olursunuz, "buyurmuştur.

(Cenazeye acele ediniz, demek, cenaze ife ilgili bütün işlerin geciktirilmeden yapılması anlamına gelir.) [606]

575-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek Müslümanın cenazesini takip eder, namazı kılınana değin yanında kalır defnedilene kadar ayrılmazsa, böyle bir kimse her biri Uhud dağı kadar olan iki kırat sevap alır"buyurmuştur [607]

576-) Nafi (rh.) anlatır: "Abdullah b. Ömer (r.a.)'a, Ebû Hureyre (r.a.)'ın: "Kim cenazenin arkasından giderse kendisine bir kırat sevap vardırmıyor denildi. O da Hz. Aişe (r.a.)Va: "Ebu Hureyre bi-: ze bunu çok söylüyor (ne dersin?)" dedi. Hz. Aişe (r.a.) Ebû Hureyre (r.a.)'ın doğru söylediğini bildirdi ve: "Rasûlüllah (s.a.v.)'i böyle söylerken işittim." dedi. Bunun üzerine Abdullah b. Ömer (r.a.): "Öyleyse kırat sevaplarımızdan pek çoğunu kaybettik." dedi.

(Kırat, onda bir dinarın yarısı olarak kullanılan bir değerdir. Bu konuda Aynî; "Kırat, hadislerde çeşitli değerler ifadesi olarak belirtilir. Bunlardan birisi örfte kullanılan ölçü birimidir, diğeri de teşbih olarak kullanılmıştır: Bazen bir koyun bazen Mekke'deki bir dağ kadar bazen büyük bir dağ kadar, bazen Uhud Dağı kadar gibi teşbihler yapılmıştır." demektedir. (Umdetu'i-Kâri, iv. 38) [608]

577-) Enes (r.a.)'dan. Bir keresinde bir cenazeye uğramışlar ve onu iyilikle övmüşler. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Gerekli(vacip) oldu. "buyurdu. Sonra bir başka cenazeye uğramışlar, onu da kötülükle anmışlar, bunun üzerine yine: "Gerekli (vacip) oldu. buyurmuştur. Ömer b. Hattab

(r.a.) da: "Ne gerekli oldu?" diye sormuş oda: "Bu, iyilikle övdüğünüz var ya cennet ona gerekli oldu, kötülükle andığınız diğer kişiye de cehennem gerekli oldu. Sizler Allah'ın yeryüzündeki şahitlerisiniz, "buyurmuştur. [609]

578-) Ebû Katâde Rib'î (r.a.)'dan. Kendisi şu hadisi/bilgiyi anlatırdı: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanından bir cenaze geçirdiler: "Rahata erdi, rahat ettirdi, "buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, rahata erme ve rahat ettirme nedir?" dediler: "Mümin bir kul dünya yorgunluğundan rahat e-der. Günahkâr/kötü bir kul da (bu dünyadan göçerek) diğer kulları, memleketleri, ağaçları ve hayvanları rahat ettirir"buyurdu"[610]

579-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) Necâşî vefat ettiği gün ölüm haberini bildirdi. Namazgah'a çıkarak cemaat ile saf yaptı ve dört tekbir aldı." demiştir. [611]

580-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), Habeşistan kralı Necaşı vefat ettiği gün ölüm haberini bildirdi ve: "Kardeşiniz için bağışlama dileyiniz"buyurdu." demiştir. [612]

581-) cabir b. Abdullah (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), Habeşistan Iraı Asharre'nin cenaze namazını kılmış ve bu namazda dört tekbir etirmiştir. [613]

582-) Cabir b. Abdullah (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bu gün Habeşistanda, Salih bir kimse vefat etmiştir. Haydi gelin onun için cenaze namazı kılınız, "buyurdu. Biz de saf tuttuk, Hz. Peygamber (s.a.v,) ile birlikte saflar halinde cenaze namazı kıldık. Ben ikinci safta idim." [614]

583-) İbni Abbâs (r.a.) anlatır ki: "Hz. Peygamber (s.a.v.) diğer kabirlerden ayrı duran bir kabire vardı ve ashaba imam oldu, onlar da saf durup üzerine namaz kıldılar." [615]

584-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan rivayet edilmiştir: "Mescidi Nebî'nin temizlik işlerine bakan siyah bir adam veya siyah bir kadın vefat etmişti. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisini sordu: "Vefat etti." dediler. Peygamber: "Bunu bana bildirseydiniz. Bana kabrini gösterin" buyurdu, sonra kabrine varıp onun için cenaze namazı kıldı."

(Cenazenin Efendimiz (a.s.)'a bildirmeden defnedilmesinin nedeni geceleyin kendisini rahatsız etmeme düşüncesi olabilir. Nitekim, Taberânî'de geçen bir hadiste verilen bilgiye göre Medine'nin kenar mahallelerinde oturan bir kadın hastalanmıştı. Efendimiz hastayı ziyaret ettikten sonra vefat ederse kendisine bildirilmesini söylemiş, bu hanım gece vefat etmişti. Oradakiler geceleyin Efendimize gelmişler ama kendisinin uyuduğunu görmüşler. Kendisini rahatsız etmemek ve gece karanlıkta haşeratın zarar verebileceği düşüncesiyle haber vermeden dönüp gitmişlerdir. Mu'cemü'l-Kebîr, VI. 84) [616]

585-) Âmir b. Rabia (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Cenaze gördüğünüzde, sizi geçene kadar ayağa kalkınız, "buyurmuştur. [617]

586-) Âmir b. Rabia (r.a.)'dan: "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizden biriniz bir cenaze gördüğünde cenaze ile yürümeyecekse cenazenin gerisinde kalana kadar veya cenaze onu geride bırakana kadar veya cenaze onu geride bırakmadan (bir yere indirelecekse) yere indirilene kadar ayakta dursun, "buyurmuştur. [618]

587-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Cenaze gördüğünüzde ayağa kalkınız. Kim cenaza ile kabre kadar giderse cenaze yere konulana kadar oturmasın"buyurmuştur[619]

588-) Câbir b. Abdullah (r.a,): "Bizim yanımızdan bir cenaze geçmişti bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) ayağa kalktı biz de ayağa kalktık. Kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü, bu Yahudi bir kimsenin cenazesidir?" dedik: "Cenaze gördüğünüzde ayağa kalkınız, "buyurdu. [620]

589-) Abdurrahman b. Ebî'l-Leylâ'dan. Şöyle demiştir: "Seni b. Huneyf ile Kays b. Sa'd Kadisiye'de komutanlık yapıyorlardı. Kendilerinin yanından bir cenaze geçti bunun üzerine oniar ayağa kalktılar. Kendilerine: "Bu, Müslüman cenazesi değildir" denildi. Onlar da: "Bir keresinde r\z. Peygamber (s.a.v,)'in yanından bir cenaze geçmişti o da ayağa kalktı. Kendisine: "Bu, bir Yahudi kimsenin cenazesldir" denildi: "Oda can değil mi?" buyurdu" dediler"

(Rasûlüllah (s.a.v.) cenazenin geçtiğini gördüğünde ayağa kalkmış ve ashabına da ayağa kalkmasını söylemiştir. Bazı hadislerde Müslim veya Gayri Müslim ayrımı yapmamış, hatta bir hadiste cenazenin Yahudi olduğu bildirilmiştir. Efendimiz, bazen bu uygulamasının sebebini belirtmiş ve bunun cenazenin ruhunu alan meleğe saygı olduğunu bildirmiştir. (Nesei, Cenâiz: 46) Bazen bunun sebebi, insan olması nefis sahibi oiması olarak belirtilir. (Buhârî, Cenâiz: 49) Bazen de ölümün korkunç olduğundan dolayı kalktığı bildirilir. (Nesei, cenâiz: 46, îbni Mâce, cenâiz: 35) Bazen bunun sebebinin bir Yahudi cenazesinden gelen pis kokudan rahatsız olması, (Tabavrden naklen Aynî, vn, 12) bazen de bir Yahudi cenazesi geçerken kendisi orada oturuyorken başının üzerinde kalmaması için ayağa kalktığı rivayet edilmiştir. (Nesei, cenâiz: 47)

Efendimiz (a.s.)'ın sonra bunu terkettiği de rivayet edilmiştir. (Müslim, Cenâiz: 82/nrmizî, Cenâiz: 5i) Buradan hareketle ayağa kalkmanın isteğe bağlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Şah Veiiyyullah: "Bu ne yapılması zorunlu bir şey ne de sünnettir. Bunun nesh olduğu da söylenmiştir. Bunun hikmeti: Cahiliye insanları buna benzer uygulamalar yapıyorlardı. Ayağa kalkma işi asıl amacından saptırılabileceği ve yasak kapılarının açılmasına bir araç olarak kullanılabilir endişesiyle kaldırılmış da olabilir."

demiştir (Hüccetullah el-Baliğa II. 110) [621]

590-) Semüra b. Cündüb (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in arkamda, lohusa iken vefat etmiş bir kadının cenaze namazını kildim, ka-ln|n (cenazenin) ortasında durarak cenaze namazını kıldırdı." demiştir. [622]

12-) Zekât Bölümü

(Kitâbu'z-Zekât)

591-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Beş ukıyyeden az miktar (gümüşten) zekât yoktur. En az üç yaşında beş deveden aşağısında da zekât yoktur. Beş vesaktan aşağıdaki mahsulden de zekât yoktur." buyurdu" demiştir.

(Ukıyye, kırk dirhem karşılığı bir gümüş birimidir. Beş ukıyye ise 200 dirhem gümüş demektir. Bugünkü birimlere göre bir dirhemin karşılığı bazı yerlerde 70 arpa tanesi bazı yerde 64 buğday tanesinin ağırlığıdır. Bu İse 2.8 gr ile 3.2 gr arasında değişir, en az miktan 2.8 gr ele alınırsa 200 dirhem x 2.8 gr =560 gr gümüş eder. Diğer kullanımı ölçü alırsak 200 dirhem x 3.2 gr = 604 gr gümüş eder,

Vesak, 60 sa' karşılığıdır. 1 sa1 ise 1040 dirhemlik ölçü birimidir. Buna göre bir vesak = 624.000 dirhemdir. Bir dirhemi 2.8 gr alırsak 624.000 x 2.8 = 174.720 kg eder. Bir vesak 174.720 kg eder.

Beş vesak = 174.720 x 5 = 873.600 kg eder.

Eğer bir dirhemi 3.2 alırsak 624.000 x 3.2 = 194.688 kg Beş vesak = 194.688 x5 = 973.440 kg eder.

Beş vesak, 873 kg ile 973 kg arasında bir ölçü birimidir. Birimlerin farklı olmaları mahalli ölçü birimlerinden kaynaklanmaktadır. Bu tabiî bir şeydir. Bugün bile kile ve dönüm miktarlar! memleketimizde hâlâ değişik ölçülerde kullanılmaktadır. Böyle durumlarda ihtiyatı elden bırakmamak için en az miktarı ölçü almak iyi olur. Bu birimler Hanefî Mezhebi'ne göre hesaplanmıştır. Diğer mezheplerde ise 610 kg civanndadir. Geniş bilgi için bak. Sünen-i Ebû Dâvud Tere. ve Şeriii, Şamil Yayınevi, VI. 106-108) [623]

592-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Binek atı ve kölesinden dolayı Müslümanın zekât vermesi gerekmez." buyurdu." demiştir. [624]

593-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) zekât vermeyi emretti. Kendisine: "İbni Cemil, Halid b. Velid, Abbâs b. Abduimuttalib zekâtı

vermediler." denildi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "İbni Cemil sırf kendisi fakir iken Allah v& Rasûlü onu zengin yaptı diye geri durup isteksiz olmuştur. Halid ise siz Halid'e haksızlık ediyorsunuz, kendisi zırhlarını ve savaş gereçlerini Allah yoluna vakfetti (bunlara zekât düşmez) Abbâs

Abdulmuttalib ise Allah'ın Rasûlü'nün amcasıdır. Üzerinde vereceği zekât olduğu gibi bir misli daha verecektin "buyurdu. [625]

594-) İbni Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) hür, köle; erkek, kadın' büyük, küçük her Müslüman İçin hurmadan bir sa' arpadan da bir sa' verilmek üzere fıtır sadakasını farz kıldı ve bayram namazına çıkmadan önce verilmesini emretti." demiştir. [626]

595-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.), Fftr sadakasını hurmadan yahut arpadan bir sa1 olarak verilmesine emretti. İnsanlar buğdaydan iki müdd'ü bunlara eşit saydılar"[627]

596-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) döneminde Ramazan Bayramı günü yiyecekten bir sa' fitre verip (namaza) çıkardık." demiştir. Ebû Said (r.a.) yine: "Yiyeceğimiz arpa, kuru üzüm, yoğurt kurusu / çökelek ve hurma idi." demiştir. [628]

597-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında fıtır sadakasını yiyecekten veya hurmadan bir sa', arpadan bir sa', kuru üzümden bir sa' olarak verirdik. Muaveye dönemi geldiğinde buğday da geldi. Muaviye: "Buğdaydan bir müdd, diğerlerinden iki müdd'e eşit olacağı kanaatındayım " dedi." demiştir. [629]

598-) Abdullah b., Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), fıtır sadakasının bayram namazına çıkmadan önce verilmesini emretmiştir. [630]

599-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Altın ve gümüşün hakkını vermeyen bütün altın ve gümüş sahipleri için, kıyamet günü olduğunda bu

altın ve gümüşler ateşten levha/ar haline getirilerek cehennem ateşinde kızdırılır, bu kimselerin b°grü, alını ve sırtı dağlanır. Bunlar soğudukça - süresi elli bin y» olan bir gün içerisinde kullar arasında yargılama bitene ka-ar dağlama tekrarlanır durur. Nihayet cennete mi cehenneme

migidecek oian yolu kendisine gösterilir"'buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü, deve nasıl?" denildi: "Hakkı verilmeyen her devenin sahibi de -ki, bu haklardan biri de develer su başına getirildiğinde sütünden fakirlere ikram etmektir kıyamet günü olduğunda düz ve geniş bir alana serilip yatırılır, bir tek deve yavrusu bile kalmaksızın bütün develer ayaklarıyla onu çiğner, ağızlarıyla ısırırlar. -Süresi elli bin yıl olan bir gün içerisinde kullar arasında yargılama bitene kadar-deve sürüsünün başı onu geçtikçe gerisi gelir durur {som bir türlü bitmek bilmez.) Nihayet cennete mi cehenneme mi gidecek olan yolu kendisine gösterilir" buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü, sığır ve davar nasıl?" denildi: "Hakkı verilmeyen her sığır ve davarın sahibi de, kıyamet günü olduğunda düz bir alana serilip yatırılır ve ne boynuzlusu, ne boynuzu kırığı - büküğü hiç biri kalmaksızın bütün sürü onu boynuzu ile süser, ayaklarıyla da çiğnerler. -Süresi elli bin yıl olan bir gün içerisinde kullar arasında yargılama bitene kadar-sürünün başı onu geçtikçe gerisi gelir durur (sonu bir türlü bitmek bilmez.) Nihayet cennete mi cehenneme mi gidecek olan yolu kendisine gösterilir"buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü, atlar nasıl?" denildi: "Atların ise üç durumu vardır. Atlar, kimisi İçin ağırlık (günah) kimisi için perde kimisi için de sevap olur. Bir kimse için ağırlık (günah) olan at, övünmek, gösteriş yapmak ve Müslümanlara düşmanlık yapmak için bir kimsenin bağlı tuttuğu attır ki, bu o kimse için bir ağırlıktır (günahtır.) Bir kimse için perde olan at ise, Allah yolunda bağlı tutulan, atın ne boyunduruğunda ve ne de sırtında, Allah'ın koyduğu hukuku unutmayan kimsenin bağlı tuttuğu attır ki, bu at o kimse için perdedir. Bir kimse için sevap olan at ise, Allah yolunda ve Müslümanlar için bir kimsenin çayırda ve bahçede bağlı tuttuğu attır ki, bu at o çayırda veya bahçede ne yerse yediği şeyler sayısınca bu kimse için sevaplar yazılır. Atın dışkıları ve idrarı sayısınca da bu kimse için sevaplar yazılır, o at ipini koparıp da bir iki tepeye şahlanıp tur atsa bu şahlanmadaki her ayak izi ve bıraktığı her dışkı da bu kimse için birer sevap olur. Sahibi onunla bir nehirden geçerken -onu sufamayı istememiş olsa bile-onun içtiği miktarca o kimsey Allah sevap yazar, "buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü, eşekler nasıl?" denildi: Eşekler konusunda bana bir

hüküm indirilmedi ancak bu hususta şu, özlü ve toplayıcı bir ayet vardır. «Kim zerre miktarı hayır işlerse onu görür, kim de zerre miktarı şer işlerse onu görür.» (ziizsi: 7-8)" buyurdu. [631]

600-) Ebû Zer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'e gitmiştim, kendisi Kabe'nin gölgesinde: "Kabe'nin Rabb'ine yemin olsun ki onlar en çok zararda olanlardır? Kabe'nin Rabb'ine yemin olsun ki onlaren çokzararda olanlardır."diyordu. Kendi kendime: "Ne yaptım ki bende bir şey mi görülüyor, ne yaptım ki?" dedim. Kendisi böyle söylediği sırada yanına oturdum ama susmaya dayanamadım. Allah'ın takdir ettiği şey beni kaplamıştı, bunun üzerine: "Annem babam sana feda olsun Ey Allah'ın Rasûlü, bu söylediklerin kimlerdir?" dedim: "Malı çok olanlar. Ancak şöyle, şöyle, şöyle yapanlar bunun dışındadır, "buyurdu." demiştir. [632]

601-) Ebû Zer (r.a.), şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte idim, Uhud Dağı'nı gördüğünde: "Uhud Dağı'nın benim için altın olup da ödemesine hazırlandığım borç bir dinar dışında ondan üç geceden fazla bir dinarın bile yanımda kalmasını istemem." buyurdu, sonra da: "Malı çok olanlar, {âhirette sevabı) az olanlardır. Ancak şöyle, şöyle harcayanlar bunun dışındadır. Ama onlar da yok denecek kadar azdır."buyurdu. -Hadisi anlatan ravi Ebû Şihâb, şöyle şöyle derken önünü sağını ve solunu göstermiş-br- Arkasından Rasûlüllah: "Yerinde Aa/."dedi ve pek de uzak olmayacak şekilde yürüdü, bu sırada bir ses duydum, yanına varmak istedim fakat "Ben gelene kadar yerinde kal." sözünü hatırladım. Yanıma geldiğinde: "Ey Allah'ın Rasûlü, duyduğum ses ne idi?" dedim: "Sen duydun mu?" buyurdu: "Evet" dedim, Hz. Peygamber: "Cebrail *teyhisselâm bana geldi ve: "Ümmetinden kim, Allah'a ortak koşmayarak Ölürse, cennete girer." dedi, ben de: "Şöyle şöyle yapsa da mı?"dedim: "Evet" dedi[633]

602-) Ebû Zer (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Gecelerden bir gece dışan çıktım, bir de ne göreyim Rasûlüliah (s.a.v.), tek başına yürümektedir, yanında hiçbir kimse yoktu. Kendisinin, yanında birisinin yürümesini istemediği kanaatına vardım. Bu arada ben de, Ay'ın gölgesinde yürümeye başladım. Derken geriye döndü ve beni gördü: buyurdu: "Ben, Ebû Zer, Allah beni

sana kurban kılsın" dedim: "Ey Ebû Zer #e/"buyurdu. Kendisiyle birlikte bir süre yürüdüm. Derken: "Malı çok olanlar, kıyamet günü (sevabı) az olanlardır. Ancak, Allah'ın, kendisine bir mal verip de onu sağına soluna önüne arkasına şöyle dağıtan ve bu mal içerisinde hayır işleyen bunun dışındadır, "buyurdu. Kendisiyle birlikte bir süre yürüdüm. Derken bana: "Sen şurada oft/r"buyurdu ve beni etrafı taşlık bir yere oturtup: "Ben senin yanına dönüp gelene kadar burada otur" buyurdu ve kendisini göremeyeceğim kadar taşlık arazide yürüyüp gitti. Orada uzun süre kaldı. Sonra kendisinin sesini duydum geri dönüyor ve: "Hırsızlık yapsa da mi? Zina etse de m/7" Duyuruyordu. Yanıma geldiğinde dayanamadım ve: "Ey Allah'ın Peygamberi, Allah beni sana kurban kılsın taşlık arazi tarafında kiminle konuşuyordun? Konuşmana cevap veren hiçbir kimseyi göremedim?" dedim: "O, Cebrail idî, taşlık arazi tarafında bana göründü ve: "Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayarak ölen kimsenin cennete gireceğini ümmetine müjdele" dedi. Ben de: "Ey Cebrail, hırsızlık yapsa da mı? Zina etse de mi?"dedim: "Evet"dedi. Ben deyine: "Hırsızlıkyapsa da mı?Zina etse de mi?"dedim: "Evet" dedi. Yine: "Hırsızlık yapsa da mı?

Zina etse de mi?"dedim: "Evet, içkiiçse de" dedi. "buyurdu." (Hadisimizin son bölümü ile ilgili olarak 62. hadisin açıklamasına bakınız.) Diğer bir rivayet "Şu Uhud Dağı'mn altın olarak üç geceden fazla yanımda kalmasını istemem. Ancak, ödemesine hazırlandığım borç bir dinar dışında. Onu Allah'ın kullan arasında şöyle şöyle dağıtırım "buyurdu ve bu sırada bir avuç önüne bir avuç sağına bir avuç soluna işaret etti." şeklindedir. [634]

603-) Ahnef b. Kays'tan. Şöyle demiştir: "Kureyş'ten bir cemaat içerisinde bulunuyordum. Derken Ebû Zer (r.a.): "Hazineleri biriktirenleri sırtlarından girip böğürlerinden çıkacak dağlama ile müjdele, enselerinden girip alınlarından çıkacak dağlama ile de..." diyerek yanımıza uğradı ve bir kenara çekilip oturdu. Ben: "Bu kim?" dedim: "Bu, Ebû Zer'dir." Dediler. Ben de yanına gidip: "Biraz Önce senden duyduğum sözler neyin nesi?" dedim: "Onların Peygamberi (s.a.v.)'den duyduğumdan başka bir şeyi söylemedim" dedi: "Dağıtılan bağış konusunda ne dersin?" dedim: "Sen onu al. Çünkü bugün onda yardım (maûnet) vardır. Ama bu, dinin bedeli olursa bırak alma" dedi"[635]

604-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüliah (s.a.v.): "Allah Azze ve Celle: "Ey kulum, in fak edip harca ki ben de sana infak edeyim." buyurdu. Allah'ın eli doludur, harcamak onu eksiltmez, gece ve gündüz devamlı bağış dağıtır. Yeri ve göğü yarattığından bu yana Onun ne kadar harcadığını düşündünüz mü? Şu biline ki elindekiler asla eksilmemiştir. Onun Arşı da su üzerindedir. Kah alçalan, kah yükselen terazi de elindedir." buyurdu." demiştir. [636]

605-) Câbir b. Abdullah (r.a.) anlatır: "Bir kimse, kölesini ben öldükten sonra hürsün diye azat etti. Sonra da paraya ihtiyacı oldu. Bunun üzerine, köleyi Hz. Peygamber (s.a.v.) eline aldı ve: "Bunu ben-den kim satın alır. "buyurdu. Nuaym b. Abdullah da şu kadar bir paraya bu köleyi satın aldı. Rasûlüliah (s.a.v.) de kölenin parasını ihtiyaç sahibi olan efendisine ödedi. [637]

606-) Enes b. Mâlik (r.a.) anlatır: "Hurmalık bakımından Ebû Talha en zengini idi. Kendisinin en çok sevdiği malı ise Beyruhâ Hurmalı Burası Mesdd-i Nebînin karşısında olup, Rasûlüllah (s.a.v.) içerisine ' lçindeki sudan içerdi. «Sevdiklerinizden (Allah yolunda) aşamazsınız...» (ah imran: 92) ayeti indiğinde alha kalkıp Rasûlüliah (s.a.v.)'in yanına gitti ve: "Ey Allah'ın Rasûlü,şüphesiz Allah Tebâreke ve Teâlâ: "Sevdiklerinizden (Matı yolunda) harcamadıkça iyiliğe asla ulaşamazsınız." buyurmaktadır. Benim en sevdiğim malımsa Beyruhâ'dır. Artık o, Allah için sadakadır, bu sadakanın Allah katında iyilik ve âhiret azığı olmasını arzu ederim. Ey Allah'ın RasûSü, burayı Allah'ın sana gösterdiği yere (harcamaya) koy." dedi. Bunun üzerine Rasûiüllah (s.a.v.): "Çok güzel, bu çok kârlı bir mal ofdu, bu çok kârlı hır mal oldu. Söylediklerini duydum ve ben bunu akrabaların arasında dağıtmanı uygun görüyorum." buyurdu. Ebû Talha da: "Ey Allah'ın Rasüiü, söylediğin gibi yaparım." dedi. Sonra Ebû Talha akrabaları ve amcaoğullanna bölüştürdü.[638]

607-) Meymûne bintü el-Hârîs (r.a,), Hz. Peygamber (s.a.v.)'e danışmadan bir kadın köle azat etmiş. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in evinde kaldığı nöbeti geldiğinde: "Ey Allah'ın Rasûlü, biliyor ben kölemi azat ettim" dedi, o da:

"Demek öyle mi yaptın?" buyurdu: "Evet" dedi Rasûiüllah: "Bak, eğer sen onu dayıngillere verseydin sevabın daha çok olurdu," buyurdu.[639]

608-) Abduilah b. Mes'üd (r.a.)'m hanımı Zeyneb (r.a.) anlatır: "Namazgâhda bulunuyordum, Hz. Peygamber (s.a.v.)'i gördüm: "Ey kadınlar, takılarınızla da olsa sadaka veriniz."buyurdu. Zeyneb (r.a.) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) iie bakımı altındaki yetimlere bakıp, infakta bulunuyordu-Abdullah b. Mes'üci (r.a.)'a: "Rasûiüllah (s,a.v.)'e sorsan acaba sana ve bakımım altındaki yetimlere harcama yapmam, benim adıma sadaka olur mu?" dedi, o da: "Rasûiüllah (s.a.v.)'e sen sor?" dedi. Ben de Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gittim, kapıda Ensardan bir kadını gördüm, onun haceti de benim hacetim gibiymiş. Bu sırada yanımızdan Bilal geçti, biz de: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e soruversen acaba kocama ve bakımım altındaki yetimlerime harcama yapmam benim adıma sadaka o!ur mu?" dedik ve: "Bizi bildirme" diye İlave ettik. Biial girdi ve sordu, o da: "Kim bunlar?" buyurdu. Bilal: "Zeyneb" dedi. Rasûiüllah (s.a.v.): "Zeyneblerin hangisi?" dedi. O da: "Abdullah b. Mes'ûd'un hanımı"

dedi, Rasûiüilah: "Evet olur, hatta kendisine iki sevap olun Yakını gözetme sevabı, sadaka sevabı" buyurdu." [640]

609-) Ümmü Seleme (r.a.): "Ey Allah'ın Rasûlü, (ölen kocam) Ebû Seleme'nin oğullarına yaptığım harcamalardan bana sevap olur mu? Çünkü onlar aynı zamanda benim de oğullarım" dedim. O da: "Onlara harcama yap, onlara yaptığın harcamanın sana sevabı vardır."buyurdu. [641]

610-) Ebû Mes'ûd el-Ensârî (na.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Müslüman bir kimse, Allah rızasını bekleyerek ailesi için bir harcama yaparsa bu harcama, kendisi için bir sadaka olur,buyurmuştur.

(Dinimizde sevap kazanmak oldukça kolaydır. Öyleki, Allah'ın nzasını isteyerek bir kimsenin ailesinin ihtiyaçlarını karşılaması bile sadaka gibi değerlendirilip karşılığında sevap verilmektedir. Sadaka birisine maddi yardımda bulunmakla sınırlı değildir, küçük bir tebessümde bile sadaka sevabı vardır. Sadaka sayılan bu tür davranışlar 53,511, 613., 614 ve 1045. hadislerde de anlatılmaktadır.) [642]

611-) Esma bintü Ebî Bekir (r.a.): "Rasûîüllah (s.a.v.) döneminde annem müşrik iken (Medine'ye) yanıma geldi ben de Rasûiüllah (s.a.v.)'den görüşünü sordum: "Annem gelmiş beni istiyor, annemle İlgilenebilir miyim" dedim, o da: "Tabi, annenle görüşüp ilgilen buyurdu." demiştir, [643]

612-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Bir kimse Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: Annem birden oluverdi, öy!e zannediyorum ki, konuşsa idi sadaka ve-nrdi; eğer onun adına sadaka versem kendisine sevap olabilir mi?" dedi. Oda: "Oiur" buyurdu." [644]

613-) Ebû Mûsâ (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Heruslümanın vermesi gereken bir sadaka vardır." buyurdu. Orakıler: "Ey Allah'ın Peygamberi, bir kimse imkan bulamaz ise?" dedi çalışır, hem kendi nefsine fayda verir hem sadakaagıtır." buyurdu: "Buna da imkan bulamaz ise?" dediler: "İhtiyaçsahibi, yardım isteyen mazluma yardım eder." buyurdu: "Buna da imkan bulamaz ise" dediler: "İyişeyler ister, kötüiüklerden geri durur, çünkü bu da kendisi için sadakadır, "buyurdu. [645]

614-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan, Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"İnsanın üzerine güneşin doğduğu her günde her bir ekemî için vermesi gereken bîr sadaka vardır.

İki kişinin arasını düzeitiverme bîr sadakadır.

Bir kimseye yardım ederek bineğine bindiriverme veya eşyasını kaldın verme bir sadakadır.

Güzel söz bîr sadakadır.

Namaza gitmek için attığı her adım bir sadakadır.

Yoldaki rahatsızlık veren şeyleri kaldırıvermek bir sadakadır."

(Eklemler vücudumuzun hareketinde önemli rol oynar. Bu nedenle büyük oir nimettir. El, kol, ayak veya diğer bölgedeki eklemlerimizin birinin

olmadığını düşünelim. Göreceğiz ki hayatımız zorlaşacaktır. Yüce Allah'ın verdiği bu eklem nimetinin karşılığında bizden istediği şey sadakadır. Sadaka olabilecek şeylere baktığımızda bunların yine bizim için birer nimet olduğunu görmekteyiz. Ayrıca eklemlerin vücuttaki îşievi ile sadaka olabilecek davranışların arasında bir alaka da görünmektedir. Eklemler nasıl vücudun kemiklerini birbirine bağlayarak bütünlük içerisinde vücudun işlevini sağlıyorsa hadisimizde dile getirilen davranışlar da toplum arasında sağlıklı bir hayat işlevi sağlayan şeylerdir.) [646]

615-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Kulun sabaha çıktığı her gün mutlaka iki melek i-ner ikisinden birisi: "Allah'ım, in fak edip veren kimseye yenisini gönder." der. Diğeri ise: "Allah 'im tutup sıkı olan kimseye telefini ver." der." [647]

616-) Harise b. Vehb (r,a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Sadakaveriniz. Çünkü size öyle bir zaman gelir ki bir kimse sadakasınıgötürür, onu kabul edecek birisini bulamaz da sadaka vermektediğl kimse: "Eğer bunu dün getirseydin kabul ederdim anak bugün benim ona ihtiyacım yok. "der. "buyurdu." demiştir. [648]

617-) Ebû Mûsâ (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "İnsanlara Öyle bir zaman gelecek ki, bu zamanda bir kimse altın sadaka vermek için dolaşacak da bunu kendisinden alacak hiçbir kimse bulamayacak. Yine bu zamanda erkeklerin azlığı, kadınların çokluğu nedeniyle bir erkek peşinde kendisini takip eden ve sığman kırk kadınla görülecektir, "buyurmuştur. [649]

618-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Kıyamet şu hal meydana gelene kadar kopmaz: Mal çoğalır hatta dolup taşar da bir kimse malının zekatını çıkarır ama bu zekatı kabul edecek birisini bulamaz. Arap toprakları çayırlıklara ve nehirlere dönüşür." [650]

619-) Ebû Hureyre (r.a.) (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), şöyle büyümüştür: "Bir kimse temiz ve helalından sadaka verirse Rahman Allah bunu canu gönülden kabul eder. Zaten Allah, sadece temiz olandan başkasını kabul

etmez. Eğer bu verdiği sadaka bir hurma tanesi kadar olsa bile Rahman, sizin tayı veya deve yavrusunu büyüttüğünüz gibi bunu katına alıp büyük bir dağ olana kadar büyütür." [651]

620-) Adiy b. Hatim (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Yarım hurma İle olsa bile cehennemden (bunu sadaka vererek) korunun "diye buyururken işittim" demiştir. [652]

621-) Adiy b. Hatim (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), şöyle buyurdu, demiştir: "Allah, sizin her biriniz ile arada tercüman olmadan kesinlikle konuşacaktır. Bu anda o kimse sağına bakacak önceden gönderdiğinden başka bir şey göremeyecek, soluna ba-acak önceden gönderdiğinden başka bir şey göremeyecek. Onune bakacak karşısında cehennemden başka bir şey göremeyecektir. Dolayısıyla Yarım hurma ile olsa bile cehennemden (bunu sadaka vererek) korunun"[653]

622-) Diğer bir rivayette ise "Rasûlüllah (s.a.v.), üç defa cehennemden söz etti ve ondan Allah'a sığındı ve yüzünü çevirdi ve: "Yanm hurma ile olsa bile cehennemden (bunu sadaka vererek) korunun. Eğer bunu bulamazsanız güzel bir sözle korunun, "buyurdu" şeklindedir, [654]

623-) Ebû Mes'ûd (r,a.)'dan. Şöyle demiştir; "Sadaka vermekle emrolunduk. (Sadaka verecek bir şey temin

etmek için) hamallık bile yapıyorduk. Ebû Akîl yarım sa' sadaka getirebildi, bir başkası da onun-kinden daha çok bir şey getirdi. Bunun üzerine münafıklar: "Şüphesiz ki Allah, bunun getirdiği sadakadan çok yukarıdadır. Öbürüsü de yaptığı hayın ancak ve ancak gösteriş olsun diye yapmıştır" dediler. Bunun üzerine: «Müminlerden, sadaka verme hususunsda gönülden davrananlarla güçlerinin yetebileceğinden başkasını bulamayanları alaya alanlar var ya, işet Allah, onları maskaraya alır. Onlar için acı veren bir azap da vardır.., » (Tevbe: 79) ayeti indi." [655]

624-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan, Rasûlüllah (s.a.v.): "Sütünü sağmak için hediye edilen bol sütlü sağmal deve ve bol sütlü koyun ne güzel bir

sadakadır. Sabah bir kap süt getirir, akşambir kap süt getirir, "buyurmuştur. [656]

625-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. kendisi Hz. Peygamber (s.a.v.)'i soyla buyururken işitmiştir: "Cimrilik yapanla infak edip veren kimsenin durumu üzerlerinde göğüslerinden köprücük kemiğine kadar demirden zırh bulunan iki adamın durumu gibidir: İnfak edip veren kimse her verdiğinde üzerindeki demir zırh genişler sonunda parmak uçlarına kadar örter, izini siler, Cimri ise vermek istediği her defasında her halka yerinden

kımıldamaz. O kimse genişletme de demir zırh genişlemez."

(Buradaki teşbihte "Zırhın genişlemesi" gönül huzuru, iç rahatlığı olarak açıklanmış, parmak udanna kadar örtüp izini silmesi ise elinin parmaklarına ulaşır, yani sadaka elinden gkar, verdiği sadakayı unutup iz ve emaresini siler, verdiğini düşünüp durmaz anlamına geldiği gibi, ayak parmaklarına ulaşıp yerdeki ayak izlerini siler, şeklinde açtklanmış. Gmrinin durumu da sadaka vermek istediğinde içinin daraldığı, ne kadar vermek istese bile İçindeki cimrilik Özelliğini bir türlü yenemediği belirtilmiştir.) [657]

626-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Bir kimse: "Vallahir(bu gece) bir sadaka vereceğim," dedi ve sadakasıyla çıktı derken hırsız bir kimsenin eline sadakasını bıraktı. Sabah olunca oradakiler: "Hırsıza sadaka verildi." diye konuştular. O da: "Allah'ım sana hamdolsun, yine bir sadaka vereceğim," dedi, sadakasıyla çıktı, bu kez de zinakâr bir kadının eline sadakasını bıraktı. Sabah olunca yine oradakiler: "Bu gece de zinakâr bir kadına sadaka verildi" diye konuştular. O da: "Allah'ım, bir zinakâr kadına bile sadaka verebildiğimden dolayı Sana hamdolsun. Yine bir sadaka vereceğim. " dedi, sadakasıyla çıktı, bu defa da zengin bir kimsenin eline sadakasını bıraktı. Sabah olunca yine oradakiler: "Zengine sadaka verildi." dîye konuştular. O da: "Allah'ım, hırsıza, zinakâr bir kadına vs zengin birisine bile sadaka verebildiğimden dolayı Sana h.ımdolsım " dedi. Sonunda bu, rüyasında gösterildi ve kendisine: "Hırsıza verdiğin sadakan, belki onu hırsızlıktan el çektlreblir. Zinakâr kadıma verdiğin sadakan, belki onu zinadan el çektsrebifir. Zengine verdiğin sadakan da, belki onun ders almasına sebep olur da bu nedenle Ailah'm kendisine verdiği şeylerden sadaka verebilir." denildi." [658]

627-) Ebû Mûsâ (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Müslüman, güvenilir, kendisine emredileni tam ve eksiksiz gönül huzuru ile yerine getiren, kendisine emredilen kimseye ödenmek istenileni ödeyen haznedar, sadaka veren iki kişiden biridir. buyurmuştur, [659]

628-) Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kadın evinin yiyeceğinden aile geçimim' bozmayarak sadaka verirse kadına verdiği sadakanın sevabı, kocasına da bunu kazanmanın sevabı vardır. Malı koruyup kollayan görevliye de böyle bir vardır. Bu i fardan birinin sevabı diğerinden bir şey ." demiştir. [660]

629-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bir kadının, yanında kocası varken, onun izni olmaksızın (nafile) oruç tutması helâl olmaz. Yine bir kadının, izni olmaksızın kocasının evine bir kimsenin girmesine izin vermesi de helâl olmaz. Kocasının izni olmadan yaptığı harcama sadakanın yarısı kocasına verilir, "buyurmuştur. [661]

630-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Şöyle buyurmuştur: "Hanım, eşinin kazancından onun haberi olmadan in fakta bulunursa eşine de sevabın yarısı vardır." [662]

631-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim Allah yolunda iki cilt iki çeşit in fakta bulunursa, cennet kapılarından: "Ey Allah 'm kulu bu bir hayırdır" diye nida olunur. Kim namaz ehli ise o, namaz kapısından çağrılır, kim cihad ehli ise o, cihad kapısından çağrılır, kim oruç ehli ise o, Reyyân kapısından çağrılır, kim de sadaka ehlinden ise o da, sadaka kapısından çağrılır."buyurdu. Bunun üzerine Ebû Bekir (r.a.): "Ey Allah'ın Rasûlü, annem babam sana feda olsun, bu kapılardan çağrılan kimsenin mutlaka bu kapıdan girmesi zorunlu mudur, acaba bir kimse bu kapıların hepsinden çağrılabilir mi?" dedi: "Tabi, ben senin bu kim' seterden olacağını umuyorum, "buyurdu." [663]

632-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v,): "Kim Allah yolunda iki çift iki çeşit infakta bulunulsa, cennetin kapı görevlileri onu çağırırlar. Kapıdaki görevliler; "Ey falan bu yana buyur" derler"buyurdu. Bunun üzerine Ebû Bekir: "Ey Allah'ın Rasûlü, bu kimse kazanan kimselerden olsa gerek" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.) de: "Ben, senin bu kimselerden olacağını umuyorum "buyurdu[664]

633-) Esma (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "İntakta bulun, sayısını sayma, Allah da sana karşı sayar. Çömleğe saklama, Allah da sana karşı saklar." [665]

634-) Kendisi Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelmiş ve: "Ey Allah'ın Peygamberi, eşim Zübeyr'in bana getirdiklerinden başka hiçbir şeyim , yoktur. Onun bana getirdiklerinden bir parça infak etsem bir sakınca olur mu?" demiş, o da: "Gücen yetebildiği kadar bir parça infak et Çömleğe saklama, Allah da sana karşı saklar, "buyurmuştur. [666]

635-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ey Müslüman kadınlar! Bir koyun ayağı bile olsa komşu bir kadın, komşusunun (hediyesini) kesinlikle küçük görmesin, "buyurmuştur. [667]

636-) Ebû Hureyre (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Yedi kişi vardır ki, Allah bunları sadece kendi gölgesinin bulunduğu günde gölgesinde gölgelendirir: Adaletli devlet başkanı, Rabb'ine kulluk üzere yetişmiş bir genç, kalbi mescidlere bağlı bir kimse, Allah için birbirini seven Allah için birleşen ve aynlan iki adam, güzel ve mevki sahibi bir kadının kendisini (zinaya) çağırıp da: "Ben, Allah'tan korkarım" diyen kimse, sağ elinin verdiğini sol e/inin bilemeyeceği derecede gizlice sadaka veren kimse, yalnız başına tenhada Allah'ı zikredip hatırlayan ve bu nedenle gözleri dolan kimse." [668]

637-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan: "Bir adam Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, hangi sadakanın değeri daha büyüktür?" dedi: "Sen sıhhatli ve sağlam ama cimriliğin üzerinde, malahırslı olduğunda, zenginliği

umar fakirlikten endişelenir halde iken verdiğin sadakadır. Can boğaza gelip de: "Falancaya şu kadar sadaka filancaya şu kadar sadaka" dediğinde zaten o mal falan mirasçıların olmuştur. Böyle zamana sadakayı bırakma." buyurdu." demiştir. [669]

638-) Abdullah b, Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.) minberde sadaka verme, iffetli olma ve dilenciliği dile getirdi ve: "Yukarıdaki elaşağıdaki elden daha hayırlıdır; yukarıdaki el harcayandır (infakta bulunandır,) aşağıdaki el ise dilenendir, "buyurdu. [670]

639-) Hakîm b. Hizam (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Yukarıdaki (veren) el, aşağıdaki (atan) elden daha hayırlıdır. Vermeye önce bakımını üstlendiklerinden başla. Sadakanın en hayırlısı

zenginlik Üzerinden Olanıdır, (Yani elindekini verdiğinde fakir bırakacak şekilde

sadaka vermek iyi değildir.) Kim iffet isterse Allah onu iffetli yapar. Kim de zenginlik isterse Allah onu zengin yapar." buyurmuştur.

(Hadiste sözü edilen iffet iki anlam ifade edebilir. Birincisi, Türkçe'de kullandığımız iffet anlamıdır, ikincisi de, dilenip insanlardan bir şeyle-istemekten geri durmak.) [671]

640-) Hakîm b. Hizam (r,a.) anlatır: "Rasûlüiiah (s.a.v.)'den n) istedim, bana verdi. Sonra yine istedim yine verdi. Sonra yine istedim yine verdi. Sonunda; "Ey Hakîm şüphesiz bu mal tatlı ve hoştur. Kim bunu gönül zenginliği ile ihtiras göstermeden alır' sa kendisi için malda bereket verilir. Kim de göz dikip ihtirasla isterse kendisi için malda bereket verilmez, bu kimse yeyip de doymayan kimse gibidir. Yukarıdaki el, aşağıdaki elden daha hayırlıdır,"buyurdu. Ben de: "Ey Allah'ın Rasûlü, seni hak üzere gönderene yemin ederim ki, senden sonra artık ölene değin kimsenin malını eksiltmem (isteyip aimamy' dedim.

Hadisi anlatan ravi der ki: "Ebû Bekir (r.a.) Hakîm (r.a.)'ı beytulmaldeki halka dağıtılması gereken hakkını vermek için çağırırdı ama o kabul etmeyerek almazdı. Sonra Ömer (r.a.) dağıtılan hissesini kendisine vermek için çağırdı ama o yine hiçbir şey kabui etmeyerek almadı, Bunun üzerine Ömer (r.a.): "Ey Müslümanların topluluğu, bakın ben sizieri Hakîm hakkında şahit tutuyorum. Ben kendisine fey vergisinden gelen hakkını almasını söyledim. Kendisi bunu almak istememektedir." dedi. Hakîm (r.a.) Rasûlüiiah (s.a.v.)'den sonra vefat e-dene kadar insanlardan hiçbir kimsenin malını alıp eksiltmemiştir." [672]

641-) Muaviye (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Allah kime iyilik dilerse, onu dinde derin anlayışlı (fakih) kılar. Ben dağıtıcıAllah ise verendir. Allah'ın emri gelene kadar bu ümmet, Allah 'm emri üzerinde olacak, kendilerinin karşıtları onlara zarar veremeyecektir"'diye buyururken işittim" demiştir. [673]

642-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "İnsanları dolaşıp/ hir iki lokma ile veya bir iki hurma ile insanların savuşturdukları kimse gerçek fakir değildir. Asıl fakir, kendini geçindirecek bir şey bulamayan, durumu bilinemediğinden dolayı kendisine de sadaka verilmeyen, kendisi de kalkıp insanlardan dilenmeyen kimsedir."buyurmuştur,

(Dilencilik bazı hadislerde yerilmiştir. Ancak zorunlu hallerde yetecek kadar bir şeyler istemede sakınca yoktur. Bir hadiste Efendimiz (a.s.) hangi hallerde dilenüebi-leceğini şöyle açıklamıştır: "Dilenmek yalnız üç kişiden biri için helaldir: Kefalet altına giren kimsenin, borcu Ödeyene kadar dilenmesi helaldir. Bu kefalet bittikten sonra dilenmeyi bırakır. Bütün mal varlığını yok eden bir felâkete uğrayan kişi. Bu kimsenin de geçimini düzeltene kadar dilenmesi helaldir. Hakkında, kendisini tanıyanlardan (kavminden) aklı başında üç kişinin; "Filan kimse fakir düşmüştür" diyecek derecede fakirliğe düşen kişi. Bu kimsenin de geçimini düzeltene kadar dilenmesi helaldir. Bu durum dışındakiler haramdır, dilenenler haram yemiş olur." (Müslim, zekat: 109,

Ebû Dâvûd, Zekat; 26, Nesei, Zekat: 80) [674]

643-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bir kimse sürekli insanlardan dilenir, sonunda kıyamet günü yüzünde bir parça et olmaksızın gelir." buyurdu. Yine: "Kıyamet günü Güneş yaklaştırılır, sonunda öyle olur ki boşalan ter kulak ortasına ulaşır. Bu sırada onlar bu halde iken Âdem (a.s.ydan, Mûsâ (a.s.)'dan sonra da Muhammed (a.s.)'dan yardım ve imdat isterler, "buyurmuştur. [675]

644-) Ebû Hureyre (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.)'i şöyle buyururken iŞittim, demiştir: "Sizin birinizin gidip sırtıyla odun taşıması, bununla sadaka

vermesi ve insanlara muhtaç olmaması, birisinden dilenmesinden çok çok iyidir. Dilendiği kimse ya verir ya vermez. Yukarıdaki (veren) el aşağıdaki (alan) elden daha üstündür. Harcamaya önce bakımını üstlendiklerinden başla." [676]

645-) Ömer b. Hattab (r.a.)'dan: "Rasûlüllah (s.a.v.) bana bağışta bulunur ben de; "Onu benden daha fakir olana ver" derdim. O da: "Bunu al, istemediğin ve göz dikmediğin halde sana bu maldan bir şey gelirse onu al, ama böyle olmayana gönül bağlama, "buyurdu. [677]

646-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Yaşı ilerlemiş bir kimsenin gönlü iki konuda gençliğini sürdürür: Dünya sevgisi ile uzun emel. "diye buyururken işittim." demiştir.

(Uzun emel sonuçta uzun ömür demek olur.). [678]

647-) Enes (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Âdemoğlu yaşlanır ama iki yönü hep gençlesin Mal tutkusu ile çok yaşama tutkusu'"buyurmuştur[679]

648-) Enes (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Âdemoğlunun iki vadi dolusu malı olsa üçüncü vadiyi ister. Âdemoğlunun karnını ancak toprak doldurur. Allah, tevbe edenin tevbesini kabul eder." buyurmuştur[680]

649-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Âdemoğlunun iki vadi dolusu malı olsa, üçüncüsünü ister. Âdemoğlunun karnını topraktan başkası dolduramaz. Allah tevbe edenin tevbesini kabul eder." öiye buyururken işittim." demiştir. [681]

650-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Asıl zenginlik mal çokluğu değildir, gönül zenginliğidir." buyurmuştur. [682]

651-) Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Benim sizin hakkınızda en çok korktuğum, Allah'ın yeryüzünün bereketlerini sizlere

çıkarmasıdır" buyurdu. Kendisine: "Yeryüzünün berekatlan nedir?" denildi: "Dünya çiçeğidir" buyurdu. Bir kimse: "Servet kötülük getirir mi?" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.), bir süre sustu öyle ki kendisine vahiy geliyor zannettik. Sonra alnından terleri silmeyedurdu arkasından: "Soru soran nerede?" buyurdu. O kimse: "Bendim"

(Hz Peygamber (s.a.v.)'in soruya cevap vermemesi nedeniyle ashap bu kimseyi eleştirmişti) durum ortaya çıkınca biz onu övdük.- Hz. Peygamber (s.a.v.), şöyle buyurdu: "Servet ancak servet getirir ama şu mal da tatlı ve hoştur. Derenin / baharın bitirdiği her otlardan öylesi vardır ki hayvanı öldürür veya öldürecek hale getirir. Şu kadar var ki, otları yiyen hayvan karnı şişene değin (önüne geleni) yer, güneşlenir, dışkısını çıkarıp işer (bunlardan habersiz) yayılır, sonra döner yine yer. Şüphesiz şu dünya malı tatlıdır. Kim bunu hakkı ile alır ve hakkı olan yere bırakırsa ne güzel bir yardım olur. Kim haksız yere a-lırsa yiyip de doymayan kimse gibi olur[683]

652-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) bir gün minbere oturdu, biz de etrafına oturduk: "Benim sizin hakkınızda korktuğum, benden sonra üzerinize dünya süsü ve çiçeğinin a-çılmasıdır."buyurdu. Orada bulunan bir adam: "Ey Allah'ın Rasûlü, servet kötülük getirir mi?" dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) sustu. O adama: "Sen ne yaptın?" Hz. Peygamber (s.a.v.) seninle konuşmadığı halde sen onunla konuşuyorsun." denildi. Bu sırada kendisine vahiy geldiğini gördük. Sonunda boşalan terleri sildi. O kimseyi över bir eda ile: "Hani soru soran nerede?" buyurdu, arkasından: "Şu biline ki, servet kötülük getirmez ama, derenin / baharın bitirdiği otlardan öylesi vardır ki hayvanı öldürür veya öldürecek hale getirir. Şu kadar var ki, otlan yiyen hayvan karnı şişene değin (önüne geleni} yer, güneşlenir, dışkısını çıkarıp işer (bunlardan habersiz) yayılır. Şüphesiz şu dünya malı tatlı, güzel ve göz alıcıdır. Bu arada Müslümanin fakir, yoksul, yetim ve yolda kalmışa verdiği mal ne güzeldir." buyurdu. Yahut şöyle de buyurdu: "Şu da biline ki, kim haksız yere mal alırsa, bu kimse yiyip de doymayan bir kimse gibidir. Kıyamet günü haksızyere aldığı malkendisialeyhine şahit olacaktır." [684]

653-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.) anlatır: "Ensardan birtakım kimseler Rasûlüllah (s.a.v.)'den (zekât malından) istediler. O da kendilerine verdi, arkasından yine istediler, yine verdi. Sonunda yanındakiler bitip tükendi, bunun üzerine: "Yanımda bulunan maldan ne varsa hiçbirini sizden asla saklamam. Kim iffet isterse Allah onu iffetli yapar. Kim zenginlik isterse Allah onu zengin yapar. Kim sabretmeye çalışırsa Allah da onu sabrettirir. Hiçbir kimseye sabırdan daha güzel ve bol bir bağış verilmemiştin "buyurdu. [685]

654-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah'ım, Muhammed hanesini geçinecek rızıkla rızıklandır.flö\ye dua etmişti." demiştir. [686]

655-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte yürüyordum, kendisinin üzerinde kenarları kalın dokunmuş Necran dokuması bir ridâ vardı, bir bedevi ona yetişip, şiddetle ridâsını çekti, Öyle ki boynu ile iki omuz arasını gördüm. Baksam ki şiddetli asılmasından dolayı ridânın kenarı iz bırakmış. Arkasından bedevî, Rasûlüllah (s.a.v.)'e: "Yanındaki Allah'ın malından bana da verilmesini emret!" dedi. Bedeviye dönüp baktı ve güldü, arkasından kendisine birtakım bağış verilmesini emir buyurdu" demiştir. [687]

656-) el-Misver b. Mahrame (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) bir miktar elbise dağıttı, fakat bunlardan (babam) Mahrame'ye hiçbir şey vermedi, bunun üzerine Mahrame: "Ey oğulcuğum, haydi Rasûlüllah (s.a.v.)'e gidelim" dedi, kendisiyle birlikte gittim, bana: "İçeri gir de bana Peygamber'i çağır." dedi, ben de çağırdım, o da üzerinde bu elbiselerden bir elbise ile çıkıp geldi ve: "Bunu da sana sakladık." buyurdu, Mahrame elbiseye baktı, Peygamber: "Mahrame memnun oldu mu?" buyurdu." demiştir. [688]

657-) Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) birtakım kimselere bazı hediyeler dağıttı, ama içlerinden benim en çok benimi kazanmış bir kimseye vermedi, ben de oturuyordum, Rasûlüliah (s a.v.)'in yanına kalktım ve gizlice: "Ey Allah'ın Rasûlü falan kimseye niye vermedin? Vallahi ben onun da mümin olduğu görüşündeyim." dedim O da: "Müslüman del" buyurdu. Biraz sustum bu kişi hakkındaki bildiğim kanaat

ağırbastı, söylediğimi tekrarladım: "Ey Allah'ın Rasûlü falan kimseye niye vermedin? Vallahi ben onun da mümin olduğu görüşündeyim." dedim. O da: "Müslüman buyurdu. Sonra tekrar bu kişi hakkındaki bildiğim kanaat ağırbastı, yine söylediğimi tekrarladım Rasûlüllah (s.a.v.) verdiği cevabı tekrarladı sonra da: "Ey Sa'd! Ben, kendisinin dışındakileri ondan daha çok sevdiğim halde sırf, Allah onu cehenneme yüzüstü sürüklemesin diye bir kimseye hediye verebilirim.'"buyurdu. [689]

658-) Yine Enes b. Mâlik (r.a.) anlatır: "Allah, Havazin mallarından ganimet olarak Rasûlüne gönderdiğinde Kureyş'ten birtakım kimselere yüz deve verdi. Bu sırada Ensar'dan bazı kimseler Rasûlüllah (s.a.v.) hakkında konuştular ve: "Allah, Rasûlüllah (s.a.v.)'i bağışlasın, kılıçlarımızdan kanlan damlamakta iken Kureyş'e veriyor da bizi bırakıyor." dediler. Onların söylediği bu sözler, Rasûlüllah (s.a.v.)'e anlatıldı, o da Ensar'a haber salıp deri bir çadıra topladı. Kendilerinden başka hiç kimseyi çağırmadı. Toplandıklarında Rasûlüllah (s.a.v.) geldi ve: "Bana sizden gelen söylentinin aslı nedir?" buyurdu, ileri gelen sezgin kimseleri: "Ey Allah'ın Rasûlü, aklı erenlerimiz bir şey dememiştir, ancak bazı yaşı küçüklerimiz ise: "Allah, Rasûlüllah (s.a.v.)'i bağışlasın, kılıçlarımızdan kanlan damlamakta iken Kureyş'e veriyor da bizi bırakıyor." dediler" dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz, Ben küfürle bağlantıları çok taze olan birtakım kimselere (bazı bağışlar) serebilirim. Bakın, insanların malları alıp götürüp sizin de yer-lenntze Allah'ın Rasûlü'nü alıp dönmenizden memnun Eğrimisiniz? Allah'a yemin olsun ki sizin götürdüğünüz onlarına'onup götürdüğünden daha iyidir, "buyurdu, onlarda: "Ey Alan m Rasûlü, tamam memnun olduk" dediler. Rasûlüllah kendilerine evamla: "Sizler, ileride başkalarının size tercih edilip çok ayrıldığı birtakım uygulamalarla karşılaşacaksınız. Ama siz, birtakım uygulamalarla karşılaşacaksınız. Ama siz, havzu kevserde Allah Teâlâ ve Rasûlü ile buluşana değin sabredin. "buyurdu. Enes (r.a.): "Ama biz sabredemedik." demiştir.

(Bilindiği gibi ganimetlerin beşte biri (Humus,) Allah ve Rasûlü'nündür. Rasûlüllah, bunu dilediği şekilde harcayabilir. Rasûlüüah (s.a.v.)'den sonra da devlet başkanı ganimetin beşte birini ayrı bir bütçede toplayıp, Allah ve Rasûlü'nün adına belirlenen yerlere harcar. Bu harcama diğer gazilerin hissesine dokunulmadan doğrudan humus üzerinden yapılır.

Huneyn Savaşı'nda 24 bin deve, 40 bin koyun, dört bin ukiyye gümüş para ganimet olarak elde edilmişti. Ganimet taksiminde Beytü'l-MâPe ait beşte birlik hisseden (humustan) Müellefeİ Kulüb denilen, gönülleri İslâm'a ısındırması istenilen bazı kabile ileri gelenlerine bol şekilde ikramda bulunulmuştu. Hadisimizde isimleri geçenler işte bunlardandır. Durumun inceliğini ve hikmetini kavrayamayan bazı kimseler şu veya bu şekilde taksimatı eleştirmişlerdi. Halbuki bu verilenler gazilerin hakkı olan ganimetlerden değil, Allah ve Rasûlünün hakkı olan beste birlik hisseden verilmiştir.) [690]

659-) Yine Enes b. Mâlik (r.a.) anlatır: "Allah, Havazin mallarından ganimet olarak Rasûlüne gönderdiğinde Kureyş'ten birtakım kimselere yüz deve verdi. Bu sırada Ensar'dan bazı kimseler Rasûlüllah (s.a.v.) hakkında konuştular ve: "Allah, Rasûlüllah (s.a.v.)'i bağışlasın, kılıçla-rımizdan kanları damlamakta iken Kureyş'e veriyor da bizi bırakıyor." dediler. Onların söylediği bu sözler, Rasûlüllah (s.a.v.)'e anlatıldı, o da Ensar'a haber salıp deri bir çadıra topladı. Kendilerinden başka hiç kimseyi çağırmadı. Toplandıklarında Rasûlüllah (s.a.v.) geldi ve: "Bana sizden gelen söylentinin aslı nedir?" buyurdu, ileri gelen sezgin kimseleri: "Ey Allah'ın Rasûlü, aklı erenlerimiz bir şey dememiştir, ancak bazı yaşı küçüklerimiz ise: "Allah, Rasûlüllah (s.a.v.)'i bağışlasın, kılıçlarımızdan kanlan damlamakta iken Kureyş'e veriyor da bizi bırakıyor." dediler" dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz, Ben küfürle bağlantıları çok taze olan birtakım kimselere (bazı bağışlar) verebilirim. Bakın, insanların malları alıp götürüp sizin de yerlerinize Allah'ın Rasûlü'nü alıp dönmenizden memnun değişmişiniz? Allah'a yemin olsun ki sizin götürdüğünüz onların dönüp götürdüğünden daha iyidir." buyurdu, onlar da: "Ey Allah'ın Rasûlü, tamam memnun olduk" dediler. Rasûlüllah kendilerine devamla: "Sizler, ileride başkalarının size tercih edilip çok kayrıldığı birtakım uygulamalarla karşılaşacaksınız. Ama siz,havzu kevserde Allah Teâlâ ve Rasûlü ile buluşana değin sabredin."buyurdu. Enes (r.a.): "Ama biz sabredemedik." demiştir. [691]

660-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Ensar'dan birtakım kimseleri topladı ve: "Kureyş'in cahil iye dönemi ile bağlantıları çok yeni ve başlarına gelen sıkıntılar da tazedir. Bu yüzden ben yaralarını sarmak,

kalplerini ısındırmak istedim. İnsanların dünyalıkla dönüp giderken sizin, Allah'ın elçisi ile evlerinize dönüp gitmenizden memnun olmaz mısınız?'"buyurdu. Onlar da: "Evet, memnun oluruz" dediler. Rasûlüllah (s.a.v.): "Eğer insanlar bir vadi yoluna girse, Ensar da patika dağ yoluna girse ben Ensar'tn dağ yoluna girerim "buyurdu" demiştir. [692]

661-) Abdullah Zeyd (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), Huneyn'i fethettiğinde ganimetleri bölüştürdü. Bu arada kalplerini İslâm'a ısındırmayı hedeflediği kimselere (Müellefi Kulub'a) fazla bağış yaptı. Arkasından, Ensar'ın da o kimselerin aldığı şeylerden almayı istedikleri kendisine ulaştı bunun üzerine onlara konuşma yaptı. Allah'a hamdü sena etti sonra şöyle buyurdu: "Ey Ensar topluluğu, ben sizi ne yapacağınızı şaşırmış bir konumda buldum da benim sayemde Allah sizi doğru yola iletmedi mi? Sizi muhtaç buldum da benim sayemde Allah sizi zengin yapmadı mı? Sizi param parça buldum da benim sayemde Al-lah sizi bileştirmedi mi?" -Ensar bu sırada: "Allah ve Rasûlü en çok bağış ve ikramda bulunandır" diyordu-Rasûlüllah (s.a.v.): "Soruma cevap vermeyecek misiniz?" buyurdu. Onlar: "Allah ve Rasûlü en çok bağış ve ikramda bulunandır11 dediler. Rasûlüllah (s.a.v.): "İsteseydiniz;

Şöyle şöyle olmuştu, diye şöyle şöyle" söyleyebilirdiniz'"buyurdu. -Hadisi rivayet eden ravi Amr, Rasûlüllah (s.a.v.)'in bu sırada bir takım Şeyleri saymış olduğunu ama ezberleyemediğini belirtmiştir.- Rasûlüllah (sav), şöyle devam etmiştir: "İnsanların evlerine koyun ve develerle gitmeleri sizin de evlerinize Allah 'in Rasûlü ile gitmenize gönunuz razı değil mi? Ensar, benim canımın içidir. Diğer insanlar ise dışarıdaki dostlanmdır. Eğer hicret olmasaydı Ensardan birkimse olurdum. Eğer insanlar bir vadiye veya bir yola girse ben, Ensann vadisine ve yoluna girerim. Şüphesiz ki sizler ilende başkalarının size tercih edilip çok kaynldığı birtakım uygulamalarla karşılaşacaksınız. Ama siz, sonunda Kevser havzunun başında benimle buluşacaksınız"[693]

662-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Huneyn Savaşı'ndan sonra ganimet taksiminde Hz. Peygamber (s.a.v.) birtakım kimseleri taksimatta fazla verip gözetti: Akra b. Hâbis'e yüz deve verdi, Uyeyne'ye de bunun kadar verdi, o gün Araplar'ın ileri gelenlerine de bu şekilde verildi, onlara taksimatta fazla

verip gözetti. Bunun üzerine bir adam: "Allah'a yemin olsun ki bu taksimat, adaletle yapılmış ve Allah'ın rızasının istenildiği bir taksimat değildir," dedi. Bunun üzerine Rasûlültah (s.a.v.): "Allah ve Rasûlü, adaletli olmazsa kim adaletli olabilir ki? Allah Musa'ya merhamet etsin, kendisine bundan daha fazla e-ziyet verilip, incitilmiştidesabretmişti,"buyurdu." demiştir.

(Bilindiği gibi ganimetlerin beşte biri (Humus,) Allah ve Rasûiiü'nündür. Rasûlüllah, bunu dilediği şekilde harcayabilir. Rasûlüllah (s.a.v.)'den sonra da devlet başkanı ganimetin beşte birini ayrı bir bütçede toplayıp, Allah ve Rasûlü'nün adına belirlenen yerlere harcar. Bu harcama diğer gazilerin hissesine dokunulmadan doğrudan humus üzerinden yapılır.

Huneyn Savaşı'nda 24 bin deve, 40 bin koyun, dört bin ukiyye gümüş para ganimet olarak elde edilmişti. Ganimet taksiminde Beytü'l-Mâl'e ait beşte birlik hisseden (humustan) Müellefei Kulüb denilen, gönülleri İslâm'a ısındınlması istenilen bazı kabile ileri gelenlerine bol şekilde ikramda bulunulmuştu. Hadisimizde isimleri geçenler işte bunlardandır. Durumun inceliğini ve hikmetini kavrayamayan bazı kimseler şu veya bu şekilde taksimatı eleştirmişlerdi. Halbuki bu verilenler gazilerin hakkı olan ganimetlerden değil, Allah ve Rasûlünün hakkı olan beşte birlik hisseden verilmiştir.) [694]

663-) Câbir b. Abdullah (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) Ci'râne'de ganimeti bölüştürdüğü sırada bir adam: "Adaletli ol" dedi, bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Eğer adaletli olmaz isem sen çok kötü bir duruma düşersin "buy urdu." demiştir. [695]

664-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.) anlatır: "Ali (r.a.) Yemen'den Rasûlüllah (s.a.v,)'e (humus olarak) deri torba içerisinde topraktan henüz arıtılmamış bir miktar altın cevheri gönderdi. O da bunu dört kişiye bölüştürdü: Uyeyne b. Bedir, Akra' b. Habis, Zeydu'1-Hayl ile dördüncüsü ya Alkame ya da Âmir b. Tufey! idi. Ashabdan bir adam: "Biz, buna onlardan daha layıktık" dedi. Bu söz Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ulaştı: "Sabah akşam bana vahiy gelirken gökte bulunanın bile bana güvendiği bir kimse iken (yaptığım uygulamada) siz bana güvenmiyor musunuz?"buyurdu. Bunun akabinde gözleri çökük, elmacık kemikleri çıkık, alnı yüksek, sakalı gür, saçı kesik, paçalarını sıvamış bir bedevi: "Ey Allah'ın Rasûlü Allah'tan kork!" dedi. O

da: "Yazıkettin, yeryüzü halkı içerisinde Allah'tan korkmaya en layık olan ben değil miyim ki" buyurdu. Bunun arkasından adam dönüp gitti. Halid b. Velid: "Ey Allah'ın Rasûlü boynunu vurayım mı?" dedi: "Hayır! Belki namaz kılan olur"buyurdu. Halid: "Nice namaz ktlan vardır ki kalbinde olmayanı diliyle söyler" dedi. Rasûfüllah (s.a.v.): "Şu biline ki bunun soyundan bir topluluk çıkacaktır ki Allah 'm kitabını gürül gürül okuyacak ama boğazlarının altına geçmeyecektir, okun avdan çıktığı gibi dinden (oyie yaralayıp) çıkacaklar. Eğer o topluluğa erişirsem Semûd ka vminin toptan silindiği gibi onları toptan silip öldürürüm'"buyurdu. [696]

665-) Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "İçinizden öyle bir topluluk çıkar ki siz onların namazı yanında kendi namazlarınızı, oruçları yanında kendi oruçlarınızı, amelleri karşısında kendi amellerinizi küçük görürsünüz. Onlar Kur'ân okurlar, boğazlarını geçmez. Okun vurup deldiği yerden çıktığı gibi dinden (öyle yaralayıp) çıkarlar. Okun demir kısmına bakar bir Şey göremez, ağaç kısmına bakar bir şey göremez, ucuna bakar bir şey göremez, okun girdiği yere bakar acaba ok burdan girdimigirmedi midiye şüpheye düşer.'"buyurdu." demiştir.

(Okun vurulan yerden gkması ile vurulan ölür ya da en azından yaralanır. Bu kimseler dinden çıkarken İslâm toplumuna böyle bir zarar verirler. Okta bir şeyin bu-unmaması ise girip gktıklan İslâm dininden hiçbir şeyi yanlannda götürmediklerini, kendilerim dinden tamamen soyuöadıklannı, kendilerinde İslâm'dan hiçbir eser kalmadığını edebilir Hadisin bir diğer rivayetinde (Buhârî, Biâdsu'i-Enbiyâ: 6) bunların bir diğer Özelliği belirtilir. "Bunlar putçulan bırakırda EhHİslâm'ı öldürürler." buyuw\mu$ur. Evet alakası olmayanlar bu kimselerden güven içerisinde iken, yaptığı ibadeti usuman!ann nazannda büyük sanılan hatta kendilerini onun yanında küçük gördükleri

İslâmİa alakası olmayan bu sahtekârların elinden Müslümanlar güvende değildirler. Çok ilginç bir durum, Müslümanın imrendiği bir kimse Müslümanlar öldürüyor ama asıl yok etmesi gereken İslâm dışı hareketi ise rahat bırakıyor. Bu da münafıktık olgusunu iyi kavramamız gerektiğini göstermektedir.) [697]

666-) Hz. Ali (r.a.): "Size Rasûlüllah (s.a.v.)'den bir şey anlattığımda onun adına yalan söylemektense gökten yüzüstü düşmek şüphesiz bana daha sevimlidir. Ancak sizinle benim aramda bir şey konuştuğumda... Şunu bilin ki harp hiledir." dedi ve şöyle devam etti: "Rasûlüllah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim: "Âhirzamanda yaşlan küçük, düşünceleri değersiz ve aşağı, birtakım topluluk gelir. Yaratıkların en hayırlısının sözünü söyler ama okun vurup detdiğî yerden çıktığı gibi İslâm 'dan yaralayıp) çıkarlar. Onlarla nerede karşılaşırsanız, öldürünüz. Çünkü onların öldürülmesi kıyamet günü onları öldüren için sevap olur." [698]

667-) Büseyr b. Amr'dan. Şöyle demiştir: "Seni b. Huneyf (r.a.)'a: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i, harici fırkası hakkında söz ederken işittin mi?" diye sordum: "Kendisini eliyle doğuyu işaret ederek: "Bir topluluk ki, dilleriyle Kur'ân okur ama boğazlarından aşağı geçmez. Okun vurup çıktığı gibi dinden öyle çıkarlar, "diye buyururken işittim," dedi." [699]

668-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ali'nin oğlu Hasan, zekat hurmalarından bir hurma alıp ağzına koydu. Hemen Rasûlüllah (s.a.v.): "Bırak, bırak at onu. Bilmelisin ki biz sadaka yemeyiz"buyurdu." [700]

669-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Şüphesiz ben evime dönerim, bu sırada yatağımda yere düşmüş bir hurma tanesi bulurum, yemek için ağzıma götürürüm, sonra da bu, zekât veya sadaka hurması olur endişesiyle hurmayı atarım." buyurmuştur. [701]

670-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), bir hurma buldu ve: "Eğer sadakadan olmasaydı bunu yerdim"'buyurdu.

Diğer bir rivayet ise "Yoldu bir hurmaya rastladı ve: "Eğer sadakadan olmasaydı bunu yerdim" buyurdu" şeklindedir. [702]

671-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'e Berîre'ye sadaka olarak verilmiş bir parça et getirildi, o da: "Bu, Berîre'ye sadakadır, bize de (ondan) hediyedir, "buyurdu. [703]

672-) Ümmü Atıyye (Nüseybe el Ensâriyye) (r.a.) anlatır: "Nüseybe'ye zekât malından bir koyun gönderilmiş o da bunun etinden Aişe (r.a.)'a göndermişti. Derken Hz. Peygamber (s.a.v.) Aişe (r.a.)'a geldi ve:

"Yanınızda yiyecek bir şey var mı?"'buyurdu, o da: "Yok, ama şu koyundan Nüseybe'nin gönderdiği parça var." dedi. Bunun üzerine:

"Getir, o artık yerine ulaşmıştır, "buyurdu. [704]

673-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'e bir yemek getirildiğinde: "Hediyeden mi?Sadakadan mı?"6\ye sorar, eğer "sadakadandır." denilirse ashabına: "Sizyiyiniz."buyurur, kendisi yemezdi. Eğer "Hediyedendir." denilirse elini uzatır onlarla beraber yerdi." demiştir. [705]

674-) Abdullah b. Ebi Evfâ (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e bir topluluk zekâtlarıyla geldiklerinde: "Allah'ım falanın hanesine mağfiret et" diye dua ederdi. Babam da zekâtıyla geldi: "Allah'ım Ebû Evfâ'nın hanesine mağfiret et"'diye dua etti." demiştir

(Kur'ân-ı Kerim'de bildirilen «Mallarının bir kısmını, kendilerini temizleyip arıtacak sadaka olarak al, onlara dua etsenin duan onların gönüllerin' Yatıştırır. Allah çok iyi işitir ve çok iyi bilir.» (Tevbe: 103) ayetine dayanarak Efendimiz (a.s.) zekât verenlere dua etmiştir.) [706]

13-) Oruç Bölümü

(Kitâbu's-Sıyâm)

675-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.); "Kim, inanarak ve sevabım Allahtan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa kendisinin geçmiş günahı bağışlanılır." buyurdu" demiştir. [707]

676-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.): "Ramazan geldiğinde cennet kapılan açılın "buyurmuştur. [708]

677-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan gelen bir başka rivayette ise: RasûlülSah (s.a.v.): "Ramazan ayı girdiğinde semanın kapıları a-çılırf cehennemin kapıları kilitlenir, şeytanlar da zincire vuru. "buyurmuştur. [709]

678-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.), Ramazan ayından söz etmiş ve: "Hilali görmedikçe oruç tutmayınız. Yine hilali görmedikçe oruca son vermeyiniz. Eğer hava size bulutlu görünürse Ramazan hilalini (otuzuncu gün görmüş) olarak sayınız "buyurmuştur. [710]

679-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), otuzu kastederek: "Ay, şöyle şöyle ve şöyle "buyurdu sonra da yirmi dokuzu kastederek: "Şöyle, şöyle ve şöyle de olur"buyurdu. Kah otuz olur kah yirmi dokuz olur, buyuruyordu" demiştir. [711]

680-) İbni Ömer (r.a.)'dan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Bizler o-kuma-yazma bilmeyen bir milletiz. Ne yazar, ne de hesap ederiz (on parmağını üç defa gösterdi ve) ay, ya böyledir (tekrar on parmaklarını üç defagösterip üçüncüsünde dokuz parmağım gösterdi) ya da buyurduğu nunla otuz ve yirmi dokuzu belirttiği rivayet olunmuştur. [712]

681-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan Rasûiüllah (s.a.v.)'in: "Ay, yirmi dokuz gecedir. Ayı görmedikçe oruç tutmayınız. Eğer size hava bulutlu olursa sayıyı otuza tamamlayınız." buyurduğu rivayet edilmiştir. [713]

682-) Ebû Hureyre (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.), şöyle buyurdu demiştir: "Ayın görülmesiyle oruç tutunuz, tekrar görülmesiyle oruca son veriniz, Eğer size bulutlu gelirse şaban ayının sayımını otuza tamamlayınız"[714]

683-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizden biriniz asla Ramazan orucunu bir veya iki gün önce tutmasın. Ancak bir kimsenin

tutageldiği orucu varsa bu hariç o bugünde de tutsun, "buyurmuştur.

(Ramazan'dan bir gün önce oruç tutmanın yasaklığı, sınırlan Allah tarafındanbelirlenen ibadetin ileride yanlış bir adet haline gelerek sınırları değişmemesi içindir.

Çünkü nafile bir İbadetle farz bir ibadet birbiriyle birleşip farz ibadetin sının artmış vedeğişmiş olacaktır ki Hıristiyanlar böyle yaparak oruç günlerini artırmışlardır, umdetu'i-Kari, Aynî, IX. 24) [715]

684-) Ümmü Seleme (r.a.)'dan: "Hz. Peygamber (s.a.v.) bir ay hanımlarının yanına girmeyeceğine yemin etmişti. Yirmi dokuz gün geçtiğinde sabahleyin veya akşamleyin yanlarına girdi. Kendisine: "Sen bir ay girmeyeceğine yemin etmiştin?" denildi. O da: "Ay, yirmidokuz gün olur. "buyurdu. [716]

685-) Ebû Bekre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "İkiayvar-dır ki (sayılan otuzdan az olsa da sevapları) eksilmez: Bunlar, her ikisi de bayram ayı olan Ramazan ve Zü'l-Hicce ayıdır."buyurmuştur. [717]

686-) Adiy b. Hatim (r.a.): "«Beyaz iplik siyah iplikten ayırt edilinceye kadar artık yiyiniz içiniz...» (Bakara: i87) ayeti inince bir S|yah bir de beyaz ip alıp yastığımın altına koydum, gece bunlara baklaya başladım ama bunlar bana açıkça görülmüyordu. Sabahleyin Rasûiüllah (s.a.v.)'e gittim durumu kendisine söyledim. O da: "Bu, siyah iplikle beyaz iplik, gecenin karanlığı ile gündüzün aydınlığıdır, "buy'urdu," demiştir. [718]

687-) Sehl b. Sa'd (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Şu, «Beyaz iplik siyah iplikten ayırt edilinceye kadar artık yiyiniz içiniz...» (Bakara: 187) ayeti inince bir kimse eline bir beyaz bir de siyah ip alır ve renklerinin ne olduğu açıkça belli olana kadar yer içer. Bunun üzerine Yüce Allah «Şafaktaki» (Bakara; 187) bölümünü indirerek siyah iple beyaz |-pin ne demek olduğunu açıkladı"[719]

688-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bilal gece ezan okur, bu nedenle İbni Ümmü Mektûm ezan okuyana kadar yiyip içiniz." buyurmuştur. İbni Ömer: "İbni Ümmü Mektûm âmâ bir kimse idi. Kendisine sabah vaktine girdin, sabah vaktine girdin, diye söylenip bildirilene değin ezan okumazdf" demiştir. [720]

689-) Âişe (r.a.)'dan. Bilal, gece ezanı okurdu. Bu nedenle Rasûlüllah (s.a.v.): "Ümmü Mektûm'un oğlu ezan okuyana kadar yiyip içiniz. Çünkü o, fecir doğmadıkça ezan oto/ma?" buyurmuştur. [721]

690-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bilal'in ezanı sizi sahur yemeğinden asla alıkoymasın. Çünkü o, gece ayakta olanın / ibadet edenin artık ara vermesi, uyuyanın da artık uyanması için gece ezan okur. Bu, sabah namazı vakti demek değildir, ta ki şöyle olana kadar." buyurmuştur.

(Bu, sabah namazı vakti demek değildir, derken) bunu parmaklarıyla İşaret etmiş,yukarı kaldırıp aşağı indirmiştir. (Takı şöyle olana kadar, derken de) bunu şahadet parmağı ve orta parmağı ile işaret etmiş, iki parmağını üstüste getirerek sağdan sola uzatmıştır. [722]

691-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sahur yemeğiyiyiniz. Çünkü sahur yemeğinde bereket vardır, "buyurdu" demiştir. (Sahur vakti, Allah'ın duaları kabul ettiği bereketli bir vakittir. 451. hadiste gecenin sonlarına doğru Allah'ın yakın semaya teşrif ettiğini, dualara cevap verdiğiniörenmiştik. Belki de sahurdaki bereket buradan gelir. Ayrıca sahur yemeği oruca Havanma gücü verir, bu da maddi bir bereket sayılır. Bir hadiste "Gündüz tutacağınız oruç için sahur yemeğinden, gece kılacağınız namaz için de öğie uykusundan yararlanınız " buyurulmuştur. (İbni Mâce, Siyam: 22. Hadisin senedinde zayıf ravj vardır.) Aslında Hz.peygamberin tavsiyesine ve uygulamasına sarılmak bile başlı başına bir berekettir.) [723]

692-) Enes (r.a.) anlatır: "Zeyd b. Sabit (r.a.)'ın kendisine Hz. peygamber (s.a.v.) ile birlikte sahur yemeği yediklerini sonra da namaza durduklarını

anlatmıştır. "Sahurla namaz arasında ne kadar süre vardır?" dedim: "Elli veya altmış ayet kadar" dedi. [724]

693-) Sehl b. Said (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "İnsanlar hemen iftar ettikleri sürece devamlı hayırda olurlar, "buyurmuştur. [725]

694-) Ömer (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.): "Gece gelip gündüz gittiğinde güneş de kaybolduğunda oruçlu orucunu bozabilir"buyurmuştur. [726]

695-) İbni Ebî Evfâ (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte bir seferde idik (ve oruç tutmuştuk) bu sırada bir kimseye: "Bineğinden in de bana hurma şırası hazırla"buyurdu, o da: "Ey Allah'ın Rasûlü, Güneşe bak?" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) tekrar: "İn de bana hurma şırası hazırla" buyurdu. O da: "Ey Allah'ın Rasûlü, Güneşe bak?" dedi. Rasûlüllah: "İn, bana hurma şırası hazırla" buyurdu. Bunun üzerine o da inip, hurma şırası hazırladı. Hz. Peygamber şırayı içtikten sonra eliyle doğu tarafını işaret edip: "Şuradan gecenin geldiğini gördüğünüzde oruçlu kimse iftar edebilir." buyurdu. [727]

696-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), ramazanda ara vermeden peş peşe iftarsız oruç tutmaya başladı. Bazı kimseler de böyle ara vermeden peş peşe iftarsız oruç tutmaya başladı. Kendisi onların bu şekiide oruç tutmasını yasakladı bunun üzerine kendisine: sen ara vermeden peş peşe iftarsız oruç tutmaktasın?" denildi: Ben siz gibi değilim. Ben, doyurulur ve su içirilirim" buyurdu. [728]

697-) Ebû Hureyre: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ara vermeden peş peşe iftarsız oruç tutmayı yasakladı. Bunun üzerine Müslümanlardan bir kimse kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü, ama sen bozmadan orucu sürdürüyorsun" dedi. Oda: "Sizden hanginiz benim gibi olabilir? Ben, Rabb'im beni doyurup içirir halde gecelerim." buyurdu. Ancak onlar bu şekilde bozmadan orucu sürdürmeye devam ettiler. Rasûlüllah (s.a.v.) onlarla birlikte bir gün iftarsız oruç tuttu, arkasından bir gün daha iftarsız oruç tuttu, nihayet hilali gördüler. Rasûlüllah (s.a.v.) bunun üzerine bu şekilde oruç tutmamalarını söylediği halde oruca devam etmelerine dikkat çekip uyarmak için: "Eğer

hilal ge-cikseydibu şekilde oruç tutmayı artırırdım, "buyurdu." demiştir. [729]

698-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan gelen diğer bir rivayette ise: "Ben, Rabb'im beni doyurup içirir halde gecelerim. Yapabileceğiniz işin altına giriniz, "buyurmuştur. [730]

699-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), ara vermeden peş peşe iftarsız oruç tutmaya başladı. Bu durum ayın sonlarında olmuştu. Ashabından bazı kimseler de böyle ara vermeden peş peşe iftarsız oruç tutmaya başladı. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bu kimselere ne oluyor da ara vermeden peş peşe iftarsız oruç tutuyorlar. Bakın, siz benim gibi değilsiniz. Eğer ay uzamış olsaydı vallahi ara vermeden peş peşe iftarsız öyle oruç tutardım ki, derine dalanlar bu yaptıklarından vaz geçerdi. "buyurdu"[731]

700-) Âişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.), ashabını ara vermeden peş peşe iftarsız oruç

Tutmayı onlara acıdığı için yasakladı. Onlar da: "Ama sen ara vermeden peş peşe iftarsız oruç tutmaktasın?" dediler. Kendisi: "Benin durumum sizinki gibi değil' d/r. Rabb'im beni doyurup içirmektedir" buyurdu." [732]

701-) Âişe (r.a.): "Rasûlüifah (s.a.v.), oruçlu iken bazı hanımlarım Öperdi." demiştir. [733]

702-) Hz. Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) oruçlu iken hanımını öper, tenini tenine sürecek derecede yakın dururdu, ama nefsine sizden daha fazla sahip olurdu." demiştir. [734]

703-) Hz. Aişe (r.a.) ile Hz. Ümmü Seleme (r.a.)'dan, Hz. Peygamber (s.a.v.) hanımına yaklaştığından dolayı cünüp iken fecir ona e-rişirdi. Sonra gusü! abdesti aiıp orucuna devam ederdi. [735]

704-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında otururken bir kimse geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûiü, helak oldum." dedi. Peygamber (s.a.v.): "Sana ne oldu?"buyurdu, o da: "Oruçlu iken hanımıma yaklaştım." dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Azat edebileceğin bir köle bulur musun?'"buyurdu, o da: "Hayır" dedi: "Peş peşe iki ay oruç tutabilir misin?" buyurdu: "Hayır" dedi: "Altmış fakiri doyurabilecek bir şey bulur musun?" buyurdu: "Hayır" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) bir müddet durdu. Biz de böyle beklerken Hz. Peygamber (s.a.v.)'e içerisi hurma dolu (yaklaşık 45 -50 k»o alabilen) bîr zenbi! getirildi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Soru soran nerede?" buyurdu, o da: "Buradayım" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.) "Bunu al ve sadaka olarak dağıt" buyurdu. Adam: "Ey Allah'ın Rasulü, benden daha fakire mi? vereceğim, Allah'a yemin olsun ki -iki taşlık mevki arasında bulunan Medine'yi kastederek-şu iki dağ arasında benim hanemden daha fakir bir hane yoktur" dedi, Bunun üzerine Hz-Peygamber (s.a.v.) yan dişleri görülene değin güldü ve: "Haydi ailene yedir." buyurdu,Zenbil (=Arak) hurma yapraklarından örülen bir çeşit sepettir, eşya alabilen sepettir. Bir yaklaşık üç olarak alırsak 45 kg. alabilen bir zenbit olur.) [736]

705-) Bu konu Aişe (r.a.)'cian da rivayet edilmiştir. Bu rivayette şu farklılık vardır "Bir kimse Ramazanda mescide Rasûlüllah (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü yandım yandım" dedi"[737]

706-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. hz. Peygamber (s.a.v.) Ramazan'da Mekke'ye sefere çıktı (Mekke Medine arasındaki) el-Kedîd mevkisine varıncaya kadar oruç tuttu. (Ancak burada daha fazla tahammül kalmadığından ikindidensonra) orucu bozdu. Oradaki halk da oruçlarını bozdu.

(Kedîd, Medine'ye yedi konak mesafede bir belde olup Mekke'ye daha yakındır.) [738]

707-) Câbir b. Abdullah (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) bir yolculukta üzeri gölgelenmiş bir adam ve yanında kalabalık gördü: "Bu da nedir?"buyurdu. Onlar: "Oruç tutmuş..." dediler. Bunun üzerine: "Yolculukta şekilde) oruç tutmak iyilik değildir, "buyurdu. [739]

708-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte yolculuk yapardık. Ne oruç tutan tutmayanı ayıplar, ne de oruç tutmayan tutanı ayıplardı." demiştir. [740]

709-) Enes b. Mâlik (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte bir seferde idik. Gölgelenenlerin çoğu elbisesiyle gölgeleniyordu. Oruçlu olanlar bir iş göremezlerken, oruçlu olmayanlar binek hayvanlarını suya götürdüler. Onların işlerini görüp, çalıştılar, bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bugün oruç tutmayanlar sevaplar alıp götürdüler."buyurdu." demiştir. [741]

710-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hz. Aişe (r.a.): "Hamza b. Amr el-Eslemî çok oruç tutardı. Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Yolculukta da oruç tutabilir miyim" dedi, o da: "Dilersen oruç tut, dilersen "buyurdu."demiştir. [742]

711-) Ebûdderdâ (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte seferlerinin birisinde çok sıcak bir günde yola çıktık, sıcaklık o derecede idi ki bir kimse sıcaklığın şiddetinden dolayı elini başına koyuyordu. Bu sıcaklıkta Hz. Peygamber (s.a.v.) ile Abdullah b. Revaha'nm dışında bizden hiçbir kimse oruç tutamamıştı. [743]

712-) Ümmü Fadl (r.a.): "Halk Hz. Peygamber (s.a.v.)'in arefe günü oruç tutup-tutmadığı hakkında ihtilafa düştüler, ben de Hz. Peygamber (s.a.v.)'e bir içecek gönderdim, o da bunu içti" demiştir. [744]

713-) Meymûne (r.a.)'dan. Kurban bayramı arefesi günü, halk Hz. Peygamber (s.a.v.)'in oruçlu olup olmadığında kararsız kaldı. Meymûne (r.a.), bir kap içecek gönderdi. Kendisi vakfede iken onu içti, halk kendisine bakıyordu. [745]

7I4-) Âişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Kureyşliler aşure gününde oruç tutarlardı. Rasûlüllah (s.a.v.) de bu gün oruç tutardı. Kendisi Medine'ye

hicret ettiğinde de bu orucu tuttu ve tutulmasını emretti. Ramazan orucu farz kılındığında: "Dileyen aşure günü orucunu tutar dileyen de tutmayabilir" buyurdu"[746]

715-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Cahiliyye halkı, aşure günü o-ruç tutardı. Ramazan orucu farz olmadan önce Rasûlüllah (s.a.v.) ve Müslümanlar da bu orucu tutmuşlardır. Ramazan orucu farz kılındığında Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz ki, aşure günü Allah'ın günlerinden bir gündür. Dolayısıyla dileyen bu orucu tutsun dileyen de tutmasın "buyurdu[747]

716-) Eş'as b. Kays (r.a.), Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'m yanına girdi-Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) öğle yemeği yiyordu: "Ey Ebû Muhammed, yemeğe buyur" dedi. O da: "Bu gün aşure günü değil mi?" dedi. Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) da: "Aşure gününün ne olduğunu bilir misin?" dedi. O da: "Nedir?" dedi. Abdullah id. Mes'ûd (r.a.): "Bu gün, ramazan orucu farz kılınmadan önce Rasûlülîüh (s.a.v.)'in oruç tuttuğu bir gündü1*- Ramazan orucu farz kılındığında bu bırakıldı." dedi

Diğer rivayette "Onu bıraktı" şeklinde geçmektedir. [748]

717-) Humeyd b. Abdurrahman, Muaviye b. Ebî Süfyan'ı dinlediğini bildirmiştir. Kendisi şöyle bildirir: "Muaviye, Medine'ye bir gelişinde aşure günü halka hutbe verdi ve şöyle dedi: "Ey Medine halkı alimleriniz nerede? Ben, bu gün hakkında Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Bu aşure günü orucunu Allah size farz kılmadı. Ancak ben oruçluyum. Kim oruç tutmak isterse oruç tutsun kim de tutmak istemez ise tutmasın"'diye buyururken işittim?" [749]

718-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'ye geldiğinde Yahudileri aşure gününde oruç tutar gördü ve: "Bu da nedir?" buyurdu. Onlar: "Bu, hayırlı bir gündür, Allah'ın İsrailoğullan'nı düşmanlanndan kurtardığı bir gündür. Bu nedenle Mûsâ bugün oruç tuttu." dediler. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ben Musa'ya sizden daha layıkım."buyurdu ve kendisi bugünde oruç tutup, oruç tutulmasını da emretti." demiştir. [750]

719-) Ebû Musa (r.a.), aşure günü Yahudilerin saygı gösterip bayram kabul ettikleri bir gün idi. Rasûlüllah (s.a.v.) de: "Aşure günü siz de oruç tutunuz"buyurdu[751]

720-) İbni Abbas (r.a.)'a aşure günü orucu soruldu, o da şöyle dedi: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in, diğer günlerden daha üstün olması isteğiyle bir oruç tuttuğu bu günden başka ne bir gün, şu ayından yani Ramazan ayından-başka ne bir ay biliyorum" dedi. [752]

721-) Seleme b. el-Ekva1 (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) aşure günü halka: "Kim yemek yediyse (geri kaianzamam oruçlu) tamamlasın, yahut oruç tutsun. Kim bir şey yemedi ise bundan sonra dayemesin."diye bildirmesi için bir kimseyi göndermiştir.

(Ramazan orucu farz olduğunda, aşure orucunun tutulması isteğe bağlı olmuştur.) [753]

722-) Rübeyyi' bintü Muavviz (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) aşure günü sabahı ensar köylerine: "Kim oruçsuz sabaha çıkmış ise geri kalan gününü oruçlu tamamlasın. Oruçlu olarak sabaha çıkmış ise orucuna devam etsin." diye haber gönderdi. Bundansonra oruç tutar, çocuklarımıza da oruç tuttururduk, onlara renkli yünlerden oyuncaklar yapar, yemek için ağladıklarında bu oyuncakları verirdik, böylece iftar vaktine kadar dayanırlardı." demiştir. [754]

723-) Zührî şöyle demiştir: "İbni Ezher'in azatlısı Ebû Ubeyd bana şunları bildirdi. Kendisi Kurban Bayramı günü Ömer b. Hattab (r.a.) ile birlikte bulunmuş. Ömer (r.a.) bayram namazını hutbeden önce kıldırmış, sonra da halka hutbe vermiş: "Ey İnsanlar! Şüphesiz Rasûlüllah (s.a.v.) sizlere şu iki bayram gününüzde oruç tutmayı yasaklamıştır. Bu iki bayramdan birisi oruç tutmaya ara verdiğiniz günü diğeri de kurban etlerinizi yediğiniz gündür." demiştir. [755]

724-) Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), iki gün oruç tutmayı yasaklamıştır: Ramazan bayramı günü ile kurban bayramı günü. [756]

725-) Bir kimse İbni Ömer (r.a.)'a geldi ve: "Ben bir gün oruç tutmayı adadım, o da kurban bayramına veya ramazan bayramına denk geldi?" dedi. İbni Ömer (r.a.): "Yüce Allah, adakları yerine getirmeyi emretmiştir. Rasûlüllah (s.a.v.) de bu günlerde oruç tutmayı yasaklamıştır." dedi. [757]

726-) Câbir (r.a.)'a Hz, Peygamber (s.a.v.) cuma günü oruç tutmayı yasakladı mı?" diye sorulmuş: "Evet" demiştir. [758]

727-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Sizden biriniz, (yalnız) cuma günü oruç tutmasın. Ancak, başından veya sonundan tutması "buyurmuştur. [759]

728-) Seleme b. Ekvâ (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: " «Oruç tutmaya gücü yetmeyenler buna karşılık bir fakiri doyururlar...» (Bara: 184) ayeti indiğinde, dileyen kimse oruç tutmayıp fidye verirdi. Nihayet bundan sonraki ayet indi ve bu hükmü ortadan kaldırdı."

Diğer bir rivayette ise: "Rasûlüllah (s.a.v.), zamanında ramazanda even °ruç tutar dileyen de tutmayıp bir fakiri doyuracak fidye verirdi. Nihayet (bu hükmü kaldıran) «Kim, Ramazan ayına ulaşırsa oruçtutsun...» {Bakara: 185) ayeti indi" şeklindedir. [760]

729-) Âişe (r.a,) şöyle demiştir: "Bazen ramazan ayından kalma oruç borcum olurdu ki, Rasûlüllah (s.a.v.), ile meşgul olmam veya Rasûlüllah (s.a.v.)'den dolayı bunu ancak ta şaban ayında kaza edebilirdim"[761]

730-) Hz. Aişe (r.a.)'dan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Kim, üzerinde oruç borcu varken vefat ederse onun yerine yakını oruçtutar, "buyurduğu rivayet edilmiştir.

(Üzerinde oruç borcu ile ölen kimsenin yerine akrabasının oruç tutması konusunda ihtilaf vardır. Bir kısım âlimler her ne şekilde olursa olsun akrabası onun yerine oruç tutar, demişlerdir. Diğer bir kısim âlimler ise buradaki orucun Ramazan orucu değil de adak orucu olduğunu

belirtmişlerdir. Ebû Dâvûd bu hadisi zikrettikten sonra, "Bu, adak orucu hakkındadır." demiştir. (Ebû Dâvûd, Sıyâm: 4i) Bukonudaki görüşler hakkında "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih" isimli çalışmamızdaki 950. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [762]

731-) İbni Abbâs (r.a.) anlatır: "Bir kimse Rasûlüllah (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, annem bir ay oruç borcu ile vefat etti, ben onun yerine ödeyebilir miyim?" dedi. O da: Tabi, Allah'a olan borç ödenmeye en layık olandır." buyurdu.

(Bu hadiste ölen bir kimsenin oruç borcu var ise onun adına ödenebileceği belirtilir. Ancak ödenecek borcun oruç tutarak değil de onun adına fidye dağıtarak yerine getirileceği bir önceki hadisin açıklamasında belirtilmiştir.) [763]

732-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Oruç kalkandır, (omçiu) kötü söz söylemez, cahilce davranmaz. Bir kimse kendisi ile döğüşür veya sataşırsa o -iki defa-: "Ben oruçluyum" desin. Canım elinde olan Allah 'a yemin olsun ki oruçlu bir kimsenin ağız kokusu Allah katında misk kokusundan daha güzeldir.

(Aiiah şöyle buyurmuştur: "Kulum) Benim için yemesini, içmesini ve şehvetini terk etmektedir. Oruç Benim içindir, onu Ben değerlendiririm. Sevabın karşılığı on kata kadar artar." buyurmuştur. [764]

733-) Yine Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Yüce Allah: "Âdemoğlu'nun oruç dışındaki bütün çalışmasının bir değeri vardır. Ama orucun değerlendirmesi Benim'dir, onu Ben değerlendiririm." buyurmuştur.

Oruç bir kalkandır. Sizden biriniz oruç gününde olduğunda kötü söz söylemesin, tartışıp dalaşmasın, eğer birisi onunla döğüşür veya ona sataşırsa: "Ben oruçlu bir kimseyim." desin. Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin olsun ki, oruçlunun ağız kokusu Allah katında misk kokusundan daha güzeldir.

Oruç tutan kimse için iki sevinç vardır: Orucu açtığında sevinir, oruçlu olarak Rabb'ine kavuştuğunda sevinir." buyurdu." demiştir. [765]

734-) Sehl (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Cennette "Reyyân" denilen bir kapı vardır ki bu kapıdan kıyamet günü oruç tutanlar girer, onlardan başka hiçbir kimse giremez. "Oruç tutanlar nerede?" denilir. Onlar da ayağa kalkarlar. Bu kapıdan onlardan başka bir kimse giremez. Kapıdan girdiklerinde kapı kilitlenir, ar-ttk hiçbir kimse giremez, "buyurmuştur. [766]

735-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Kim Allah yolunda iken bir gün oruç tutarsa, Allah onun yüzünü cehennemden yetmiş yıl uzak tutar, "diye buyururken." İşittim." demiştir. [767]

736-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v,): "Oruçlu unutarak yer-içerse orucunu tamamlasın, çünkü ona Allah yedirip içirmiştir. "buyurmuştur. [768]

737-) Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) öyle oruç tutardı ki artık ara vermez derdik. Bazen de oruca öyle ara verirdi ki artık oruç tutmaz, derdik. Rasûlüllah (s.a.v.)'i Ramazan ayı dışında bir ayda ta-karnen oruç tuttuğunu görmedim. Şaban ayındaki kadar çok oruç tuttuğunu da görmedim." demiştir. [769]

738-) Yine Hz. Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a,v.) hiçbir ayda Şaban ayından daha çok oruç tutmazdı (bazı yıllarda ise) Şaban ayının tamamını oruçlu geçirirdi. Kendisi: "Yapabileceğiniz işe sarılın. Şüphesiz siz bıkar, usanırsınız da Allah bıkıp usanmaz." buyururdu.

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in en çok sevdiği namaz, az da olsa sahibinin üzerinde devamlı olduğu namazdır. Kendisi de üzerinde devamlı olduğu namazı kılardı." demiştir. [770]

739-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüliah (s.a.v.), ramazan ayı dışında hiçbir ayı tam olarak asla geçirmem iştir. Ama (ramazan ayı dışında) öyle bir oruç tutardı ki, bir kimse: "Vallahi, hiç ara vermeyecek"

derdi. Bazen de oruca ara verirdi ki, "Vallahi, hep oruç tutacak" derdi." [771]

740-) Abdullah b. Amr (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüliah (s.a.v.)'e, binim İçin: "Hayatta olduğu süre gece hep namaz kılacağım, gündüz de oruç tutacağım" diyor diye haber verilmiş. Bunun üzerine Rasûlüliah (s.a.v.): "Söyle diyen sen misin?" buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü evet söylemiştim" dedim. Rasûlüliah (s.a.v.): "Ama sen buna güç yetiremezsin. Oruç da tut ara da ver. Uyu da gece namazı da kıl. Ayda üç gün oruç tut, şüphesiz bir sevap on katına kadardır. Bu da bîr yıl oruç gibi olur"buyurdu: "Bundan daha yukarısına da gücüm yeter" dedim: "Bir gün oruç tut iki gün ara "buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, bundan daha yukarısına da gücüm yeter" dedim: "Bir gün oruç tut bir gün ara ver. Bu, Davud (a.s.)'m orucudur ve en dengelisidir."buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, bundan daha yukarısına da gücüm yeter" dedim: "Bundan daha yukarısı ofomaz" buyurdu"

Abdullah b. Amr (r.a.): "Rasûlüliah (s.a.v.)'in buyurduğu üç günü kabul etseymişim benim için ailemden ve malımdan daha iyi olurdu" demiştir. [772]

741-) Abdullah b. Amr b. el-Âs (r.a.): "Rasûlüliah (s.a.v.) bana: "Ey Abdullah, senin gece devamlı namaz kılar gündüzleri sürekli oruç tutar olduğun bana bildirilmedi mi ki?" buyurdu, bende: "Evet öyle Ey Allah'ın Rasûlü" dedim: "Böyle yapma, ara vererek oruç tut, gece namaz da kıl, uyu da. Çünkü vücudunun senin üzerinde hakkı vardır, gözünün senin üzerinde hakkı vardır, hanımının senin üzerinde hakkı vardır, misafirinin senin üzerinde hakkı vardır. Her ay üç gün oruç tutmak sana yeter, zira her bir sevap on mislidir, bu da sana bir yıl oruç gibi sevap olur." buyurdu. Ben çok olmasını istedikçe bana artırıldı, ben: "Ey Allah'ın Rasûlü, bunlardan daha çoğunu yapmaya kuvvet buluyorum." dedim: "Allah'ın Peygamberi Dâvûd (a.s.) gibi oruç tut, onun üzerine artırma"buyurdu, ben: "Allah'ın Peygamberi Dâvûd (a.s.)'ın orucu ne kadardır?" dedim: "Seneninyarısı'"buyurdu." demiştir.

Abdullah (r,a.) yaşlandığında: "Keşke Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kolaylık olarak verdiği ruhsatı kabul etseydim." der dururdu. [773]

742-) Abdullah b. Amr (r.a.): "Rasûlüliah (s.a.v.): "Kur'ân'ı bir ayda oku" buyurdu: "Ben daha fazla okuyabilirim" dedim, sonunda: "Yedi günde oku daha fazla ileri gitme" buyurdu" demiştir. [774]

743-) Abdullah b. Amr b. el-Âs (r.a.): "Rasûlüliah (s.a.v.) bana: "Ey Abdullah, sen falanca gibi olma! Gece namaz kılıyordu sonra gece namazını terk etti." buyurdu." demiştir. [775]

744-) Yine Abdullah b. Amr (r.a.)'dan gelen bir başka rivayette: "Dâvud (a.s.y m orucu gibi oruç tut Bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı. Kendisi düşmanla karşılaştığında da kaçmazdı." Bu Yurdu, ben: "Ey Allah'ın Peygamberi, bu güzel sıfatları bana kim kazandırabilir ki?" dedim. (Komışmamn sonunda) Rasûlüliah (s.a.v.) iki defa: Senenin tümünde oruç tutanın orucu yoktur." buyurmuştur[776]

745-) Abdullah b. Amr (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamr (s'a-v-)f bana; "Sen yıl boyu oruç tutup gece namaz mı ?" buyurdu: "Evet" dedim: "Eğer sen böyle yaparsan gözayıflar, yorulur kalırsın. Yıl boyu oruç tutanın orucu olmazi Üç güne bir oruç bir yıl oruç gibidir." buyurdu: "Ben, bundan daha fazlasını yapabilirim?" dedim: "Davud (a.s.)'ın orucunu tut, bir gün oruç tutar bir gün ara verirdi. Kendisi düşmanla karşılaştığında geri kaçmazdı" buyurdu"[777]

746-) Abdullah b. Amr b. el-Âs (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah'a en sevimli gelen namaz Dâvûd {a.s.)'m namazıdır. Aiiah'a en sevimli gelen oruç da Davud'un orucudur. Kendisi gecenin yarısını uyur üçte birinde namaz kılar altıda birinde yine uyurdu. Bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı, "buyurmuştur. [778]

747-) Abdullah b. Amr (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.)'e benim tuttuğum oruç söylenmiş, o da evime geldi, Kendisi için hurma lifi ile doldurulmuş bir yastık serdim ama o, yere oturdu yastık aramızda kaldı. Arkasından: "Her ayda üç gün oruç sana yetmiyor mu?" buyurdu: "Ey

Allah'ın Rasûiü" dedim: "Beş gün"buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûiü" dedim: "Ey Allah'ın Rasûiü11 dedim: "Dokuzgün' buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûiü" dedim: "On bir gün" buyurdu ve arkasından: "Davud (a.s.)'ın orucunun üzerinde oruç olmaz, yılın yansıdır, bir gün oruç tut bir gün ara ker" buyurdu"[779]

748-) İmran b. Husayn (r.a.) anlatır. Rasûiüllah (s.a.v.) birisine: "Ey falancanın babası, bu ayın sonunda oruç tuttun mu?" diye sormuş, İmrân (r.a.) da, bunu dinliyormuş, o kimse: "Hayır ey Allah'ın Rasûiü" dedi: "Öyleyse Ramazan çıktığında onun yerine iki gün oruç tut." buyurdu.Kendisinden gelen bir başka rivayette: "Şabanın sonunda oruçtuttun mu?"şeklindedir.

(683. hadiste bir kimsenin Ramazan'dan bir iki gün önce oruç tutması yasaklanmıştır. Ancak bir kimsenin her ayın sonunda oruç tutma adeti varsa buna müsade edilmiştir. Efendimiz (a.s.) ayın sonlannda oruç tutma adeti olduğu İçin söz konusu sahabiye Ramazan'dan önce oruç tutup, tutmadığını sormuştur, yoksa doğrudan Ramazanı karşılamak için oruç tutup tutmadığını sormak istememiştir, denilmiştir.) [780]

749-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim, inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek Kadir gecesini ihya ederse kendisinin geçmiş günahı bağışlanır." buyurdu" demiştir[781].

750-) İbni Ömer (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ashabından bazı kimselere rüyalarında Kadir Gecesi Ramazan'ın sonlarındaki yedi gecede olduğu gösterilmişti. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Ben sizin gördüklerinizi görüyorum, Kadir Gecesi sonlardaki yedi geceye rastlamıştır. Bu nedenle kim bu geceyi aramak isterse sonlardaki yedi gecede arasın, "buyurdu. [782]

751-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte Ramazan'ın ortasındaki on günde itikâfa girdik. Yirminci günün sabahında (iükâf yerinden) çıkıp bize hutbe verdi ve: "Bana Kadir Gecesi gösterildi, sonra unutturuldum, ama siz onu sonlardaki on gecenin teklerinde arayın.

Yine bana, kendimin {bu gecenin sabahında) su ve çamur içerisinde secde ettiğim de gösterildi. Kim Allah'ın Rasûiü ile itikâfa girmiş ise yerine dönsün."'buyurdu. Biz de (iükâf yenmize) döndük, gökte hiçbir bulut görmüyorduk, bu sırada bir bulut geldi ve Öyle yağmur yağdı ki mescidin tavanı bile aktı. Mescidin tavanı hurma dallarından idi. Sabah namazı kılındı. Rasûlüllah (s.a.v.)'i su ve çamur içerisinde secde ederken gördüm, alnındaki çamurun izlerini bile gördüm." [783]

752-) Ebû Seleme'den. Ebû Said el-Hudrî {r.a.)r şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), Ramazanda ayın ortasındaki on günde İtikafa giriyor, yirminci günün akşamı olup da yirmi birinci günü karşılarken evine dönüyor, kendisi ile birlikte olanlar da dönüyordu. Sonra evine döndüğü gecenin içinde bulunduğu bir ayda mescide kaldı ve halka hutbe verdi, Allah'ın dilediği kadar emirler verdi ve arkasından şöyle buyurdu: "Ben, bu on günde itikafa giriyordum. Sonra bana, son on günde de itikafa 9irme fikri doğdu, Kim benimle itikafa girmiş ise itikat yerinde kalsın. Ben, bu Kadir Gecesini rüyamda gördüm ama sonra unutturuldum. Siz onu son onlardaki teklerde arayınız. (Kadir Gecesi rüyamdabana gösterildiğinde) kendimi su ve çamur içerisinde secde ediyor gördüm" derken bu gecede şiddetli yağmur yağdı. Yirmi birinci gece Hz. Peygamber (s.a.v.)'in namaz kıldığı yerde mescidin tavanı aktı. Rasûlüliah (s.a.v.)'i gözlerimle gördüm. Kendisine baktım, yüzü yağmur ve çamur içerisinde sabah namazından ayrıldı"[784]

753-) Âişe (r.a.)'dan. Rasûlüliah (s.a.v.): "Kadir gecesini Ramazanın sonlarındaki on gecede arayınız"buyurmuştur.

(Kadir Gecesi, hüküm ve takdir gecesi anlamına geldiği gibi, değerli, şerefli, yüce anlamına da gelmektedir. Bu gece adına Kur’ân'da bir sure mevcuttur. «Şüphesiz biz Onu (Kufân'ı) Kadir Gecesi'nde İndirdik. Kadir Gecesi'nin ne olduğunu sana bildiren nedir? Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır. O gecede her türlü emirden dolayı Rablerinin izniyle Melekler ve Cebrail yere iner. O gece selâmettir, esenliktir. Fecrin doğuşuna kadar devam eder.» (Kadr: ı-5) ayette bildirilen "bin ay" bazı âlimlerce çokluk ifadesi içindir. (Feöm'i-Kadir, şevkâ™, v. 555)

Böyle değerli bir gecenin, hangi gece olduğu konusunda kırkın üzerinde görüş vardır. (FethuVKadır, v. 555) Gece sanki özellikte belirli bir vakit

içerisinde tayin edilmemiştir. Bunun hikmeti agkör. Zaten Yüce Allah, insanlar devamlı gayret göstersin diye, nzasını, Îsm-İ Âzamini, orta namazı, tevbenin kabulünü., kişinin Öleceği vakti, Cuma'daki icabet vaktini, gecedeki icabet vaktini gizlemiştir. (Tefam Kebir, xxxi. 27, zâdu'i-Mesîr, ibn cevzî, v. 276)

Kadir Gecesi hakkında gelen rivayetlere göre bu gece Ramazan'm 1.17.18.19.21. 23. 25. 27. 29. geceleri içerisindedir. Yine Hz. Peygamber (s.a.v.)'e Kadir Gecesi sorulduğunda: "O, Ramazan'ın tümünün içindedir, "buyurmuştur. (Ebû Dâvûd, Ebvabu şehri Ramazân: 3Zi) Son on gecede olabileceği gibi bütün tek gecelerde olduğu da belirtilir.

Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) "Kim tamamen bir seneyi ihya ederse Kadir Gecesi'ne isabet eder." demiştir. {Ebû Dâvûd, Ebvâb-u şehri Ramazân: 316) Bu nedenle Ebû Bekir el-Cessâs ve bir kısım Hanefîler Kadir Gecesinin senenin içerisine yayıldığını belirtmişlerdir. (Ahkâmui-Kur'ân, Cessâs, v. 374) İmam-ı Azam'ın da bu görüşte olduğu söylenir. Ancak diğer rivayete göre İmam-ı Azam Kadir Gecesi, Ramazan'm başında veya sonunda gelebilir demiştir. (Umdetu'i-Kân, ix. 206)

Kadir Gecesi'nin hangi gecede olduğunu belirten hadisîerdeki ifadelerin kapalı olduğu görülür "geriye kalan dokuzuncu gece" gibi şimdi biz ayın 29 veya 30'dan hanginin 0-lacağmı bilemediğimizden geriye kalan 29 günden mi? yoksa 30 günden mi? belirsizdir.

Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim Kadir Gecesi cemaatle namaz kılarsa, ondan büyük nasibini almış olur." buyurmuştur. (Muvatta, İtikaf: 17)

Kadir Gecesi'nin her yıl ayn geceye rastladığı ve senenin bütün geceleri içerisinde değiştiği veya en azından Ramazan gecelerinin içerisinde değiştiği belirtilmiş, böylece bütün rivayetler toplanılrnışbr. Buna göre rivayetlerin farklılığı çelişki teşkil etmez, bunlar her ayn bir yılın Kadir Gecesi'ni gösterir, denilmiştir. (Şetttu Müslim, Nevevî, vn. 297)

Yukanda belirtildiği gibi bu gecenin kesin olarak zamanının beti itilmemesinin hikmeti, insanları devamlı canlı tutmaktır. Bu nedenle İbni Mes'ûd (r.a.)'ın yukarıdaki geçen "Kim tam bir seneyi ihya ederse Kadir Gecesi'ne isabet eder." şeklindeki sözü Ubey b. Ka'b (r.a.)'a söylendiğinde: "AJiah, ona rahmet etsin, aslında kendisi de bunun Ramazan ayında olduğunu bilmektedir. Ancak halkın buna güvenip de tembelleşmelerini

istemediğinden dolayı o böyle söyledi." demiştir. (Ebû Dâvûd, Ebvâbu ŞehriRamazhan: 316,Tirmizİ, Savm: 71)

Kadir Gecesi Kur'ân'ın indirildiği gecedir. (KacJr: i) Kur''ân ise Ramazan ayında indirilmiştir. (Bakara: 185) Aslında Kur'ân 23 yıllık bir süre içerisinde parça parça olarak indirildi. Kadir Gecesi'nde indirilmesi ise indirilmeye başlanılmasından dolayıdır veya Levh-i Mahfuz'dan yakın semaya toptan indirilmesidir.

Bu açıklamalardan anladığımız; Bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi'nin hangi gecede olduğu, insanları tembelliğe sürüklememesi için sabit bir tarih üzerinde bildirilmemiştir. Her geceyi Kadir Gecesi gibi değerlendirmemiz özellikle de Ramazan ayının bütün gecelerini canlı tutmamız gerekir. Sadece 27. geceyi ihya ederek diğerlerinde boş durmak uygun olmaz. "Her geceyi Kadir, her geleni Hızır bil" atasözü de bu konuya çok güzel bir şekilde ışık tutmaktadır. Madem ki Kadir Gecesi Kur'ân-ı Kerim'in indiği gecedir, o halde üzerimize Kur'ân'ın indiği, Kur'ân'] yaşadığımızı hissedip içimize sindirdiğimiz her gece bizim için bir Kadir Gecesi'dir.

Alimlerin üzerinde ittifak ettiği bir husus da Kadir Gecesi'nin değerli ve şerefli olmasının sebebi, geceden değil, gecede bulunan şeyden dolayıdır. Bu gecede Kur'ân indirildiğinden Kur'ân'ın yüceliği nedeniyle gece değer kazanmıştır. Dolayısıyla Kur'ân'ı üzerimize indirip, sindirebiidiğimiz her gece Kadir Gecesi olacaktır) [785]

14-) İtîkâf Bölümü

(Kitâbu'l-İ'tikâf)

(İtikafın sözlük anlamı bir yerde ayrılmadan beklemek, demektir. Dini terim olarak cemaatle namaz kılınabilen bir mescidde oruçlu olarak itikafa niyet edip beklemek demektir. İtikaf üç kısımdır:namazı beklemek namazda durmak gibidir. 299. hadiste de mescidde bulunan kimse için melekleri dua ettiği anlatılmıştı.

Bir mescidde ders halkası kurulup Allah'ın Kitabı, Rasûfünün sözleri müzakere edilirken, bunun yanma itikaf niyetini ekleyerek hem İtikaf hem de Allah'ın Kitabını okuma ibadetini birleştirme uygulamaları gözardı edilmemelidir. Müstehap itikafın süresi ve zamanı sınırlı değildir. İsteğe bağlıdır.

İtikaf ibadeti Hz. İbrahim (a.s.)'dan bu yana yapılagelmiştir. (Bakara: 125) 1121. hadisten anlaşıldığına göre her ne kadar İbrahim (a.s.)'ın dini tahrif olsa da Cahiliye Dönemi'nde de itikaf mefhumu mevcuttu.) [786]

754-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Ramazan ayının sonundaki on gecede itikafa girerdi. [787]

755-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Aişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in vefat edene kadar Ramazan'ın son on gününde itikafa girdiği, kendisinin vefatından sonra da hanımlarının itikafa girdiği rivayet olunmuştur. [788]

756-) Hz. Aişe (r.a.)'dan: "Hz. Peygamber (s.a.v.) itikafa girmek istemişti. İtikafa girmek istediği yere gittiğinde baksa ki birtakım çadırlar gördü: Aişe'nin cadın, Hafsa'nın cadın, Zeyneb'in cadın idi. Bunun üzerine: "Böyle yapmakta iyibirşeyyaptığınız/ mı zannedersiniz?11'buyurdu, oradan aynlıp, itikaf etmedi, nihayet Şevval ayında on gün itikaf etti."

(Efendimiz (s.a.v.)'in hanımlarının bu davranışlanna karşı gösterdiği tutumu birkaç anlama yorulmuştur: Halk arasında itikafın farz anlaşılacağından böyle söylemiş, kendisi de o yıl Ramazan'da itikafa girmemiştir. Yahut kadınların mescidde itikafta bulunmalarına karşı çıktığı için böyle yapmıştır. Ya da mescidde sıkıntı doğuracağından dolayıdır. Veya hanımları arasında rekabet olduğunu sezmiş, bu nedenle böyle davranmıştır.) [789]

757-) Hz. Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Ramazan ayının (son) onu girdiğinde uçkurunu sıkı bağlar, gecesini ihya eder, ailesini de uyarırdı." demiştir. [790]

15-) Hac Bölümü

(Kitâbu'l-Hacc)

758-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Bir kimse Rasûiüllah (s.a.v.)'e: "İhrama girmiş bir kişi hangi elbiseyi giyebilir?" diye sordu. Rasûiüllah (s.a.v.) de şöyle buyurdu: "Ne sarık sarınız, ne bornoz türü başlıklı elbise, ne don-şalvar, ne gömlek, ne de kapalı mest türü ayakkabı giyiniz. Ancak arkası açık terlik (na'l) türü bir şey bulamaz ise bunların topuktan aşağısını kessin. Ne za'feranla ne vers veren bitki) ile boyanmış bir elbise de giymeyiniz." [791]

759-) İbni Abbas (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.)'i, hutbe verirken işittim, ihramlıyı kastederek: "Don-şalvar giymek, İzar bulamayana; kapalı mest türü ayakkabı da, arkası açık terlik (na'l) türü bir şey bulamayan içindir" buyuruyordu" demiştir[792]

760-) Ya'lâ b. Ümeyye (r.a.) Hz. Ömer (r.a.)'a: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e vahiy inerken bana göstersen." dedim, Hz. Peygamber (s.a.v.) yanında bir bölük ashabı ile (Mekke üe Taif arasındaki) Cirâne'de iken bir adam geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, koku sürünmüş halde iken umre için ihrama giren bir kimse için ne dersin?" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.) bir müddet sustu, kendisine vahiy gelmişti. Bu sırada Ömer (r.a.) Ya'lâ'ya işaret eti. Ya'lâ hemen geldi. Rasûiüllah (s.a.v.)'in üzerinde kendisine gölgelik yapılmış bir kumaş vardı. Ya'lâ başını gölgeliğin içine koydu. Bir de baksa ki, Rasûiüllah (s.a.v.)'in yüzü kıpkırmızı °Jmuş hırıltılı ses çıkarıyordu. Sonra vahyin etkisi giderildi: "Umreden soran kimse nerede?" buyurdu. Adam çağrılıp getirildi, Rasûiüllah ..a ' "Üzerindeki kokuyu üç defa yıka cübbeni de çıkar ve »zerine hacda giydiğin şey/eri umrede de giy" buyurdu. [793]

761-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine halkı için: ul-Huleyfe'yi, Şam halkı için: Cuhfe'yi, Necd halkı için Karnu'l-Menâzil'i,Yemen halkı İçin: Yelemlem'i ihrama girme yeri (mikat) olarak belirledi. Bu yerler aynı zamanda buranın halkı olmayıp da, hac veya

umreye bu yönden gelenlerin de mikatıdır. Bu mikat yerleri ile Mekke arasında olanlar ise bulundukları yerden ihrama girerler, Mekkeliler de Mekke'den ihrama girer." demiştir. [794]

762-) Abdullah b. Amr (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûiüllah (s.a.v.): "Medine halkı, Zü'İ-Huteyfe'de ihrama girer. Şam halkı, Cuhfe'de ihrama girer. Necd halkı, Kam'da ihrama girer

Rasûiüllah (s.a.v.)'in, Yemen halkı, Yeiemlem'de ihrama girer, diye buyurduğu da bana ulaştı"[795]

763-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan: "Rasûiüllah (s.a.v.)'in telbiyesi "Lebbeyk Allahümme Lebbeyk. Lebbeyke Lâ Şerike Leke Lebbeyk. İnne'hHamde ve'n-Ni'mete Leke ve'i-Müfk. Lâ Şerike Leke («Allah'ım davetine icabet ettim, davetine icabet ettim. Senin hiçbir ortağın yoktur. Sana icabet ettim. Şüphesiz hamd, nimet ve hakimiyet senindir. Senin hiçbir ortağın yoktur)" şeklindedir." [796]

764-) İbni Ömer (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.)'i saçını yapışkan bir madde ile birbirine toplamış yüksek sesle telbiye getirirken dinledim." demiştir. [797]

765-) Yine İbni Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) mescidin yanından başka bir yerde telbiye getirmedi." demiştir. Kendisi mescidden, Zü'1-Huleyfe'deki mescidi kasdetmiştir. [798]

766-) İbni Ömer (r.a.)'a: "Senin, tavaf ederken sadece Yemen tarafındaki iki kenara (Rökn-ö YemânîYe) dokunduğunu gördük. İhramda da tabaklanmış deriden terlik giyer gördük, san boya ile boyandığını gördük, Mekke de iken halk hilali gördüklerinde (zm-mcce'nin başmda) ihrama girerken senin Arafeden bir önceki gün (züi-mcce'nin 8. günü) ihrama girdiğini gördük" denildi. Abdullah b. Ömer (r.a.): "Şöyle açıklayayım, Kabe'nin kenarları hususunda Rasûiüllah (s.a.v.)'i sadece Yemen tarafındaki iki köşeye (Rükn-üdokunurken gördüm. TabakJanmış deriye gelince, ben Rasûiüllah (s.a.v.)'i üzerinde tüyleri kalmamış deriden terlik giydiğini ve bunun içinde de abdest aldığını gördüm dolayısıyla ben bunu giymeyi severim. Sarı boyaya

gelince, ben Rasûlüllah (s.a.v.)'i bununla boyandığını gördüm bu nedenle ben bununla boyanmayı severim. Hilal konusuna gelince, ben Rasûlüllah (s.a.v.)'i bineğinin kendisini götüreceği zamana kadar (Arafat'a çıkmaya hareket edene kadar) ihrama girmediğini gördüm" demiştir. [799]

767-) İbni Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i Zü'1-Huleyfe'de devesine bindiğini, devesi kalkıp doğrulana değin telbiye getirdiğini gördüm." demiştir.

(Teibiye: Lebbeyk Allahümme Lebbeyk...demektir. 763 ve 838. haclisllere bakınız.) [800]

768-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a,v.) İhrama girerken ihramı için, (traş oiup, şeytan taşladıktan sonra) Kabe'yi' tavaf etmeden önce ihramdan çıkarken, ihramdan çıkışı için kendisine' koku sürerdim." demiştir. [801]

769-) Hz. Aişe (r.a.)î "Rasûlüllah (sia.v.ye ihrama girerken, İhramdan gkarken ellerimle (kanşık kotu) zerîre kokusu sürerdim." demiştir. [802]

770-) Aişe (r.a.): "Hz, Peygamber (s.a.v.)'in ihramda iken saç ayrımındaki kokunun parıltısını sanki görür gibiyim" demiştir. [803]

771-) Hz. Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e bulabildiği en güzel kokuyu kendisine sürerdim. Öyleki kokunun parıltısını sakal ve sa-Ç'nda hissederdik." demiştir.[804]

772-) "Rasûlüilah (s-a-v-)'e koku sürerdim, kendisi arını dolaşır (onlarla birleşir) sonra sabahleyin ihrama girmiş sırada ihramından kokular yayılırdı." demiştir.iken (avladığı) yaban eşeği hediye etmiş fakat Rasûlüllah kabul etmemiş. Yüzündeki üzüntüsünü görünce: "Biz onu ihramit olduğumuz için sana geri verdik, "buyurmuştur.

(Ebvâ ve Biveddân, Mekke ile Medine arasında bir yer ismidir. Bir sonra gelecek cilan hadiste ihramlının av etinden yiyebileceği hükmü çkarken, bu hadiste Efendimiz kendisine getirilen avı ihramSı olduğu için geri çevirmiştir. Bunun sebebi için, ihramlı olanlara, av kendileri için avlanmadığından dolayı caiz olmuştur. Bu hadiste ise söz konusu avın Rasûlüllah (s.a.v.)'e niyetle avlandığından dolayı ihramlıya caiz olmadığından geri çevirmiştir, denilmiştir. Bir kısım âlimler ise bu hadisten hareketle her ne olursa olsun bütün hallerde ihramlıya av etinin haram olduğunu söylemişlerdir.) [805]

774-) Ebû Katâde (r.a.), şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte yola çıktık, Kâha mevkiine vardığımızda kimimiz ihramlı kimimiz de ihramsız idi. Arkadaşlanmın bir şeye baktıklarını gördüm, o tarafa baktım ne göreyim yaban eşeği. Hemen atımı eğerleyip mızrağımı alarak bindim ama kırbacım düşüverdi. Arkadaşlarıma: "Kırbacımı alıverin" dedim. Kendileri ihramlı idiler, bu yüzden: "Vallahi sana bu konuda yardım edemeyiz" dediler. Ben de inip kendim aldım, atıma bindim ve bir tepenin gerisinde yaban eşeğine arkasından yetişip mızrağımla yaralayıp kestim. Daha sonra arka-daşlanma getirdim. Arkadaşlanmın bir kısmı: "Yiyiniz" dedi. Bir kısmı da: "Yemeyiniz" dedi, Hz. Peygamber (s.a.v.) ilerimizde idi, atımı mahmuzlayıp kendisine yetiştim: "Helaldir, buyurdu"[806]

775-) Ebû Katâde (r.a.) anlatır: "Hudeybiye yılında Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte yola çıktık. Arkadaşlarım ihrama girdi fakat ben girmemiştim. Bu Sırada (Mekke Üe Medine arasında bulunan) Gaykâ'da düşman OİĐdu-ğu haberini aldık. Bunun üzerine o tarafa gönderildik. Arkadaşlarım bir yaban eşeği görmüş, birbirlerine gülüyorlardı. Ben de baktım, onu gördüm. Hemen atımı üzerine salıp vurarak yakaladım. Arkadaşlarımdan yardım istedim (ihramlı olduklarından) bana yardım etmek istemediler. Sonunda bu avdan hepimiz yedik. Düşman bizi Rasûlüllah'ın bulunduğu hattan keser endişesiyle dönüp Rasûlüllah (s.a.v.)'e ulaştım. Yolda atımı kah koşturuyor kah kendi yürüyüşüne bırakıyordum. Bu sırada gece yarısı Gıfâr kabilesinden bir kimse ile karşılaştım: "Rasûlüllah (s.a.v.)'i nerede bırakmıştın?" dedim: "Ta'han'da. Kendisi Sukyâ'da öğle uykusuna yataCağını Söylemişti." dedi. (Ta'han: Mekke yolu üzerinde subaşıdır. Sukyâ ise Mekke ile Medine araanda bir koydur.) Nihayet Rasûlüllah

(s.a.v.)'e ulaşıp yanına geldim ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, ashabın beni gönderdiler, sana Allah'ın selâm, bereket, ve rahmetini söylüyorlar. Şu anda kendileri düşmanın sizinle aralarındaki hattı kesmesinden endişe ediyorlar. Onları beklesen." dedim. O da bekledi, ben: "Ey Allah'ın Rasûlü, yaban eşeği avladık, yanımda geri kalanı vardır?" dedim. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) ashabına: "Haydigelin, yiyin, "buyurdu. Kendileri bu sırada ihramlı idiler. [807]

776-) Diğer bir rivayette ise: "Rasûlüllah (s.a.v.)'e geldiklerinde: "Bu ava saldırmasını sizden emreden veya avı işaret eden biri var mıdır?" buyurdu. Onlarda: "Hayır." dediler. Rasûlüllah (s.a.v.): "O halde onun etinden geri kalanını yeyiniz." buyurdu.

(İhramda iken avlanmanın yasaklığı konusunda Allah şöyle buyurur: «Ey îman edenler, ihramda iken av öldürmeyiniz. Sizden kim bilerek öldürürse öldürdüğünün dengi olan bir hayvan cezası vardır. İçinizden iki adi! kişinin karar vereceği, Kabe 'ye ulaşacak bir kurban yahut yoksuilan doyurma keffareti ya da buna denk oruçtur.» (Maide: 95) [808]

777-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Beş hayvan vardır ki bunların tümü fâsıktir, harem bölgesinde bile öldürülür. Bunlar karga, çaylak, akrep, fare, saldırgan köpektir, "buyurmuştur. [809]

778-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Beş hayvan vardır ki bunlar harem bölgesinde iken de ihramlı iken de öldürülmesinde bir sakınca yoktun Fare, akrep, karga, çaylak ve saldırgan köpek"[810]

779-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hafsa (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Beş hayvan vardır ki bunların tümü fâsıktır, öldürülmelerinde bir sakınca yoktur: Akkarga, çaylak, fare ve saldırgan köpek"

Diğer bir rivayette ise: "Alamazda öldürülmesinde de bir sa yoktur" ilavesi vardır.

(Bu hayvanlara fâsık denilmesinin sebebi kelimenin sözlük anlamından dolayıdır. Fâsık, keiime anlamı olarak çıkan demektir. Bu hayvanların harem bölgesinde bile öldürülmesine müsade edildiğinden dolayi öldürme yasağı içerisinden çıkan hayvanlar olduğu için fâsık (=çıkan) denilmiştir. Yahut da İnsanlara zararları dokunup faydalı olmaktan çıktıklarından dolayı da fâsık denilmiştir.

Söz konusu hayvanların hadiste beş tanesi zikredilmişse de, diğer hadislerde başka hayvanların zikredilmesi nedeniyle sayı sekize kadar çıkmaktadır. Diğer hayvanlarla birlikte öldürülmesi bildirilen hayvanların başlıcaları şunlardır: Akrep, yılan, fare, keler, çaylak, karga, alaca karga, saldırgan köpek.

Hadiste bildirilen hayvanların dışındaki zararlı hayvaniar da buna kıyasla öldürülebîlir, denilmiştir. Söz gelimi çaylağa kıyasla kartal, şahin; saldırgan köpeğe kıyasla aslan, kaplan, sırtlan, pars vs.Bir kısım âlimler ise öldürülebiiir hayvanlann sadece hadislerde bildirilenlerle sınırlı olduğunu söylemişlerdir. Ancak değişik hadislerde farklı hayvanîann zikredilmesi öldürülecek hayvanlann sınırlı olmadığını gösterir. Zarar verme ve saldîrgan olma ortak özellikleri olduğu için bunlara benzeyenler de zararlı olduğu sürece öldürülür.) [811]

780-) Ka'b b. Ucre (r.a.) anlatır: "Hudeybiye'de Rasûtüilah (s.a.v.) başımın ucunda durdu, bu sırada başımdan bitler uçuşuyordu. Bunun üzerine: "Başındaki haşereler seni rahatsız ediyorlar herhalde?" buyurdu: "Evet" dedim: "O halde başını tıraş et." buyurdu. «İçinizden hasta olan veya başında rahatsızlığı olan kimse oruç, sadaka veya kurbandan olmak üzere fidye verir.» (Bakara: 196) ayeti benim hakkımda indirildi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Üç gün oruç tut, yahut altı fakire bir ferak sadaka verya da kolayına gelen bir kurban kes. "buyurdu.

(Ferak üç sa1 karşılığı ölçü birimidir. Bir sa' yaklaşık üç kg.'dır.) [812]

781-) Yine Ka'b b. Ucre (r.a.)'dan gelen bir başka rivayette ise: "Ayet Özellikle benim hakkımda indi, ama sizi de içerisine alır." demiştir. [813]

782-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), ihramlı iken hacamat olmuştur. [814]

783-) İbni Buhayne (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ihramlı ikenLahyu Cemel'de başının ortasından hacamat oldu." demiştir.(Lahyu Cemei Mekke ile Medine arasında Medine'ye daha yakın bir mevkidir. Hacamat, belirli usullerle vücudun belirli yerlerinden kan almaktır. Hacamat hakkında aeniş bligi için DİA "Hacamat" maddesine veya "Sahîh-i Buharı" Muhtasarı Tecrîd-i Sarih" isimli çalışmamadaki 1964. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [815]

784-) Abdullah b. Huneyn anlatır: "Abdullah b. Abbâs (r.a.) ile Misver b. Mahrame (r.a.) Ebva denilen yerde anlaşmazlığa düştüler. Abdullah b. Abbâs (r.a.): "İhramlı başını yıkayabilir." dedi. Misver (r.a.) ise: "İhramlı başını yıkayamaz." dedi. Bunun üzerine Abdullah b. Abbâs (r.a.) beni Ebû Eyyüb e!-Ensârî (r.a.)'a gönderdi. Kendisini kuyunun başındaki iki direk arasında bir elbise ile perdelenmiş yıkanırken buldum, selâm verdim: "Bu gelen kimdir?" dedi: "Ben, Abdullah b. Huneyn. Abdullah b. Abbâs, beni "Rasûlüllah (s.a.v.) ihramlı iken başını nasıl yıkardı?" diye sormam için sana gönderdi." dedim. Ebû Eyyûb (r.a.) elini elbiseye koyup aşağı indirdi, bu suretle başını gördüm. Sonra kendisine su döken kimseye: "Su dök" dedi. O da başına su döktü. Sonra ellerini öne ve arkaya çekerek başını oğuşturdu: "Rasûlüllah (s.a.v.)'i böyle yaparken gördüm," dedi. [816]

785-) İbni Abbâs (r.a.) anlatır: "Arafat'ta hac sırasında bir adam Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanında vakfe yaptığı sırada birden devesinden düşüp, boynu kırıldı (ve öldü) Hz. Peygamber (s.a.v.): "Su ve Si dr ile yıkayıp iki bez (ihramı) içerisine kefenleyin koku sürmeyin başını da örtmeyin, çünkü o kıyamet günü (ihramıyia) telbiye getirerekdiriltilecektir. "buyurdu."

(İhramda İken vefat eden kimsenin kefenlenmesi konusunda değişücyaklaşrm-lar vardır. İmam Safi, Ahmed b. Hanbel ve bir kısım âlimler yukarıdaki hadisi deli! getirerek İhramda iken vefat eden kimsenin başı açık olarak ihramıyla defnedileceğini söylemişlerdir. Diğer tarftan İmam Mâlik, İmam Azam Ebû Hanife ve bir kısım âlimler ise bu hadisdeki uygulamanın gene! değil özel bir uygulama olduğunu belirterek ihramda

iken vefat eden kimsenin kefenlenmesinde farklı uygulamaya tabi tutulmayacağını belirtmişlerdir.) [817]

786-) Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) Dubâa bintü Zübeyrln yanına girdi ve: "Herhalde haccetmek istemiştin?" dedi. O da: "Vallahi hastalıktan başka hiçbir (mazeret) bulamıyorum" dedi. Bunun üzerine: "Sen hocanı yap ve: "Allah 'im, ihramdan çıkış yerim beni alıkoyduğun yere kadar olsun" diyerek şart koş " buyurdu. (Kureyş kabilesinden oian) °ubâa, (Köleasıih) Mikdâd b. Esved'in hanımı idi." demiştir. [818]

787-) Hz. Aişe (r.a.): "Zü'l-Hiccenin hilalini gözetleyerek Medine'den hacc etmeye çıktık. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim umre için ihrama girmek isterse girsin. Eğer ben de yanımda kurban getirmemiş ofsaydım umre için ihrama girerdim" buyurdu. Müslümanların bir kısmı umre için diğer bir kısmı da sadece hac için ihrama girdi. Ben umre için ihrama girenlerdendim. Arefe günü, bana âdetimi görürken ulaştı ben de durumu Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ilettim: "O zaman umreni bırak saçını çöz ve tara sonra da Hac için ihrama gir" buyurdu. Ben de böyle yaptım. Mina'dan ayrıldıktan sonraki gelen ve Hasbe'de konaklanılan gece geldiğinde kardeşim Abdurrahman b. Ebi Bekr'i (umre ihramına girmem için) benimle gönderdi. Ten'im mevkisine çıktım. Bozduğum umrenin yerine tekrar umre için ihrama girdim." demiştir. (Hadisi Hz. Aişe (r.a.)'dan rivayet eden) Hişam b. Urve: "Başladığı ilk umreyi bozmasından dolayı ne kurban, ne oruç ne de sadaka verme gibi dini bir ceza geldi." demiştir. [819]

788) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Sadece haccetme niyetiyle Medine'den çıktık (Mekke yakınlarındaki) Şerifte bulunduğumuzda âdetim geldi. Bu sırada Rasûlüllah (s.a.v.) yanıma girdi ben ağlıyordum: "Neyin var âdet mi gördün?" buyurdu "Evet" dedim. O da: "Bu, Allah'ın, Â-dem'in kızlarına yazdığı bir yazgıdır. Kalk hacctn gereklerini yerine getir ancak Kabe'yi tavaf etme" buyurdu. Rasûlüllah (s.a.v.) hanımları namına sığır kurban etti" demiştir. [820]

789-) Hz. Aişe(r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte hac zamanındaki hac aylannda ve hac gecelerinde Medine'den haccetmek için gktık (Mekke

yakmiananndaki) Şerifte konakladık. Rasûlüllah (s.a.v.) ashabının karşısına çıktı ve: "Sizden kimin yanında kurbanı yoksa (hac niyetini bozup önce) umre yapmak istiyorsa hac niyetini bozup önce umre yapsın, ancak kurban getirmiş ise hac niyetine devam etsin," buyurdu. Bunun üzerine ashabtan, hac niyetini bozup önce umre yapan da oldu, yapmayan da oldu. Rasûlüllah (s.a.v.) ve ashabından bir kısım kimseler ki bunlar kurban getirme imkanına sahip kimselerdi, yanlarında kurbanlarıolduğundan umre yapamadılar. Sonra Rasûlüllah (s.a.v.) benim yanıma girdi, ben de ağlıyordum: "Ey kadın, seni ağlatan nedir?" buyurdu: "Ashabına söylediğin sözünü duydum, ben umre yapmaktan alıkonuldum." dedim: "Neyin var?"dedi: "Namaz kılamam" dedim: "Sana zararı yok. Çünkü sen Âdem'in kızlarından bir kadınsın. Allah, onlara yazdığı yazgıyı sana da yazdı. Haccını yap belki Allah seni umre ile de nzıkiandınr."buyurdu. Neticede hacılarla Arafat'a çıktık, farz tavafı yaptım, sonra Mina'dan son dönüşte beraber yola gktım. Muhassab'a indiğinde kendisiyle biz de inip konakladık. (Kardeşim) Abdurrahman b. Ebî Bekr'i çağırıp: "Kardeşinle harem sınırlarından çık, umre için ihrama girsin (umreden) sonra ihramdan çıkın ve buraya gelin, ben gelene kadarikinizi burada bekliyorum."'dedi. Umre için yola çıktık, ihram yerinden ayrılıp, tavafı da bitirdikten sonra seher vakti yanına geldim: "Umreyi bitirdiniz mi?" buyurdu: "Evet" dedim. Ashabına Medine'ye hareket etmelerini bildirdi, arkasından halk hareket edip Medine'ye doğru yürüdü." [821]

790-) Yine Hz. Aişe (r.a.)'dan gelen bir başka rivayette ise: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte sadece hacc etmek fikriyle yola çıktık. Mekke'ye geldiğimizde Kabe'yi tavaf ettik. Hz. Peygamber (s.a.v.) kurban getirmeyenlerin ihramdan çıkmasını emretti, bunun üzerine kurban getirmeyenler ihramdan çıktı. Hanımları da kurban getirmediklerinden ihramdan çıktılar. Safiyye de: "Hac kervanını Medine'ye hareketten alıkoyduğumu zannediyorum." dedi. (Çünkü veda tavafını yapmadan adeti gelmişti.) Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Hayda! Sen kurban bayramı gününde farz tavafını yapmadın mıydı?" buyurdu: "Evet yaptım" dedi: "Öyleyse sorun yok, haydi yola koyul" buyudu. [822]

791-) Abdurrahman b. Ebi Bekir (r.a.)'dan. Hz. Peygamber kendisine Hz. Aişe (r.a.)'yı bineğinin arkasına bindirip Ten'im'den ihrama gi-np umre

yaptırmasını emretmiştir. [823]

792-) Câbir b. Abdullah (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ve as~ abl hac için ihrama girmiş ve Hz. Peygamber (s.a.v.) ile Talha'nın dışındahiçbir kimsenin yanında kurbanı yoktu. Ali de (görevli gittiği) Yemen'den yanında kurbanı ile geldi ve: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in girdiği ihram şekliyle ihrama girdim" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v,) yanında kurbanı oianiarın dışındaki ashabına, hac niyetiyle girdikleri ihramlarını umreye çevirmelerini, tavaf edip tiraş oiarak ihramdan çıkmalarını emretti. Onlar da: "Eteklerimizden meni damlar haldeyken Mina'ya mı gideceğiz?" dediler. (Burada söylenilmek istenilen, bir kimse hac !çln Mekke'ye gelip, ihrama girdiğinde hac ibadeti bitene değin ihramlıya haram şeyler hiçbir zaman helâl olamaz, bunun en üst noktası da cinsi birleşmedir. Ashab ihrama girmiş, şimdi de bu ihramdan çıkmalan bir süre ihramsız dolaşmaları isteniliyordu, bunu biraz yadırgamışlardı) Bu söz Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ulaştı, o da: "Geçmişte size emrettiğim şeyin durumunu önceden biiebiiseydim, ben de kurban getirmezdim. Eğer yanımda kurban olmasaydı, ben de ihramdan"buyurdu.

(Geçmişte size emrettiğim şeyin durumu demek "şimdi öğrendiğim hac aylarında umrenin de yapılabileceğini önceden öğrenebilseydtm." demektir.) [824]

793-) Cabir b. Abdullah (r.a.), şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.), Ali'ye ihramında kalmasını emretti. Ali b. Ebû Talib, Yemen'deki görevinden gelmişti. Hz. Peygamber (s,a,v.), kendisine: "Ey Ali ne ile ihrama girdin?"'buyurdu: "Hz, Peygamber (s.a.v.)'in girdiği ihram ile" dedi: "Kurbanını getir ve ihramlı kal" buyurdu. Ali de kurbanını getirdi." [825]

794-) Câbir b. Abdullah (r.a.)'dan. Sürâka b. Mâlik b. Cu'şum (r.a.) Rasûlüliah (s.a.v.)'le Akabe Cemresi'ne taş atarken karşılaşmış ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, hac aylarında umre yapmak sadece size mahsus bir şey midir?" demiş, o da: "Hayır, sonsuza «^Aenfcase "buyurmuştur. [826]

795-) Hz, Aişe (r.a.)'dan. Kureyş ve Kureyş'e tâbi olanlar Müzdeiife'de vakfe yaparlar, kendilerine: "Hums" adı verilirdi. Bu arada diğer Araplar ise Arafat'ta vakfe yaparlardı. İslâm gelince, Allah Peygamberine Arafat'a çıkıp orada vakfe yapmasını emretti. İşte bu emir: «Sonra insanların dönüp geldikleri yerden, siz de dönüp geliniz...» (Bakara: 199) ayetindedir." [827]

796-) Cübeyr b. Mut'im (r.a.) anlatır: "Devemi kaybetmiştim, arefe günü aramaya çıktım, bir de baktım ki Hz. Peygamber (s.a.v.) Arafat'ta vakfe yapmaktadır, ben: "Vallahi, bu Hums'dur, onun buradane işi var?" dedim.

(Bilindiği gibi Hz. İbrahim (a.s.) haccın nasıl yapılacağını etrafındakilere Öğretmiş, ondan sonra geien nesiller hac ibadetinin şeklini kısım kısım bozup değiştirmişlerdir. Bu değişikliklerden birisi de güya İbrahim (a.s.)'ın yakınları Arafat'a vakfeye gitmeyip Mekke'de harem sınırlarında vakfe yaparlar, düşüncesidir. Bu kimselere de "Hums" denilmiştir. (Bir önceki hadise bakınız) Bir nevi ruhban aristokrat sınıf oluyor. Kureyş kabilesi kendilerinin Hums olduğunu iddia ederdi, Efendimiz (a.s.) hac konusunda, İbrahim (a.s.)'ın uygulamalarına ters düşen keyfi birtakım davranışları kaldırdığı gibi "Hums" uygulamasını da kaldırmıştır. Cahiliye uygulamalarından bir diğeri de güya Kabe'yi tavaf eden kimseler kendi elbiseleri ile tavaf edemezler, ancak Hums olan kimselerin elbiselerini giyerek tavaf edebilirlerdi. Hums olan erkek veya kadın hac için gelenlere iltifat oiarak tavaf süresince elbiselerini verirler, böylece tavaf yapmış olurlardı. Eğer hacılar Hums kimselerden elbise alamazlarsa kendi elbiseleriyle tavaf edemeyeceklerinden dolayı çıplak olarak tavaf etmeleri gerekirdi.) [828]

797-) Ebû Musa (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüliah (s.a.v.)'in yanına geldim, kendisi Bahtâ'da devesini çökertmiş konaklıyordu: "İhrama ne niyetle girdin?" buyurdu: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ihrama girdiği niyetle" dedim: "Kurbanlık getirdin "buyurdu: "Hayır" dedim: "O zaman, Kabe'yi tavaf et Safa ve Merve arasını say et sonra da ihramdan buyurdu, Ben de Kabe'yi tavaf ettim, Safa ve Merve arasını say ettim sonra kabilemden bir hanımın yanına geldim. Başımı tarayıp yıkadı. Ebû Bekir'in halifeliği dönemlerde halka bu şekilde fetva veriyordum, Ömer'in halifeliği dönemde de halka bu şekilde fetva veriyordum ki, bir haç mevsiminde ayakta

dururken bana bir kimse geldi ve: "Müminlerin Emirtnjr., hac ibadeti konusunda yeni bir şey getirdiğini bilmiyorsun herhalde" dedi. Ben de: "Ey insanlar, her kime bir fetva vermiş isek biraz yavaş olsun. Bakın işte Müminlerin Emin yanınıza gelmektedir, kendisinin diyeceklerine uyunuz" dedim. Yanımıza geldiğinde: "Ey Müminlerin Emiri, hac ibadeti konusunda getirdiğini yeni bir şey nedir?" dedim: "Eğer, Allah-m kitabın alırsak Allah: «Hac ve umreyi, Allah için tamam yapınız buyurmuştur. (Bakara:196) (Allah başlanılan bir şeyin tamamlanmasını emretmektedir.) Eğer Peygamber'imizin (s.a.v.)'in sünnetini aiırsak Hz. Peygamber (s.a.v.), kurban kesene değin ihramdan çıkmamıştır." dedi."

Diğer bir rivayette ise şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), beni Yemen'e göndermişti. Kendisinin hacc yaptığı yılda onunla buluştum. Rasûlüllah (s.a.v.), bana: "Ey Ebû Musa, ihrama girdiğinde nasıl niyet ettin?" buyurdu: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ihrama girdiği niyetle ihrama girdim" dedim: "Kurbanlık getirdin mi?" buyurdu: "Hayır" dedim: "Haydi git. Kabe'yi tavaf et Safa ve Merve arasını say et sonra da ihramdan buyurdu"[829]

798-) İmrân b. Husayn (r.a.): "Allah'ın Kitabında hacda, umreden de faydalanmayı belirten ayet indirilmiştir. Biz bu şekilde bir haca Rasûlüllah (s.a.v,) ile birlikte yaptık, Kur'ân'da bunu haramlayan hiçbir hüküm indirmemiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) de bunu yasaklamadı, neticede vefat etti. Ama bir kimse kendi görüşü ile dilediğini yapıp söylüyor" demiştir. [830]

799-) İbni Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) veda haccında umre ile haca birleştirerek temettü haca yaptı ve Kabe'ye kurban getirdi. Zü'i-Huleyfe mevkisinden yanındaki kurbanı önüne kattı. Rasûlüllah (s.a.v.) (burada hac işine) başladı ve umre için telbiye getirdi, sonra da hac için telbiye getirdi. Halktan Kabe'ye kurban kesenler kurbanlarını önüne kattı, kimisi de Kabe'ye kurban getirmemişti. Hz. Peygamber (s.a.v.) Mekke'ye geldiğinde halka: "Sizden kim Kabe'ye kurban getirdiyse haccını tamamlayana değin ihramlıya haram olan şeyler kendisine helâl olmaz. Kim kurban getirmediyse Beytullah'ı tavaf edip Safa ve Merve'yisay etsin, saçını kesip ihramdan çıksın. Sonra da hac için ihrama girsin. Kim kesecek kurban

bulamaz ise hac süresinde üç gün, evine döndüğünde de yedi gün oruç tutsun, "buyurdu." demiştir.

(Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurur: «Hac ve\umreyi Allah için tamamlayın. Eğer engellenmiş olursanız kolayınıza gelen kurban kesin- Kurban yerine varıncaya kadar saçınızı kesmeyiniz... Güvene kavuştuğunuz zaman umre ile haca birleştirerek umreden de istifade etmek isteyen kolayına gelen kurbanı keser. Kurban kesemeyen ise hac süresinde üç gün, döndüğünüzde de yedi gün oruç tutar bu tam olarak nn gündür. Bu ailesiMescid-iHaram'da oturmayanlar içindir.» (Bakara: ı%)[831]

800-) Urve b. Zübeyr'den, o da Âişe (r.a.)'dan. İbni Ömer (r.a.), tarafından rivayet edilen bir önceki hadiste anlatılan; Hz. Peygamber (s.a.v.)'irı umre ile birlikte hac yaptığı ve kendisiyle birlikte halkm da temettü haccı yaptığı Âişe (r.a.)'dan da bildirilmiştir. [832]

801-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hz. Hafsa (r.a.)'dan. Kendisi: "Ey Allah'ın Rasûlü, Sen umrenden dolayı ihramdan çıkmazken, umre ile ihramdan çıkan kimselerin durumu nedir?" demiş, o da: "Ben saçımı toparlayıp yapıştırdım, kurbanımı belirledim, artık kurbanımı kesene değin ihramdan çıkamam, "buyurmuştur. [833]

802-) Nâfî'den. Abdullah b, Ömer (r.a.) kargaşa (fitne) döneminde umre niyetiyle Mekke'ye giderken: "Eğer Kabe'ye ziyaretten alıkonulur-sam, Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte yaptığımız gibi yaparım" dedi ve umre için ihrama girdi (hac için ihrama girmedi.) Çünkü Rasûlüllah (s.a.v.) de Hudeybiye yılında (hac için değil) umre için ihrama girmişti. Daha sonra Abdullah b . Ömer durum değerlendirmesi yaptı (hacdan alıkonulma nedeniyle

ihramdan çıkma ile umreden alıkonulma nedeniyle ihramdan çıkmayı kastederek): "Bunlarınikisinin de hükmü aynıdır" dedi ve arkadaşlarına döndü: "Bunların ikisinin de hükmü aynıdır. Şahit olun ki ben umreyle birlikte hacca niyet ettim" dedi. Kabe'ye vardığında umre ve hac için tek tavaf etti ve bu tavafı yeterli görüp kurban kesti.

(Hadisimizde sözü edilen kargaşa döneminden maksat, Yezid'in Şam ordusunun Kabe'yi kuşatma altına aldığı ve daha sonra mancınıkla topa tuttukları zamandır. Bu sırada Kabe kuşatma altında olduğundan dolayı İçeriye kimsenin girmesine izin verilmiyordu. Dolayısıyla Abdullah b. Ömer (r.a.) da hac ibedetini tam vapıp yapa-mayacağmı tam olarak bilemediğinden önceden durum değerlendirmesi yapmıştı. Kuşatma altındaki Kabe'ye girmeyi başardığında ise kısa tutup geri çekilmiştir.) [834]

803-) Nâfî'den. Abdullah b. Ömer (r.a.), Haccacı Zalimin Abdullah b.Zübeyr (r.a.)'ın üzerine yürüdüğü zamanlar hac yapmak istedi. Kendisine:insanlar arasında savaş vardır seni Kabe'yi ziyaretten alıkoymalarından

korkuyoruz" denildi. O da: "Sizin için, Allah'ın Rasûlünden alacağınız güzelvardır. Rasûlüllah (s.a.v.)'in yaptığı gibi yapanm. Ben, umreye niyetettiğime sizi şahit dedi ve yola Çlktl, (İhrama girilen Zü'l-Huleyfeye yakın bölge oian) Beydâ topraklannın kenanna vardığında: "Hac ve umrenin durumu birdir. Ben, umremle birlikte hac etmeye niyet ettim ve sizi buna-şahit tutuyorum" dedi ve Yolu üzerindeki Kadîd'den Mekke'de hac için kesilecek bir kurban aldı ve hem umre hem hac niyetiyle ihrama girip hareket etti. Mekke'ye vardığında Kabe'yi tavaf etti Safa ve Merve arasını say yaptı bu ibadetleri attırmadı, kurbanını kesmedi, tıraş olmadı ihramdan da çıkmadı nihayet kurban bayramı günü geldiğinde kurbanını kesti traş oldu. İlk yaptığı tavafın hem umresi hem de haccı için yeteceği görüşüne vardı. Abdullah b. Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), böyle yaptı" dedi.[835]

804-) Enes (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i hac ve umreye birlikte telbiye getirirken işittim." (Yani girdiği ihrama hem umre yapmak hem de hac yapmak için girmiştir) Hadisi Enes (r.a.)'dan rivayet eden Bekir b, Abdullah: "Bunu Abdullah b. Ömer'e söyledim: "Sadece hac i-çin ihrama girdi" dedi. Tekrar Enes ile karşılaştım ve Abdullah b. Ömer'in söylediğini ona anlattım. Bunun üzerine Enes: "Siz bizi çocuk mu sayıyorsunuz, Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Umre ve Hac için telbiye getiriyorum"ö\ye buyururken işittim" dedi."

(Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ifrad haca mı yoksa kıran haccı mı yaptığı konusunda değişik yaklaşımlar vardır. îfrad haccı yaptı diyenler hac ve

umreyi birleştir-medi, demektedirler. Kıran haca yaptı diyenler, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Önce İfrad hacana niyet ettiğini daha sonra umreyi de içine katarak kıran haccına çevirdiğini, söylemişlerdir. Yanında kurban getirmeyenlere umre yapıp ihramdan çıkmalarını daha sonra hac için tekrar ihrama girmelerini söylemiştir ki, bu da temettü haca olur, kendisi kurban getirdiğinden ihramına devam etmiştir. Gerek kıran haccı gerekse İfrad haccın tek ihramla yapıldığından dolayı kimilerine göre Efendimiz ifrad haccı yapmış kimilerine göre kıran haccı yapmıştır.) [836]

805-) İbni Ömer (r.a.)'a: "Umre tavafı için Kabe'yi tavaf edip de Safa ve Merve'yi say etmeyen bir kimse hanımına yaklaşabilir mi?" diye soruldu, o da bunun üzerine: "Hz. Peygamber (s.a.v.) (umre için Mekke'ye) geldi, Kabe'yi yedi kere tavaf etti, Makam-ı İbrahim'in arkasında iki rekat namaz kıldı ve Safa ile Merve'yi say yaptı. Rasûlüllah (s.a.v.)'de sizin için güzel bir örnek vardır." demiştir. [837]

806-) Muhammed b. Abdurrahman'dan. Irak halkından bir kimse kendisine: "Urve b. Zübeyr'e, "Hac için ihrama giren bir kimse Kâbeyi tavaf ettiğinde ihramdan çıkabilir mi çıkamaz mı?" diye bir soruver. Eğer "ihramdan çıkamaz" derse, bir kimse "çıkabileceğini söylüyor" de" demiş. Muhammed b. Abdurrahman, şöyle devam eder: "Bu soruyu, Urve'ye sordum: "İhramdan çıkamaz. Hac için ihrama giren ancak hac bitiminde ihramdan çıkabilir." dedi: "Ama bir kimse bunun olabileceğini söylüyordu?" dedim: "İyi söylememiş" dedi. Arkasından soruyu soran kimse benimle karşılaştı ve ne cevap verdiğini sordu. Verilen cevabı kendisine bildirdim, o da: "Ona de ki: "Bir kimse, RasûlüÌlah (s.a.v.)'in bunu yaptığını söyledi. Esma ve Zübeyr'in yaptığına ne dersin?" dedi. Ben de, Urve'ye gittim ve bu durumu bildirdim: "Bu kimse kimdir?" dedi: "Bilmiyorum" dedim: "Niye kendisi gelip de bana sormuyor? Herhalde bu adam Iraklı olmalı" dedi: "Bilmiyorum" dedim: "Bu kimse doğru söylememiştir. Rasûlüllah (s.a.v.), haccetmiştir. Bununla ilgili bilgileri bana Âişe anlattı. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Mekke'ye geldiğinde ilk yaptığı şey abdest alıp Kabe'yi tavaf etmek olmuştur. Doha sonra Ebû Bekir de haccetmiş, onun da ilk yaptığı şey Kabe'ye tavaf etmek olmuş bundan başkası olmamıştır. Sonra Ömer de aynısını yapmıştır. Daha sonra Osman da haccetti. Onun da ilk yaptığı şey Kabe'yi tavaf olduğunu bundan başkası olmadığını gördüm. Daha sonra

Muaviye ve Abdullah b. Ömer de aynısını yaptı. Sonra babam Zübeyr b. Avvâm ile birlikte haccettim. Onun da ilk yaptığı şey Kabe'yi tavaf oldu bundan başkası olmadı. Sonra Muhacir ve Ensarın da böyle yaptığın bundan başka bir şey yapmadığını gördüm. Böyle yaptığını gördüğüm en son kimse Abdullah b. Ömer'dir. Hac için girdikleri ihramdan umre ile çıkmadı-taf- İşte Abdullah b. Ömer aralarındadır. Bunu ona sormazlar mı! Geçmiş-terin hepsinin Mekke'ye ayak bastıklarında yaptığı ilk şey Kabe'yi tavaf olup bunun ardından ihramdan çıkmamalarıdır. Annemin ve teyzemin (teyzesi, hz.) Mekke'ye geldiklerinde ilk yaptıkları şeyin Kabe'yi tavaf olduğunu bunun ardından ihramdan çıkmadıklarını gördüm. Annem, bana şunu bildirmişti. Kendisi, teyzem, babam Zübey, falan, falan kimseler sadece umre gelmişler, Kabe'nin rukunlannı selamladıktan sonra da ihramdan çık-. . Bu konuda seninle konuşan doğruyu söylememiş, yanılmıştır."

(Hac yapmak için girilen ihramdan ancak hac ibadeti bittikten sonra çıkılacağını ifade eden bu hadis ifrad hacandan söz etmektedir. Bilindiği gibi ifrad hacctnda sadece haccedilir. Temettü haccında olduğu gibi, hac için gelinen Mekke'de önce umre yapılıp arkasından ihramdan çıkılıp daha sonra Arafat'a çıkılacağı zaman tekrar ihrama girilmez. Mekke'ye gelirken girdiği ihramdan, ancak Arafat'tan dönüp tavaf, say ve diğer hususlar tamamlandıktan sonra çıkılır.) [838]

807-) Esma bintü Ebî Bekir (r.a.) Muhassab'daki Hacûn mevkisine her defa uğrayışında: "Allah, Muhammed'e salât eylesin, kendisiyle işte şuraya konaklamıştık. O gün yükümüz az idi, bineğimiz ve erzağımız az idi. Ben, kız kardeşim Aişe, Zübeyr, falanca ve falanca kimselerle umre yapmıştım, Beytullah'a el sürüp tavaf ettiğimiz zaman ihramdan çıkmıştık. Sonra öğleden sonra hac için ihrama girmiştik." demiştir. [839]

808-) İbni Abbâs (r.a.): "Cahiliye döneminde müşrikler, hac aylarında umre yapmanın yeryüzünde en büyük günah olduğu görüşünde idiler. Muharrem ayını da Saferayı yapar: "Devenin arkasındaki yara iyi olur, izi kalmaz, Safer ayı da çıkarsa umre yapmak isteyene umre helâl olur." derlerdi.

Hz. Peygamber (s.a.v.) ve ashabı Zü'l-Hicce'nin dördüncü gecesinin sabahında hac için ihrama girmiş olarak geidi ve ashaba umre yapmalarını emretti, bunu kendilerinin nazarındaki alışageldikleri uygulamaya karşı çok

büyük bir şey olarak gördüler ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, ihramdan bu çıkışta hangi şeyler helâl olur?" dediler. (Yani onlar ihramıyahac bitene kadar yasaklar devam eder biliyorlardı. Zira umre için ihrama girip umreden sonra ihramdan çıkılsa bile ihram yasaklarının devam ettiğini zannediyorlardı) Rasûlüllah (s.a.v.)de: "İhramdan çıktıktan sonraki bütün helâller şimdi de (hac içinihrama girene kadar) helâldir. "buyurdu.

(1888. hadisin açıklamasında görüleceği gibi müşrikler kendi kafalarından birtakım şeyler getirerek bunu din olarak sunmuşlardı. İncelediğimiz hadiste bunlardan ikisi açıklanmaktadır. Müşrikler hac aylarında umre yapmazlardı. Hz. Peygamber (s.a.v.) bu yanlış inancı silerek hac ayında umre yapmıştır. 834. hadiste de cahiliyye döneminde Medine halkının, Safa ve Merve arasını say etmeyi günah saydıkları anlatılmıştır. İslâm, aslı olmayan bu inançları kaldırmıştır.

Bir diğer husus ise içerisinde savaşın yasak olduğu haram ayların yerlerinin değiştirilmesidir. Bu haram aylardan Zü'I-Ka'de, Zü'l-Hicce ve Muharrem ayları peş peşe gelmektedir. Savaş ve kargaşa ortamına alışık olan müşrikler, peş peşe üç ay savaş yapmadan duramazlar, savaşmak İstedikleri zaman Muharrem ayını Safer ayı

sayarak haram aylardan çıktıklarını belirtir ve bu ayda savaş yaparlardı. İbrahim (a.s.) Kabe'nin bulunduğu bölgenin güvenli ve emniyetli olması için dua etmişti. (Bakara: 126) Bu aylar, haram ayiar olarak adlandırılmıştır; çünkü Hz. İbrahim (a.s.) zamanından beri, hacıların Kabe'ye barış ve güven içinde gidip-gelmeleri için bu aylarda cinayet, hırsızlık ve her türlü kanuna karşı davranış şekli yasaklanmıştır. Fakat zamanle Araplar, hile ile bu yasağı çiğnemeye başladılar. Kendi isteklerine uydurmak için ayların normal sırasını değiştirdiler. Eğer hırsızlık yapmak veya kan dökmek isterlerse haram ayı çiğniyorlar ve yerine başka bir ayı haram ay yapıyorlardı. Müşrikler menfaatleri söz konusu olduğunda ben yaptım oldu, mantığı ile değil ayların yerini, bazen yılı bile değiştirip 14 ay yapmışlardı. İslâm geldiğinde bu ayları bir düzene koymuş, yılı da on iki ay olarak belirlemiştir.) [840]

809-) İbni Abbas (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ve ashabı Zü'l-Hicce ayının dördüncü günü hac için telbiye getirerek Mekke'ye geldi. Kendisi, yanında

kurbanlık getirmeyenlerin hac için girdikleri ihramı umreye çevirmelerini emretti" demiştir[841]

810-) Şu'be anlatır: "Bize, Ebû Hamza Nasr b. İmrân ed-Dubeiyy şöyle anlattı: "Temettü haca yaptım ama birtakım kimseler bana, bunu yasakladı. Bunun üzerine İbni Abbâs (r.a.)'a sordum. Bana yapmamı emretti, arkasından bir rüya gördüm ki iki kişi bana: "Kabul görmüş bir hac, kabul edilmiş bir umre" diyorlardı. İbni Abbâs (r.a.)'a anlattım: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sünnetidir." dedi ve bana: "Yanımda dur, sana malımdan bir hisse vereyim." dedi. Hadisi anlatan Şu'be: "Niçin hisse veriyor?" dedim, o da: "Gördüğüm rüya için." dedi." [842]

811-) İbni Cüreyc, şöyle demiştir: "Ata, İbni Abbas'm: "Her kim, Kabe'yi tavaf ederse gerek hac için olsun gerek hac dışında olsun ihramdan çıkar" dediğini bana bildirdi. Ata'ya: "Bunu neye dayanarak söylüyor?11 dedim: "Yüce Allah'ın: «Sonra onun ihramdan çıkış yeri Kabe'dir» rHacc: 33) sözüne" dedi: "Ama bu, Arafat'taki vakfeden sonra değil mi?" dedim: "İbni Abbas, bunun Arafat'tan sonra da önce de olabileceğini söylerdi. Bu dayanağı, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in veda hacında ihramdan çıkmalarını emretmesinden almaktadır" dedi"[843]

812-) Muaviye (r.a.): "Ben Rasûiüllah (s.a.v.)'in saçını mişkas ile kestim." demiştir.

(Mişkas hakkında çeşitli tarifler yapılmış, enli uzun ok, ensiz uzun ok denilmiştir. Burada söz konusu olan saç kesiminde kullanılabilen kesici bir alet olmasıdır.) [844]

813-) Enes (r.a.)'dan. Ali, Yemen'den (Mekke'ye) gelmiş. Hz, Peygamber (s.a.v.), ona: "İhrama hangi niyetle girdin?" d\ye sormuş, o da: "Peygamber (s.a.v.)'in, girdiği niyetle" demiş, o da: "Eğer yanımda kurban getirmemiş olsaydım (Arafat'a çıkana kadar) ihramdan çıkardım " buyurmuştur. [845]

814-) Enes b. Mâlik (r.a.)'a: "Hz. Peygamber (s.a.v.) kaç kez umre yaptı?" diye soruldu: "Dört kez: Müşriklerin engellediği Zü'l-Ka'de ayındaki

Hudeybiye Umresi, ertesi yıl anlaşma gereği Zü'l-Ka'de ayındaki umresi (Kaza umresi,) -zannederim, Huneyn Savaşı'nda ganimetleri dağıttığı sıradaki Grâne Umresi'dir." dedi: "Kaç kez hac yaptı?11 dedim: "Bir kez" dedi. [846]

815-) Zeyd b. Erkâm (r.a.)'a: "Hz. Peygamber (s.a.v.) kaç gazve yapmıştır?" denildi: "On dokuz" dedi: "Sen, kendisiyle kaç gazvede bulundun?" denildi: "On yedi" dedi (ravi): "Hangisi ilk gazvedir?" dedim: "Uşeyr veya Uşeyra gazvesi" dedi. [847]

8I6-) Zeyd b. Erkam (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) on dokuz gazve yaptı. Kendisi Hicret'ten sonra bir defa hacc etti o da Veda Hac-cı'dır, bundan sonra hacc etmedi." demiştir[848]

817-) Tabiînden Mücâhid anlatır: "Urve b. Zübeyr ile birlikte mescide girmiştim, baksam ki Abdullah b. Ömer (r.a.) Hz. Aişe (r.a.)'nın odasına doğru oturmuş bu sırada bir kısım kimseler mesddde Kuşiuk Namazı kılıyorlardı. Onlann bu namazlannı sorduk, o da; "Bid'attır." dedi. Sonra arkadaşım: "Rasûiüllah (s.a.v.) kaç kez umre yaptı?" dedi: "Dört kez, bunlardan birisi de Receb ayında idi." dedi. Biz kendisine karşı gkmak istemedik. Bu sırada Mü'minlerin Annesi Aişe (r.a.)'nın odasında dişlerini misvakiadığını duyduk, hemen Urve kalkıp (teyzesine): "Ey Anneciğim, Ey Mü'minlerin Annesi, EbuAhdurrahman'ı (ibni ömeri) duymuyor musun?" dedi. O da: "Ne söylüyor? Rasûlüliah (s.a.v.) dört kez umre yaptı, bunlardan birisi de Recebdadır" diyor dedi. Hz. Aişe (r.a.): "Aliah, Ebû Abdurrahman'a (tom Ömer'e)etsin. Rasûlültah'ın yaptığı umrenin hepsinde bulundu, halbukiReceb ayında asla umre yapmamıştı," dedi. [849]

818-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.) (^candan döndüğünde) ve "Ümmü Sinan" denilen Ensarıı bir kadına: "Bizimle birlikte haccetmiş olmana engel olan nedir?" buyurdu. Kocası Ebû Sinan'ı kastederek: "Falancanın babası var ya, işte onun su çeken iki devesi vardı. Bunlardan birisiyle kendisi ve oğlu haccetti, diğeriyle de işçimiz arazimizi suluyor." dedi: "Ramazan ayında bir umre, (sevapça) bir hacca veya benimle bir hacca eşittir"buyurdu"

Diğer bir rivayette ise "bir hacc yerini tutar" buyurmuştur.

(Ramazan ayında yapılacak umrenin hacca eşit olması, bu aydaki umreden elde edilecek sevabın önemine dikkat çekmek için olabilir. Yoksa üzerinde hac farzı olan bir kimsenin Ramazanda umre yapmasıyla farz yerine gelmiş olamaz. Nitekim bu konuda icma oluşmuştur. Bu tür özendirmelerin bir benzeri, İhlas suresini okumanın Kuran'ın üçte birini okumaya denk olduğunu belirten hadistir.

Hadiste bildirilen hükmün sadece ilgili sahabeye özel bir hüküm mü yoksa ümmetin geneiine ait bir hüküm mü olduğu kesin değildir. Aynî, bu konudaki görüşleri zikrettikten sonra hükmün genel olduğunu belirtir.

Hadisteki ifadeler Ebû Dâvûd'da geçen bir hadiste, isminin Ümmü Ma'kıl olduğu bildirilen hanım sahabi için söylenmiştir, âsik: 79) Hadisin sonunda Ümmü Ma'kıl Ümmü Ma'kıl'ın, yukarıdaki hadiste geçen Ümmü Sinan olduğu söylenmektedir. Bakınız. Aynî, vm. 293) [850]

819-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan: "Rasûiüllah (s.a.v.) Medine'den çıkarken Zü'l-Huleyfe Mescidi'nin yanındaki ağaçlı yoldan çıkar, girerken de ağaçh yoldan Medine'ye daha yakın olan Muarras'tan girerdi. Yine Rasûlüllah (s.a.v.) Mekke'ye çıkarken Zü'l-Huleyfe'deki ağaçlık mescidinde namaz kılar, Mekke'den gelirken de yine Zü'l-Huleyfe'de belinin içinde namaz kılar, sabaha kadar burada gecelerdi." [851]

820-) İbni Ömer (r.a.)'dan Rasûlüllah (s.a.v.)'in Mekke'ye Bathâ vadisindeki yukarı yokuş yolu Kedâ'dan girdiği, aşağı yokuş yoldan çıkağı rivayet edilmiştir. [852]

821-) Âişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Mekke'ye girdiğinde yukarı tarafından girir, çıktığında da aşağı tarafından çıkardı.Hadisin ravilerinden Hişam b. Urve: "Babam her iki yönden de girerdi ama daha çok Kedâ'dan girerdi." Demiştir[853]

822-) Âişe (r.a.)'dan, Hz. Peygamber (s.a.v.), Mekke fethi yılında Mekke'ye Kedâ'dan girmiş, Mekke'nin yukarısı Küdâ'dan çıkmıştır. [854]

823-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), Tuvâ'da sabaha kadar geceledi sonra Mekke'ye girdi" demiştir. Abdullah b. Ömer (r.a.) da böyle yaparmış. [855]

824-) Abdullah b. Ömer (Nâfîye) şunları da anlatmıştır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Mekke'ye gideceğinde Zû Tuvâ'da konaklar sabah olana kadar geceyi burada geçirerek sabah namazını burada kılardı. Rasûlüllah (s.a.v.)'in namaz kıldığı yer burada yapılan mescidde değil de bunun altında bulunan büyük tepe üzerindedir. [856]

825-) Yine Abdullah b. Ömer (Nâfîye) şunları da anlatmıştır; "Hz. Peygamber (s.a.v.) Kabe tarafındaki yüksek dağ ile kendisi arasında kalan dağa çık 1 iki yol ağzını kıblesine alıştır. (Abdullah b. ömer (r.a.) burada namaz kılarken iki yol ağzını kıblesine alarak) burada yapılan mescidi tepenin

eteğindeki namazgahının soluna almış olurdu. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in namaz kıldığı yer siyah tepe üzerindeki mescidin altındadır, tepeden on arşın veya buna yakın ayrılıp seninle Kabe arasına düşen dağın iki yol ağzını kıblene alarak namaz kılarsın." [857]

826-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), Kâbeyi ilk tavaf ettiğinde ilk üç şavtta koşar adımlarla son dörtte de yürüyerek tavaf e-der, Safa ve Merve arasını sayy ettiğinde mesil kısmında koşar adımlarla say ederdi. [858]

827-) İbni Abbâs (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) ve ashabı (Kaza umresi Mekke'ye geldi. Müşrikler: "Muhammed, Medine'nin humma hasta kendilerini yıpratmış bir halde size geliyor." dediler. Bunun üzerinePeygamber (s.a.v.) ashaba tavafta ilk üç şavtı koşar adımlarla (remelNe) yapmalarım (Yemen tarafı ile Haceru'l-Esved'in bulunduğu) İki köşede İse yürüyerek tavaf etmelerini emretti. Şavtların tamamını koşarak yapmalarını emretmemesi sadece ashaba karşı şefkatinden dolayıdır." demiştir. (Şavt, Kabe'nin etrafını bir kere dolanmaktır.) [859]

828-) Abdullah b. Abbas (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), müşriklere gücünü göstermek için Kabe'de ve ve Safa ile Merve arasında sayy (remel) yaptı" demiştir. [860]

829-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Kabe'nin yemen tarafındaki iki köşesinin dışında, Rasûlüllah (s.a.v.)'i Kabe'nin köşelerini selamlarken görmedim"[861]

830-) İbni Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i şu iki köşeyi (Yemen köşesi ile Haceru'i-Esved köşesini) selâmlar gördüğümden bu yana bunları selamlamayı ne zorlukta ne de rahatlıkta terk etmedim." demiştir. [862]

831-) Hz. Ömer (r.a.) Haceru'l-Esved'e gelip öpmüş ve: "Şüphesiz ben biliyorum ki, sen ne faydası ne de zaran olan bir taşsın. Eğer Hz. Peygamber (s.a.v.)'in seni öptüğünü görmeseydim, seni öpmezdim." demiştir.

(Hz. Ömer (r.a.)'ın Haceru'l-Esved'e bu şekilde tutum sergilemesinin nedeni, Allah'tan başka şeylere tapma geleneğinin henüz zihinlerde yıkılmadığı endişesinden dolayı söylenmiştir. Zaten kendisi Allah'tan başka herhangi bir şey şirk'e götürme endişesi taşırsa onu hemen ortadan kaldınr yasaklardı. Altında biat edilen ağaca kutsiyet tanıma girişimlerini gördüğünde onu kestirmesi gibi.

Hz. Ömer Efendimiz, bu taşı sadece Hz. Peygamber (s.a.v ' Aü diye öpmüştür. Onun bu hareketi Hz. Peygamber (s.a.v.)'e olan saygı ve dolayıdır, nun bu hareketinden Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bağlayıcı olmayan davranışlarını sırf onun sevgisi nedeniyle yapmanın güzel olacağını anlamaktayız. Yapılıp yapılmaması serbest olan davranışları sırf, Hz. Peygamber (s.a.v.) yaptı diye ona ittiba et-mek- için yapmaktan bir sevap beklenebilir.) [863]

832-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) veda haccında deve üzerinde tavaf etti, Haceru'hEsved köşesini ucu eğri bir değnekle selâmlıyordu." demiştir, [864]

833-) Ümmü Seleme (r.a.): Rasûlüllah (s.a.v.)'e rahatsız olduğumu söyledim: "Halkın gerisinde binek üzerinde tavaf et" buyurdu. Ben de böyle tavaf ettim. Rasûlüllah (s.a.v.) Kabe'nin yanında namaz kılıyor "Ve't-Tûri ve Kitabin mestur..." (suresini) okuyordu," demiştir. [865]

834-) Urve b. Zübeyr anlatır: "Aişe (r.a.)'a bir soru sordum ve: "Allah Tealâ'nın "Safa ve Merve tepeleri, Allah'ın (emrine itaati belirlemek için koyduğu) işaretlerdendir. Dolayısıyla kim hac veya umre yaparsa bu ikisinin arasını say etmesinde bir günah yoktur." (Bakara: ıes) ayeti hakkındaki görüşün nedir? Vallahi (benim bu ayetten anladığım) Safa ve Merve arasını say etmeyi terk etmesi hiçbir kimseye günah getirmez şeklindedir." dedim. Aişe (r.a.): "Ey yeğenim, söylediğin güzel olmadı. Eğer buradaki maksat senin yorumladığın gibi olsaydı, "Bu ikisinin arasını say etmemenizde bir günah yoktur." şeklinde olması gerekirdi. Lakin bu ayet Ensar hakkında inmiştir. Ensar Müslüman olmadan önce (Cuhfe yakınlarındaki) Müşellel mevkisinde, taptıkları "Menât'ut-Tâğıye" için ihrama girerlerdi. Onlara göre ihrama giren bir kimse Safa ve Merve arasını say ederse günaha girer diye sıkıntıya düşerlerdi. Ancak, Müslüman olduklarında bunun hükmünü Rasûlüllah (s.a.v.)'e sordular: "Ey Allah'ın Rasûlü, biz, Safa ve Merve arasını say etmemizden dolayı günaha girilir diye sıkıntıya düşerdik." dediler. Bunun üzerine Allah: «Safa ve Merve tepeleri, Allah'ın (emrine itaati belirlemek için koyduğu) işaretlerin-dendir...» ayetini indirdi." demiştir.

Yine Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) bu iki tepenin arasında say yapmıştır. Bu nedenle hiçbir kimsenin bu ikisinin arasında say yapmayı terk etmesi uygun değildir." demiştir. [866]

835-) Enes (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ensar, Safa ve Merve arasını say yapmayı iyi görmezdi. Neticede «Safa ve Merve tepeleri Allah'm (emrine itaati belirlemek için koyduğu) işaretlerdendir. Dolayısıyla hac veya umre yaparsa bu ikisinin arasını say etmesinde bir günah yoktur.» (Bakara: ıes) âyeti indi." [867]

836-) İbni Abbas (r.a.)'ın azatlısı Kurayb, Üsâme b. Zeyd (ra.)'dan anlatır. Üsâme (r.a.), şöyle demiştir: "Arafat'at inerken, Rasûlüllah (s.a.v.)'in terkisinde idim. Müzdelifeden önceki soldaki dağ yoluna geldiğinde, devesini durdurdu arkasından küçük abdest bozdu sonra yanıma geldi kendisine abdest suyu döktüm kısa bir şekilde abdest aldı. Kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü, namaz?" dedim: "Namaz ileride"buyurdu. Rasûlüllah (s.a.v.), bineğine binde Müzdelife'ye vardığında orada namaz kıldı sonra kurban bayramı sabahında Fadl, Rasûlüllah (s.a.v.)'in terkisine bindi"

Kurayb, şöyle devam eder: "Abdullah b. Abasın'ın, Fadl'dan anlattığına göre Rasûlüllah (s.a.v.) cemrelere varana değin sürekli telbiye getirmiştir" [868]

837-) İbni Abbâs (r.a.)'dan: "Üsâme (r.a.) Arafat'tan Müzdelife'ye gelirken, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in terkisinde idi, sonra Müzdelife'den Minâ'ya kadar Fadl'ı terkisine aldı. Her ikisi de Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Akabe Cemresini taşiayana değin sürekli teîbiye getirdiğini söylemiştir." [869]

838-) Enes (r.a.)'a telbiyenin keyfiyyeti hakkında: "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte iken nasıl yapıyordunuz?" diye sorulmuş: 'Telbiye okuyan rahatlıkla telbiye okur, kimse karşı çıkmazdı, tekbir getiren de rahatlıkla tekbir getirir kimse karşı çıkmazdı." demiştir. . (Telbiye: "Lebbeyk Allahümme Lebbeyk, Lebbeyke Lâ şerike leke Lebbeyk, frne'l-Hamde ve'n-Ni'mete leke ve'l-Mülk, lâ şerîke lek" (=ANah'ım davetine icabet ettim, davetine icabet ettim. Senin hiçbir ortağın yoktur. Sana icabet ettim. Şüphesiz namd, nimet ve hakimiyet senindir. Senin hiçbir ortağın yoktur) demektir.

Tekbir: "Aliahu Ekber Allahu Ekber, Lâ ilahe illallâhu Vallahu Ekber, Allahu tkber ve Illlâhi'l-Hamd" demektir.

Tekbir, Kurban Bayramı'nda sıkça söylenir, Telbiye özellikle hacda Arafafa gkarken ' ann ihrama girmesiyle başlayan ve ihramdan çıkma zamanına kadar sıkça söylediklerdir. Tekbir Ramazan Bayramı'nda da namazgaha giderken söylenir.) [870]

839-) Üsâme b. Zeyd (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) hacıları Arafattan hareket ettirdi, (Müzdeiifeden önceki) dağ yoluna varınca inip

küçük abdest bozdu, bir abdest aldı ama fazla özen göstermedi."Ey Allah'ın Rasûlü, namaz?" dedim: "Alamaz iferde " buy urâu. Müzdelife'ye gelince indi yine abdest aldı, bu sefer abdestine Özen gösterdi, arkasından kamet getirildi. Akşam namazını kıldı sonra herkes konakladığı yerde devesini çökertti, arkasından yatsı için kamet getirildi ve yatsı namazını kıldı, her iki namaz arasında bir namaz kılmadı"[871]

840-) Üsâme b. Zeyd (r.a.)'a Rasûlüllah (s.a.v.) veda haccında Arafat'tan inerken nasıl yürüdüğü sorulmuş, o da: "Hızlı ile yavaş arası yürür, geniş alan bulduğunda da süratli yürürdü." demiştir. [872]

841-) Ebû Eyyûb (r.a.)'dan. Kendisi, veda haccında Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte Müzdelİfe'de akşam namazı ile yatsı namazını kılmıştır. [873]

842-) İbni Ömer (r.a.) (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), yolculukta aceleye düştüğünde akşam namazı ile yatsı namazını birleştirirdi" demiştir. [874]

843-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasulüllah (s.a.v.)'i (Muzdeüfe'deki) akşamla yatsıyı birleştirdiği iki namazın dışında, bir namazı kılarken hep kendi vaktin de kılar gördüm. O gün sabah namazını da vaktinden önce kıldı."

Diğer bir rivayet "Vaktinden önce karanlıkta kıldı" şeklindedir, [875]

844-) Aişe (r.a.): "Müzdelife'ye indik, bu sırada hanımı Şevde Hz. Peygamber (s.a.v.)'den kalabalık olmadan önce hareket edip ayrılmak için izin istedi -Kendisi (cüsseli olduğu için) yavaş yürüyen bir kadındı-bunun için kendisine izin verdi, o da kalabalık olmadan önce ayrıldı, biz ise sabah olana kadar burada kaldık, sonra Rasûlüllah (s.a.v.)'in kafile-siyle hareket ettik, Rasûlüllah (s.a.v.)'den Sevde'nin izin istediği gibi ben de izin isteseydim, bu bence sevinilecek şeylerin tümünden daha iyi olurdu." demiştir. [876]

845-) Esma bintü Ebî Bekir (r.a.)'nın azatlısı Abdullah b. "n'dan Esma bintü Ebî Bekir (r.a.) namazı birleştirme gecesinde delife'de indi ve namaza durdu. Bir süre namaz kıldı sonra: "Evla-A1' gözden kayboldu mu?" dedi, ben de: "Hayır" dedim. Bunun üzerine bir süre daha namaz kıldı ve: "Ay gözden kayboldu mu?" dedi. Ben de: "Evet" dedim: "Harekete geçiniz." dedi, bunun arkasından cemaat harekete geçti, biz de hareket edip, şeytan taşlama yerine kadar yürüdük. Buraya vardıktan sonra konaklayacağı yere gidip, burada sabah namazını kıldı. Ben kendisine: "Ey Anneciğim, bana öyle geliyor ki, norma! süreden erken geldik." dedim. O da: "Evladım, Rasûlüllah (s.a.v.) kadınlar için böyle durumlarda müsade vermiştir." dedi.

(Böyle durumlardan kasıt, Arafat'tan Mİna'ya gelmek belki de hac ibadetinin en zor olan kısmıdır. Kalabalık nedeniyle halk çok sıkıntı çekmektedir. Bu nedenle kadınların varacağı yere rahat ulaşabilmeleri için normal vakitten önce hareket etmelerine müsade edilmiştir.) [877]

846-) İbni Abbas (r.a.): "Rasûîüllah (s.a.v.), beni, Müzdelife'den yükünün içerinde veya zayıf kimselerin yanına gönderdi. " demiştir[878]

847-) İbn Şihab'dan. Salim b. Abdullah, şunları bildirmiştir "Abduflah b. Ömer, ailesindeki zayıf kimseleri önce gönderir, geri kalan cemaat ise Müzdelife'deki el-Meş'âru'l-Haram'da gece vakfeye dururdu. Burada akıllarına gelen dualarla Allah'ı zikrederlerdi. Sonra imam (yönetici) gelip gelip vakfeye durmadan ve oradan ayrılmadan önce oradan ayrılırlardı. Cemaatin kimisi Mina'ya sabah namazından önce kimisi de sonra varırdı. Oraya vardıklarında cemreleri taşlarlardı. İbni Ömer: "Böyle önce gidenler hakkında Rasûlüllah (s.a.v.), ruhsat verdi" derdi." [879]

848-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) vadinin içinden taş atmış, kendisine Bir kısım kimseler vadinin yukarısından taş atıyorlar" denilmiş, oda: "Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin olsun ki, burası ürme (Hac ibadetinin büyük bir kısmım içeren) Bakara Suresi indirilenin taş attığıyerdir." demiştir. [880]

849-) Yine bir başka rivayette ise Abdullah b. Mes'ûd (r.a,) büyük cemreye varıp Kabe'yi soluna, Mina'yı da sağına alarak yedi taş atrniş ve: "Kendisine Bakara Suresi indirilen işte böyle taş attı." demiştir.

(Cemre, yığın demektir, atılan taşların oluşturduğu taş yığını anlamına gelir. Mina'da birbirlerine farklı uzaklıkta üç cemre vardır: Birinci Cemre (Küçük Cemre,) Orta Cemre, Büyük Cernre (Akabe Cemresi.) Küçük Cemre Mina tarafında, Büyük Cemre (Akabe) Mekke tarafındadir. Küçük Cemre ile Orta Cemre arası yaklaşık 160 m. orta cemre ile büyük cemre arası 115 m. Mina İle Kabe arası ise 7 km. Mina-Arafat (Cebeli Rahme) arası yaklaşık 17 km.'dır.Küçük ve Orta Cemre arasında ayakta durma, zikir ve dua yapmak içindir, bunun hükmü caizdir, terk etmede bir sakınca yoktur, denilmiştir.Atlan taşlar nohut büyüklüğünde çakıl taşıdır. Sayısı 70 adettir. Bunlardan 7 tanesi bayramın birinci günü Büyük Cemre'ye (Akabe) kuşluk vaktinde atılır. Geri kalan 63 taş her cemreye 7 taş üzerinden üç gün bayramın 2. 3. ve 4. günü atılır. Her gün 21 taş olmak üzere 21 x 3 = 63 taş atılır.) [881]

850-) Yine İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.): "Allah'ım saçlarını tamamen kestirenlere merhamet eyle" buyurdu. Oradakiler de: "Ey Allah'ın Rasûlü, saçlarını kısaltanlara da" dediler, o da: "Allah'ım saçlarını tamamen kestirenlere merhamet eyle." buyurdu. Oradakiler yine: "Ey Allah'ın Rasûlü saçlarını kısaltanlara da" dediler, o da: "Saç-lannr kısaltanlara da merhamet eyle. "buyurduğu rivayet edilmiştir. [882]

851-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.): "Allah'rm saçları-nr tamamen kestirenleri bağışla"buyurdu. Oradakilerde: "Saçlarını kısaitanları da" dediler, o da: "Allah'ım, saçlarını tamamen kestirenleri bağışla, "buyurdu. Oradakiler yine: "Saçlarını kasaltanlan da." dediler. Rasûiüllah (s.a.v.) üç defa dedikten sonra: "Saçlarını k/sal-tanları da bağışla, "buyurdu." demiştir. [883]

852-) Abdullah İbni Ömer (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.) yaptığı haccında saçlarını tamamen kestirdi." demiştir. [884]

853-) Enes (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.) başını tıraş ettiğinde saç telinden ilk alan Ebû Talha olmuştur.

(Hadisin diğer rivayetlerinde bu tıraşın veda haccında olduğu bildirilir. Sanabe' Efendimizin saç tellerini alıp yanında saklamıştır, Hz. Peygamber (s.a.v.) ile teberruhakkında "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh" isimli çalışmamızdaki l945SUhadistn açıklamasına bakabilirsiniz.) [885]

854-) Abdullah b. Amr (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.) Veda Haccında, halkın soru sorması için Mina'da konakladı, kendisine bir adam geldi ve: "Bilmeyerek kurban kesmeden önce traş oldum?" dedi: "Git kurbanı kes bir sakıncası yok"buyurdu. Başka birisi geldi: "Bilmeyerek şeytan taşlamadan önce kurban kestim?" dedi: "Git şeytan taşla bir sakıncası buyurdu. Kendisine sorulan, önce yapılmış veya sonraya bırakılmış her soruya: "Yap bir sakınca yok" buyurmuştur. [886]

855-) İbni Abbas (r.a.)'dan, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e, kurban kesme, traş olma ve şeytan taşlama konusunda önce veya sonra yapıldığı bildirildiğinde: "Sakıncası yok" buyurmuştur[887]

856-) Abdulaziz b. Rufey1 anlatır: "Enes b. Mâlik (r.a.)'a soru sordum ve: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'den aklında tuttuğun bir şeyi bana bildirsen: Zü'l-Hicce'nin sekizinci günü öğle ve ikindiyi nerede kıldı?" dedim: "Mina'da" dedi. Ben: "Mina'dan dönüş günü (zoı-Hicctfnm on üçüncü günü) nerede kıldırdı?" dedim: "Muhassab'ta kıldırdı, ama sen hac emirlerinin yaptığı gibi yap." dedi. [888]

857-) Âişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Abdah vadisine inmek dini bir uygulama (sünnet) değildir. Rasûiüllah (s.a.v.)'in buraya inmesi çıktığında çıkış için burasının daha uygun olması nedeniyledir."

Diğer bir rivayet ise şöyledir "Ebû Bekir, Ömer ve Abdullah b. Ömer buraya iniyorlardı. Âişe ise böyle yapmaz ve: "Rasûiüllah (s.a.v.), buraya Ç'kış için daha uygun bir konaklama yeri olduğu için inmiştir" dedi"[889]

858-) İbni Abbâs (r.a.): "Muhassab'ta kalmak hac ibadetinden değildir, burası sadece Rasûiüllah (s.a.v.)fin konakladığı bir yerdir." demiştir.

(Muhassab Mekke ile Mina arasında, iki dağ arasında bulunan Mekke'nin yukak genişliktir. Efendimiz (a.s.) Muhassab mevkisinin Hacûn mıntıkasında yer-tır. Mekke'ye bir buçuk mil uzaklıktadır. Kendisi buraya yerleştikten sonraMekke'ye pek inmemiştir. Ancak bu davranışı dini bir hükümden dolayı değil meşaa-lesinden dolayı olduğu bildirilmiştir.

Diğer taraftan yüz binden fazla ashabın Veda Hutbesi'nde bulunduğunu gözönünde bulundurursak, Efendimiz'in Kabe'ye fazla gelmemesinin nedeninin Kabe'de oluşacak izdiham endişesi olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü kendisinin her gelişinde teberrüken kendisine iştirak etmek İçin yığınlar Kabe'ye koşacak bu da izdihama neden olacaktı. Ayrıca, kendisi tavafı çok yapsa idi, ümmetinden sünnete uymaya gayretli olan kimselere sıkıntı meydana getirebilirdi, deniiebilir.) [890]

859-) Ebû Hureyre (r.a,): "Rasûlüllah (s.a.v.) Mekke'ye girmek istediği sırada: "Yarın konaklayacağımız yer inşaallah Kinine oğulla n'n in, küfür üzere Kureyşle sözleştikleri yurtları olacaktır. buyurdu." demiştir.

Hadisin ravisi ez-Zührî: "Kinâneoğuüan'nın yurtları (Mekke'nin yukansmdakî Mina yolu üzerinde bulunan) el-Muhassab'tır. Söz konusu Kinâne ile Kureyş arasındaki sözleşme, Haşimoğulian ile Muttaliboğulları'na karşı Hz. Peygamber (s.a.v.)'i kendilerine teslim edene kadar, onlarla evlenmeme ve alış verişyapmamak üzere yazılı anlaşma yapmalandır." demiştir.

(Bu boykot yaklaşık üç yıl sürmüş, boykot neticesi açlıktan kıvranan çocukların sesi Mekke'yi kuşatmıştır. Yazılı anlaşm2 Kabe'ye asılmış, sonunda bu anlaşmanın bulunduğu kağıdı kurt yiyip tüketmiş sadece AİIah İsmi kalmıştır. Bunun sonucu boykota son vermişlerdi. Yaklaşık on yıl sonra Efendimiz bu anlaşmanın yapıldığı yere muzaffer bir kumandan olarak gelmiştir.) [891]

860-) İbni Ömer (r.a.): "Abbâs b. Abdülmuttalib (r.a.) hacılara şerbet hazırlamak maksadıyla Mîna gecelerinde Mekke'de kalması İçin Rasûlüilah (s.a.v.)'den izin istedi, o da kendisine izin verdi" demiştir.

(Cahiliye döneminde Kabe'ye hac için gelen hacılara şerbet nevinden içecek dağıtılırdı. Bu görev Efendimizin Dedesi Abdulmattalib'den oğlu Abbâs'a devredilmişti. Genellikle kuru üzümden şıra yapılıp dağıtılırdı. Bu nedenle Abbâs (r.a.) eski görevini tekrar yapmak için izin istemiştir. "Mina geceleri" Arafat'tan döndükten sonra kurban ve şeytan başlamak için Mina'da kalınan Zü'l-Hicce ayının 11.12. ve 13. günleridir.) [892]

861-) Hz. Ali (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), kestiğim kurbanların deri ve üzerlerinde bulunan çullarını sadaka olarak vermemi bana emretti." demiştir. [893]

862-) Hz aii (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.) kurban develerinin baklam, ve kurban üzerinden kasap ücreti olarak hiçbir parça sında durnidiıı irmememi emretti." demişir. [894]

863-) İbni Ömer (r.a.), Mina'da kurbanlık devesini çöktürmüş kurban kesen bir kimsenin yanına gelmiş ve: "Deveyi ayağa kaldırarak ayakta haâlanmış olarak kes, Muhammed (s.a.v.)'in sünnetine uy." demiştir.

Toevenin sol ön ayağ. bağlanıp ayakta iken şah daman kes,cı aletle yarılarak tan. akfilır sonra yere yattığında boğazı kesilir. Buna Nahr (-kan atatma) denir. Sı-ğfrleya koyun ise üç ayağ, bağlan, yere yaöniarak boynu kesilir buna da Zebh (=boğazlama) denir.) [895]

864-) Âişe (r.a.)-dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hacda kurban edilecek develeri için elimle gerdanlık ördüm. Sonra bunları develere taktı ve işaret koyup kurbanlık olarak Mekke'ye gönderdi. Bu sırada kendisine helal olanlar (ihramdaki gibi) haram olmadı." [896]

865-) Hz Aişe (r.a.)'a İbni Abbâs (r.a.)'ın: "Kim Kabe'ye kurbanlık gönderirse, kurbanı kesilene değin hacda ihramlıya haram olan şeyler kendisine de haram olur." dediği iletilmiş, bunun üzerine: "Durum İbni Abbâs'ın dediği gibi değildir. Ben (hioi 9. yıldaki hacda Medine'de) Rasûlüllah (s.a.v.)'in gönderdiği kurbanın gerdanlıklarını ellerimle ördüm, sonra bunu Rasûlüllah (s.a.v.) elleriyle kurbana bağladı, arkasından da (oyıiw nacemiri) babamla bu kurbanı Kabe'ye gönderdi. Bu sırada kurban kesilene değin Rasûlüllah (s.a.v.)'e Allah'ın helâl kıldığı hiçbir şey haram olmamıştı." demiştir. [897]

866-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), kurbanlık devesini önüne katmış, sürüp getiren bir kimseyi görmüş ona: "Deveye bin" buyurmuş, o da: "Bu, kurbanlık devedir." demiş, Rasûlüllah (s.a.v,) tekrar: "Deveye bin" buyurmuş, o da: "Bu, kurbanlık deveir." demiş, Rasûlüllah (s.a.v.) ikinci veya üçüncüsünde: "Sana yazık toyor, binsene şuna" buyurmuştur. [898]

867-) Enes(r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), kurbanlık devesini önüne katmış, sürüp getiren bir kimseyi görmüş ona: "Deveye bin" buyurmuş, o da: "Bu, kurbanlık devedir." demiş, Rasûlülfah (s.a.v.) tekrar: "Deveye bin"

buyurmuş, o da: "Bu, kurbanlık devedir." demiş, Rasûiüliah (s.a.v.), üç defa: "Deveye bin" "buyurmuştur.

(Cahiiiye döneminde Kabe'de kesilmek üzere adanmış kurbanlara büyük saygı duyulurdu. Bu cahiliye geleneğinden olsa gerek hadisimizde sözü edilen sahabi kurbanına binmekten çekinmiş olsa gerek. Halbuki Efendimiz böyle bir âdeti kaldırmış şöyle buyurmuştur;"Binek bulana kadar usulüne ulgun bir şekilde kurbanlığa bininiz"İbnt Eb; Şeybe, Musannef, III. 358) [899]

868-) İbni Abbâs (r.a.): "Mekke'den ayrılırken en son yapacakları İşin, Kabe'yi tavaf olduğu insanlara emrolundu. Ancak hayızlı kadınlardan bu hafifletildi." demiştir.

(Veda Tavafı, Mekke dışındakilerin Mekke'den aynhrken tavaftır. Müslim'deki rivayette ise Rasûiüliah (s.a.v.): "Hiçbir kimse (Mekkede kaldığı) zamanının sonu Kabe'yitavafetmeden sakın ayrılmasın."buyurmuştur. (Müslim, Hac: 379)

Bu tavaf vaciptir. Ancak hayız veya nifaslı kadın ile umre için Mekke'ye gelen yahut Mekke'de oturup da hac yapanlara bu vacip değildir. 790. hadise bakınız.) [900]

869-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hz. Aişe (r.a.), Rasûiüliah (s.a.v.)'e: "Ey Allah'ın Rasûlü, Safiyye bintü Huyey âdetini gördü" dedi. Rasûiüliah (s.a.v.): "Her halde bizi burada bekletecek. Sizinle beraber o da tavafetmemiş miydi?'"buyurdu. Onlarda: "Evet, etti" dediler Rasûlüllah (s.a.v.): "O zaman haydi yola çıkın "buyurdu. [901]

870-) Âişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Safiyye b. Huyey, farz tavafı yaptıktan sonra âdetini gördü. Bu durumunu Rasûlüllah (s.a.v.)'e blr-dirdim, Rasûlüllah (s.a.v,): "Bizi bekletecek mi?"buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, farz tavafı yaptı, Kabe'yi tavaf etti, farz tavaftan sonra âdetini gördü" dedim: "O zaman yola çıksın "buyurdu "

Diğer bir rivayet şöyledir "Ey Allah'ın Rasûlü, Safiye âdetini gördü?" dediler: "Bizi bekletecek mi?" buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, kurban

bayramı günü ziyaretini yapmıştı" dediler: "O zaman sizin yola çıksın"buyurdu[902]

871-) Abdullah b. Ömer (r.a.) anlatır ki: "Rasûiiüliah (s.a.v.) Bilal b 2eyd ve Osman b. Talha el-Hacebî İle Kabe'ye girdi. Akabinden kapıyı kapattı. Kabe'de bir süre kaldı. Çıktığında Bilal'e: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ne yaptı?" diye sordum."Bir direği soluna bir direği aâına aldı üç direği de arkasına." dedi. O zaman Kabe'de altı direk vardı. Diğer bir rivayette: "İki direği sağına" şeklindedir. [903]

872-) Abdullah b. Ömer (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Mekke'ye ayak bastı ve hemen (Kabe'nin anahtanyia görevli) Osman b. Talha'yı çağırdı. Kapıyı açtı, Rasûlüllah (s.a.v.), Bilal, Üsâme b. Zeyd ve Osman b. Talha ile içeri girdi arkasından kapı kapatıldı. Bir müddet içeride durduktan sonra dışarı çıktı. Ben hemen atılıp Blfal'e (ne yaptıklarım) sordum: "İçeride namaz kıldı" dedi: "Neresinde?" dedim: "İki direk arasında" dedi. Kaç rekat kıldığını sormak aklıma gelmedi." demiştir. [904]

873-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Kabe'ye girdiğinde her tarafında dua etti, ama dışarı çıkmadan namaz kılmadı. Kabe'den çıktığında Kabe'nin önünde iki rekat namaz kıldı ve: "İşte bu, kıbledir, "buyurdu" demiştir,

("İste bu, kıbledir." ifadesi ile kıble, Mekke'de bulunan diğer yerler değil sadece Kabe'dir, demek İstemiştir. Rasûlüllah (s.a.v.) Mekke'ye geldiğinde Kabe ve çevresinde putlar vardı, bu puüan temizleterek Kabe'nin içerisine girmişti. Ancak bu sırada kendisinin yanına BÜal (r.a,), Üsâme (r.a.) ve Osman b. Talha (r.a.)'dan başkası alınmadı ve kapı kapatıldı. Bu nedenle Rasûlüllah (s.a.v.)'in içeride neler yaptığını ancak bu üç sahabi bilmektedir. Buradaki yaptığı ibadetleri bize rivayet eden İbni Abbâs (r.a.) ile Abdullah b. Ömer (r.a.) asıında yapılanlan gözleriyle görmemiş içeride bulunanlara sormuşlardır. Bilal (r.a.) içeride namaz kıldığını haber verirken {Bu konuda, 87i ve 872. hadislere bafcnız.) Üsâme (f-a.) namaz kılmadığını söylemiştir. İbni Abbâs (r.a.) da buna dayanarak içeride namaz ^madiğim söyler. Bu konudaki ihtiiafi âlimler, Rasûlüllah (s.a.v.) içeride namaz kıldı ancak çok kısa kıldığından Üsâme (r.a.) kendisinin dua ettiğini gördü o da dua etmeye

dur-ubu sırada kapı kapalı olduğundan içerisi de karanlıktı bu yüzden namaz kıldığının farında olamadı, şeklinde açıklamışlardır.) [905]

874-) Abdullah b. Ebû Evfâ (r.a.): "Rasûiüliah (s.a.v.), umre yaptı, a e yi tavaf etti, Makam-ı îbrahi'in arkasında iki rekat namaz kıldı.kendisini insanlardan perdeleyen bir kimse vardı." dedi. Bir 'mse: "Rasûlüllah (s.a.v.), Kabe'ye girdi mi?" dedi: "Hayır" dedi[906]

875-) Âişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), bana: "Eğer kavminin küfür dönemiyle bağlantıları yakın olmasaydı Kabe'yi yıkar sonra da İbrahim (a.s.)'ın temelleri üzerinde tekrar yapardım. Çünkü Kureyş burayı yaparken kısa yapmıştı. Bir de arka kapıyapardım "buyurdu" demiştir. [907]

876-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Âişe (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), Âişe (r.a.)'a şöyle demiştir: "Kavminin Kabe'yi yaparken İbrahim (a.s.) 'm temellerinden kısa yaptığını bilmiyor musun?" Âişe (r.a.), şöyle devam eder: "Ben de: "Ey Allah'ın Rasûlü, İbrahim (a.s.)'m temellerine çeviremez misin?" dedim: "Eğer kavminin küfür dönemiyle bağlantıları yakın olmasaydı yapardım buyuruyor.

Abdullah b. Ömer (r.a.): "Eğer Âişe, bu bilgiyi Rasûlüllah (s.a.v.)'den işitmiş ise ben, Rasûlüllah (s.a.v.)'in Hıcır tarafına gelen Kabe'nin iki köşesin: selamlamamasını, Kabe'nin yapımının İbrahim (a.s.)'m temelleri üzerinde tamamlanmamış olmasından başka şeye yormam" demiştir. [908]

877-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e Kabe'nin önündeki duvarın (Hia'ın) Beytullah'in içine dahil olup olmadığını sordum: "Evet, Beytuİlah'ın içine dahildir." buyurdu: "Peki, niye Beytullah'ın içine katmadılar?" dedim: "Kavminin (o dönem yıkılan Kabe'yi yaniden yaparken) imkanları yetmedi" buyurdu: "Kapısı niye böyle yüksek?" dedim: "Kavmin, dilediklerini içine koyup, dilediklerini de koymamak için böyle yaptı. Keşke kavminin cahiliye dönemi ile ilişkileri yakın olmasaydı. Çünkü ben duvarı Beytullah'ın h çerisine koyup kapısını da yer seviyesine indirmemden dolayı kalplerinin nefret etmesinden endişe ediyorum." buyurdu. [909]

878-) Abdullah b. Abbâs (r.a.)'dan: "Fadl b. Abbâs (Abdullah b. (r.a.)'m kardeşidir) Rasûlüllah (s.a.v.)'in terkisinde bulunuyordu. Bu sırada (Yemen'de bir kabile olan) Has'am'dan bir kadın geldi. Fadl kadına, kadın da Fadl'a bakıyordu ki, Hz. Peygamber (s.a.v.) Fadl'ın yüzünü diğer yönedi Kadın: "Ey Allah'ın Rasûlü, Allah'ın kullarına farz kıldığı hac fa-babama çok yaşlı iken ulaştı, binek üzerinde duramayacak haldedir Acaba onun yerine hac yapabilir miyim?" dedi. O da: "Evef'buyurdu. Bu, veda haccı sırasında olmuştur." [910]

879-) Abdullah b. Abbâs (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Veda haca yılında (Yemen-de bir kabile olan) Has'am'dan bir kadın geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, Allah'ın kullarına farz kıldığı hac farizası babama çok yaşlı iken ulaştı, binek üzerinde düzgün bir şekilde duramaz haldedir. Acaba onun yerine hac yapsam haca yerine gelmiş olur mu?" dedi. O da: "£ref "buyurdu"[911]

880-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Sizi serbest bıraktığım sürece beni bırakın (gereksiz soru sormayınız.) Sizden öncekilerin helak olması ancak ve ancak peygamberlerine ters düşmeleri ve (çokça) soru sormaları nedeniyledir. Colayısıyla size bir şeyi yasakladığımda ondan kaçınınız. Bir şeyi emrettiğimde gücünüz yettiğince yerine getiriniz." [912]

881-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah'a ve âhirete inan bir kadının yanında nikah düşmeyen bir yakını olmaksızın üç geceden fazla yolculuğa çıkması helal olmaz" buyurmuştur[913]

882-) Kaza1, şöyle demiştir: "Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.)'dan bir hadis dinledim ve çok hoşuma gitti. Kendisine: "Bunu bizzat sen mi Rasûlüllah (s.a.v.)'den dinledin?" dedim: "Rasûlüllah (s.a.v.)'den duymadığımı onun üzerinden mi söyleyeceğim? " dedi ve şöyle devam etti: "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Binekler ancak üç mescidiçin koşulur. Berim şu Mescidim, Mescidi Haram (Kabe) ve Mescidi Aksa." d|ye buyururken işittim. Yine

kendisini: "Yanında eşi veya nikah Ştneyen bir yakım olmayan bir kadın iki günlük yolculuğa Mamasın" ötye buyururken işittim"[914]

883-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v,): "Aitah'a ve âhiret gününe inanan bir kadının yanında nikah düşmeyen bir kimse yok iken geceli gündüzlü bir günlük bir yolculuğa ç/k-ması helâl olmaz, "buyurdu" demiştir.

(Kadının belirli sürelerde yolculuğa çıkmasını yasaklayan pek çok sahih hadis vardır ki bunların çokluğu bu konuda adeta anlam bakımından tevatür oluşturur. Bu hadislerde ortak nokta kadınların mahremsiz yolculuk yapmalarının yasaklanmasîdır. Ancak bu hadiste belirtilen süreler farklıdır, en uzunu üç güniük bir süre, en kısası bir "Berid"lik (Yaklaşık 22 km.) süredir.

Hadisteki yasağın nedenini emniyet olarak değerlendirenler bazı şartlar dahilinde kadının yolculuğu çıkabileceğini belirtmektedirler. Bu konuda "SahîM Buhârî Muhrasan Tecrid-i Sarîh" isimli çalışmamızdaki 580. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [915]

884-) Abdullah b. Abbâs (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'i şöyle buyururken işitmişör: "Hiçbir erkek yabana bir kadınla yalnız başına kalmasın, bir kadın da yanında mahremi olmadan yolculuğa çıkmasın. "Bunun üzerine bir kimse ayağa kalktı ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, şu, şu gazalara gitmek için kaydoldum, fakat bu arada hanımım da hacca gidecek?" dedi, o da: "Sen git, hanımınla beraber haccet"buyurdu. [916]

885-) Abdullah b. Ömer (r.a,)'dan, Şöyle demiştir: "Rasûiüllah (s.a.v.), gazadan serîyyeden haçtan veya umreden dönerken bir tepeye veya tümseğe çıktığında üç kez tekbir getirir, sonra da şöyle dua ederdi: "La ilahe il/allâhu vahdehu la şerike lehu. Lehu'l-Müikü velehu'hHamdu ve huve ala külli şey'in kadir. Âyibûne, Tâİbûne, Âbidûne, Saddûne li Rabb'inâ Hâmidûne. Sadakallahu va 'dehu ve Nasara abdehu ve Hezemeİ-Ahzâbe vahdehu (=Tek olan Allah'tan başka ilah yoktur. Onun ortağı da yoktur. Hakimiyet Onundur. Harnd de Onundur. O her şeye gücü yetendir. Rabb'İmize şükrederek, kut olarak, baş eğerek, tevbe ederek, dönüyoruz. Allah sözünde

durmuştur. Kuluna yardım etmiş, tek başına da düşman birliklerini hezimete uğratmıştır.)"

886-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte ben ve Ebû Talha, seferden, dönüyorduk. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Safiyye de devesinin üzeride terkisinde bulunuyordu. Medine'ni dışına ulaştığımızda Medine'ye varana kadar sürklı

"Rabb'imize şükrederek, kul olarak, tevbe ederek dönüyoruz, dua etti"

(Bu hadislerin bolumla alakası, seferden dönerken nasıl dua edileceğini bildirmek içindir, yolculuğu zikredilmiştir.) [917]

887-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan: "Hz, Peygamber (s.a.v.) Zü'l-Huleyfe'deki kumsal vadide devesini çöktürüp burada namaz kilmıştır." {Hadisi anlatan ravinin anlattığına göre) îbni Ömer (r.a.) da aynı şekiide yaparmış. [918]

888-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'e Zü'l-Huleyfe'de vadinin içinde gecelerken rüya gösterilmiş ve kendisine: "Sen mübarek bir vadide bulunuyorsun." denilmiştir. [919]

889-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlülîah (s.a.v.)'in hac emtri olarak görevlendirdiği Veda harandan önceki hacda Ebû Bekir Siddık (r.a.), Kurban Bayramı günü: "Bu yıldan sonra hiçbir müşrik haccedemeyecek, hiçbir çıplak da Kabe'yi tavaf edemeyecektir." diye halka bildirmesi için gönderdiği topluluk içerisinde Ebû Hureyre'yi de göndermiştir.

(Müşriklerin bir kısmı bazen Kabe'yi çıplak tavaf etmek durumunda kalıyorlardı. Bu konuda 796. hadisin açıklamasına bakınız.) [920]

890-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûîüliah (s.a.v.): "Umre, diğer umreye kadar olan süre arasındaki günahlara keffarettir. Kabul olunmuş bir haccın karşılığı da cennetten başkası değii-dir. "buyurmuştur.

(Umre, ziyaret etmek demektir. Beytullah'ı belirtilen şekillerde ziyaret etmeye umre denir. Hacdan farkı ise belirli bir zaman şartı olmamasıdır,

Arafat'ta vakfeye durma, ziyaret ve Veda Tavafı şartı da yoktur. İslam'dan önce bazı tahrifatlar yapılsa a hac ibadetinde olduğu gibi umre de bilinip yapılagelmekte idi. Ancak, bu dönemce umre hac aylan dışında özellikle Receb ayında yapılırdı.) [921]

891-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim, şugelir de bu arada kötü söz söylemez, günah işlemezannesinden doğduğu günkü gibi (günahsız olarak) döner."

(Bu konuda Allah şöyle buyurmuştur: «Hac bilinen aylardadır. O aylarda hacca girişen kimse bilmelidir ki, hacda kadına yaklaşmak, sövüşmek, döğüşmek yoktur. Ne iyilik yaparsanız Allah onu bilir. Kendinize azık edinin, şüphe yok ki azığın en iyisi Allah korkusudur. Ey akıl sahipleri! Benden korkun.» Bakara: 197) [922]

892-) Üsâme b. Zeyd (r.a.): "Ey Allah'ın Rasûlü (s.a.v.) nereye i-neceksin, evine mi?" demiş, o da: "Akıl, ne evleri bıraktı, ne dehaneleri, "buyurmuştur. Akîl ve Talib, Ebû Talib'in evlerine mirasa olmuş, bunun yanında ne Cafer (r.a.) ne de Ali (r.a.) hiçbir şeye mirasçı olamamışlardı. Çünkü bunların her ikisi de Müslüman olmuş (evlerini, barklarım terk edip Medine'ye hicret etmişlerdi) Akî! ve Talib İse kâfir İdiler."

(Efendimizin Amcası Ebû Talib'in dört oğlu vardı, bunlardan ikisi Müslüman olmuş, Mekke'deki tüm varlıklarını terk ederek Medine'ye hicret etmişlerdi. Akîl ve Talib Mekke'de kalmışlar, Taiib Bedir Savaşı'nda katledilmiş, neticede Ebû Talib'in tüm mirasını Akîl eline almıştı. Zaten evlerini, barklarını terk edip Medine'ye hicret eden muhacirlerin geride bıraktıkları eşyalara Mekke'deki müşrikler ei koymuşlardı.) [923]

893-) e!-A'lâ b. el-Hadramî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) muhacirler Veda Tavafı'ndan sonra üç gün Mekke'de kalabilirler buyurdu" demiştir.

(Bilindiği gibi muhacirlerin Medine'ye arük bir daha aynîmamak üzere yerleşmeleri gerekiyordu. Hicret'ten sonra Medine'yi terk etmek yasaklanmıştır. Bu yasağa dayanamaz diye 1271. hadiste görüldüğü gibi Efendimiz (a.s.) bir bedevinin hicret isteğini geri çevirmiştir. Bu arada muhacirler Mekke'de zorunlu olan işlerini tamamladıktan sonra Medine'ye

tekrar dönmeleri gerektiğinden dolayı Veda Tavafi'ndan sonra en fazla üç gün kalabilecekleri bildirilmiştir. Hatta hac sırasında amansız hastalığa tutulan Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.)'ın eski memleketi Mekke'den hicret yurdu Medine'ye hac kervanı içinde arkadaşları ile birlikte dönememe endişesi vuku bulduğunda çok üzülmüş, hatta Rasûîüllah (s.a.v.) de: "Allah'ım, ashabımın hicretini kemale erdir, hicretten onlan geriye döndürme"'diye dua etmiştir. (658. hadise bakınız.) Ancak bir kısım âlime göre 1270. hadiste bildirildiği gibi Mekke Fetfıi ile artık hicret farziyeö kalkmış olduğundan muhacirlerin Medine dışına yerleşme yasağı kalkmış oldu.) [924]

894-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), Fetih günü, Mekke'nin fetholunduğu gün şöyle buyurmuştur: "Artık bundan sonra hicret yoktur. Ancak cihad ve (kazanmak için) niyet vardır. Eger ditada çağrılırsanız hemen çıkın "Yine fetih günü, Mekke'nin gün şöyle buyurdu: "Şu belde ki, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı gün haram kıldığı bir beldedir. Burası Allah'ınharam kılmasıyla kıyamet gününe kadar haramdır. Biline ki, burada savaş benden önce hiç bir kimseye helal değildir. Gündüzün bir vakti dışında bana da helal değildir. Burası Allah'ın haram kılmasıyla kıyamet gününe kadar haramdır. Buranın dikeni koparılmaz, avı ürkütülmez, yere düşmüş buluntu bîr fttal da sadece sahibini bulmak için alınır, yaş otu da koparılmaz." Bu sırada Abbas: "Ey Allah'ın Rasûlü, izhir hariç olsun, biz onu kuyumculukta/dökümcülükte ve evlerimizde kullanıyoruz?" dedi. Oda: "fzh/r hariç" buyurdu. [925]

895-) Ebû Şüreyh (r.a.): "Mekke'nin fethedildiği günün ertesi Rasûlüllah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim ki sözlerini şu iki kulağım duydu, kalbim kavradı, konuştuğunda da şu iki gözüm gördü, Allah'a hamdedip şükrettikten sonra: "Mekke'yi insanlar değil, Allah haram kılmıştır. Allah'a ve âhiret gününe inanan bir kimseye Mekke'de ne kan dökmesi ve ne de bir ağacı kesmesi helâl olur. Eğer bir kimse Rasûlüllah (s.a.v.) Mekke'de savaşa diye savaşa ruhsat ararsa o kimseye: "Allah, Rasülüne izin vermiş ama size vermemiştir" deyiniz. Bana gündüzden bir müddet izin verdi sonra o günün haramlığı bir önceki gün gibi eski şekline tekrar döndü. Bunu burada bulunan bulunmayana bildirsin"buyuröu." demiştir. [926]

896-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Yüce Allah, Rasûlüllah (s.a.v.)'e Mekke'nin fethini nasip ettiğinde halkın arasında ayakta durdu ve Allah'a hamdü sena ettikten sonra şöyle dedi: "Muhakkak ki Allah savaşı fili Mekke'den alıkoydu ve Rasûlünü ve Müminleri buraya hakim kıldı. Mekke, benden önce hiçbir kimiye asla helâl kılınmamıştır. Bana da gündüzün bir müddeti ba-n3 müsade edildi, benden sonra da hiçbir kimseye asla helal olmayacaktır. Buranın avı ürkütülmez, dikeni koparılmaz, yere düşmüş buluntu bir malı almak da sadece sahibini bulmak için helal olur. Kim burada öldürülmüş ise iki seçenek vardır, öldü-ailesi ya diyet alır ya da kısas yapılır, "buyurdu. Bu sırada Abbâs da: "Ey Allah'ın Rasûlü, yalnız izhiri biz evlerimizde ve kabirlerimizde kullanıyoruz" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v,): "İzhir bundan bundan hariçtir," buyurdu. Yemen halkından Ebû Şâh da ayağa kalktı ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, bunları bana yazıverseler?" dedi, Rasûlüllah (s.a.v.) de:

Hadisin ravilerinden el-Velid: "Evza?ye: "Ey Allah'ın Rasûlü, bunları bana yazıverseler, sözünden maksat nedir?" dedim. O da: "Rasûlüllah(s.a.v,)'den işittiği konuşmayı vazıvermektir" dedi" demiştir

(İzhir: Mekke ayrığı denilen, kokulu bir ottur. Ebû Şâh hadisi diye de bilinen bu hadis, Hz. Peygamber'in hadislerinin sağlığında yazıya geçirildiğini bildiren en açık belgelerdendir. Yine bu hadisimizde Efendimiz (a.s.)'ın, gerekli olduğunda bazı yasaklara sınırlı ruhsatlar verebileceğini öğrenmekteyiz.) [927]

897-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.)'in fetih yılında başında demir miğfer ile Mekke'ye girdiği bildirilmiştir. Miğferi başından çıkardığında bir kimse geldi ve: "İbni Hatal, Kabe'nin örtüsüne bürünüp saklandı." dedi.

Bunun üzerine Rasûlüllah: "Onuyakalayıp öldürün, "buyurdu.

(İbni Hatal önceleri Müslüman idi hatta vahiy katipliği bile yapmıştı. Efendimiz (a.s.) kendisini zekât toplamak için görevlendirdi. Yanında Ensardan bir Müslüman vardı. Yolda onu öldürdü ve dinden dönüp Mekke'ye gitti. Kendisinin Rasûlüllah (s.a.v.)'i yeren şiir ve şarkılar söyleyen iki cariyesi de vardı. Rasûlüllah (s.a.v.) Mekke'ye girdiğinde umumi af ilan etmiş, ancak dört erkek iki kadın altı kişiyi bu af dışında

bırakmıştır. Bunlardan birisi de İbni Hatal'dır. (Umdeurı-Kârî.vm. 393) [928]

898-) Abdullah b. Zeyd (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "İbrahim Peygamber Mekke'yi harem (dokunulmaz) kıldı ve bereketli olması için dua etti. Ben de Medine'yi harem (dokunulmaz) kıldım ve İbrahim (a.s.)'m dua ettiği gibi Medine'nin müdd vesa'/na bereket duası ettim, "buyurmuştur[929].

899-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Medine şuradan şuraya kadar haremdir (dokunulmazdır), ağacı kesilmez, içerisinde Kur'ân ve Sünnete ters iş (bid'at) yapılmaz. Kim Kur'ân ve Sünnet'e aykırı iş yaparsa Allah'ın, Meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerine olsun." buyurmuştur. [930]

900-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah'ım Medineli-lerin ölçülerini, sa'lannı ve müddleıini bereketli kıl. "diye dua etmiştir. [931]

901-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah'ım, Mekke'ye verdiğin bereketin iki katını Medine'ye ver. "buyurmuştur. [932]

902-) İbrahim et-Teymî, o da babası Yezid b. Serik'ten. Şöyle demiştir: "Ali b. Ebû Taİib hutbe verdi ve şöyle dedi: "Kim, bizim yanımızda Allah'ın kitabı ve şu sayfadan başka bir şey bulunduğunu ve onu okuduğumuzu iddia ederse yalan söylemiştir. Sözü edilen sayfa kılıcının kınında bağlı idi ve içerisinde zekat develerinin yaşlan ve yaralamalarda uygulanacak kısas hü-kümieri vardı. Yine bu sayfada Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Medine şehrinin Âir Dağı ile Sevr dağı arası dokunulmaz (harem) bölgedir. Kim bu bölgede Kur'ân ve Sünnefe ters iş yapar, yahut böyle bir kimseyi barındırıp korursa Allah'ın, Meleklerin ve bütün insanlann laneti onun üzerine olsun, kıyamet günü kendisinin ne farzı ne de nafilesi kabul olunur. Müslümanların verdikleri güvence sözü (zimmeti) birdir ve bu uğurda en aşağıdakiler (bile olsa herkes) gayret gösterir. Kim kendisinin, babasından başkasının oğlu olduğunu iddia eder veya azat

edilen bir köle kendisini azat edenlerden başkalarına ait olduğunu iddia ederse Allah'ın, Meleklerin ve bütün insaniann laneti onun üzerine olsun, kıyamet günü kendisinin ne farzı ne de nafilesi kabul olunur."

Diğer bir rivayette ise "Kim, bir Müslümanın verdiği güvence sözünü (zimmeti) çiğner, bozarsa..." şeklindedir. [933]

903-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Medine'in iki yanında bir ceylan görülse ürkütülmez. Rasûlüllah (s.a.v.), Medine'nin on iki mil Çevresini dokunulmaz kılmıştır." [934]

904-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle dua etti: Mekke sevgimiz gibi bize Medine 'yi de sevdir, veya daha fazla sevdir. Allah'ım (ölçeklerimiz olan) müddümüzü sa'ımızı bize bereketli kıl. Medine'yi bize sağlıklı kıl ve sıtmasını da (Mekke'nin) Cuhfe'sine gönder."

(Cuhfe, Mekke'ye yaklaşık 187 km. uzaklığında bir yerin adıdır, buradan sonra Mekke'nin harem bölgesi başlar. Vebanın Cuhfe'ye gitmesi için dua edilmesi, buradan Ötesi o dönem Müslümanları memleketlerinden süren ve bu zorluklarla karşılaşmalarına neden olan müşriklerin diyarı olmasındandır. Medine bu dua ile güzelleşmiş, havası ve suyu tatlı olmuştur. Veba hastalığı Cuhfe'ye gitmiştir.) [935]

905-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Medine'nin geçitlerinin üzerinde Melekler bulunur. Tâûn hastalığı ve Deccâl, Medine'ye giremez, "buyurdu." demiştir. [936]

906-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Ben öyle bir beldeye (Hicretle) emrolundum ki bu belde diğer beldelere galip gelir (Münafıklar) bu beldeye "Yesrib" derler. Bu belde Medine'dir, insanların (kötülerini) demirci körüğünün demirin kirini giderdiğigibi giderir." buyurdu." demiştir. [937]

907-) Câbir b. Abdullah (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Çöl halkından bir kimse Rasûlüllah (s.a.v.)'e biat etti Medine'de kendisini şiddetli sıtma yakaladı

bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.Ve geldi ve: "Ey Muhammed, biatimi feshet" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) kabul etmedi. Sonra yine geldi ve: "Biatimi feshet" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) kabul etmedi. Sonra yine geldi ve: "Biatimi feshet" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) kabul etmedi. Çöl halkından olan bu kimse Medine'den çıktı. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Medine demirci körüğü gibidir. Kirlisini dışarı atar, temiz olanı ise tertemiz olarak kalır, "buyurdu"[938]

908-) Zeyd b. Sabit (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Medine'yi kastederek: "Burası Taybe'dir. Burası, ateşin gümüşün kirini yok ettiğigibi kirli kimseleri yok eder" buyurmuştur

(Taybe'nin kelime anlamı 'Hoş' demektir.) [939]

909-) Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Medineliler'e oyun kuran bir kimse kesinlikle tuzun suda eridiğigibieriyip biter."diye buyururken işittim." demiştir. [940]

910) Süfyân b. Ebû Züheyr (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: 'Yemen diyarı fetholunur, bir kısım topluluk gelir. Bineklerini koşturup ailelerini ve kendilerine uyanları yüklenir (oraya) götürürler ama bilselerdi Medine kendileri için daha hayırlıdır. Şam d/yan da feth olunur, bir kısım topluluk gelir bineklerini koşturur ailelerini ve kendilerine uyanları yüklenir (oraya) götürürler ama bilselerdi Medine kendi/eri için daha hayırlıdır. Irak diyan da fetholunur, bir kısım topluluk gelir bineklerini sürerler ailelerini ve kendilerine uyanlan yüklenir(oraya) götürürler ama bilselerdi Medine kendileri için daha hayırlıdır, "diye buyururken işittim." demiştir. [941]

911-) Ebû Hureyre (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Medine'yi olanca güzelliğiyle bırakıp giderler. Yırtıcı hayvan ve kuşlardan başkası yaşamayacak. En son hasrolunanlar ise Müzeyne kabilelesinden iki çoban olacaktır. Koyunlarını sürüp gelirler ama burasını bomboş buluriar, sonunda Veda Tepesi'ne vardıklarında onlar da yüzüstü yıkılırlar, "diye buyururken işittim." demiştir. [942]

912-) Abdullah b. Zeyd el-Mâzinî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Evimle minberimin arası cennet bahçelerinden bir bahçedir, "buyurmuştur. [943]

913-) Ebû Hureyre (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Evimle minberimin arası cennet bahçelerinden bir bahçedir, minberim de (cennetteki Kevser) Havzımın üzerindedir, "buyurduğunu rivayet etmiştir. [944]

914-) Ebû Humeyd (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte Tebûk seferine çıktık" demiş ve seferi anlatmış. Bu hadiste şunları da söylemiştir: "Seferden döndük ve Vadi'l-Kurâ'ya geldik. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ben süratleneceğim, isteyen benimle süratlensin isteyen de oyalansın " buyurdu. Yola çıktık, Medine'yi ilerden gördüğümüzde: "Burası Tâbe'dir, Şurası da Uhud'dur. O, dağ bizi sever biz de onu severiz" buyurdu"[945]

915-) Ebû Hureyre (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Benim şu mescidimdeki bir namaz, Mescidi Haram-dışında diğermescilerdeki bir namazdan bin kat daha hayırlıdır." buyurduğunu rivayet etmiştir.

(Bir sonraki hadiste yeryüzünde faziletli üç mescid zikredilmektedir. Bu hadiste ise Hz. Peygamber (s.a.v.)'in mescidinin fazileti açıklanmaktadır, Taberânı'nin rivayet ettiği hasen hadiste Rasûlüllah (s.a.v.): "Mescidi Haram'daki bir namaz, yüz bin namaza denktir. Benim mescidimdeki bir namaz, bin namaza denktir. Beytö'l-Makdis'dekİ bir namaz da beş yüz namaza denktir." buyurmuştur. (Mecmau'z-Zevâid, IV. 7, Undetü'l-Kârî, VI. 280)

Yine diğer bir hadiste de: "Benim şu mescidimdeki bir namaz, -Mesdd-i Ha-ram- dışında diğer mescidierdeki bir namazdan bin kat daha faziietfidir. Mesdd-i Haram 'daki harhangi bir namaz, diğer mesddlerdeki bir namazdan yüz bin kat daha faziletlidir, "buyurmuştur. (îbni Kâce, îkâme: 195, Müaıed, n. 343)

Diğer taraftan Kubâ Mestidi'nin faziletine de değinilir, Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kubâ Mescidi'nde bir namaz, umre yapmak gibidir, "buyurmuştur. (îbni Mâre,İkâme: 197, Tirmizî, Salât: 239) [946]

916-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Binekler ancak üç mescid için koşulur(yolculuğa çıkılır): Mescidi Haram (Kabe) Mescidi Rasül ve Mescidi Aksa"

(307. hadiste görüldüğü gibi, diğer ümmetlere verilmeyip bu ümmete verilen ayn-caiıklardan bir tanesi de, temiz olan her yerde namazın kılınmasına verilen izindir. (Buhârî, Teyemmüm: 1, Müslim., Mesâcid: 3) Bu nedenle temiz olan her yerde namaz kalınabilir. 306. hadiste de faziletli üç mescid sayıldıktan sonra: "Artıksana namaz nerede ulaşırsa orada kıtıver. Zira fazilet buradadır." buyrulmuştur. Mesdd-i Haram, Mescidi Rasül, Mescidi Aksa ve Kubâ Mescidi dışında, hadislerde fazileti anlatılan başka bir mescid bulamadık. Bu nedenle namaz vakti nerede girerse orada namazı kılivermek en faziletlidir. Ancak korku namazının, faziletii bir kimsenin arkasında namaz kılma meziyetini elde etmek için meşru kılındığından hanskeöe faziletli bir kimsenin arkasında namaz kılma meziyetini elde etme gayesi ile namaz kılmak için başka mescidlere gitmek de mümkündür. Bu şekil bir uygulamada temei esas ise gidilen mescidin faziletinden değil, arkasında namaz kılınan imamın faziletinden dolayıdır.) [947]

917-) İbni Ömer (r.a,): "Rasûlüllah (s.a.v.), Küba mescidine yaya olarak da binekli olarak da gelir ve içerisinde iki rekat namaz kılardı." demiştir. [948]

918-) İbni Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), her yedi günde yaya olarak da binekli otarak da Küba mescidine gelirdi." demiştir. [949]

16-) Nikâh Bölümü

(Kitâbu'n-Nikâh)

919-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.), bize: "Ey Gençler sizden kim imkan bulursa hemen evlensin. Çünkü evlenmek gözü haramdan en iyi indirir, namusu en iyi korur. Kim de imkan bulamaz ise oruç tutmaya baksın. Çünkü oruçta şehveti kırma "buyurdu, demiştir. [950]

920-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Hz, Peygamber'in hanımlarının evlerine, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in (evdeki nafile) ibadetlerini sormak için üç kişilik bir topluluk geldi. (Yaptığı nafile ibadetler) onlara anlatıldığında buniarı kendileri için az görerek: "Allah onun geçmiş ve gelecek tüm günahlarını bağışlamışken biz nerede, Hz, Peygamber nerede?" dediler. Bunlardan birisi: "Bakın, artık ben devamlı gece namazf kılacağım" dedi, diğeri: "Hiç ara vermeden sürekli oruç tutacağım" dedi, öbürü de: "Kadınlardan uzak duracağım, asla evlenmeyeceğim" dedi. Derken, Rasûlüliah (s.a.v.) geldi: "Şöyle şöyle diyenler sizler misiniz? Bakini Allah'a yemin olsun ki sizin Allah'tan en çok korkan ve sakınanınız benimdir. Ama ben hem oruç tutuyorum hem de tutmuyorum. Hem gece namazı kılıyorum hem de uyuyorum, kadınlarla evleniyorum. Kim benim sünnetimden yüz çevirirseo benden değildir, "buyurdu." demiştir.

(Yukarıda sözü geçen sahabiler, kendilerinin Allah katındaki değerlerinin Hz. Peygamber'e göre daha aşağıda olduğundan dolayı Hz. Peygamberden daha fazla nafile i-badet yapmaian gerektiği kanaaöyla insan tabiatına ters düşecek derecede kendilerini yükümlülük altına aimak istemişlerdir. Ancak ibadetlerde aslolan, süreklilik, insan tabiatına uyumluluk ve tahammül edilebilirliktir. Bu sebeple Efendimiz (a.s.) onlan bu tür eyiümiere karşı uyarmış tuttuktan yolun kendisinin yolu olmayacağına işaret buyurmuştur. Allah katında en değerli ibadet az aa olsa sürekli olan ibadettir.) [951]

921-) Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) Osman b. Maz'ûn (r.a.)'m kadınlardan uzak durup evlenmeme isteğini geri çevirdi. Eğer kendisine izin verseydi ileride biz hadım da olurduk." demiştir. [952]

922-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte gazaya çıkmıştık, bu arada yanımızda kadınlar da yoktu (şehvetimize hakim o-lamadık) bu yüzden: "Hayalarımızı çıkarıp hadım olsak mı ki?" dedik. Kendisi bize bunu yasakladı bundan sonra bir elbise (ve benzeri bir) karşılıkla kadınla (belirli bir süreye kadar) evlenmemize izin verdi ve: «Ey îman edenler, Allah'ın sîze helâl kıldığı, temiz güzel şeyleri haram kılmayınız ve haddi aşmayınız. Şüphesiz ki, Allah haddi aşanları sevmez.» (Mâide: 87) ayetini okudu." demiştir, [953]

923-) Câbir b. Abdullah ile Seleme b. Ekvâ (r.a.) her ikisi de şöyle demiştir: "Orduda bulunuyorduk, bu sırada bize Rasûlüllah (s.a.v.)'in elçisi geldi: "Şu biline ki size Muta Nikahı helâl kılındı, artık Muta Nikahıile evlenebilirsiniz." dedi.

(Bu durum Mekke Fethi'de veya Huneyn Savaşı'nda olmuştur. Müslim'in rivayetine göre (Nikah: 18) bu uygulamaya sadece üç gün izin verilmiştir. Daha sonra kesin olarak yasalanmıştır.

Hadisimizde bir savaşta Muta Nikâhı'na izin verildiği anlatılır. Müslim'in rivayetinde "belirli bir süreye kadar" ifadesi vardır. Geçici bir süre ile bir kadınla evlenme demek olan "Muta Nikâhı" İslâm'dan Önce Araplar arasında geçerli bir uygulama idi. Bu uygulama İslam'ın ilk yıllarında geçerliliğini sürdürmüş daha sonra yasaklanmıştır. Hadislerin bazı ifadelerinden bu nikahın zaman zaman tekrar serbest bırakıldığı da anlaşılmaktadır. Mesela, "Orduda bulunuyorduk, bu sırada bize RasûlülSah (s.a.v.)'in eiçisi geldi: "Şu biline ki, size Muta Nikahı helâi kılındı, artık Muta Nikahı ile evlenebilirsiniz" ifadesi önceden yasaklanan bir şeyin serbest bırakıldığını cağnştjrmaktadır. Aslında bu nikah Hayber Fethi günü yasaklanmıştır. Bir ara Mekke Fethinde kısa bir süre serbest bırakılmış bunun ardından kesin kes yasaklanmış veda haccında Efendimizin veda konuşmasında da bu yasak tekrar dile getirilerek teyit edilmiştir.

Rasûlüllah (s.a.v.) Mekke Fethedildikten sonraki günlerde Kabe'de şöyle buyurmuştur: "Ey insanlar, Muta Nikahı ile kadınlarla evlenmenize izin vermiştim. Allah, artık bunu kıyamete kadar haram kılmıştır. Bu nedenle kimin yanında Muta Nikahı İle nikahlı kadın varsa bıraksın. Onlara verdiğiniz şeyleri de almaymiZ. "(Müslim, Nikâh: 21, îbni Mâce, Nikâh: 44)

Bu arada uygulamanın kaldırıldığını duymayan bazı sahabiler yasağın kalkmadığını zannetmişlerdir. Nitekim sahabilerin bir kısmı bazen yeni uygulamalardan habersiz olabiliyor hatta bu uygulamalann kalktığını Hz. Peygamber (s.a.v.)'den sonra öğrendikleri bile olabiliyordu. Bu konudaki örnekler için 205,990,1040 ve 1494. hadislere bakınız,

Bu konuda İmam Nevevi şöyle demektedir: "Muta Nikahının yasaklanması ve serbest bırakılması iki defa olmuştur: Hayber Fethinden önce serbest idi

bu gün yasaklandı. Daha sonra Mekke'nin fethinde serbest bırakıldı, üç gün sonra kesin olarak kıyamete kadar yasaklandı." (Nevevî, Şerhu Müsüm, ix. 184, Nikâh:) [954]

924-) Ali b. Ebi Talib (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), Hayber sava-şı'nda Muta nikahı ile evcil eşek etini yemeği yasaklamıştır. [955]

925-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bir kimse hanımı ile hanımının halasrnı, yine hanımı ile hanımının teyzesini bir nikah altında tutamaz"buyurmuştur. [956]

926-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), ihramlı iken Meymûne ile nikahlandı"[957]

927-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) birinizin diğer birinin alış verişi üzerine alış veriş yapmasını yasakladı. Bir kimse kardeşinin nişanı üzerine nişan yapamaz. Ancak istemeye gitmeden önce ilk nişan yapan nişanı bırakması veya kendisine izin vermesi dışında" demiştir, [958]

928-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.) Şiğâr usulü evlenmeyi yasaklamıştır. Şiğâr usulü evlenme, bir kimsenin kızını, diğer bir kimseye onun kızıyla evlenmek şartıyla her ikisinin arasında mihir olmaksızın evlendirmesidir. [959]

929-) Ukbe b. Âmir (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Şartlardan, yerine getirilmesi en fazla gerekli olanı namusları helâl kılmakistediğinizde verilen şartlardır, "buyurdu, demiştir.

(Yani evlilik akdi sırasındaki ortaya sürülen şartlardır.) [960]

930-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Dul kadın kendisinin görüşü alınmadan evlendirilemez. Kız da kendisinin izni alınmadan

evlendirilemez" buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Rasûlü, onun (kızın) izni nasıl olur?" dediler. O da: "Sukut etmesidir, "buyurdu. [961]

931-) Aişe (r.a.): "Ailesinin evlendirdiği genç kızın görüşü alınıp anmayacağını durumunu Rasûlüllah (s.a.v.)'e sordum. Rasûlüllah (s.a.v.): "Evet görüşü alınır" buyurdu: "Genç kız utanır? görüşünüdedim. Rasûlüllah (s.a.v.) de: "Onun evliliği kabul etmesi, susmasıdır. "buyurdu" demiştir. [962]

932-) Hz. Aişe (r.a.)'dan: "Hz. Peygamber (s.a.v.) beni alt yaşımda iken nikahladı, sonra Medine'ye geldik ve Haris b. Hazrecoğullan'nın yanına indik, bu arada sıtmaya tutuldum, saçlarım döküldü, sonunda olduktan sonra) saçlarım omuzlanma kadar gürieşti. Arkadaşlarımla beraber salıncakta (oyna^en) annem Ümmü Rûmân bana gelip beni çağırdı, kendisinin yanına geldim, benden ne istediğini bilmiyordum elimden tuttu, evin kapısına gelince beni durdurdu bu sırada ben yorgunluktan soluk soluğa kesilmiştim. Nihayet soluğum biraz yatıştı, sonra biraz su alıp yüzüme ve başıma sürdü, arkasından beni eve koydu, evde Ensar"dan birtakım kadınları gördüm. Kadınlar: "Hayıra ve berekete, iyi kısmete düştün" dediler. Annem beni onlara teslim etti. Kadınlar benim üstümü başımı düzelttiler. Benim i-çin beklenmedik şey Rasûlüllah (s,a.v.)'in görünmesi oldu. Kadınlar beni ona teslim ettiler. Ben bu sıralarda dokuz yaşımda idim. [963]

933-) Sehl b. Sa'd (r.a.)'dan. Bir kadın Hz. Peygamber (s.a.v.)'e kendisiyle evlenmesini teklif etti. (Rasûiüiish (s.a.v.) esvap vermedi) bu arada»kimse: "Ey Allah'ın Rasûlü, beni onunla evlendirsen." dedi. O da: "Yanındaneyin var?" buyurdu. Bu kimse: "Yanımda bir şeyim yoktur." dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Gi% demirden bir yüzük bile olsa bul gel" buyurdu. Adam gitti, sonra geri geldi: "Vallahi yok, hiçbir şey bulamadım, demirden bir yüzük bile. Ama şu izanm var, yansı onun olsun" dedi. Belden yukarısını örtecek bir elbisesi bile yoktu. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bir tek izannla ne yapabilirsin ki. Onu sen giysen bundan kadına bir şey kalmaz, o giyse sana bir şey kalmaz, "buyurdu. Adam oturdu, nihayet bir hayli o-turduktan sonra ayağa kalktı. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) onu

gördü ve çağırdı, yahut çağırtıldı. Kendisine: "Yanında ezberinde ICur'ân'dan ne kadar var?"buyurdu, O da: "Ezberimde şu sure, şu sure vardır." diye ezberindeki sureleri saymaya başladı. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kur'ân'dan ezberindekilerekarşılık onusana verdik, "buyurdu. [964]

934-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Abdurrahman b Avfın üzeride yeni evlenen damatların kullandığı kokunun sanlığını nörmüş ve: "Bu da buyurmuş, o da: "Bir nevât altın mihirie bir kadınla evlendi" demiş. Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah mübarek eylesin. Bir koyunla bile olsa düğün yemeği nerwbuyurmuştur.

(Nevât, o dönemde kullanılan ağırlık ölçü birimi olup bölgelere göre değişiklik arzeder. Bugünkü ölçü birimiyle yaklaşık 15 gr'dır.) [965]

935-) Enes (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) Hayber Gazası'na çıktı. Sabah namazını ortalık karanlık iken Hayber yakınlannda kıldık. Ardından Hz. Peygamber (s.a.v.) bineğine bindi. Ebû Talha da bindi ben de Ebû Talha'nın terkisinde idim. Hz. Peygamber (s.a.v.) Hayber sokağı içerisinde ilerledi. Dizim Hz. Peygamber (s.a.v.)'in uyluğuna dokunuyordu. Sonra Hz. Peygamber (s.a.v.)'in uyluğunun beyazlığını göreceğim dereceye kadar (ka-labaıık ve sürtünme) uyluğundan izannı sıyırdı. Şehre girdiğinde üç defa: "Allahü Ekber, Hayber şehri harap oldu! Biz bir kavmin yurduna indiğimizde uyarılmış olanların sabahı ne kötü olur." buyurdu, (bu ifade sâffât: 177. ayetinden alıntıdır.) Halk işlerinin başına gktığında: "Eyvah! Muhammed, ordu!" dediler. Hayber şehrini kuvvet kullanarak ele geçirdik. Esirler toplandı. Bu sırada Dınye geidi ve: "Ey Allah'ın Peygamberi, esirlerden bana bir cariye ver" dedi. O da: "Git bir cariye al" buyurdu. Dıhye de Safiyye bintü Huye/i aldı. Ardından bir adam Hz, Peygamber (s.a.v.)'e gelip: "Ey Allah'ın Peygamberi, Dıhye'ye Kurayza ve Nadir kabilelerinin hanımefendisi Safiyye bintü Huyey"i verdin, ama bu ancak sana uygun düşer" dedi. O da: "Onu da onu da çağırın." buyurdu. Dıhye hemen Safiyye'yi getirdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) Safiyye'yi görünce: "Esirlerden bunun dışında bir cariye al" buyurdu. Sonra Hz. Peygamber (s.a.v.)

Onu azat etti ve Onunla evlendi. (Hadisi Hz. Enes (r.a.)'dan dinleyen) Sâbİt elBünânî; "Ey Ebû Hamza, mehri ne idi?" dedi. "Onun kendisi idi. Onu

hürriyetine kavuşturdu sonra da onunla evlendi." dedi. Nihayet yolda iken Ummü Süleym, Safiyye'yi süsledi, gecenin bir kısmında Hz. Peygamber'e teslim etti. Hz. Peygamber (s.a.v.) güveyi olarak sabaha çıktı ve: "Kimin Yanında bir şeyler varsa onu getirsin" buyurdu ve bir yaygı serdi. Kimi hurma, kimi de yağ getirmişti. (Hadisi rivayet eden) Enes (r.a.)'ın: "Sevik'i de

(hurma kavutunu da) Söylediğini Zannediyorum" demiştir. Sonra (hurma, tereyağı, unve çökelek ile yapılan bir tür yemek olan) hays yemeği yaptılar. İşte Rasûlüllah(s.a.v.)'in düğün yemeği bu şekilde olmuş oldu."

(Safiye bintü Huyey, hem Kurayza ve Nadir kabilesi içerisinde sosyal statüsü yüksek bir kadın idi. Hz. Peygamber onun ile evlenerek her iki kabile mensupları üzerindeki nüfuzunu artırmıştır.) [966]

936-) Ebû Musa (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kimin bir cariyesi olur da onun bakımını üstlenir, ona güzel davranır sonra da onu azat eder ve onunla evlenirse o kimseye iki sevap olur" buyurdu " demiştir. [967]

937-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Zeyneb validemizin düğününde verdiği yemek kadar hanımlarının hiçbirinde düğün yemeği vermemişti. Bir koyunla düğün yemeği vermişti." demiştir. [968]

938-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), Zeyneb b. Cahş ile evlendiğinde halkı davet etti onlar da yemek yediler arkasından oturup konuşmaya daldılar. Rasûlüllah (s.a.v.) kalkmaya davran-dıysa da onlar kalkmadılar. Bu durumu görünce kendisi kalktı, kendisiyle birlikte kalkanlar da kalkö ama üç kişi oturup kaldı. Hz. Peygamber (s.a.v.) içeri girmek için eve geldi baksa ki içeridekiler oturmaktadır. Sonra onlar da kalktılar, ben de gidip kalkıp gittiklerini Hz. Peygamber (s.a.v.)'e haber verdim. Arkasında kendisi geldi ve içeri girdi, ben de içeri girmeye davrandım ama kendisi ile benim arama perdeyi çekti sonra Allah: «Ey inananlar! Peygamberin evlerine, yemeğe çağnlmaksızın vah'tii vakitsiz girmeyin; fakat davet edilirseniz girin ve yemeyi yiyince dağlın. Sohbet etmek içn de gidip oturmayın. Bu haliniz peygamberi üzüyor, o da size bir şey söylemeye çekiniyordu. Allah gerçeği söylemekten çekinmez.

Peygamber eşlerinden bir şey isteyeceğinizde onu perde arkasından isteyin. Bu sayede sizin kalplerinizde on-iann Kalplerde daha temiz kalır, Allah'ın Peygamberini üzmeniz ve Ondan sonra eşlerini nikahlamanız asla caiz değildir, Çünkü bu Allah katında büyük birgünahür.»(Ptmb; 53) ayetini indirdi"[969]

939-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Hicab emrinin inişini herkesten daha çok ben bilirim, Übey b. Ka'b bile bunu benden sorardı" dedi ve şöyle anlattı: "Rasûlüllah (s.a.v.) Zeyneb bintü Cahş ile evlenmişti. Kendisinin bu evliliği Medine'de olmuştu, gün yükseldikten sonra halkı yemeğe çağırdı. Yemekten sonra Rasûlüllah (s.a.v.) oturdu. Halk kalkıp gittikten sonra bir kısım kimseler kendisiyle birlikte oturdu. Nihayet Rasûlüllah (s.a.v.) ayağa kalktı ve yürüdü, ben de kendisiyle birlikte yürüdüm, sonunda Hz. Aişe'nin odasının kapısına geldiğinde içerdekilerin artık dışarı çıktıklarını tahmin ederek geri döndü, ben de kendisiyle birlikte geri döndüm. Baksak ki onlar, hâlâ yerlerinde oturmaktalar. Bunun üzerine tekrar döndü, ben de kendisiyle birlikte döndüm, sonunda Hz. Aişe'nin odasının kapışana geldiğinde geri döndü, ben de kendisiyle birlikte geri döndüm. Baktık ki onlar artık kalkmışlar. Kendisi ile benimarama perde çekip (içen girdi) ve hicap emri indirildi." demiştir.

(Burada indirildiği bildirilen Ahzâb: 53. ayette belirtilen Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımlarının diğer hanımlardan ayrı olarak ortalıkta dolaşmamalarının em-redümesidir. Bu konuda 535. hadisin açıklamasına bakınız.) [970]

940-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Biriniz düğün yemeğine çağrıldığında, yemeğe gitsin." buyurmuştur. [971]

941-) Ebû Hureyre (r.a.): "Zenginlerin çağrılıp da yoksulların terk edildiği düğün yemeği ne kötü bir yemektir. Kim davete gelmez İse Allah ve Rasûlüne karşı gelmiştir" diye söylemiş

İmam Müslim'in getirdiği diğer merfu bir rivayet ise şöyledir. Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v,): "Yemeğin en kötüsü, gelene verilmeyen

ve gelmeyecek olanın davet edildiği düğün yemeğidir. Kim davete İcabet etmez ise Allah ve Rasûlüne karşı gelmiştir." buyurmustur[972]

942-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Rifâa1 el-Kurazî'nin hanımı Rasûlüllah (s.â.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, Rifâa1 beni boşadı ve boşamayı kesinleştirdi. Ben de bunun arkasından Abdurrahman b, Zebîr el-Kurazî lle evlendim ama onunki elbise saçağı gibidir (gevşektir)" dedi. Rasûlülîah(s.a.v.): "Herhalde sen tekrarRifâa'ya dönmek istiyorsun? Ama bu, sen onunla birleşmediğin sürece olmaz, "buyurdu.

(Nikah ve boşanma ciddi bir konudur. Bunların oyuncak haline getirilmemesi için tedbirler alınmıştır. Bunlardan birisi de bir kimsenin hanımını üç defa boşarsa hanımına tekrar dönemez, ancak hanımı bir başkasıyla evlenip tam anlamıyla evlilik gerçekleştikten ve bu kadın ikinci erkekten boşandıktan sonra birinci kocasıyla evlenebilir. Bu ağır şart boşanma işinin oyuncak yapılmamas! boşama yapılırken iyi düşünülmesi içindir. Allah: «Eğer erkek üçüncü defa boşarsa ondan sonra kadın bir başka erkekle evlenmedikçe onu alması kendisine helâl olmaz, O evlendiği erkek o kadını boşarsa, her iki taraf da Allah'ın sınırlarını muhafaza edeceklerine inandıkları takdirde, evlenmelerinde bir sakınca yoktur. Bunlar Allah'ın sınırlandır.» buyurmuştur. (Bakara: 230)

Söz konusu hadisin diğer rivayetinde (Buhâri, Talak: 6) kadın ikinci kocasıyla zifafa girmiş, kocası bir defa kendisiyle yatmış ama birleşme gerçekleşememiştir. Şu halde kadın ilk kocasına dönebilmesi için mutlaka birleşme gerçekleşmiş bir evlilik sonucu boşanma olursa mümkündür.)
[973]

943-) Âişe (r.a.)'dan. Bir kimse hanımını üç boşanma ile boşadı, arkasından o kadın ile başka birisi nikahlandı (birleşmeden önce) o da boşadı. Sonra, bu kadının ilk kocasıyla evlenmesinin helal olup olmayacağı Hz. Peygamber (s.a.v.)'e soruldu, o da: "Olmaz, ilk kocası gibi o kimse de birleşmedikçe olmaz" buyurdu[974]

944-) İbni Abbâs fr.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v,): "Bakınız! Onlardan birisi hanımına yaklaştığında "Bismillâhi Allahümme cennibnrş-Şeytâne ve

Cennibi'ş-Şeytâne mâ razaktenâ (-Allah'ım,

beni şeytandan uzak tut. Şeytanı da bizi rızıklandırdığından uzak tut)" derse ve bundan kendilerine çocuk nas»'b edilirse şeytan asla ona zarar veremez." buyurdu" demiştir. [975]

945-) Câbir b. Abdullah (r.a.)'dan. Yahudiler: "Bir kimse hanımının önüne (tenasül uzvuna) arkasında yanaşırsa çocuk şaşı olur" derlerdi. Bunun üzerine «Eşleriniz sizin nesil yetiştiren tarlan izdir. Dolayısıyla tarlanıza dilediğiniz şekilde varın.» (Bakar: 223) âyeti inmiştir. [976]

946-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Bir kimse hanımını yatağına çağırır da hanımı kabul etmez, kocası da hanımına kızgın olarak geceyi ge&rirse, melekler sabaha kadar kadına lanet okur buyurdu.demiştir.[977]

947-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte Benî Mustalık Gazvesi'ne çıktık. Sonunda Arap kadınlarından pek çok esir aldık. Bu sırada kadınlara İştah duyduk bekarlık ağır geldi. (Ama bunlarla bine-

şirsek hamile kafir ds çocuk olur endişesiyle) azîl yapmak İStedİk fakat Rasûlüllah

(s.a.v.) aramızdayken ona sormadan önce azil yapabilir miydik? Hemen kendisine bunun hükmünü sorduk. O da: "Bunu yapmamakla yükümlü değilsiniz (serbestsiniz) Ama biline ki kıyamete kadar meydana gelecek her nefis mutlaka meydana getir" buyurdu." demiştir. [978]

948-) Ebû Said el-Hudrî (r.a,), şöyle demiştir: "Savaş esiri bir takım kadınlar elde ettik ve onlarla yattığımızda azil yapıyorduk, bu durumu Rasûlüllah (s.a.v.)'e sorduk o da üç defa: "Siz böyle yapıyor musunuz" buyurdu ve şöyle devam etti: "Kıyamet gününe kadar dünyaya gelecek her canlı mutlaka gelecektir"[979]

949-) Cabir (r.a.): "Kur'ân-ı Kerim indiği sırada azil yapardık," demiştir. Hadisin ravilerinden Süfyân b. Uyeyne: "Eğer azil yapmak yasaklanmış

olsaydı Kur'ân-ı Kerim, bunu yasaklardı" demiştir. [980]

17-) Süt Emme ve Süt Kardeşliği Bölümü

(Kitâbu'r-Radâ1)

950-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.) kendisinin yanında i-en Hafsa'nın evine girmek için izin isteyen bir kimsenin sesini duy-muŞ: 'Ey Allah'ın Rasûlü, şu adam evine girmek için izin istiyor" demiş. z-Peygamber (s.a.v,) Hafsa'nın süt amcasını kastederek: "Zannede Olancadır."buyurdu. Hz. Aişe (r.a.) kendi süt amcasını kastede-tger falanca da yaşasaydı o da benim yanıma girerdi?" dedi. Hz.Peygamber (s.a.v.): "Evet, doğum ve nesep yönünden haram kılınanları süt emmek de haram kılar." buyurdu." [981]

951-) Hz, Aişe (r.a.): "Örtünme emri. indirildikten sonra (süt babam) Ebû Kuays'ın erkek kardeşi Eflah yanıma girmek için izin istedi. Ben de: "Bu konuda Hz. Peygamber (s.a.v.)'den izin alana kadar ona izin veremem. Çünkü beni emziren onun kardeşi Ebû Kuays değil, Ebû Kuays'ın hanımıdır." dedim. Derken Hz. Peygamber (s.a.v.) yanıma girdi, ben de kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü, Ebû Kuays'ın kardeşi Eflah izin istedi ben de senden izin alana kadar kabul etmedim." dedim. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Süt amcana izin vermenden seni ne engelledi ki?" buyurdu. Ben de: "Ey Allah'ın Rasûlü, beni emziren erkek değil ki, beni Ebû Kuays'ın hanımı emzirmiştir." dedim, o da: "Ona izin ver, Allah hayrını versin, o senin amcandır, "buyurdu." demiştir. [982]

952-) Âişe (r.a.), şöyle demiştir: "Eflah, yanıma gelmek için izin istedi ben kendisine izin vermedi. O da: "Benden perde gerisinde mi duruyorsun? Ben senin amcanım" dedi: "Nasıl oluyor?" dedim: "Kardeşimin hanımı sana süt emzirdi, kardeşimin sütünü emdin" dedi. Ben de bunu Rasûlüllah (s.a.v.)'e sordum: "Eflah doğru söylemiş, yanına girmesini izin ver" buyurdu"[983]

953-) îbni Abbâs (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Hamza'nın kızıyla evlenmez misin?" denildiğinde: "Hamza'nın kızı benim süt kardeşimin kızıdır, "buyurmuştur. [984]

954-) Ümmü Habîbe bintü Ebî Süfyan (r.a.): "Ey Allah'ın Rasûlü, Ebû Süfyan'ın kızı, benim kızkardeşimle evlensen" dedim: "Bunu sen istiyor musun?" buyurdu: "Evet, nasıl olsa seni ben tek başıma paylaşamayacağıma göre hayırda bana ortak olanlardan kız kardeşimin de olmasını isterim." dedim. Hz, Peygamber (s.a.v.) de: "Ama o bana helâl olmaz"buyurdu. Ben de: "Senin Ebû Seleme'nin kızıyla evlenmek istediğin bize anlatılıyor?" dedim: "Ümmü Seleme'nin kızı mı?" buyurdu: "Evet" dedim: "Eğer o kız benim gözetimim altında üy faz,,!! olmasa bile yine bana helâl değildir, çünkü onun babası benim süt kardeşimdir. Beni de (babası) Ebû Selemeyi de Süveybe emzirmiştir. Artık bana kızlarınızı ve kızkardeşleriniziteklif edip durmayın, "buyurdu.

(Ümmü Habibe (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımlarındandır, Kendi kızkardeşiyle de evlenmesini teklif etmiş ancak Hz. Peygamber (s.a.v.)'e nikah düşmediğinden dolayı kabul etmemiştir. Ümmü Seleme (r.a.) da hanımlarındandır, kocası Ebû Seleme vefat ettiğinde Hz. Peygamber (s.a.v.) ile evlenmiş yanında, ölen kocasından bir kızı vardı. Bu kız Hz. Peygamber (s.a.v.)'in üvey kızı olduğu gibi babası Ebû Seleme (r.a.) da süt kardeşidir, dolayısıyla Hz. Peygamber (s.a.v.) bu kızın süt amcası ojmaktadır.) [985]

955-) Hz. Aişe (r.a.)anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.), Hz. Aişe (r.a.)'ın yanına girmişti. Bu sırada yanında bir erkek vardı. Bu gördüğü manzaradan hoşlanmamış olacak ki yüzü değişti, bunun üzerine: "Bu kimse benim kardeşimdir." dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.) de: "Kardeşlerinizin kim olduğuna iyi bakın, çünkü süt kardeşliği açlığı doyuracak şekilde emme ile olur. "buyurdu. [986]

956-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Utbe b. Ebî Vakkâs, kardeşi Sa'd b. Ebî Vakkâs (r.a.)'a: "Zem'a'nın cariyesinin oğlu benden olmadır, dolayısıyla onu sen al" diye vasiyet etmişti. Mekke fetholunca Sa'd b. Ebî Vakkâs (r.a.) bu çocuğu aldı ve: "Çocuk kardeşimin oğludur, kendisi bana çocuğu almamı vasiyet etmişti" dedi. Zern'a'nın oğlu Abd hemen karşı çıkıp: "O, benim

kardeşimdir, babamın cariyesinin oğlu olup babamın yatağında dünyaya gelmiştir." dedi. Sonunda durumu Hz. Peygamber (s.a.v.)'e götürdüler. Sa'd: "Ey Allah'ın Rasûlü o, benim kardeşimin oğludur. Kendisi çocuk hakkında bana vasiyyet etmişti." dedi. Abd b. Zem'a da: "O, benim kardeşimdir, babamın cariyesinin oğlu olup babamın yatağında dünyaya gelmiştir" dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Ey Abd b. Zem'a o, senindir."dedi ve arkasından, Hz. Peygamber (s.a.v.): "Çocukyatağa aittir, zina edene ise taş vardır çocuktan mahrumiyet vardır" buyurdu. Sonra da hanımı Şevde bintü Zem'a (r.a.)'ya, çocuğun Utbe b. Ebî Vakkâs'a benzediğini gördüğünden dolayı: "Onun yanında örtülü o/"buyurdu. Bundan böyle öiene kadar Sevde'yi (örtüsüz) görmemiştir. [987]

957-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan, Rasûlüllah (s.a.v.): "Çocukyatağa aittir, zina edene ise taş vardır / çocuktan mahrumiyet vardır"buyurmuştur. [988]

958-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.), sevinçle yanıma girdi ve: "Ey Âişe, biliyor musun. (İnsanların vücutlanndan neseplerini tespit eden kâif) Mücezzez el-Müdlicî benim yanıma girdi. Üsame ve Zeyd'i gördü. Başlan örtülü ama ayakları dışarıda idi. Ayaklan gördüğünde: "Bu ayaklar birbirindendir" dedi" buyurdu

(Hz. Zeyd (r.a.) siyah tenli, oğlu Üsâme (r.a.) ise aksine beyaz tenli idi, bunun için bazı artniyetlüer Üsame (r.a.)'ın nesebi konusunda dedikodular yapmışlardı. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisinin de süt annesi olan Üsame (r.a.)'ın annesi Ümmü Eymen ile kadim dostu babası hakkındaki bu dedikodudan dolayı çok rahatsız o!-muştu. Araplar arasında insanın vücudundaki bazı işaretlerden nesebini tespit etme bilimi gelişmişti. Bu bilimin ustaları çeşitli metotlardan hareketle bir kimsenin nesebini rahatlıkla tespit edebilmekte idiler. İşte bu bilginlerden bir tanesi de Mücezziz el-Müdlicî (r.a.) idi. Hadiste ayakların birbirine benzemesinden neseblerinin aynı olduğuna hükmeden zat da budur.) [989]

959-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Sünnet Olan, (bir kimsenin hanımının üstüne)

bekar kızla evlendiğinde yanında yedi gün kalır. Dul bir kadınla evlendiğinde ise üç gün kalır sonra kalış günlerini taksim eder."

demişmiştir. [990]

960-) Hz. Aişe (r.a.): "Kendilerini mehirsiz olarak Rasûiüllah (s.a.v.)'e hibe eden kadınları ayıplar ve: "Bir kadın hiç kendisini hibe eder mi?" derdim. Allah Teâlâ: «O kadınlardan dilediğini geriye bırakır, dilediğini de yanına alırsın, ayrı durduğun kadınlardan arzu ettiğini tekrar istemende sana bir sakınca yoktur.» (Ahzâb: 5i) ayetini indirdiğinde: "Rabb'inin senin arzunu hemen yerine getirmesinden başka bir kanaatta bulunmamaktayım." dedim." demiştir. [991]

961-) Ata'dan. Şöyle demiştir: "Şerifte, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Meymûne'nin cenazesinde bulunuyorduk. İbni Abbas: "Bu, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımının cenazesidir. Cenazesini kaldırdığınızda sarsmayınız, sallamayınız, yumuşak davranınız. Bilin ki, Rasûlüllahyanında dokuz hanımı vardf bunlardan birisi dışında geceleyeceği nöbeti sekizi arasında taksim ederdi." dedi"[992]

962-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bir kadınla şu dört özelliğinden dolayı evlenilir.- Malı için, soyu için, güzelliği için, dini için. Sen dindar olanını elde et ki rahat edesin, "buyurmuştur. [993]

963-) Cabir b. Abdullah (r.a.), şöyle demiştir: "Evlenmiştim, bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Kiminle evlendin?" buyurdu: "Dul bir hanımla" dedim: "Niye bekarla evlenmedin, oynaşırdın"buyurdu"

Diğer bir rivayet ise şöyledir: "Genç kız alsaydın da sen onunla o da seninle oynaşırdınız"[994]

964-) Cabir b. Abdullah (r.a.), şöyle demiştir: "Babam vefat etmiş ve geriye sekiz-diğer bir rivayette-dokuz kız çocuğu bırakmıştı. Ben de dul bir hanımla evlendim Rasûlüllah (s.a.v.), bana: "Ey Cabir, evlendin mi?" buyurdu: "Evet" dedim: "Bekar mı, dul mu?" buyurdu: "Dul" dedim: "Genç kız alsaydın da sen onunla o da seninle oynaşsaydınız, sen onu o da seni güldürseydi" buyurdu: "Babam Abdullah vefat etti ve geriye kızlarımızı bıraktı. Ben de onlara kendileri gibisini getirmeyi istemedim ve onlarla

ilgilenecek bir kadınla evlendim" dedim: "Allah mübarek kılsın -diğer bir rivayette-hayırlı olsun "buyurdu"[995]

965-) Cabir (r.a.), şöyle demiştir: "Bir gazvede Rasûlüllah (s.a.v.) »e birlikte idim, gazveden dönerken yavaş yürüyen deveme binerek acele ettim. Bir binekll arkamdan yetişti baksam ki Rasûlüllah (s.a.v.) yanıma gelmiş. Bana: "Niye böyle acele ediyorsun?" buyurdu: Jeni evliyim" dedim: "Bekarla mı evlendin dul ile mi?" buyurdu: ile" dedim: "Genç kız a/saydın da sen onunla o da seninle °ynaşsaydınız"buyurdu. Medine'ye geldiğimizde şehre girmeye davrandık: "Yavaş olunuz ki gece girmeyesiniz. Çünkü kocasından aYn kalan kadın traş olsun, dağınıksaçlarını tarasın"buyurdu"[996]

966-) Câbir b. Abdullah (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte bir seferde bulunmuştum. Devem yorulup beni (kervandan) geriye bıraktı. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) bana geldi: "Câbir!" dedi: "Buyur" dedim: "Neyin varkigeride kaldın?'"dedi: "Devem yorulup beni geriye bıraktı, bu yüzden geride kaldım" dedim. Çengelli değnek ile devemi çekmek için indi, sonra da: "Haydib/n. "buyurdu. Ben de bindim, bu kez de devemi Rasûlüllah (s.a.v.)'in devesini geçmemesi için tutuyor gördüm. Rasûlüllah (s.a.v.): "ev/endin ha?" buyurdu: "Evet" dedim: "Bekâr mı, dul mu?" buyurdu: "Dul" dedim: "Senin onun/a, onun da seninle oynaşacağı genç kız aisaydın ya" buyurdu: "Bilirsin ki benim kız kardeşlerim vardır. Onları yanına toparlayıp saçlarını tarayıp onlarla ilgilenebilen bir kadınla evlenmek istedim." dedim: "Sen Medine'ye geliyorsun. Medine'ye geldiğinde bak akimi başına topla, ailene karşı yumuşak davran, Allah 'tan çocuk iste "buyurdu. Sonra da: "Deveni satar mısın?" buyurdu: "Satarım." dedim, benden deveyi bir ukiyyeye {kırk dirheme) satın aldı. Sonra Rasûlüllah (s.a.v.) benden önce Medine'ye geldi. Ben de kuşluk vakti geldim, mescide vardık, kendisini mescidin kapısında buldum: "Şimdi mi geldin?" buyurdu: "Evet" dedim: "Deveni bırak, mescide gir ve iki rekat namaz kıl." buyurdu. Mescide girip namaz kıldım, arkasından Bilal bana tarttı ve tartıda a-ğır yaptı. Sonra da yanından aynldım, döndüm ki: "Bana Câbir' çağır. "buyurdu. Şimdi deveyi bana geri verecek dedim, bu sırada devemden daha fazla sinirime dokunan bir şey yoktu. Rasûlüllah: "Devenial, parası da senin olsun, "buyurdu. [997]

967-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz ki kzd/n kaburga kemiği gibidir. Eğer onu doğrultmaya kalkarsan kırarsın, eğer o şekilde istifade etmek istersen eğriliği ile istifade etmiş olursun " buyurmuştur. [998]

968-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa komşusuna eziyet vermesin. Kadınlar hakkında iyiliği tavsiye ediniz Kadınlara iyi davranınız. Çünkü onlar kaburga kemiğinden yaratılmışlardır. Kaburga kemiğinin en eğrisi de üst tarafıdır. Eğer bunu doğrultmaya çalışırsan kırarsın, olduğu gibi bırakırsan eğri kalır. Dolayısıyla kadınlar hakkında iyiliği tavsiye ediniz / kadınlara iyi davranınız, "buyurmuştur. [999]

969-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "İsrail oğulları olmasaydı et bozulmazdı, Havva olmasaydı kadın kocasına haksızlık (ihanet) etmezdi" buyurdu." demiştir. [1000]

18-) Boşanma Bölümü

(Kitâbu't-Talâk)

970-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Kendisi Rasûlüllah (s.a.v.) döneminde hanımını hayızlı iken boşamış, bunun üzerine Ömer b. Hattab Rasûlüllah (s.a.v.)'e bunun durumunu sormuş, Rasûlüllah (s.a.v.) de: "Ona söyle hanımına dönsün, sonra da temizlenip tekrar hayız olup tekrar temizleninceye kadar yanında tutsun, bundan sonra dilerse yanında tutar, dilerse ona dokunmadan (yaklaşmadan) önce boşar. İşte Allah'ın emrettiği kadınların boşanması ile ilgi isüre budur, "buyurdu.

(Allah'ın emrettiği kadınların boşanması ile ilgili süre şu ayette bildirilmektedir: «Ey Peygamber, kadınları boşayacağınızda onlan sürelerinde boşayınız, süreyi de sayıp iyi belleyiniz...Bekleme sürelerini doldurduklarında ya onları güzel bir şekilde yanınızda tutun yahut güzel bir

şekilde onlardan ayrılın. Sizden olan iki adil kimseyi de şahit tutunuz...» (Talak: 1-2) [1001]

971-) Yunus b. Cübeyr'den. Şöyle demiştir: "Abdullah b. Ömer'e (kadını adetini gördüğü sırada boşamayı) sordum: "Ben, Abdullah b. °mer de hanımını adetini görürken boşamıştım. Babam Ömer, durumu Hz- Peygamber (s.a.v.)'e sordu, o da hanımına dönsün ve iddeti bitmeden önce boşasın, diye emir verdi." dedi. Ben: "Bu, bir boşanma İarak sayıldı mı?" dedim. Abdullah b. Ömer de: 'Tabi, ne sanıyorsun aciz kalsa veya ahmaklık etse bile" dedi"[1002]

972-) İbni Abbas (r.a.): "Bir kimse, hanımının kendisine haram olduğunu, söylemesi bir tür yemindir. Kefaretini vermesi gerekir. Sizin için Allah'ın Rasûlünde güzel örnekler vardır. (Ahzab: 21)" demiştir.

(İbni Abbas (r.a.)'a 'hanımım bana haram olsun' diyen kimsenin hükmü sorulması nedeniyle yukarıdaki sözü söylemiştir.) [1003]

973-) Âişe (r.a.)'dan, Şöyte demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.), Zeyneb b. Cahş'm yanında bir süre kalır ve orada bal şerbeti içerdi. Bunun üzerine ben ve Hafsa "Hz. Peygamber (s.a.v.), hangimizin yanına girerse: "Sen meğâfir mi yedin, meğâfir kokuyorsun" diyecek" diye anlaştık. Daha sonra birimizin yanına girdi o da bu şekilde söyledi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Hayır meğâfir yemedim Zeyneb b. Cahş'ın evinde bal şerbeti içmiştim ama bir daha içmeyeceğim" buyurdu. Bunun üzerine

«Ey Peygamber! Eşlerinin rızasını gözeterek Allah'ın sana helâl kıldığı şeyi niçin kendine haram ediyorsun? Allah çok bağışlayan, çok esirgeyendir.

Peygamber, eşlerinden birine gizlice bir söz söylemişti. Fakat eşi, o sözü başkalanna haber verip Allah da bunu Peygamber'e açıklayınca, Peygamber bir kısmını bildirmiş, bir kısmından da vazgeçmişti. Peygamber bunu ona haber verince eşi: Bunu sana kim bildirdi? dedi. Peygamber: Bilen, her şeyden haberdar o!an Allah bana haber verdi, dedi.

Eğer ikiniz de Allah'a tevbe ederseniz ne iyi, çünkü kalpleriniz e-ğildi. Ve eğer Peygamber'e karşı birbirinize arka çıkarsanız (bilin ki) onun dostu ve

yardımcısı Allah, Cebrail ve müminlerin iyileridir. Bunun ardından melekler de (ona) arkadır» (Tahrim: 1-4) ayeti indi.

«Eğer ikiniz de Allah'a tevbe ederseniz» Âişe ve Hafsa'ya hitap etmektedir.

«Peygamber, eşlerinden birine gizlice bir söz söylemişti.» ifadesi de, bal şerbeti içmiştim, sözü içindir." [1004]

974-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) bal ve tatlı çeşitlerini severdi. İkindi namazından çıktıktan sonra hanımlannın yanına girer ve onlara yakınlık gösterirdi. Birkeresinde Ömer'in kızı Hafsa'nın yanına girdi ve normalde kaldığından daha fazla kaldı. Bu yüzden ben kıskandım ve sebebini araştırdım, sonunda bana: "Hafsa'ya akrabalanndan bir çömlek bal hediye edildi, o da bundan Hz. Peygamber (s.a.v.)'e bal şerbeti içirdi." denildi. Ben de; "Vallahi biz ona bir oyun kuracağız." dedim, akabinde Şevde bintü Zema'ya: "O, biraz sonra seninle yakın olacaktır, sana yaklaştığında: "Meğâfir mi yedin?" dersin. O da sana: "Hayır" diyecektir. O zaman sen de kendisine: "Pekiyi sen de bulduğum bu koku da nedir?" dersin, o da sana: "Hafsa bana bal şerbeti içirdi" diyecektir. O zaman sen de kendisine: "Öyleyse balı yapan arı Urfut Ağacı'nda yayılmıştır." dersin. Ben de bu şekilde diyeceğim. Ey Safiyye sen de bu şekilde söyle" dedim. Şevde, şöyle derdi: "Vallahi senden çekindiğimden Rasülüllah (s.a.v.) kapıya gelir gelmez, bana emrettiğini hemen uygulamaya başlamak istedim" Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisine yaklaştığında Şevde: "Ey Allah'ın Rasûiü, meğâfir mi yedin?" dedi, o da: "Hayır"dedi. Şevde: "Pekiyi sende bulduğum bu koku da nedir?" dedi, o da: "Hafsa bana batşerbetiiçirdi." dedi, Benim yanıma döndüğünde kendisine aynısını ben de söyledim, Safiyye'nin yanına döndüğünde o da aynı şeyleri söyledi. Sonra Hafsa'nın yanına döndüğünde: "Ey Allah'ın Rasûiü yine sana ondan içireyim mi?" dedi. O da: "Ona ihtiyacım yok Şevde: "Vallahi, Peygamber'! o baldan mahrum etük" der, ben de kendisine: "Sus kanşürma!" derdim."

(Meğafir, bir ağaçtan çıkan reçine olup kötü kokusu olan bir maddedir) [1005]

975-) Âişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), ayrılma konusunda hanımlarını serbest bırakma ile emrolunduğunda önce benim

görüşümü almaya başladı ve bana: "Ben, sana bir durumu dile getireceğim. Ancak, anne ve babanın bu konudaki görüşünü simadan karar vermekte acele etmemelisin."buyurdu. Halbuki kendisi, anne ve babamın bana ondan ayrıimamı emretmeyeceklerini iyi biliyordu. Sonra şöyle buyurdu: "Şüphesiz kiF Yüce Allah: «Ey Peygamber, eşlerine de ki: "Eğer dünya hayatını ve süsünü itiyorsanız, gelin size boşanma bedellerinizi vereyim ve sizigüzelce boşayayım! Yok eğer Allah'ı, Rasulünü ve âh/ret yurdunu istiyorsanız; muhakkak ki Allah, içinizden iyi davranan hanımlara büyük mükafat hazırlamıştır."» Ahzâb: 28-29) buyurmuştur" Ben de: "Ne konuda anne ve babamın görüşünü alacakmı-şım. Ben, Allah'ı, Rasulünü ve âhiret yurdunu istiyorum" dedim, Rasûlüllah (s.a.v.)'in diğer hanımları da benim gibi yaptılar"[1006]

976-) Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), «O kadınlardan dilediğini geriye bırakır, dilediğini de yanına alırsın, ayrı durduğun kadınlardan arzu ettiğini tekrar istemende sana bir sakınca yoktur.» (Ahzâb: si) ayeti inmesinden sonra da yine (yanında kalacağı) kadı-\ nın nöbet gününde bizden izin isterdi." demiştir. Hadisi rivayet eden Muâze: "Senden izin istendiğinde ne derdin?" dedim: "İzin verme işi bana kaldı ise Ey Allah'ın Rasûlü, ben hiçbir kimsenin bana karşı tercih edilmesini istemem," derdim." demiştir. [1007]

977-) Âişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), ilâ hadisesinden sonra kendişinin yanında kalmak veya ayrılmak üzere bizi serset bıraktı. Bu serbest bırakmayı boşanma olarak saymadık" demiştir[1008]

978-) İbni Abbas (r.a.)'dan. şöyle demiştir: "Bir ayeti Ömer b.Hattab'a sormak istediğim halde kendisine karşı duyduğum saygıdan . - dolayı bir türlü ona soramıyordum, bir yıl bekledim. Ta ki hac için yola çıktı, ben de kendisiyle birlikte yola çıktım. Dönerken yolun bir kısmında abdest bozmak için arak ağaçlığına doğru yöneldi. Abdestini bozun-caya kadar kendisini beklemeye başladım. Sonra yola devam etti ben de kendisiyle birlikte yürüdüm ve: "Ey müminlerin emiri, (Tahrîm: 4. â-yette sözü edilen ve) Rasûlüllah (s.a.v.)'in hanımlarından, ona karşı birbirlerine arka çıkan kimlerdi?" dedim: "Bunlar, Hafsa ile Âişe'dir" dedi. Kendisine: "Allah'a

yemin olsun ki, bu konuyu bir yıldır sana sormak stiyordum. Ama sana karşı duyduğum saygıdan dolayı bir türlü soramıyordum" dedim: "Böyle yapma! Benim bildiğimi zannettiğin ne varsa hemen sor. Eğer biliyorsam onu sana bildiririm" dedi ve şöyledevam etti: "Allah'a yemin olsun ki, cahiliyye döneminde biz, kadınları adam yerine koymuyorduk. Ta ki, Yüce Allah onlar hakkında indirdiği hükmü indirip haklarını onlara verene kadar. Bir keresinde ben kendi kendime bir işi görüşürken hanımım bana: "Şöyle şöyle yapsan" dedi. Ben de ona: "Sana ne oluyor da benim düşüneceğim bir işe karışıyorsun!" dedim. O da: "Ey Hattaboğlu, sen de bir tuhafsın. Sen kendine karşılık verilmesini istemiyorsun ama gel gör ki kızın, Rasûlüllah (s.a.v.)'e karşılık veriyor, hatta o, gününü öfkeli olarak bile geçiriyor" dedi. Hemen elbisemi alıp evden çıkarak Hafsa'nın yanına girdim ve ona: "Ey kızcağızım, senin Rasûlüllah (s.a.v.)'e karşılık verdiğin hatta o, gününü öfkeli olarak bile geçirdiği doğru mu?" dedim. Hafsa: "Allah'a yenim olsun ki, biz, Rasûiüİlah (s.a.v.)'e karşılık veriyoruz" dedi: "Bilesin ki, ben seni, Allah'ın cezası ve Rasûiünün gazabına karşı uyarıyorum. Ey kızcağızım, şu kendi güzelliğini beğenen ile Rasûlüllah (s.a.v.)'in ona olan sevgisi senin ayağını kaydırmasın!" dedim ve oradan çıkıp akrabam olan Ümmü Seleme'nin yanına girdim onunla da konuştum. O da: "Ey Hattaboğlu, sen de bir tuhafsın. Her şeye karıştın nihayet Rasûlüllah (s.a.v.) ile hanımlarının arasına da mı karışmak istersin!" dedi. Bu cevabı beni tuttu ve içimde hissettiğim üzüntümü biraz yatıştırdı. Bunun arkasından onun yanından çıktım, (ümmü seleme)(r.a.)'ın cevabı üzerine Hz. Ömer (r.a.), Efendimiz (a.s.)'m hanımlarına dargınlığının farkına varamamış bir ayın sonuna doğru fark edip tekrar işe müdahale etmiş, Rasûlüllah (s.a.v.) ile konuşmuş onun gönlünü almıştır.) Bu arada benim Ensardan bir arkadaşım vardı. (Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanında) bulunmadığım zaman o bana haberleri getirir, o bulunmadığı zaman da ben ona getirirdim. Bu sıralarda Gassanlıların bir kralından endişeliydik. Onun bizim üzerimize yürüyeceği söylenmiş, bu yüzden kalbimiz ayakta idi. Derken Ensarlı arkadaşım bana geldi kapıyı çalıyor: "Aç! Aç!" diyordu: "Gassanlılar mı geldi?" dedim: "Bundan daha kötü! Rasûlüllah (s.a.v.), hanımlarından uzaklaştı" dedi: "Hafsanın da Âişenin de burnu sürtülsün!" dedim ve elbisemi alıp dışarı çıkarak Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanına vardım. Kendisi özel (özel oda, diye çeviri yaptığımız yer, içerisinde gıda maddeleri, silah vs eşyaların saklandığı ve üst kaünda da Rasûlüllah (s.a.v.)'in bazen yalnız kalmak için çıkıp kullandığı iki katlı odadır. Bu daireye 'Hızâne' üst kat odaya da

'Meşrebe' denilmekte İdi. Bir nevi özel kat olan bu yerle Bilal (r.a.) görevli idi ve anahtarı da onda bulunuyordu. Üst kata çıkmak için merdiven vazifesi gören oyulmuş hurma kütüğü kullanılıyordu. Bakınız, M. Hamidullah, İsiâm Peygamberi,

madde: 1350/36 ve 1835/2) Oraya basamakla çıkılıyordu. Merdivenin başında da Rasûlüllah (s.a.v.)'in siyahi hizmetçisi bulunuyordu; "Ben, Ömer" dedim ve arkasından içeri girmem için bana izin verildi. Daha önce ha-nımlarıyla yaptığım görüşmeyi ve onların sözlerini anlattım. Ümmü Seleme'nin konuşmasına gelince Rasûlüllah (s.a.v.) tebessüm etti. Kendisi bir hasır üzerinde idi ve hasırla vücudu arasında bîr şey yoktu, başında ise hurma lifi ile doldurulmuş bir yastık vardı. Ayaklarının yanında, serpilmiş bir miktar karaz ağacı yaprakları baş ucunda da tabaklanmamış bir deri vardı. Hasırın, Rasûlüllah (s.a.v.)'in yan tarafına bıraktığı izleri de gördüm. Bu yüzden ağladım: "Niye ağlıyorsun?"diye buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, Kisra ve Kayser hayatlarını yaşıyorlar. Sen ise Allah'ın Rasûlü iken böylesin" dedim. O da: "Dünyanın onların, âhiretin de bizim olmasına gönlün razı değil mi?" buyurdu." [1009]

979-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın, haklarında: «Eğer ikiniz de Allah'a tevbe ederseniz, (yerinde otur.) Çünkü kalpleriniz kaymıştı.» (Tahnm: 4) diye buyurduğu Hz. Peygamber (s.a.v.)'in iki hanımını Ömer'e sormayı sürekü arzu ediyordum. Nihayet Ömer hacca gitti ben de kendisiyle birlikte hacca gittim. Yolun bir kısmına geldiğimizde abdest bozmaya yöneldi, ben de ibrikle kendisiyle gittim. Abdest bozmak için uzaklaştı sonra yanıma geldi. Eline su döktüm abdest aldı. Kendisine: "Ey müminlerin emiri, Yüce Allah'ın, haklarında: «Eğer ikiniz de Allah'a tevbe ederseniz, (yerinde olur.) Çünkü kalpleriniz kaymıştı.» (Tahrîm: 4) buyurduğu iki kadın kimdi?" dedim. Ömer: "Ey İbni Abbas, sen de bir tuhafsın. Bu ikisi Hafsa ile Âişedir" dedi -hadisin ravilerinden Zührî: "Allah'a yemin olsun ki, sorduğu sorudan hoşlanmadı ama bu hususta hiçbir şeyi de ondan saklamadı" demiştir.- Ö-mer şöyle anlatmaya başladı: "Biz Kureyşliler, kadınlara hakimdik. Medine'ye geldiğimizde kadınlarının erkeklere hakim olduğu bir topluluk bulduk. Arkasından bizim kadınlarımız da onların kadınlarından bunu Ögmeye başladılar. Benim evim (Medine'nin dışındaki yamaçlarda bulunan) Avâli'deki Ümeyye b. Zeydoğu Harın in içerisinde idi. Bir gün hanımıma kızdım bir de ne göreyim o bana karşılık

vermekte. Onun böyle karşılık vermesini beğenmedim. O da: "Benim sana karşılık vermemi niye yadırgıyorsun? Allah'a yemin olsun ki, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımları da kendisine karşılık vermekte, onlardan birisi de bütün gün geceye kadar ona küs durmaktadır" dedi. Hemen gidip Hafsanın yanına girdim: "Sen, Rasûlüllah (s.a.v.)'e karşılık veriyor musun?" dedim: "Evet" dedi: "Sizin biriniz bütün gün geceye kadar ona küsüyor duruyor mu?" dedim: "Evet" dedi; "Sizden kim bunu yaparsa zarar ve ziyana uğrar. Sizden biriniz, Rasûlünün öfkelenmesi nedeniyle Allah'ın ona gazaba gelmeyeceğinden emin midir? Böyle olursa o, helak olmuş demektir. Sen, Rasûlüllah (s.a.v.)'e karşılık verme! Ondan bir şey de İsteme, aklına ne gelirse benden iste. -Âişe'yi kastederek-Arkadaşının, Rasûlüllah (s.a.v.)'e senden daha güzel ve sevimli gelmesi senin ayağını kaydırmasın!" dedim. Ensardan benim bir komşum vardı. Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanına nöbetleşe inerdik. Bir gün o iner bir gün ben iner vahiy ve diğer bilgilen o bana getirir, ben de ona getirirdim. Bu sıralarda Gassanlıların bizimle savaşmak için atlarını nalladıklarını konuşuyorduk. Derken bir keresinde arkadaşım inmişti sonra akşamleyin bana geldi ve kapımı çalıp seslendi. Hemen çıktım: "Büyük bir olay oldu" dedi: "Ne oldu, yoksa Gassanlılar mı geldi?" dedim: "Bundan da büyük ve uzun bir mesele... Hz. Peygamber (s.a.v.), hanımlarını boşamışL" dedi: "Hafsa yandı, helak oldu. Zaten bunun olmasını bekliyordum" dedim. Nihayet sabah namazını kıldıktan sonra elbisemi giydim ve aşağıya inip Hafsanın yanına girdim. Hafsa ağlıyordu: "Rasûlüllah (s.a.v.), sizi boşadı mı?" dedim: "Bilemiyorum, kendisi şurada özel odasına çekildi" dedi. Hemen siyahi hizmetçisine gittim ve: "İçeri girmek için Ömer'e izin isteyiver" dedim. İçeri girdi sonra yanıma çıktı: "Kendisine seni söyledim ama bir cevap vermedi" dedi. turadan ayrılıp mesciddeki minberin yanına gidip oturdum. Baktım ki minberin yanında bir topluluk oturmakta, bazıları da ağlıyordu. Kısa bir süre oturdum ama içimdeki üzüntüme hakim olamadım tekrar hizmetçiye gittim ve: "İçeri girmek için Ömer'e izin isteyiver" dedim. İçeri girdi sonrayanıma çıktı: "Kendisine seni söyledim ama bir cevap vermedi" dedi. Ben de geri döndüm, birde ne göreyim hizmetçi beni çağıyor: "Haydi içeri gir, sana izin verdi" dedi. Hemen içeri girdim ve Rasûlüllah (s.a.v.)'e selam verdim. Baktım kendisi hasır örgüye yaslanmış, hasır da yanına iz yapmış. Kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü, hanımlarını boşadın mı?" dedim. Başını bana doğru kaldırdı ve: 7/a//r"buyurdu: "Allahü Ekber!" dedim ve şöyle devam ettim: "Ey Allah'ın Rasûlü, bizi bir görseydin. Hani bir zamanlar biz

Kureyşliler kadınlara hakimdik. Medine'ye geldiğimizde kadınlarının erkeklere hakim olduğu bir topluluk bulduk. Arkasından bizim kadınlarımız da onların kadınlarından bunu öğrenmeye başladılar. Bir gün hanımıma kızdım bir de ne göreyim o da bana karşılık vermekte. Onun böyle karşılık vermesini beğenmedim. O da: "Benim sana karşılık vermemi niye yadırgıyorsun. Allah'a yemin olsun ki, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımları da kendisine karşılık vermekte, onlardan birisi de bütün gün geceye kadar ona küs durmaktadır" dedi: "Onlardan kim bunu yaparsa zarar ve ziyana uğrar. Onlardan birisi, Rasûlünün öfkelenmesi nedeniyle Allah'ın ona gazaba gelmeyeceğinden emin midir? Böyle olursa o, helak olmuş demektir." dedim. Bu söz üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) tebessüm etti. Arkasından: "Ey Allah'ın Rasûlü, Hafsanın yanına girdim ve: "Arkadaşının, Rasûlüllah (s.a.v.)'e senden daha güzel ve sevimli gelmesi senin ayağını kaydırmasın!" dedim. Bu söz üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) yine tebessüm etti: "Ey Allah'ın Rasûlü, biraz daha sohbet edebilir miyim?" dedim: "Evet"â\ye buyurdu. Oturdum ve başımı kaldırıp o-dada göz gezdirdim. Allah'a yemin olsun ki, içeride üç deriden başka göze dokunan bir şey görmedim: "Ey Allah'ın Rasûlü, ümmetine bolluk vermesi için Allah'a dua etsen. İranlılar ve Rumlar, Allah'a kulluk etmedikleri halde Allah onlara bolluk vermiştir" dedim. Derhal doğrulup oturdu ve: "Ey Hatta boğlu! Onların, güzel ikramları dünyada verilmiş bir toplum olduğundan şüphen mi var" buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, benim için Allah'tan bağışlama dile" dedim. Kendisi, hanımlarına kırıldığından dolayı bir ay yanlarına girmeyeceğine yemin etmişti. Nihayet Yüce Allah, bu konuda kendisine uyarı gönderdi."

(Nihayet Yüce Allah, bu konuda kendisine uyan gönderdi, sözünden maksat «Ey Peygamber! Eşlerinin rızasını gözeterek Allah'ın sana helâl kıldığı şeyi niçinkendine haram ediyorsun?» rjahrim: i) âyeti ile yapılan uyan olduğu bildirilmiştir. Rasûlüllah (s.a.v.), hanımlarının sürtüşmesi nedeniyle onlardan bir ay ayn kaldı ve yukarıdaki hadiste geçen Özel odasında ikamet etti. Bu olaya ilâ hadisesi denilir.) [1010]

980-) Yahya b. Said, Abdurrahman b. Hakem'in kızı ile evlendidaha SOnra da onu boşadı, {boşanan kadının o yerde iddet süresin! beklemeden kızınbabası) onun yanından çıkardı. Urve b. Zübeyr, onları kınadı. Onlar da: "Daha önce Fatıma b. Kays da böyle çıkmıştı" dediler. Urve: "Ben de, (Fatima b. Kays'ın durumunu öğrenmek için) Aİşe'nİn yanma vardım bu

durumukendisine bildirdim. O da: "Fatıma b. Kays hakkındaki hadisi (uygulamayı) söylemende bir fayda yoktur" dedi" demiştir. [1011]

981-) Diğer bir rivayette İse Âişe (r.a.): "Bunu söylemende Fatima b. Kays için bir fayda yoktur" demiştir. Bu sözü ile orada ikamet etme ve nafakayı kasdetmiştir.

(Yüce Allah: «Boşadığınız eşlerinizi, imkânlarınız nispetinde oturduğunuz meskenlerin bir bölümünde iddetlerini tamamlayıncaya kadar oturtun.» (Talâk: 6} buyurmuştur. Buna göre yukarıda sözü geçek boşanmış kadının iddet süresinde kocasının evinde kalması gerekirken kızın babası kocasının yanından çıkarmıştır. Bu arada Hz. Peygamber (s.a.v.), döneminde aynı durum meydana gelmiş, Efendimiz (a.s.) boşanan kadının kocasının evinden ayrılmasına izin vermiştir. Aişe (r.a.), yukarıdaki sözü geçen boşanan kadının babası tarafından çıkarılmasını Talâk; 6. âyete dayanarak eleştirmiş, onlar da Efendimiz (a.s.)'ın uygulamasını örnek göstermişlerdir. Âişe (r.a.)'a göre efendimizin o zamanki uygulaması özel bir tasarrftur, aslolan Talâk: 6. âyetteki hükümdür. Bu nedenle: "Fatıma b. Kays hakkındaki hadisi (uygulamayı) söylemende bir fayda yoktur" demiştir.) [1012]

982-) Ömer b. Abdullah, Abdullah b. Utbe'ye mektup yazmış ve mektupta Sübey'a (r.a.)'nın kendisine şunları bildirdiğini söylemiştir. Sübey'a (r.a.), Bedir gazilerinden ve Âmir b. Luayoğullarının yanında kalan Sa'd b. Havle ile evli imiş. Sa'd b. Havle (r.a.), veda haccında vefat etmiş, bu sırada hanımı da hamile imiş. Vefatından kısa bir süre sonra hanımı doğurmuştur. Sübey'a (r.a.), nifastan temizlendikten sonra kendisine dünürcü gelenler için giyinmiş kuşanmış, bu sırada Abdü'd-Dâroğullarından Ebû's-Senâbil b. Ba'kek adında bir kimse Sübey'a (r.a.)'ın yanına girmiş ve: "Ne oluyor da böyle giyinip kuşan-mışsın? Herhalde evlenmek istiyorsun. Allah'a yemin olsun ki (vefat edeneşinin vefatından) dört ay on gün geçmedikçe sen evlenemezsin" demiş, Sübey'a (r.a.), şöyle devam eder: "Bu kimse bana böyle söyleyince akşamleyin üzerimdeki elbiseyi çıkardım. Bunun arkasından Rasûlüllah (s.a.v.)'e vardım ve kendisine bu durumu sordum. Kendisi, çocuğu doğurduğum zaman iddet süresindeki yasakların artık bana

helal olduğu-; na fetva verdi ve uygun gördüğümle evlenebileceğimi söyledi"[1013]

983-) Süleyman b. Yesâr, şunları bildirmiştir. Ebû Seleme b. Abdurrahman ile İbni Abbas (r.a.), Ebû Hureyre (r.a.)'m yanında buluşmuşlar. Ebû Seleme b. Abdurrahman ile İbni Abbas (r.a.), eşinin vefatından birkaç gün sonra doğum yapan kadının hükmü hakkında konuşuyorlarmış. İbni Abbas (r.a.): "Bu kadının iddet süresi, iki sürenin en uzun olanıdır" demiş, Ebû Seleme de: "Kadın doğum yapmakla iddet yasakları helal olur" demiş ve her ikisi bu konuda tartışmaya başlamışlar. Ebû Hureyre (r.a.) da, Ebû Seleme'yi kastederek: "Ben de yeğenimin görüşündeyim" demiştir. Bunun üzerine konuyu sormak için, İbni Abbas (r.a.)'ın hizmetçisi Küreyb'i Ümmü Seleme (r.a.)'a göndermişler. Küreyb, durumu sorup gelmiş ve Ümmü Seleme (r,a.)'tn: "Sübey'a el-Eslemî de eşinin vefatından birkaç gün sonra doğum yaptı. Kendisi durumunu Rasûlüllah (s.a.v.)'e bildirdi. O da evlenebileceğini söyledi" dediğini bildirmiştir. [1014]

984-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Ümmü Habibe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah'a ve âhiret gününe inanan bir kadına, kocasının ölümü üzerine dört ay on gün yas tutmasından başka, hiçbir öiü için üç günden fazla yas tutması helâl olmaz."buyurdu" demiştir.

(Kadının yas tutması, siyahlara bürünüp ziynetlerini kuüanmamasıdır denilmiştir.) [1015]

985-) Zeyneb bintü Ebî Seleme (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Kardeşi vefat ettiği sırada Zeyneb b. Cahş'ın yanına girdim. Bir koku istedi ve kokuyu süründü sonra: "Allah'a yemin olsun ki benim koku sürünme isteğim yoktu. Ancak, Rasûlüllah (s.a.v.)'i minberde: "Allah'a ve âhiret gününe inanan bir kadının, kocasının ölümü üzerine dört ayon gün yas tutması dışında üç günden fazla bir ölü için yas tutması helal değildir"'diye buyururken işitmiştim" dedi"[1016]

986-) Ümmü Seleme (r.a.)'dan. Bir kadının kocası vefat etmişti. Kadının gözlerinin rahatsız olmasından endişelendiler. Bu nedenie Rasûlüliah

(s.a.v.)'e gelip gözüne sürme çekmesi için izin istediler, o da: "Gözüne sürme çekemezi Sizden biriniz önceleri en kötü elbiseleri içerisinde veya evinin en kötü yerinde bekleyip kapanır neticede bîr yıl olduğunda bir köpek geçer de bir deve tezeği atardı (böylece yas tutmaya son verebilirdi) bu nedenle dört ay on gün geçmedikçe sürme çekmesin." buyurdu. [1017]

987-) Humeyd b. Nâfi, şöyle demiştir: "Zeyneb b. Ebî Seleme (r,a.)'a: "Kocası ölen kadının bir yıl sonra tezek atması nadir?" dedim. Zeyneb b. Ebî Seleme (r.a,): "Cahiliye döneminde bir kadın kocası vefat ettiğinde bir yıl geçene kadar evin dar bir yerine kapanır, en kötü elbiselerini giyer, hiçbir koku sürünmezdi. Bir yıl geçtikten sonra bir hayvan, eşek veya bir kuş getirilir onu üzerine sürerdi. Üzerine sürdüğü o şey genelde ölürdü. Sonra yas yerinden çıkar arkasından kadına bir tezek verilir oda bunu fırlatıp atardı. Bundan sonra istediği koku ve diğer şeyleri kullanabileceği o eski haline dönerdi" dedi"[1018]

988-) Ümmü Atıyye (r.a.): "Kocasının ölümü üzerine dört ay on gün yas tutması dışında üç günden fazla bir öiü için yas tutmamız yasaklanırdı. Bu yasta ne sürme çeker ne koku sürünürdük. Yemen işi asb elbisesinin dışında da boyalı elbise giymezdik. Birimizin bu halde iken âdet görmesinden dolayı boy abdesti aldığında temizlik sırasında °ir parça koku almasına izin verildi. Bize ölünün arkasından gitmek de yasaklanırdı." demiştir. [1019]

19-) Laneti Eşm e Bölümü

(Kitâbu'l-Liân)

(Liân, evliliği sona erdiren bir boşanma yoludur. Eşinin zina ettiğini gören veya öğrenen, ancak bu hususta bir şahit de getiremeyen kocanın kendisinin doğru söylediğine dört kez Ailah'ı şahit tutması ve eğer yalan söylüyorsa Allah'ın kendisini lanetlemesini dilemesidir. Bu itham karşısında kadının da kocasının yalan söylediğine dört kez yemin etmesi ve arkasından da yalan söylüyorsa Allah'ın gazabına uğramayı dilemesi gerekir.

Bu konuda Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur: «Eşlerine zina isnadında bulunup da kendilerinden başka şahitleri olmayanlara gelince; onların her birinin şahitliği, kendisinin doğru söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah'a yemin ederek şahitlik etmesi, beşinci defa da, eğer yalan söyleyenlerden ise Allah'ın lanetinin kendi üzerine olmasını dilemesidir. Kadının, kocasının yalan söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah'a yeminle şahitlik etmesi, beşinci defa da, eğer kocası iddiasında doğru söyleyenlerden ise Allah'ın gazabının kendi üzerine olmasını dilemesi kendisinden cezayı kaldırır.» (Nûr 6-9)

Karşılıklı yapılan bu yeminleşme ve lâneüeşmeden sonra kadın zina cezasından kurtulur, koca da hanımına zina iftirasından (kaziften) kurtulur. Ancak bu lânetleşmeden sonra kan-koca arasında evlilik bağı kesin bir biçimde sona erer. Uân'ın bir diğer şekli de kocanın doğan çocuğun kendisinden olmadığı şüphesi nedeniyle sapılır.) [1020]

989-) İbni Şihâb'dan. Sehl b. Sa'd es-Sâidî (r.a,), kendisine şu bilgiyi vermiştir. "Uveymir el-Adânî (r.a.), (Adânoğuiian'nın ilen geleni) Âsim b. Adiyy (r.a.)'a geldi ve: "Ey Âsim, ne dersin bir kimse, hanımı ile birlikte, bir adamı görse onu öldürebilir mi? Bu yüzden siz de bu kimseyi öldürür müsünüz yoksa bu kimse ne yapabilir? Ey Âsim, benim için bu konuyu Rasûlüüah (s.a.v.)'e bir soruver." dedi. Âsim (r.a.), konuyu Rasûlüilah (s.a.v.)'e sordu o da böyle sorulardan hoşlanmadı ve böyle sorulan kınadı. Hatta Rasûlüilah (s.a.v.)'den işittiği sözler Âsım'a ağır geldi. Âsim, evine döndüğünde Uveymir yanına geldi ve: "Ey Âsim, Rasûlüilah (s.a.v.), sana ne buyurdu?" dedi. Âsim: "Sen, bana hayır getirmedin. Rasûlüilah (s.a.v.), sorduğun sorudan hoşlanmadı" dedi. Uveymir: "Allah'a yemin olsun ki, kendisine bunu sorana kadar son vermeyeceğim" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.), halk arasında bulunurken Uveymir çıkıp geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, Hanımı ile birlikte, bir adamı gören bir kimse hakkında ne buyurursun? Onu öldürebilir mi? Bu yüzden siz de bu kimseyi öldürür müsünüz yoksa bu kimse neyapabilir?" dedi, Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah, senin ve hanımın hakkında hüküm indirmiştir. Git onu buraya getir." buyurdu."Sehl b. Sa'd es-Sâidî (r.a.): "Daha sonra ikisi de lanetleştiler. Ben, halk ile birlikte Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanında bulunuyordum. Lanetleşme bittiğinde Uveymir: "Ey Allah'ın Rasûlü, eğer ben onu hâlâ nikahım altında tutarsam o zaman ben ona karşı yalancı duruma düşerim" dedi ve Rasûlüllah (s.a.v.),

boşama emri vermeden önce üç talakla onu boşadı." demiştir.İbni Şihâb da: "Bu hareketi artık lanetleşenlerin bir uygulaması (sünneti) olmuştur" demiştir. [1021]

990-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan rivayet edilen lanetleşmeyi anlatan hadiste şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.) lanetleşen iki tarafa: "Sizin ikinizden birisi yalancıdır, hesabınız Allah'a aittir." buyurdu ve erkeğe: "Senin de kadın üzerinde hiçbir hakkın kalmadı." dedi. O da: "(verdiğim) malım?" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Artıksenin malın yoktur. Eğer sen kadın hakkındaki iddianda doğru isen bu malın onun namusunu helâl kılmana karşılık sayılmıştı. Yok eğersen yalancı isen bu malı almak zaten senden çok uzaktır, "buyurdu." [1022]

991-) İbni Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), Adânoğullarından iki kulun nikahını ayırdı ve: "İkinizden birinin yalancı olduğunu Allah bilmektedir. Tevbe edeniniz var mı?"'buyurdu" demiştir[1023]

992-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v,) döneminde bir kimse hanımı ile mulâane yapmış ve arkasından Rasûlüllah (s.a.v.), ikisinin arasını ayırmış ve çocuğu anneye vermiştir. [1024]

993-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanında lânetleşmeden söz edildi. Bu konuda Âsim b. Adiyy bir söz söyledi sonra oradan ayrıldı. Derken, hanımının yanında bir adamı gördüğünü şikayet eden, kabilesinden bir kimse ona geldi. Âsim: "Ne bul-duysam dilimden buldum" dedi ve o kimseyi Rasûlüllah (s.a.v.)'e götürdü. O kimse, hanımını üzerinde gördüğü kişiyi Rasûlüllah (s.a.v.)'e de anlattı. İddiayı yapan kimse sarımtırak, kilosuz ve düz saçlı idi. Hanımının yanında gördüğünü iddia ettiği adam ise dolgun bacaklı, esmer tenli ve kilolu birisiydi. Bunun üzerine Rasülüllah (s.a.v.): "Allah'ım gerçeği Sen açıkla" buyurdu. Sonunda kadın, kocasının kadının yanında gördüğünü iddia ettiği adama benzeyen bir çocuk doğurdu. Bunun üzerine Rasûlüliah (s.a.v.) ikisini lanetleştirdi."Orada bulunan birisi, İbni Abbas (r.a.)'a: "Rasülüllah (s.a.v.)'in: "Delilsiz/şahitsiz bir kimseyi recmetseydim o kadını recme-derdim" buyurduğu kadın bu kadın mıydı?" dedi. İbni Abbas (r.a.): "Hayır,

bu kadın değildi. O kadın, Müslüman olduğu halde kötülüğü açıkça işlerdi" dedi.

(Âsim (r.a.), Aclanoğullarının ileri geleni idi. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında ileri geri konuşmuş: "Hanımımın yanında bir erkeği görürsem kesinlikle onu kılıçtan geçiririm" demiştir. Bundan sonra da kabilesinden bir kimsenin başına bu olay gemiş bunun üzerine: "Ne buiduysam dilimden buldum" demiştir.

İmam Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste (Müslim, uân: ıo) şöyle anlatılır: Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Cuma gecesi mescide bulunuyorduk. Derken Ensardan bir kimse geldi ve: "Eğer bir kimse hanımının yanında bir adam görse ve bunu söylerse ona iftira cezası (haddi kazf) uygular mısınız? Yahut bu kimse o adamı öldürürse siz de onu (kısas olarak) öldürür müsünüz? Eğer bu kimse susarsa, kızılması gereken bir şey hakkında susmuş olacaktır? Allah'a yemin olsun ki bu hususu Rasülüllah (s.a.v.)'e soracağım" dedi. Ertesi gün Rasülüllah (s.a.v,)'e gelip kendi5ine bunu sordu ve: "Eğer bir kimse hanımının yanında bir adam görse ve bunu söylerse ona iftira cezası (haddi kazf) uygular mısınız? Yahut bu kimse o adamı öldürürse siz de onu (kısas olarak) öldürür müsünüz? Eğer bu kimse susarsa, kızılması gereken bir şey hakkında susmuş olacaktır?" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah'ım bu konuya açıklık getir" dedi ve böyle dua etmeye başladı. Bunun üzerine lanetleşme âyeti indî. İşte bu âyetlerdeki durum insanlar arasından o, soru soran kimsenin başına geldi. Bu kimse ve hanımı Rasûlüllah (s.a.v.)'e geldi ve lanetleştiler. Erkek kendisinin doğru söylediğine Allah'ı dört defa şahit gösterdi sonra da beşincide, eğer yalan söylüyorsa Allah'ın lanetinin üzerine olmasını diledi. Kadın da lanetleşmeye yöneldi. Rasûlüllah (s.a.v.) ona: "Gel vazçeç"ö\ye buyurdu ama o vaz geçmedi. İkisi oradan ayrıldıklarında: "Herhalde, siyah ve kıvırcık saçlı çocuk doğurur"buyurdu. Neticede siyah ve kıvırcık saçlı bir çocuk doğurdu.") [1025]

994-) Muğîra b. Şu'be (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Sa'd b. Ubâde: "Eğer hanımımın yanında bir kimseyi görürsem, kılıcın geniş yüzüyle değil keskin tarafıyla onu vururum" dedi. Onun bu sözü Rasûlüllahye ulaştı. O da: "Sa'd'ın bu hassasiyetine şaşıyor musunuz? Allah'a yemin olsun ki ben ondan daha hassasım. Allah da benden daha hassastır. Allah, bu hassasiyeti

nedeniyle kötülüklerin (fuhşiyatın) gizlisini de açığım da yasaklamıştır. Allah'tan daha hassasiyet gösteren hiçbir kimse yoktur. Gerekçe hazırlamayı, Allah'tan daha fazla seven hiçbir kimse yoktur.

Bu nedenle Allah, (kullarını hesaba çekmeye gerekçe olması için) uyarıcı vemüjdeleyici olarak peygamberler göndermiştir. Övgüyü, Allah'tan daha fazla seven hiçbir kimse yoktur. Bu nedenle (Kendisini övenlere) cenneti vaad etmiştir, "buyurdu"[1026]

995-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Bir kimse Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, benim siyah tenli bir oğlum oldu" dedi. O da: "Se-nin develerin var mı?" buyurdu. Adam: "Evet" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Renkleri nedir?" buyurdu, o da: "Kızıl" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "İçlerinde boz olanı da ıwm«//r?"buyurdu. O da: "Evet" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Niye böyle oluyor?"buyurdu. Adam: "Herhalde bir damar çekmiştir." dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Herhalde bu seninoğlun da böyle bir damara çekmiştir, "buyurdu.

(Hadisin Boşanma bölümünde getirilmesinin nedeni, yukarıda zikri geçen kimsenin çocuğunun kendisine ait olmadığı kanaatıyla Rasûlüîlah (s.a.v.)'e baş vurmuş olmasıdır. Eğer çocuk kendisine ait değilse o zaman hanımının zina etmiş olması söz konusu olacak, bunu kabul etmezse mülâane ile eşinden ayrılması gündeme gelecekti. Bu nedenle bu bölümde zikredilmiştir.) [1027]

20-) Köle Azat Etme Bölümü

(Kitâbu'1-Itk)

996-) Abduflah b. Ömer (r.a.Ydan Rasûlüllah (s.a.v.)'in: "Herkim kölesi üzerindeki hissesini azat eder de kölenin değerini karşılayacak malı olursa kölenin değeri adil bir şekilde biçilip diğer ortakların hissesini ödeyerek köleyi (tamamen) azat eder. Eğeryeterli parası yoksa azat ettiği hissesince köle azat edilmiş olur."öyle buyurduğu rivayet edilmiştir. [1028]

997-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim kölesi üzerindeki hissesini azat ederse (geri kalan hisseyi de) malından ödeyip tamamen hürriyete kavuşturması gerekir. Ancak kendisinin malı yoksa kölenin değeri adil bir şekilde biçilip (gen kalanparayı ödemek için) zahmet vermeden çalıştırılır, "buyurmuştur. [1029]

998-) Hz. Aişe (r.a.)'dan: Berîre (r.a.) efendisiyle yaptağı anlaşma ücretini ödemede yardım etmesi için Hz. Aişe (r.a.)'a gelmiş, bu sırada anlaşma ücretinden de bir şey ödememişti. Hz. Aişe (r.a.): "Git, efendilerine söyle, velâ hakkı benim olmak üzere anlaşma ücretini benim vermemi kabul ederlerse yapayım." dedi. Berîre, efendilerine bunu söyledi. Onlar kabul etmediler: "Eğer velâ hakkın bize ait olmak üzere sana yardım etmek isterse yapsın." dediler. Hz. Aişe (r.a.) bunu Rasûlüllah (s.a.v.)'e bildirdi. Rasûlüllah (s.a.v.) kendisine: "Onu satın al ve azat et, vela sadece azadedene aittir."buyurdu, sonra kürsüye çıkıp: "Birtakım kimselere ne oluyor ki, Allah 'in Kitabında bulunmayan şartlan şart koşuyorlar! Kim Allah'ın Kitabında bulunmayan bir şart koşarsa, yüz kere şart koşsa bile onun bir hükmü yoktur. Allah'ın şartı dahadoğru ve güvenilirdir, "buyurdu.

(Velâ, köleyi azat etmekle, köle ve efendi arasında meydana gelen hükmî bir akrabalıktır. Bu akrabalık nedeniyle bazı haklar doğar, bunlardan birisi de azat eden, azat ettiğinin mirasına hak kazanmasıdır.) [1030]

999-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Âişe (r.a.), şöyle demiştir: "Berire hakkında üç sünnet / uygulama vardır. Bunlardan birincisi: Berire azat edilmişti, azat edilmeden önce evli olduğu kocasıyla evliliğinin devamı hususunda serbest bırakılmasıdır. Diğeri de Hz. Peygamber (s.a.v.)'in o-nun hakkında: "Azat edilen kimsenin velilik hakkı azat edendedir" buyurmasıdır. Bir diğeri de şudur: Rasûlüllah (s.a.v.), eve girmişti bu sırada tencerede et pişiyordu. Kendisine ekmek ve evde bulunan katık sunuldu: "İçinde et bulunan tencere görmedim mi?'"buyurdu: "Evet amabu et BerVe'ye sadaka olarak verilmişti. Sen de sadaka yemiyordun" dediler sadakadır ama (Benreden) bize hediye "buyurdu"[1031]

1000-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.). Azat edilen Kimsenin velilik hakkının satılmasını ve hibe edilmesini yasaklamıştır. [1032]

1001-) İbrahim et-Teymî, o da babası Yezid b. Serik'ten. Şöyle demiştir: "Ali b. Ebû Talib hutbe verdi ve şöyle dedi: "Kim, bizim yanımızda Allah'ın kitabı ve şu sayfadan başka bir şey bulunduğunu ve onu okuduğumuzu iddia ederse yalan söylemiştir. Sözü edilen sayfa kılıcının kınında bağlı idi ve içerisinde zekat develerinin yaşlan ve yaralamalarda uygulanacak kısas hükümleri vardı. Yine bu sayfada Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Medine şehrinin Âir Dağı ile Sevr dağı arası dokunulmaz (harem) bölgedir. Kim bu bölgede Kur'ân ve Sünnet'e ters iş yapar, yahut böyle bir kimseyi banndırıp korursa Allah'ın, Meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerine olsun, kıyamet günü kendisinin ne farzı ne de nafilesi kabul olunur. Müslümanların verdikleri güvence sözü (zimmeti) birdir ve bu uğurda en aşağıdakiler (bile olsa herkes) gayret gösterir. Kim kendisinin, babasından başkasının oğlu olduğunu iddia eder veya azat edilen bir köle kendisini azat edenlerden başkalarına ait olduğunu iddia ederse Allah'ın, Meleklerin ve bütün insanlann laneti onun üzerine olsun, kıyamet günü kendisinin ne farzı ne de nafilesi kabul olunur."

Diğer bir rivayette ise "Kim, bir Müslümanın verdiği güvence sözünü (zimmeti) çiğner, bozarsa..." şeklindedir.

1002-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Her kim, Müslüman bir kimseyi hürriyetine kavuşturursa Allah, her organına karşı hürriyete kavuşturanın organını cehennemden kurtarır."buyurdu." demiştir. [1033]

21-) Alışveriş Bölümü

(Kitâbı-Buyû)

1003-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Mülamese ve münabeze türü iki alış veriş yasaklandı. Müİamese, alıcı veya satıcıdan birisi, -ne olduğunu incelemeden-diğerinin elbisesine dokunmasıyla gerçekleşen alış

veriştir, Münabeze ise iki taraftan birisinin elbisesini diğerine atması ve bunlardan birisinin diğerinin elbisesine bakmaksızıngerçekleşen alış veriştir."

(Mülamese ve Münabeze seklinde alış veriş cahiliye dönemi usullerindendi. İslâm geldiğinde bu tür alış verişi yasaklamıştır, Mülamese, dokunduğu şeyin kendisine satın alması mecburi sayılan alış veriş türüdür. Münabeze, satılacak eşyanın üzerine taş vs. atıp hangisinin üzerine düşerse onun alınması mecburi olan alış veriştir. Söz konusu alış veriş tüllerinin çeşiüi agklamalan yapılmışsa da kısaca yukandaki anlamlan ifade eder. Yasaklama sabaya ve alıcıya seçenek hakkı tanınmamasından dolayıdır.) [1034]

1004-) Ebû Hureyre (r.a.): "İki oruç ile iki alış veriş türü yasaklanırdı: Ramazan bayramı ve Kurban bayramı orucu ile müiamese ve münabeze türü alış veriş" demiştir. [1035]

1005-) Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûİüllah (s.a.v.), iki tür alış veriş ile iki tür giyiniş biçimini yasakladı. Mülamese ve Münabeze türü alış verişi yasakladı. Mülamese, bir kimsenin gece veya gündüz eliyle diğerinin elbisesine dokunması ile gerçekleşen alış veriştir. Aİıcı satın aldığı şeyin ne olduğuna ancak bu şekilde açıp bakabilir. Münabeze, bir kimsenin elbisesini diğerine atması, diğerinin de ona atmasıyla gerçekleşen alış veriştir. Görüp İncelemeden ve nzalaşmadan ikisinin alış verişi böylece gerçekleşir"

(Ebû Saîd ei-Hudrî (r.a.), yasaklanan iki tür giyiniş biçimini açıklamamıştır. Diğer rivayetlerdeki bilgiye göre bu iki tür şöyledir: Bir kimsenin izarına, kollarını ve vücudunu tamamen sarıp da ellerini izann altından çıkaracak şekilde bürünmesi ile yine bir kimsenin bir tek elbise içerisinde kalçalan üzere oturup dizlerini, elleriyle bağlayıp karnına çekerek oturma şeklidir) [1036]

1006-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan, Rasûİüllah (s.a.v.) gebe devenin doğurması üzere satışı yasakladı. Bu, cahiliye halkının yapageldiği bir satış İdi. Bir kimse dişi devenin doğurması, arkasından da bu dişi devenin

karnındaki doğacak yavrunun doğurmasına kadarbir süreye ile devesini satın alırdı,"

(Bu şekilde bir satış, sonu belli olmayan, sınırlan netleşmemiş bir satıştır. Neticede bazı anlaşmazlıklann çıkması muhtemeldir. Bir defe ödeme süresi kesin olarak belli değildir. Deve doğurmayabilir veya doğursa da doğan yavrusu doğurmayabilir. Bu nedenle sürede tam bir belirginlik yoktur, dolayısıyla söz konusu sabşlar yasaklanmıştır.) [1037]

1007-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Biriniz, kardeşinin alış verişi üzerine alış veriş yapamaz" buyurmuştur. [1038]

1008-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüliah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Alış veriş yapmak için (pazara varmadan) kervanı karşılamayınız. Birinizin, diğerinin aiış verişi üzerine aiış veriş yapamaz. Müşteri kızıştırmayınız. Şehirde oturan kimse, şehir dışındaki bir kimse adına malını satamaz. Pazara çıkaracağınız deve veya koyunu sütlü görünsün diye sütünü sağmamazlık etmeyiniz, Kim, (aidanarak) böyle yapılmış bir hayvan alırsa, bunu sağdıktan sonra iki seçeneği vardır: Eğer bunu kabul ederse elinde tutar, kabul etmez ise (sağdığı sütün karşıhğo olarak bir sa' hurma ile hayvanı geri verir"[1039]

1009-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) şehirde oturan kimsenin şehir dışındaki bir kimse adına malını satmayı yasakladı ve: "Müşteri kızıştırmayınız, Bir kimsenin kardeşinin alış verişi üzerine alış veriş yapması doğru değildir. Hiçbir kimse kardeşinin nişanı üzerine kalkıp nişan yapamaz, hiçbir kadın da ka-bındakileri ters çevirmek için kızkardeşinin boşanmasını isteyemez, "buyurdu." demiştir.

(Şehirde oturanın şehir dışındaki taşralının malını satıvermesi iki nedenle yasaklanmıştır: 1-) Piyasayı bilmeyen taşralı fiat konusunda aldablabilir. 2-) Şehirde oturan tüccarlar taşradan gelen mallan tüketiciye ulaşmadan Önce ellerinde toplayıp stoklayarak sıkıntı meydana getirebilir, bilinçli olarak fiat artışına neden olabilirler. Bu hususlar oluşmaz ise bu konudaki yasak kalkar.

"Kabındakileri ters çevirmek için kız kardeşinin boşanmasını isteyemez" ifadesi, bir kadının, yerine kendisinin evlenebilmesi için evli bir kadının boşanmasını istemesi, olarak açıklanmıştır.) [1040]

1010-) İbni Ömer (r.a.)'da, RasûlüÎlah (s.a.v.), müşteri kızıştırmayıyasaklamıştır. [1041]

1011-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. RasûlüÎlah (s.a.v.), pazara ulaşmadan önce malı karşılamayı yasaklamıştır. [1042]

1012-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), alış verişi yolda karşılamayı yasaklamıştır. [1043]

1013-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Şehirde oturan kimse, şehir dışındaki bir kimse adına malını satamaz. buyurmuştur[1044]

1014-) İbni Abbâs (r.a.); "RasûlüÎlah (s.a.v.): "Kervanı (pazara varmadan satın almak için yolda) karşıiamayınız. Şehirde oturan kimse, şehir dışındaki bir kimse adına malını satamaz." buyurdu." demiştir. Kendisine: "Şehirde oturan kimse, şehir dışındaki bir kimse adına malını satamaz, ne demektir?" denildi: "Ma! sahibine komisyoncu olmasın diye" demiştir.

(Hadiste üzerinde durulması gereken İki husus vardır; Birisi, ma! pazara gelmeden yolda karşılayıp sabn almak, Hadisin zahirine göre bu yasaklanmıştır. Ebû Hanife ve diğer Hanefi müçtehitler, karşılama mal sahibine zarar vermez ise bunda bir sakınca yoktur, eğer zarar verirse tahrimen mekruhtur, demişlerdir. {Aynî, umdetu'i-Kâri, ix. 380) Aynca Hanelilere göre 1020. hadisten kervanı karşılayıp yolda alış veriş yapıldığı anlaşılmaktadır. Burada yasağa neden olan satıcının piyasayı bilmediğinden dolayı fiyat konusunda aldaöl-masıdır. Aldatma yoksa yasak sebebi kalktığından bu iş serbest olur.

İkinci husus ise şehirlinin, şehir dışındakilerin malını alıp satıvermesi meselesinde de İmam Ebû Hanife bu hükmün mensuh olduğunu belirtir. (Nevevî, Müsüm şerhi, Büyü: ıs. Ayni, Umdetu'l-Kârî, ix. 377) İmam Ebû

Hanife'ye göre, bu şekilde bir alış veriş "Din, nasihattir (samimiyettir) Hadisi ile "Sizden biriniz kardeşine nasihat vermek isterse onun için samimi davransın." Hadisine dayanarak eğer aracılık yapan kimse satıcıya zarar vermiyorsa bunda bir sakınca yoktur.) [1045]

1015-) Enes b. Malik (r.a.): "Kardeşi veya babası biie olsa, şehirde oturan kimsenin, şehir dışındaki bir kimse adına malını satması bize yasaklandı" demiştir[1046]

1016-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. RasûlüÎlah (s.a.v.): "Kim, sütlü görünsün diye memesindeki süt sağılmamış bir koyunu (aidana rak) satın alırsa üç gün muhayyerdir. İsterse bu koyunu elinde tutar, isterse (sağdığı sütün karşılığı) olarak bir sa' hurma ile hayvanı geri verir" buyurmuştur[1047]

1017-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim, yiyecek maddesi satın alırsa onu teslim almadıkça satmasın" buyurmuştur.

İbni Abbas (r.a.): "Diğer şeylerin de böyle olduğunu zanediyorum," demiştir. [1048]

1018-) İbni Abbâs (r.a.)'dan: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in bir kimsenin yiyecek maddesini teslim almadan satışını yasakladığı rivayet edilmiştir. İbni Abbâs (r.a.)'a: "Niçin yasaklandı?" denildi: "Yiyecek maddesi geriye bırakılıp paranın parayla değiş-tokuşu nedeniyledir." demiştir. [1049]

1019-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim yiyecek satın alırsa, malı teslim almadıkça onu satmasın" buyurmuştur. [1050]

1020-) İbni Ömer (r.a.) anlatır: Kendileri Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde kervandan yiyecek satın alırlarmış. Bunun üzerine kendilerine, yiyeceğin satıldığı pazara getirilene kadar o satın aldıkları yerde satış yapmalarını yasaklayan görevli gönderilmiştir. İbni Ömer (r.a.): Hz. Peygamber (s.a.v.) bir yiyecek satın alındığında malı teslim alana kadar satışını yasakladı." demiştir. [1051]

1021-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Alış ve-ns yapan iki taraf bir birlerinden ayrılmadıkları sürece her biri verişi iptal etme yetkisi vardır. Ancak taraflardan birisine alış verişi iptal etme yetkisi veren satış türü bunun dışındadır. "buyurmuştur.

(Taraflar pazarlık yaptıktan sonra pazarlık yapılan yerden ayrıldıktan sonra pazarlık kesinleşmiş ve sözleşme bağlayıcı olmaktadır. Pazarlık yerinden ayrılmadıkları sürece alış veriş işlemi kesinleşmemiştir. Ancak taraflardan birisine -bir birlerinden ayrıldıktan sonra da-alış verişi iptal etme yetkisi verilmesi şartıyla pazarlık edilmesi bunun dışındadır ve ayrıldıktan sonra da yetkiyi alan taraf alış verişi iptal edebilir.) [1052]

1022-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "İki kimse alış veriş yaparsa birlikte oldukları zaman bir birlerinden ayrılmadıkları sürece her birisi için alış verişi iptal etme yetkisi vardır. Yahut biri diğerine iptal etme yetkisini verebilir, Eğer biri diğerine bu yetkiyi verir ve bu şekilde anlaşırlarsa alış veriş geçerli olur bağlayıcı olur.Eğer taraflar bir birlerinden ayrıldıktan sonra birisi anlaşmayı bırakmasa satım işlemi geçerlidir bağlayıcıdır." buyurmuştur. [1053]

1023-) Hakîm b. Hizam (r.a.): "Rasûlüliah (s.a.v.): "Alıcı ve satıcı birbirlerinden ayrılana kadar {pazarlıktan vazgeçme) serbestisine sahiptirler. Eğer her iki taraf dürüst olup açık davranırlarsa a-Itş verişleri iki tarafa da bereketli olur. Eğer yalan söyleyip gizlerlerse alış verişlerinin bereketi gider, "buyurdu" demiştir. [1054]

1024-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Bir adam Hz. Peygamber (s.a.v.)'e kendisinin alış verişte aldatıldığını belirtti, bunun üzerine Hz. Peygamber: "Alış veriş yaptığında: "Aldatmaca yok" del" buyurdu."

(Hadiste sözü geçen kimse, Habbân b. Münkız (r.a.)'dır. Kendisi Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte bir savaşta İken üzerine taş fırlatılmıştı. Bu nedenle bayılmış, dilinde tutukluk olmuştur. Alış verişte dilinin tutukluğu nedeniyle bazı tüccarlar kendisini aldatmaya yeltendiğinden yukarıdaki şikayetini yapmıştır.) [1055]

1025-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), olgunlaştığı belli olmadıkça meyvenin satışını yasaklamıştır. Alıcı da satıcı da böyle satıştan yasaklanmıştır. [1056]

1026-) Câbir (r.a.)'dan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in meyvenin olgunlaşana kadar satışının yasaklandığı, ayrıca bu yaş meyve ancak dinarpara) yahut dirhem (gümüş para) ile satılabileceği, ariyye satışı bu yasağın dışında olduğu rivayet edilmiştir. [1057]

1027-) Ebû'l-Buhterî'den, Şöyle demiştir: "ibni Abbas'a Hurma satışını sordum: "Rasûlüllah (s.a.v.), hurma satışını (sahibinin) yeyeceği ya da yenilecek veya tartılacak hale gelmedikçe yasakladı." dedi: 'Tartılması nedir?" dedim. Yanındaki bir kimse: "Göz kararı tahmini" dedi"[1058]

1028-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Meyveyi olgunlaşana kadar satmayınız. Ağaçtaki yaş hurmayı da kuru hurma ile satmayınız." buyurmutur. [1059]

1029-) Yine Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan o da Zeyd b. Sabit; (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.)'in bu yasaklamasından sonra diğer uygulamalara izin vermediği halde ağaçtaki yaş hurmayı kuru hurma karşılığında satmaya (ariyye) izin verdiği bildirilmiştir.

(Ağaçtaki hurmanın akibeti belli olmadığından dolayı satış sonucu gerek beklenen rekolte gerek kalite açısından ihtilaf çıkma ihtimalinden dolayı yasaklanmıştır. Ancak bazı kimselerin özellikle fakirlerin elinde yiyecek hurmaları tükenip ağaçtaki hurmaları da henüz yetişmediğinden yemek için, elinde hurma olanlardan mevcut eski hurma, ileride yetişecek hurma karşılığında satin alınırdı. Ağaçtaki olmamış meyve satışının yasaklanması sonucu söz konusu hurması tükenen kimselerin sıkıntıya düşmesi nedeniyle Hz. Peygamber (s.a.v.) görülen lüzum üzerine bu yasaktan hurmayı çıkarmıştır, buna da ariyye satışı ismi verilmiştir.) [1060]

1030-) Sehl b Ebî Hasme (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), taze hurmayı kuru (olmuş) hurma karşılığında satışını yaklamıştır. Getireceği kuru hurma tahmin edilip hane halkının yaş olarak yediği âriye konu-, suna müsaade etmiştir. [1061]

1031-) Büşeyr b. Yesâr'dan. İçlerinde Sehl b Ebî Hasme gibi ba-; kimini üstlendikleri aile efradı olan, Rasûlüllah (s.a.v.)'in bir kısım ashabından, Rasûlüllah (s.a.v.)'in taze hurmayı kuru (olmuş) hurma karsağında satışını yasakladığını rivayet etmiş ve: "Bu faizdir, müzabene türü satıştır" demiştir. Ancak, âriye türü satışa müsaade etmiştir. Butür satış da, getireceği kuru hurma tahmin edilerek sadece bir iki hurma ağacını hane halkının alıp taze hurmasını yemesidir. [1062]

1032-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ariyye satışına beş vesak (873 kg. ıie 973 kg. arası) veya beş vesaktan aşağısına izin verdiği rivayet edilmiştir. [1063]

1033-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.) Müzâbene usulü i!2 satışı yasaklamıştır. Müzâbene, ağaçtaki yaş hurmayı kuru hurma karşılığı ölçerek satma ile ağaçtaki yaş üzümü kuru üzüm karşılığı öiçerek satmaktır. [1064]

1034-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), müzâbene türü satışı yasakladı, Müzâbene, bir kimsenin bahçesindeki meyveyi; eğer hurma ağacı ise (olmamış hurmayı) kuru hurma karşılığı ölçerek, üzüm ağacı ise (koruğu) kuru üzüm karşılığı ölçerek, ekin ise (başaktakini) hububat karşılığı ölçerek satmadır. Bunlann tümnü yasaklamıştır" demiştir[1065]

1035-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Kim aşıladıktan sonra hurmalığı satarsa, alıcı da herhangi bir şart koşmamış ise ağaçtaki ürün satıcınındır. Kim malı olan bir köle satın almış ise alıcı da herhangi bir şart koşmamış ise kölenin malı satana aittir."diye buyururken işittim." demiştir. [1066]

1036-) Cabir b. Abdullah (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), mahabere türü satışı, muhakale türü satışı, müzâbene türü satışı ve olgunlaşmamış meyve satışını yasaklamıştır. Olmamış meyve, âriye türü satışı dışında sadece dirhem ve dinar (para) ile satılabilir.

(Hadisin ravilerinden Ata: "Cabir (r.a.), yasaklanan satış türlerini bize şöyle açıkladı." demiştir. Muhabere türü satış, bir kimsenin boş araziyi diğer birisine verip alanın da araziye harcama yapması sonunda (arazi sahibinin) yetişen mahsulden bir kısım almasıdır. Müzâbene türü satışın, ağaçtaki yaş hurmanın belirli bir ölçek kuru hurma karşılığında satılması olduğunu söyledi. Muhakale türü satışının da müzâbene türü satış biçimine benzer olarak ekin üzerinde yapılır ki bu, başaktaki ekini belirli bir ölçek hububat karşılığında satmaktır.

Bu tür satışların yasaklanmasında ki temel maksat, anlaşmazlığı ortadan kaldıracak biçimde sınırları tam olarak çizilmemiş belirsiz satış olması nedeniyle anlaşmazlıklara düşmeyi engellemektir.) [1067]

1037-) Cabir (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Bizden birisinin fazla arazileri olurdu ve: "üçte bir, dörtte bir, yanyarıya kiraya veririz" derlerdi. Daha sonra Hz, Peygamber (s.a.v.): "Kimin arazisi varsa onu kendisi eksin yahut ekmesi için karşılıksız olarak kardeşine emanet versin. Yokkarşılıksız emanet vermeyecek ise elinde tutsun " buyurdu"

(Arazinin kiralanmasının yasaklanması, mahsulün iyi kısmının ma! sahibine kalması nedeniyle ortaya çıkan haksızlığı Önlemek içindir. Nitekim diğger rivayette, su kenarında biten mahsulün mal sahibine verilmesi karşılığında kiraya verildiği bildirilmektedir. Bu nedenle araziyi kiralayanın zarara uğradığı anlaşılmaktadır.) [1068]

1038-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kimin arazisi varsa onu kendisi eksin yahut ekmesi için karşılıksız olarak kardeşine emanet versin. Yok karşılıksız emanet vermeyecek ise elinde buyurdu." demiştir. [1069]

1039-) Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), müzâbene ve muhakale türü satışı yasaklamıştır. Müzâbene türü satış, ağaçtaki yaş hurmayı kuru hurma karşılığında satmaktır. [1070]

1040-) Nâfi' anlatır: "Abdullah b. Ömer (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.), Ebû Bekir, Ömer, Osman döneminde ve Muaviye'nin idaresinin ilk dönemlerinde ziraat arazilerini kiraya verirdi. Sonra Râfî b. Hadic'den Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ziraat arazilerini kiraya vermeyi yasakladığı bildirildi. Bunun üzerine İbni Ömer Râfîye gidip bunu sordu. Ben de kendisiyle birlikte gitmiştim. Râfî: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ziraat arazisini kiraya vermeyi yasakladı." dedi. İbni Ömer de: "Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde sulak tarafı bizim olmak ve bir kısım saman karşılığında ziraat arazilerimizi kiraya verdiğimizi bilmekte idim," dedi. [1071]

1041-) Râfî' b. Hadîc (r.a.): "Biz, Medine halkının en çok tarlası idik. Bir kısmı mal sahibine ait olmak üzere tarlayı kiraya verir idik.

Mal sahibine ayrılan bölüme afet gelip diğer kısma gelmediği olduğu gibi diğer kısma gelip, mal sahibine ayrılan bölüme gelmediği de olurdu. Bu yüzden böyle ortaklık bize yasaklandı. O dönemde altın ve gümüş para ile kiraya verme adeti de "yok idi" demiştir. [1072]

1042-) Tabiînden Amr anlatır, Tavus'a: "Tarlayı ortağa vermeyi bırak-san olmaz mı, çünkü Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bunu yasakladığını söylüyorlar." dedim. O öa: "Ey Amr, ben onlara veriyorum ve kendilerini zengin ediyorum, -İbni Abbâs'ı kastederek-çünkü onlann en bilgilisi bana, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in tarla ortakçılığını yasaklamadığını, ancak: "Birinizin kardeşine karşılıksız vermesi tarladan belirlenmiş ücreti almasından daha da hayırlıdır, "buyurduğunu bildirmiştir." dedi. [1073]

22-) Bağ-Bahçe Sulama Ortakçılığı Bölümü

(Kitâbu'l-Musâkâ)

1043-) Abdullah b. Amr (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) Hayber arazisini meyve veyahut ekinden çıkan mahsulün yarısı üzerine ortaklık uygulaması yaptı. Hanımlarına da seksen vesak hurma yirmi vesak arpa olmak üzere

buradan gelen mahsulden yüz vesak verirdi, Sonra Ömer Hayber arazisini halka bölüştürüp dağıttı, bu sırada Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımlarını toprak ve sudan hisse almaları yahut önceki uygulamadaki gibi gelen mahsulden hisse almaları konusunda serbest bıraktı. Kimisi vesak üzerinden mahsul almayı seçerken kimisi de toprak almayı seçti. Aişe de toprak almayı seçmişti. [1074]

1044-) İbni Ömer (r.a.)'dan: "Ömer (r.a.) Yahudi ve Hıristiyanlar! Hicaz bölgesinden sürüp çıkardı. Aslında Rasûlüllah (s.a.v.) Hayber'i ele geçirdiğinde Yahudileri buradan çıkarmak istemişti. Şöyle ki, burası ele geçirildiğinde arazi Allah'a, Rasûlü'ne ve Müslümanlara ait olmuştu. O da buradan Yahudileri çıkarmak istedi, Yahudiler Rasûlüllah (s.a.v.)'den arazinin İşini işleyip kendilerine ürünün yarısını vermek ü-zere burada bırakılmalarını istediler. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Sizi bu şartlar üzere burada dilediğimiz süreye kadar bırakıyoruz, "buyurdu. Neticede Yahudiler Ömer kendilerini (Medine şam yolundabulunan.Tebuk yakınlarındaki) Teymâ İle (Kudüs yakınlarındaki) Eriha'ya çıkarana kadar Hayber'de kaldılar." [1075]

1045-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Bir Müslüman ağaç diker veya ziraat yapar da ondan kuş, insan yahut herhangi bir hayvan yerse bu yediği kendisi için kesinlikle sadaka"buyurdu." demiştir. [1076]

1046-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hurma Meyvesinin olgunlaşana kadar satımını yasakladığı rivayet edilmiştir.Kendisine: "Olgunlaşma nedir?" denildi: "Kızarmasına kadar" demiştir. Rasûlüllah (s.a.v.): "Söyle bakalım hadiAllah meyveye afet getirip telef etse biriniz kardeşinin malını ne sebeple alabilir?" buyurmuştur. [1077]

1047-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) kapının yanında iki kişinin yüksek tonda tartışma seslerini duydu. Birisi öbüründen borcunun biraz indirilmesini ve kolaylık tanımasını istiyor, o da: "Vallahi yapmam." diyordu, bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) ikisinin yanına çıktı ve: "İyiliği yapmayacağına dair Allah'a yemin eden nerede?"buyurdu, o da (utanarak): "Benim, Ey Allah'ın Rasûlü, tamam nasıl isterse öyle olsun." dedi. [1078]

1048-) Ka'b b. Mâlik (r.a.)'dan. Kendisi Mescidde İbni Ebî Hedred'den alacağını istemiş, bu arada sesleri o kadar yükselmiş ki Rasûlüllah (s.a.v.) evinde iken bunu duymuş. Onlara doğru çıkıp odasının perdesini açarak: "Ey Ka'b!" diye seslendi. Ka'b: "Buyur Ey Allah'ın Rasûlü" dedi, yarısını işaret ederek: "Alacağından şu kadarını indir" buyurdu. Ka'b: 'Tamam yaptım Ey Allah'ın Rasûlü" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Haydi kalk sen de borcu efe"buyurdu. [1079]

1049-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim, iflas etmiş bir kimsenin yanında (alacağı olan) malının aynını/bizzat malın kendisini bulursa bu mala diğerlerinden daha fazla hak sahibidir, "buyurmuştur

Diğer bir rivayette ise "Diğer alacaklılardan daha fazla hak sahibidir" şeklindedir. [1080]

1050-) Huzeyfe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Melekler, sizden öncekilerden bir kimsenin ruhunu aldı, bu sırada: "Hayır namına bir şey yaptın mı?" dediler. Oda: "İşçilerime, eli darda olana süre tanımalarını, eli genişlikte olana da ödemede kolaylık göstermelerini emrederdim." dedi. Bu yüzden Allah da kendisine kolaylık göstermiştir, "buyurdu." demiştir. [1081]

1051-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bir kimse insanlara borç verir, işçisine de: "Eğer sıkıntıda olan birisi gelirse onun borcunu af ediver" derdi. Sonunda bu kimse Allah 'a kavuştu. Allah da onu af ediverdi "buyurmuştur. [1082]

1052-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ödeme imkanı olan kimsenin borcu uzatması zulümdür. Eğer biriniz alacağını, ödeme imkanı olan kimseden tahsil etmeye gönderilirse bunu kabul etsin, "buyurmuştur. [1083]

1053-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Kendiliğinden biten ota mani olur diye, ihtiyaç dışı su fazlalığından

başkasının kullanımı yasaklanamaz." [1084]

1054-) Diğer bir rivayette ise Rasûlüllah (s.a.v.)'in: "Kendiliğinden biten ota mani olur diye, ihtiyaç dışı su fazlalığından başkasının kullanımını yasaklamayınız, "buyurduğu rivayet edilmiştir.

(Allahü Teâlâ tarafından mahlukâta bahşedilmiş bir takım imkanlar vardır. Bu tür şeyler toplumun menfaatine bırakılmış olup herkesin ortak malıdır. Yer alündan gkan maden, su, petrol ve benzeri şeyler Allah'ın mahlukâta bir ihsanıdır. Bunların Özel mülkiyete geçirilip geçirilemeyeceği İslâm hukukçulannca tartışılmıştır. Ancak özel gayret sarfederek elde edilen kaynaklarda bunlan bulan ve işletenlerin bir takım haklarının olacağı da bir gerçektir. Bir hadiste Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Üç şey vardır ki bunlar asla yasaklanamaz: Su, ot ve ateş" Bir diğer rivayette, ot yerine tuz geçmektedir. Bir başka rivayette ise bunlann Müslümanların ortak malı olduğu ücretinin haram olduğu bildirilmektedir. (İbni Mâce, Ruhun: 16) Buradaki yasaklığın özendirme mi yoksa kesin yasağı mı ifade ettiği apk değildir. Bir kısım âlime göre bu yasak, toplumda paylaşmayı aranma ve yardımlaşmaya özendirme içindir.) [1085]

1055-) Ebû Mes'ûd el-Ensârî (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.)'in köpek satıp ücret almayı, zina kazananı ve kahinlik ücretini yasakladığnı rivayet etmiştir. [1086]

1056-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), köpeklerin öldürülmesin emrederdi. Biz de kalkıp Medine'de ve çevresinde öldürmedik köpek bırakmazdık. Öyle ki çöl halkından küçük bir kadının peşinden gelen köpeğini bile öldürdük." [1087]

1057-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûlültah (s.a.v,): "Kim, sürü ve av köpeği dışında köpek edinirse her gün amelinden iki kırat eksilir" buyurmuştur

Diğer bir rivayet ise "Kim, sürü, ziraat ve av köpeği dışında bir köpek edinirse her gün se vabından bir kırat eksilir, "şeklindedir.

(Kırat, onda bir dinarın yarısı olarak kullanılan bir değerdir. Bu konuda Aynî: "Kırat, hadislerde çeşitli değerler ifadesi olarak belirtilir. Bunlardan birisi örfte kullanılan ölçü birimidir, diğeri de teşbih olarak kullanılmıştır: Bazen bir koyun bazen Mekke'deki bir dağ kadar bazen büyük bir dağ kadar, bazen Uhud Dağı kadar gibi teşbihler yapılmıştır." demektedir. (Umdetu'i-Kârî, iv. 38) [1088]

1058-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim yanında köpek tutarsa, her gün amelinden bir kırat eksilir. Ancak ziraat veya sürü için tutulan bunun dışındadır, "buyurdu." demiştir. [1089]

1059-) Süfyan b. Ebû Züheyr (r.a.)'dan. Kendisi Şende kabilesinden olup Rasûlüllah (s.a.v.)'in ashabındandır. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Kim, kendisine ziraatta veya sürüde faydası olmayan bîr köpek edinirse her gün amelinden bir kırat eksilir" diye buyururken işittim" demiştir. Kendisine: "Bunu, Rasûlüllah (s.a.v.)'den bizzat sen mi işittin?" denildi: "Evet, şu mescidin Rabb'ine yemin olsun" dedi. [1090]

1060-) Enes (r.a.)'a hacamat yapan kimsenin ücret alması soruldu: "Rasûlüllah (s.a.v.) hacamat oldu, kendisini Ebû Taybe hacamatetti. Ebû Taybe'ye İki sa' yiyecek verdi. (Bu kölenin güniük ödeme vergisinin hafifletilmesi için) efendileri ile konuştu onlar da ücretini hafiflettiler. Kendisi: "Tedavi olageldlğiniz şeylerin en üstünü, hacamat olmak ve Küstü'I-Bahr kullanmaktır, "buyurdu" demiştir.

Yine şöyle buyurmuştur: "Sakın boğaz hastalığında çocuklarınızın bademciğini sıkarak işkence çektirmeyiniz, Kust kullanınız."

(Ûdi Hindi, hind odunu anlamına gelen bir ağaçtır. Kust, Kustü'i-Bahr, Öd ağacı aynı tür ağaçların çeşitleridir. Hacamat ise, kelime anlamı olarak emmek demektir. İçerisindeki hava ateşle boşaltılan bardak veya benzeri şişe gibi özel aletle vücudun belirli bölgesine emme yapılmasıdır. Ûdi Hindi ve Hacamat konuşundu "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh" isimli çalışmamızdaki 1964. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1091]

1061-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), hacamat olmuş ve hacamat yapana ücretini vermiş ayrıca burnuna ilaç çekti. [1092]

1062-) Hz. Aişe (r.a.): "Faiz hakkındaki Bakara Suresi'ndeki ayetler (275-279) indirildiğinde Hz. Peygamber (s.a.v.) mescide çıkıp halka bu ayetleri okudu, arkasından şarap ticaretini yasakladı" demiştir. [1093]

1063-) Câbir b. Abdullah (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v.)'in Fetih Yılı'nda Mekke'de: "Şüphesiz Allah ve Rasûlü şarap, murdar ölmüş hayvan, domuz ve putların satımını haram kılmıştır." buyurduğunu işitmiştir. Kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü, murdar ölmüş hayvanların iç yağlan hakkında ne dersin, çünkü bununla gemiler cilalanır, deriler yağlanır halk da (mum yaparak) bununla aydınlanır?" denildi: "Hayır! O da haramdır."buyurdurve arkasından Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah Yahudileri kahretsin. Çünkü Allah murdar ölen hayvanların iç yağlarını haram kılınca onlar da bu sefer bunu eritip satarak parasını yediler, "buyurdu. [1094]

1064-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Semüre'nin şarap satti-ğı haberi Ömer'e iletildi. O da: "Allah, Semüre'yi kahretsin. Rasûlüllah (s.a.v.)'in: "Allah, Yahudilere lanet etmiştir. Hayvanların iç yağları kendilerine haram kılındı, onlar da bu sefer bunu eritip sattılar."diye buyurduğunu bilmiyor mu?" dedi"

(Yukarıdaki rivayette şarap sattığı bildirilen Semure, Semure b. Cündüb (r.a.)'dır. Şarabın yasaklandığını bilen bir sahabinin haram bir maddeyi nasıl sattığf araştırılmış neticede doğrudan şarap satma değil de dolaylı şarap satışı olduğu görüşüne varılmıştır. Şarap yapacağını bildiği halde bir kimseye üzüm satma gibi veya sirkeleştîrme şeklinde şarapta değişiklikler yaparak satma olabileceği söylenmiştir. Nitekim Ömer (r.a.)'ın delil getirdiği hadiste de Yahudiler, kendilerine yasaklanan Şeyin, değişiklik yapılarak ondan istifade edilmesi anlatılmaktadır ki, Semure b. Cündüb (r.a.)'ın yaptığı da böyle bir şey olsa gerek. Değilse Ömer (r.a.), şarabın yasak olduğunu belirten ve sakıncasını dile getiren daha açık âyet ve hadisler getirebilirdi. Hz. Ömer(r.a.), Semure b. Cündüb (r.a.)'ı Ehvaz çarşısına haznedar tayin etmiştir. Eğer Semure b. Cündüb (r.a.), kesin haram

olan bir işle uğraşmış olsaydı, bizim bildiğimiz Ömer b. Hattab bu vazifede onu bir dakika bile durdurmazdı.) [1095]

1065-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah Yahudileri kahretsin. Allah, hayvanların iç yağlarını onlara haram kılınca bu sefer bunu eritip satarak parasını yediler" buyurmuştur[1096]

1066-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Altınla altını, eşit olmaz ise satmayınız birini diğerine fazla yapmayınız. Gümüşle gümüşü, eşit olmaz ise satmayınız, birini diğerine fazla yapmayınız. Bunlardan veresiyeyi de peşine satmayınız, "buyurmuştur, [1097]

1067-) Mâlik b. Evs (r.a.), yüz dinar (altın para) bozdurmak istemiş, kendisi şöyle anlatır: Bunun üzerine Talha b. Ubeydullah beni çağırdı, neticede fiatta anlaştık, benden altınları isteyip eline alıp çevirmeye başladı, sonra da: "Veznedarım Gâbe'den gelinceye kadar bekle" dedi, Ömer de bu konuşmayı dinliyormuş, hemen: "Vallahi bozdurduğunun karşılığını almadan onun yanından ayrılamazsın, Rasûlüilah (s.a.v.): "Altın altın ile peşin teslim dışında satılıp değiştirilirse faiz o-lur, buğday buğday ile peşin teslim dışında satılıp değiştirilirse faiz olur, arpa arpa ile peşin teslim dışında satılıp değiştirilirse faiz olur, hurma hurma ile peşin teslim dışında satılıp değiştirilirse faiz olur. "buyurdu." demiştir. [1098]

1068-) el-Minhâl'dan: "el-Berâ b. Âzib (r.a.) ile Zeyd b. Erkâm (r.a.)'a para bozdurmayı sordum, her biri, diğeri için: "0, benden daha iyidir." diyordu ve her ikisi de: "Rasûiüllah (s.a.v.), altını gümüşle veresiye satmayı yasakladı." diyordu. [1099]

1069-) Ebû Bekre (r.a.)'dan: "Rasûlüllah (s.a.v.): "Altınla altını, eşit ölçüde olmaz ise satış yapmayınız, gümüş/e gümüşü, eşit ölçüde olmaz ise satmayınız, ama altınla gümüşü, gümüşle ah tını nasıl dilerseniz satınız." buyurmuştur. [1100]

1070-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.) ile Ebû Hureyre (r.a.) anlatır. Rasûlüllah (s.a.v.) bir kimseyi Hayber arazisinin vergisini toplamaya görevlendirdi. Sonunda görevli iyi cins hurma ite geldi, bunun üzerine Rasûlüllah (s a.v.): "Hayber hurmasının hepsi de böyle midir?" buyurdu, o da: "Hayır, Ey Allah'ın Rasûlü, vallahi böyle değildir, ama biz bu cins bir sa' hurmayı iki sa' hurmaya, İki sa1 hurmayı da üç sa' hurmaya almaktayız." dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Böyle yapma! Yığını bir fiat (bey) üzere sat sonra da parasına iyi cins hurma al!'"buyurdu. [1101]

1071-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.) anlatır: "Bilal, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e iyi cins hurma getirmişti, Rasûlüllah (s.a.v.) de ona: "Bunlar nereden geldi?'"buyurdu. Bilal de: "Yanımızda düşük kaliteli hurma vardı, onları Peygamber'e yemek yedirmek için iki sa' düşük kaliteliyi bir sa1 iyi cins hurma karşılığında sattım." dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Eyvah! Eyvah! Aynen faiz olmuş, aynen faiz olmuş. Böyle yapma! Eğer sen (iyi hurma) satın almak istiyorsan e-iindeki hurmayı ayrı bir satış işlemi üzere sat, sonra da parasına iyi hurma satın al. "buyurdu." [1102]

1072-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.): "Bize, karıştırılmış hurma yığınlarından yiyecek verilirdi. Biz de iki sa! hurmayı bir sa'a satardık. Bu yüzden Hz, Peygamber (s.a.v.): "İki sa' hurmaya bir sa' olmaz, iki dirheme de bir dirhem olmaz." buyurdu, "demiştir. [1103]

1073-) Ebû Salih ez-Zeyyât, Ebû Said el-Hudrî (r.a.)'ı: "Altın, altınla satılır. Gümüş de gümüşle satılır" derken işitmiş, kendisine: "Ama İbni Abbâs böyle söylemiyor" dedim. Bunun üzerine Ebû Said: "Ben kendisine sordum: "Sen bu söylediğini Hz. Peygamber (s.a.v.)'den mi duydun yahut Allah'ın Kitabında böyle bir şey mi buldun?" dedim. 0 da: 'Tüm bunan ben söylemiyorum, sizler Rasûlüllah (s.a.v.)'i benden daha iyi bilirsiniz ama Üsâme b. Zeyd bana Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Faiz sadece veresiyede olur. "buyurduğunu bildirdi" dedi" demiştir. [1104]

1074-) Numan b. Beşir (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Helâlaçıktır, Haram da açıktır; ama bu ikisinin arasında insanların çoğunun bilemediği şüpheli işier vardır.

Kim şüpheli işlerden sakınırsa dinini ve haysiyetini kurtarır. Kim de şüpheli işlere takılırsa bunun durumu yasak bölgeye düşebilecek şekilde koyun otlatan çoban gibidir.

Şunu bilin ki her hükümdarın bir yasak bölgesi vardır. Allah 'in yeryüzündeki yasak bölgesi ise haramlarıdır.

Bilin ki vücutta bir et parçası vardır; eğer düzelirse vücudun tamamı düzelir; eğer bozulursa vücudun tamamı bozulur bakın o kalptir, "diye buyururken işittim." demiştir.

(Müslüman, Allah'ın yasak kıldığı şeylerden uzak durmalı, yasaklarla kendi arasına set çekmelidir. Yasaklara düşürme ihtimali olan şeylerden de uzak durulmalı, ihtiyat elden bırakılmamalrdır. İç temizliği önemlidir. İçi yani niyeti kötü olanın işleri de kötü olur. Bu nedenle her şey den önce niyeti düzeltmek gerekir.

Hadisimizde bedenin maddi ve manevi olarak sağlıklı işleyişinde kalbin Önemine dikkat çekilmiş, kalbin bedene hakim olduğu vurgulanmıştır. Biyolojik bedenin sağhkh işleyişinde kalbin önemi tıp uzmanlarınca tartışmasız bir gerçek olarak görülmektedir. Kalbin manevi yönünün bulunduğu ve bunun insan da vranı şiarı ndaki etkisinin de son araştırmalarda tespit edilerek ortaya konulduğu görülmektedir. Bu konuyu araştıran bir uzman, yaptığı araştırmada Özetle şu tespitlerde bulunmuştur:

"Son araştırmalara göre, biyolojik işleyişte beyin kalbe itaat ediyor. Araştırmalara göre, kişi niyet edip hislerini değiştirdiğinde, otomatik olarak kalbden beyine giden sinir uyanlarının kalitesi de değiştirilmektedir.

Yapılan araştırmalar, yaratılışta, beyin aktivitesinin kalbin aktivitesine tabî (senkronize) olacak şekilde programlandığını göstermiştir. Mesela embryonik gelişmede beyin kalbe tabii olmaktadır. Çocuk anne karnında gelişirken, önce beyin değil, kalb gelişmektedir. Beynin gelişmesi, çocuk bir yaşına gelinceye kadar ancak tamamlanmaktadır.

Nörokardiyoloji veya kalb-beyin bağlantısı bilimi çerçevesinde yapılan bu araştırmalar, kalbin içinde beyindekine benzer bir sinir sistemi olduğunu, en az beyin kadar kalbin de, beyni ve beyin üzerinden bedeni kontrol etmede vazife aldığını göstermektedir. Diğer vücut sistemlerindeki ahenkli işleyişin, beyin kadar kalb vasıtasıyla da düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Öncelikle kalb, beyinden bağımsız en az 40.000 sinir hücresinden yapılmış, kendine has kompleks ve sırlı bir sinir sistemine sahiptir; bu sinir sistemi, 'kaibdeki beyin' olarak tanımlanmaktadır. Beynin mücerret (soyut) ve analitik mantıkî zekâsının yanında, kalbin de, hissi ve iletişim zekâsıyla donatıldığı, duyguların ilk üretiminin kalbde gerçekleştiği, kalbde üretilen duygu taşıyan sinyalierin, beynin limbik sistemine çok hızlı şekilde taşındığı, beyin üzerinden hissî cevabın vücûda ve çevrede-kilere tesir ettiği ortaya konmuştur.

Ihin ritmik aktivitesi ile üretilen kan basıncı, ses basıncı ve elektromanyetik daki değişiklikler, vücuttaki her organ ve hücre tarafından algılanmaktadır. Ihd3 yaratılan bu elektromanyetik enerji, sadece bedenin her tarafına iletilmekle zaynı zamanda o enerjinin yayılma sahası içinde bulunan kişiler tarafından da Bütün bu tespitler, kan pompalamasının yanında, kalbe, bedenin ta-iSm,ndı tesirli eş zamanlılığı (uyum ve ritim bütünlüğünü) tanzim edici sinyal mer-i olarak da vazife verildiğini göstermektedir. " (Dr. Seüm aydın, Kafbin Keşfedilen YeniBoyutu. Sızıntı Dergisi Mayıs 2004, s. kısaittp özetleyerek) [1105]

1075-) Cabir (r.a.)'dan. Kendisi bitkinlikten nerede ise yürüyemez hale gelmiş deve üzerinde bulunurken Hz. Peygamber (s.a.v,), yanına uğrayıp deveye vurup dua etmiş. Bunun üzerine deve bir benzeri görülmemiş şekilde yürüyüvermistir. Cabir (r.a.), devamla şöyle anlatır: "Sonra: "Bunu bana bir vukiyye'ye sat" buyurdu: "Olmaz" dedim. Sonra yine: "Bunu bana bir vukiyye'ye sat" buyurdu, ben de onu, evime ulaşma kaydıyla bir vukiyye'ye sattım. Medine'ye vardığımda deveyi kendisine götürdüm, ücretini bana ödedi. Sonra yanından ayrıldım, peşimden haber salarak: "Deveni alacak değildim, şu deveni al o, senin malındır." buyurdu"[1106]

1076-) Cabir b. Abdullah (r.a.), şöyle demiştir: "Rasûiüilah (s.a.v.) ile birlikte gazaya çıkmıştım. Bitkinlikten nerede ise yürüyemez hale geîmiş deve üzerinde bulunurken bana yetişti: "Devenin neyi var" buyurdu: "bitKin" dedim, Rasûlüllah (s.a.v.) devenin gerisine geçip onu ileri sürdü ve dua etti. Bundan sonra develerin başında en önlerinde yürümeye başladı. Bana: "Deveninasıl buluyorsun'"buyurdu: "Çok iyi, bereketin değdi" dedim: "Onu bana satar mısın'"buyurdu. Ben utanmıştım, bu sırada bundan başka

da devemiz yoktu yine de: "Evet satanm" dedim ve Medineye vanncaya kadar binmek üzere deveyi kendisine sattım. Kendisine: Ey Allah'ın Rasûlü ben yeni evlendim" dedim ve kendisinden izin istedim. Bana izin verdi ben de halkı geçip Medine'ye ilerledim. Medine'ye vardığımda dayımla karşılaştım, bana devenin durumunu sordu ben de deve hakkında ne yaptığımı kendisine biidirdim. O da böyle yaptığımdan dolayı beni kınadi. Rasûlüllah (s.a.v.)'den izin istediğimde bana: "Kiminle evlendin, bekar ile mi dul ile mi"buyurmuştu. Ben: "Dul ile evlendim" dedim: "Birbirinizle oynaşacağınız bekar bir kızla evlenseydin" buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûîü, babam vefat etti, şehid oldu. Küçük kız kardeşlerim var. Onlaria aynı yaşta birisiyle evlenip de onlaria ilgilenip onları eğitemeyeceğinden çekindim bu yüzden dul ile evlendim." dedim. Rasûlüilah (s.a.v.), Medine'ye ulaştığında deveyi kendisine götürdüm. Bana parasını ödedi deveyi de geri bana verdi." [1107]

1077-) Cabir b. Abdullah (r.a.), şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.), benden iki vukiyye'ye bir dirheme yahut iki dirheme bir deve satın aidi. Sırâr mevkiine vardığımızda bir inek kesilmesini emretti, arkasından inek kesildi ve oradakiler onu yediler. Medine'ye geldiğimizde mescide gitmemi ve iki rekat namaz kılmamı emretti, devenin ücretini de bana saydı." [1108]

1078-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Bir adam Hz. Peygamber (s.a.v.)'den borcunu istemeye geldi, fakat biraz kaba bir şekilde istedi, bu yüzden ashab üzerine yürümeye davrandı. Bunun üzerine Rasûlüilah (s.a.v.): "O-nu bırakın, çünkü hak sahibinin konuşma hakkı vardır." buyurdu, arkasından da: "Kendisine devesinin yaşında bir deve verin." diye buyurdu. Onlar da: "Ey Allah'ın Rasûlü, o yaşta bulamıyoruz, fakat ondan daha değerlisi vardır." dediler. Rasülüllah: "Onu verin, şüphesiz sizin en iyiniz borcunu en güzel bir şekiide ödeyendir, "buyurdu. [1109]

1079-) Âişe (r.a.): "Rasûlüilah (s.a.v.), bir Yahudiden veresiye yiyecek satın aldı ve zırhını rehin verdi" demiştir[1110]

1080-) İbni Abbâs (r.a.): "Rasûİüllah (s.a.v.) Medine'ye geldiğinde halk meyveyi bîr iki yıllığına selem yapıyordu, bunun için: "Kim hurmada selem yapmak istiyorsa belirlenmiş ölçekte ve belirlenmiş tartıda selem yapsın, "buyurdu" demiştir.

Kendisinden gelen bir diğer rivayette ise: "Süresi belirlenmiş bir zamana göre"ilavesi vardır. [1111]

1081-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüilah (s.a.v.)'i: "Yalan yeremalın sürümünü artırır ama kazancı yok eder." diye

yürürken işittim." demiştir. [1112]

1082-) Câbir (r.a.)'dan. Rasûlüüah (s.a.v.) Şufa hakkını bölüşülmemiş her malda ortaklar için geçerli kılmıştır. Bölüşülüp sınırlar ortaya konulduğunda, yollar ayrıldığında şufa hakkı kalmaz.

(Taşınmazlarda öncelikli alım hakkı diye de isimlendirilen Şufa, satılan bir malı, ortak veya bitişik komşusunun satış-bedelini ödeyerek müşteriden geri alma hakkına sahip olma demektir.) [1113]

1083-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Komşu, komşusunun direğini evinin duvarına koymasına karşı çıkmasın."buyurmuştur. Ebû Hureyre (r.a.) devamla: "Bana ne oluyor da sizleri bu (sünneti) terkediyor görüyorum. Vallahi ben bu sözü omuzlarınıza bırakıp atıyorum." demeyi sürdürmüştür.

(Aslında İslâm'da mülkiyet hakkı esastır. Bu yüzden İmam-ı Âzam başta olmak üzere bir kısım âlimler hadisteki emrin farziyet ifade etmeyip yardımlaşma ve dayanışmayı artırmak için söylenmiş bir söz olduğu görüşündedirler.) [1114]

1084-) Saîd b. Zeyd (r.a.): "Rasûlüilah (s.a.v.)'i: "Kim yeryüzünden bir şeyi haksız yere alırsa, aldığı şey yedi kat yere kadarboynuna sarılır.'"diye buyururken duydum" demiştir. [1115]

1085-) Âişe (r.a.): "RasûÎüllah (s.a.v.): "Kim yeryüzünden bir şeyi haksız yere alırsa, aldığı şey yedi kat yere kadar boynuna sarılır, "buyurdu." demiştir. [1116]

1086-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) yolun genişliği konusunda anlaşmazlığa düştüklerinde bunun (o günün şarüanna göre) yedi arşın olduğuna hüküm vermiştir." demiştir. [1117]

23-) Ferâiz (Miras Hukuku) Bölümü

(Kitâbu'l-Ferâiz)

1087-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Mirastan doğan hakkı mirasçıya veriniz, arta kalan ise en yakın erkek akrabayadır, "buyurmuştur.

(Hadisteki 'en yakın erkek akraba' ifadesi, baba tarafından olan en yakın erkek akraba olarak da anlaşılabilir.) [1118]

1088-) Câbir b. Abdullah (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) ve Ebû Bekir, yürüyerek bana hasta ziyaretinde bulunmak için Selimeoğulları mahallesine geldi, Hz, Peygamber (s.a.v.) bu sırada beni, şuurumu kaybetmiş olarak buldu, hemen su isteyip abdest aldı, sonra da üzerime su serpti, arkasından ben kendime geldim: "Ey Allah'ın Rasûlü, malım konusunda nasıl davranayım?" dedim, bunun üzerine: «Allah çocuklarınız hakkında mirası şöyle bölüştürmenizi emreder...» (Nisa: ıi) ayeti indi." demiştir. [1119]

1089-) Berâ (r.a.): 'Tam olarak en son inen sure, Tevbe süresidir.Son inen âyet ise kelâle âyetitidir." demiştir.

(Kelâle, öldüğünde mirasını paylaşacak, babası ve çocuğu olmayan kimsedir. Nisa: 12/176 ayetlerinde geçmekte ve bu âyetlere keiâle âyetleri denilmektedir.) [1120]

1090-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.)'e üzerinde borcu olan bir kimsenin cenazesi getirildiğinde: "Borcunu ödeyecek bir şey bıraktı mı?" buyurucu. Eğer borcunu ödeyecek bir şey bıraktığı söylenirse cenaze nazmını kıldırır, değilse: "Arkadaşınızın cenaze namazını siz kıldırınız" buyururdu. Allah, kendisine fetihler nasip eyledikten sonra; "Ben, her mümine kendi nefsinden daha yakınım. Her kim borçlu ölürse Ödemesi bana aittir, ancak kim malbırakırsa o da veresenindin "buyurdu

(Rasûlüliah (s.a,v,)'in borcu olan kimsenin cenaze namazına kılmaması ilk dönemlerde başvurduğu bir uygulama idi. Sonraları: "Ben her mü'mine kendi nefsinden daha yakınım. Her kim borç bırakırsa onun ödemesi bana aittir,

mal bırakırsa buyurmuştur. (Buhârî, istikraz: Nevevî bu uygulamanın borçtu ölen kimsenin, cenaze namazını Peygamber'in rmasından mahrurn kalmamak için borcu ödemeye teşvik olsun diye yapıldığını h Nrtir (şerhu Müslim, Nevevî, xi, 6i) Münzlrîye göre cenazenin namazını kıldırmadan bocunu sorma uygulaması sonraları kaldırılmıştır. CTuhfetü'i-Ahvâzi iv, 154) Hz peygamber (s.a.v.)'in bunun dışında da bazı kimselerin cenaze

namazını kıtdır-adığını'görmekteyiz. Ebû Dâvûd (ahad: 133), Nesâî (Cenâiz; 66), îbni Mâce (Cihad: 3i) de n diğer bir rivayette ise Hz. Peygamber (s.a.v.) Hayber savaşında vefat eden ashabdan bir kimsenin cenaze namazını ashabın kıldırmasını istemiştir. Bu davranışı gören ashabın yüzleri değişmiş hayrete düşerlerdi, Hz. Peygamber (s.a.v.) bunun nedeni olarak söz konusu kimsenin Allah yolundaki ganimetten hırsızlık yaptığını belirtir.

Cenaze namazı farz-ı kifâyedir, hiç kimse kıldırmaz ise bütün toplum bu farzdan sorumludur. Ancak, Allah'ın kanunlanna göre asî olarak nitelenenlerin eşkiyalar, yol kesiciler ve benzerlerinin cenaze namazı kılınmaz, bu nedenle hadiste bir kimsenin cenaze namazını kıldırmadan önce Ölümden önceki hayatını gözden geçirmeye işaret vardır.) [1121]

24-) Hibe ve Bağışlar Bölümü

(Kitâbu'l-Hibât)

1091-) Hz. Ömer (r.a.) anlatır: "Allah yolunda bir kimseyi ata bindirdim (yani ona at verdim) o da yanındaki ata iyi bakamadığından zayıflattı, ben de biraz ucuza satar zannı ile satın almak istedim. Gidip Hz. Peygamber (s.a.v.)'e görüşünü sordum: "Onu satın alma, bir dirheme verse bile verdiğin sadakana geri dönme! Çünkü böyle sadakasına dönen, kusmuğuna dönen gibidir, "buyurdu. [1122]

1092-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Ömer b. Hattab, Allah yolunda bir kimseye at verdi. Sonra bu atın satıldığını gördü ve satın almak İstedi, Rasûlüilah (s.a.v.)'e bunun hükmünü sordu. 0 da: "Onu satın alma, sadakana geri dönme" buyurdu[1123]

1093-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bağışından dönen kusup da kusmuğuna (yemek için) dönen köpek gibidir, buyurdu." demiştir. [1124]

1094-) Nu'mân b. Beşîr (r.a.)'dan. Kendisinin babası, Rasûlüilah (s.a.v.)'e gelmiş ve: "Bu oğluma bir köle hediye ettim" demiş, o da: "Bütün çocuklarına da hediye ettin mi?" buyurmuş: "Hayır" demiş, Rasûlüilah (s.a.v.): "O zaman geri al" buyurmuştu. [1125]

1095-) Nu'mân b. Beşîr (r.a.) anlatır: "Babam bana (bir köle) bağışta bulunmuş, (annem) Amra bintü Ravaha da: "Buna Rasûlüilah (s.a.v.)'i şahit tutmadıkça kabul etmem." demişti, o da Rasûlüilah (s.a.v.)'e gidip: "Ben, Amra bintü Ravaha'dan olan oğluma bağışta bulundum, o da seni şahit tutmamı söyledi Ey Allah'ın Rasûlü" dedi. Rasûlüilah: "Diğer çocuklarına da verdin mi?" buyurdu, o da: "Hayır." dedi, Rasûlüilah: "Allah'tan korkunuz ve çocuklarınız arasında eşit davranınız."buyurdu, o da bunun üzerine geri dönüp bağışından vazgeçti. [1126]

1096-) Câbir (r.a.): "Hz. Peygamber Umrâ'nın caiz ve bağışlanan Kişiye ait olduğuna hükmetti" demiştir.

(Umrâ: bir kimsenin, sağ olduğum sürece şu ev, dükkan, tarla vb. senin olsun dive birisine bağışlama yapmasıdır. Bağışlanan öldüğünde mal, bağışlama yapana aeri dönerdi. Cahiltye dönemi uygulaması olan umrâyı, İslâm bazı düzenlemeler yanarak muhafaza etmiştir. Söz konusu düzenlemelerden birisi de umrâ olarak verilen bağışın, kendisine bağış yapılan öldükten sonra varislerine de kalmasıdır.) [1127]

1097-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber: "Umrâ caizdir"buyurmuştur. [1128]

25-) Vasiyetler Bölümü

(Kitâbu'l-Vasıyye)

1098-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüilah (s.a.v.): "Müslüman bir kimsenin vasiyet edecek bir şeyi olup da, bu vasiyeti yanındayazılı olmadan

iki gece geçirmesi doğru olmaz, "buyurmuştur.

(İki gece sınır belirtmek için değildir. Vasiyet yapacak bir şeyi olan kimsenin bunu beklemeden yazıya geçirmesi ifade edilmiştir. Nitekim hadisin Müslim ve Nesâî'de geçen diğer bir rivayetinde "üç gece " şeklindedir. Abdullah b. Ömer (r.a.), bu hadisi bildirdikten sonra: "Rasûlüilah (s.a.v.)'in böyle buyurduğunu duyduğumdan bu tarafa yanımda vasiyetimin bulunmadığı hiç bir gece geçinmedim." demiştir.

(Müslim, Vasiyye: 1, Neseî, Vasâyâ: 1) [1129]

1099-) Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.) anlatır: "Veda Haca senesinde amansız tutulduğum hastalıktan dolayı Rasûlüilah (s.a.v.) beni ziyarete gelirdi. Kendisine: "Hastalığım çok ağırlaşt, ben mal mülk sahibiyim ve bir kızımdan başka da mirasçım yoktur. Malımın üçte ikisini sadaka olarak dağıtabilir miyim?" dedim: "Hayır" diye buyurdu: "Yansını?" dedim: "Hayır" diye buyurdu ve devamla: "Üçte birini, aslında üçte biri de çoktur. Şüphesiz senin mirasçını zengin bırakıp göçmen, insanların yardımıyla geçinen muhtaç birisini bırakmandan daha iyidir. Şüphesiz sen, Allah nzası için yaptığın her harcamadan hatla hanımının ağzına yiyecek koymandan bile mutlaka sevap alırsın." buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Rasûiiü (burada ölüp) arkadaşlarımdan geride mi kalacağım?" dedim: "Sen asla gende kalmayacaksın hatta öyle salify amel işlersin ki, onunla dereceni yükseltip artınısın. Sonra belki öyle bir uzun ömür yaşarsın ki, sonunda seninle birtakım kimseler fayda görürken diğerleri senden zarar görür. Allah'ım, ashabımın hicretini kemale erdir, hicretten onları geriye döndürme. Ancak zavallı olanSa'db. Havle'dir. "buyurdu.Sa'd b. Ebi Vakkas: "Rasûlüüah (s.a.v.) {bu sözüyle) Mekke'de vefat ettiği için Sa'd b. Havle hakkındaki üzüntüsünü belirtti" demiştir.

(Rasûlüüah (s.a.v.)'in Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.) hakkındaki bu sözü gerçekleşmiş, ölüm döşeğinden iyi olup kalkmış, Medine'ye dönmüştür. Kendisi Hicri 55. yılda vefat etmiştir. Bu hâdise Hicri 10. yılda olduğuna göre Efendimiz'in: "Belki öyle bir uzun ömür yaşarsın ki..."şeklindeki sözü tahakkuk etmiştir.) [1130]

1100-) İbni Abbas {r.a.): "İnsanlar, vasiyet edecekleri şeyin sınırını üçte birden dörtte bire inmelidirler. Çünkü Rasülüliah (s.a.v.): "Üçte bir, üçte bir bile çok olur'"buyurmuştur, "demiştir. [1131]

1101-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Bir kimse Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Annem birden öîüverdi, öyle zannediyorum ki, konuşsa idi sadaka verirdi; eğer onun adına sadaka versem kendisine sevap olabilir mi?" dedi. O da: "buyurdu," [1132]

1102-) îbini Ömer (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ömer, Hayber'de bir arazi elde etti. Arkasından bu arazi hakkında görüşünü almak için Hz, Peygamber (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, Hayber'de Öyle bir mülk elde ettim ki; şu ana kadar böyle güzel bir mülk benim elime asla geçmedi. Bu mülk hakkında bana ne buyurursun?" dedi. Rasülüliah (s.a.v.) de: "Dilersen aslını vakıf yap, onu sadaka vermiş olursun "buyurdu. Ömer de oranın, aslı satılmaz, satın alınmaz miras olmaz, bağış yapılmaz diye vakıf yaptı. Ömer burayı fakirlere, akrabalara, kölelere, Allah yolunda bulunanlara, yolda kalmışlara, darda kalmışlara, sadaka olarak harcardı. Bu malın işini üstlenen kimsenin -mal sahibi olmaya kalkışmamak şartıyia-yemesi veya arkadaşına yedirmesinde bir sakınca yoktu," [1133]

1l03) Talha bl Musarrif: "Abdulian b-Ebû Evfâ (r.a.)'a: "Hz. Peygamber her (s a-v-) bir vas'Yette bulunmuş muydu?" dedim, o da: "Hayır" de-"Öyleyse nasıl olur? Vasiyet etmek insanlara emroiunmuştur." de-H-'m O da: "Allah'ın Kitabına sarılmayı vasiyet buyurdu." dedi." demiştir.masüiüllah (s.a.v.)'in vasiyet edecek kadar malı yoktu, bu nedenle kendisinin siyeti inal mülk vasiyet etme yerine Allah'ın Kitabına sarılma olmuştur.) [1134]

1104-) Esved b. Yezid'den. Âişe (r.a.)'ın yanında, Ali'nin, Hz. Peygamber'in vasisi olduğunu söylediler. O da: "Ne zaman ona vasiyet etmiş ki? Kendisi benim göğsüme veya kucağıma dayanmıştı. Bir tas istedi derken kucağıma düşüverdi. Onun vefat ediverdiğini bile anlayamadım. Bu haldeyken ona nasıl vasiyette bulunmuştur?" dedi. [1135]

1105-) İbni Abbâs (r.a.): "Ah! O perşembe günü var ya perşembe günü" dedi ve ağladı, öyle ki gözyaşları yerdeki kumlan ıslatmıştt, şöyle devam etti: "Rasülüliah (s,a.v,)!in hastalığı perşembe günü şiddetlendi, bunun üzerine: "Bana yazı malzemesi getirin de bundan sonra asla sapmamanız için size bir şeyler yazdırayım." buyurdu. Oradakiler yazı malzemesi getirip-getirmeme konusunda tartıştılar. O da: "Bir Peygamberin yanında tartışma uygun düşmez" buyurdu. Tartışanlardan bir kısmı: "Rasülüllah (s.a.v,) rahatsızlığı nedeniyle kendinden geçmiş sayıklıyor olabilir" demişlerdi. O da: "Beni kendi halime bırakın. Benim içinde olduğum hal, sizin benden istediğinizden daha iyidir."buyurdu ve vefatı sırasında üç şey vasiyet etti: "Müşrikleri Arap Yanmadası'ndan çıkarınız, elçilere benim hediye verdiğim gibi hediyelerini veriniz" Üçüncüsünü ise unuttum." demiştir. [1136]

1106-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasülüliah (s.a.v.)'e ölüm hali geldiğinde içlerinde Ömer b. Hattab'ın da olduğu bir takım kimsemde evde bulunuyordu. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Gelin, size bir şeyler yazayım da benden sonra yoldan çıkmayasınız" buyurdu. Ömer:Rasûlüllah (s.a.v.)'in rahatsızlığı artmıştır, yanımızda Kur'ân var o bize dedi. Evde bulunanlar anlaşmazlığa düştü ve tartıştılar. Kimisi: Rasûlüüah (s.a.v.) size, kendisinden sonra asla yoldan çıkmayacağınızbir şeyler yazsın" diyordu. Kimisi de, Ömer'in dediğini diyordu. Neticede Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanında gürültü ve anlaşmazlığı artırdı klan nda Rasûlüllah (s.a.v.) ontara: "Yanımdan buyurdu"[1137]

26-) Adak Adama Bölümü

(Kitâbu'n-Nüzür)

1107-) Sa'd b. Ubâde (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'den, adağını yerine getiremeden vefat eden annesinin adağı hakkında soru sormuş, o da annesinin adına adağı onun yerine getirmesine hüküm vermiştir. [1138]

1108-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Adak, ne bir şeyi öne alır ne de geriye. Ancak bununla cimrinin elinden bazı şeyler çıkar" buyurmuştur.

Diğer bir rivayet ise "Adak, bir şeyi geri çevirmez. Ancak bununla cimriden bazı şeyler çıkarır" şeklindedir.

Yine bir diğer bir rivayet ise "Adak, bir hayır getirmez. Anacak, bununla cimriden bazı şeyler çıkarır" şeklindedir. [1139]

1109-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Âdemoğlu için adak, kendisine takdir edilmeyen bir şeyi getirmez. Ama adak onu kendisi için takdir edilen kadere sürükier böylece Aliah, bununla cimrinin elinden (man) çıkarır, daha önce kendisine getirmediği şeyi getirir."

(Adak yapılırken bir şeyin olmasının şart koşulup koşulamayacağı tartışılmıştır. İslâm âlimleri bir şeyi elde etmek için, söz gelimi okulumu bitirirsem bir koyun keseyim, şeklinde adakta bulunmanın doğru olup olmayacağını tartışmışlardır. Gene! olarak adakların herhangi bir şarta bağlı olmaksızın sadece Allah rızası için yapılması önerilir. Bu hadiste de bir şarta bağlı olarak yapılan adağın neticeyi değiştirmeyeceği bildirilmiştir. Aslında adak toplumumuzda yanlış algılanan bir husustur. Genelde a-dak dendiğinde, bir isteğe ulaşmak için yapılacak ibadet vaatleri anlaşılmaktadır. Halbuki İslâm'ın önerdiği adak ise hiçbir şeyi şart koşmaksızın sadece Allah rızası i-çin, nafile bir ibadet yapmaya söz vermektir.) [1140]

1110-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) iki oğlu arasına girmiş dayanarak yürüyen yaşlı bir kimseyi gördü: "Bu kimsenin hali nedir?" buyurdu, onlar da: "Yürüyerek Kabe'ye gitmeye adak adadı" dediler. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bu kimsenin nefsine işkence çektirmesine Allah'ın ihtiyacı yoktur."buyurdu ve bineğe binmesini emretti. [1141]

1111-) Ukbe b. Âmir (r.a.): "Kız kardeşim Beytullah'a yürüyerek gitmeye adakta bulunmuştu, (zayıf olduğu için) Hz. Peygamber (s.a.v,)'den bunun durumunu soruvermesini bana emretti. Ben de durumunu sordum, Hz.

Peygamber (s.a.v.): "Yürüsün (yorulduğunda da) bineğe binsin, "buyurdu" demiştir. [1142]

27-) Yeminler Bölümü

(Kitâbu'l-Eymân)

1112-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim yemin edecekse Allah 'm adıyla yemin etsin ya da sükût etsin."buyurmuştur. [1143]

1113-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim yemin ederse sadece Allah 'a yemin etsin." buyurmuştur. Kureyşliler ise babaları adıyla yemin ederlerdi, bu nedenle: "Babalarınızla yemin etmeyiniz." buyurmuştur, [1144]

1114-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim yemin eder de yemininde: "Lât ve Uzzâ'ya yemin olsun ki" derse (bunun keffareti olarak) hemen: "Lâ ilahe illallah"desin. Kim de arkadaşına: "Gel seninle kumar oynayalım " derse, hemen biraz sadaka da-ğıtsın. "buyurdu" demiştir. [1145]

1115-) Ebû Mûsâ el-Eş'arî (r.a.)'dan: "Arkadaşlarım beni, yük develeri istemem için Rasûlüllah (s.a.v.)'e gönderdi. Bu sırada arkadaşlarım Tebûk Gazvesi'ne çıkarc zorluk ordusu içerisinde Hz. Peygamber (s.a.v.) ile beraber idiler: "Ey Allah'ın Peygamberi, arkadaşlarım kendilerine yük devesi vermen için beni gönderdi." dedim. O da: "Vallahisize yük devesi veremem" buyurdu. Kendisini anlayamadığım bir sebepten dolayı öfkeli buldum, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in beni reddetmesinden dolayı ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'in içinde bana karşı bir duygu olması endişesiyle üzgün bir şekilde yanından ayrıldım ve arkadaşlarıma vardım, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in söylediğini kendilerine bildirdim. Kısa bir süre geçti ki Bilal'in: "Ey Abdullah b. Kays" diye seslendiğini duydum, hemen geldim:

"Rasûlüllah (s.a.v.) seni çağırıyor, haydi git" dedi. Kendisine geldiğimde Sa'd b, Ubâde'den satın aldığı altı deveyi göstererek: "Şu iki çifti, şu iki çifti al ve arkadaşlarına götür. Onlara: "Allah veya Rasülüllah (dedi. Burada dedi veya Rasülüllah mı dedi, ravi tam hatıriayamamıştır.) SİZe bu develeri veriyor, onlara binin " diye söyle" buyurdu. Ben de onları alıp arkadaşlarıma götürdüm ve: "Hz. Peygamber (s.a.v,) sizi şu develere bindiriyor. Ancak Rasülüllah (s.a.v.)'in söylemediği bir şeyi 'size anlattığımı zannetmeye-siniz diye Rasülüllah (s.a.v.)'in sözünü duyan kimselere bir kısmınızı götürmeden vallahi sizi bırakmam" dedim. Onlar: "Vallahi sen bizim nazarımızda doğru bir kimsesin ama senin istediğini yapalım" dediler. Ebû Mûsâ onlardan birisiyle beraber giderek Rasülüllah (s.a.v.)'in önce vermeyip reddettiği sözü ile sonradan verdiğini belirten sözünü duyanlara vardılar. Onlar da Ebû Musa'nın kendilerine anlattığı şeyin aynısını anlattılar." [1146]

1116-) Ebû Mûsâ el-Eş'arî (r.a.): "Eş'arîlerden birtakım kimseler olarak bizler Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldik, kendisinden bize yük devesi vermesini istedik, bize deve vermeyi kabul etmedi. Tekrar bize yük devesi vermesini istedik bu sefer bize deve vermeyeceğine yemin etti. Kısa bir süre sonra ganimet develeri geldi bunun üzerine bize beş deve sürüsü verilmesini emretti. Develeri teslim aldığımızda: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e yeminini unutturduk artık bundan sonra iflah olamayız" dedik. Kendisine geldim ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, sen bize deve vermeyeceğine yemin etmiştin ama şimdi bize deve verdin?" dedim. O da: "Evet verdim ama ben bir yemin yaparım bu arada yemin ettiğim şeyin dışındakinin bundan daha hayırlı olduğu görüşüne vanrım ve hayırlı olanı yapa-m keffaret vererek yeminden çıkanm"buyurdu" demiştir. [1147]

1117-) Abdurrahman b. Semura (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) bana: "Ey Abdurrahman b. Semura, idareciliği isteme. Şunu bil İd bunu istemen neticesinde sana verilirse bununla baş başa bırakılırsın. Eğer istemeden sana verilirse bu konuda yardım görürsün. Bir konuda yemin edip sonra da bunun dışındakinin daha hayırlı olduğu görüşüne varırsan, yeminden dolayı keffaret vererek hayırlı olanı yap. "buyurdu" demiştir. [1148]

1118-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Süleyman Peygamber'in atmış hanımı vardı: "Vallahi, bu gece hepsini dolaşacağım ve her biri hamile kalacak ve yine her biri, Allah yolunda savaşan süvari olacak çocuk doğuracaklar" dedi. Ancak biri dışında hiç biri hamile kalmadı, o da yarım bir insan doğurdu. Rasüiüllah (s.a.v.) de: "Eğer, yemininde "inşallah-Allah dilerse" deseydi her bir hanımı, Allah yolunda savaşan süvariler olan çocuk doğururdu"buyurdu"[1149]

1119-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Davud Peygamber'in oğlu Süleyman (a.s.): "Vallahi, bu gece yüz hanımı dolaşacağım, her biri Allah yolunda savaşan çocuk doğuracaklar" dedi. Melek: "İnşallah, de" dedi. O da unuttu ve demedi, her birini dolaştı, ama biri dışında hiç biri doğurmadı o da yarım insan doğurdu. Hz. Peygamber (s.a.v.) de: "Eğer, inşallah deseydi yeminini yerine getirmiş olur, hacetine de kovuşması daha çok umulurdu "buyurdu"

(İncelemesini yaptığımız hadiste verilen ve Hz. Süieyman (a.s.)'ın özelliğine yönelik bilgiler pratikte bize bîr yaptırım getirmemekte sadece tarihî bir bilgi olmaktan öteye gitmemektedir. Yalnız bir işe başlamadan önce inşallah, denilmesinin Ö-nemi dışında. Ba bilgiyi/rivayet, kabul edene yapması gereken bir emir ifade etmediği gibi kabul etmeyen de rivayet nedeniyle yapması gereken bir dîni bir vecibeden sıynlmış olmamaktadır. Ancak bu rivayeti kabul etmeyen -eğer rivayet sahih ise-sahih bir rivayeti ret etmiş sayılacaktır.

Rivayet iiminin kurallarına göre sahih yollardan gelmiş olan bu hadisin içeriği 3k'a yatmadığından dolayı çok şeyler söylenmiş, akla uygun olmadığından dolayı nadPsin uydurma olduğunu söyleyenler olmuştur. Ancak akla uymuyor diye her hadisi uydurma sayıvermek hem kolaya kaçma hem de akla uymuyor iddiasıyla işi İleride dinin diğer hükümlerini bir kenara atmaya vardıracak bir merhaleye getirebilir. Kanaatimce, -böyle akla uymayan konularda-hakem kabul ettiğimiz aklı da, -acaba a-kıl ne derece doğruyu bulabilmekte, diye sorgulamak yerinde olacaktır.

Yukarıdaki hadisi eleştirenlerin belki de en ılımlısı ve doğruyu bulma çabası içerisinde olanı kanaatimizce Mevdûdî olmuştur. Onun ifadelerinden anladığımıza göre, hadisin sıhhatinde problem yok, ancak hadisi duyanların yanlış aktarmalarında problem vardır. Kendisi şöyle demektedir: "Çok

kuvvetli bir ihtimale göre Hz. Peygamber bu olayı Yahudilere istinaden ve başka birine misal olarak anlatmıştır. Dinleyenler de yanlış anlamışlar ve Hz. Peygamber'den bu olayı gerçek bir hadiseymiş gibi rivayet etmişlerdir... Herkes bizzat kış mevsiminde geceleri 10-11 saatten fazla olmayacağını hesaplayabilir. Hz. Süleyman'ın en az 60 hanımının olduğunu kabul eder, bir saatte de hiç nefes almadan 6 hanımına uğradığını ve 10-11 saat sürekli onlarla birlikte olduğunu düşünecek olursak bunun fiilen mümkün olmadığı sonucuna varırız. Sanıyorum Hz. Peygamber bu kadar mantıksız bir hikayeyi gerçek bir olay olarak anlatmamıştı'." (Tefhîmü'i-Kur'ân, v. 38 sâd: 35. âyetin tefsirin&gr'ân-ı Kerim'de Sâd suresi 34. âyet Hz. Süleyman (a.s.)'ın imtihan edildiği anlatılır. 35. âyette ise kendisinin: "Rabb'im, beni bağışla" dediği anlatılır. Hz. Süleyman (a.s.)'ın, bu duayı imtihanından sonra yaptığını kabul edersek, kendisinin imtihanda bir hataya/zelleye düştüğünü söylemek mümkün gözükmektedir.

Diğer taraftan konuya MevdûdPnin yaklaştığı gibi yaklaşarak olayı kendimize göre değerlendirmek, İşe baştan yanlış başlamayı götürebilir. Çünkü kendimize göre hesaplar yaparak sonuca varmaya çalıştığımız kişi bir Peygamberdir. Peygamberlerin iki yönünün olduğu akıldan gkanlmamalıdır. O yüce şahsiyetler bizler gibi bir İnsan olmakla birlikte bizden ayn diğer bir yönleri de vardır. Bu İse bizim ulaşamayacağımız mucizeler ve Peygamberlere mahsus Özel durumlardır. Peygamberlere mahsus özel durumların diğer bir ifadesi 'HasâİSü'n-NebTdir. Eğer bir Peygamberin mucize yönü yahut ona mahsus bir husus anlatılıyorsa bu durumda olaya kendimize göre bakmamız mümkün olamaz. Değilse kilometrelerce uzaktaki bir tahtın göz agp kapamadan önce nakledilmesi (Nemi: 40) bizim şarrJanmıza göre mümkün olamaz. Değneğin taşa vurulmasıyla su fışkırması (Bakara: 60) yılan olup bazı şeyleri yutuvermesi (Şuarâ: 45; A'râf: ııs) ateşin bir insana serin olması (Enbiyâ: 69) denizin ortasından yol çıkıp bir kısım kimselerin bu yoldan geçmesi arkasından gelenlerin geçemeyip denizde boğulmalan (Tâ Hâ: 77-78; Şuarâ: 63-64) babası olmadan bir insanın dünyaya gelmesi (ah imrân; 47; Meıyem: 19-20) ne annesi ne de bfiöasî olmadan bir insanın meydana gelmesi (ah imrân: 59, h«t. 28 vd.) bizim şartlarımıza göre mümkün değildir. Ancak, bunlan anlamak için mucize ve olağan üstü hadiseyi, fiziki aşıp fizik ötesini hesaba katmak gerekir. Bizim şartJanmıza göre akıl dışı sayabileceğimiz bu örnekleri, hiçbir Müslümanın geri çeviremeyeceği kaynaktan getirdik. Eğer

hadislere de bakacak olursak bizim şarüanmıza göre imkansız olan nice mucizelerin anlatıldığı bilgileri görmek mümkündür. Bunlardan birisi de Dâvûd (a.s.)'a okuduğu kıraati, (Zebur,} atının hazırlanması ile eyerlenmesi arasındaki süreden de önce gerçekleştirmesinin kolay kılındığı bildirilmiştir.

(Buharı, Ehâdîsiil-Enbiyâ: 37, Ahmed b. Hanbel, Müsned, II. 314)

Bu agklamalanmızla bir kısım uçuk şeyleri savunma gibi bir niyetimiz yoktur. Ancak, meseleye geçmiş âlimlerin yaklaşımıyla, mucize olması yönüyle de bakılmasının ihtimal dışı bırakılmamasina işaret etmek istiyoruz. Nitekim, hakkında bilgi verilen Hz. Süleyman (as.), apagk üstünlük olarak (Nemi: 16) kendisine, kuşların dili öğretilen ve daha her şeyden bolcanasip verilen (Nemi: 16) kuşlan tefüş eden (Nemi: 20) cinlerden, insanlardan ve kuşlardan müteşekkil ordulan olan (Nemi: 17) sabah gidişi bir aylık mesafe, akşam dönüşü yine bir aylık mesafe olan rüzgâr emrine verilen (Sebe: 12) buyruğuna şiddetli esen rüzgarlar olan (Enbryâ: ai) emriyie istediği yere rahatlıkla rüzgârın estiği (Sâd: 36) bir kimsedir. Şimdi âyetlerde anlatılan Özellikler de normal bir insanın yapamayacağı şeylerdir. Böyle insan üstü hususlar âyetlerde geçerken tasdik edip hadislerde geçtiğinde hemen hadisi bir kenara abvermek de sanırım ilmi bir davranış olmasa gerek. Böyle akla yatmayan hususlarda eğer rivayet sağlam yollardan gelmiş ise sükût etmek sanınm en ihtiyatlı yoldur.) [1150]

1120-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bizsonda gelenler, kıyamet günü ilk başta olanlarız." buyurmuştur. Yine Rasûlüilah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Allah'a yemin olsun ki, sizden birinizin ailesi konusunda yemin edip de yeminine bağlı kalması, Allah katında, Allah'ın kendisine farz kıldığı yemin keffaretini vermesinden daha çok günahtır,"

(Hadiste belirtilmek istenilen: Ailesi konusunda yemin eden bir kimsenin ailesinin, bu yeminden dolayı birtakım şeylerden mahrum kalması nedeniyle yemin eden kimseye getirdiği sorumluluk ve günahın, yemini bozup keffaretini dağıtma sonucu meydana gelen sorumluluktan daha büyük olduğudur. Çünkü yemin eden, yeminden döndüğünde bu durum Allah ile kendisi arasında olan bir konudur, bu kimsenin yemini ise kendisi dışındaki birtakım kimselere zarar ve mahrumiyet vermektedir. Bu da kul

hakkına girer, Allah kendisine yönelik bir kısım günahları bağışlayabilir ancak kul hakkı ise helâlleşme ile giderilir.) [1151]

1121-) İbni Ömer (r.a.)'dan: "Ömer b. Hattab (r,a.) Hz. Peygamber (s,a.v.)"e: "Cahiliye döneminde Mescidi Haram'da bir gece itikatta bulunmayı adamıştım...?" diye sordu. O da: "Adağını yerine getir"buyurdu.

(Bu konuşma Huneyn seferinden Mekke'ye döndüklerinde geçmiştir. (Buhân, Meğâzî: 54) [1152]

1122-) Abdullah b. Ömer anlatır: "Ömer (r.a.), Huneyn esirlerinden iki cariye elde etmişti, bunları Mekke evlerinden birisine koydu. Bu arada Rasûlüilah (s.a.v.) Huneyn esirlerini azat etti, bunlar da sokaklarda koşuşmaya başladılar, bunun üzerine Ömer: "Ey Abdullah nedir bu, bir bak?" dedi. Abdullah da: "Rasûlüliah (s.a.v.) esirleri azat etti" dedi, o da: "Git, sen de o iki cariyeyi salıver" dedi.

(Bu hadise Huneyn seferinden Mekke'ye döndüklerinde olmuştu. Hz. Ömer (r.a.) bu sırada bir önceki hadiste belirtilen itikaf adağını yerine getirmek için Mescidi Haram'da itikafta bulunuyordu.) [1153]

1123-) Ebû Hureyre (r.a.): "Ebû Kasım (s.a.v.)'i: "Kim, söylediklerinden uzak olduğu halde kölesine zina ithamında bulunursa kıyamet günü değnek cezasına çarptırılır, ancak sözü doğru ise değneklenmez."diye buyururken işittim," demiştir. [1154]

1124-) Ebû Zer (r.a.): "Birisi ile birbirimize uygun olmayan sözler söyledik, ben de onu annesinden dolayı kınamıştım,, bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Ey Ebû Zer, o kimseyi annesinden ötürü kınadın mı? O halde sen hâlâ içerisinde cahiliyye bulunan bir kimsesin. O kardeşleriniz, Allah'ın sizin gözetiminize verdiği hizmetinizi gören kimselerdir. Kimin gözetiminde bir kardeşi olursa yediğinden ye-dirsin, giydiğinden giydirsin, yapamayacakları şeylerden onian sorumlu tutmayınız, eğer böyle sorumlu tutmuş iseniz o halde kendilerine yardım edin. "buyurdu." demiştir. [1155]

1125-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Sizden birinize hizmetçisi yemeğini hazırlayıp sıcaklığını ve buharını almış haldeyken size getirdiğinde, hizmetçiyi de yanına oturtup (yemeğini yesin. Eğer yemek az ise bir iki lokma hizmetçinin e-line koysun, "buyurmuştur. [1156]

1126-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüliah (s.a.v.): "Bir köle, efendisine kaşı dürüst hareket eder, Allah 'a karşı ibadetini güzel bir şe- :; kilde yerine getirirse bu kölenin ikikat sevabı olur"buyurmuştur. [1157]

1127-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüüah (s.a.v.): "Doğru dürüst (muslih) bir köleye iki kat sevap nanftr. "buyurmuştur. Ebû Hureyre'nin canı elinde olan Allah'a yemin olsun ki, eğer; Allah yolunda cihad, hacc ve anneme iyilik olmasaydı köle olmayı arzu edendim" demiştir. [1158]

1128-) Hemmâm b. Münebbih, şöyle demiştir: "Bunlar, Ebû Hureyre (r.a.)'in, Allah'ın Rasûlü Muhammed'den bize anlattığı bilgilerdir hadislerdir. Kendisi bize bir kısım bilgiler hadisler zikretmiştir. Bu bilgilerdehadislerde Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Hem Allah'a kulluğunu hem de efendisinin yanındaki beraberliğini güzel bir şekilde yerine getirirken vefat eden köle ne iyidir"[1159]

28-) Kasa m e Bölümü

(Kitâbu'l-Kasâme)

(İslâm, suç işlemeleri önlemek için kollektif sorumluluk esasını getirmiştir. Kasâme, faili meçhul cinayetlerde maktulün bulunduğu köy veya mahalle halkından elli kişinin Allah'a yemin ederek "Öldürmedik ve öldüreni de görmedik" diye yemin etmeleri anlamında bir İslam ceza hukuku terimidir. Bunu talep etmek ve yemin e-decek elli erkeği seçmek maktulün yakınının hakkıdır.Kasâmenin amacı, Müslümamn canını korumak, kanın yere dökülmesini önlemek ve suçlunun cezasız kalmasını engellemektir.Yemin sırasında cinayeti üstlenen çıkmazsa, o mahalle veya köy halkının mükellef

erkeklerine diyetle hükmoîunur. İnsanların oturduğu yerden, ses işitilmeyecek kadar u-zakta, kırlarda bulunan ölünün, cinayet sonucu Öldürüldüğü belli ise, diyeti devlete aittir.

Tasarrufu bir kimseye veya cemaate değil de, Müslüman toplumuna ait cfan her yerde kasâme ve diyet fertlere gerekmez. Diyeti Devlet öder.) [1160]

1129-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan Rasûlüllah (s.a.v.)'ln: "Her kim kölesi üzerindeki hissesini azat eder de kölenin değerini karşılayacak malı olursa kölenin değeri adil bir şekilde biçilip diğer ortakların hissesini ödeyerek köleyi (tamamen) azat eder. Eğer yeterli parası yoksa azat ettiği hissesince köle azat edilmiş olur.*'diye buyurduğu rivayet edilmiştir. [1161]

1130-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan, Hz. Peygamber (s.a.v.); "Kim kölesi üzerindeki hissesini azat ederse (geri kalan hisseyi de) malından ödeyip tamamen hürriyete kavuşturması gerekir. Ancak kendisinin malı yoksa kölenin değeri adil bir şekilde biçilip (gen kalan parayı ödemek için) zahmet vermeden çalıştırılır, "buyurmuştur. [1162]

1131-) Câbir b. Abdullah (r.a.) anlatır: "Bir kimse, kölesini ben öldükten sonra hürsün diye azat etti. Sonra da paraya ihtiyacı oldu. Bunun üzerine, köleyi Hz. Peygamber (s.a.v.) eline aldı ve: "Bunu benden kim satın alır. "buyurdu, Nuaym b. Abdullah da şu kadar bir paraya bu köleyi satın aldı. Rasûlüllah (s.'a.v.) de kölenin parasını ihtiyaç sahibi oian efendisine ödedi. [1163]

1132-) Sehl b. Ebî Hasme (r,a.) anlatır: "Abdullah b. Sehl ile Muhayyisa kendilerine ulaşan geçim sıkıntısı yüzünden (hurma toplamak için) Hayber'e çıkmışlardı. Neticede Muhayyısa'ya Abdullah'ın öldürülüp bir kanala veya bir pınara atıldığı bildirildi. O da Yahudilere gelerek: "Allah'a yemin olsun ki, onu siz öldürdünüz" dedi. Onlar: "Allah'a yemin olsun ki, onu biz öldürmedik" dediler. Bunun arkasından Muhayyısa dönüp (Medineye kavmine geldi ve kendilerine durumu anlattı. Arkasından kendisi ve ağabeyi Huveyyisa ve Abdurrahman b, Sehl (Hz. peygambere) geldiler. Hayber'de bulunmuş olan Muhayyısa konuşmaya davrandı. Hz.

Peygamber (s.a.v.) yaşını kasdederek-Muhayyısa'ya: "Büyük/ere sıra ver, büyük/ere sıra ver" buyurdu. Bunun üzerine Huveyyisa konuştu, sonra Muhayyısa konuştu, sonunda Rasûlüllah (s.a.v.) Muhayyısa, Huveyyisa ve Abdurrahman'a: "Ya, arkadaşınızın diyetini öderler, ya harp Han etmiş olurlar." buyurdu. Bunu Yahudilere yazıp gönderdi. (Yahudilerden) onu biz öldürmedik diye mektup yazıldı. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v,): "Cinayeti onların işlediğine yemin eder misiniz? Böylece arkadaşınızın diyetine hak kazanırsınız." buyurdu, onlar: "Hayır. {Yanında bulunmadığımız ve görmediğimiz bir şey için nasI yemin edebiliriz ki?)" dediler. Hz. Peygamber (s.a.v.): "O halde Yahudiler size yemin etsinler mi?" buyurdu: "Onlar Müslüman değiller ki?" dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) kendi yanından yüz deve diyet ödedi." [1164]

1133-) Enes (r.a.): "Ukl veya Urayne kabilesinden birtakım kimseler gelmişti, şehrin havası iyi gelmedi, karın hastalığına tutuldular. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) kendilerine sağmal develerin bulunduğu yere gidip süt ve idrarlarından içmelerini emretti, onlar bu yere gittiler. İyi olduklarında Hz. Peygamber (s.a.v.)'in çobanını öldürüp hayvanları sürüp götürdüler. Gündüzün başında haber Medineye geldi, Rasûlüllah (s.a.v.) hemen peşlerine asker saldı. Gün yükseldiğinde yakalanıp getirildiler. Rasûlüllah (s.a.v.) el ve ayaklarının kesilmesini em-1 retti Gözleri oyulup (Medinenin dandiki taşlık arazi olan) el-Harre'ye atıldılar. Su istediler, su verilmedi" demiştir.

(Bu hadiste göze çarpan iki husus vardır: Deve idranntn içilmesi ile suçluların , cezalandırılma şeklidir.

Müslümanlar idrardan sakınmakla emrolunmuşlardır. 173, hadiste belirtildiği gibi idrar kabir azabına neden olmaktadır. Durum böyle iken cahiliye döneminde, ister doğru ister yanlış olsun deve idranyta tedavi edilegelrniştir. İslâm geldiğinde ruhuna ters düşen uygulamaian kaldırmıştır. Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz Allah, size haram kıldığı şeylerde şifanızı vermemiştir, "buyurmuştur. (Buhâri, Eşnbe: ıs) Her ne kadar bazı âlimler agkladığımız bu hadise dayanarak eti yenen hayvaniann idrarının pis olmadığını ileri sürmüşlere de pek çok âlim her türlü idrann pis olduğunu söylemiştir. Belki idrarla tedavi mi olur, bu iğrenç bir şeydir, şeklinde akla bir soru gelebilir. Şu bilinmelidir ki, İslâm'dan önce deve İdranyla tedavi

Arap Tedavi geleneği idi. Deve idrannın kimyasal içeriği ve etkisi araştınlmadan bir şey söylemek zordur.

Suçluiann cezalandınlma şekline gelince, Allah şöyle buyurur: «Size kim saldırırsa, siz de ona sîze saldırdığı gibi saldırınız...» {Bakara; 194), «Eğer ceza verecekseniz, size yapılan cezanın aynısıyfa cezalandırınız...» (Nahi: 126), «Kötülüğün cezası onun aymsıyladır.» (şûra: 40) Bu ayetlerin gereğince söz konusu eşkıya bu cezaya çarptırılmıştır. İncelediğimiz hadisi rivayet eden Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) bu kimselerin gözlerini, çobanların gözlerini oyduklanndan dolayı oydurmuştu." demiştir. rrirmizi, Taharet: 55)) [1165]

1134-) Enes (r.a.) anlatır: "Yahudi birisi, üzerideki gümüşler için (Ensardan) bir kız çocuğunu öldürmüştü, Onu taşla öldürmüş. Kız çocuğu ölmek üzereyken Hz. Peygamber (s.a.v.)'e getirildi. O da: "Seni falan mı öldürdü?"buyurdu. Kız, başıyla hayır işareti verdi. Sonra ikinciyi söyledi, yine başıyla hayır işareti verdi. Sonra üçüncüyü sordu, kız ba-Şiyla işaret ederek evet, dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.), o yahudiyi kısasla iki taş arasında öldürttü." [1166]

1135-) İmren b. Husayn (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ya'lâ b. Münye veya b. Ümeyye-bir kimse ile kavga etti. Biri diğerini ısırdı, o da elini ısıra ağzından çekip asıldı. Bunun üzerine ısıranın ön dişi çıktı. Hz. Peygam—

Ms.a.v.ye durumu dava ettiler. O da: "Biriniz devenin ısırıp kopar gibi hiç ısırır mı? Bu düşen dişinin diyeti verilmez "buyurdu"[1167]

1163-)Ya'lâ b-Ümeyye (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte Tebukutanıştım, genç bir deveye yükümü yükledim bence amellerimin en güvendiğim olanı da budur-bir de hizmetçi tuttum. Bu sırada hizmetçi, bir kimse ile kavga etti, biri diğerini ısırdı, ışınlan elini ısıranın ağzından çekti ve böylece ısıranın ön dişini söktü, bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a,v.)'e gelip şikayet etti ise de Hz. Peygamber kısas yaptırmadı ve: "yani sana elini bıraksaydı da erkek devenin ısırıp kopardığı gibi elini mi ısırıp koparsaydın. "buyurdu." demiştir. [1168]

1137-) Enes b. Mâlik (r.a.) şöyle demiştir: "Enes b. Nadr ın kızkardeşi Rübeyyi' bir kadının ön dişini kırmıştı, bu yüzden Rasûlüllah (s.a.v.) kısas yapılmasını emir buyurdu. Enes b. Nadr da: "Ey Allah'ın Rasülü, seni hakikatle gönderen Allah'a yemin olsun ki onun ön dişi kınlamaz." demişti. Arkasından davacılar kısası bırakıp diyet ödemesini kabul ettiler. Bunun üzerine Rasûlüiîah (s.a.v.): "Allah'ın kullarından öyleleri vardır ki, eğer Allah'a yemin etseler Allah onların yeminlerini doğru çıkanı: "buyurdu. [1169]

1138-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Hz, Peygamber (s.a.v.): "Allah'tan başka ilâh olmadığına benim de Allah'ın Rasûlü olduğuma şahitlik eden Müslüman bir kimsenin kanı şu üç şeyin biri dışında helâl olmaz: Cana karşı can (kısas,) evli bir kimsenin zina etmesi, dininden ayrılan (islâm) cemaatini terk eden. "buyurdu." demiştir.

(Evli bir kimseden kasıt, evlilik ilişkisi görmüş kimsedir. Bu kimse halen nikahlı da olabiür boşanmış veya dul kalmış da olabilir.) [1170]

1139-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Rasülüllah (s.a.v.): "Haksız yere öldürülen her kimsenin kanından Âdem'in ilk oğlunun üzerine mutlaka günahtan bir hisse düşer. Çünkü o öldürme işini ilk olarak ortaya koyandır." buyurdu." demiştir. [1171]

1140-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kıyamet günü, insanlar arasında ilk görülecek dava kan dökme davasıdır, "buyurmuştur. [1172]

1141-) Ebû Bekre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v,): "Zaman, artık Allah 'in yer ve gökleri yarattığı günki gibi eski haline dönmüştür,iki aydır. On iki aydan dördü haram aylardır, üç tanesi peşaelir: Zü'l-Ka'de, Zü'l-Hîcce ve Muharrem. Cumâdî'l-Âhir ileçaban ayı arasındaki Mudar kabilesinin (saygın kabui etüği) Receb ayı

(dördüncüsüdür) bu ay hangiaydır?"buyurdu : "Aliah ve Rasûlü daha iyi bilir" dedik, kendisi sustu neticede bu aya başka bir isim vereceğini zannettik1 "Zü'l-Hicce değil mi?" buyurdu: "Evet öyledir" dedik: "Burası

hangişehirdir?'"buyurdu: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" dedik, kendisi sustu neticede bu şehre başka bir isim vereceğini zannettik: "Mekke şehri değil mi?"buyurdu: "Evet Öyledir" dedik: "Bugün, hangi gündür?"buyurdu: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" dedik, kendisi sustu neticede bu güne başka bir isim vereceğini zannettik: "Kurban bayramı günü (Zü'i-Hiccenin onuncu günü) değil mi?" buyurdu: "Evet öyledir" dedik: "Muhakkak ki sizin kanlarınız, ve mallarmız şu memleketinizdegibi haramdır. -Hadisi rivayet eden ravi herhalde na—

musiannc da haramdır dedi-İlenle Rabb'inize kavuşacaksınız ve yaptıkla sizi sorguya çekecektir. Bakın! Benden sonra birbirlerinin boynunu vuran sapıklar haline dönmeyiniz! Bakın! Burada bulunan, bulunmayana bunu iletsin. Belki kendisine tebliğ ettiği kimse bu konuşmayı dinleyenden daha iyi kavrayan olabilir." buyurdu arkasından da iki defa: "Bakın! Dini tebliğ ettim mi?"buyurdu. [1173]

1142-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) Huzeyl kabilesinden kavga eden iki kadın hakkında karar vermişti. Birisi diğerine tes attı, o da karnına değdi. Kadın hamile idi, karnındaki çocuğu öldürdü, bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.)'e dava ettiler. O da "Köle erkek veya kadının fiyatının yirmide biri diyet." kararını verdi. Cezaya Çarptırılan kadının velisi: "Ey Allah'ın Rasûlü, yemeyen, içmeyen, konuşmayan, ne de doğarken bir çığlık bile atmayan bir şeyden dolayı nasii olur da ceza ödemeye mahkum olurum? Dolayısıyla böyle şeyler 9eçersizdir." dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bu adam a"cakkahinlerin kardeşlerinden birisidir, "buyurdu.

(Kahinlerin kardeşlerinden birisinden murat, yaldızlı sözlerle muhatabı etkileyip ouyuleyen kahinlere benzemesidir.) [1174]

1143-) Misver b. Mahreme (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ömer b Hattab, hamile bir kadının henüz doğmamış çocuğunun öldürülmesi konusunda halkın görüşünü aldı. Muğîra b. Şu'be: "Hz, Peygamber (s.a.v.) bu konuda erkek veya kadın kölenin fiyatının yirmide biri olarak diyet hükümü verdi" dedi. Ömer de: "Seninle birlikte buna şahitlik eden birini getir" dedi. Kendisine Muhammed b. Mesleme şahitlik yaptı." [1175]

29-) Sınırları Çizilmiş Cezalar (Hadler) Bölümü

(Kitâbu'l-Hudûd)

1144-) Hz, Aişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Çeyrek dinar ve daha yukansındaki değer için el kesilir" buyurmuştur.

(Altın paraya dinar denildiği gibi, yaklaşık 4,5 gr, altın birimine de dinar denilmiştir Muhafaza altındaki başkasına ait bir malı sahibinden izinsiz bir şekilde alıp çalma I-sine hırsızlık denilir. Hırsızlık için yüce Rabb'imiz: «Hırsızlık eden erkek ve kadının, yaptıklanna karşılık Allah'tan bir ceza olarak ellerini kesiniz.» buyurmuştur. (Hâide: 38} Hırsızlık suçunun tam oluşması için açlık, zorunluluk, zorlama, çalınan malın miktarı, muhafaza altında olup olmaması gibi bir kısım şartlan vardır, İslâm Hukukunda bu konular geniş olarak ele alınmıştır, ilgili kitaplara bakılabilir.) [1176]

1145-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde hırsızın eli, ancak hacfe veya türs kalkanı değerinde olursa kesildiği rivayet edilmiştir.

(Hacfe veya türs kalkanı, diye çeviri yaptığımız şeyler kalkan çeşitleridir. Genelde kemik veya tahta üzerine deri kaplanmış kalkanlara, hacfe denilmiştir. Türs ise iki deri içerisine kaplanmış kalkandır.) [1177]

1146-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.)'in, değeri üçdirhem olan bir kalkan için el kesme cezası uyguladığı rivayet edilmiştir.

(Gümüş paraya dirhem denildiği gibi, 2.8 gr. veya 3.2 gr gümüş birimine de dirhem denilmiştir. 736. hadiste o dönem iki koyunun yirmi dinar ile eşitlendiğini görmekteyiz. 1133. hadiste ise on koyunun bir deveye eşitlendiğini görüyoruz. Buna göre bir dirhem bir koyunun fiatının onda biri, bir deve fiabnın yüzde biridir.) [1178]

1147-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Al/ah şu hırsıza lanet etsin, bu adam yumurta çalar (bu da hırsızlığının başlangıcıolur)

sonunda eli kesilir. İp çalara da hırsızlığının başlarca olur) sonundadi kesilir, "buyurmuştur.

(Hadislerde de görüleceği gibi hırsızlıkta el kesmeyi gerektirecek çalmanın birlrn'ti vardır. Bir tek ip veya yumurta bu limitin altındadır. Buna göre yukarıdaki hadisye aniaşıimiştır:Çalınan ip veya yumurtanın sayısı limiti aşacak miktarda olduğu göre bu hadis söylenmiştir. Yahut bir tek ip veya yumurta, hırsızlık işine başla—

aajr, bunun arkasından hırsız limite ulaşacak bir şey çalar ve eli kesiiir. Ancak başlama bir ip veya yumurta çalma ile olmuştur.) [1179]

1148-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Âişe (r.a.)'dan, Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde, Mekke Fethi sıralarında, hırsızlık yapmış olan bir kadının durumu Kureyş'i düşündürmekte idi. "Kendisinin sevgili dostu Üsâme b. Zeyd'den başka kim (verilecek cezanın hafifletilmesi) Hz. Peygamber (s.a.v.) ile konuşmaya cesaret edebilir?" dediler. Kadını Hz. Peygamber (s.a.v.)'e getirdiler, Üsâme b. Zeyd de bukonuyu Rasûlüllah (s.a.v.) ile konuştu. Hemen, Rasûlüllah (s.a.v.)'in yüzünün rengi değişti ve: "Allah'ın sınırlarını çizdiği bir ceza hususunda aracılık mı yapıyorsun!" buyurdu. Üsâme: "Ey Allah'ın Rasûlü, benim için Allah'tan bağışlanma dile" dedi. Öğleden sonra Rasûlüllah (s.a.v.) ayağa kalkarak bir hutbe verdi, gereği gibi Allah'ı övdü sonra şöyle devam etti: "Bundan sonra şu hususu belirtmek istiyorum. Sizden öncekileri helak olmalarının nedeni, değerli bir kimse hırsızlık yaptığında gereken cezayı ona uygulamamaları, zayıf bir kimse hırsızlık ona yaptığında uygulamalarıdır. Canım e/inde olan Allah'a yemin olsun ki eğer Muhammed'in kızı Fatıma da hırsızlık yapsa onun da elini keserim." Sonra emir verdi ve hırsızlık yapan kadının eli kesildi.Yine, Âişe (r.a.): "Bu kadın daha sonra güzel bir şekilde tevbesinin üzerinde durdu,evlendi. Ara sıra bana gelir hacetini Rasûİüllah (s.a.v.)'e İletİverirdim" demiştir. [1180]

1149-) Abdullah b. Abbâs (r.a.);dan. Ömer (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.)'in minberine oturmuş ve şöyle demiştir: "Şüphe yok ki Allah, Muhammed (s.a.v,)'i hakikatlerle gönderdi, kendisine Kitabı indirdi, İndirilenier içerisinde Recm Ayeti de vardır. Biz bu ayeti okuduk belledik ve kavradık. Rasûlüliah (s.a.v.), recim cezası uygulamıştır. Kendisinden sonra da recim

cezası uyguladım. İnsanların üzerinden uzun bir süre geçip, de birisinin: "Allah'ın kitabında recim cezasını bulamıyoruz" diyerek Allah'ın indirdiği bir farzı terk etmelerinden ve bu yüzden sapıtmalarından endişe etmekteyim. Kadın erkek evli bir kimsenin zina ettiğinde, şahitlerin bulunması veya gebelik yahut itirafın buiunması halinde bu kimseye recim cezası Allah'ın kitabında bir gerçektir haktır."

CHz Ömer (r.a.) Efendimizin sözünü ettiği Recm Ayeti şu anda Kur'ân. Bu husus Kur'ân-ı Kerim ayetlerinin bazılarının kaldınlması sn konusu içerisinde değerlendirilir. Kur'ân-ı Kerim'de nesh söz konusu mu-dur'değil midir şeklinde tartışmalar yapılmıştır.

Yüce Rabb'imiz kaldırmak istediği dini bir hükmü kaldırır, dilediği başka bir hükmü onun yerine koyar veya İndirdiği hükümleri tamamen oiduğu gibi bırakır, isterse tamamen kaldırır. O, hiçbir şeye bağlı değildir, hakimiyetine kimse karışamaz, kimse bunu niye böyle yaptın diyemez.

Recm uygulamasının Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde yapıldığı rivayetle sabittir. Bu uygulama ister Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sünnetiyle olsun, ister metni kaldırılmış bir ayetin hükmüyle olsun netice değişmeyecektir, sonunda her ikisi de bağlayıcıdır. Nesh ve Recm konusunda "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh" isimii çalışmamadaki 2214. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1181]

1150-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: 'Rasûlüilah (s.a.v.), mescide bulunuyorken Müslüman bir kimse geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, ben zina ettim." diye seslendi. Rasûİüllah (s.a.v.), ondan yüzünü çevirdi o da yüzünü çevirdiği yöne döndü ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, ben zina etlini." dedi. Yine Rasûlüüah (s.a.v.), ondan yüzünü çevirdi. Neticede o kimse bunu dört defa tekrarlıdı. Kendisi için dört defa şahitlikte bulununca Rasûlüllah (s.a.v.) onu çağırdı ve: "Sende delilik var mi?"buyurdu; "Hayır" dedi: "Hiç evlendin mi?"'buyurdu: "Evet" dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v,): "Bunu götürün ve recim cezası uygulayınız' buyurdu "[1182]

1151-) Ebû Hureyre (r.a.) ile Zeyd b. Halid el-Cühenî (r.a.) anlatmışlardır: "Çöl halkından bir kimse, Rasûlüüah (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, Allah aşkına senden benim için yalnız Allah'ın Kitabı ile hüküm vermeni

istiyorum." dedi, diğer davacı ise ondan daha iyi anlayışlı idi: "Evet aramızda Allah'ın Kitabıyla hükmet, bana da (konuşmam için) dedi-Bunun üzerine Rasûlütlah (s.a.v.): "Söyle bakalım"uyurdu, Adam: "Benim oğlum bu kimsenin yanında işçi idi, derken bunun hanımı ile zina etti, bu sırada oğluma recm cezası gerektiği ba-na bildirildi, bu yüzden ben de oğlumun suçuna karşılık yüz koyun bir de cariye fidye vermeyi teklif ettim. Arkasından ilim erbabına bu durumu onlar da bana: "Oğluma yüz değnek ve bir yıl sürgün bu kişinin hanımına da recm cezası" gerektiğini bildirdiler?" dedi.üzerine Rasûlüllah (s.a.v.):"Canımı elinde tutan Allah'ayemin olsun ki aranızda Allah'ın kitabıyla hüküm veriyorum. Cariye ve koyun fidyesi sana iade, oğluna da yüz değnek ile bir yıl sürgün cezası vardır. Ey Üneys, bu kadına git eğer suçunu itiraf ederse recm cezası uygula, "buyurdu. O da kadına gitti, kadın suçunu itiraf etti bu yüzden Rasûlüllah (s.a.v.) kadına emir çıkardı ve kadın recmedildi." [1183]

1152-) Abdullah b. Ömer (r.a.) anlatır: "Yahudiler Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelip kendilerinden bir erkekle bir kadının zina ettiğini söylediler. Oda: "Tevrat'ta Recim konusunda ne buluyorsunuz?"buyurdu: "Onları teşhir ederiz, bir de değnek cezası uygulanır" dediler.

Bunun Üzerine (Müslüman olmuş eski bir Yahudi din adamı olan) Abdullah b. Selâm

(r.a.): "Yalan söylediniz, muhakkak ki Tevrat'ta recim cezası vardır" dedi. Tevrat'ı getirip açtılar, bu sırada birisi elini recim ayetinin üzerine koydu ve ayetin öncesini ve sonrasını okudu. Abdullah b. Selâm (r.a.): "Elini kaldır!" dedi. Elini kaldırdı baksa ki orada recim ayeti var. Bunun üzerine: "Ey Muhammed, Abdullah doğru söyledi. Tevrat'ta recim ayeti vardır." dediler. Rasûlüllah (s.a.v.) emir buyurdu, recim yapıldılar." [1184]

1153-) Ebû İshâk eş-Şeybânî'den. Şöyle demiştir: "Abdullah b. Ebû Evfâ'ya: "Rasûlüllah (s.a.v.), recim cezası uyguladı mı?" diye sordum: "Evet" dedi: "Nûr suresi indikten sonra mı yoksa inmesinden önce mi?" dedim: "Bilemiyorum" dedi"[1185]

1154-) Yine Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Cariye zina eder ve zinası kesin olarak belli olursa efendisi ona ceide cezası uygulasın (eiıı değnek vursun) onu kınamakla yetinmesin. Arkasından zina ederse yine ceide cezası uygulasın, onu kınamakla yetinmesin. Arkasından üçüncü kez zina ederse kıldan bir ip pahasına da olsa onu satsın, "buyurdu." demiştir. [1186]

1155-) Ebû Hureyre (r.a.) ve Zeyd b. Halid (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.)'e, zina eden bekar bir cariyenin hükmü soruldu: "Eğer zinaceide cezası uygulayınız (eiii değnek vurunuz) sonra yine ederse ederse ona ceide cezası uygulayınız (em değnek vurunuz) sonra paftasına da olsa onu satsın " buyurdu. [1187]

1156-) Enes (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.), ckiden (şaraptan) dolayı hurma çubuğu ve ayakkabılarla içki cezası (ceide) uyguladı. Ebû Bekir de kırk değnek olarak uyguladı"[1188]

1157-) Ali b. EbîTâlib (r.a,): "Bir kimseye had cezası uygulayıp da bu yüzden Ölen kimseden dolayı içimde üzüntü ve pişmanlık duymuş değilim. Ancak içki içen kimse bunun dışındadır. Şu biline ki eğer bu kimse söz konusu cezadan dolayı ölürse diyetini veririm. Çünkü Rasûlüllah (s.a.v.) bu cezanın sınırını belirlemedi." demiştir.(İçici içen kimseye nasıl ve ne kadar ceza verileceği konusunda Kur"ân-ı Kerim'de belirlenmiş bir ceza yoktur. Hz. Peygamber (s.a.v.) İse çeşitli şekilde; el ile, değnek ile, ayakkabı ile veya elbise parçası kumaş ile dövülmesini bildirmiştir. Sahabe arasında yer-. leşmiş uygulama ise değnekle dövme olmuş ve bu değneğin özeiliği ve vuruş biçimi fıkıh kitaplannda geniş olarak ele alınıp incelenmiştir. Değnekle vurmanın sayısı hakkında değişik rivayetler vardır. Rivayetlerin bazıları yaklaşık kırk kadar olduğunu bildirir (Müslim, Hudûd: 35, Ebû oâvûd, Hudûd: 36, Neseî, Hudûd: 14) bazılan da tam olarak kırk olduğunu bildirir. Cntmizî, Hudûd: 14, [1189]

1158-) Ebû Dâvûd, Hudûd; 36) Diğer tarftan bu konuda kesin bir sınınn belirtilmediği de rivayet edilmiştir (Buhârî, Hudûd: 4, Müslim, Hudûd: 39 Ebû Dâvûd, Hudûd: 36, tbni Mâce, Hudûd: 16}

Hz. Ali (r.a.)'ın: "Rasûlüllah (s.a.v.) bu cezanın sınınnı belirlemedi" şeklindeki sözünden maksat içki cezasının sayısını kesinieştirmedi, demektir. Ancak genelde uyguladığı kırk civandır. Sının belirlenmeyen bir cezanın sayısı ise hakimin vereceği karara göre değişir. Bu nedenle söz konusu cezanın sayısı Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde ve Hz. Ebû Bekir (r.a.) döneminde ve yine Hz. Ömer (r.a.) döneminin ilk yıllannda kırk olarak uygulanmış daha sonra bu sayı suçu önlemede yeterli olamadığından seksene gkarılmıştır. (Buhârî,Hudûd: S, Müslim, Hudûd: 36, Ebû Dâvûd, Hudûd: 36,Tirmizî, Hudûd: 14) Bu açıklamalardan anlaşılan,

içki cezası suçu Önleyemediğinde sayısı artırılır. Nitekim Hz. Ömer (r.a.) bu sayıyı önce elliye çıkarmıştır. Buhârî sarihi Aynî: "Eğer Ömer, bu zamana ulaşmış olsaydı bunu kat kat artınrdı." demiştir. (Umdetu'l-Kârî, xix. 249) Bu ifadeden cezanın sayısının duruma göre arbnlıbileceği anlaşılmaktadır. Nitekim Rasûlüüah (s.a.v.) ilk dönemlerde, içki içeni değ-e e dövmelerini emretmiş dördüncü tekrannda ise gözlerini korkutmak için bunların melerini bildirmiştir, gerçi bu emir sakındırmak için olduğundan dolayı öldürme ." buyurdu." demiştir. [1190]

1159-) Ubâde b. es-Sâmît (r.a.) Bedir savaşına katılmıştır, aynca Akabe gecesinde bulunan on iki temsilciden de birisidir. Kendisi şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.) yanında ashabından bir toplulukla beraber bulunuyordu: "Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayacağınıza, hırsızlık yapmayacağınıza, zina etmeyeceğinize, çocuklarınızı öldürmeyeceğinize, kendiliğinizden uyduracağınız hiçbir yalanla kimseye iftira etmeyeceğinize, dinin güzel gördüğü konularda (marufta) bana karşı gelmeyeceğinize dair bana biat ediniz. Kim bunları yerine getirirse bunun karşılığı Allah'tandır. Kim de bu şeylerden dolayı dünyada bir cezaya uğrarsa, bu da kendisi için günahlarına bağışlanma o-lur. Kim de bu günahlardan birini işler Allah da günahını gizlemiş ise bunun durumu Allah'a kalmıştır dilerse bağışlar, dilerse cezalandırır, "buyurdu. Biz de bu şartlar üzere biat ettik."

1İ60-) Ebü Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "(Bağa bulunan) hayvanların meydana getirdiği zararda tazminat yoktur. ;u-suiüne göre açılan) kuyulardaki zarar veya ölümlerde de tazminat yoktur. (Usulüne uygun çalıştırılan) maden ocaklarındaki zarar veya ölümlerde de tazminat yoktur. Gömülü hazinelerde beşte bir(humus) vergi alınır, "buyurmuştur.

(Yukarıdaki hadiste sözü edilen hayvan, kuyu ve madenlerden doğacak zararın tazminatının olmaması şundandır: Bunların usulüne uygun olarak tedbirler alındıktan sonra meydana gelen ve elde olmayan zararlardan dolayı sahiplerine tazminat ödettirilmez, çünkü bunlar tedbirlerini almış oiup gelen zararda bir yükümlülükleri yoktur. Usulüne uygun diye belirttiğimiz hususlar fıkıh kitaplarında geniş olarak açıklanıp şartlan ortaya konulmuştur, konuyu uzatmamak için bu şekilde kısa tuttuk.) [1191]

30-) Yargı ve Yargı İlkeleri Bölümü

(Kitâbu'l-Akziye)

1161-) İbni Ebî Müleyke anlatır: "Bir evde veya odada iki kadın vardı deri işleri dikerlerdi. Derken ikisinden birisi avucuna bir tığ batırılmış olarak dışan çıktı, diğer kadının aleyhine dava açtı. Sonunda ikisinin da-vaiarı İbni Abbâs (r.a.)'a götürüldü. Bunun üzerine İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Eğer insanlara davalarına göre (her istedikleri) verilse idi, bir toplumun mallan ve kanlan kalmazdı."buyurmuştur. Dava açılan kadına Allah'ı hatırlatın «Şüphesiz, Allah'a verilen söz ve yeminlerini az bir değer karşılığında değiştirenler var ya işte onların âhîrette hiçbir nasibi yoktur.» (Âı-îmrân: 77) ayetini okuyunuz." dedi. Kadına bunu hatırlattılar, o da itiraf etti. Bunun üzerine İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Yemin, hakkında dava açılana gerekir"buyuröu" demiştir[1192]

1162-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Ümmü Seleme (r.a.)'dan: "Rasûlüllah (s.a.v.) odasının kapısında kavga sesleri duymuş bunun üzerine onlara doğru çıkıp: "Bakın ben sadece bir beşerim, şu da biline ki bana anlaşmazlıklar gelir bu arada biriniz diğerinden daha etkili (belagattı) konuşabilir. Bu yüzden ben de onun doğru olduğunu zannederim böylece onun lehine hüküm verebilirim. Dolayısıyla başka bir Müstumanın hakkını her kimin lehine hüküm vermiş isem onu alsın veya almasın, bile ki bu hak ateşten bir parçadan başka bir şey değildir." buyurmuştur. [1193]

1163-) Hz. Aişe (r.a.)'dan, Utbe kızı Hind, Rasûlüllah (s.a.v.)'e: "Ey Allah'ın Rasûlü, Ebû Süfyân pinti birisidir. Onun haberi olmadan balından aldığım dışında bana ve oğluma verdiği yetmiyor." Dedi. O da: "Uslüne uygun bir şekilde oğluna ve sana yetebilecek. [1194]

1164-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Hind bintü Utbe geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, yeryüzünde senin hanen kadar hiçbir hanenin zelil olmasını istemedim. Sonra bugün yeryüzünde senin hanen kadar hiçbir hanenin değerli ve üstün olmasını istemez oldum." dedi. Rasûlüllah: "Canım elindi olan Allah'a yemin olsun ki ben de sana karşı aynı te-menniûzyim"buyurdu. Hind: "Ey Altelı'ın Rasûlü, Ebû Süfyân eli sıkı bir kimsedir, acaba kendisine ait olan şeylerden aiie halkımıza yedirmde bir sakınca var mıdır?" dedi, o da: "Uygun olan şekildenbaşkasını almaman görüşündeyim." buyu rdu.

(Hind, İslâm düşmanlarından Utbe b. Rabia'nın kızıdır. Babası Bedir'de öldürülmüştür. Babasının intikamını almak için Uhud Savaşı'na gelmiş, Hz, Hamza (r,a.)'ı öldürtüp. ciğerlerini ağzında çiğnemişti. Mekke'nin Femi'yle kocası Ebû Süfyân ile birlikte Müslüman olmuş, İçindeki kin ve nefret sevgiye dönüşmüştür. Aynı durum, Hanİfeoğullan'ndan Sümâme b. Esâl İçin de tahakkuk etmiştir. 1202. hadise bakınız.) [1195]

1165-) Muğira b. Şu'be (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah,, annelere karşı gelip itaatsizliği, kız çocuklarını diri diri toprağa gömmeyi, vermesi gerekeni vermeyip hakketmediğini istemeyi size haram kılmıştır. Dedikoduyu, çok soru sormayı ve malı boşa harcamayı da sizin için iyi görmemiştir, "buyurmuştur. [1196]

1166-) Amr b. Âs (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Hakim hüküm verdiğinde içtihat eder de bunda isabet ederse kendisine iki ecir vardır. Eğer hüküm verdiğinde içtihat eder de yanılırsa

kendisine bir ecir vardır."'diye buyururken işitmiştir.

(Hadisin bu bölümle alakası, hüküm verirken içtihat eden hakimin kazanacağı ecrin keyfiyetinin açıklanmasından dolayıdır, denilmiştir. (Umdetu'i-Kârî, xx. 250) Hakimin hüküm verirken içtihat etmesi, doğruyu

bulmak İçin çalışıp çaba harca maşıdır. Eğer karar verirken doğruyu bulmak için çalışıp çaba harcamazsa böyle bir hakimin alacağı ecir yukarıdaki gibi değildir. Hakim hüküm verirken doğruyu bulma yolunda gayret harcarken kendisine doğru olanı gösterecek ölçüler ise Kitap ve Sünnettir.) [1197]

1167-) Ebû Bekre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Bir kimse öfkeli iken iki kişinin hakkında asla hüküm vermesin." diye buyururken işitim." demiştir. [1198]

1168-) Aişe (r.a.)'dan RasûlüIİah (s.a.v.): "Kim, bizim şu dinimizde bulunmayan bir şeyi ortaya koyarsa bu koyduğu şey kabul edilmez, "buyurmuştur. [1199]

1169-) Ebû Hureyre (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işitmiştir: "Benimle, (günaha koşan) insanların misali, ateş yakıp da ateşe düşen kelebek ve benzen şu hayvanları (ateşe gelmemeleri için kovalayan) adamın misali gibidir. (Yine buyundu kî) yanlarında her birinin oğlu olan iki kadın vardı, kurt gelip birisinin oğlunu alıp götürdü. Kadının arkadaşı: "Senin oğlunu götürdü" dedi. Diğeri de: "Hayır, senin oğlunu götürdü" dedi. Bunun üzerine Davud'un yargısına başvurdular. O da çocuğun büyük kadına ait olduğuna karar verdi. Arkasından çıkıp Davud'un oğlu Süleyman'a vardılar ve durumu bildirdiler, o da: "Bana bir bıçak getirin, çocuğu ikiye bölerek aralarında paylaştırayım " dedi. Küçük kadın hemen: "Allah sana merhamet etsin,, aman yapma çocuk onun oğludur" dedi. Bunun üzerine o da çocuğunküçük kadının olduğuna karar verdi."

(Süleyman (a.s.)'ın çocuğun küçük kadına ait olduğuna karar vermesi, bu kadının "çocuğu ikiye bölerek aralannda paylaştırayım" sözü üzere evladının parçalan-maktansa elinden gitmesinin daha hafif olduğu kanaatiyle feragat etmesi çocuğun gerçek annesinin bu kadın olduğunu ortaya çıkarmıştır.) [1200]

1170-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bir kimse diğer kimseden bir arsa satın aldı. Arsayı satın alan adam arsasında içi altın dolu bir küp buldu, arsayı aldığı adama: "Gel, benden altınını al, ben senden

sadece arsanı satın almıştım altın satın almadım." dedi. Toprağın eski sahibi de: "Ben sana toprağı, içindekileri ile birlikte sattım." dedi. Bunun üzerine bir zatı hakem tayin ettiler. Hakem yapılan zat: "Sizin çocuğunuz var mı?" dedi. Birisi: "Benim bir oğlum var" dedi, diğeri de: "Benim de bir kızım var." dedi. Hakem de: "Oğlanla kızı evlendirin ve her ikisine bundan harcayın, geri kalanı da kendiniz adına sadaka verin." dedi" buyurdu. [1201]

31-) Buluntu ve Kayıp Bölümü

(Kilâbu'l-Lukata)

1171-) Zeyd b, Haiid el-Cühenî (r.a.) anlatır: "Bir adam Hz. Peygamber (s.a.v.)'e buluntu malın durumunu sordu: "Kılıfını ve bağını tam, sonra bir yıl onu anlatıp tantt Eğer sahibi geiiıse sahibine teslim et, gelmezse sen kullan."buyurdu. Adam: "Peki, yitik koyun?" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "O, ya senindir, ya kardeşinindir, ya da kurdundur" buyurdu. Adam: "Peki, yitik deve?" dedi: "Ondan sana ne? Su kabı (kamında at tadacak deposu) ayakkabısı (uzun sure yürüyecek ve kendini koruyacağı) ayağı var suya gider, ağaç-laıda yer. Sahibi onu bulana kadar kendi başına Affaft "buyurdu.

Diğer bir rivayette ise "Sahibi gelir ve kılıfım, sayışım ve bağım bilirse onu kendisine ver değilse o, senindir, "buyurmuştur. [1202]

1172-) Übey b. Ka'b (r.a.)'dan: "Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde içerisinde yüz dinar bulunan bir kese bufdum ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'e getirdim, o da: "Bir yıl ilan efbuyurdu, ben de bir yıl ilan edip duyurdumsa da keseyi bilip tanıyan birisini bulamadım, tekrar geldim: "Bir yıl daha ilan et "buyurdu, yine bîr yıl ilan edip duyurdumsa da yine bulamadım, tekrar üçüncü kez getirdim: "Paranın kesesini, sayısını ve ağız bağını muhafaza et. Eğer sahibi gelirse teslim e£ yak gelmez ise onu kullan. "buyurdu.

(Buluntu mallar hakkında nasıl bir işlem yapılacağı konusunda gerek hadis gerekse fıkıh kitaplarında ayrı bölüm açılarak hukuki durumlar geniş geniş ele alınmıştır. Buluntu eşya hakkındaki hükümleri İmam Tlrmîzî'nin

yukarıdaki hadisin arkasından verdiği şu bilgilerle özetleyebiliriz. "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ashabından ve sonraki bazı ilim erbabından bir kısmının ameli bu hadis üzeredir. Bulunan eşya bir yıl tanıtılıp üan edilir, eğer tanıyan bulunmazsa ondan faydalanıp kullanılmasına izin verilir. İmam Safi, Ahmed b. Hanbel ve İshak'ın görüşleri budur.

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ashabından ve sonraki bazı ilim erbabından bir kısmının görüşü ise "onu bir yıl tanıtıp üan eder, eğer sahibi gelirse teslim eder yok eğer gelmezse sadaka olarak dağıür" demişlerdir. Sufyân es-Sevrî ve Abdullah b. Mübârek'in görüsü de budur. Eğer bulan kişi zengin ise bunu kullanamayacağı görüşündedirler.

Bazı ilim erbabınca, buluntu ma! değersiz bir şey ise onu tanıtıp Üan etmeden kullanabileceğine izin verilmiştir. Bazılan da "Bir dinardan az ise onu sadece bir hafta tanıtıp ilan eder." demişlerdir. İshak b. İbrahim'in görüşü de budur." (Tin, Ahkâm: 35) [1203]

1173-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "İzni olmaksızın hiçbir kimse asla başkasının hayvanın sütünü (kendisine) sağmasın. Sizden biriniz, kilerine gelinip dolabı kırılarak yiyeceğinin götürülmesini ister mi? Hayvaniann göğsü de sahiplerinin yiyeceğini muhafaza eder. Dolayısıyla izni olmaksızın hiçbir kimse başkasının hayvanını (kendisine) sağmasın"buyurmuştur[1204]

1174-) Ebû Şurayh (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Kim, Allah'a ve âh/ret gününe inanıyorsa misafirine mükâfatım ikram etsin"Oradakiler: "Ey Allah'ın Rasûlü, misafirin mükâfatı ne kadardır?" diye sordular: "Gece ve gündüzü ile bir günlüktür. Misafirlik üç gündür, bundan gerisi sadakadır."bısyurdu. [1205]

1175) Diğer bir rivayette ise "Misafirlik üç gündür mükâfat! ise gece ve gündüzü ile bir gündür. Müslüman bir kimsenin kardeşini günaha götürecek kadar yanında misafir kalması helal değildir." buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Rasûlü, kardeşini günaha nasıl götürebilir?" dediler: "Kendisini ağırlayacak bir şeyi olmadığı halde yanında misafir kalır." buyrudu. [1206]

1176-) Ukbe b. Âmir (r.a,): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Sen bizi bir yere gönderiyorsun, biz de öyle bir toplulukta konaklıyoruz ki bizi misafir almıyorlar, bu konuda ne buyurursun?" dedik: "Eğer bir toplulukta konakladığınızda misafirlik gerekleri sizin için emredi lirse bu İkramı kabul ediniz, yok eğer yapmazlarsa onlardanmisafirlik hakkım alınız, "buyurdu." demiştir.

(Misafir ağırlamak, Allah'a ve âhiret gününe inananlann özelliğidir. 2020. hadise bakiniz. Ancak misafir ağırlamak farz değil sünnettir. Eğer misafir zorda kalmış, çaresizlik içerisinde ise bu Müslümana yardım edip ilgilenmek gerekli olur. Bu yüzden bazı âlimler misafirin zorunlu İhtiyaçlarını giderebilecek şeyleri almasında bir sakınca görmemişlerdir.

Misafirliğin haklan: Ev sahibinin yediğinden yedirmesi, sıkıntı vermiyorsa bunların da üstünde ikramda bulunmasıdır denilmiştir. Bir hadiste Hz, Peygamber (s.a.v.): "Misafirlik (hakkı) üç gündür, ikramı ise bir gün ve gecedir, bunun dışındakiler ise saaka gibidir {dAerse yapar, dilemezse yapmaz)" buyurmuştur. Buhâri, Edeb; 31, Müslim, Lukata: 14) [1207]

32-) Cihad ve Siyer Bölümü

(Kitâbu't-Cihâd ve's-Siyer)

(Rasûlüllah (s.a.v.)'in bizzat kendisinin ordunun başına geçtiği seferlere "GAZVE" denir. Eğer bu seferlerin başında kendisi değil de atamış olduğu komutanlar var ise bu seferlere "SERİYYE" denilmiştir. Ancak, bazı nüshalarda Hz. Peygamber (s.a.v.)'in başında bulunmadığı Zü'l-Halsa Seriyyesi İle Sîfu'l-Bahr Seriyyesi'inde olduğu gibi bir kısım seriyyelere de gazve adî verildiği görülür. Bunun nedeni, düşmana karşı sefere çıkma anlamına gelen gazve teriminin kelime anlamı dikkate alındığından dolayıdır.

Müslümanların istedikleri, sadece korku ve baskıdan uzak olarak serbestçe i-nançlarının gereğini yerine getirebilecekleri bir yerde yaşamaktı. Bu yüce gaye için evlerini ve bütün mallannı terk ettiler, fakat Kureyş onları Medine'de de huzur ve barış içinde yaşatmadı. Üzerlerine bozguncular

gönderdi, askerî seferler düzenledi hayvanlarını yağmaladı, mahsûllerini tahrip etti. Bu nedenle Müslümanların, düşman faaliyetini sürekli gözleyebilecek çok etkili bir istihbarat ve gözetleme sistemi oluşturmaları gerekliydi. Rasûlüllah (s.a,v.) bu amaçla bir devriye (seriyye ve gazve) sistemi oluşturdu.

Bu seriyyelerin on dokuz tanesi 20 veya daha az kişiden oluşuyordu. Genelde görevleri, kendilerine bildirilen herhangi bir konuda bilgi toplamaktı. On iki seriyye, 20 ilâ 60 kişiden meydâna geliyordu, keşif görevlerine ek olarak bunlar çeşitii başka görevler de aldı. Yağma, soygun ve kan dökme olaylarını engellemek, banş ve düzeni sağlama işleriyle meşgul oldular. Üçüncü tip seriyyeler muharebe seriyyeleriydi ve 60 İlâ 200 kişiden o-luşurdu. Bunlar Kureyş ve müttefikleri ile bu mahiyetteki diğer düşman gruplarının fesat gkarmak maksadıyla Medine etrafında dolanan birliklerini kontrol etmek için gönderildi. Dördüncü tip senyyeier 200 ilâ 500 kişiden oluşmuş, Kureyş ve müttefiklerinin Medine'ye karşı düşmanca faaliyetlerini gerekirse kuvvet kullanarak önlemek maksadını güdüyordu. İlk iki üp seriyyelere çarpışmaktan kaçınma talimat] verilmişti, fakat dördüncü tip olanlar hakiki bir savaş birliğiydi. Aslına bakarsanız, düşmanla çok seyrek vuruşma oldu, çoğunlukla düşman kaçtı ve Müslümanlar da çarpişmaksızın geri döndüler. Tamamını incelersek 24 seferin yedisinde küçük çatışma cayan etti ve düşman tam bir yenilgiye uğratıldı. 50 ve 15 kişiden meydana gelen iki seriyyede, yaralanan iik seriyyenin lideri hariç, bütün Müslüman mücahidler şehid oldu. Geriye kalan on beş seriyyede, Müslümanların aniden ortaya çıkışıyla düşmana sürpriz yapıldı ve düşman çarpışmaksızın kaçtı.

İlk seriyye, Hz. Harnza (r.a.) komutasında Hicret'in birinci yılında Ramazan ayında deniz sahillerine gönderildi, sonuncusu ise Ali b. Ebî Talib (r.a.)'ın komutası altında Hicret'in dokuzuncu yılının son ayında Yemen'e gönderildi. Müslümanların Medine'de gittikçe kuvvetlenmeleri, müşrik liderlerin Kabe'nin koruyucuları olarak prestijine, sosyal ve ekonomik olarak önderliklerine karşı bir tehdit olarak görülmekteydi.

Rasûiüllah (s.a.v,) Müslümanları dört bir yandan tehdit eden tehlikelerin, özei-kle de Kureyş tehdidi tehlikesinin bilincindeydi, güvenlik sağlama gereğini iyi biliyordu. Kendisi düşmanın kuvveti, planlan ve hareketleri hakkında sürekli haberdar edecek etkili bir devriye sistemi oluşturdu.

Buradan elde ettiği bilgilere göre ne zaman askerî bir savunma hareketine ihtiyaç olsa, duraksamadan gerekeni yaptı. Medine çevresinde ne zaman bir düşman faaliyeti olsa, hemen bunun büyümesini önlemek için ya bizzat kendi komutası altında ya da sahabiden bir komutanın başkanlığında bir birlik düzenleyip düşman üzerine yürüdü. Bedir Savaşı'ndan evvel Kureyş'in düşmanca faaliyetleri hakkında haber aldığı zamanlarda böyle seferler yapıldı. Yapılan dokuz seferin dördü kendi komutası altında, beşi ashabdan komutanlarla düzenlendi fakat bu seferlerin hiçbirinde çarpışma meydana gelmedi.) [1208]

1177-) Abdullah b. Ömer (r.a,) anlatır: Hz. Peygamber (s.a.v.) (Medine'ye saldırmayı planlayan) Mustalikoğuilan üzerine hayvanları su başında sulanırken ansızın baskın yaptı, savaş yapanları öldürdü, kadın ve çocukları esir aldı. O gün Cüveyriye (validemizi de) almıştı. [1209]

1178-) Ebû Musa (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), kendisini Muâz (r.a.) ile birlikte Yemen'e görevli göndermiş ve: "Kolaylaştırı-nız, zor/aştırmayınız. Müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz. Uyum-lu olunuz, muhalif olmayınız, "buyurmuştur. [1210]

1179-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kolaytaştınnız, zorlaştırmayınız, müjdeleyiniz nefret ettirmeyiniz'"buyurmuştur. [1211]

1180-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Verdiği sözü çiğneyip bozan kimse için kıyamet günü bir sancak vardır. "Bu, falan oğlu falanın sözünden dönmesidir." denilir."buyurmuştur. [1212]

1181-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) ile Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Verdiğisözü çiğneyip bozan her kişi için kıyamet günü bir sancak vardır." buyurmuştur. Ravilerden birisi: "Sancak dikilir" demiştir, diğerisi ise: "Kıyamet günü kendisinin bununla tanıtıldığı, görülen bir sancak"demiştir. [1213]

1182-) Enes (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.): "Verdiği sözü çiğneyip bozan her kişi için kıyamet günü kendisinin bununla tanıtıldığı bir sancak vardır." buyurdu"[1214]

1183-) Câbir (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v):"Savaş aldatmadır."buyurdu." demiştir. [1215]

1184-) Yine Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in savaşa aldatma adını verdiği rivayet olunmuştur.

("Aldatma"dan maksat, manevradır. Yoksa sahtekârlık anlamına değildir, yani düşmanı yanıltmak için taktikler uygulamadır.) [1216]

1185-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Düşmanla karşılaşmayı istemeyiniz, ama karşılaştığınızda da sabrediniz"buyurmuştur, [1217]

1186-) Abdullah b. Ebû Evfâ (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) düşmanla karşılaştığı savaşlarından birinde Güneş tepe noktasından meyledene kadar bekledi, sonra ordunun içerisinde kalkıp hutbe verdi, şöyle buyurdu: "Ey insanlar, düşmanla karşılaşmayı istemeyiniz, Allah'tan bela fara karşı sizi korumasını (afiyette kılmasını) isteyiniz, ama düşmanla karşılaştığınızda da sabrediniz, cennetin kılıçların gölgesi altında olduğunu biliniz"buyurdu, daha sonra şöyle devam etti: "Ey Kitabı indiren, bulutlan yürüten, İslâm aleyhine toplanan grupları dağıtan Allah'ım, onları dağıt, hezimete uğrat^ onlara karşı bize yardım ve zafer ver'"buyurdu." [1218]

1187-) Abdullah b. Ebî Evfâ (r.a.), şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), Hendek Savaşı'nda müşriklere beddua etti ve şöyle dedi: "Allahümme münzile'l-Kitabi Seria'l-Hisâbi Allahümmehzimi'l-Ahzâbe Allahümmehzimhüm ve zelzilhüm (=Ey kitabı indiren, hesabı süratli olan Allah'ım, İslâm aleyhine toplanan grupları dağıt. Allah'ım, onları dağıt, hezimete uğrat, onları sars)" [1219]

1188-) Abdullah b. Ömer (r.a.) anlatır: "Gazvelerin birisinde bir kadın öldürülmüş olarak bulundu, bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.),kadın ve çocukların öldürülmesini uygun görmedi (ve yasakladı.)"

(Savaşta kadın, çocuk ve yaşlılara saldınlmaması genel bir esasör. Ancak, bunlar Müslümanlann karşısında yer alır, savaşa gkaıiarsa öldürülmelerinde bir beis yoktur.) [1220]

1189-) Sa'b b. Cessâme (r.a.)'dan: "Hz. Peygamber (s.a.v.), bize(Mekke İle Medine arasında yerleşim merkezleri olan) Ebvâ veya Veddân'da uğramıştı.

Kendisine gece baskını yapılan müşriklerin, ev halkı soruldu. Çünkü bu baskınlarda onlann kadın ve çocukları da isabet alıyordu. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Onlar da onlardandır" buyurdu, yine kendisini: "Dokunul maz bölge, yalnız Allah ve Rasûlü içindir" diye buyururken işittim. demiştir.

(Aslında savaşta kadın, çocuk ve yaşlılara saldırmak yasaklanmıştır. Ancak, bazı askeri operasyonlarda bunlar doğrudan hedef yapılmadığı halde elde olmayan nedenlerle kasıtsız olarak söz konusu grup zarar görürse bunlar da bulundukları kimselerin arasında sayılmıştır. Ancak bunian operasyondan ayırma imkanı varsa ayırmak, hedef yapmamak genel bir esastır.) [1221]

1190-) Abdullah b, Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) Nadir oğullannın 1!el-Öuveyra" daki hurmalıklarını kesip yaktı. Bunun üzerine: «Kesmiş olduğunuz veya kökleri üzerinde bıraktığınız tüm ağaçlar Allah'ın izni iledir..,» (Haşr: 5) ayeti indi." demiştir.

(Savaş ve düşman sebebiyle görülen lüzum üzeıine ağaçfar kesilebilir. Nitekim Nadiroğullannın hurmalıklannı düşmanın odaklaşmasına neden olduğundan Hz. Peygamber (s.a.v.) kestirmiştir. Bunun üzerine inen ayet uygulamaya itiraz etmemiştir. 1196. hadiste Nadiroğullannın mallarından bahsedilecektir.) [1222]

1191-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Peygamber' erden bir Peygamber, gazaya çıktı ve kavmine; "Bir kadınla nikahlanmış da gerdeğe girmek istediği halde henüz girmemiş olan bir kimse, odalan yapmış da tavanını yapamamış ev yapan bir kimse, doğurmasını gözetlediği koyun

veya atmış olan bir kimse benim/e gelmesin" dedi. Arkasından savaşa çıktı, i-kindinamazı vaktinde veya buna yakın bir zamanda savaşacağı beldeye yaklaştı ve Güneşe: "Şüphesiz sen de emir kulusun, ben de emir kuluyum. Allah'ım, bu Güneşi üzerimizde tut" dedi. Bunun üzerine Allah, ona zafer nasip edene kadar Güneş bekle-tildi, arkasından ganimetleri topladı, bu ganimetleri yemek için ateş geldi ama yemedi, bunun üzerine Peygamber: "İçinizde ganimet malına ihanet edenler var, dolayısıyla her kabileden bir kimse gelip benim elime biat etsin" dedi. Biat neticesinde'bir adamın eli Peygamber'in eline yapıştı, bunun üzerine: "Ganimet malına ihanet eden sizin içinizde, şimdi kabilen gelip bana biat etsin " dedi, neticesinde iki veya üç adamın eli eline yapıştı, bunun üzerine: "Ganimet malına ihanet eden sizin inizdedir." dedi, sonunda inek kafasına benzer altından bir kafa getirip ortaya koydular, arkasından ateş gelip ganimeti yedi. ime ki bundan) sonra Allah ganimetleri bize helâl kıldı. Bizim zayıf ve aciz olduğumuzu gördü de bu yüzden ganimetleri bize helâl kıldı"buyurmuştur. [1223]

1192-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), Necd tarafına içerisinde Abdullah b. Ömer'in de bulunduğu bir askeri birlik gönderdi. Sonunda pek çok deve ganimet aldılar. Her birine hisse olarak on iki veya on bir deve düştü. Fazladan olarak da {beşte bir ayman ganimetten) birer de deve aldılar." demiştir. [1224]

1193-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.vO, genel ganimet hissemizin dışında, Allah ve Rasûiüne ait olan beşte birlik hisseden (humustan) bize ganimet verdi. Bana bu verdiğinden bir deve düştü."

Diğer bir rivayet ise şöyledir "Rasûlüllah (s.a.v.), gönderdiği seriyyelerdeki bazı kimselere özel olarak, ordunun genel hissesi dışında fazladan ganimet verdiği olurdu. Bütün ganimetlerde Allah ve Rasûiüne ait olan beşte birlik hisse (humus) farzdır."

(Allah ve Rasûiüne ait olan beşte birlik hisse (humus) şu âyette belirtilmiştir «Bilin M, ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte biri Allah'a, Rasûlüne, onun akrabalarına, yetimlere, yoksullara ve yolcuya aittir.» (En'fai: 4i) [1225]

1194-) Ebû Katâde (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Huneyn seferi yılında Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte sefere çıktık. Düşmanla karşılaştığımızda Müslümanlarda bir gerileme oldu. Derken bir baktım müşriklerden birisi Müslümanlardan bir kimseyi alt etmiş hemen dolanıp adamın arkasına geldim ve boynuna vurdum. O da bana dönüp beni tutup bir sıktı ki ö-lümün kokusunu hissettim. Sonra ölümü geldi de beni salıverdi. Bunun arkasından Ömer b. Hattab'a ulaştım: "Bu insanlara ne oldu?" dedi: "Allah'm emridedim. Sonra insanlar geri döndüler. (Savaş bittiğinde) Rasûlüllahoturdu ve: "Kim bir düşmanı Öldürür ve öldürdüğene dair ili olursa, öldürdüğü kimsenin üzerindekiler onundur" buyurdu Ber de ayağa kalktım ve: "Kim bana şahitlik eder?" dedim ve oturdum Rasûlüllah (s.a.v.) yine aynı sözünü tekrarladı. Ben de ayağa kalktım ve: "Kim bana şahitlik eder?" dedim ve oturdum. Rasûlüllah (s.a.v.) aynı sözünü üçüncü kez tekrarladı. Ben de ayağa kalktım : "Ey Ebû Katâde, neyin var?" buyurdu. Ben de geçen hadiseyi kendisine anlattım. Bunun üzerine ordudan bir kimse: "Ey Allah'ın Rasûiü, doğru söyledi öldürdüğü kimsenin eşyaları bendedir ama bu hakkından dolayı onu sen razı ediver" dedi. Ebû Bekir Sidik da: "Allah'a yemin olsun ki, böyie olamaz! Alfah ve Allah'ın Rasûiü yolunda savaşan, Allah'ın aslanlarından bir aslanın hakkını çiğneyip onun eşyalarını sana veremez!" dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Doru söyledi, elindekileri ona ver" buyurdu. 0 da ganimeti bana teslim etti. Zırhı sattım ve parasıyla Selimeoğulları bölgesinde bir bahçe satın aldım. Bu bahçe, İslâm'da sahip olduğum ilk kümdür. [1226]

1195-) Abdurrahman b. Avf anlatır: "Bedir Savaşı'nda safta dururken sağıma ve soluma baktım bir de ne göreyim, Ensar'dan yaşları çok genç iki delikanlı arasındaymışım. Bunlardan daha güçlü kimselerin arasında olmayı arzuladım, bu arada ikisinden birisi bana dokundu ve: "Ey amca, Ebû Cehil'i tanıyor musun?" dedi, ben: "Evet tanıyorum, yeğenim ona ne ihtiyacın var ki?" dedim: "Bu herifin, Rasûlüflah (s.a.v.)'e sövdüğü bildirildi. Canım elinde olan Allah'a yemin olsun ki, eğer onu görürsem eceli daha yakın olanımız ölene kadar, benimle onun bedeni ayrılmayacak" dedi. Bu hareketine çok şaşırdım, diğeri de bana dokundu ve aynı şeyleri söyledi. Çok geçmeden Ebû Cehil'i halkın arasında dolaşırken görüverdim: "Bakın, benden sorduğunuz sizinki şudur" dedirn, kılıçlarıyla üzerine atılıp vurarak öldürdüler, sonra dönüp Rasûlüllah (s.a.v.)'e geldiler ve hadiseyi

bildirdiler: O da: "İkinizden hangisi onu öldürdü?" buyurdu, herbiri de: "Ben öldürdüm" dedi, Rasûlüllah: "Kılınçlarınızı şildiniz mi?" buyurdu: "Hayır" dediler.

Kılınçlarma baktı ve: "Her ikiniz de öldürmüşsünüz ama CeM'in üzerindeki eşya (öldürücü son darbeyi vuran) Muâz b. Amr b Cemûh'undur,"buyurdu. Bu iki genç delikanlı Muâz b. Afra ile Muâz b. Amr b. Cemûh idi." [1227]

1196-) Hz. Ömer (r.a.): "Nadroğullan'nın mallan, Müslümanların at ve deve sürmeden (savaşsız) Allah'ın, Rasülü (s.a.v,)'e gönderdiği ganimetlerdendi. Bu nedenle ganimetler sadece Rasûlüliah (s,a.v.)'e aitti ve kendisi bunları bir yıllık ailesinin geçimi için harcar, sonra da geri kalanı Allah yo lunda savaş hazırlığı oiarak silah ve atlar için kullanırdı," demiştir. [1228]

1197-) Hz. Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Nadir oğullan'ndan gelen ganimet hurmalığının mahsulünü satıp ailesinin bir yıllık azığına ayırdığı rivayet edilmiştir. [1229]

1198-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımları, Allah'ın Rasûiü (s.a.v.)'e savaşsız gönderdiği ganimetin sekizde birlik hisselerini istemek için Osman'ı Ebû Bekir'e gönderdiler. Ben karşılanna çıkıp: "Allah'tan korkmuyor musunuz, Hz. Peygamber (s.a.v,)'in kendisini kasdederek: "Bizler miras bırakmayız, geride kaîan şeylerimiz Allah yoluna harcamadır. Ancak Muhammed hanesi bu maldan yiyebilir." buyurduğunu bilmiyor musunuz?" dedim. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımları kendilerine bildirdiğimden bu tarafa isteklerine son verdiler." demiştir[1230]

1199-) Âişe (r.a.)'dan. Kendisi şu bilgileri vermiştir. Rasûlüliah (s.a,v.)'in kızı Patıma, Allah'ın, Rasûlüne savaş yapmadan nasip eylediği Medine ve Fedek ile Hayber arazi gelirinin beşte birinden (humustan) geriye kalan, Rasûfüllah (s.a.v.)'in mirasını istemek için Ebû Bekir'e haber gönderdi. Bunun üzerine Ebû Bekir: "Rasûlüliah (s,a.v.): "Bizler miras bırakmayız, geride bıraktıklarımız sadakadır. Ancak Muhammed hanesi bu maldan yiyebilir" buyurmuştur. Bu nedenle Allah'a yemin olsun ki, Rasûlüliah

(s.a.v.)'in sadakasından hiçbir şeyi, onun zada yapılan uygulamayı asla değiştiremem. Rasûlüliah (s.a.v.) bu man'ı nasıl muamele ettiyse ben de öyle muamele ederim." dedi. Fatıma'ya bir şey vermeyi kabul etmedi. Bunun üzerine a Ebû Bekir'e kırıldı, küstü ve onunla konuşmadı ve nihayet vefat etti Kendisi, Rasûlüliah (s.a.v.)'den sonra altı ay yaşadı. Vefat ettiğinde eşi. Ebû Talib kendisini geceleyin defnetti ve Ebû Bekir'e vefatını bildirmedi. Cenaze namazını da Ali kıldırdı. Patıma hayatta iken, A-li'nin halkın yanında itiban vardı, vefat ettiğinde Ali, halkın itibarlarını beğenmedi ve Ebû Bekir ile banşmak ve ona biat etme yolunu aradı. Altı ay boyunca henüz ona biat etmemişti. Ebû Bekir'e "Bize gel, yanında başka birisini getirme" diye haber gönderdi. -Ömer b. Hattab'ın hazır bulunmasını istememişti Bu haber üzerine Ömer, Ebû Bekir'e: 'Tek başına onların yanına gitme" dedi, Ebû Bekir: "Bana bir şey yapacaklarını sanmıyorum. Ben onlara gideceğim" dedi. Ebû Bekir onlara vardı. Ali b. Ebû Talib şehadet getirdi sonra şöyle konuştu: "Ey Ebû Bekir, biz senin üstünlüğünü ve Allah'ın sana verdiği ikramı biimişizdir. Allah'ın sana gönderdiği hayır konusunda seninle yanşamayız. Ancak, idare konusunda bize karşı kendi başına hareket ettin, Rasûlüilah (s.a.v.)'e yakınlığımız nedeniyle bizim de bir hakkımız olacağı görüşündeydik." Ali, Ebû Bekir'e konuşmasını sürdürdü sonunda Ebû Bekir'in gözlerinden yaşlar boşaldı. Ebû Bekir konuştuğunda ise şöyle dedi: "Canım elinde oian Allah'a yemin olsun ki, Rasûlüliah (s.a.v.)'in akrabaları ile ilişkiyi sürdürmem, kendi akrabalarımla ilişkiyi sürdürmemden bence daha iyidir. Ancak, benimle sizin aranızdaki şu mal nedeniyle ortaya çıkan anlaşmazlığa gelince biline ki, bu konuda haktan ayrılmadım, Rasûlüliah (s.a.v.)'in bu hususta yaptığını gördüğüm hiçbir uygu-iamayı terk etmedim ben de aynısın yaptım." Ali, Ebû Bekir'e: "Biat için buluşmamız öğleden sonra" dedi. Ebû Bekir, öğle namazını kıldıktan sonra minbere çıktı şehadet getirdi Ali'nin durumunu, biati geciktirme-S|ni ve bu konuda kendisine sunduğu mazereti anlattı sonra istiğfar etti-Arkasından Ali b. Ebû Talib şehadet getirdi, Ebû Bekir'in hakkını yüceltti ve kendisini böyle davranmaya sevk eden şeyin ne Ebû Bekir'i Ekememesi ne de Allah'ın ona verdiği fazileti inkar olduğunu belirttive şöyle devam etti: "Ancak, idare konusunda bizim de bir hissemiz olduğu görüşünde idik ama bize karşı kendi başına hareket etti bu yüzden içimizden ona kırıldık." Bu davranış üzerine Müslümanlar sevindiler ve: "Doğru hareket ettin" dediler. Ali iyi davranışta bulununca Müslümanlar da kendisine yakınlık gösterdiler." [1231]

1200-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kadınlarımın nafakası ile işçimin ücretinden sonra benîm mirasçılarım bıraktığım bir tek dinarı dahi paylaşmasınlar, bu kalan sadaka buyurmuştur. [1232]

1201-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasülüllah (s.a.v.), ganimet dağıtımında at için iki hisse, piyade için bir hisse vererek böl üstü rmüştür. [1233]

1202-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Necid bölgesi yönüne atlı bir birlik gönderdi. Birlik, Hanifeoğuüarından Sümâme b. Esâl adında birisini alıp getirdi. Esiri mescidin direklerinden bir direğe bağladılar arkasından Hz. Peygamber (s.a.v.) yanına çıktı ve: "Ey Sümâme gönlünde ne var?" buyurdu. O da: "Gönlümdeki hayırdır; eğer beni Öldürürsen kan davası olan birisini öldürmüş olursun. İyilikte bulunacak olursan şükredecek birisine iyilik etmiş olursun. Eğer mal istiyorsan, dilediğini iste" dedi. Ertesi güne kadar bırakıldı. Sonra yine: "Ey Sümâme gönlünde ne var?" buyurdu. O da: "Gönlümdeki, sana söylediğim şeydir; eğer iyilikte bulunursan şükredecek birisine iyilik etmiş olursun" dedi akabinde ertesi günden sonraki güne kadar bırakıldı. Sonra yine: "Ey Sümâme gönlünde ne var?" buyurdu. O da: "Gönlümdeki, sana söylediğim şeydir" dedi. Bunun üzerine: "Sümâme'yisalıverin"buyurdu. Hemen mescidin yanındaki hurmalığa gidip boy abdesti aldı, sonra mescide girdi ve: "Eşhedü en lâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden Rasülüllah, Ey Muhammedi Allah'a yemin olsun ki, yeryüzünde senin yüzünden daha fazla nefret ettiğim bir yüz yoktu. Ama şimdi senin yüzün, bence yüzlerin en sevimlisi oldu. Allah'a yemin olsun ki, senin dininden daha fazla nefret ettiğim

bir din yoktu. Ama şimdi benim için senin dinin, bence dinlerin en sevimlisi oldu. Allah'a yemin olsun ki senin memleketinden daha fazla nefret ettiğim bir memleket yoktu. Ama şimdi senin memleketin, bence memleketlerin en sevimlisi oldu. Ben umreye niyetlenmiş iken senin atlıların beni yakaladı, ne buyurursun?" dedi. Rasülüllah (s.a.v.) kendisini sevindirip müjdeledi ve umre yapmasını emreyledi. Sümâme Mekke'ye geldiğinde birisi ona: "Dininden döndün ha!" dedi. O da: "Hayır, ama Allah'ın elçisi Muhammed (s.a.v.) ile birlikte Müslüman oidum. Allah'a yemin olsun ki, Hz.

Peygamber (s.a.v.) izin vermedikçe artık Yemâme'den size bir buğday tanesi bile gelmez!" dedi.

(Sümâme (r.a.)'ın memleketi Yemame idi. Kendisi memleketinde tanınıp, sayılan» bir kimse idi. Müslüman olduktan sonra içindeki nefret sevgiye dönüştü. Aynı durum Ebû Süfyan'ın karısında da gerçekleşmiştir. 1164. hadise bakınız) [1234]

1203-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Mesddde bulunuyorduk. Derken yanımıza Rasülüllah (s.a.v.) geliverdi ve: "Haydi Yahudilerin üzerine hareket ediniz" buyurdu. Kendisiyle birlikte sefere çıktık. Onlara vardığımızda Rasülüllah (s.a.v.) ayağa kalktı ve şöyle seslendi: "Ey Yahudi topluluğu! Müslüman olun, kurtulun "Onlar da: "Ey Ebû Kasım, tebliği ettin" dediler. Rasülüllah (s.a.v.) de: "Ben de bunu istiyordum. Müslüman olun, kurtulun" buyurdu. Onlar da: "Ey Ebû Kasım, tebliği ettin" dediler. Rasûlüllah (s.a.v.) de: "Ben de bunu istiyordum. Müslüman olun, kurtulun" buyurdu. Onlar da: "Ey Ebû Kasım, tebliği ettin" dediler. Rasûlüllah (s.a.v.) de: "Ben de bunu istiyordum." buyurdu ve üçüncüde: "Biliniz ki, bu toprak Allah'ın ve Rasûlünündür. Ben sizi bu topraktan sürmek istiyorum. Kim, malından satacak bir şey bulursa onu hemen satsın, değilse bilin ki, bu toprak Allah'ın ve Rasûlünündür. "buyurdu"[1235]

1204-) Abdullah b. Ömer (r.a.); "Nadir kabilesi ve ardından Kurayza kabilesi anlaşmayı bozup savaş açtı. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) Nadiroğullannı Medine'den sürdü Kurayza'yı bağışlayıp yerinde bıraktı. Nihayet onlar da savaş açtı. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisine sığınıp iman ederek Müslüman olmuş bazı

kimseler dışında erkekleri öldürdü, kadın ve çocukları ile mallarını Müslümanlar arasında bölüştürdü. Sonunda Yahudilerin tamamını Medine'den sürdü. Abdullah b. Selâm'ın kabilesi Kaynukaoğullan ve Harisoğuliarını hülasa tüm Medine Yahudiierini sürdü." demiştir. [1236]

1205-) Ebû Said el-Hudri (r.a.): "Kureyza Yahudileri, Sa'd b. Muâz'ın vereceği karara razı oldular. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) Sa'd'ahaber Saldl. O da eşeğin Üzerine binip geldi. (Kurayza muhasarası

esasında)namazgaha yaklaştığında Ensara: "Efendinizveya en iyiniz için ayağa kalkıp karşılayın"buyurdu. Sonra da: "Bu adamlar senin vereceğinkaran kabulettiler'buyurdu. Oda: "Onların (revrattada belirttiği üzere) savaşanlannı öldürür, gerideki çocuk ve kadınlarını köle yaparsın" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah'ın hükmüyle hükmettin 'buyurdu belki de:

"Melik'in hükmüyle hükmettfn"buyurdu" demiştir.

(Melik, Allah'ın isimlerindendir. Bilindiği üzere Yahudilerle Müslümanlar, Medine anayasasına göre mevcut devletin vatandaşları idiler. Ancak Kurayza Yahudileri vatana saldıran düşmana yardım etmeleri nedeniyle vatana ihanet suçuyla yargılanıp idam edildiler. Aslında bu hüküm kendi kitapları Tevratta da bu şeklide idi. (Bakınız, Kitabı Mukaddes, Tesniye: Bâb: 20/ıo-ıs) Sa'd b. Muâz (r.a.) için 1666. ve 1667. hadislere bakınız.) [1237]

1206-) Âişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Sa'd b. Muâz, Hendek savaşında yaralanmıştı. İbnİ Anka denilen Kureyşli bir adam kendisine bir ok atmış ve pazusundaki damarını vurmuştu. Bunun üzerin Rasûtüllah (s.a.v.) yakından ilgilenmek için mescidde ona bir çadır kurdurmuştu. Rasûlüllah (s.a.v.) Hendek Savaşı'ndan döndüğünde silahını çıkardı ve banyo yaptı, bu sırada başından tozlan silkerek Cebrail ona, geldi ve: "Silahı bıraktın mı, vallahi ben silahı bırakmadım. Haydi üzerlerine sefere çık" dedi. Rasülüllah (s.a.v.): "Ne tarafa?"buyurdu, o da Kureyza oğullan'nı gösterdi. Rasûlüilah (s.a.v.) de onlarla savaştı. Neticede onlar, Rasülüllah (s.a,v.)'in vereceği karara razı oldular. Rasûlüllah (s.a.v.), onlar hakkında verilecek hükmü Sa'd b. Muâz'a havale etti. O da: "Onların savaşanlannı öldürmesine, gerideki çocuk ve kadınlarının köle yapılmasına, mallarının bölüştürül meşine hüküm veriyorum." dedi." [1238]

1207-) Âişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Sa'd. Muâz, yarası kuruyup meve başladığında: "Allah'ım, biliyorsun ki, Rasûlünü yalanlayan vevurdundan çıkaran bir toplumla Senin için savaşmaktan bana daha sevimli gelen hiçbir şey yoktur. Allah'ım, eğer geride Kureyşte yapılacak kaldıysa beni de geriye bırak Senin için onlarla savaşayım. Allah-, bizimle onlar arasında savaşın bittiğini tahmin ediyorum, eğer bizimle onlar arasında savaş bitti ise yaramı

kanat ve ölümümü bunda kıl." diye dua etti. Bunun üzerine boynunun altından kan boşaldı. Mescidde Gifaroğulları'nın da bir cadın vardı. Onlan (sakin şekilde dururken) kendilerine doğru akıp gelen kan ürpertmişti. Hemen: "Ey çadır ahalisi, sizin taraftan bize doğru gelen bu,şey de nedir" dediler. Bir de baksak ki Sa'd b. Muâz'ın yarası kanıyordu, çok geçmeden orada vefat etti"[1239]

1208-) Tine Abduilah b. Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) Ahzab Savaşı'ndan döndüğünde, bize: "Hiçbir kimse Kurayza oğulla' undan başka bir yerde ikindiyi kılmasın."buyurdu. Bu sırada bazıları ikindiye yolda erişti, aralarından bir kısmt: "Söylenilen yere varana değin namazı kılamayız." derken bir kısmı: "Hayır kılabiliriz, Peygamber (s.a.v.)'in bizden istediği bu değildi" dedi. Sonunda bu durum Hz. Peygamber (s.a.v.)'e söylendi, o da bu topluluktan hiçbir kimseye (bu farklı davranışından dolayı) niye böyle yaptınız demedi. [1240]

1209-) Enes b. Mâlik anlatır: "Muhacirler Mekke'den Medine'ye geldiklerinde ellerinde hiçbir şey yoktu, Ensar ise arazi ve emlak sahipleri idi, bu nedenle Ensar her yıl arazilerinin ürününün (yananı) vermek, ziraat işlerini görmek mülkiyetlerini onlarla bölüştü. -Enes (r.a.)'m annesi, aynı zamanda Süleym'in ve Ebû Talha'nın oğlu Abdullah'ın da annesi idi. Bu zaman Enes'in annesi de hurma Rasûiüllah (s.a.v.)'e vermişti. Hz. Peygamber (s.a.v.) de bunları Ussme b. Zeyd'in annesi ve azat ettiği Ümmü Eymen'e verdi.

yine Enes (r.a.)'dan gelen rivayete göre: Hz. Peygamber (s.a.v.) navber Savaşî'nı bitirip, Medine'ye döndüğünde Muhacirler, Ensar m ürünlerini bağışladıkları mallarını onlara geri verdiler. Hz. Peygamber (s.a.v.) de Enes'in annesine hurma ağaçlarını geri verdi ve bunun yerine bahçesinin bir kısmını Ümmü Eymen'e verdi. [1241]

1210-) Abdullah b. Muğaffel (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hayber kalesini kuşatmıştık, birisi içi yağ dolu bir tulum attı. Hemen almak için koştum. Etrafıma baktım Hz. Peygamber (s.a.v.)'i gördüm (bana gülümsüyor.) Bunun üzerine kendisinden utandım"[1242]

1211-) İbni Abbâs (r.a.), Ebû Süfyân b. Harb (r.a.)'m kendisine bildirdiği şu malumatı anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.), Ebû Süfyân ve Kureyş kâfirleri arasında saldırmazlık antlaşması (Hudeybiye Antlaşması) yaptığı süre içerisinde, Ebû Süfyân Şam diyarında ticaret yaparken Bizans Kralı Hiraki haber salıp Ebû Süfyân ve yanındaki topluluğu çağırtmıştı. Hiraki ve erkanı İlyâ'da (Beyt-ı Makdis'te) iken Ebû Süfyân'ı yanına getirdiler, Hiraki yanında Rumların ileri gelenlerinin bulunduğu meclisine onları çağırttı. Sonra tercümanını ve onları huzuruna aldı:

"Kendisinin Peygamber olduğunu söyleyen bu adama akrabalık yönünden hanginiz daha yakındır?" dedi. Ebû Süfyân:

"Akrabalık yönünden en yakını benim." dedim." dedi. Hiraki:

"Onu yanıma getirin, arkadaşlarını da yanına getirip arkasına yerleştirin." dedi, sonra da tercümanına:

"Onun arkadaşlarına söyle ben, şu kimse hakkında buna soru soracağım. Eğer yalan söylerse onun yalan söylediğini bildirsinler." dedi.

Ebû Süfyân şöyle devam eder: "Vallahi, arkadaşlarımın benim yalanımı anlatmalarından çekinmem olmasaydı, onun hakkında yalan söylerdim. Sonra bana Peygamber hakkında sorduğu ilk soru:

"Sizin aranızda onun soyu nasıldır?" olmuştur. Ben:

"O, içimizde soylu birisidir." dedim. Hiraki:

"Ondan önce sizden birisi onun söylediği bu şeyleri söylemiş miydi?" dedi.

"Hayır" dedim.

"Atalarından kral olan var mıdır?" dedi.

"Hayır" dedim.

"Halkın ileri gelenleri mi kendisine tâbi oluyor? Yoksa zayıf kimseler mi tâbi oluyor?" dedi.

"Zayıf kimseler" dedim. :

"Çoğalıyorlar mı yoksa azalıyorlar mı?" dedi.

"Hayır, çoğalıyorlar." dedim.

"Onlardan, dinine girdikten sonra memnun olmadığından dinden dönen biri var mıdır?" dedi.

"Hayır" dedim.

"Söylediği şeyleri söylemezden önce yalan töhmetinde bulunuyor muydunuz?" dedi.

"Hayır" dedim.

"Sözünden döner mi?" dedi.

"Hayır. Ancak biz bir süredir ondan aynyız. Şu anda ne yaptığını bilmiyoruz." dedim. - Ebû Sûfyan: "Bu sözden başka içerisine bir şeyler katabileceğim başka bir söz imkanım olmadı." dedi-ve şöyle devam etti:

"Onunla savaştanız mı?"

"Evet" dedim.

"Onunla savaşınız nasıl olmuştu?" dedi.

Onunla aramızdaki savaş değişiyor, bir bize meylediyor bir ona meylediyor." dedim.

"Size ne emrediyor?" dedi.

'Tek olan Allah'a kul olun, Ona hiçbir şeyi ortak koşmayın, atalarınızın söylediklerini bırakın" diyor ve bize namaz kılmayı, dürüst ve namuslu olmayı, akraba ile ilişkiyi sürdürmeyi emrediyor" dedim. Hiraki tercümanına: "Ona şöyle de: Sana onun soyundan sordum, kendisinin içinizde soylu birisi olduğunu söyledin. Zaten Peygamberler böyle olur, kavmin soylu olanlarından peygamber gönderilir. Sana, sizden birisi onun söylediği şeyleri söylemiş midir, diye sordum, hayır dedin. O halde diyorum ki: Eğer kendisinden önce bu sözü söyleyen bir kimse olsaydı, kendisinden önce söylenmiş bir sözün peşine takılmıştır" derdim. Sana, atalarından kral olan var mıdır? diye sordum, hayır dedin. O halde ben de diyorum ki, eğer atalarından kral olan birisi olsaydı, atalarının kraliyetini arzu eden bir kimsedir" derdim.

Sana, "Söylediği bu şeyleri söylemezden önce yalan töhmetindebulunuyor muydunuz?" dîye sordum: "Hayır" dedin. Bundan anlıyorum ki, insanlara yalan söylemeyen, Allah'a karşı hiç yalan söylemez.

Sana: "Halkın (feri gelenleri mi kendisine tâbi oluyor? Yoksa zayıf kimseler mi tâbi oiuyor?" diye sordum. Zayıf kimselerin kendisine tâbi olduğunu söyledin. Aslında peygamberlere (ine önce) uyanlar da onlardır. : Sana: "Çoğalıyoriar mı azaîıyoriar mı?" diye sordum, kendilerinin çoğaldıklannı söyledin. Zaten iman işi böyledir. Tamamlanana değin artar,

Sana: "Onlardan, dinine girdikten sonra memnun olmadığı için dinden dönen biri var mıdır?" diye sordum, hayır dedin. Zaten iman da budur, iman nuru kalbe girdiğinde böyle olur.

Sana: "Sözünden döner mi?" diye sordum. Hayır dedin. Peygamberler de sözlerinden dönmezler.

Sana: "Size neyi emrediyor?" diye sordum, "Size putlara kulluğu yasakladığını, tek olan Allah'a kul olmayı ve Ona ortak koşmamayı emrettiğini ve yine, namaz kılmayı, dürüst ve namuslu olmayı emrettiğini söyledin. Eğer senin söylediklerin doğru ise yakında bu kimse şu iki ayağımın bastığı yerlere sahip olacaktır. Aslında ben onun zuhur ettiğini biliyordum ama sizden olacağını tahmin edemiyordum. Eğer ona laşacağımı biisem, tehlikeye rağmen, kendisiyle karşılaşma zahmetine katlanırım, şayet yanında olsaydım ayaklarını bile yıkardım." dedi sonrada, Rasulüliah (s.a.v.)'in Dihye (r.a.) ile Bizans'ın Busra emirine gönderdiği mektubunu istedi. Mektubu getiren, onu Hiraki'a verdi, o da Mektubu okudu. Mektup şöyleydi:

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla,

Allah'ın Rasûlü Muhammed'den Rumlann büyüğü Hirakl'e. Selâm,hidayete uyan kimseleredir, Bundan sonra, ben seni İslâm çağrısınadavet ediyorum. Müslüman ol ki kuıtuiastn. Allah, yaptığın işin karşılığını sana iki kat verir. Eğer kabul etmez, yüz çevirirsen çiftçi ve ziraatçıolan halkının günahı da sana olur.

«Ey Kitap ehli! Aramızda ortak olan söze gelin. Allah'a kul olalım, Ona hiçbir şeyi ortak koşmayalım. Birbirimizi, Allah'ın dışında birtakım rabler

edinmeyelim. Eğer yüz çevirirlerse:şahit olun ki bizler Allah'a teslim olanlarız" deyiniz.» (Âı-ı imrâm 64) Sonra Ebû Süryân şöyle devam eder:

Hirakl, söyleyeceğini söyleyip mektubu bitirdiğinde yanında sesler yükseldi, gürültüler çoğaldı, biz de oradan çıkarıldık. Oradan çıkarılırken arkadaşlarıma: "EbÛ Kebşe'nİn (Ebû Kehşe, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in dedelerinden birisinin ismidir) oğlunun etkisi önem kazandı, ondan Rumlann kralı bile korkuyor olmalı." dedim. Onun galip geleceği kanaatini hep taşıdım, sonunda Alfah İslâm'ı gönlüme koydu." [1243]

1212-) Ebû İshâk'tan. Şöyle demiştir: "Bir kimse, Berâ (r.a.)'a geldi ve: "Ey Ebû Umara, Huneyn savaşında geriye kaçmış mıydınız" dedi, o da: "Allah'ın Peygamberinin geriye kaçmadığına şahitlik ederim. Ancak, ordudan aceleci ve üzerlerinde zırhı olmayanlar Havâzin kabilesinin şu boyuna karşı harekete geçtiler. Onalar iyi ok atan bir topluluktu hemen ok yağmuruna tuttuiar sanki oklar çekirge sürüsü gibi idi. Bunun üzerine harekete geçenler dağıldılar, düşman da Rasûlüllah (s.a.v.)'e yöneldi bu sırada Ebû Sufyân Peygamberimizin kabrini çekiyordu. Rasûlüflah yere inip dua etti, Ailah'tan yardım diledi. Şöyle diyordu: "Ben, Peygamberim, yalan yoktur. Ben, Ahdüimuttatib'in oğluyum! Allah'ım, yardımım indir" Vallahi, harp kızıştığında biz kendisiyle korunuyorduk. Bizim en cesurumuz onun yanında durabilendi." dedi"[1244]

1213-) el Berâ b. Âzib (r.a.Va bir adam: "Huneyn Savaşı'nda (ordu bir ara dağılırken) Rasûiüllah (s.a.v.)'in yanından kaçtınız mı? dedi, o da: "(Evet kaçtık) ama Rssûlüİlah (s.a.v.) kaçmadı, Havazin kabilesi iyi ok atan bir kabile idi. Biz onlarla karşılaştığımızda Müslümanlar ganimetlere yöneldiler, onlar da üzerlerimize ok yağdırdılar (biz de kaçtık) ama Rasûiüllah (s.a.v.) kaçmamıştı, kendisini Ebû Süfyân'ın yularını çektiği beyaz katırının üzerinde gördüm, Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ben Peygamberim, yaian yoktur. Ben Abdülmuttalib'in oğluyum"diyordu." dedimiştir.

(Huneyn, Mekke ile Taif şehirleri arasında bir vadidir. Huneyn gazvesi, Mekke'-rvn fethinden snnra hicri sekizinci ytlda olmuştur. On iki bin kişiden oîuşan İslâm ordusu savaşg bir kabile olan Havazin ve Sakif kabilelerinden on dört bin kişilik bir ordu ile savaştı. Bozgunla burun

buruna gelen İslâm ordusu Hz. Peygamber (s.a.v.)'in cesaret ve sebatı sayesinde toparlanarak zafer.) [1245]

1214-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Rasûlültah (s.a.v.) Taif i kuşattığında bir şey elde edemedi: "İnşallah (kuşatmayı bırakıp) döneceğiz"buyurdu. Bu durum orduya ağır geldi: "Fethetmeden geri mi gideceğiz" dediler. (Diğer bir rivayette ise): "Nasıl döneriz" demişler. Bunun üzerine: "Yarınsavaşa çıkın" buyurdu. Ertesi gün savaşa çıktılar sonunda yaralanmalar oldu arkasından: "Ya/m inşallah (kuşatmayı bırakıp) döneceğiz"buyurdu, bu karar hoşlarınagitti, bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) gülümsedi." demiştir.

(Taif, Mekke'nin 120 km. güneyinde 1650 m, yüksekliğinde bir yayladır. Sakif kabilesinin merkezi ve eski bir yerleşim yeri olan bu şehir gayet sağlam kalelerle çevrilidir, Mekke fethi ve Huneyn zaferinden sonra düşman safındaki Sakif kabilesi Taife çekildi. Meşhur Haccac zaliminin de kabilesi olan Sakifliler kalelerinde aylarca dayanacak erzak depoladıklarından dolayı Hz. Peygamber (s.a.v.) kuşatmadan sonuç alınamayacağı düşüncesiyle kuşatmaya son vermişti. Bir yıl sonra Taiflîler bir heyet göndererek Müslüman olduklarını bildirmişlerdir.) [1246]

1215-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Fetih günü Mekke'ye girdi. Beytullah'tn etrafında üç yüz altmış put bulunuyordu elindeki değnekle dürtüp: «Hak geldi, batıl yok oldu» (isrâ: si) «Hak geldi, batıl ne yoktan var edebilir ne de yeniden diriltebilir» (Sebe: 49) diyordu" demiştir.

(Rasûlüllah (s.a.v.) Mekke'ye geldiğinde Kabe ve çevresinde putlar vardı, bu putları temizleterek Kabe'nin içerisine girmişti. Kendisinin Kabe'ye girişini ve içeride ne yaptığı 871 ve 872. hadislerde anlatılmaktadır.) [1247]

1216-) Ebû İshak, Berâ b. Âzib'i şöyle derken işittim, demiştir: "Hudeybiye anlaşmasının yapıldığı zaman Hz. Peygamber (s.a.v.) ile Mekke müşrikleri arasındaki banş anlaşmasını Ali b. Ebî Talib yazmıştı. Şöyle yazmıştı "Bu, Allah'ın Rasûlü Muhammed (s.a.v.)'in yaptığı sözleşmedir..." Bunun üzerine müşrikler:" Allah'ın Rasûlü, diye yazma. Eğer senin, Allah'ın Rasûlü olduğunu bilseydik seninle savaşmazdık." dediler. Hz. Peygamber (s.a.v.)

de Ali'ye: "Bu ifadeyi sil" bıyurâu, O da: "Ben bu ifadeyi si-lemem" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.) de eliyle kendisi sildi. Müşriklerin ileri sürdükleri şartlar içerisinde "Mekke'ye girmeleri ve üç gün kalmaları, silahlar da kınında olarak gireceklerdir." şartı da vardı."

(Mekke'ye girerken silahların kınında olması kaydının iki nedeni olabilin Mekke'ye silahlan dışanda olarak giren Müslümanlann, burayı fethetmiş görüntüsü verebileceğinden dolayıdır. Yahut bir sataşma olduğunda hemen silaha davranabilirlerdi. Kanaafjmca birinid yaklaşım daha uygundur. Kâfirler sembolik bile olsa İslâm'ın muzafferiyetini içlerine asla sindiremezler. Bu geçmişten günümüze kadar böyle gelmiş ve böyle devam edecektir.) [1248]

1217-) Ebû Vâfl'den. Şöyle demiştir: "Seni b. Huneyf (r.a.), Sıffînsavaşında ayağa kalkıp (anlaşmaya sıcak bakmayan ve savaşa karşı kendisinin gevşekdavrandığı ithamında bulunanlara) şöyle dedi: "Ey insanlar, asıl siz kendinizi yoklayınız (itham ediniz.) Hudeybiye barışında Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte olduk. Eğer savaşı gerekli görseydik kesinlikle orada savaşırdık. Bu söylediğim Rasûlüllah (s.a.v.) ile müşrikler arasındaki barış anlaşmasında olmuştu. Anlaşma sonunda Ömer, Rasûlüllah (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, biz hak üzerinde, onlar batıl üzerinde değil mi?" dedi: "Evet öyle" buyurdu: "Bizim ölenlerimiz cennette, onların ölenleri cehennemde değil mi?" dedi: "Evet Öyle"buyurdu: "Öyleyse niye dinimiz konusunda ödün veriyor ve henüz Allah, bizimle onlar arasında hükmünü vermeden geri dönüyoruz?" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ey Hattaboğlu! Ben, Allah'ın Rasûlüyüm. Allah, beni ihmal etmez" buyurdu. Bunun üzerine Ömer öfkeli bir şekilde oradan ayrıldı ve Ebû Bekir'e vardı: "Ey Ebû Bekir, biz hak üzerinde, onlar batıl üzerinde değil mi?" dedi: "Evet öyle" dedi: "Bizim ölenlerimiz cennette, onların ölenleri cehennemde değil mi?" dedi: "Evet öyle" dedi: "Öyleyse neye dayanarak dinimiz konusunda ödün veriyor ve henüz Allah, bizimle onlar arasında hükmünü vermeden geri dönüyoruz?" dedi. Ebû Bekir: "Bilesin ki, o, Allah'ın Rasûlüdür. Allah, onu ihmal etmez" dedi. Bunun araksından, Rasûlüllah (s.a.v.)'e fetih müjdesini veren sure indi. Rasûlüllah (s.a.v.), Ömer'e haber saldı ve bu sureyi ona okuttu. O da: "Ey Allah'ın Rasûlü, bu fetih müjdemi mi?" dedi: "Evet" buyurdu. Bunun üzerine Ömer'in içi rahat etti ve Medine'ye döndü"[1249]

1218-) Ebû Hâzim Seleme b. Dinar'dan. Kendisi, Rasûlüllah (s.a.v.)'in Uhud savaşında yaralanması konusunda Seni b. Sa'd (r.a.)'ı dinlemiş. Sehl b. Sa'd (r.a.), şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in yüzü yaralandı, dişi ki başındaki miğferi parçalandı. Rasûlüllah (s.a.v.)'in kızı Fâtıma kanj yıkıyor, Ali b. Ebî Taiib de kalkan iie üzerine su döküyordu. Fâttma, suyun kanamayı artırdığını görünce bir hastr parçası alıp kül haline gelene kadar yaktı, arkasından yaranın üzerine koydu böylece kan kesildi," [1250]

1219-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Uhud Savaşı'nda Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kafası yarılmıştı. Bunun üzerine: "Peygamberlerinin kafasını yaran bir toplum nasıl kurtulabilir ki" buyurdu, bu nedenle Allah: «Onların tevbelerini kabul etmesi veya alim olduklarından dolayı onlara azab etmesi senin elinde değildir.» (âh imrân: 128) ayetini indirdi." demiştir. [1251]

1220-) İbni Mes'ûd (r.a.): "Sanki ben Hz. Peygamber (s.a.v.)'i Peygamberlerden bir Peygamberi anlatırken şimdi görür gibiyim. (Anlattığı bu peygamberin) kavmi kendisini dövüp kan içinde bırakmış, yüzünden kanını siier-ken: "Allah'ım, kavmimi bağışla, çünkü oniar bilmiyorlar." diyordu." demiştir. [1252]

1221-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.) ön dişleri ile azı dişleri arasındaki kınlan dişlerini göstererek: "Peygamberine bunu yapan topluma Allah'ı'ın gazabı çok çetin olmuştur. Allah'ın Rasûl'ünün Allah yolunda öldürdüğü adam için Allah'ın gazabı çok çetin olmuştur, "buyurdu" demiştir. [1253]

1222-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Kabe'nin yanında namaz kılıyordu, bu sırada Ebû Cehil ve arkadaşları da orada oturuyorlardı. Derken birisi (ebû cemi) diğerlerine: "Hanginiz falancaların kestiği devenin döl eşini (devenin karnındaki yavrunun bulunduğu zarı) getirip de Muhammed namazda secdeye varınca üzerine koyabilir?" dedi. Topluluğun en eşkıyası koşup onu getirdi, Hz. Peygamber (s.a.v.) ş secdeye varıncaya kadar bekledi ve akabinde iki omuzunun arasına sırtına bıraktı, Ben de hiçbir şey yapamadan seyrediyordum keşke bir gücüm olsaydı-onlar

gülüşüp (bu sen yaptın o yaptı diye) birbirlerine isnat etmeye başladılar. Rasû!ül!ah (s.a.v.) ise secdeden başını kaidıramıyordu

sonunda Fatıma gelip sırtındakini attı da Rasûlüllah başını kaldırabildî. Sonra üç defa: "Ey Allah'ım Kureyş'isana hava/e ediyorum"'dedi. Kendilerine beddua etmesi onlara çok ağır geldi. Çünkü bu şehirde duanın kabul olunacağı inananda idiler. Hz. Peygamber (s.a.v,) devamla bedduasında isim de verdi: "Ey Allah'ım! Ebö Cehil'i sana havale ediyorum, Utbe b. Rabia'yı, Şeybe b. Rabia'yı, Velid b. Utbe'yi, Ömeyye b. Halefi, Ukbe b. Ebi Muayt'ı sana havale ediyorum" dedi. -Yedincisini de saymış ancak hadisi rivayet eden onu ezberinde tutamamış-Abdullah İbni Mes'ûd (r.a.): "Canım elinde olan Allah'a yemin oisun ki, Rasûlüllah (s.a.v.)'in saydıklarının kuyuda, Bedir kuyusunda yere serilmiş cesetlerini gördüm" demiştir. [1254]

1223-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hz. Aişe (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Uhud Savaşı'ndan daha zor bir gün sana geldi mi?" demiş, o da: "Kavminden (Kureyşten) çok şeylerle karşılaştım, ama onlardan karşılaştığım, Akabe Biati zamanında karşılaştığımdan daha zor değildi. (Taif ıien geienterindenvMMftr Kulâl'in oğlu İbni Abdi Yâtîl'e beni barındırmasını teklif ettim, fakat isteğime cevap vermedi. Arkasından yolum üzere üzgün bir şekilde oradan ayrılıp Çlktim. (Mekke yakınlarında küçük bir dağ olan) Kamil Seâlİb mevkİSİne

kadar üzüntümden kendime gelemedim. Burada başımı kaldırdım, bir de ne göreyim, beni gölgesine almış bir bulut var. Baktım, içerisinde Cebrail vardı. Bana: "Allah, kavminin sana söylediklerini ve seni reddetmelerini işitmiştir. Onlar hakkında dilediğinde emir vermen için sana Dağların Meleği'ni göndermiştir. " diye seslendi. Arkasından, Dağların Meleği seslenip, bana selâm verdikten sonra: "Ey Muhammed, (Aiiah) istediğini yapmamı söyledi. Eğer şu iki yalçın dağı (Ebö Kubr ,s ve Kuaykân Dağiart'm) üzerlerine kapayıvermemiistersenyapıvereyim."dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Hayır, Allah'ın, onların sulbünden kendisine hiçbir şeyi ortak koşmayarak, sadece Allah'a kulluk edenkimseleri çıkarmasını umarım"buyurmuştur.

(Efendimizin, başta amcası Hz. Hamza olmak üzere ashabından değerli şahsiyetleri kaybettiği, bundan öte ölüm tehlikesi atlattığı Uhud Savaşı'ndan

daha ağırgeldiğini belirttiği olaylar, Akabe Biati öncesi kendisini koruyan amcası Ebû Talib ve en büyük destekçisi Hz. Hatice validemizin vefatından sonra destek bulmak için çıktığı Taif yolculuğu ve bu tarihlerdeki karşılaştığı sıkıntılardır. Kendisi Ölüm tehlikesinden dolayı Mekke'ye ancak Mut'im b. Adİyy'in himayesinde girebilmiştir. Bu olaylardan Önce de Kureyşüler'in boykotu vardı ki yaklaşık üç yıl sürmüştü. Bu sürede amcası ve hanımını kaybetmişti. Bu yıla da Hüzün Yılı adı verilmiştir.) [1255]

1224-) Cündüb b. Süfyân (r.a.)'dan: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in savaşların birisinde parmağı kanamıştı, bunun üzerine şu beyti söyledi: "Hel enti illâ isbaun dem iti ve fi sebilillahi mâ lagîti Allah yolunda karşılaştığın, sadece senin kanayan bir parmak olmandır.) [1256]

1225-) Esved b. Kays'tan. Kendisi, Cündüb (r.a.)'ı şöyle derken işitmiştir: "Cebrail, Rasûiüllah (s.a.v.)'e gelmekte gecikti. Bunun üzerine müşrikler: "Muhammed, terkedildi" dediler. Arkasından Yüce Allah: «Kuşluk vaktine ve karanlığı iyice bastırdığı zaman ki geceye yemin olsun kî, Rabb'in seni bırakmadı, sana darılmadı da» ayetini indirdi." [1257]

1226-) Üsâme b. Zeyd (r.a.)'dan: "Rasûiüllah (s.a.v.) Bedir Sava-şı'ndan önce üzerine fedek dokuması saçaklı kadife palan vurulmuş bir eşeğe bindi, arkasına da Üsâme b. Zeyd'i bindirdi. Haris b. Hazrec oğulları'ndaki Sa'd b. Ubâde'ye hasta ziyaretine gidiyordu. İçerisinde Abdullah b. Übey b. Selûl'ün de bulunduğu bir meclise uğradı. -Bu oiay Abdullah b. Übey'in Müslüman olmasından önce idi-Bir de baksa ki mecliste Müslümanlardan, putlara kulluk eden müşriklerden ve Yahudilerden karışık birtakım kimseler vardı. Abdullah b. Ravaha da mecliste bulunuyordu. Hayvanın kaldırdığı toz meclisi kaplayınca, Abdullah b. Übey elbisesi ile burnunu kapattı, sonra: "Üzerimize tozutmayın!.." dedi. Rasûlüüah (s.a,v.) oradakilere selâm verdi, durup aşağı indi ve kendilerini Allah'a davet etti, onlara Kur'ân okudu. Bunun üzerine Abdullah b. Übey b. Selûl: "Be adam!.. Şu biline ki eğer gerçek ise bu söylediğin şeylerden daha güzel yoktur, ama bunlarfa bizi meclisimizde rahatsız etme!,. Yerine git de sana kim gelirse ona anlat!.." dedi. Bunun üzerine Abdullah b. Ravaha: "Ey Allah'ın Rasûlü, sen ona bakma. Bizimmeciislerimize bunları yine getir. Gerçekten biz bunları

seviyor, istiyoruz." dedi. Bunun üzerine Müslümanlar, müşrikler ve Yahudiler birbirleriyle söz dalaşması yaptılar, hatta neredeyse birbirlerine atılıp saldıracaklardı, bu arada Rasûiüllah (s.a.v.) sürekli yatıştırmaya çalışıyordu. Sonunda sakin leşti ier. Arkasından Hz. Peygamber (s.a.v.) hayvanına binip hareket etti, nihayet Sa'd b. Ubâde'nin yanına girdi, Abdullah b. Übey'i kastederek: "Ey Sa'd, Ebû Hubâbe'nîn ne söylediğini duydun mu? Şöyle, şöyle söyledi Sa'd b. Ubâde: "Ey Allah'ın Rasûiü, onu bağîşla, kusuruna bakma. Sana Kitabı indirene yemin olsun ki şu belde halkı ona taç giydirip kralların sarığını sarmaya anlaştıkları bir sırada Allah, sana İndirdiği hakikati getirmiştir. Sana verdiği hakikat ile Allah bu işi geri çevirince bu durum onun boğazına durdu, hazmedemedi. Görmüş olduğun şeyleri bu nedenle yapmıştır."dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) onu bağışladı."

(Söz konusu kimselerin Müslüman olmaları görüntüde idi, içlerindeki kin ve nefret sürekli devam etmiş, yeri geldiğinde her fırsatı değerlendirmiş, münafıklıklarını sergilemişlerdir.) [1258]

1227-) Enes b. Maiik (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Abdullah b, Übey'e gitsen?" denildi. Hz. Peygamber (s.a.v.) de bir eşeğe binerek ona gitti. Müslümanlar da kendisiyle birlikte gittiler. Gittikleri yer çorak bir yerdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) onun yanına vardığında: "Benden uzak dur. Vallahi eşeğinin pis kokusu beni rahatsız etti." dedi. Bunun üzerine Ensardan bir kimse: "Allah'a yemin olsun ki, Rasûiüllah (s.a.v.)'in eşeği, senden daha hoş kokuludur" dedi. Arkasından Abdullah'ın kabilesinden bir adam Abdullah'a söylenen bu sözden doiayı öfkelendi, bunun arkasından her iki tarafın adamiarı birbirlerine karşı öfkeye kapıldılar ve hurma çubuklanyla, ayakkabılarla ve elleriyle aralarında kavga oldu. «Müminlerden iki taraf birbirleriyle kavga e-derse hemen aralarım düzeltiniz» (Hucörât: 9) âyetinin bu yüzden indiği bilgisi bize ulaştı"[1259]

1228-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûiüllah (s.a.v.): "Ebû Cehil'in ne yaptığına kim bakar? buyurdu. HemenAbdullah b. Mes'ûd koşup gitti ve onu Afrâ'nm iki oğlu tarafından yaralanmış ve yerde yığılmış olarak buldu. Sakalından tutup: "Sen Ebû Cehil değil misin?" dedi. Ebû Cehil:

"Öldürdüğünüz adamın veya kavminin öldürdüğü adamın üstünde (daha üstün bir kimse) var mıdır?" dedi." [1260]

1229-) Câbir b. Abduilah (r.a): "Rasûlüliah (s.a.v.): "Kim, Ka'b b. Eşrefe haddini bildirir? Çünkü o, Allah ve Rasûfânü incitip eziyet vermiştir." buyurdu. Muhammed b. Mesîeme hemen kalkıp: "Ey Allah'ın Rasûlü, onu benim öldürmemi ister misin?" dedi O da: 'Tamam" dedi. Muhammed b. Mesleme: "Bazı şeyler söylemem için bana izin ver" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): 'Tamam söyle" buyurdu. Neticede Muhammed b. Mesleme, Ka'b b. Eşrefin yanına geldi ve: "Şu adam bizden zekât vermemizi istedi, gerçekten bizi yorup bitirdi. Bu yüzden ben senden borç istemeye geidim" dedi. Ka'b: "Evet öyle, Allah'a yemin oisun ki ondan daha çok usanırsın" dedi. Muhammed b. Mesfeme: "Bir kere ona uyduk, durumu ne oiur sonuna bakana değin artık kendisini bırakmayı düşünmüyoruz. Bize bir iki yük yiyecek vermeni istedik" dedi, o da; "Oiur ama bana rehin bırakmanız lazım" dedi. Oniar: "Rehin ne istiyorsun?" dediler. Ka'b: "Kadınlarınızı bana rehin bırakın" dedi. Onlar: "Sen, Arapların en yakışıklısı iken kadınlarımızı nasıl sana rehin bırakabiliriz" dediler. Ka'b: "O zaman oğullarınızı bana rehin bırakın" dedi. Oniar: "Birileri: "Bir iki yüke rehin bırakıldı" diye evlatlarımızı dillerine dolarlar bu da bize ar oiur ama silahlarımızı sana rehin bırakalım" dediler. Arkasından Ka'b tekrar gelmeleri için onlara zaman belirledi. Muhammed b. Mesleme, Ka'b'ın süt kardeşi Ebû Naile ife birlikte geceleyin geldiler. Ka'b onları kaleye çağırmıştı, (geldiklerinde) yanlarına indi. Kans/: "Bu saatte nereye gidiyorsun?" dedi: "Bu gelenler Muhammed b, Mesleme ile kardeşim Ebû Naile'dir" dedi. Kansı: "Ben bir ses duyuyorum... Sanki ondan kan damlıyor..." dedi, O da: "Bu geienler Muhammed b. Mesleme kardeşim ile süt kardeşim Ebû Naile'dir. Hem soylu bir kimse geceleyin kılıç darbesine bile çağrılsa buna icabet eder." dedi. Muhammed b. Mesleme kendisiyle birlikte iki kişiyi de içeri koydu. Bir rivayete göre bunlar Ebû Abs b. Cübeyr, Haris b. Evs ve Abbâd b. Bişr"dir. Muhammed b. Meslemearkadaşlarına: "Yanımıza geldiğinde ben saçının ne güzel koktuğunu söyler ve kokianm bu sırada onu yakaladığımı gördüğünüzde hemen atılıp vurun!" dedi. Diğer bir rivayette ise: "Sonra size de başını koklatmm." demiştir. Ka'b kılıcını kuşanmış etrafına güzel kokular saçarak indi. Muhammed b. Mesleme: "Bugünkü kadar böyle güzei bir koku

görmedim" dedi. Ka'b: "Arabın en güzei kokulu ve en mükemmel kadınian benim yanımdadır." dedi. Muhammed b. Mesleme: "Başını bir koklamama izin verir misin?" dedi. O da: 'Tabi" dedi. Başını kokladı sonra da arkadaşlarına koklattı, arkasından: "Bir daha koklamama izin verir misin?" dedi. O da: 'Tabi" dedi. Muhammed b. Mesieme, Ka'b'ı yakalayınca: "Haydi saldırın!" dedi, hemen öldürdüler sonra da Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelipdurumu bildirdiler."

(Ka'b'ın babası Eşref, Tay kabilelesinden idi, annesi ise Yahudi Nadiroğullan kabilelesinden olup bir sonraki hadiste anlatılan Ebû Râfi' Sellâm b. Ebi'l-Hukayk'ın kızıdır. Ka'b b. Eşref şair, servet sahibi bir kimse İdi. Söylediği şiirlerle o günün kamuoyunu Hz. Peygamber (s.a.v.)'in aleyhine çevirmek için büyük çaba göstermiştir. Bedir Savaşı'ndaki İslâm zaferini bir türlü hazmedememiş ve Mekke'ye giderek müşriklerle yas tutmuş, katledilen müşrik liderler için şiirler söyleyerek müşrikleri Hz. Peygamber (s.a.v,)'e karşı kışkırtmıştır. Tabiîn döneminden sonra gelen ünlü müfes-sir Mukâtil b. Süleyman: «...Kâfirlere gelince, onların dostları Tâğût'tur...» (Bakara: 257} ayetindeki, şeytani güç diye niteleyebileceğimiz Tâğût'tun, Ka'b b. Eşref olduğunu söylemiştir. (Zâdü'i-Mesîr, îbnu'i-cevzî, i. 268) İbni Abbâs (r.a.), Dahhâk ve Mücâhid, Nisa: 51. ayetteki Tâğût'un da Ka'b b. Eşref olduğunu söylemişlerdir. (TefefruVTaberî, iv. 135-136, zâdü'i-Mesîr, ibnij'Kevzî, ii. 139) O dönemde kamuoyunu yönlendiren en yaygın vasıta olan şiirle Müslümanlara sataştığı gibi Müslüman kadınian da diline dolamıştır. Bu çirkin yayına Peygamber şairi Hassan b. Sabit (r.a.) söylediği şiirlerle cevap vererek Ka'b'ın Medine'yi terk etmesine neden olmuştur. Bedir sava-şı'ndan sonra Mekke'ye giderek Kureyşin intikam duygularını tahrik eden Ka'b b. Eşref ve onu Mekke'de evlerinde misafir edenler hakkında Hassan b. Sabit (r.a.) şiirler söyleyerek bunları hicvetmiştir. Onun bu şiirleri o kadar etkili oldu ki, artık kimse bu adamı evinde misafir kabul etmeye cesaret edemedi.

Hz. Peygamber (s.a.v.) haksız yere Müslümanlara saidıran, acımasızca olmadık iftiralarla Müslümanları küçük düşüren, o dönemin yayın organı sayabüeceğmiz diğer şairleri de uyarmış yaptıkları iftira kampanyasına son vermezlerse ortadan kaldırılmalarını emretmiştir. Esma bintü Mervan, Ebû Afek, Ebû Uzze bunlardandır. Ebû Uzze şiirleriyle Kinâneoğuilan'nın Kureyş'e yardıma koşmalarına neden olmuştur. Bu konuda daha geniş bilgi

edinmek için "Sahîh-i Buharı Muhtasarı Tecrîd-i Sarih" isimli çalışmamızdaki 1613. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.

Aynca aynı yerde Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma'nın, şair ve şiirlerin basın işlevini gördüğünü anlattığı "Hz. Peygamber (s.a.v.) Devrinde Basın" isimli makalesine de bakınız) [1261]

1230-) Enes (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) Hayber Gazası'na çıktı. Sabah namazını ortalık karanlık iken Hayber yakınlarında kıldık. Ardından Hz. Peygamber (s.a.v.) bineğine bindi. Ebû Talha da bindi ben de Ebû Talha'nın terkisinde idim. Hz. Peygamber (s.a.v.) Hayber sokağı içerisinde ilerledi. Dizim Hz. Peygamber (s.a.v.)'in uyluğuna dokunuyordu, (kalabalık ve sürtünme) izan sıyrıldı ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'in uyluğunun beyazlığını görüyordum. Şehre girdiğinde üç defa: "Allahü Ekber, Hayber şehri harap oldu! Biz bir kavmin yurduna indiğimizde uyarılmış olanların sabahı ne kötü olur." buyurdu, (bu ifade sâffât: 177. ayetinden alıntıdır.) Halk işlerinin başına çıktığında: "Eyvah! Muhammedi" dediler. Hayber şehrini kuvvet kullanarak ele geçirdik."

Diğer bir rivayet şöyledir "Hayber Gazası'nda ben de Ebû Talha'nın terkisinde idim, ayağım Rasûlüllah (s.a.v.)'in ayağına dokunuyordu. Hayberlilerin üzerine Güneş doğduğunda varmıştık, hayvanlarını araziye çıkarmış kendileri de zembil, kazma ve kürekleriyle çıkmışlardı: "Eyvah! Muhammedi Ordu!" dediler. Rasûlüllah (s.a.v.): "Hayber şehri harap oldu! Biz bir kavmin yurduna indiğimizde uyarılmış fanların Sabahı ne kötü olur. "buyurdu. (Bu ifade Sâffât: 177. ayetinden alıntıdır.)" buyurdu. Yüce Allah, onları hezimete uğrattı." şeklindedir. [1262]

1231-) Seleme b. Ekvâ (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte Hayber'e çıkmıştık, bir gece yürüdük. Ordudan birisi Âmir b. Ekvâ (r.a.)'a: "Ey Âmir ezgi şiirlerinden bize bir şeyler dinletmez misin?" dedi. Âmir şair bir kimse idi ve deve sürerken söylenen şiirleri de söylerdi. Bu şiirlerinden söyleyip ordunun develerini sürmek için indi:

"Allah'ım sen yol göstermeseydin doğru yolu bulamazdık,ne sadaka verir ne de namaz kılardık.Canımız sana feda olsun bizi geriye bıraktığın sürece

bağışla,düşmanla karşılaştığımızda ayaklarımızı sabit kıl üzerimize sükunet (sekîne) gönder.

Haksızlığa çağrıldığımızda karşı çıkarız. Nidalarıyla bize karşı yardım istediler." diyordu. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bu sürücü kimdir?"buyurdu. Oradakiler: "Âmir b. Ekvâ" dediler. Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah ona merhamet etsin "buyurdu.

Ordudan birisi: "Ey Allah'ın Peygamberi (artık bu dua ne onun şemd olması) ketî (şehid olup cennete girecek, bıraksaydın aramızda kalsaydı da) ondan biraz daha İstifade etseydik." dedi. Sonunda Hayber'e geldik ve kuşatmayı başlattık, neticede büyük bir açlıkla karşılaştık, arkasından Allah bize Hayber'de zafer nasip etti. Zafer kazandığımız günün akşamı halk pek çok ateş yaktı, Rasûlüllah (s.a.v.): "Bu ateşler de nedir? filiye yakıyorsunuz?" buyurdu: "Et pişirmek için" dediler: "Hangi et?" buyurdu: "Evcil eşek eti" dediler. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Etleri dökün, kaplan da kırın" buyurdu. Bir kimse: "Ey Allah'ın Rasûlü tencereleri boşaltsak da yıkasak (kır-masakjoîmaz mı?" dedi: "Öyle de yapabilirsiniz."buyurdu. Âmir'in kılıcı kısa idi, muhasarada ordu savaş düzeni aldığında bu kılıçla Yahudinin bacağına vurmak için uzandı ama kılıcın keskin tarafı kendisine döndü, Amir-'in diz kapağına isabet etti ve bu sebeple vefat etti. Ordu döndüğünde Rasûlüllah (s.a.v.) beni gördü, ellerimden tuttu: "Neyin var?"öeö\, kendisine: "Annem babam sana feda olsun Âmir'in {kendi hamlesiyle yaralanıp) amelinin boşa gittiğini iddia edip söylediler ne dersin?" dedim. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bunu söyleyen doğru söylememiştir, -iki parmağını birleştirip-şüphesiz onun iki sevabı vardır. O, Cahid'dir (=gayretli çalışkan) ve Mücahiddir (Allah yolunda çarpışandın) Bu hal üzere yürüyen bunun gibi bir Arap çok azdır, "buyurdu."

(Âmir b. Ekvâ (r.a.), Seleme b. Ekvâ (r.a.)'ın amcasıdır. Seleme (r.a.)'ın babası Amr, dedesi Ekvâ'dır. Kendisi Seleme b. Ekvâ olarak tanınmıştır.) [1263]

1232-) el-Berâ b. Âzib (r.a.) anlatır: "Hendek Savaşı'nda Rasûlüllah (s.a.v.)'i toprak kamının beyazlığını kapatmış halde toprak taşırken gördüm: "Allah'ım, Sen yol göstermeseydin biz doğru yolu bulamaz sadaka veremez, namaz kılamazdık. Sen bize huzur ve sükûneti (sekmeyi) indir, kâfirlerle karşılaştığımızda ayaklarımızı sağlam kıl, bu adamlar bize saldırmışlardır.

Bizi dinimizde fitneye düşürmek istediklerinde onlara karşı çıktık, "diyordu. [1264]

1233-) Sehl b. Sa'd (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hendek kazıp o-muzlarımızda toprak taşırken, Rasûlüllah (s.a.v,), yanımıza geldi ve:"Allah 'im, kalıcı hayat âhiret hayatıdır. Sen Muhacir ve Ensar'ı bağışla "buyurdu." [1265]

1234-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Rasûlülfah (s.a.v.) Hendek Savaşı'nda hendek kazıldığında hendeklere gitmişti. Baktı İd soğuk bir sabah vakti Muhacir ve Ensar hendek kazıyorlar. Kendilerinin işlerini görecek köleleri de yoktu. Üzerlerindeki yorgunluk ve açlfğı görünce: "Allah'ım, kalıcı hayat âhiret hayatıdır. Sen Muhacir ve Ensar'ı bağışla" buyurdu. Onlar da şu beyitle karşılık vererek: "Bizler ki Muhammed'e hayatta kaldığımız sürece ebediyete kadar biat edenleriz." dediler. [1266]

1235-) Yine kendisinden gelen diğer bir rivayette ise: "Muhacir ve Ensar Medine'nin etrafına hendek kazmaya başladı. Omuzlarında toprak taşıyor ve: "Bizler ki Muhammed'e hayatta kaldığımız sürece ebediyete kadar İslâm üzere kalmaya biat edenjeriz." diyorlardı."

Hz. Peygamber (s.a.v.) de onlara: "Allah'ım, şu bir gerçektir ki âhiret haynndan başka hayır yoktur. Ensar ve Muhacir hakkında bereket ve hayır ver. "diyerek, onlara karşılık veriyordu." demiştir. [1267]

1236-) Seleme b. Ekvâ (r.a.): "Sabah ezanı okunmadan önce yola gkmıştım. Rasûlülfah (s.a.v.)'in sağım develeri Zâtu'l-Garad bölgesinde yayılıyordu Abdurrahman b. Avfın hizmetçisi karşıma çıktı ve: "Rasûlüilah (s.a.v.)'in sağım develeri kagnldı" dedi: "Kim kagrdı?" dedim: "Gatafan kabilesinden" dedi, bende üç defa: "Baskın var! Baskın var!" diye haykıra-rak Medine'ye sesimi duyurdum sonra da önüm sıra koştum. Nihayet onla-n yakaladım, su içmeye koyulmuşlardı. Hemen ok atmaya başladım. Ok atarken de: "Ben, Ekvâ oğluyum, bugün haram süt emmişlerin ölüm günüdür" diyerek ezgi söylüyordum sonunda develeri ellerinden kurtardım otuz tane elbise (bürde) ele geçirdim. Bu sırada Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte halk geldi: "Ey

Allah'ın Peygamberi, bu adamlar susuzdur su içmelerine fırsat vermedim. Hemen üzerlerine adam gönder" dedim. O da: "Ey Ekvâ oğlu, (istediğim) elde ettin bu nedenle bırak onian" buyurdu sonra Rasûlüilah (s.a.v.) beni deve üzerinde terkisine aldı döndük ve Medine'ye girdik" demiştir. [1268]

1237-) Enes (r.a.) anlatır: "Uhud Savaşı'nda halk Hz. Peygamber (s.a.v.)'i bırakıp geri kaçarken Ebû Talha ise Hz. Peygamber (s.a.v.)'in önünde meşin kalkanı ile onu koruyordu. Ebû Talha yayının kirişi sert, usta bir atıcı idi. O gün iki veya üç yay kırmıştı. Sadağı ok dolu olarak yanından geçenlere (H2. peygamber): "Okları Ebû Talha'ya boşalt" derdi. Bir keresinde Hz. Peygamber (s.a.v.) kalabalığa bakmak için ayağa kalktı, Ebû Talha: "Ey Allah'ın Peygamberi, anam babam sana feda olsun, ayağa kalkma, kalabalıktan gelen bir ok size isabet edebilir. Bu yüzden benim göğsüm sizin göğsünüzün önünde siper durmaktadır." diyordu. Ebû Bekir'in kızı AİŞe ile Ümmü Süleym'i de görmüştüm, paçalannı sıvamışlar dizle-rindeki hal hal takma yerlerini görüyordum, omuzlarında su kovalannı koşturup mücahidlerin ağızlanna boşaltıyor, arkasından dönüp tekrar dolduruyor, hemen getirip mücahidlerin ağızlanna boşaltıyorlardı. Ebû Talha'nın elinden iki veya üç defa kılıç yere düşmüştü." [1269]

1238-) Ebû İshâk'tan. Abdullah b. Yezid (r.a.), yanında Berâ b Âzib (r.a.) ve Zeyd b. Erkam (r.a.) ile birlikte yağmur duasına çıkmış. Onların arasında minber üzerinde değil de ayakta istiğfar getirmiş sonra iki rekat namaz kıldırmış, namazda kıraat açıktan okumuştur. Bu namazda ezan ve kamet getirilmemiştir. [1270]

1239-) Zeyd b. Erkâm (r.a.)'a: "Hz. Peygamber (s.a.v.) kaç gazve yapmıştır?" denildi: "On dokuz" dedi: "Sen, kendisiyle kaç gazvede bulundun?" denildi: "On yedi" dedi (ravi): "Hangisi ilk gazvedir?" dedim: "Uşeyr veya Uşeyra gazvesi" dedi. [1271]

1240-) Büreyde b. Husayb (r.a.): "Rasûlüilah (s.a.v.), on dokuz gazve yaptı bunlardan sekizinde çarpıştı." demiştir. [1272]

1241-) Seleme b. Ekvâ (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte yedi gazvede bulundum. Bir keresinde başımızda Ebû Bekir diğerinde ise Üsâme b. Zeyd komutan idi" demiştir. [1273]

1242-) Ebû Mûsâ el-Eşa'rî (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte gazveye çıkmıştık (bizim gruptakiler) altı kişi İdik. Bir devemiz vardı ve nöbetleşe biniyorduk bu yüzden yürümekten ayaklarımız delindi. Benim ayaklarım delindi tırnaklarım döküldü. Bu seferde ayaklarımıza bez parçaları doluyorduk. Ayaklarımıza bez parçaları doladığımızdan dolayı bu gazveye Zâtu'r-Rİka'(=yamalıklar, sargılar) gazvesi adı verildi" demiştir. [1274]

33-) Yönetim ve Yöneticilik Bölümü

(Kitâbu'l-İmâra)

1243-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan Hz. Peygamber (s.a.v.): "İnsanlar şu idare konusunda Kureyş'e uyarlar. Müslümanları Müslü-mantarına, kâfirleri de kâfirlerine uyar. İnsanlar maden kaynaklan gibidir. Cahiliye döneminde iyi kimseleri dini iyice öğrendiklerinde-İslâm'da da iyi kimseleridir. İnsanların iyilerinden bir kısmını şu idare konusunda içine düşene kadar en isteksiz olanlar *içine düşseier bile en isteksiz o*anlar olarak görürsünüz, "buyurmuştur. [1275]

1244-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Şu idare işi kendilerinden iki kişi kaldığı sürece Kureyş'te devam eder."buyurmuştur. [1276]

1245-) Câbir b. Semura (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.Yi: "On iki emir (idareci) olacak."diye buyururken işittim. Yine kendisi bir sözsöyledi ama duyamadım bunu da babam: "Bunların hepsi de Kureyş'tendir." diye söyledi." demiştir. [1277]

1246-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Ömer'e: "Yerine halife tayin etmez misin?" denildi, o da: "Eğer halife tayin edersem benden daha hayırlı bir kimse olan Ebû Bekir de halife tayin etmişti. Eğer tayin etmezsem benden daha hayırlı bir kimse olan Rasulüllah (s.a.v.) de tayin etmemişti." dedi." demiştir. [1278]

1247-) Abdurrahman b. Semura (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) bana: "Ey Abdurrahman b. Semura, idareciliği isteme. Şunu bil ki bunu istemen neticesinde sana verilirse bununla baş başa bırakılırsın. Eğer istemeden sana verilirse bu konuda yardım görürsün, "buyurdu." demiştir. [1279]

1248-) Ebû Musa el-Eşari (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Amca oğllanmdan iki kimse İle Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanına girdim. Bu ikisinden birisi: "Ey Allah'ın Rasûlü, Yüce Allah'ın seni yetkili kıldığı yerlerden birisine beni yönetici gönder" dedi. Diğeri de benzer şeyler söyledi. Hz. Peygamber (s.a.v.) de: "Allah'a yemin olsun ki biz bu işe, ne onu isteyenine de buna hırsı olanları görevli atarız" buyurdu." [1280]

1249-) Ebû Mûsâ el-Eş'arî (r.a.): "Kavmim Eş'arîlerden iki kimse ile Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelmiştim. (Bu kimseler görev istedüer.) Ben de: "Onların görev isteyeceklerini bilmiyordum." dedim. Bunun üzerine Hz. Peygamber: "Görevlendirmemize talip oianfan asla görevli tayin etmeyiz, "buyurdu." demiştir. [1281]

1250-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v,), şöyle buyurmuştur: "Dikkat ediniz, her biriniz çobandır ve her biriniz i-da resi altındakiler den sorumludur, İnsanlar üzerindeki İdareci, çobandır ve idaresi alttndakilerden sorumludur. Erkek, ailesinde çobandır ve idaresi altmdakilerden sorumludur. Kadın, kocasının evinde çobandır ve idaresi altmdakilerden sorumludur. Uşak, efendisinin malında çobandır ve idaresi altmdakilerden sorumludur. Hulasa herbiriniz birer çobandır ve idaresi altındakinden sorumludur. [1282]

1251) Mâ'kıl b. Yesâr (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Allah, herhangi bir kulun idaresi altına bir halk verir, o da bu halkı nasihatia samimiyetle kuşatmaz ise bu kimse cennetin kokusunu bulamaz.'"diye buyururken işittim." demiştir. [1283]

1252-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) aramızda kalkıp konuşma yaptı, toplum malına ihaneti haksızlık yapmayı dile getirdi ve bunun çok büyük günah olduğuna işaret etti, şöyle buyuruyordu: "Kıyamet günü sizden biriniz, boynunda meieyen bir koyunla (veya) boynunda kişneyen bir atla gelerek: "Ey Allah 'm

Rasûlü, bana yardım et" diye, karşıma çıkmasın, ben ona: "Sana gerekeni tebliğ ettim, artık senin için şimdi bir şey yapamam" derim. Yine boynunda böğüren bir deve ile gelerek: "Ey Allah'ın Rasûlü, bana yardım et" diye karşıma çıkmasın, ben ona: "Sana gerekeni tebliğ ettim, artık senin için şimdi bîr şey yapamam" derim. Yine boynunda altın ve gümüş gibi bir şeylerfe gelerek: "Ey Allah'ın Rasûlü, bana yardım et" diye karşıma çıkmasın, ben ona: "Sana gerekeni tebliğ ettim, artık senin için şimdi bir şey yapamam" derim. Yine boynunda dalgalanan bir kumaşla gelerek: "Ey Allah'ın Rasûlü, bana yardım et" diye karşıma çıkmasın, ben ona: "Sana gerekeni tebliğ ettim, artık senin için bir şey yapamam." derim."

(Hadiste geçen ve "toplum malına ihanet etme haksızlık yapma " diye çeviri yaptığımız "Gulûl" kelimesi aslında, ihanet etmek, haksızlık yapmak gibi anlamlara gelir. Sözlük anlamının dışında geniş bir mana ifade eden bu kelime genel olarak, diğer gazilere dağıtılmadan önce ganimet malından gizlice çalma eylemi için kullanılmaktadır. Bununla birlikte toplum malını zimmete geçirme, bunu başkalarına haksız yere verme anlamlarını da ifade eder. Bu bakımdan ğufül, sadece ganimet malında değil topluma ait her hususta haksız davranmayı içine alır.) [1284]

1253-) Ebû Humeyd es-Sâidî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) Esd kabilesinden Lütbiyye oğlu denilen bir kimseyi Süieymoğulları'nın zekâtını toplamaya görevlendirdi. Zekâtları toplayıp geldiğinde: "Şu, sizin malınız, şu da bana hediyedir." dedi. Rasûlüllah (s.a.v.), minbere çıktı, Allah'a hamdü sena ettikten sonra şöyle buyurdu: "Görevli gönderdiğim kimseye ne oluyor ki: "Şu, sizin malınız, şu da bana hediyedir. " diyor. Eğer, babasının veya

annesinin evinde oturmuş iken de bir baksaydı, ona yine hediye gelir miydi gelmez miydi? Asla! Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin olsun ki, sizden kim böyle bir şey elde ederse kıyamet günü kesinlikle onu boynunda yüklenmiş böğüren bir deve veya böğüren bir inek veya meieyen bir koyun olarak getirir" Sonra koltuklarının beyazlığı görünecek kadar ellerini kaldırdı ve iki defa: "Allah'ım tebliği ettim mi?" buyurdu.

Diğer bir rivayette ise Rasûlüllah (s.a.v.), o kimseye: "Eğer doğru isen söyle, anne ve babasının evinde oturmuş iken de sana hediye gelir miydi"buyurdu, şeklindedir. [1285]

1254-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim, bana boyun eğerse Allah 'a boyun eğmiştir. Kim bana karşı gelirse Allah'a karşı gelmiştir. Kim yöneticiye (emire) boyun e-ğerse bana boyun eğmiştir. Kim yöneticiye (emire) karşı gelirse bana karşı gelmiştir."'buyurmuştur. [1286]

1255-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah'ın kurallarına ters düşme (masiyet) emredilmedikçe hoşuna gitse de gitmese de Müslüman bir kimsenin (yöneticinin) sözü dinlenip emrine uyulması gerekir. Eğer Allah'ın kurallarına ters düşme (masiyet) emredîHrse sözünü dinleyip emrine uymak yoktur." buyurmuştur. [1287]

1256-) Hz. Ali (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) bir seriyye göndermiş ve başlarına da Ensardan bir kimseyi komutan tayin etmişti. Kendilerine, komutanın sözünü dinleyip itaat etmelerini emretti. Bir ara, bir hususta komutanı kızdırdılar. 0 da: "Odun toplayın" dedi. Onlar odunu topladılar, arkasından: "Ateş yakın" dedi. Ateşi yaktılar: "Hz. Peygamber (s.a.v.) benim sözümü dinleyip bana itaat etmenizi emretmemiş miydi?" dedi. Onlar: "Evet" dediler: "Ateşin içine girin" dedi. Birbirlerine baktılar ve: "Biz ateşten, zaten Hz. Peygamber (s.a.v.)'e kaçtık" dediler. Onlar bu halde iken komutanın öfkesi dindi, ateş de sönüverdi. Medine'ye döndüklerinde bu durumu Hz. Peygamber (s.a.v.)'e bildirdiler. 0 da: "Eğer ateşe girselerdi içinden çıkamazlardı. İtaat dinin güzel gördüğü konularda (marufta) " demiştir. [1288]

1257-) Ubâde b. Sâmit (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'e, memnun iken de, memnun değil iken de, dinleyip itaat edeceğimize idare ile kavga etmeyeceğimize, nerede olursa olsun hakikati söyleyeceğimize veyaYönetim ve Yöneticilik Bölümüuygulayacağımıza, Allah yolunda kınayanın kınamasından korkmayacağımıza dair biat ettik." Demiştir[1289]

1258-) Cünâde b. Ebû Ümeyye, şöyle demiştir: "Ubâde b. Sâmit {r.a.)'ın yanına girmiştik, kendisi hasta idi. Kendisine: "Allah, sana iyilikler versin. Rasûlüllah (s.a.v.)'den işitmiş olduğun hadislerden bize anlatsan da Allah, bunlarla bizi faydalandırsa" dedik. Şöyle dedi: "Rasûlüllah (s.a.v.), bizi çağırdı, biz kendisine biat ettik. Bizden aldığı sözler içerisinde şunlar da vardı "Biz memnun iken de, memnun değil iken de, sıkıntıda iken de, rahatlıkta iken de, bize karşı tercihler yapılırken de dinleyip itaat edeceğimize biat edip idare ile kavga etmeyeceğiz." (Bunun üzerine) "Ancak açık bir şekilde küfrünü götür ve Allah katında bu konuda bir deliliniz olursa bu durum hariçtir, "buyurdu"[1290]

1259-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "İsrailo ğulları'nı Peygamberler yönetiyordu. Her Peygamber öldüğünde yerine yeni bir Peygamber getirdi. Ancak şu biline ki benden sonra Peygamber yoktur ama halifeler olacak ve çok olacaklar, "buyurdu. Oradakiler: "Bize ne emredersiniz?" dediler: "Birinciye biat ediniz, ondan sonra yine birinciye biat ediniz. Onlara gereken haklarını da veriniz. Çünkü Allah, onlardan idaresi altındakiler'! soracaktın "buyurdu. [1291]

1260-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Biline ki, benden sonra bir takım kayırmalar ve iyi görmeyeceğiniz/kabul etmeyeceğiniz işler olacaktır." buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Rasûlü, bizden her kim bu duruma ulaşırsa ne emredersin?" dediler: "Üzerinizdeki hakkı yerine getirirsiniz, lehinize o-fanın/ da (almanız gerekeni de) Allah 'tan istersiniz" buyurdu. [1292]

1261-) Üseyd b. Hudayr (r.a.)'dan. Ensar'dan bir kimse: "Ey Allah'ın Rasûlü, falancayı görevli olarak atadığın gibi beni de görevli ata-san?" dedi. Rasûlüliah: "Benden sonra sizler, ileride başkalarınınsizlere tercih edilip

kayrıidığı birtakım uygulamalarla karşılaşacaksınız. Bunun için ttavz-ı Kevser'de benim/e buluşana de-ğin sabredin, "buyurmuştur. [1293]

1262-) Huzeyfe b. el-Yemân (r.a.) anlatır: "İnsanlar Rasûlüllah (s.a.v.)'e iyilikleri sorar ben de, bana ulaşır endişesiyle kötülükleri sorardım. Bir defasında: "Ey Allah'ın Rasûlü, biz cehalet ve kötülük üzere idik, ama Allah bize iyilik getirdi. Acaba bu iyilikten sonra bir kötülük var mıdır?"'dedim: "Evet" 6eö\: "Bu kötülükten sonra iyilik var mıdır?" dedim: "Evet, ama içerisinde bulanıklık vardır" buyurdu; "Bulanfklıiiğı nedir?" dedim: "Benim yolumun dışında bir yo/ tutan bir topluluktur. Sen onların bir kısmını tanıyıp kabul eder, bir kısmını da reddedeısin" buyurdu: "Bu iyilikten sonra bir kötülük var mıdır?" dedim: "Evet, cehennem kapılarının davetçileri vardır ki kim onların davetine icabet ederse onu cehenneme atarlar"'buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, onların özelliklerini bize anlatsan" dedim: "Onlar bizim tenimizdendirler, bizim dilimizi konuşurlar (görünüşte biz gibidirler ama İçten bizden değinirler)" buyurdu:

"Bu işler bana ulaşırsa ne emredersiniz?" dedim: "Müslümanların cemaatine ve imamına uyarsın"buyurdu: "Eğer Müslümanların ne cemaati ne de imamı varsa?" dedim: "Sen bu hal üzere iken ölüm sana gelene değin (yalnızlıktan) ağaç kökünü kemirecek duruma gelsen bile, bu fırkaların tümünden uzak dur!"'buyurdu. [1294]

1263-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim emirinden idarecisinden bir şeyi beğenmezse sabretsin. Şu biline kikim idareciden bir karış dışarı çıkarsa cahiliyye ölümü üzere ölmüş olur. "buyurmuştur.

Yine kendisinden gelen bîr başka rivayette ise: "Kim emirinden idarecisinden hoşlanmayacağı bir şey görürse sabretsin. Şu bilineki kim cemaatten birliktelikten bir karış aynlırsa cahiliyye ölümünden başka bir şekilde ölmez, "buyurmuştur.

(îtaat konusu çok hassas bir konudur. Bu konudaki emirler, fitneye sebebiyet vermemek için idareciye kesin itaati emreder. Ancak dikkat edilecek bir diğer husus vardır bu da İdarecilerin Müslümanlardan olması, halkı Allah'ın Kitabıyla yönetmesi ve Allah'a İsyanı emretmemesidir. Allah: «Ey iman edenler, Allah'a itaat ediniz, Rasul'e ve sizden olan emir

sahiplerine itaat ediniz.» (Nisa: 59) buyurmaktadır. Efendimiz (a.s.) veda hutbesinde: "Sizi, Allah'ın Kitabı ile yöneten bir köle idareye getirilse, onu dinleyip itaat ediniz." buyurmuştur. (Müslim, îmâra: 36, Neseî, Beyat, ifanı Mâce, Cihâdr 39) "Sevse de sevmese de Müslüman bir kimsenin dinleyip itaat etmesi gerekir ancak isyan emredilmesi dışında; eğer isyan emredilhse dinleyip İtaat etmek yoktur." (Müslim, İmâra: 33, Tirmizi, Ghâd: 29, İbni Mâce, Cihâd: 40,Buhân, Ahkâm: 4) "Allah Teâla 'ya isyan konusunda itaat yoktur, İtaat dinin güzelgördüğü konularda (marufta) Olur.'"(Buhaıi, Ahkâm: 4, Müslim, İmâra: 33) [1295]

1264-) Câbir (r.a.): "Rasûlüîîlah (s.a.v.) Hudeybiye günlerinde bize: "Sizler yeryüzü halkının en hayırlısısınız" buyurdu. O gün biz bin dört yüz kişi idik. Eğer bugün gözlerim görebilseydi altında biat edilen ağacın bulunduğu yeri size gösterirdim" demiştir. [1296]

1265-) Said b. Müseyyeb'den. Şöyle demiştir: "Babam, Hudeybiye'de ağaç altında Rasûlüllah (s.a.v.)'e biat edenlerdendir. Kendisi: "Ertesi yıl yine hacca gittik ama ağaç bize kapalı kaldı (göremedik, bulamadık.) Eğer size belli olmuş olsaydı, o zaman siz en iyi bilensiniz" dedi"[1297]

1266-) Seleme b. Ekvâ (r.a.)'tn azatlısı Yezid b. Ebû Ubeyd'den. Şöyle demiştir: "Seleme'ye: "Hudeybiye gününde Rasûlüllah (s.a.v.)'e ne üzere biat ettiniz" dedim: "Ölmek üzere." dedi. [1298]

1267-) Abdullah b. Zeyd (r.a,)'dan: "Harre olayları meydana geldiğinde kendisine birisi gelmiş ve: "Abdullah b. Hanzala halktan ölmek üzere biat alıyor" demiş, o da: "Bu şekilde Rasûlüüah (s.a.v.)'den sonra hiç kimseye biat etmem." demiştir.

(Abdullah b. Hanzala (r.a.), Uhud Savaşı'nda şehid olup cenazesini Melekierin yıkadığı Hanzala (r.a.)'ın oğludur. Medine halkı arasında büyük bir saygınlığı olan bu sahabî, Emevî Kralı Yezid'İn şarap içtiğini, namaz kılmadığını tespit etmiş ve kendisine biat etmemiş, bu nedenle Medine halkı Yezid'e biat etmeyerek, Abdullah b. Hanzala (r.a.)'a biat etmiştir. Bunun üzerine Yezid Medine'ye Müsüm b. Ukbe .komutasında bir ordu göndermiştir. Medine kuşatma altına alınmış, tarihte "Harre olayı" diye bilinen üzücü hadise meydana gelmiştir. Abdullah b. Hanzala (r.a.) kahramanca savaşarak şehid olmuştur, (h. 63) Bu savaşta pek çok sahabe ve tâbi katledilmiş, Mescidi Nebî'de üç gün cemaatle namaz kılmama mıştır. Şehir ele geçirildikten sonra içlerinde beş yüz Rum askerlerinin de bulunduğu bildirilen Yezid ordusuna üç günşehri yağma lamalarına izin verilmiş, can ve mallara saldın olduğu gibi ırza geçmeler vuku bulmuş, bu tecavüzlerden sonra doğan çocuklara "Harre çocukları" denilmiştir. Beyhakfnin verdiği bilgiye göre 300 sahabi, 700 hafız katledilmiştir, (dia Abdullah b.Hanzala maddesi, Harre Savaşı maddesi,) [1299]

1268-) Seleme b. Ekva1 (r.a.), Haccac'm yanına girdi, Haccac ona: "Ey Ekva1 oğlu, geri mi döndün, çöle mi yerleştin?" dedi, o da: "Geri

dönmedim, ancak Rasûlüllah (s.a.v.) bana çölde yaşamam için izin vermiştir." dedi.

(Seleme b. Ekva1 (r.a.), gözü kara bir şahabıdır. 1236. hadislerde kendisinin cesaretini görmüştük. Söz konusu konuşmanın yapıldığı sıralarda bu, peygamber aslanı yaşlanmıştı. Zalim Haccac kendisine "Geri mi döndün" sorusuyla dinden dönmeyi kasdetmiştir. Bu zalim, idaresi sırasında yüz binlere varan cana kfymışör. Hz. Peygamber (s.a.v.)'ln ashabının da açığını araşbnr fırsatını bulduğunda üzerlerine yürür, hatta Abdullah b. Ömer (r,a.)'a yaptığı gibi komplo kurup suikast bile düzenlerdi. Haccac, hicret edenlerin bir daha Medine'den aynlmamak üzere hicret ettiklerinden ve Medine'den aynlanlann dinden dönmüş sayılacağından hareketle Medine'ye hicret edip sonraları Medine dışına yerleşen Seleme b. Ekva' (r.a.)'ın açığını aramak ve güya dinden dönüp dönmediğini araştırmak İçin bu sorusunu sormuştur. Aslında Seleme b. Ekva' (r.a.), Hz. Osman (r.a.)'m şehid edilmesinden sonra Medine'den ayrılıp çölde küçük bir yerleşim birimi olan er-Rabeze'ye yerleşmişti. (Buhârî, Fttten: 14) Onun bu davranışı bir bakıma mevcut İdareden hoşlanmadığını gösterir. Medine'ye hicret ettikten sonra izinsiz buradan aynlmak ilk dönemlerde yasaktı hatta 1099. hadiste gördüğümüz gibi Hz. Peygamber (s.a.v.) hac sırasında ölecek derecede hastalanan Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.) için: "Allah'ım, ashabımın hicretini kemale erdir, hicretten on/an geriye döndürme. dua etmişti. Nitekim 1271, hadiste görüleceği gibi hicrete dayanamaz diye bir bedevinin hicret etmesine izin verilmemişti.) [1300]

1269-) Müşâcî b. Mes'ûd (r.a.): "Kardeşimle birlikte (Mekke Fethi'nden sonra) Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldim ve: "Bizden, hicret etmek üzere biat al" dedim, o da: "Hicret, hicret edenler için gelip geçmiştir." buyurdu, ben de: "O halde hangi şey üzerine bizimle biat edersin?" dedim: "İslâm ve cihadüzerine"'buyurdu." demiştir. [1301]

1270-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Mekke'nin fetholunduğu gün: "Artık bundan sonra hicret yoktur. Ancak cihad (iyilikleri kazanmak için) niyet vardır. Eğer cihada çağrıhrsamz hemen çıkın "buyurdu." demiştir. [1302]

1271-) Ebû Said ei-Hudrî (r.a.) anlatır: "Çöl halkından bir kimse, Rasûlüllah (s.a.v.)'e gelip Hicret etmeyi sordu. Rasûlüllah (s.a.v.): "Sana yazık olur. Çünkü Hicret'in şartları zordur. Senin zekâtlarını verebildiğin develerin var mı?" buyurdu. O da: "Evet, vardır." dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Öyleyse şehrin gerisinde kalıp çalışmaya devam et Şüphesiz Allah kılpayı dahi olsa amelindenhiçbir şeyi eksik etmez, "buyurdu.

(Efendimiz çöl halkından bir kimseye Medine'ye yerleşmeyi tavsiye etmemesi, bu kimselerin çöl şartlanna alışık olmaları ve çöl havasından tamamen uzak Medine'nin havasının sağlıklarını olumsuz yönde etkileyeceğinden dolayıdır.) [1303]

1272-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Âişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Mümin hanımlar, Rasûlüllah (s.a.v.)'e hicret ettiklerinde Yüce Allah'ın: «Ey Peygamber! İnanmış kadınlar, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, elleri ve ayaklan arasında bir iftira uydurup getirmemek, iyi işlerde sana karşı gelmemek şartıyla sana biat etmek üzere geldikleri zaman, onların biatlarını kabul et, onlara Allah'tan bağışlanma dile, doğrusu Allah, bağışlayandır, acıyandır.» (Mümtehine: 12) sözü gereğince bu âyetteki şartlar kendilerine sorulup sınama yapılırlardı. Mümin hanımlardan her kim bu şartları kabul ederse, bunları ikrar etmiş olurdu. Onlar bu şartlan sözlü olarak ikrar ettiklerinde, Rasûlüllah (s.a.v.), onlara: "Haydişimdi gidebilirsiniz, biatinizi kabul ettim"buyururdu. Allah'a yemin olsun ki, Rasûlüllah (s.a.v.)'in eli hiçbir kadının eüne asla dokun ma m ıştır. Kendisi sözlü olarak kadınlardan biat alırdı. Allah'a yemin olsun ki, Rasûlüllah (s.a.v.), kadınlardan, Yüce Allah'ın emrettiği şekilden başka bir söz almamıştır. Rasûlüllah (s.a.v.)'in eli de hiçbir kadının eline asla dokun ma m ıştır. Onlardan biat sözü aldığında kendilerine: "Sizinle sözlü olarak biat ettim" buyururdu." [1304]

1273-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "RasûlüÎlah (s.a.v.)'e söz dinleyip itaat edeceğimiz üzere biat ettiğimizde, kendisi: "Gücünüzün yettiği konularda" (ilavesini) buyurdu." demiştir. [1305]

1274-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Uhud Savaşı'n-da, savaşa katılabilmem için Rasûlüllah (s.a.v,), beni gözden geçirdi -bu sırada

ben on dört yaşında İdim-sonra da savaşa katılmama izin vermedi. Daha sonra Hendek Savaşı'nda beni gözden geçirdi -bu sırada, on beş yaşımda idim-bu sefer savaşa katılmam için bana izin verdi."

(Hadisin bu bölümde getirilmesinin nedeni, Abduiiah b. Ömer (r.a.)'m on beş yaşında savaşa katılmasıdır. Buna göre buluğ çağına ulaşmış bir kimsede aranacak yaş şartı için bir değer ölçüsüdür.) [1306]

1275-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.)'in Kur'ân-ı Kerim'le düşman topraklarına yolculuk yapmayı yasakladığı rivayet edilmiştir. (Buradaki yasak savaş esnasında Kitabullah'ın düşman eline düşüp tahkir edilmemesi içindir. Eğer düşman eline düşürme tehlikesi yoksa Kur'ân'fa birlikte sefere çıkmakta bir sakınca görülmemiştir. Diğer tarttan hadisin söylendiği dönemde Kur'ân-ı Kerim'in yazılı olduğu metaryaller kısıtlı olması nedeniyle böyie bir yasağın konulduğu da düşünülebir.) [1307]

1276-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) idmantt atları Hafyâ'den Veda Tepesi'ne kadar olan mesafede, idmansız atları da Veda Tepesi'nden Zuraykoğulları Mescidine kadar olan mesafede yarış yaptırmıştır." Abdullah b. Ömer de bu atlarla yarış yapanlar arasınday."demiştir.

(Hadisin bu bölümde getirilmesinin neden!, yöneticinin savaş atı olan idmanlı atlar yetiştirilmesiyle ilgileneceğini işaret içindir.) [1308]

1277-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kıyamete kadar, atın alnında hayır buyurmuştur. [1309]

1278-) Urve el-Bârikî (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Atın alnına, kıyamet gününe kadar (âhfrette) sevap, (dünyada da) ganimet olarak iyilik bağlanmıştır, "buyurmuştur. [1310]

1279-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.): "Bereket atınalınlanndadır."buyurdu." demiştir.

(Yukarıdaki hadislerde sözü edilen at, Allah yolunda cihad için hazırlanmış atlardır, böylece cihad hazırlıkları ve gereçlerinin bereketine işaret edilmiştir.) [1311]

1280-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.); "Allah, kendi uğrunda (cihsda) çıkan kimseye "Onu (cihada) çıkaran ancak Bana iman ve Peygamberlerimi tasdik etmesidir. Nail olduğu sevap ve ganimetle evine geri döndüreyim yahut da Cennet'e koya fim" diye garanti vermiştir. Eğer ümmetime güçlük çıkarmış olmasaydım, sefere çıkan hiçbir birlikten geri kalmazdım. Allah yolunda öldürülmeyi sonra dirilmeyi, sonra yine öldürülüp dirilmeyi, sonunda tekrar öldürülmeyi ne kadar istemişimdir. "buyurdu"demiştir. [1312]

1281-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Allah yolundaki mücahidin misali -ki Allah kendi yolunda cihad edeni en iyi bilir- (gündüz) oruç tutup (gece) namaz kılan kimse gibidir Allah, kendi yolundaki mücahidi vefat ettirip cennete koymayı yahut sağ salim sevap veya ganimetle yurduna döndürmeyi üzerine almıştır." Ğ\y o. buyururken işittim" demiştir. [1313]

1282-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Müsiümanın Allah yolunda aldığı her bir yarasının kıyamet günündeki durumu, yaralandığmdaki kan akar halde olup rengi kan renginde, kokusu ise misk kokusu şeklindedir, "buyurmuştur. [1314]

1283-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ölüp de Allah katında hayır elde eden hiçbir kimseyi, ne tekrar dünyaya dönme ne de dünya ve dünyadakiierin kendisinin olması sevindirebilr. Ancak şeh'ıd bunun dışındadır. Çünkü şehid, şehidliğin üstünlüğünü gördüğünden dolayı tekrar dünyaya dönüp şehid olmayı arzu eder. "buyurmuştur. [1315]

1284-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Bir adam Rasûlüllah (s.a.v.)'e geldi: "Bana, cihada denk bir amel göstersen." dedi. O da: "Böyle bir amel bulamıyorum." buyurdu, devamla: "Mücahid cihada çıktığında, sen

namazgahına girip (dönünceye kadar) aralıksız namaz kılabilir, iftar etmeden oruç tutabilir misin?" buyurdu, adam: "Buna kimin gücü yeter ki" dedi. [1316]

1285-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sabahtan öğleye kadar bir süre veya öğleden akşama kadar bir süre Allah yolunda bulunmak, dünya ve içerisindeki tüm şeylerden daha hayırlıdır, "buyurmuştur.[1317]

1286-) Sehl b. Sa'd es-Sâidî (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah yolunda bir gün sınır beklemek dünya ve üzerindekilerin tümünden daha hayırlıdır. Cennette sizden birinizin kamçı sapı kadar bir yeri dünya ve üzerindekilerin tümünden daha hayırlıdır. Allah yolunda öğleden akşama kadar bir süre veya sabahtan öğleye kadar bir süre bulunmak dünya ve üzerindeki/erin tümünden daha hayırlıdır, "buyurmuştur. [1318]

1287-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Cennette bir ok yayı kadar yer Güneşin üzerine doğup battığı kadar (dünyadaki t?ir yerden) daha hayırlıdır. Sabahtan öğleye kadar bir süre veya öğleden akşama kadar bir süre Allah yolunda bulunmak, Güneşin üzerine doğup battığı kadar (dünyadaki bir yerden) daha hayırlıdır, "buyurmuştur. [1319]

1288-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.) anlatır: "Ey Allah'ın Rasûlü, hangi insan daha üstündür?" denildi, Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah yolunda cam ve malıyla cihad eden mü'min kimsedir. buyurdu: "Sonra kimdir?" dediler: "Allah'tan sakınan ve insanları şerrinden emin bırakan, vadilerden bir vadi içerisindeki mü'min kimsedir, "buyurdu. [1320]

1289-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.): "Biri diğerini öldüren ve ikisi de cennete giren iki kimseye Allah güler. Şöyle ki Birisi Allah yolunda savaşır, sonunda şehid olur. Sonra Öldürenin tevbesini kabul eder, arkasından o da şehid olan. "buyurmuştur. [1321]

1290-) Zeyd b. Halid el-Cühenî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim, Allah yolunda gazaya çıkan kimseyi donatırsa, o da gazaya çıkmış demektir. Kim

de Allah yo/unda gazaya çıkan bir tcimsenin gerisindeki/erle güzelce ilgilenirse, o da gazaya çıkmış demektir." buyurmuştur.

(Bu hadiste, Aflah yolunda gazaya çıkan kimseye yardım edilirse veya gazinin geride kalanları İle ilgilenilirse, gazinin amelinin sevabını alacağını Öğreniyoruz. Bundan hareketle, Allah yolundaki bütün çalışmalara destek verme ile bu yoldaki kimselerle ilgilenme ve yardım etmenin de aynı hükümde olabileceğini göz önünde bulundurmalıyız.) [1322]

1291-) Berâ (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "«Mü'mînlerden, Allah yolunda cihad edenlerle, oldukları yerde oturup duranlar bîr değildir.» (Nisa: 95) ayetini indiğinde Rasûlüllah (s.a.v.), kürek kemiği getirip â-yeti yazması için Zeyd'e emir verdi. Bu sırada Abdullah b. Ümmü Mektûm, gözünün âmâ olduğunu belirtti. Bunun üzerine «Mü'mirilerden, Allah yolunda cihad edenlerle, oldukları yerde oturup duranlar bir değildir. Ancak özürlüler hariç» (Nisa: 95) ayeti indi"[1323]

1292-) Câbir b. Abdullah (r.a.): "Uhud Savaşı'nda bir kimse Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Ne dersin? Öldürülürsem ben nerede olacağım?" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Cennette" buyurdu. O da elindeki hurmaları fırlatıp öiene kadar savaştı" demiştir. [1324]

1293-) Enes b. Mâlik (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Süleymoğullan'ndan bir kısım kimseleri yetmiş kişilik bir birliğin içerisinde (Kur'ân öğretmek) için Âmiroğullan'na göndermişti. Birlik Maûne kuyusuna geldiğinde, dayım: "Ben önce varayım, eğer bana güvence verirlerse arkasından Rasûlüllah (s.a.v.)'den gelen tebliği onlara iletirim, yok güven vermez (ihanet ederlerse) siz nasıl olsa yakınımda olursunuz." dedi ve önden gitti, onlar kendisine güven verdiler. Dayım onlara Hz. Peygamber (s.a.v.)'den anlatırken birden kendilerinden bir adama (Âmirb. Tufeyi'e) işaret ettiler, o da hemen dayıma bir mızrak saplayıp bir tarafından diğer tarafına geçirdi. Dayım: "Allahü Ekber, Kabe'nin Rabb'ine yemin olsun ki, kurtuluşa erdim." diye haykırdı. Sonra bu eşkiyalar dayımın geri kalan arkadaşlarına dönüp onları da katlettiler, ancak topal bir kimse (Karb b. zeyd) dağa çıkıp kurtuldu. Arkasından Cebrail (a.s.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'e arkadaşlarının, onlar Rabb'lerinden, Rabb'leri de onlardan memnun

olarak Rabb'İerine kavuştuğunu bildirdi. Önceleri "O bizden memnun, biz de Ondan memnun oiarak Rabb imize kavuştuğumuzu kavmimize bildiriniz." diye okurduk, sonra bu nesholundu. Rasûlüllah (s.a.v.), Allah ve Rasûlü'ne karşı gelip isyan eden Rı'l, Zekvân, Uhyânoğullan ve Usayyeoğullan kabilelerine kırk sabah beddua etti."

Enes b. Mâlik (r.a.) anlatır: "Amcam Enes b. Nadr (r.a.), Bedir Savaşı'nda bulunamamıştı, bu yüzden: "Ey Ailah'm Rasûlü, müşriklerle çarpıştığın ilk savaşta bulunamamıştım, eğer Allah müşriklerle bir savaşa beni hazır bulundurursa vallahi Allah benim ne yapacağımı gösterecektir." dedi. Uhud Savaşı yapıldığında Müslümanların cephesi açılıp geri çekildiklerinde, Ashabı kastederek: "Allah'ım ben, bunların yaptığından Senden özür diliyorum." müşrikleri kastederek de: "Bunların yaptığından da Sana sığınıyorum." dedi, sonra savaşa ilerledi, kendisi ile Sa'd b. Muâz karşılaştı: "Ey Sa'd b. Muâz haydi cennete, Nadr'ın Rabb'ine yemin olsun ki ben, Uhud'un ötesinde cennetin kokusunu duyuyorum." dedi. Sa'd b. Muâz Rasûlüllah (s.a.v.)'e: "Ey Allah'ın Rasûlü, onun yaptığını ben yapamadım." demiştir. Savaştan sonra kendisinde seksen küsur kılıç, mızrak ve ok darbesi bulduk, öldürülmüş ve müşrikler tarafından organları kesilmişti, bu yüzden onu sadece kızkardeşi parmaklarından tanıyabildi, başkası tanıyamadı. «Mü'minlerden öyle yiğitler vardır ki Allah'a verdiği sözü doğrulamışlardır...» (Ahâb: 23) ayeti o ve onun gibiler hakkında indiği görüşünde idik." demiştir. [1325]

1295-) Ebû Mûsâ (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e bir adam geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûtü, Allah yolunda cihad nedir? Çünkü kimimiz önden kimimiz de kavminin haysiyetini korumak için savaşıyor" deri Rasûlüliah (s.a.v.): "Kim Allah'ın sözünün en yüce olması için vasırsa işte bu kimse, Allah Azze ve Celle yolundaki olur"buyurdu."demiştir. [1326]

1296-) Ebû Mûsâ (r.a.) anlatır: "Bir adam Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi ve: "Kimisi ganimet için savaşır, kimisi şan ve şeref için savaşır, kimisi de cesaretteki mevkisini göstermek için savaşır. Allah yolunda olan kimdir?" dedi. O da: "Kim Allah'ın sözünün en yüce olması için savaşırsa işte bu kimse, Allah yolunda olur." buyurdu." demiştir. [1327]

1297-) Ömer b. Hattab (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Ameller niyetlere göredir, herkese niyet ettiği şey vardır. Bu nedenle kimin hicreti, elde edeceği dünyaya veya evleneceği bir kadına ise onun hicreti, hicret ettiği şeye olur. "diye buyururken işittim." demiştir.

(îmam Buhârî, kıymeüi kitabına bu hadis ile başlamış böylece yapılacak her işte amellerin niyetine dikkat edilmesini, bütün çalışmaların AHah rızası için olmasını tenbih etmiştir.

İslâm'da niyet çok önemlidir. Yapılan işlerden elde edilecek sevap, niyet île belirlenir. Mesela namaz kılarken niyet Allah rızası ve Allah'a kulluk ise bu davranıştan sevap beklenir. Vücudu hareket ettirmek ise beden eğitimi yapılmış olur. Yine hac ibadetini yaparken, niyet gezmek dolaşmak ise bu davranış bir seyahat clmuş olur. Yemek yiyen bir kimse bu yemeğini, Allah'a ibadet eden bedeni ayakta tutmak için yerse yemek yemedeki niyetinden sevap beklenir.

Dış görüntüsü İslâm'a uygun davranışlarda niyet İslâm'a uygun değilse bu davranışın sonucu olumlu olmayacaktır. Diğer taraftan, dış görüntüsü İslâm'a uygun olmayan ama niyet iyi oian davranışlar, zahire yani görüntüye göre değerlendirilir, niyete bakılmaz. Bu, kulların değerlendirme yapacağı hususlardadır. Ancak Allah, niyeti göz önüne alarak dilediği şekilde değerlendirme yapabilir. 1904. hadise bakınız.

iyi bir şeyi yapmaya niyetlenip bunu yapmayan kişiye sevap verilebilir. Yine kötü bir şeyi yapmaya niyetlenip de bunu yapmayan kişiye de, kötülüğü terk ettiğinden sevap verilebilir. Bu konuda 84. hadise bakınız.) [1328]

1298-) Enes b. Mâlik (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) Ümmü Haram bintü Mühân'm yanına girerdi. Bu sırada Ümmü Haram, Ubâde b. Sâit'in hanımı idi. Yine bir gün yanına girdi, Ümmü Haram kendisine

yemek yedirdi, başını taradı. Arkasından Rasûlüllah (s.a.v.) uyudu sonra da gülerek uykusundan uyandı. Ümmü Haram (şöyie devam eder): "Ey Allah'ın Rasûlü, niye gülüyorsun?" dedim: "Ümmetimden birtakım kimselerin Allah yolunda cihada çıktıkları bana gösterildi. Padişahların tahtlarına kuruldukları gibi tahtları üzerinde şu denize biniyorlardı."

buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, benî de onlardan kılması için Allah'a dua etsen" dedim. Rasûlüllah (s.a.v.) onun için dua etti. Sonra başını yastığa koydu bir süre tekrar uyudu arkasından yine gülerek uyandı: "Ey Allah'ın Rasûlü niye gülüyorsun?" dedim, daha önceki söylediği gibi: "Ümmetimden birtakım kimselerin Allah ye /unda cihada çıktıkları bana gösterildi." buyurdu; "Ey Allah'ın Rasûlü, beni de onlardan kılması için Allah'a dua etsen" dedim: "Sen öncekilerdensin.'"buyurdu. Sonunda Ümmü Haram, Muaviye b. Ebî Süfyân'ın (valiliği) zamanında deniz seferine çıktı, denizden karaya indiği sırada bineğinden düşüp vefat etti."

(Ümmü Haram (r.a.) Küba'da bulunuyordu. (Neseî, Sününe'i-Kübrâ, m. n, Neseî, el Müctebâ, cthâd: 40) Hz. Peygamber Küba'ya gittiğinde onun yanına uğrayıp evinde istirahat ettiği olurdu.

Enes b. Mâlik (r.a.)'ın annesi Ümmü Süleym (r.a.)'ın da kardeşi olan Ümmü Haram (r.a.)'m Hz. Peygamber'in mahremi (evlenemeyecek derecede yakın akrabası) olduğu bildirilmiştir. İmam Nevevfnin belirttiğine göre Onun Hz. Peygamber'in mahremi (evlenemeyecek derecede yakın akrabası) olduğu hususunda ittifak vardır. Ancak ne şekilde mahremi olduğu hakkında değişik görüşler vardır. Kimisine göre süt teyzesidir. Kimisine göre ise babasının veya bir başka görüşe göre dedesinin teyzesidir. Çünkü dedesi Abdülmuttalib'in annesi Medine'li olup Ümmü Haram (r.a.)'ın kabilesi olan Neccâroğullarındandır. {şerhu Müslim, xin. 58) [1329]

1299-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bir adam yolda yürürken yol üzerinde bir diken dalı buldu ve bunu alıp yoldan dışarı çekti. Allah onun bu davranışını kabul buyurdu ve günahını bağışladı.'"buyurmuştur.

Sonra Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Şehidler beş tanedir: Taundan ölen, iç hastalıklardan ölen, suda boğulan, yi' kıntı altında kalan ve Allah yolunda şehid olan kimselerdir," [1330]

1300-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Tâûn hastalığı her Müslüman için şehidliktir. "buyurdu." demiştir. [1331]

1301-) Muğira b. Şube (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Ümmetim-insanlara hakim olan bir topluluk sürekli bulunur. Onlartanlara hakim iken sonunda

onlara Allah'ın emrigelir."diyebuyururken işittim" demiştir. [1332]

1302-) Muaviye (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Ümmetimden, Allah'ın emrini yerine getirin bir topluluk sürekli bulunacaktır. Onlar insanlara hakim iken Allah'ın emri gelene kadar, kendilerinin karşıttan veya kendilerine yardım etmeyip yalnız bırakanlaronlara zarar veremeyecektir"'diye buyururken işittim" demiştir. [1333]

1303-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Yolculuk, azabtan bir parçadır. Sizi yemeğinizden, içeceğinizden ve uykunuzdan alıkor. Bu nedenle sizden biriniz yolculuğa çıkma nedeni olan işini bitirdiğinde hemen ailesine dönsün, "buyurmuştur. [1334]

1304-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) seferden dönüşünde ailesinin kapısını geceleyin çalmazdı, ancak kuşluk vaktinde veya öğleden sonra girerdi." demiştir. [1335]

1305-) Câbir b. Abdullah (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Memleketine gece girersen hemen ailenin yanına girme ki kocasından ayrı kalan kadın traş olsun, dağınık saçlarını tarasın." buyurmuştur.

(Burada ifade edilmek istenilen bir kimsenin hazırlıksız bir şekilde beklenmedik bir zamanda ansızın gelerek ailesini tedirgin etmemesidir. Hadisteki yasak, bu şekilde girmenin kesin haram olduğunu ifade etmez, Buhârînin diğer yerde getirdiği başka bir hadiste (Buhârî, Nikâh: 120) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bunu hoş karşılamadığı bildirilmiştir. Yine aynı yerde gelen diğer bir hadiste "Erkeğin ayrılığı uzadığı zaman" ifadesi vardır. Bundan anlaşılan, nezaket kurallan ve insan psikolojisi açısından uzun sure ailesinden ayrı kalan bir kimsenin ansızın habersiz olarak ailesinin yanına gece-eyın gırivermesi uygun değildir. Ancak gelen kimsenin geleceği biliniyor veya önce-en haber verilmiş bekleniyorsa bunda bir sakınca görülmemiştir. Nevevî, şertıu Müslim,X111- ?4, Aynî, Umdetü'l-Kârî, XV. 425) [1336]

34-) Avlanma - Hayvan Kesimi ve Eti Yenen Hayvanlar

(Kitâbu’s-Sayd ve'z-Zcbâih)

1306-) Adiy b, Hatim (r.a.); "Rasûlüüah (s.a.v.)'e: "Biz, avın peşine eğitilmiş köpekler salmaktayız?" dedim: "Onların tuttuklarının tamamı sanadır" buyurdu: "Eğer öldürürlerse?" dedim: "Öldürürlerse de" buyurdu: "Biz, mi'rad da atıyoruz" dedim: "Deldiğıavı ye, enlitarafıyla vurulanı yeme"'buyurdu" demiştir.

(Mi'rad, hakkında değişik tarifler yapılmış hadisten de anlaşılacağı gibi ucu sivri demirli, geri kalan kısmı kalın sopa şeklinde oktur.) [1337]

1307-) Adiy b. Hatim (r.a.): "Rasûlüüah (s.a.v.)'e soru sordum ve: "Biz, şu köpeklerle avlanan bir toplumuz?" dedim: "Eğer eğitilmiş köpeklerini saldın ve besmele çektiysen avı öldürmüş olsalar bile yiyebilirsin, onların yakaladıklarının lamamı sanadır. Ancak köpek avı yerse (onu yeme) çünkü avı kendisi için yakaladığından endişe ederim. Eğer ava saldığın köpekler (avın başında) başka köpeklerle kanşmış ise onu da yeme"buyurdu" demiştir. [1338]

1308-) Adiyy b. Hatim (r.a.}: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e mi'rad ife avlanmayı sordum: "Demir ucu vurduysa yersin, ama geniş taran vurduysa ve öldürdüyse yeme. Çünkü bu, (Mâide: 3 ayetinde bildirilen taş, sopa vs. ile) vurulup öldürülmüş hayvandır (haramdır.) "buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, köpeğimi besmele çekerek salıyorum ama avın başında -üzerine besmeie çekmediğim-başka bir köpek buluyorum ve avı hangisinin tuttuğunu da bilemiyorum?" dedim: "Yeme, çünkü sen kendi köpeğinin üzerine besmele çektin diğerinin üzerine çekmedin"buyurdu. [1339]

1309-) Adiyy b. Hatim (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e mi'rad İle avlanmayı sordum: "Demir ucu vurduysa yersin ama geniş tarafı değen İse (Mâlde: 3

ayetinde bildirilen taş, sopa vs. ile) vurulup öldürülmüş

hayvandır (haramdır.)" buyurdu. Av köpeği ile avlanmayı sordum: "Seç için yakaladığım yersin, çünkü köpeğin yakalaması, kesilmesi hükmündedir. Bu arada senin köpeğinin veya köpeklerinin yanında başka bir köpek bulunursa sen de kendi köpeğinle beraber onun da yakaladığından endişe edersen, avda ölmüş ise bunu yemezsin. Çünkü sen Besmeleyi kendi köpeğini salarken çektin, başkasına çekmedin, "buyurdu." demiştir. [1340]

1310-) Adiyy b. Hatim (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v,): "Köpeğini Besmele çekip saldığında avı yakalayıp öldürürse bunu yersin. Ama köpek avı yerse sen onu yeme çünkü bunu kendisine tutmuş olun Eğer üzerine Besmele çekilmemiş bazı köpekler senin köpeğine karışır, onlar da avı yakalayıp öldürürlerse bu avı yeme, çünkü sen hangisinin öldürdüğünü tam olarak kestireme-mektesin. Yine sert ava atış yapıp da bunu bir veya iki gün sonra bulursan ve avın üzerinde senin okundan başka bir iz yok ise bunuda yeisin. Eğer av suya düşerse bunu yeme. "buyurmuştur. (Çünkü Mâide: 3. ayette boğulmuş hayvanın murdar olduğu belirtilir.) [1341]

1311-) Ebû Salebe el-Huşenî (r.a.): "Ey Allah'ın Peygamberi, biz Kitab Ehli bir diyarda (Şam'da) bulunuyoruz, onlann kaplanndan yemek yiyebilir miyiz? Yine avı bol bir yerde bulunuyorum, eğitilmiş köpeğimle de eğitilmemiş köpeğimle de yayımla da avlanıyorum, bu benim için uygun mudur?" dedim. O da: "Kitap Ehli İçin söylediğinin cevabı şudur. Eğer bu kaplardan başkasını bulursanız onlann kaplanndan yemeyiniz. Eğer bulamazsanız onları yıkayıp içinde yiyiniz. Av konusu ise Besmele çekip yayınla avladığım yersin, Besmele çekip eğitilmiş köpeğinle avladığını da yersin, eğitilmemiş köpeğinle avladığına yetişip ke-sebilimsrt onu da yetsin, "buyurdu" demiştir. [1342]

1312-) Ebû Sa'iebe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yırtıcı hayvanlardan azı dişli oianlannı (aa dişleriyle aviananian) yemeyi yasakladığı rivayet edilmiştir.

(Yerde yürüyen hayvanlardan azı dişleriyle avını yakalayıp parçalayan kurt, köpek, kedi, aslan, kaplan, sırtlan vs. hayvanlann eti yasaklandığı gibi uçan

kuşlardan pençeleriyle avlananlar da yasaklanmıştır.) [1343]

1313-) Câbir b. Abdullah (r.a.) anlatır: "Rasûiüllah (s.a.v.) sahii yönünde bir birlik gönderdi ve başlarına Ebû Ubeyde b. Cerrah (r. a)'ı komutan atadı, birlik üç yüz kişi idi. Yola çıktık, yolun bir bölümünde erzak tükendi. Bunun üzerine Ebû Ubeyde emir verdi ordunun erzakı toplandı bu da bir yiyecek torbası kadar oldu, sonunda komutan her gün azar azar bize yiyecek dağıtıyordu ki bu da tükendi ve hissemize birer hurma düşer oldu. (Ravi): "Bir tek hurma sizin neyinize yetecek ki?" dedim: "Erzak tamamen tükendiğinde bunu da arar olduk" dedi, sonra sahile vardık bir de baktık ki dağ gibi bir balık ile karşılaştık. Bu balığı on sekiz gece ordunun hepsi yedi. Sonra Ebû Ubeyde balığın kaburga kemiklerinden iki kemiğin dikilmesini emretti sonra da bir süvariye emretti bineğine binip kemiğe değmeden altından geçti" dedi. [1344]

1314-) Afi b. Ebû Talib (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.), kadınlarla muta nikahı ile evlenmeyle evcil eşek etini yemeyi Hayber savaşı zamanında yasaklamıştır. [1345]

1315-) Ebû Sa'iebe (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.), evcil eşek etini yemeyi yasakladı." demiştir. [1346]

1316-) İbni Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), evcil eşek etini yemeyi yasakladı" demiştir. [1347]

1317-) Abdullah b. Ebû Evfa (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hayber savaşı gecelerinde açlığa tutulduk, Hayber savaşı olduğunda evdi eşekler bulduk ve hemen kestik. Tencereler kaynadığında Rasûiüllah (s.a.v.)'in habercisi: 'Tencereleri dökün ve eşek etlerinden bir şey yemeyiniz" diye seslendi. Bunun üzerin oradakilerin bir kısmı: "Rasûiüllah (s.a.v.) bunu, ganimetteki beşte birlik hisse aynlmadığından dolayı yasaklamıştır" dedi, diğer bir kısmı da: "Hayır kesin şekilde yasakladı" dedi"[1348]

1318-) Berâ (r.a.): "Hayber savaşında bir takım eşekler ele geçindik, Rasûiüllah (s.a.v.)'in habercisi: 'Tencereleri dökünüz" diye seslendi."

demiştir. [1349]

1319-) İbni Abbas (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.)'în eşek etini, eşeğin taşımacılıkta kullanılmasından dolayı taşıma vasıtalarının elden gideceğini istemediğinden mi yasakladı yoksa evcil eşek etlerini Hayber savaşında haram kılmasından dolayı mı yasakladı bilemiyorum" demiştir. [1350]

1320-) Seleme b. Ekvâ (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûiüllah (s.a.v.) ile birlikte Hayber seferine çıktık, daha sonra Allah, oranın fethini bize nasibeyledi. Hayber'in fethedildiği günün akşamı olunca ordu-dakiler pek çok ateş yaktılar. Bunu görün Rasûlüllah (s.a.v.): "Bu ateşler de neyin nesi, niye yakıyorsunuz?" buyurdu: "Et pişirmek için" dediler: "Hangi et?" buyurdu: "Evcil eşek eti" dediler. Rasûlüllah (s.a.v.): "Tencereleri dökünüz ve kırınız" buyurdu. Birisi: "Ey Allah'ın Rasûlü, içlerindekini döküp yıkasak olmaz mı?" dedi: "Öyle de yapabilirsiniz" buy u rdu"[1351]

1321-) Cabir b. Abdullah (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), Hayber savaşında evcil eşek etlerini yasaklamış, at etlerine müsaade etmiştir. [1352]

1322-) Esma bintü Ebî Bekir (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) döneminde

Medine'de bulunduğumuz sırada at keser ve bunu yerdik." demiştir.

(Aslında at eü yemek haram değildir. Ancak İmam Mâlik, İmam Azam Ebû Hanife ve Evzaî mekruh olduğu görüşündedirler. Delilleri ise Ebû Davud'un rivayet ettiği at etinin yasaklandığını bildiren hadistir. (Erime: 26) Ancak bu hadisin sıhhat bakımından kuvvetli olmaması, sıhhati kuvvetli olan hadislerce at etinin helâl olduğunun bildirilmesi, Ebû Dâvûd hadisi üe amel edilmesine engel teşkil etmiştir. Bu nedenle at etinin kesin haram olması şüphe götüreceğinden yukandaki âlimler at etine haram diyemeyip mekruh demişlerdir. Bu âlimlerin öne sürdükleri bir diğer dayanak da Nahl: 5. ayette hayvanların insanlar için yaratıldığı, bunlardan yararlanıldığı, bir kısmının da yenildiği belirtildikten sonra «...At, katır ve eşekleri binmeniz ve süslenmeniz için yarattı...» buyrulmuş olmasıdır. Burada at, katır ve eşeklerin zikri geçerken yenilecek şeylerin zikrinden sonra bunlann yenilmelerine işaret edilmemiş yük taşımacılığında ve süslenmede

kullanıldığı bildirilmiştir. Diğer taraftan İmam Muhammed, İmam Ebû Yusuf, İmam Safi, Abdullah İbni Mübarek, incelediğimiz hadis ve benzerierine dayanarak at etinin yenilebileceğini ve helâl olduğunu belirtirler. Aynî, umdetüi-Kân, xvu. 248) [1353]

1323-) İbni Ömer (r.a.): "Bir kimse, Rasûlüllah (s.a.v.)'e keter yemeyi sordu. O da: "Ben onu ne yerim ne de yasaklarım buyurdu" demiştir. [1354]

1324-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), içlerinde Sa'd'ın da olduğu ashabıyla birlikte iken keler eti getirildi. Hz. Peygamber (s.a.v.)'İn hantmlanndan birisi: "Bu, keler etidir" diye seslendi. Rasûlüllah (s.a.v.) de: "Siz yiyiniz, biline ki bu, helaldir ama benim yiyeceğim değildir, "buyurdu[1355]

1325-) Ebû Umâme Sehl b. Huneyf (r.a.)'dan. Kendisine Abduüah b. Abbâs (r.a.) bildirmiş, ona da kendisine, Seyfullâh (Allah'ın kılıcı) denilen Halid b. Velid (r.a.) bildirmiştir. Halid b. Velid (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Meymûne (r.a.)'ın yanına girmiş. -Meymûne (r.a.), hem Halid b. Veiid (r.a.)'ın hem de Abdullah b. Abbâs (r.a.)'ın teyzesidir.- Halid b. Veiid (r.a.), onun yanında kızartılmış keler görmüş. -Bu keieri, Meymûne (r.a.)'m kız kardeşi Hufeyde b. Haris Necd'den getirmişti-Meymûne (r.a.), bu keleri Rasûlüllah (s.a.v.)'e ikram etti. Rasûlüllah (s.a.v.)'e yemek sunulduğunda, yemeğin isminin söylendiği ve anlatıldığı çok azdır. Bu nedenle yemeğin ne olduğunu sormadan kızartılmış keler yemeğine elini uzattı. Orada bulunan kadınlardan birisi: "Rasûlüllah (s.a.v.)'e İkram ettiğinizin ne oiduğunu bildiriniz" dedi. Onalar da: "Ey Allah'ın Rasûiü, bu keier yemeğidir" dediler. Rasülüllah (s.a.v.) de hemen elini çekti. Bunun Çizerine Halid: "Ey Allah'ın Rasûlü, keler haram mıdır?" demiş, Rasûlüllah (s.a.v.) de: "Haysr, haram değil ama keler, benim kavmimin topraklarında bulunmuyordu bu sebeple ondan tiksiniyorum." buyurmuştur. Halid (r.a.): "Ben de, keler yemeğini önüme çekip yedim. Rasûlüllah (s.a.v.), benim yediğimi seyrediyor ama beni engellemiyordu" demiştir. [1356]

1326-) İbni Abbâs (r.a.): "Ümmü Hufeyd -İbni Abbâs'ın teyzesidir-Hz. Peygamber (s.a.v.)'e bir miktar çökelek, tereyağı ve birkaç keler hediye etti, Hz, Peygamber (s.a.v.) çökelek ve yağdan yedi, hoşlanmadığından dolayı keleri bıraktı" demiştir. Yine İbni Abbâs (r.a.); "Rasûlüllah (s.a.v.)'in sofrasında keler yenilmiştir, eğer bu haram olsa idi, Rasûlüllah (s.a.v.)'in sofrasında yenilmezdi." demiştir. [1357]

1327-) îbni Ebî Evfâ (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte altı veya yedi gazvede bulundum. Kendisiyle birlikte çekirge yerdik." demiştir. [1358]

1328-) Enes (r.a.)'dan: "(Mekke yakınlarındaki) Merru'z-Zahrân'da bir tavşanı ürkütüp elden kaçırdık, topluluk peşinden koştuysa da yorulup yakalayamadı, ama ben onu yakalayıp tuttum ve Ebû Talha'ya getirdim, o da bunu kesti, uyluğunu veya uyluğunun üst kısmından bir parçayı Rasûlüllah (s.a.v.)'e gönderdi, o da bu hediyeyi kabul etti." diğer bir rivayette ise: "Ondan yedi" şeklindedir. [1359]

1329-) Abdullah b. Muğaffel (r.a.) bir kimseyi küçük sapantaşı atarken görmüş ve ona: "Böyle taş atma! Çünkü Rasûlüllah (s.a.v.) böyle taş atmayı yasakladı veya sapantaşı atmaktan hoşlanmazdı. Çünkü bu şekilde taş atmak ne bir av avlar, ne de düşmana zarar verir. Ama bu taş ya bir diş kırar ya da bir göz çıkanr" dedi. Bundan sonra yine bu kişiyi küçük taş atarken gördü, ona: "Ben sana Rasûlüllah (s.a.v.)'den kendisinin bu şekilde taş atmayı yasakiadîğsni ya da taş atmaktan hoşlanmadığını bildiriyorum, ama sen hâiâ taş atıyorsun. Artık seninle şu

kadar şu kadar süre konuşmam." demiştir.

(Sapantaşı i!e vurulmuş bir av, kesilmedikçe vurulup öldürülen (Mâıde: 3 ayetinde yasaklanan) av hükmüne girer. Vurulan hayvanın eti yenmediğinden dolayı boşa gider. Bu şekildeki atış düşmanı da öldürmez, ama başkalanna değip göz çıkanr veya benzeri zararlar verir. Bu nedenle bu atışın bir faydası olmadığı halde zarar vermesi muhtemeldir.) [1360]

1330-) Enes b. Maiik (r.a.)'ın torunu Hişam, şöyle demiştir: "Dedem, Enes b. Malik ile birlikte Hakem b. Eyyub'un evine girdim. Bir de ne görelim, bir

kısım kimseler bir tavuğu hedef dikip atış yapıyorlar.

Hemen Enes b. Malik; "RasûlüÜah (s.a.v.), hayvanları bağlayıp hedef dikmeyi yasaklamıştır" dedi"[1361]

1331-) Saîd b. Cübeyr (r.h.): "(Bir topluluk içerisinde) Abdullah b, Ömer'in yanında bulunuyordum. Topluiuk, bir tavuğu hedef dikip atış yapan bir kısım gençlere veya bir kısım kalabalığa uğradı. Abdullah b. Ömer'i gördüklerinde dağılıp kaçtılar. Abdullah b. Ömer: "Bunu kim yaptı? Şüphesiz Hz. Peygamber (s.a.v.) bunu yapan kimseye lanet etmiştir." dedi. [1362]

35-) Kurban ve Kurban Kesme Bölümü

(Kitâbul-Edâhî)

1332-) Cûndeb b. Süfyan (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte kurban bayramında bulundum. Bayram namazını bitirip selam verir vermez bir de ne görsün, bayram namazından önce kesilmiş kurban e-tini gördü ve bunun üzerine: "Kim, bayram namazını kılmadan/kılmamızdan önce kurban keserse onun yerine bir bir başkasını daha kessin. Kim henüz kesmediyse besmele ile kessin " buyurdu" demiştir. [1363]

1333-) Bera (r.a.)'dan, şöyle demiştir: "Dayım Ebû Bürde, bayram namazından önce kurbanını kesti. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Bu, koyun etidir {Kurban eti değildir)" buyurdu. O da: i!Ey Allah'ın Rasûlü, yanımda süt dişi düşmüş bîr keçi yavrusu var?" dedi. Hz. Peygamber: "Onu kes, ama artık senden sonra birisine kurban geçerli olmaz" buyurdu ve şöyie devam etti: "Kim, bayram namazından önce kurban keserse kendisine et kesmiş olur. Kim, bayram namazından sonra keserse ibadeti yerine gelir ve Müslümanların uygulamasına (sünnetine) ulaşır"[1364]

1334-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim bayram namazından önce kurban kesmiş ise tekrar kessin"'buyurdu. Bir kimse ayağa katlı ve: "Bugün ete iştahlı olunduğu bir gündür" dedi ve : (muhtaç) komşularından söz etti. Hz, Peygamber (s.a.v.) de, âdeta onun konuşmasını tastik etti. O kimse şöyle devam etti: "Benim bir keçi yavrusu var ki, bence iki koyun etinden daha iyidir?" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.), bunu kurban etmesine izin verdi ama bu izin onun dışındakilere de geçerli mi, geçerli değil mi bilemiyorum" demiştir. [1365]

1335-) Ukbe b. Âmir (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) ashabına bölüştürmesi için kendisine davar vermiş, sonunda geriye bir keçi yavrusu kalmış, Hz. Peygamber (s.a.v,)'e durumu da; "Onuda sen kurban kes." buyurmuştur.

(Aslında kurban olarak kesilecek hayvanların belirli yaşa ulaşması gerekmektedir. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ancak üzerinden yı(geçmiş olam kesiniz. Ama bu size zor gelirse koyundan bir kuzu kesebilirsiniz." buyurmuştur. (Müslim, Edâhî: 13, Ebû Dâvûd, Datıâyâ: 5, Neseî, Oahâyâ: 13, İbni Mâce, Edâhî: 7)

Yukarıdaki hadiste Ebû Bürde (r.a.)'a keçinin yavrusunu kesmesine izin verilmiş: "Ama artık senden sonra birisine kurban geçerli olmaz, "buyurulmuştur. Bunun dışında iki sahabiye de izin verildiğini görmekteyiz. Bir defasında Rasûlüllah (s.a.v.) ashabına kurban dağıtmış geride kalan bir keçi yavrusunu Ukbe b. Âmir (r.a.)'a vermiş: "Bunu da sen kurban kes" buyurmuştur, (yukanrfaki haktir. Aynca

Tirmizr, Edâhî: 7, Neseî, Dahâyâ: 13, İbni Mâca, Edâhî: 7) Ayni huSUSSU Zevd b. Hâlİd (r.a.)hakkında da görmekteyiz, (Ebû Dâvûd, Dahâyâ: 15)

Ebû Bürde (r.a.) için: "Ama artık senden sonra birisine kurban geçeriolmaz, "buyrulmasından bu uygulamanın sadece ona mahsus bir ruhsat olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre bu uygulama diğer iki sahabi hakkındaki uygulamaları da neshetmiştir. Ancak bu konuda neshin mevcudiyeti kesin olmadığından bu görüş itibar görmemiştir. Keçi yavrusunun kurban edilmesi bu üç sahabiye has bir ruhsat olarak değerlendirilmiştir. (Nevevi, Şerhti Müslim, XIII. 120. Zeylaî, Nasbu'r-Râye, IV. 21?.. Aynî, Umdetu'l-Kâri, XVII. 274) [1366]

1336-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) bizzat kendi eliyle, boynuzlu alaca iki koç kurban etti. Besmele çekti, tekbir getirdi ve dizini boyunlarının yanının üzerine koydu" demiştir. [1367]

1337-) Râf b. Hadîc (r.a.)'dan: "Ey Allah'ın Rasûlü, yann düşmanla karşılaşacağız (kılıçlarımızı köreltmek istemiyoruz) yanımızda bıçak da yok?" dedim: "Keserken çabuk davran, diş ve tırnak dışında (bir kesici ıie) kanı akıtılanı ve üzerine besmele çekileni ye. Diş ve tırnağın ayrı tutulmasının sebebini size anlatacağım: Diş bir kemiktir (kesici değildir) tırnak ise Habeşistanlıların (kesme işinde yapageidikieri) bıçaklarıdır, " buyurdu. Bir sürü deve ve koyun elde ettik, bu arada bunlardan bir deve kaçtı. Bir kimse ok atarak onu yakaladı. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz vahşi hayvanların insandan ürküp kaçanları olduğu gibi bu develerin de ürküp kaçanları vardır. Böyle hayvanlara hakim olamadığınız zaman işte böyle yapınız "buyurdu. [1368]

1338-) Râfi1 b. Hadîc (r.a.) anlatır: "(Huneyn Seferi dönüşü) Zü'l-;< :,v Huleyfe'de Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte bulunuyorduk, halk çok- : acıkmıştı, bu sırada pek çok deve ve koyun ele geçirmişlerdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) topluluğun gerisinde bulunuyordu, hayvanları kesip, tencere kurmaya koyuldular, arkasından Hz. Peygamber (s.a.v.) geiip emir verdi, tencereler devriiip döküldü, sonra ganimet mallarını bölüştüler, on koyunu bir deveye eşit saydı. Bu sırada ganimetlerden bir deve sürüden kaçtı, yakalamak istedilerse de yakalayamadıiar, orduda at az idi. Ordudan birisi okunu nişanlayıp attı, sonunda Allah deveyi durdurdu. Rasûiüllah (s.a.v.): "Şüphesiz vahşi hayvanların insandan ürküp kaçanları olduğu gibi bu hayvanların da ürküp kaçanları vardır. Böyle hayvanlara hakim olamadığınız zaman işte böyle yapınız."buyurdu. Ben de: "Bizler yarın (bakarsın)düşmanla savaşı ister yahut düşman endişesine düşeriz (kılıçlarımızı köreltmek istemiyoruz) yanımızda bıçak da yoktur, şu halde kamışla hayvan kesebilir miyiz?" dedim: "Diş ve tırnak dışında kan akıtan şeylerle kesilmiş ve üzerine Allah'ın adı anılmış olanları yiyiniz. Diş ve tırnağın ayrı tutulmasının sebebini size anlatacağım: Diş bir kemiktir (kesici değildir) tırnak ise Habeşistanlıların (kesme işinde yapageidîkien) bıçaklarıdır, "buyurdu. [1369]

1339-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Hiçbir kimse kurban etini üç günden fazla "buyurmuştur. [1370]

1340-) Âişe (r.a.): "Biz, Medine'de kurban etlerinden bir kısmını tuzlar ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ikram ederdik. Derken: "Kurban etlerini ancak üç gün yeyiniz" buyurdu. Ailah daha iyi bilir ama bu yasak kesin değildir, kurban etini (o yıl bas fekinere) yedirmek istemiştir." demiştir. [1371]

1341-) Câbir b. Abdullah (r.a.): "Mina'da İken kurban develerimizin etlerinden üç günden fazla yiyemezdik. Sonra Rasûiüilah (s.a.v.) bize ruhsat verdi: "Artık yiyin, azık edinin." buyurdu, biz de yedik, azık edindik." demiştir. [1372]

1342-) Seleme b. Ekvâ (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizden kim kurban keserse evinde üç geceden sonra sabaha asla kurbandan bir parça çıkmasın, "buyurdu. Ertesi yii olduğunda: "Ey Allah'ın Rasûlü, kurban etlerimizi geçen yıl yaptığımız gibi mi yapıyoruz?" dediler: "Yeyiniz, yediriniz, saklayıp depo ediniz. Çünkü o dediğiniz yıl halkta büyük bir kıtlık vardı. Bu nedenle halka yardımetmenizi istemiştim, "buyurdu" demiştir.

(Câbir b. Abdullah (r.a.)'dan rivayet edilen yukarıdaki hadiste Mina'da üç günden sonra kurban etinin yenmesi yasaklandığı, sonra da buna izin verildiği belirtilmişti.) [1373]

1343-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Fera've Atîra diye bir şey yoktur.'"buyurmuştur. Fera1: Hayvanın ilk doğan yavrusudur ki bunu tağutları adına kurban ederlerdi. Atîra ise müşriklerin Recep ayında putlarına kestikleri kurbandır. [1374]

36-) Yeme İçme Bölümü

(Kitâbu'l-Eşribe)

1344-) Ali b. EbîTalib (r.a.) anlatir: "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte olduğum Bedir Savaşı'nda ganimet olarak bir deve elde ettim, Rasûlüllah (s a.v.) bana, bir deve daha verdi. Bir gün develeri Ensar'dan bir kimsenin Kapısının yanına çöktürdüm. Aslında ben develerle izhir otu taşıyıp satmak ve Fatıma'nın düğün yemeğine katkıda bulunmak istiyordum, bu sırada yanımda Kaynukaoğulları'ndan kuyumcu bir kimse de bulunuyordu. Hamza b. Abdulmuttalib de develeri Döktürdüğüm bu evde yanında şarkıcı bir kadınla birlikte şarap içiyordu. Şarkıcı kadın: "Ey Hamza, semiz develere bakmaz mısın..." diye başlayan kaside okudu, bunun üzerine Hamza hemen kılıcıyla develere atılıp hörgüçlerini kesti, böğürlerini yardı, sonra da ciğerlerinden aldı." -(Hadisin railerinden ibni Cüre/e şöyle demiştir) İbni Şihab'a: "Hör-güçlerinden de aldı mı?" dedim: "Hörgüçlerini kesip götürdü." dedi Hz. Ali (r.a.) şöyle devam etti: "Beni dehşete düşüren manzarayı seyrettim, sonra da Allah'ın Peygamberi'ne (s.a.v.) vardım. Yanında Zeyd b. Harise vardı. Kendisine durumu bildirdim. O da Zeyd b. Harise ile hemen çıktı, ben de kendisiyle gittim. Hamza'nın yanına girdi ve kızgınlığını belirtti, bu sırada Hamza bakışlarını yukan dikti ve: "Sizler, atafanmın kölesinden başka nesiniz." dedi, bunun üzerine Rasûlüllah (onun sarhoş olduğunu anladı ve) geri çekilip yanından çıktı. Bu hâdise içki yasağından önce olmuştu." [1375]

1345-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Bizim şu, sizin de "Fadih" diye isimlendirdiğiniz Fadih içkisinden başka şarabımız yoktu. Ben, Ebû Talha ve falan kimseye içki sunuyordum, o sırada birisi geliverdi: "Haber size geldi mi?" dedi: "Ne haberi?" dediler: "Şarap haram kılındı" dedi. Onlar da: "Ey Enes, şu testileri döküver" dediler, bu kimsenin verdiği haberden sonra şarabın haram kılınmasını ne sordular ne de Rasûlüllah (s.a.v.)e müracaat ettiler." demiştir.

(Yani hemen gelen haberi kabul edip uyguladılar. Fadih, hurmadan yapılan şaraptır.) [1376]

1346-) Cabir b. Abdullah el-Ensari (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), kuru üzümle kuru hurmanın; koruk hurma ile kuru hurmanın karıştırılmasını yasaklamıştır.

Diğer bir rivayette ise "Yaş hulma ile koruk hurmayı; kuru üzümle kuru hurmayı şıra yapmak için bfrfeştfrmey/niz" buyurmuştur. [1377]

1347-) Ebû Katâde (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), hurma ile yaş hurma koruğunu yine hurma ile üzüm kurusunu birleştirmeyi yasakladı. Bunların herbiri ayrt ayrı hoşaf yapılıp kullanılır." demiştir.

(Buradaki birleştirmenin yasaklığt israf olmaması İçin tasarruf ağsından olduğu belirtilmiştir.) [1378]

1348-) Enes b. MaÜk (r.a.)'dan. Rasûlüliah (s.a.v.)'in, Dübbâ (kabaktan yapılmış testi) ve müzeffet (ziftle kaplanmış testi) içerisinde şıra yapmayı yasakladığını bildirmiştir. [1379]

1349-) Ali (r.a.): "Rasülullah (s.a.v.), dübbâ (kabaktan yapılmış testi) ve müzeffet (ziftle kaplanmış testi) içerisinde şıra yapmayı yasakladı" demiştir. [1380]

1350-) Âişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Dübbâ (kabaktan yapıma testi) ve müzeffet (zuue kaplanmış testi) içerisinde şira yapmayı yasaklamıştır. [1381]

1351-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Size,Dübbâyi (kabaktan yapılmış testiyi) hantemİ (topraktan yapılmış testiyi) ttaklif(hurma kütüğünden oyulmuş testiyi) Ve müzeffetî (ziftle kaplanmış testiyi)yasaklıyorum" buyurmuştur.

(Hadiste geçen kullanımı yasaklanan eşyalar, içerisinde sıvı şeylerin konduğu bazı kaplardır. İslâm öncesi bu kaplar şarap yapımına daha elverişli olduğundan içerisine, hurma ve üzüm şırası konulup şarap yapılırdı. Nitekim hadisin Müslim'de geçen rivayetinde bu hususu belirterek şöyle buyurmuştur: "İçerisine ufak hurmaları atar sonra üzerine su döker, kabanp fışkırması geçtiğinde bunu içersiniz. Sonunda da biriniz amca oğlunu kılıçla vurur."(Müslim, iman: 26) Bu nedenle şarap yapımında kullanılan söz konusu kapların kullanımı tamamen yasaklanmış, İslâm

ahkamı yerleşip sebat bulduğunda, tıpkı kabir ziyaretinde olduğu gibi bunların kullanımı serbest bırakılmıştır. Bu konuda Hz. Peygamber (s.a.v.):

"Size birtakım kaplan yasaklamıştım. Şüphesiz kaplar bir şeyi ne helar ne de haram, ama biline ki, sarhoşluk veren şeylerin tümü hamdir. "buyurmuştur. (Müslim, Eşribe: 64, Tilmizi, Eşribe: 6)

Bir diğer hadiste de: "Size su tulumunda şıra yapmayı yasaklamıştım. Simdi bütün kaplarda bunu içebilirsiniz, yalnız sarhoşluk veren şeyler bunun dışındadır, "buyurmuştur. (Müslim, Eşribe: 65) [1382]

1352-) Abdullah b. Amr (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), bazı su kaplannın kullanımını yasakladığında, kendisine: "Herkes deri su kabı bulamaz?" denildi. O da ziftlenmemiş testiler için izin verdi" demiştir. [1383]

1353-) Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüliah (s.a.v.)'e bal şırasından yapılan ve Yemen halkının içmiş olduğu "Bif İçeceği" soruldu, Rasûlüllah (s.a.v.): "Sarhoşluk veren tüm içecekler, haramdır, "buyurdu." demiştir. [1384]

1354-) Ebû Mûsâ el-Eşari (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisini Yemen'e görevli gönderdi. O da Hz. Peygamber (s.a.v.)'den orada yapılan içecekleri sordu. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Nedir onlar?" buyurdu: "Baldan yapılan içeceklerle arpadan yapılan içecekler" dedi: "Sarhoşluk veren tüm şeyler haramdır"buyurdu. [1385]

1355-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim dünyada şarap içer sonra da tevbe etmez ise kendisine âhirette cennet şarabı haram olur." buyurmuştur. [1386]

1356-) Sehl b. Sa'd (r.a.): "Ebû Üseyd es-Sâidî geldi, Rasûlütlah (s.a.v.)'i düğününe davet etti. Gelin olan hanımı da o zaman hizmetlerini görüyordu. Rasûlüllah (s.a.v.)'e içecek ne ikram etti biliyor musunuz? Geceleyin bakır bir kap içerisine bir miktar hurma ıslatıp şerbet yapmıştı." demiştir. [1387]

1357-) Sehl (r.a.Ydan. Şöyle demiştir: "Ebû Üseyd es-Saidî, ev-!endiğinde Hz. Peygamber (s.a.v.) ve ashabını davatetti. Onlara yerne-9' hanımı Ümmü Üseyd yaptı ve sundu. Kendisi gece taştan oyma kapiçerisine bir miktar hurma ıslattı. Hz. Peygamber (s.a.v.) yemeği yedikten sonra ıslattığı hurmaları suyun içinde ezip şerbetini ikram etti." [1388]

1358-) Seh! b. Sa'd (r.a.): 'Hz. Peygamber (s.a.v.) Saideoğulları'nın gölgeliğine geldi ve: "Ey SeM, bize su dağıt"buyurdu. Ben de kendilerine şu bardağı çıkanp bununla su dağıttım." demiştir. Hadisi Seh! (r.a.)'dan rivayet eden ravi: "Seh! bize bu bardağı çıkardı, biz de ondan su içtik. Sonra bu bardağı Ömer b. Abdülaziz hediye edilmesini istedi, o da bunu kendisine hediye etti." demiştir. [1389]

1359-) Bera (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), Mekke'den Medine'ye gelirken Süraka b. Maiik b. Cü'şem onları takip eder. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.), ona beddua eder, arkasından hemen atının ayakları yere gömülür. Bunun üzerine Süraka: "Benim için Allah'a dua et, sana zarar vermeyeceğim" demiş. Hz. Peygamber de, Allah'a dua etmiş. Rasûlüllah (s.a.v.), yolda susamış, derken bir koyun çobanına rastlamışlar. Ebû Bekir, şöyle anlatır: "Bir k jp alıp içerisine Rasûlüllah (s.a.v.), için bir miktar süt sağdım ve kendisine getirdim gönlüm razı olana kadar içti." [1390]

1360-) Ebû Hureyre (r.a.): "Miraç gecesinde Rasûlüllah (s.a.v.)'e İlyâ'da iken şarap ve süt kadehi getirildi. Kendisi bu ikisine baktı ve sütü aldı. Cebrail: "Seni, fıtrata/ insanın yaradılışına uygun olan şeylere eriştiren Allah'a hamdolsun. Eğer şarabı alsaydın ümmetin yoldan çıkardı" dedi" demiştir. [1391]

1361-) Câbir b. Abdullah (r.a.): "Ebû Humeyd, en-Naki1 merasından bir bardak süt getirdi. Rasûlüllah (s.a.v.) de kendisine: "Bir tahta parçasıyla bile olsa üzerini örtseydin" buyurdu" demiştir. [1392]

1362-) Câbir (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Akşam olduğunda veya gece karardığında çocuklarınızı dışan salmayınız. Şeytanlar bu vakitte ortalığa yayılırlar, dolayısıyla yatsıdan bir süre geçfiğinde onlan (evlerinize) koyunuz. Allah'ın adını zikrederek kapını kapat, Allah'ın adını zikrederek lambanı söndür, Allah'ın adını zikrederek su kabının ağzını bağla, Allah'ın adını zikrederek ü-zerierini enlemesine (bir çubuk gibi) bir şeyle bile olsa kapkacağınıört" buyurmuştur.

(Âlimler buradaki emrin dini bir fariza değil özendirme anlamına yorumlamışlardır. Karanlığın şeytani kuvvetler için aydınlıktan daha elverişli olması nedeniyle gece başladığında şeytanların daha yoğun çalışabileceği belirtilmiştir. Aslında bize göre karanlık olan bîr zaman birimi, başka bir yerde gündüz olmaktadır. Mesela Türkiye'de akşam olduğunda Amerika'da gündüz olmaktadır. Amerika'da akşam olduğunda Türkiye'de gündüz olmaktadır. Şeytan ve cin dediğimiz gözle görülmeyen varlıklar insanlarla mukayese edilemeyecek bir biçimde süratli hareket ederler. Bir yerde sabah olduğunda hemen akşam olan yere gidebilirler. Bir yerde sabah olması bunlar için orada kendilerine uygun olan karanlığı beklemelerine gerek yoktur, hemen karanlık olan başka bir yere intikal edebilirler. İnsan ise kendisine uygun olan aydınlığın gelmesini beklemek zorundadır. Karanlık insanın tabiatına uygun değildir, insan yapı itibarı ile aydınlıkta daha rahat hareket eder. Bu nedenle karanlıkta etrafındaki her türlü tehlikeyi iyi fark edemez, başına türlü belalar gelebilir. Aydınlıkta bu belaların çoğundan kurtulma İmkanı vardır, çünkü yapısı karanlığa değil aydınlığa müsaittir. Duyu organlarından olan göz aydınlıkta daha iyi görür. Şeytan ve cinlerin yapılarına karanlığın daha uygun olması muhtemeldir. Dolayısıyla bunlar için en uygun zaman gecedir.) [1393]

1363-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "U-yuduğunuzzaman evlerinizde ateş bırakmayınız"'buyurmuştur. [1394]

1364-) Ebû Mûsâ (r.a.): "Medine'de ev halkı içeride iken geceleyin bir ev yandı. Bunların durumu Hz. Peygamber (s.a.v.)'e anlatıldı: "Şu ateş sîze ancak bir düşmandır. Uyuduğunuzda ateşi söndürünüz. "buyurdu. [1395]

1365-) Ömer b. Seleme (r.a.)'dan: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in terbiyesi altında yetişen küçük bir oğlan çocuğu idim. (Yemekte) elim tabağın her yerinde dolaşırdı. Bunun için bana Rasûlüllah (s.a.v.): "Ey evlat, Besmele çek, sağ elinle ye, tabaktan sana yakın olan yerden ye. "buyurdu. Artık yemek yeme biçimim hep böyle olmuştur." [1396]

1366-) Ebû Said e!-Hudrî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) su tulumununağzını çevirip su içmeyi yasakladı." demiştir.

(Buradaki yasağın hikmeti, su tulumu ve su testisi gibi kaplardan bardaksız dikerek su içerken, artık bulaşacabîliceği veya kapların içleri görülmediği için haşere bulunabileceği tebl(kesindendir. Nitekim, bu yasaktan sonra bir kimse gece su içmeye kalkmış, su tulumunun ağzını açtığında karşısına yılan çıkmıştır, (ibni Mâce, Eşnbe: 19) Müslimde geçen bir ifadede su tulumlarının ağzını çevirmeyi, kırbanın yukarısını aşağı çevirme olarak tarif edilir. Müslim: Eşribe: [1397]

1367-) Asım, Şa'bîtden. İbni Abbâs (r.a.)/ kendisine hadis anlatmış ve: "Rasûlüiiah (s.a.v.)'e zemzem verdim, o da ayakta zemzem içti." demiştir. [1398]

1368-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ayakta zemzem içti." demiştir. [1399]

1369-) Ebû Katâde (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Sizden biriniz bir şey içtiğinde kaba solumasm"buyurdu" demiştir. [1400]

1370-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) bardaktan (su içerken) üç defa nefes alırdı." [1401]

1371-) ez-Zührîden. Enes b. Mâlik (r.a.) bana şöyle anlattı: Enes b. Mâlik'in evinde bulunan besi koyunu Rasûlüllah (s.a.v.) için sağılıp yine Enes'in evinde bulunan kuyunun bir miktar suyu ile karışttnlmış. Sonra bardağı Rasûlüllah (s.a.v.)'e verdi, o da bardaktan içti, bardağı ağzından çektiği

sırada solunda Ebû Bekir sağında ise bir bedevi bulunuyordu. Ömer bu yüzden bardağın kalanını bedevîye vereceğinden endişe edip: "Ey Allah'ın Rasûlü, yanındaki Ebû Bekir'e ver" dedi ise de bardağı sağında bulunan bedevîye verdi, sonra da: "Sırasıyla sağdan sağaf"buyurğu. [1402]

1372-) Sehi b. Sa'd (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e bir su bardağı getirildi, sağında topluluğun en küçüğü bir delikanlı solunda da yaş» ilerlemiş kimseler bulunuyordu. Bardaktan içerek: "Ey delikanlı, geri kaian artığı senden yaşiı olanlara vermeme izin verir O da: "Ey Allah'ın Rasûlü, senden nasibime düşen artığı kimseye bırakamam." dedi, bunun üzerine kalan suyu ona verdi. [1403]

1373-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Biriniz bir şey yediğinde elini yalamadan veya yalatmadan silmesin." buvurmuştur.

(Hadisin diğer rivayetinde: "Çünkü kişi yemeğin neresinde bereket olduğunu bilemez, "buyurmuştur. Müsüm, Ejribe: 134) [1404]

1374-) Ebû Mes'ûd ei-Ensârî (r.a.): "Ensar'dan "Ebû Şuayb" denilen bir kimse vardı, kendisinin de kasap bir kölesi vardı. Bu kimse: "Bana bir yemek yap, beşin beşincisi olarak Rasûlüllah (s,a.v.)'i çağıracağım" dedi ve Rasûlüllah (s.a.v.)'i beşin beşincisi olarak çağırdı, derken bir adam da onların peşine takıldı. Bu yüzden Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sen bizi beşin beşincisi olarak çağırdın ama bu adam da peşimize takıldı. Dilersen ona da izin verirsin, dilersen dışarıda bırakırsın, "buyurdu: "Ona da izin verdim." dedi." demiştir. [1405]

1375-) Cafair b. Abdullah (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hendek kazılırken Rasûlüllah (s.a.v.)'de açlık gördüm, hanımıma gittim ve: "Yanında bir şey var mı? Rasûlüiiah (s.a.v.)'de şiddetli açlık gördüm" dedim. O da içerisinde bir sa1 arpa bulunan bir kese çıkardı. Bir de beslediğimiz kuzumuz vardı, ben onu kestim, hanımım da arpayı öğüttü. Benimle beraber o da işini bitirdi. Kuzuyu çömleğe parçaladım sonra Rasûlüllah (s.a.v.)'e döndüm. Bu sırada hanımım: "Aman ha! Beni, Rasûlüllah (s.a.v.)'e ve beraberindekilere karşı mahcup düşürrneyesin" demişti. Rasûfüllah (s.a.v.)'e vardım ve

gizlice: "Ey Allah'ın Rasûlü, küçük kuzumuzu kestim, hanım da yanımızda bulunan bir sa' kadar arpa öğüttü. Beş on kişi ile sen bize gel" dedim. RasûlüHah (s.a.v.) de: "Ey hendek kazanlar, Câbir sûr yemeği yapmış, haydi ona misafir olalım"diye seslendi. Bana da: "Ben gelmeden sakın çömleğinizi indirmeyin hamurunuzu da ekmek yapmayınız" buyurdu. Eve geldim, Rasûlüllah (s.a.v,) de cemaatin önünde geldi. Ben, hanımımın yanına girdim. Bana: "Yapacağını yaptın" dedi. Ben de: "Bana söylediğini yaptım" dedim. Hamuru Hz. Peygamber (s.a.v.)'in huzuruna çıkardım üzerine tükürüp bereketini artırdı, çömleğe gitti ona da tükürüp bereketini artırdı, sonra: "Ekmeği pişirecek hanımı da çağır seninle ekmeği pişirsin, çömleğinizden de indirmeden kepçeyle alsın"buyurdu. Oradakiler bin kişiydi. Allah'a yemin olsun ki hepsi de yemeklerini yiyip oradan ayrıldılar ama çömleğimiz olduğu gibi kaynamakta hamurumuz da ekmek yapılmaktaydı." [1406]

1376-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ebû Talha, Ümmü Süleym'e: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in sesini çok bitkin işittim. Kendisinde açlık olduğunu biliyorum. Yanında bir şeyler var mı?" dedi. O da: "Evet var" dedi ve arpadan yapılmış birkaç parça ekmek çıkardı sonra bir Örtü aldı ve örtünün bir kısmına ekmeği sarıp elbisemin altına koydu diğer kısmını da üzerime örttü ve beni Rasûlüllah (s.a.v.)'e gönderdi. Ekmeği götürdüm ve Rasûlüllah (s.a.v.)'i mescide halkla beraber otururken gördüm yanlarına varıp ayakta durdum. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ebû Talha mı gönderdi" buyurdu: "Evet" dedim: "Yemek için mi" buyurdu: "Evet" dedim. Rasûlüliah (s.a.v.) yanındakilere: "Haydikalkın"'buyurdu. Oradakiler yürüdüler, ben önlerinden gidip Ebû Talha'ya vardım ve kendisine bunu bildirdim. Ebû Talha: "Ey Ümmü Süleym, Rasûlüllah (s.a.v.) haikı da getirmiş. Halbuki yanımızda onları doyuracak kadar bir şeyimiz yok?" dedi. O da: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" dedi. Ebû Talha, gidip Rasûlüllah (s.a.v.)'i karşıladı. Rasûlüliah (s.a.v,), Ebû Talha ile gelip eve girdi. Rasûlüliah (s.a.v.): "Ey Ümmü Süleym, yanındakileri getir" buyurdu. O da bu ekmeği getirdi. Rasûlüllah (s.a.v.), emir verdi ve ekmeği parçalattı. Ümmü Süleym, ekmek parçalarının üzerine tulumdan yağ sıkıp katık yaptı. Sonra Rasûlüllah (s.a.v.), Allah'ın söylemesini dilediği şeyleri söyledi. Sonra: "On kişi çağır"buyux<Su. On kişi içeri alındı, onlar doyana kadar yiyip dışarı çık-tıiar. Sonra: "On kişi çağır" buyurdu. On kişi içeri alındı, onlar doyana

kadar yiyip dışarı çıktılar. Sonra: "On kişi çağır" buyurdu. Sonunda topluluktakilerin hepsi doydu. Yetmiş veya seksen kişiydiler"

Diğer bir rivayet "Ebû Talha: "Ey Allah'ın Rasûlü, ben sadece seiçin bir şeyler hazırlamıştım" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.)/ yemeğe elsürdü ve bereket duası yaptı, arkasından: "Ashabımdan on kişiyi uyurdu" şeklindedir.

Diğer bir rivayet "Besmele çekerek yiyiniz'"buyurdu. Onlar da yediler. Böyle seksen kişi yaptı. Bundan sonra Hz. Peygamber (s.a.v.) ile ev halkı yedi, geriye de yemeğin kalanını bıraktılar" şeklindedir.

Diğer bir rivayet "Sonra Rasûlüllah (s.a.v.) ve ev halkı yedi, komşulara yetecek kadar da artırdılar" şeklindedir. [1407]

1377-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Bir terzi, yapmış olduğu yemeğe Rasûlüllah (s.a.v.)'i davet etmişti. Rasûlüllah (s.a.v.) ite birlikte ben de bu yemeğe gittim. Terzi, Rasûlüllah (s.a.v.)'e ekmek ile içerisinde kabak ve kurutulmuş et bulunan sulu yemek sundu. Hz. Peygamber (s.a.v.)'i gördüm: Yemek kabının kenarında kabakları arıyordu. O günden bu yana kabağı sürekli sever oldum." demiştir.[1408]

1378-) Abdullah b. Cafer b. Ebî Tâlib (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i olgunlaşmamış taze hurmayı salatalıkla acurla yediğini gördüm." demiştir. [1409]

1379-) Cebele b. Suhaym anlatır: "Bir kısım Iraklılarla Medine'de bulunuyorduk, bizi kıtlık senesi vurmuştu. Abdullah b. Zübeyr (r.a.) da bize hurma yedirirdi. Abdullah b. Ömer (r.a.) bize uğrar ve: "Rasûlüllah (s.a.v.) hurmayı ikişer ikişer yemeyi yasaklamıştır. Ancak birinizin kardeşine böyle yemesine izin vermesi bunun dışındadır." derdi."

(Hurmanın ikişer ikişer yenilmesinin yasaklanmasının nedeni, nezaket kuralları !-duğu veya kıtlık sırasında oburluk yaparak konulan yemeği sofradan siiip süpürüp, yanındaki kardeşlerinin hakkına riayet edilmemesidir denilmiştir. Söz konusu durum mevcut değilse hurmanın ikişer veya daha fazla yenilmesinde bir sakınca görülmemiştir.) [1410]

1380-) Sa'd b. Ebî Vakkâs (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim her gun sabah aç karnına yediAcve Hurması yeise bu günde kendisine ne zehir ne de sihir zarar verir, "buyurdu." demiştir.

(Acve: Medine'de yetişen siyah hurmadır. 901. hadiste görüldüğü gibi Medine şehri, Efendimiz (a.s.)'ın duası ile bereketlenmiş bir topraktır. Bütün mahsulat yetiştiği toprağa göre değer kazanır. Mesela, Rize ilinin Anzer yöresinde toplanan bal İle Marmaris'te toplanan çam balı aynı değildir. Oysa ikisi de baldır ama her ikisinin aynı değerde olduğunu hiçbir araştırmacı iddia edemez. İşte Acve Hurması da böyledir. Dr. Mustafa Sibaî de "İslâm Hukuku'nda Sünnet" isimli eserinde Hacca gittiğinde beş aylık bir sürede bunu denediğini bildirmektedir. İslâm âlimleri Acve Hurması'ndaki bu özelliğin Hz. Peygamber (s.a.v.)'in duası nedeniyle oluştuğu görüşünü belittirler. Acve Hurması'nın ne gibi tıbbî özelliği olduğu bilim adamlanmızın araştırmalannı beklemektedir.) [1411]

1381-) Said b, Zeyd (r.a.): "Rasûlülfah (s.a.v.); "Dolaman mantarı, İsrailoğullanna gönderilen kudret helvası cinsindendîr suyu da göze şifadır"buyurdu" demiştir.

(Mantar, hiçbir masraf ve güç harcamadan külfetsiz olarak tamamen Allah'ın bağışı bir bitki olduğundan dolayı İsrailoğullan'nın çaba sarfetmeden elde ettikleri yiyeceklerine bu yönden benzer. Bunun için Rasûiüllah (s.a.v.) mantarı kudret helvası cinsi olarak açıklamıştır.

Dolaman mantarı diye çeviri yaptığımız ve Arapçası 'keme1 olan mantann kullanımıyla çeşitli göz hastalıktannın tedavi edildiği bilgilerini kitaplarımızda rastlamaktayız. Ebû Hureyre (r.a.) üç, beş veya yedi mantar alıp suyunu bir şişeye sıktığını, kız çocuğunun gözüne sürme yaptığını ve hastalıktan kurtulduğunu bildirmektedir. (Tirmizî, Tıb: 22) Yine İmam en-Nevevi, Kemal b Abdullah ed-Dımeşkrnin bu hadise dayanarak mantar suyunu gözüne sürme çekerek görmeyen gözünün tekrar görmeye başladığını bizzat kendisinin müşahade ettiğini bildirmektedir. (Şerhu Müslim, xiv. 234)

Mantann göz için şifa olması, bilim adamlarının araştırmasını bekleyen bir konudur. Müslüman bilim adamlarımızın bu konuya eğilmelerini

beklemekteyiz. Bazı kimselerin hem hadiste kastedilen mantan bilmedikleri hem de kullanma usulünü bilmediklerinden mantar suyundan fayda yerine zarar gördükleri rastlanmaktadır. Hadiste sözü edilen mantar türü iyi tespit edilmeli, kullanım usulü ve konunun mütahassıslarının uyarılan dikkate alınmalıdır.) [1412]

1382-) Câbir b. Abdullah (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'m yanında misvak ağacının (incire benzeyen) meyvesini topluyorduk. Rasûiüllah (s.a.v.): "Siyah olanını alınız, çünkü bu daha güzeldir, "buyurdu, kendisine: "Davar otlatır mıydınız?" dediler: "Davar otlatmayan bir Peygamber var mıdır ki?"buyurdu." demiştir. [1413]

1383-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz, Peygamber (s.a.v.)'e bir kimse gelmişti. O da (karnım doyurmaları için) hanımlarına gönderdi, hanımları: "Yanımızda su dışında hiçbir şey yoktur." dediler, bunun üzerine

Rasûiüllah (s.a.v.): "Kim bu kimseyi evine katar veya misafir olarak ağırlar?"'buyurdu. Ensardan bir kimse: "Ben" dedi ve misafiri altp hanımının yanına gitti: "Rasûiüllah (s.a.v.)'in misafirini ağırla" dedi. Hanımı: "Yanımızda çocuklarımın yiyeceğinden başka bir şey yoktur" dedi. Ev sahibi: "Yanındaki yemeğini hazırla, kandili yak, akşam yemeği istediklerinde çocukları uyutuver" dedi. Hanım sofrayı kurdu, kandili yaktı, çocuklarını da uyuttu. Sonra da kalkıp kandili düzeltiyormuş gibi yapıp söndürüverdi. Bu arada kocasıyla beraber yemek yiyormuş gibi davrandılar, sonunda aç olarak sabahladılar. Sabah olunca bu zat Rasûiüllah (s.a.v.)'in yanına geldi. Rasûiüllah: "Allah sizin davranışınızı çok beğendi ve: «Kendilerinin ihtiyaçları olsa dahi onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar başarıyı / kurtuluşu elde etmiş kimselerdir.» r: 9) ayetini indirdi, "buyurdu." demiştir. [1414]

1384-) Abdurrahman b. Ebî Bekir (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte yüz otuz kişi bulunuyorduk. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizden birinizin yanında yiyecek var mıdır?"buyurdu, baktık ki bir kimsenin yanında bir sa' (yaklaşık uç kno) veya buna yakın bir yiyecek gkü, hemen hamur yoğruldu sonra uzun boylu saç dağınık müşrik birisi sürüp geldiği davarla çıkagefdi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Satmak için mi yoksa

bağışlamak için mi getirdin?" buyurdu, o da: "Hayır, bağış değil satmak için" dedi, Rasûiüllah ondan bir koyun satın aldı, hemen kesilip", yüzüldü. Hz. Peygamber (s.a.v.) karaciğerinin kızartılmasını emir buyurdu. Allah'a yemin olsun ki yüz otuz kişiden herbirine; orada bulunuyorsa kendisine vererek, bulunmuyorsa hissesini ayırarak dğeri bölüp dağıttı, onu iki kaba koydu, herkes yedi, hepimiz doyduk, iki kap da arttı, bunun üzerine yiyeceği deveye yükledik." dedi veya benzeri bir söz kullandı. [1415]

1385-) Hz. Ebû Bekir (r.a.)'ın oğlu Abdurrahman (r.a.) anlatır: "Ashab-ı Suffe fakir kimselerdi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kimin yanında iki kişilik yiyecek varsa üçüncü kişiyi yanında götürsün. Eğer dört kişilik ise beşinciyi veya altıncıyı götürsün." buyurdu.

Ebû Bekir üç kişi getirmiş Hz. Peygamber (s.a.v.) de on kişi götürmüştü. Ev halkı ben, babam ve annemdi. (Hadisi bize anlatan ravi:) "Hanımım ve bizimle Ebû Bekir'in evinde müşterek olan hizmetçi de" dedi mi bilemiyorum (demiştir.)

Ebû Bekir Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında akşam yemeği yedi sonra da yatsı namazı kılınana kadar orada kaldı. (Misafirleri getirdikten) sonra dönüp Hz. Peygamber (s.a.v.) akşam yemeğini yiyene kadar orada kalmıştı. Allah'ın dilediği bir süre geceden geçene kadar orada kaldıktan sonra çıkıp geldi. Hanımı: "Misafirlerinden seni alıkoyan şey ne ola ki?" dedi. O da: "Yoksa onlara akşam yemeği yedirmedin mi?" dedi. Hanımı: "Sen gelene kadar yemek yemediler, önlerine yemek kondu kabul etmediler." dedi. Ben hemen kaçıp saklandım babam bana: "Be hey akılsız, rezil herif!" diyerek verdi veriştirdi. "Yiyiniz, içinize sinmesin" dedi ve: "Vallahi ben asla o yemeği yemeyeceğim" diye ekledi. (Misafirler yemeye başladı) Allah'a yemin olsun ki biz bir iokma alıyorduk; ama altından bundan daha fazlası çoğalıyordu. Sonra misafirler doydu, ama yemek ilk öncekinden daha fazla oldu. Ebû Bekir yemeğe baktı, bir de ne görsün yemek olduğu gibi, hatta daha fazlasıyla duruyor. Bunun üzerine hanımına: "Ey Firasoğullan'nın kız kardeşi, nedir bu?" dedi. O da: "Gözümün nuru hakkı için vallahi, yemek şu anda öncekinden üç kat daha fazla olmuş" dedi. Ebû Bekir sonunda (dayanamayıp) bu yemekten yedi. Yeminini kastederek: "Bu yemin işi şeytanın kışkırtmasından olmuştu" dedi ve yemekten bir îokma aldı. Sonra Hz. Peygamber (s.a.v.)'e götürdü, yemek onun yanında sabaha kadar durdu.

Bu sırada bir kabile ile aramızda saldırmazlık anlaşması vardı ki süre bitmişti (bu

nedenle Medine'ye geldiler.) BİZ (bunlardan) On İki adamı ayirdlk, her bİT adamın

yanında da kendilerinden birtakım insanlar vardı ki, her adamın yanında kaç kişi olduğunu Allah daha iyi bilir. İşte bunların hepsi yemekten yediler" (Hadisi bize anlatan ravi:) "veya benzeri sayıda kişiler yedi" demiştir. [1416]

1386-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "İki kişinin yiyeceği üç kişiye yeter, üç kişinin yiyeceği de dört kişiye yeter"buyurdu." demiştir. [1417]

1387-) Abdullah b. Ömer (r.a,) kendisiyle birlikte yemek yemesi i-cin bir fakir getirilmedikçe yemek yemezdi. Kendisinden hadisi rivayet eden Nâfi: "Bir gün kendisiyle birlikte yemek yemesi için bir adamı yanına koydum, o da çok yedi.-Bunun üzerine: "Ey Nâfi, bunu benim yanıma koyma, ben Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Mü'min bir mide (bağırsak) için yer, kâfir ise yedi mide (bağırsak) için yer." diye buyururken, işittim" dedi." demiştir. [1418]

1388-) Ebû Hureyre (r.a.)'da. Bir keresinde Rasûlüllah (s.a.v.)'e kâfir birisi misafir olarak gelmişti. Rasûlüllah (s.a.v.), emir verdi ve bir koyun sağıldı, bu adam bir kap süt içti. Sonra yine bir kap içti, sonra yine bir kap daha içti, neticede yedi koyunun sütünü içti, Sabah olduğunda bu adam Müslüman oldu. Rasûlüllah (s.a.v.), yine emir verdi ve ona bir koyun sağıldı, adam bir kap sütü içti sonra diğerinin sağılmasına emir verdi ama adam bunun sütünü tamamen bitiremedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Mümin bir mide (bağırsak) için içer, kâfir ise yedi mide (bağırsak) için içer buyurdu. [1419]

1389-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) yemekte asla kusur bulmazdı. Eğer isteği varsa yer yoksa bırakırdı." demiştir. [1420]

37-) Giyim-Kuşam Bölümü

(Kitâbu'l-Libâs ve'z-Zîne)

1390-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Ümmü Seleme (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Gümüş bardaktan içen kimse karnında cehennem ateşini şarıldatır. "buyurmuştur. [1421]

1391-) Berâ b. Âzib (r.a.), şöyle demiştir: "Rasûlüilah (s.a.v.), yedi şeyi bize emretti yedi şeyi de yasakladı:

Hastayı ziyaret etmeyi, cenazenin arkasından yürümeyi, aksı-rana dua etmeyi, yemine sadık kalmayı veya yemin edenin yeminini kabul etmeyi, mazluma yardım etmeyi, davete icabet etmeyi ve selamı yaygınlaştırmayı bize emretti.

Yüzükleri altından yüzük takınmayı, gümüş kaplardan su içmeyi, eyer yastıklarını, keten ipek karışımı elbiseyi, ipeği, ibrişim ipeği,ve atlas ipeği bize yasakladı."

(Aksiran kimseye dua, aksıran: "el-Hamdülilİah" dediğinde, ona "yerhamukellah" (=A!iah sana merhamet etsin) diye dua etmektir. O da "yehdîkü-müllâh ve yuslih bâleküm" (=Aİlah sizi hidayete eriştirsin, durumunuzu iyileştirsin) diye karşı duada buiunur. (Buhâri, Edeb: 126)

Hadiste sözü edilen bazı eşyalar, ipek türleridir. İbrişim, kalın iplerle örülmüş ipek kumaştır. Atias, parlak sık dokunmuş ipek kumaştır.

Eyer yastiğı, olarak çevirisini verdiğimiz Mîsera, için çeşitfi telifler yapılmıştır. Bu tarifler içerisinde eyer yastığından başka şu tarifler vardır; üst elbise, bir şeyin üzerine yayılıp oturulan sergi anîamlanna gelir. Genelde bu tür eşyalar o dönemde ipekten yapıldığından, lüks ve konfor türlerinden olduğu İçin yasaklandığı söylenmiştir.) [1422]

1392-) Huzeyfe (r.a,): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Ne ipek ne de ibrişim (kaim dokunmuş ipek) giymeyiniz, altın ve gümüş bardaklardan bir şey içmeyiniz, Altın ve gümüş kaplardan da bir şey yemeyiniz. Çünkü tüm

bunlar dünyada kâfirlerin, âhirette de bizimdir, "diye buyururken işittim." demiştir. [1423]

1393-) Huzeyfe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) altın ve gümüş kaplardan su içmeyi, yemek yemeyi, ipek kumaş giymeyi ve üzerine oturmayı bize yasakladı demiştir. [1424]

1394-) Abdullah b. Ömer (r.a.) anlatır: "Ömer b. Hattab mescidin kapısının yanında (utârM b. Hâdbe'nin sattığı) ipeği sık sırmalı bir elbise gördü ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, bunu satın alsan da cuma günlerinde ve elçiler geldiği zamanlarda giysen....?" dedi. Rasûlüîiah (s.a.v.): "Bu elbiseyi âhirette hissesi olmayan kimse giyer." buyurdu. Sonraları Rasûlüllah (s.a.v.)'e bu tür elbiseler geldi. O da Ömer b. Hattab (r.a.)'a bunlardan bir elbise verdi. Bunun üzerine Ömer: "Ey Allah'ın Rasûlü, sen bana bu elbiseyi verdin ama Utârid b. Hâcibe ait olan elbise hakkında bana dediğini söylemiştin?" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ben onu sen giyesin diye vermedim" buyurdu. Bunun üzerine Ömer b. Hattab (r.a.) elbiseyi Mekke'de bulunan müşrik kardeşine verdi." [1425]

1395-) Hz. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüilah (s.a.v.) ipek giymeyi yasaklamış, orta parmakla şahadet parmaklarını göstererek şu kadarı bu yasağın dışındadır, demiştir. Bununla elbisenin işlemeleri İle kenar şeritlerini kasdetm iştir. [1426]

1396-) Hz. Ali (r.a.)'dan: "Rasûlüllah (s.a.v.) bana çoğunluğu i-pekle işlemeli bir elbise hediye etti, ben de bunu giydim, fakat Peygamber'in yüzünde hoşnutsuzluk gördüm, bu yüzden elbiseyi keserek, hanemizdeki kadınlara dağıttım." [1427]

1397-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim, dünyada ipek giyerse âhirette onu giyemez"buyurmuştur. [1428]

1398-) Ukbe b. Âmir (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e arkası yırtmaçlı "Ferrûc" denilen ipek kaftan hediye edildi. Kendisi bu elbiseyi giyip

bununla namaz kıldı, namazdan sonra elbiseyi beğenmeyen bir kimse gibi hemen gattı ve: "Bu, muUakîlere uygun düşmez" demiştir. [1429]

1399-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan: "Hz. Peygamber (s.a.v.), Abdurrahman b. Avf ile Zübeyr b. Avvâm'a, kendilerinde meydana gelen kaşıntıdan dolayı ipekli gömlek giymelerine İzin vermiştir."

Yine Enes b. Mâlik (r.a.)'dan gelen bir diğer rivayette: "İki sahabi Hz. Peygamber (s.a.v.)'e bitten dolayı şikayette bulunmuşlar, bununüzerine kendilerine ipek giymeye izin vermiştir."

(Hadisin ravisi her iki sahabiye verilen bu iznin savaş sırasında olduğundan dolayı Buhârî bu hadisleri, "Savaşta ipek giyme izni" başlığı altında zikretmiştir.) [1430]

1400-) Enes b. Mâlik (r.a,): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in giymeyi en çok sevdiği pamuklu keten elbise idi." demiştir. [1431]

1401-) Hz. Aişe (r.a.) keçelenmiş yünden bir elbise çıkarmış ve: "Hz. Peygamber (s.a.v.) bunun içinde iken ruhu alındı" demiştir. [1432]

1402-) Câbir (r.a.): "Hz, Peygamber (s.a.v.) (evlendiğimde bana): "Sizin saçaktı kadife yaygılarınız var mı?" buyurdu, ben de: "Bizim saçaklı kadife döşelerimiz nerden olsun ki?" dedim: "Ama bak sizin saçaklı kadife yaygılarınız ileride olacaktır" buyurdu. Sonraları ben hanımıma: "Saçaklı kadife döşelerini benden geri tut" derdim, o da: "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizin muhakkak ilerde saçaklı kadife yaygılarınız olacak'"demedi mi?" der, ben de döşeyi öyle bırakırdım" demiştir. [1433]

1403-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah, böbürlenerek elbisesiniçekenisevmez'"buyurmuştur. [1434]

1404-) Muhammed b. Ziyad, şöyle demiştir: "Bahreyn valisi iken Ebû Hureyre'yi dinlemiştim. Kendisi, elbisesini yerde sürüyen bir adam gördü

ve bunun üzerine "Vali geldi, vali gefdi! Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz ki, Allah, böbürlenerek elbisesini (izarını) yerde sürüyen kimsenin yüzüne bakmaz" buyurmuştur" diyerek ayağını yere vurmaya başladı." [1435]

1405-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Geçmişteadan omuzlarını kadar sarkmış saç/an ve üzerindeki iki katIbtsesi takım elbisesi kedisini gurura götürmüş bir vaziyettevururken yerin dibine geçirildi. Şu anda o kimse, kıyamete kadaryerin dibinde inleyip bağırarak debelenmektedir, "buyurmuştur.

Diğer bir rivayette ise "Geçmişte, iki elbisesi/takım elbisesi içerisinde kendini beğenmiş bir vaziyette mağrur bir şekilde yürürken... "buyurmuştur. [1436]

1406-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), altın yüzüğü yasaklamıştır. [1437]

1407-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), altın bir yüzük yaptırmıştı. Kendisi bu yüzüğü takındığında kaşını avucunun içerisine getirirdi. Bunu gören halk da (böyle yüzük) yaptırdı. Sonra kendisi minbere bu yüzüğü çıkardı ve: "Ben, bu yüzüğü takınıyor ve kaşını avu~ cumuniçerisinegetiriyordum."buyurdu ve arkasından bunu attı: "Allah 'a yemin olsun ki bir daha asla bunu takınmayacağım." buyurdu. Bunu gören halk da yüzüklerini çıkarıp attı. [1438]

1408-) Diğer bir rivayette ise şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), gümüş yüzük yaptırdı. Bu yüzük elinde bulunurdu. Sonra Ebû Bekir'in elinde durdu, ondan sonra Ömer'in elinde dururdu, ondan sonra da Osman'ın elinde idi ta ki, Eriş kuyusuna düşene kadar. Yüzüğün kaşında 'Muhammedün Rasûlüllah1 yazılı idi."

Diğer bir rivayette ise şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.), altın bir yüzük takındı sonra onu atıp gümüş bir yüzük takındı. Yüzüğün teşma 'Muhammedün Rasûlüllah1 yazdırdı ve: "Hiçbir kimse, yüzü-gunun kaşına benim bu yazımı yazdırmasın'"buyurdu. Kendisi bu yuzugü takındığında

kaşını avucunun İçerisine getirirdi. Muaykıb'ın Eriş kuyusuna düşen yüzük de bu idi."

(Eriş kuyusu Kubâ yakınlannda bir bahçede bulunan su kuyusudur. Efendimiz) aynı zamanda mühür olarak da kullandığı bu yüzük kendisinden sonra halifelerine geçmiştir. Daha sonra Hz. Osman (r.a.) döneminde kuyuya düşmüştür. Rivayetlerin birisinde Hz. Osman (r.a.)'ın elinden düştüğü bildirilirken diğersinde Muaykıb'ın elinden düştüğü bildirilmektedir. Yüzüğü muhafaza ile görevli olan Muaykıb, kuyu başında yüzüğü Hz. Osman (r.a.)'a verinken yüzük kuyuya düşmüştür. Bu nedenle rivayetlerin birisinde yüzüğü Hz. Osman (r.a.)'ın düşürdüğü bildirilirken diğerinde Muaykıb'ın düşürdüğü bildirilmiştir.) [1439]

1409-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.) gümüşten bir yüzük edinmiş ve kaşına "Muhammedün Rasûlüllah" yazdırmış: "Ben gümüş bir yüzük edindim, kaşına "Muhammedün Rasûlüllah" yazdırdım. Sakın hiçbir kimse bunu yüzüğünün kaşına yazdırmasın.'"buyurmuştur. [1440]

1410-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) bir mektup yazdı -veya yazmasını istedi-kendisine: "Onlar ancak mühürlü mektubu okurlar" denildi. Bunun üzerine, kaşı "Muhammedün Rasûlüllah " şeklinde işlemeli gümüşten bir yüzük yaptırdı. Sanki ben şimdi elindeki beyazlığı görür gibiyim" demiştir. [1441]

1411-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Kendisi bir gün Rasûlüllah (s.a.v.)'in elinde gümüş bir yüzük görmüş ve şöyle demiştir: "Bunu gören insanlar da gümüşten yüzük yaptırdılar. Hz. Peygamber (s.a.v.) (altından otan) yüzüğü çıkanp atü, insanlar da (altından dan) yüzüklerini çıkarıp attılar." [1442]

1412-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Biriniz ayakkabı giydiğinde sağdan başlasın, çıkardığında soldan başlasın, böylece sağ ayak giyilmede ilk, çıkarmada son of ur." buyurmuştur. [1443]

1413-) Ebû Hureyre (r.a.Ydan. Rasûlüliah (s.a.v.): "Biriniz bir tek ayakkabı içerisinde yürümesin. Ya ikisini birden çıkarsınyalınayak yürüsün) ya da

ikisini birden giysin, "buyurmuştur.

(Tek ayakkabı ile yürümek, yürüyüşte zorluk verdiğinden, düşme tehlikesi olduğundan ve göze hoş gelmediğinden dolayı yasaklandığı belirtilmiştir. Hz, Peygamber (s.a.v.) yeri geldiğinde bazen tek ayakkabı içerisinde yürüdüğü de olmuştur.Tırmizî, Libâs: 35) [1444]

1414-) Abdullah b. Zeyd ef-Ensârî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.)'in; mescidde sırtüstü yatıp bir ayağını diğerinin üzerine koyduğu rivayet edilmiştir. [1445]

1415-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) bir adamın za'ferankullanmasını yasakladı." demiştir.

(Za'feran, safran da denilen bir bitkidir. Tıpta kullanıldığı gibi boyacılıkta ve e-sans olarak da Kullanılır. Sarı, siyah ve kırmızı renkferi vardır. Vers denilen bitkinin de safran olduğu söylenilir. Za'feranın yasaklanmasının nedeni, ihramlı olma halindedir, çünkü ihramlının koku sürünmesi yasaktır, denilmiştir. Diğer taraftan bazılarına göre za'feranın yasaklanmasının nedeni, kokusunun erkeklere uygun olmayışındandır. Bugün za'feran ile ne boyama yapılmakta ne de koku olarak kullanılmaktadır. Baharatçılarda şifalı bitki olarak kullanılmaktadır. Bu arada bazı özel durumlarda büyü ve muska yapmada mürekkep yapılarak kullanılması anlatılır. Âlimler buradaki yasağın haram anlamı ifade etmediğini belirtirler. Hadislerde Hz. Peygamber (s.a.v.)'in za'feranla boyanmış elbise giydiği, yine sanya boyanmış elbise de giydiği bildirilir. Bu nedenle kimilerine göre bu yasak za'feranın koku olarak kullanımıdır.) [1446]

1416-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan: "Rasûlüliah (s.a.v.): "Yahudi ve Hıristiyanlar saçlarının beyazlığını boyamaziar. Siz onlara muhalefet ediniz." buyurmuştur.

(O dönem halkı adetleri içerisinde Yahudi ve Hristiyanlar saygınlıklarını belirtmesi için ağaran saçlarını siyaha boyamazlardı. Elden geldiğince bu kimselere benzememeyi emreden Hz. Peygamber (s.a.v.) bu konuda da onlara benzememeyi emretmiştir. Saçların beyazlığının ne ile giderileceği hakkında değişik görüşler vardır. Kına ile çivit otu (ketem) kullanılmasında

bir sakınca görülmemiştir. Siyah renk veren boyalar hakkında rivayetler farklıdır. Ancak hadisten de anlaşıldığı gibi boyama nedeni Yahudi ve Hıristiyanlara muhalefet etmektir. Nitekim 334. hadisin açıklamasında da Yahudilere benzememek için ayakkabı ile namaz kılınması tavsiye edilmişti, bakınız. Bu konuda İmam en-Nevevî, Kadı İyâz ve bir kısım âlimlerden mesele hakkında iki durum bildirir: Birincisi, bir yerde saçlan boyama veya boyamama adeti varsa bu âdetin dışına çıkmak dikkat çekmek demektir, bu da mekruhtur. İkincisi, ağaran saçları boyama kişiye göre değişir, bir kimsede beyazlık boyamaktan daha güzel bir görünüm veriyorsa boyamamak daha güzeldir, eğer beyazlık bir kimsede Çirkin bir manzara veriyorsa boyamak daha güzeldir. (Şertıu Müslim, en-Nevevî, «v. 307)

Konu hakkında Ali Yardım şöyle demektedir: "Şu hususu hemen ifâde edelim ki bu, bir emir değil, tavsiyedir. Yani, buradaki "Muhalefet ediniz" ifadesi, vucub değil, ibâhî ve ihtiyari bir emirdir; ilmi ifadesiyle, mendubtur. Bu durumu göz önünde bulunduran İslâm büyükleri, tâ ashab devrinden itibaren, bulundukları beldelerin örf ve âdetlerin! göz önünde tutarak hareket edegelmişlerdir. İslâm'da saç ve sakal boyama meselesinin hareket noktası, dinden değil; tamamen çevrenin örf, âdet ve geleneklerinden kaynaklanmıştır. Mesela kaynakların verdiği bilgiye göre (Ebû Dâvûrf, iv.119, nu: 4209, ibn Sa'd, i. 432.) Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer boya kullanmışlardır. Tabakat ve menâkıb kitapları da, İslâm tarihinde saç sakal boyası kullanan İslâm büyüklerine işaret etmiştir. Mesela ashabtan Abdullah b. Ca'fer b. Ebi Tâlib, Câbir b. Abdullah, Abdurrahman b. Ebî Bekir, Enes b. Mâlik, Abdullah b. Ebî Avfâ, tabiînden Muhammed b. Ali b. Hüseyn, Muhammed b. Münkedir, Nâfi b. Cübeyr bunlardan birkaçıdır.

(Bakınız, İbn Hıbbân, Meşâhiru Ulemâ'il-Emsâr, s. 9, 11, 15, 62, 65, 78. ÜscUi'l-Ğâbe, III. 122) Hz.

Peygamber (s.a.v.)'in tavsiyelerine göre, ağaran saçlar ya olduğu gibi bırakılır ya da boyanır; fakat yolunmaz. Asr-ı Saadet dönemi Hicaz'ında, saç ve sakal boyamada kullanılan maddeler umumiyetle kınadır. Ketem adlı bir ot kökünden elde edilen bir boya çeşidi daha vardır ki, bu da, daha çok kına ile karıştırılarak kullanılmıştır." (Peygamberimizin Şemaili, s. 108-109)[1447]

1417-) Bükeyr b. Eşecc'den. Kendisine Büsr b. Saîd şunu anlatmıştır. Zeyd b. Halid el-Cühenî (r.a.), yanında Ubeydullah el-Havlânî bulunurken, Ebû Talha (r.a.)'ın, Rasûlüllah (s.a.v.)'in: "İçerisinde suret bulunan eve melekler girmez" buyurduğunu bildirmiştir. Büsr b. Saîd şöyle devam eder: "Daha sonra Zeyd b. Halid (r.a.) rahatsızlandı bunun üzerine kendisini ziyarete gittik. Baktım ki evinde içerisinde suretler bulunan bir perde vardı. Ubeydullah el-Havlânî'ye: "Suretler konusunda bize hadis anlatmamış mıydı?" dedim. O da: "Ama o: "Elbisedeki işleme dışında" demişti" bunu duymadın mı?dedi: "Hayır" dedim, o da: "Evet bunu da söyledi" dedi." [1448]

1418-) Diğer bir rivayette "İçerisinde köpek ve suret bulunan eve melekler girmez." buyurmuştur. [1449]

1419-) Mü'minlerin annesi Aişe (r.a.) anlatır. Kendisi, içerisinde suretler bulunan yastık minder satın almış, Rasûlüllah (s.a.v.) bu yastığı görünce içeri girmeyip kapıda durmuş. Aişe (r.a.) şöyle devam eder: "Yüzündeki memnuniyetsizliği fark ettim: "Ey Allah'ın Rasûlü, Allah ve Rasûlü'ne tevbe ederim, ne gühah işledim?" dedim. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bu yastık minder neyin nesi?" buyurdu: "Üzerine oturup yaslana-sın diye senin için satın aldım." dedim. Rasûlüüah (s.a.v.): "Bu suretleri yapan/ar kıyamet günü azaba uğrar ve kendilerine: "Yaptığınız suretlere can verin bakalım" denilir." buyurdu. Devamla: "İçerisinde suretler bulunan eve Melekler girmez, "buyurdu." [1450]

1420) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz bu suretleri yapanlar kıyamet günü azaba uğrar ve kendilerine: "Yaptığınız suretlere can verin bakalım!" denilir, "buyurmuştur. [1451]

1421-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kıyamet günü insanlardan en şiddet/i azaba uğrayacak olanlar suret yapanlardır, "buyurmuştur. [1452]

1422-) Abdullah b. Abbâs (r.a.)'dan. Kendisine bir kimse geldi ve: "Ey Abbâs'ın babası, ben geçimi elimin sanatından olan bir kimseyim, şu resimleri yapanm?" dedi. Bunun üzerine İbni Abbâs: "Sana, Rasûlüllah (s.a.v.)'İ bu konada şöyle buyururken işittiğimi söylemem yeter. Kendisini: "Kim bir resim yaparsa, Allah ona azap eder hatta o resme ruh veremediği halde, bu resme ruh veri buyurur, "diye buyururken işittim." dedi. Bu cevap üzerine adamın soluğu kesilip benzi sarardı. İbni Abbâs: "Sana yazık olacak, bak eğer mutlaka yarjacağım diyorsan şu ağacı, ruh taşımayan bütün eşyayı yap." dedi. [1453]

1423-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim: "Allah: "Benim yarattığım gibi yaratmaya kalkışanlardan daha zalim haksız kim olabilir ki? Madem Öyle haydi bir tane yaratsınlar, bir zerre yaratsınlar, "buyurmuştur.

Diğer bir rivayette ise: "Bir arpa tanesi yaratsınlar, "buyurmuştur. (Resim konusunda "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh" isimli çalışmamızdaki 1006. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1454]

1424-) Ebû Beşîr el-Ensârî (r.a.) anlatır: "Kendisi seferlerinin birisinde Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte imiş. Halk barındıkları yerde gece erken Rasûlüilah (s.a.v.), bir haberci gönderdi ve: "Sakın ha! Develerin boynunda, ok yayından veya herhangi bir şeyden bağlanmış gerdanlık bulunmasın, var ise kesilsin "buyuröu.

(Araplahn âdeti olarak, nazar değmemesi için develerin boynuna çeşitli şeyler bağ-lanılrrdj. Buradaki yasaklama nazan engelleme gayesiyle takılan Işkılar içindir. Nitekim hadisin ravilerinden İmam Mâlik: "Bu takılann nazar için takılmış olduğunu zannediyorum" demişör. (Müsün, ubls: 105) Nazar değmesini engelleyeceği gayesini gütmeyen süs vsya başka bir niyeüe çan veya benzeri takı takmak yasaklanmamıştır.) [1455]

1425-) Enes (r.a.)'dan. Şöşye demiştir: "(Annem) Ümmü Süleym, doğum yaptığında bana: "Ey £nes, şu çocuğa bak ve hiçbir zarar dokunmadan Hz. Peygamber (s.a.v.)'e götür tahnik yapsın'1 dedi. Ben de götürdüm baksam ki

kendisi bahçede ve üzerinde renkli elbise vardı,fetih sırasında gelen develeri damgaıyordu"

(Yeni doğan çocukların ağzına ük giren şeyin tatlı olması için hurma veya benzeri tatlı şeyleri ezip damağına sürülmesine 'Tahnik" denemiştir.) [1456]

1426-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Rasûlüilah (s.a.v.)'i çocuğun başının bir kısmını traş edip bir kısmını traş etmemeyi yasaklarken işittim." demiştir. Hadisi rivayet eden ravi: "Çocuğun başının bir kısmını traş edip bir kısmını traş etmemek, şuradan şuradan saçı kesmeyip bırakmaktır." demiştir.

Şuradan derken alnın ve başın İki yanlarını göstermiştir.

(Hadiste geçen kaza' lafzı aslında dağınık bulut demektir. Bu nedenle saç traş ederken başta dağınık parça parça saç bırakmak anlamına kullanılmıştır. Kâkül ve perçem bırakmak olarak da anlaşılmışlar. Yasaklamanın sebebi olarak Yahudi ve müşriklerin çocuklarının bu şekilde traş edilmeleri olarak açıklanmıştır.) [1457]

1427-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.Ydan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Yollarda oturmaktan sakınınız!"buyurdu. Oradakiler: "Bizim için bu gereklidir, çünkü yollar toplantı yerierimizdir, buralarda (işlerimizi) konuşuruz." dediler, Hz. Peygamber: "Mutiaka oturmak istiyorsanız o halde yolların hakkını veriniz." buyurdu: "Yolun hakkı nedir?" dediler: "Gözü aşağı İndirme yere'bakmak, haramlara bakmamak) eziyet vermemek, selâmı almak, iyiliği emredip kötülükten alıkoymak." buyurdu. [1458]

1428-) Esma bintü Ebû Bekir (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Bir kadın Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, benim gelin olmuş bir kızım var. Kendisi çiçek hastalığına yakalandı ve bu yüzden saçı döküldü bu saçları ekleteyim mi?" dedi. Rasûiüllah (s.a.v.) de: "Allah, saçekleyene ve ekletene lanet etmiştir"buyurdu."

Diğer bir rivayet ise şöyledir "Kızımı gelin ettim, başının saçları döküldü. -Eşi de onun güzel olmasını istiyor.- Ey Allah'ın Rasûlü, saç ekleteyim mi?" dedi. O da bunu yasakladı"[1459]

1429-) Âişe (r.a.)'dan. Ensardan genç bir kız evlenmişti. Sonra hastalandı ve saçı döküldü. Ona saç ekletmek istediler, bunu Rasûlüiiah (s.a.v.)'e sordular. O da saç ekleyene ve ekletene ianet etti Diğer bir rivayet ise "Annesi: "Eşi de onu (saçio istiyor" dedi" şeklindedir. [1460]

1430-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), saç ekleyene ve ekletene; dövme yapana ve yaptırana lanet etmiştir. [1461]

1431-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Dövme yapana ve yaptırana, yüzdeki kıllan yolana ve yoldurana, güzel görünmek için dişlerini törpüleyenlere, Allah'ın yarattığı şekli bozanlara Allah lanet etsin," Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'ın bu sözü, Esedoğulianndan 'Ümmü Yakub1 denilen bir kadına ulaşö. Bu kadın Kur"ân-ı Kerim'i okur incelerdi. Hemen Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'a geldi ve: "Senden bana "Dövme yapana ve yaptırana, yüzdeki kdian yolana ve yoldurana, güzel görünmek için dişlerini törpüleyenlere, Allah'ın yarattığı şekli bozanlara Allah lanet etsin." şeklinde ulaşan sözünün asls nedir?" dedi. Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'in lanet ettiğine ben niye lanet etmeyeyim ki? Bu şekilde hareket etmek Allah'ın kitabında da mevcuttur" dedi. Kadtn: "Mushafın iki kapağı arasındakiîerin tümünü okudum ama ben böyle bir şey bulamadım." dedi. Abdullah b. Mes'ûd (r.a,): "Eğer sen okuduysan, Yüce Allah'ın «Rasûl, size neyi getirmiş ise ona sarılınız, size neyi yasakladıysa ondan geri durunuz» (Hasr 7) buyurduğunu bulmuşundur" dedi. Bu sefer kadın: "Şu anda ben senin hanımında da bu şeyleri görebilirim?" dedi. Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) da: "Git de bir bak" dedi. Kadın, Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'ın hanımının yanına girdi ama bu tür şeyleri göremedi. Tekrar Abduilah b. Mes'ûd (r.a.)in yanma geldi ve: "Böyle bir şey görmedim" dedi. Oda: "Bak, eğer böyle bir şey olsaydı ben onunla beraber olmazdım" dedi.

(Yukarıda lanet edilen davranışlardaki temel nokta bunların güzellik için yapılması ve Yüce Allah'ın yarattığı şekli bozma olarak belirtilmiştir. Bu nedenle yukanda zikri geçenlerin bazılan, güzellik için değil de bir takım sıhhi nedenlerden dolayı yapılması bu hükümden ayrı tutulmuştur. Yüzdeki kılları yolmak demek, kaş kirpik gibi tabi kıllann yolunmasıdır.) [1462]

1432-) Humeyd b. Abdurrahman b. Avfdan. Kendisi, Muâviye b. Ebî Sufyân (r.a.)'ı, hac ettiği yılda minberde dinlemiştir. Muâvye (r.a.), muhafızın elinde bulunan saç demetini eline almış şöyle diyordu: "Ey Medineliler! Âlimleriniz nerede! RasûİülSah (s.a.v.)'i/ bu gibi şeylerden yasaklarken ve: "İsrâiloğullan, ancak kadınları bunu kullandıklarızaman helakolmuşlardın"'diye buyururken işittim"[1463]

1433-) Saîd b. Müseyyeb'den. Şöyle demiştir: "Muâviye Medine'ye geldi ve bize hutbe verdi, bir saç demeti çıkardı ve: "Bunu, Yahudilerden başka birisinin kullanacağını sanmıyorum. Bu uygulama Rasûlüllah (s.a.v.)'e ulaşmıştı da buna sahtekarlık/yalan (zûr) ismini vermişti" dedi."

Müslim'in getirdiği bir başka rivayet ise şu şekildedir "Bir gün Muâviye şöyle dedi: "Sizler kötü bir giyim kuşam ortaya koydunuz! Şüphesiz ki, Allah'ın Peygamberi sahtekarlığı/yalanı (zûrü) yasaklamıştır." Derken bir adam ucunda bez parçası bulunan bir değnek ile geldi. Muâviye: "Bakın bu, sahtekarlıktır/yalandır (zürdür)" dedi"

Hadisin ravilerinden Katâde: "Bununla, kadınların saçlarını çokgösterdikleri bez parçalarını kastediyordu" demiştir"

(Hadis kitaplarının çoğunda Efendimiz (a.s.)'ın, saç eklemeyi yasakladığı, Allah'm bu işi yapana ve yaptırana lanet ettiği rivayet edilir. Hadislerde geçen lanet, kuvvetli yasaklama üslubu olarak değerlendirilir. Bu tür üsluplar genellikle büyük günahlar İçin kullanılmaktadır. Saç ekleme veya dövme yaptırma, hakkındaki bu keskin uyarı nedeniyle böyle davranışlardan kaçınılması istenilmiştir. Pek çok âlim bu işlerin kesin haram olduğunu belirtmiştir.

Yasaktaki keskin üsluba rağmen bunun aynnblannın olduğu da görülmektedir. Mesela, tabiin âlimlerinden Said b. Cübeyr, ipeksi bir bitki olan karamilin başa takılmasında sakınca olamadığını söylemiştir (Ebû Dâvûd, Teraccül: 5} Ebû Dâvûd, onun bu sözünü agkla-mak için: "Her halda o, hadislerdeki yasağın kadın sag için olduğu görüşündedir." demektedir. Yine Ebû Davud'un verdiği bilgiye göre Ahmed b. Hanbel de karamiî kullanmakta bir sakınca görmemiştir. Karamil ise ip ve benzeri şeylerden yapılmış, kadınlann başlanna taküklan saç örgüsü olarak agklanmışar. AynPin verdiği bilgiye göre Ebû Ubeyd, pek çok fukahanın

hadisteki yasağın saça saç ekleme olduğunu, saç dışındaki şeylerin yasak çerçevesine girmediğini nakletmişör. (Umdetü'Hcârî, xvm. %) Hadislerde geçen ve 'saç eklemek' diye çeviri yapüğımız ifade 'vasi' kökünden türetilmiştir. Vasi ise, eklemek, birleştirmek anlamı ifade eder. Bu aynntrdan hareketle İbrahim (en-Nehâi, olsa gerek) 'vasi' ilebir şeyi koyma anlamındaki 'vad'ın arasını ayırmıştır. Vad' koyma demektir. Başa takke ve benzeri bir şeyi koymak vad' sayılır. İbrahim'e göre, vad' caizdir yasaklanan vasidir, (Muhammed b. Halife, İkmâlii İkmâli'l-Mu'iim Bi Sahib-i Müslim, VII. 276} SÜnen-İ Ebû Davud'uşerheden Sehârenpûrî de karamil takma konusunda şöyle demektedir: "Herhalde fukaha yasağın ekleme için olduğuna hamietmiştir. Bu da eklemenin kadın saçı İle yapılmasına göredir. Bunun da haram olması, insanın bir parçasının kullanımı nedeniyledir. Ancak ekleme kadın sag dışında bir şey ile olursa bunda bir sakınca yoktur." (Sehârenpûrî, Beziü'f-Mechûd Fî Halli Ebi Dâvûd, ix. 58) Yine Sehârenpûrînin verdiği bilgiye göre Ebû Hanife'nin Müsned'inde, îbni Abbas (r.a.) da yasağın insan saçı için olduğunu yün kullanmada bir sakınca olmadığını söylemiştir. (Bezün-Mecnûd, dc. 57) Diğer taraftan Sünen-i Ebû Davud'u şerheden Azimâbâaînin verdiği bilgiye göre meşhur hadisâiimi Hattabî: "İİim erbabı, karamiie müsaade etmiştir. Çünkü bu tür şeyleri takmak, bunu görenlerin saçın takma ve gerçek olmadığından şüpheye düşmeyeceğinden dolayı karşıdakini aldatmaz" demiştir.

(Azimâbâdî, Şemsusul-Hak, Avnu'l-Ma'bûd, Şerhu Süneni Ebî Dâvûd, VI. 152)

Eklemesi yasaklanan şeyin ne olduğu hadislerde açık değildir. Diğer taraftan yasağın sebebini araştırdığımızda şunlar görülebilir: Rabb'imizin bize ikram ettiği insan azalan değerlidir alınıp satılamaz. İşlemekte olduğumuz hadiste belirtilen ve E-fendimız (a.s.)'ın buna sahtekarlık ismini vermesidir. Çünkü bu, karşıdakini aldatmadır. Bir diğer neden ise yaratılışı değiştirmiş olmaktır. Bu aynntılardan hareketle bazı âlimler, bir takım şartlar dahilinde insan saçı olmayan takma saçlara cevaz vermiştir.

İslâm hukuk felsefesi alanında fikir yürüten son dönem âlimlerinden M. Tahir b. Âşûr, meseleye başka bir açıdan bakar. Ona göre hadislerde geçen süslenme ile ilgili yasaklar, o dönemdeki Araplar arasında bu durumun hafif meşreplik ve iffetsizlik işareti olarak görülmesinden olabilir. Bir bakıma o dönemin örfünde bunlar iyi kadınların davranışı sayılmıyordu. Kendisi

şöyle demektedir: "...bu konunun gerekçesi bence, bu durumlann Araplar arasında iffetsizliğin göstergeleri olmasıdır. Bunların yasaklanması, onlara götürenin veya kendileri dolayısıyla namusun ortadan kalkmasına teşebbüsün yasaklanması demektir." (M. Tâhir b. Âşûr, İslâm Hukuk Felsefesi, s. [1464]

1434-) Esma bintü Ebû Bekir (r.a.)'dan. Bir kadın: "Ey Allah'ın Rasûlü, benim bir kumam var, acaba kocamdan bana verilmeyen bir şeyi gösterişte bulunup verildi göstersem bana günah olur mu?" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Verilmediği halde verildi gösterişinde bulunan, yalancı iki elbise giyen kimse gibidir, "buyurdu.

(Yalancı iki elbise giymek, bir elbisenin altına iki katlı elbise giymiş gibi göstermek için şişirme yapmaktır, denildiği gibi ödünç aldığı elbiseyi kendisininkiymiş gibi göstermektir, denilmiştir. Bunun dışında başka tanımlar da yapılmıştır. Tanırnia-nn ortak noktası, karşıdakini aldatmadır. Tokluk gösterisi yapmaktır.) [1465]

38-) Âdâb Bölümü

(Kitâbu'l-Âdâb)

(İslâm'ın güzef saydığı söz ve davranışlara âdâb denir. Hadis kttaplannda âdâbtan maksat Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bizzat yaşadığı ve ümmeöne tavsiye ettiği edep ve ahlâk hadislerinin bulunduğu bölümdür.) [1466]

1435-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) çarşıda bulunurken bir kimse: "Ey Ebû'l-Kâsım" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.) ona dönüp baktı, o da: "Ben, seni değil şunu çağırmıştim" dedi, bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bana ad/m/a hitap edin, künyemle hitap etmeyiniz"buyurdu" demiştir. [1467]

1436-) Câbir b. Abdullah el-Ensârî (r.a.) anlatır: "Bizden bir kimsenin erkek oğlu dünyaya geldi, babası ona Kasım adini koydu, bunun üzerine Ensâr: "Biz, seni Ebû Kasım künyesiyle çağırmayız. Gözünaydın diye tebrik etmeyiz" dediler. O da, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gidip: "Ey Allah'ın Rasûlü, benim bir oğlum dünyaya geldi, ona Kasım adını koydum, bunun üzerine Ensâr: "Biz seni Ebû Kasım künyesiyle çağırmayız, gözün aydın diye tebrik etmeyiz." dediler" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ensar güzel söylemiştir, benim adımı koyun ama künyem ile künyelenmeyin. Çünkü Kasım (=bölüştüren) ancak benimdir, "buyurdu. [1468]

1437-) Diğer bir, rivayet ise şöyledir: "Bizden bir kimsenin çocuğu oldu, o da çocuğu Kasım ismini koydu. Biz de: "Seni "Ebû Kasım" diye çağırmayız, gözün aydın, diye seni tebrik etmeyiz" dedik. O da Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi ve bunu söyledi. Hz. Peygamber (s.a.v.); "Oğluna "Abdurrahman " ismini koy" buyurdu"[1469]

1438-) Ebû Hureyre (r.a.): "Ebû Kasım (s.a.v.): "Benim adımı koyun ama künyemle künyelenmeyiniz"buyurdu" demiştir. [1470]

1439-) Ebû Hureyre (r.a.): "Zeyneb (bintü Ebî Seleme veya bintü Cahş'ın) ismi, "Berra (=çok iyi ve hayırıı)" idi. Kendisi hakkında: "Bu adından hareketle kendisini temize çekiyor." denildi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) ona "Zeyneb (^manzarası güzel ağaç)" adını verdi. [1471]

1440-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kıyamet günü Allah katında isimlerin en değersiz ve düşüğü, krallar kralı (melikü'I-Emlâk) diye isim kullanan kimsedir, "buyurdu." demiştir. [1472]

1441-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Abdullah b. Ebû Talha, doğduğunda Rasûlüllah (s.a.v.)'e götürdüm. Rasûlüllah (s.a.v.), aba giymişti ve develeri katranlıyordu: "Yanında hurma var mı?" buyurdu: "Evet" dedim ve kendisine birkaç hurma verdim. O da bunlan ağzına alıp çiğnedi, sonra çocuğun ağzını açıp hurmayı içine püskürttü. Çocuk hurma çiğnemini

yalamaya başladı. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ensartn sevdiği şey hurmadır"buyurdu ve ona Abdullah adını koydu." [1473]

1442-) Ebû Mûsâ el-Eş'arî (r.a.): "Benim bir oğlum oldu, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e getirdim, "İbrahim" adını koydu, hurma çiğnemini damağına sürdü, hayır ve bereket duasında bulundu. Arkasından çocuğu bana verdi." demiştir. Bu çocuk Ebû Musa'nın en büyük oğiu idi.

(Yeni doğan çocuklann ağzına ilk giren şeyin tatlı olması için hurma veya benzeri tatlı şeyleri ezip damağına sürülmesine "Tahnîk" denilmiştir.) [1474]

1443-) Esma (r.a.) oğlu Abdullah b. Zübeyr (r.a.)'a hamile olduğunda şunlan anlatmıştır: "Ben doğum süresini tamamlamış halde iken yola çıktım, nihayet Medine'ye geldim. Küba'da konaklamıştım ki, bu sırada oğlumu doğuruverdim. Sonra Hz. Peygamber (s.a.v.)'e getirip kucağına koydum, kendisi hurma istedi, sonra hurmayı çiğneyip ağzına tükürdü. Böylece çocuğun kursağına giren ilk şey Rasûlüllah (s.a.v.)'in tükrüğü oldu. Arkasından hurma çiğnemini damağına sürdü. Sonra da hayır ve bereket duasında bulundu. Abdullah b. Zübeyr İslâm ümmeti içerisinde (Medine'de) doğan ilk çocuktu."

(Muhacirlere ait bir çocuğun dünyaya gelmesi, Müslümanları çok sevindirmişti. Çünkü bir hadiste belirtildiği gibi (Buhâri, Akika:i) ortalıkta, Yahudilerin Muhacirlere büyü yaptığı dolayısıyla artık çocuklannın olmayacağı gibi bir yaygara dolaşıyordu. Bu nedenle söz konusu yaygaranın asılsız olduğu ortaya çıkmış oldu. Ne yazık ki mazlum Müslümanları Hicret'ten sonra büyük bir sevince boğan bu güzel insan, siyasi ihtirasların kurbanı olarak Haccacı Zalim tarafından Emevî hanedanının kraliyeti uğruna Allah'ın evinde mancınık topuna tutulup hunharca katledilerek şehid edilmiştir.) [1475]

1444-) Sehl b. Sa'd (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ebû Üseyd'in oğlu Münzir, doğduğunda Rasûlüllah (s.a.v.)'e getirdiler. Hz. Peygamber (s.a.v.), çocuğu kucağına aldı. Çocuğun babası Ebû Üseyd de orada oturuyordu. Bu sırada Hz. Peygamber (s.a.v.), önündeki bir şeye daldı. Çocuğun babası Ebû

Üseyd için emir verdi, çocuk Rasûlüllah (s.a.v.)'in kucağından alındı ve eve götürdüler. Derken Rasûlüllah (s.a.v.), daldığı şeyden kendine geldi ve: "Çocuk nerede?"buyurdu. Ebû Üseyd: "Ey Allah'ın Rasûlü, eve götürdük" dedi: "Adı ne?"buyurdu: "Fulan, Ey Allah'ın Rasûlü" dedi: "Hayır onun adı Münzir" buyurdu. O çocuğa o gün Münzir adını verdi"[1476]

1445-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), ahlakça insanların en güzeli idi. Benim bir kardeşim vardt, adı Ebû Umeyr. -hadisi rivayet eden ravi, sanırım sütten yeni kesilmişti, demiştir-Rasûlüllah (s.a.v.), bize geldiğinde kardeşimi gördü ve: "Ey Ebû Umeyr, nuğayr (bülbüScüğün) ne yaptı?"buyururdu. Kardeşim o kuş ile oynardı"[1477]

1446-) Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Übey b. Ka'b'ın yanında oturuyorduk. Derken, Ebû Musa ei-Eşari öfkeli bir şekilde çıkıp geldi, ayakta durdu ve: "Allah aşkına söyleyin sizden biriniz Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "İzin istemek üç defa olur, eğer izin verildi verildi, değilse geri dönersin"ö\ye buyururken işitti mi?" dedi. Übeyy: "Neyin var, ne oldu?" dedi. O da şöyle dedi: "Dün Ömer b. Hattab'ın yanına girmek için üç defa izin istedim, bana İzin verilmedi, ben de geri döndüm. Bu gün gittim ve yanına girdim ve kendisine dün geldiğimi, üç defa selam verdiğimi arkasından dönüp gittiğimi bildirdim. O da: "Seni duyduk ama o anda bir işimiz vardı. Sanaizin verilene kadar izin istemeye devam etseydin" dedi. Ben de: "Rasûlüllah (s.a.v.)'den duyduğum şekilde izin istedim" dedim. O da: "Allah'a yemin olsun ki, bu söylediğine şahit getirmelisin, değilse senin sırtını ve kamını dayakla aatınm." dedi" Bunun üzerine Übeyy b. Ka'b: "Allah'a yemin olsun ki, seninle birlikte yaş bakımından en küçüğümüzden başkası kalkmayacak" dedi ve: "Ey Ebû Saîd, sen kalk" dedi. Ben de kalkıp Ömer'in yanına gittim ve: "Rasûlüllah (s.a.v.)'i böyle buyururken ben de işittim" dedi."

Diğer bir rivayette ise Ömer (r.a.)'ın: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in emrinden bu husus bana kapalı kalmış. Çarşı pazarda alış verişle uğraşmak beni bundan alı koymuş" dediği ilavesi vardır. [1478]

1447-) Câbir b. Abdullah (r.a.): "Babamın borcu konusunda Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelmiş, kapıyı çalmıştım: "Kim o?" dedi: "Ben" dedim. Böyle bir

cevabı beğenmemiş bir tavırla: "BeniBen'"dedi." demiştir. [1479]

1448-) Sehl b. Sa'd (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Bir adam, Rasûlüllah (s.a.v.)'in kapısında odanın içine bakö. Bu sırada Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında, başını taradığı demir bir tarak vardı. , Rasûlüllah (s.a.v.), onun baktığını gördüğünde : "Senin (böyle) baktığını bilseydim sununla gözünü oyardım, "buyurdu. Yine Rasûlüllah (s.a.v.): "İzin istemek böyle bakıp seyretme nedeniyle konulmuştur."buyurdu." [1480]

1449-) Enes b. Malik (r.a.): "Bir adam, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in odalarından birisine baktı. Hz. Peygamber elinde yassı demirle üzerine yürüdü. Adama vurmak için sessizce üzerine yürüdüğü hâlâ gözümün önünde" demiştir. [1481]

1450-) Ebû Hureyre (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim, demiştir: "Sen izin vermediğin halde bir kimse evine bakar, sen de bir taş atıp gözünü çıkarırsan sana bir sorumluluk düşmez." [1482]

39-) Selâm Bölümü

(Ki tâ bu's-Selâm)

1451-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Küçük büyüğe, yürüyen oturana, az çoğa sefam verir." buyurmuştur. [1483]

1452-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûiülfah (s.a.v.): "Müs/üman/n, Müslüman üzerindeki hakkı altıdır." buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûiü, nedir onfar?" denildi: "Onunia karşılaştığında ona selam ver, seni davet ettiğinde davetine git, senden nasihat istediğinde nasihat ver, ak-sırdığmda ve "el-Hamdülillah" dediğinde, "yerhamükeiiah" de, hasta olduğunda ziyaretine git, vefat ettiğinde cenazesinde bulunmuyordu. [1484]

1453-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ashabı: "Ehli Kitap, bize selam veriyor. Selamını nasıl alalım?" dedi. 0 da: "Siz de:"Ve aieyküm"deyiniz" buyurdu. [1485]

1454-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Yahudiler size selam verdiğinde ve: "es-Sâmü aieyküm (öium üzerine olsun)" dediğinde sen de: "Aleyke"(senin üzerine o!sun) fe"buyurmuştur. [1486]

1455-) Hz. Âişe (r.a.)'dan. Yahudilerden bir topluluk Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanına girmek için izin istemişler ve (selâm verirken es-seiâmu

aleyköm (=Selâm üzerinize olsun) şeklinde selâm vermeyip) eS-Sâmu aleyküm

(=Ölüm üzerinize olsun)" demişler. Âişe (r.a.) da: "Bilakis size es-Sâmu ve'l-La'netü aieyküm (=Ölüm ve lanet sizin üzerinize olsun)" demiş. Bunun üzerine Rasûlüüah (s.a.v.): "Ey Âişe, şüphesiz Allah bütün işlerde yumuşaklık ve kolaylığı sever." buyurmuş, o da: "Söylediklerini duymadın mı?" demiş: "Ben de: "Ve aieyküm (=Sizin üzerinize dedim" buyurmuştur. [1487]

1456-) Enes b. Mâlik (r.a.) çocuklara uğramış, onlara selâm vermiş: "Hz. Peygamber (s.a.v.) böyfe yapardı." demiştir. [1488]

1457-) Hz, Aişe (r,a,)'dan: "Şevde (r.a.) perde gerisinde durma (hicap) ayeti indikten sonra bir haceti dışarı çıkmıştı. Kendisi diğer ka-dıniardan daha uzun ve iri yapılı idi, kendisini tanıyanlardan gizli olamıyordu. Derken Ömer onu gördü: "Ey Şevde bil ki, vallahi bizden gizii olamıyorsun nasıl dışarı çıktığına bir bak!" dedi. Hemen geri dönüp eve geidi. Rasûlüilah (s.a.v.) benim evimde akşam yemeği yiyordu e-linde etli kemik vardı. İçeri girdi: "Ey Allah'ın Rasûlü, (hacetim içm) dışarı çıkmıştım, bunun üzerine Ömer bana şöyle şöyle söyledi" dedi, arkasından Allah, kendisine vahiy indirdi, sonra kendisinden vahiy etkisi kaldırıldı, bu sırada kemik elinde idi, koymamıştı; "Şu biline ki, kendi ihtiyaçlarınız için dışarı çıkmanıza size izin "buyurdu. [1489]

1458-) Ukbe b. Amir (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kadınların yanına girmekten sakınınız.'"buyurdu. Ensar'dan bir kimse: "Ey Allah'ın Rasûlü, bir kadının kocasının erkek akrabaları hakkında ne buyurursun?" dedi. O da: "Kadının erkek akrabaları ölümdür. "buyurdu,

(Kadının kocası tarafındaki erkek akrabaları kayın, amca, dayı ve bunların o-ğullandır. Bîr kadının yanına yabana erkeğin girmesinin sakıncasına dikkat çekilirken, kocanın erkek akrabaları için "üVwmdı/r"buyrulması, yabancı bir erkekten do-ğabiiecek istenmeyen hadiselerin bu kimseler için daha müsait olması nedeniyledir. Çünkü söz konusu akrabaların kadının yanına girebilme imkânı yabana erkeklere nazaran daha kolaydır. Hadisin İbni Abbâs (r.a.)'dan gelen rivayetinde ise: "Hiçbir erkek, yanında nikah düşmeyen bir kimse c-'madan bir kadının yanında asla yalnız kalmasın, "şeklindedir. (Buhârî, Nikâh:) [1490]

1459-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Safıyye (r.a.)'dan. Kendisi Ramazan'ın son on gününde mesciddeki itikafında (geceleyin) Rasûlüllah (s.a.v.)'i ziyaret etmeye gelmiş ve bir müddet yanında konuştuktan sonra geri dönmek için ayağa kalkmış, Rasûlüllah (s.a.v.) de onu uğurlamaya kalkmış. Nihayet Ümmü Seleme'nin kapısının yanındaki mesdd kapısına geldiklerinde Ensar'dan iki kişi uğramış ve Rasûlüllah (s.a.v,)'e selâm vermişler. Bunun üzerine Rasûlülla'h (s.a.v.)onlara: "Biraz durun, bu yanımdaki kadın (hanımım) Safiyye bintü Huyey'dir"demiştir. Bu şekildeki tutum kendilerine ağır gelmiş ve yadırgayarak: "Subhanellah, Ey Allah'ın Rasûlü?" demişler. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz, şeytan insanda kanın ulaştığı yere ulaşır. Bu nedenle ben sizin kalbinize bir şeyler atmasından endişe ettim." buyurmuştur.

(Bu hadiste Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şüphe uyandıracak durumlarda açıklama yaparak muhataplara bilgi verdiğini görmekteyiz. Artık itimadın zirvesine ulaşmış bir kimse bu şekilde davranırsa, onun seviyesinin altındakilerin böyle durumlarda haydi haydi açıklık getirmesi gerekmektedir.) [1491]

1460-) Ebû Vâkıd el-Leysî (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) etrafındaki insanlarla birlikte mescidde otururken üç kişi belirdi. İkisi, Rasûlüllah

(s.a.v.)'e yöneldi diğer birisi de başka yere gitti. Bu ikisi Rasûlüllah (s.a.v.)'in karşısına durdular, bu sırada birisi mesciddeki halkada bir boşluk bulup aralarına oturdu diğeri de arkalarına oturdu. Bu gelen üç kişiden üçüncüsü çekip gitti. Rasûlüllah (s.a.v.) konuşmasını bitirdiğinde: "Bu üç kişinin durumunu size bildireyim mi? BirincisiAllah'a sığındı, Allah da onu barındırdı. İkincisi (cemaate sıkmtı vermekten) çekindi-Allah da (onu boş çevirmekten) çekindi. ise bırakıp gitti Allah da onu bıraktı." buyurdu. [1492]

1461-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bir kimse diğer bir kimseyi oturduğu yerinden kaidınp oraya kendisi oturmasın. Ancak siz yer açınız, genişleyiniz, (desin) "buyurmuştur.[1493]

1462-) Ümmü Seleme (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) yanıma girdi. Bu sırada yanımda kadın tabiatlı (hünsa) bir kimse vardı, (bu kimse, kardeşim) Abdullah b. Ümeyye'ye: "Ey Abdullah yarın Allah size Taifin fethini nasip eylerse ne dersin? Bak Gaylân'ın kızını sana tavsiye ederim. Gelirken (kamı) dört büklüm kıvrımlı, giderken sekiz büklüm kıvrımlıdır." derken işitti. Bunun üzerine: "Bu herifler yanınıza asla girmesin!" buyurdu" demiştir. [1494]

1463-) Esma bintü Ebû Bekir (r.a.): "Zübeyr benimle evlendi, bu sırada kendisinin yeryüzünde bir at, bir de su çeken devesinden başka ne bir malı ne de bir kölesi vardı. Ben atını yemler, suyunu verir, su çektiği kovasını diker, hamur yoğururdum, ama ekmeği güzel pişire-mezdim. Ensar'dan birtakım komşum olan kadınlar pişiriverirlerdi, bunlar iyi ve doğru kimselerdi. Bu arada Rasûlüllah (s.a.v.)'in Zübeyr'e verdiği araziden başımda hurma çekirdeği taşırdım. Burası bana üçte iki fersah uzaklıkta idi. Yine bir gün çekirdek taşımadan gelmiştim ki başımda çekirdek varken yanında Ensar'dan birtakım kimselerle birlikte, Rasûlüilah (s.a.v.) ile karşılaştım, beni çağırdı sonra da beni arkasına bindirmek için devesine çökmesi için: "Ih! Ih!" dedi. Bu arada ben, erkeklerle birlikte yürümekten çekindim, bir de Zübeyr'in kıskançlığı aklıma geldi, kendisi insanların en kıskancı idi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) benim utanıp çekindiğimi anladı, yürüyüp gitti. Arkasından Zübeyr'e geldim: "Başımda çekirdek

varken Rasûlüllah (s.a.v.) benimle karşılaştı, yanında ashabından birtakım kimseler vardı. Binmem için devesini çökertecekti, ben çekindim, senin kıskançlığını hatırladım" dedim. O da: "Allah'a yemin olsun ki senin böyle hurma çekirdeği taşıman bence onun yanına binmenden daha ağırdır." dedi. Babam Ebû Bekir bu olaydan sonra nihayet atın bakımını yapacak bir hizmetçi gönderdi ki sanki beni hürriyete kavuşturmuş oldu." demiştir. [1495]

1464-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Üç kişi bir a-rada bulunduğunda, iki kişi diğerini bırakıp kendi arasında gizlice konuşmasın." buyurmuştur. [1496]

1465-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Üç kişi bir arada bulunduğunuzda, iki kişi diğerini bırakıp kendi arasında gizlice konuşmasın. Çünkü böyle yapmak onu üzer. Ancak

cemaatin kanşıkolması bunun dışındadır, "buyurmuştur.

(Son cümleden hareketle bir yerde bulunanlar üçten fazla iseler iki kişinin bu şekilde kendi aralannda konuşmasında bir sakınca görülmemiştir. Nitekim 220. hadiste Hz. Peygamber'in Mescid'de böyle konuştuğu bildirilmişti.) [1497]

1466-) Hemmâm b. Münebbih, şöyle demiştir: "Bunlar, Ebû Hureyre (r.a.)'ın, Allah'ın Rasûlü Muhammed'den bize anlattığı bilgilerdir hadislerdir. Kendisi bize bir kısım bilgiler hadisler zikretmiştir. Bu bilgilerde / hadislerde Rasûlüllah (s.a.v.): "Göz değmesiAator" buyurmuştur, [1498]

1467-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e büyü yapıl-" mış, sonunda yapmadığı halde bir şeyi yaptığını zanneder olmuştu. Nihayet bir gün tekrar tekrar dua etti. Rasûlüllah (s.a.v.) sonra bana: "Allah'ın bana içerisinde şifam olacak şeyi bildirdiğini biliyor musun: Bana iki kişi geldi, birisi baş ucuma diğeri de ayak ucuma oturdu, biri diğerine: "Bu kimsenin rahatsızlığı nedir?" dedi, o da: "Büyü yapılmış"dedi: "Kim yaptı?"dedi: "Lebîdb. el-A'sam"dedi: "Ne içinde yaptı?" dedi: "Tarak, tarantıdan dökülen

kıl ve erkek hurman/n kurumuş kapçığı içerisinde" dedi. Diğeri: "O nerededir?" dedi: "Zervân Kuyusu'ndadır." dedi. Arkasından Hz. Peygamber (s.a.v.) kuyuya gitmek için yola gktt (işim bitirdikten) sonra döndü ve döndüğünde Hz. Aişe'ye: "Kuyunun yanındaki hurma ağaçlan adeta şeytanların başlan gibi idi"buyurdu, ben de: "Onu meydana gkardın mı?" dedim: "Hayır meydana çıkarmadım, çünkü Allah bana şifa verdi, artık bu işle hak üzerinde kötülüğün yayılmasından endişe ettim buyurdu, sonra da kuyu toprakla gömüldü."

(Sihir ve etkisi ve ayrıca Hz. Peygamber (s.a.v.)'e sihir yapıiması hususunda "Sahîh-i Buhârî Muhtasan Tecnd-t Sarîh" isimli çalışmamızdaki 1383. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1499]

1468-) Enes (r.a.)'dan. Yahudi bir kadın, Rasûlüllah (s.a.v.)'e zehirli bir koyun getirdi, o da bu koyundan yedi. Arkasından kadın Rasûlüllah (s.a.v.)'e getirildi. Rasûlüllah (s.a.v.), niçin yaptığını sordu. Kadın: "Seni öldürmek istedim" dedi. Rasûlüllah: "Allah, bana karşı sana imkan verecek değildir"buyurdu. Ashab: "Onu öldürelim mi?" dedi: "Hayır" buyurdu. Enes (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'in diş etlerin-deki bu zehirin etkisini sürekli tanırdım" demiştir. [1500]

1469-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.) bir hastaya gittiğinde veya kendisine bir hasta getirildiğinde şöyle dua etmiştir: "Ey insanların Rabb % rahatsızlığı gider. Şifa veren Sensin. Senin şifandan başka şifa yoktur, Öyle şifa ver ki hiçbir hastalık bırakmasın." [1501]

1470-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.) hastalandığında kendisine "İhlâs, Felak ve Nâs" Surelerini okuyup üflerdi. (Vefat ettiği) rahatsızlığı arttığnda kendisine ben okuyup bereket umarak eliyle (vücuduna) sürüp meshederdim" demiştir. [1502]

1471-) Hz. Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) bütün zehirli haşerelere karşı okuma tedavisi (rukye) konusunda izin verdi." demiştir. [1503]

1472-) Hz. Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) hastaya: "BismillahI Türbetu ardına, Birikatiba'dınâ, Yüşfâ sekîmenâ, Bi izni Rabb'inâ=Allah'ın adıyia arzımızın toprağı, birimizin tükrüğü, Rabb'imizin izniylehastamız şifaya kavuşturulur." diye dua ederdi." demiştir.

(Her türlü hastalığın Yaratıcısı Allah'tır. Dolayısıyla her şeyin Yaratıcısı Allah'a sığınarak hastalıktan kurtulmayı istemek tabiî bir şeydir. Dua, insanın yaratıcısı karşısındaki acziyetini itiraf etmesidir.

Dua ile tedavinin temelini, başa gelen sıkıntının kaldırılması için her şeyin yaratıcısı, ilah ve sahibi olan Allah'a sığınma oluşturur.

İnsanı yaratan Allah'ın, ozon tabakasıyla atmosferi koruduğu gibi insanı da birtakım zehirli ışın ve çekimlerden koruyacak bazı mekanizmalar yaratması mümkündür. Dua ile bu mekanizmalar harekete geçerek göz değmesi veya benzeri olaylar karşısında insanı koruması mümkündür.

Başımıza gelen her türlü zararın giderilmesi için hem maddi sebeplere sarılmalı hem de dua yaparak kainatın sahibine müracaat etmeliyiz. Şu bilinmelidir ki, her şeye gücü yeten Odur.

Ateşe yakma özelliğini veren, aspirine ağrı kesici özelliğini veren hep Odur. Biliyoruz ki maddi sebep dediğimiz şeylerin sahibi de yine Allah'tır. Aspirin her ne kadar maddi sebep olarak görünse de buna ağrı kesici özelliğini veren Allah'tır. İslâm akidesine göre aspirin kullanma sonucu ulaşılan şifa ile dua sonucu ulaşılan şifanın arasında fark sadece dış sebeplerdedir, işin hakikatında ise her iki vakada şifayı veren Allah'tır. Derdi veren Allah devasını da vermiş, verdiği bu devasını çeşitli sebep-iere bağlamıştır. Hastalıktan şifa bulma bazen bir ilaçta, bazen cerrahi müdahalede, bazan de duadadır. Bu arada şu genel bir hükmü belirtmeliyiz; hastalığın çeşidine 9öre tedavi değişir. Mide ülserine aspirin verirseniz sonuç alınamadığı gibi zarar da verir. Öyleyse aspirinle yapılacak tedaviyi aspirinle dua ve okuma ile yapılacak SÖzdeğmesi ve büyü gibi hastalıkları da dua ile tedavi yapmasını bilmeliyiz. Gerekdua ile tedavi gerektiren ve gerekse maddi birtakım ilaç veya tıbbi müdahele gerektiren tedavilerde velhasıl her türlü tedavide neticeye ulaşmak İçin Allah'tan yardım ve başarı dileme şeklindeki dua eylemi ise devamlı göz önünde bulundurulmalıdır.) [1504]

1473-) Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), gözdeğmeşinden dolayı okuma tedavisi (rukye) yapılmasını emretti -veya-bana emretti." demiştir. [1505]

1474-) Ümmü Seleme (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) Ümmü Seleme'nin evinde benzinde solukluk bulunan bir kız çocuğunu görmüş ve: "Bu çocuğa okuma tedavisi (rukye) yapınız, çünkü onda nazar vardır."buyurmuştur. [1506]

1475-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ashabından bir topluluk gidecekleri bir yolculuğa çıkmışlardı, nihayet Arap kabilelerinden bir kabilenin yanında konaklayıp kendilerini misafir almalarını istediler, fakat onlar misafir kabul etmediler. Bu sırada kabilenin reisini akrep soktu, reis için her şeyi seferber kıldılarsa da hiçbir şey fayda vermedi. Arkasından içlerinden birisi: "Burada konaklayan şu topluluğa gitseniz olmaz mı, belki onlardan birisinin yanında fayda verecek bir şey olabilir." dedi. Hemen ashabın yanına gelip: "Ey cemaat, reisimiz (akrep tarafından) sokuldu, kendisi için her şeyi seferber yaptık hiçbir şey fayda vermedi, a-caba sizden birinizin yanında fayda verebilecek bir şey var mı?" dediler. Bunun üzerine hemen ashabdan birisi: "Evet, vallahi ben okuyup onu tedavi ederim, ancak biz sizden misafir kabul edilmemizi istedik, misafir almadınız, bu sebeple ben size ancak bize ücret verirseniz okuyup tedavi ederim." dedi. Neticede bir bölük davar üzerine onlarla anlaştılar. Sahabe kabile reisinin üzerine "el-Hamdü lillâhi Rabb'il-Âlemîn" Suresi'ni okuyup üflemeye başladı, sonunda bağdan çözülmüş gibi dirilip kalktı ve yürümeye başladı, kendisinde hastalık kalmadı. Akabinde kabiledekiler kendisine anlaştıklan ücretlerini verdiler. Ashab'dan birisi: "Davarlan aramızda bölüştürünüz." dedi. Okuyup tedavi eden de: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e varıp kendisine olayı anlatana kadar bir şey yapmayın, sonunda bize emir buyurduğu şeye bakarız." dedi, nihayet Rasûlüllah (s.a.v.)'e gelip kendisine olayı anlattılar, bunun üzerine okuyup tedavi eden kimseye: "Bunun okuma tedavisi duası olduğunu nereden bildin?" buyurdu, arkasından da: "Doğru yapmışsınız, haydi paylaştırın, sizinle beraber bana da birpay ay/rar?, "buyurdu, arkasından Rasûlüliah (s.a.v.) güldü." [1507]

1476-) Âsim b. Ömer b. Katâde'den. Şöyle demiştir: "Cabir b. Abdullah, bizim hanemize gelmişti. Bu sırada bir kimse çıban veya yaradan rahatsızdı. Cabir: "Rahatsızlığın ne?" dedi: "Çıbanım, bana çok sıkıntı verdi" dedi, Cabir: "Evlat, bana bir hacamatçı getir" dedi. Adam: "Ey Ebû Abdullah, hacamatçıyı ne yapacaksın?" dedi: "Yaraya hacamat şişesi taktıracağım" dedi: "Vallahi, sinekler konuyor veya elbise değiyor da bana eziyet veriyor, bana zor geliyor?" dedi. Cabir, adamın bundan geri durduğunu görünce: "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Eğer sizin ilaçlarınızdan bir şeyde hayır varsa bu, hacamat bıçağında veya bal içmede yada ateşle dağlamadadır. Ancak ben, dağlamayı sevmiyorum"buyururken işittim" dedi. Hacamatçı geldi ve hacamat yaptı, bunun arkasından adamın duyduğu rahatsızlık geçti." [1508]

1477-) İbni Abbâs (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) hacamat oldu ve hacamat yapan kimseye ücret verdi. Eğer hacamat ücreti haram olsa idi bunu vermezdi." demiştir. [1509]

1478-) Enes b. Malik (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), hacamat yaptırır ve hiç br kimsenin ücretinde haksızlık yapmazdı" demiştir[1510]

1479-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Humma, cehennemin şiddetlenip kaynamasmdandır. Dolayısıyla siz bunu su ile serinletiniz, "buyurmuştur. [1511]

1480-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Humma, cehennemin şiddetlenip kaynamasmdandır. Dolayısıyla siz bunu su ile serinletiniz, "buyurmuştur. [1512]

1481-) Esma bintü Ebî Bekir (r.a.)Va dua etmesi için hummaya tutulmuş bir kadın getirildiğinde, su alıp yakasından içerisine döker ve: "Rasûlüllah (s.a.v.), humma ateşini su ile serinletmemizi emrederdi," derdi. [1513]

1482-) Rafi b. Hadic (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Şüphesiz ki, humma cehennemin şiddetli kaynamasındandır. Dolayısıyla siz bunu su ile serinletiniz"diye buyururken işittim" demiştir[1514]

1483-) Hz. Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hastalında istemediği haide ağzına ilaç akıttık, bize ilaç akıtmamamızı işaret etti. Biz de: "Hastanın ilaçtan hoşlanmaması nedeniyle böyle yapıyor" dedik. Ayıldığında: "Ben size, bana ilaç vermenizi yasaklamadım mi?" buyurdu, biz: "Hastanın Haçtan hoşlanmadığından böyle yaptığını zan-. nettik." dedik. Bunun üzerine: "Evde ağzına ilaç akıtılmayan hiçbir kimse kalmasın hem de gözümün önünde. Yalnız Abbâs dışında, çünkü o sizin yanınızda bulunmadı,"'buyurdu.' demiştir. [1515]

1484-) Ümmü Kays bintü Mihsan (r.a.) anlatır. Kendisi henüz yemek yemeyen küçük oğlunu Rasûlüllah (s.a.v.)'e getirmiş, Rasûlülah (s.a.v,) de onu kucağına oturtmuş, derken çocuk Hz. Peygamberin elbisesine küçük abdestini bozmuş. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) su isteyip elbisesine su serpmiş (tamamen) yıkamamıştır. [1516]

1485-) Ümmü Kays bintü Mihsan (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Şu Ödi Hindi'ye önem veriniz, çünkü bunda yedi şifa vardır. Boğaz hastalığından dolayı buma çekilir, zâtulcenb hastalığında (akciğer zarı iltihabında) hastaya için'lir," diye buyururken işittim, bu sırada henüz yemek yemeyen bir oğlan çocuğu ile yanına girmiştim, çocuk üzerine küçük abdestini bozdu. 0 da su isteyip üzerine serpti." demiştir. [1517]

1486-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Kendisi Rasûiüllah (s.a.v.)'i: "Siyah tanelerde {çörek otunda) ölüm dışında hür türlü hastalığın şifası vardır"diye buyururken işitmiştir. [1518]

1487-) Hz, Peygamber (s.a.v.)'in hanimt Hz. Aişe (r.a.)'dan. Kendisi ailesinden birisi vefat ettiğinde ve bunun için kadınlar toplanıp sonra dağılıp yalnız ev halkı ve yakınları kaldığında Hz. Aişe (r.a.) çömleğe telbine konulup pişirilmesini emreder, sonra tirit yemeği yapılır ve tiridin

üzerine telbine dökülürdü. Sonra da: "Bunu yeyin, ben Rasûlüllah (s.a.v.)"Telbins hastanın kalbine rahatlık verir, bir kısımüzüntüyü giderir." tiye buyururken işittim." dedi.

(Te!bine: Jn, süt ve bahn karışımıyla yapılan bulamaçtır. Tirit: Doğranmış ekmeğin üzerine etsuyu dökülerek yapılan meşhur bir yemektir.) [1519]

1488-) Eixi Saki (r.a.)'dan. Bir kimse Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi: "Kardeşim kamından rahatsızdır?" dedi. O da: "Bal içir" buyurdu. İkinci kez geldi, yine; "B3//pr"buyurdu. Üçüncü kez geldi, yine: "Baliçir"buyurdu. Sonra yine geldi: "Söylenileni yaptım (hâlâ iyi olmadı)?" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah doğru söylemiş, kaidesinin karnı yalan söylemiştir. Ona bal içir"buyurdu. O da içirdi, sonunda iyi oldu.

(Allah doğru söylemiştir, ifadesini «...Balda insanlar için şifa vardır...» (Nafci: 60) ayetinden hareketle söylemiştir.) [1520]

1489-) Zeyd (r.a.)'a: "Rasûlüllah (s.a.v.)'den Tâûn hastalığı hakkında ne duydun?" denildi, Üsâme (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Tâûn, İsrailoğulları'na veya sizden önceki bir kavme gönderilmiş bir azabtır. Bir yerde bu hastalığın olduğunu duyarsanız oraya gitmeyiniz. Eğer bir yerde Tâûn olmuş ve siz de orada iseniz ondan kaçarak çıkıp gitmeyiniz, "buyurdu" demiştir. [1521]

1490-) Abdullah b. Abbâs (r.a.)'dan. Ömer b. Hattâb (r.a.), Şam'a gitmek için yola çıktığında (Tebûk yakınlarındaki) Serğ'a vardığında bölge komutanlanndan Ebû Ubeyde b. Cerrah ve arkadaşları kendisini karşılamış ve Şam'da veba hastalığının ortaya çıktığını bildirmişlerdi. İbni Abbâs (r.a,) şöyle devam eder: "Bunun üzerine Ömer (r.a.): "İlk muhacirleri bana çağır" dedi. Ben de onlan çağırdım. Kendileriyle görüş alış verişinde bulundu ve Şam'da veba hastalığının ortaya çıktığını onlara bildirdi. Nasıl davranılacağı konusunda ihtilaf ettiler. Kimisi: "Sen bir iş için yola çıktın, senin bundan geri dönmemen görüşündeyiz" dedi. Kimisi de: "Yanındakiler, Rasûlüllah (s.a.v.)'in ashabı, sahabenin geride kaianlandır, onları bu veba hastalığının üstüne götürmemen görüşündeyiz" dedi. Ömer: "Şimdi siz yerinize gidin" dedi. Sonra: "Ensan bana çağır" dedi. Ben de onları

çağırdım. Kendileriyle görüş alış verişinde bulundu. Onlar da muhacirleri gibi hareket ettiler, onlar gibi ihtilaf ettiler, Ömer: "Şimdi siz de yerinize gidin" dedi: Sonra: "Mekke fethinden sonra Medine'ye gelen Kureyş yaşlılanndan burada bulunanlan bana çağır" dedi. Ben de onîan çağırdım. Onlardan iki kişi bile ihtilaf etmeksizin: "Yanındakilerle beraber geri dönmen ve onları şu veba hastalığının üzerine götürmemen görüşündeyiz" dediler. Ömer, yanındakilere: "Sabahleyin bineğime bineceğim, siz de binin" diye seslendi. Ebû Ubeyde b. Cerrah: "Allah'ın kaderinden kaçarak mı?" dedi. Ömer: "Ey Ebû Ubeyde, keşke bunu senden başkası söyleseydi" dedi. -Ömer ona muhalefet etmek istemezdi-Şöyle devam etti: "Evet, Allah'ın kaderinden, Allah'ın kaderine kaçıyoruz. Ne dersin, senin develerin olsa ve bir tarafı verimli diğer tarafı verimsiz bir vadiye Inseler. Bunları verimli tarafta otlatsan ! da Allah'ın kaderiyle otlatmış olursun, verimsiz tarafta otlatsan da yine Allah'ın kaderiyle otlatmış olursun, değil mi?" Derken, Abdurrahman b. Avf geliverdi, bir haceti için orada bulunmuyordu: "Bu konuda benim bilgim var. Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Bir yerde veba hastalığının olduğunu duyarsanız oraya gitmeyiniz. Eğer bir yerde veba hastalığı ortaya çıkar, siz de orada bulunuyorsanız, vebadan kaçmak için oradan çıkmayınız" diye buyururken işittim" dedi. Bunun üzerine Ömer b. Hattab, Allah'a hamdetti ve sonra oradan ayrıldı"[1522]

1491-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "{Aitah dilemezse kendiliğinden) hastalık bulaşması diye bir şey yoktur. Baykuş ve Safer ayının uğursuzluğu diye de bir şey yoktur." buyurmuş bunun üzerine bir bedevi, bu söz üzerine: "Ey Allah'ın Rasûlü, kumsaldaki ceylan gibi develerimin durumu nedir? Uyuz bir deve gelip aralarına onları da uyuz ediyor" demiş, o da: "Pekiyi, o uyuz deveye hastalığı veren "buyurmuştur.

(Hadiste belirtilen "Safer" kelimesi Araplarca uğursuz kabul edilen Safer ayı olarak açıklandığı gibi bir çeşit bulaşıcı kann hastalığı olarak da açıklanmıştır. Herşey Allah'ın dilemesi ile olur. Hastalık da Allah dilerse olur, dilemezse olmaz. Bu nedenle bulaşıcı hastalık var diye paniğe kapılmaya gerek yoktur. Allah dilemezse hiçbir hastalığın etkisi olamaz. Hayatımızda bizleri hayrette bırakan hâdiselerle karşılaşabiliyoruz. Mesela, hiç sigara içmeyen ve sürekli spor yapan bir kimsenin akciğer kanserinden dolayı ölmesi gibi. Halbuki bu kimse, kansere neden olan sigaradan uzak

durmuş, vücudunu zinde tutacak şeylerle meşgul olmuştu. Bu nedenle aklen kansere yakalanmaması gerekirdi.

Tıbbın verilerine göre normalde hastalanması gereken vakalarda hastalığın olmadığı veya tedavinin cevap veremeyeceği belirtilen vakıalarda hastanın iyi olduğu yaşanılan hadiselerdir. Bununla birlikte incelemekte olduğumuz hadisten bulaşıcı hastalıklara karşı önlem alınmaması da çıkarılmamalıdır. Bu durum İkinci rivayette görüldüğü gibi bedevinin kafasını kurcalamış uyuz hastalığı bulaşan develerini sormuştur. Buna cevap olarak, hastalığın ilk yaratıcısına dikkat çekilerek bunların Allah'ın takdiri olduğu belirtilmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken husus hastalık sirayetinin Allah'ın iradesi dışında kendiliğinden oluşacağı fikrini reddetmektir. Yukarıda belirttiğimiz gibi bu ifadeden, bulaşıcı hastalıklara karşı önlem alınmaması çıkarılmamalıdır. Çünkü, "Cüzzamlıdan, aslandan kaçar gibi kaç!" ifadesi (Buhâri, Tıb: 19) işi Allah'a bırakmakla birlikte önlemini de al demektir. Sen önlemini al ama her şeyin yaratıcısının Allah olduğunu da bil. Hastalık da şifa da Allah'ın takdiridir. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v.) aşağıdaki hadiste: "Hastalık yayan hayvanı sağlam olan hayvanın yanma götürmeyiniz!"buyurmuştur.) [1523]

1492-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Hastalık yayan hayvanı sağlam olan hayvanın yanına götürmeyinizl"buyurdu." demiştir. [1524]

1493-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûiiüllah (s.a.v.)'i: "Uğursuzluk diye bir şey yoktur, bu takım şeylerin en iyisi FeTdir." diye buyururken işittim. Oradakiler: "Fe'l nedir?" dediler: "Birinizin duyacağı güzel sözdür." buyurdu." demiştir. [1525]

1494-) Enes (r,a,)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): 'tAiiah dilemezse kendiliğinden) hastalık bulaşması diye bir şey yoktur. Uğursuzluk diye bir şey de yoktur. Güzel ve hoş söz olan fe 'I hoşuma gider" buyurmuştur.

(Uğursuzluk, gelecek zamanda kötü bir şeyin olacağına kanaat getirmektir. Cahiliyye döneminde bazı şeylerin kötülük habercisi olduğuna inanılırdı. Baykuş görmek, karga sesi duymak gibi. Bu, bir bakıma gelecek hakkında

bilgi vermektir. Geleceğin (gaybın) bilgisi Allah'a aittir. {Bakara: 255, En'âm; 59) Allah gaybını dilediği elçisine de öğretebilir, (Gn: 26-27)

Gelecekte ne olacağını asla bilemeyecek olan bir kimsenin, bazı şeylerden hareketle gelecekte şöyle şöyle kötü şeyler olacak diye bilgi vermesi asılsız bir iddiadan öteye geçemez. Durum böyle olunca baykuş görme, karga sesi işitme ve benzeri bir takım hadiselerden hareketle karamsarlığa kapılma dayanaksız bir davranıştır. Bu nedenle Efendimiz (a.s.) böyle davranışların geçersiz olduğunu bildirmiş: "Uğur diye bir şey yoktur'"buyurarak meseleye ışık tutmuştur.

Fe'l İse olaylan iyiye hayra yormak, iyi şeyler beklentisi İçerisinde olmaktır. Geleceği bilemeyen insan, karamsarlığa değil iyi şeyler beklentisine yönelmelidir. FeT de bir bakıma geleceğe yönelik beklentilerdir. Ancak, bizim gelecekte iyi veya kötü ne olacağını bilme imkanımız yoktur. Madem geieceği bilemiyorsak o halde olaylar hakkında iyi beklentilerde bulunmak hem ruh sağlığı hem de toplum düzeni için manüklı bir hareket olacaktır.

Âlimler Fe'l'i çeşitli Örnekler vererek agklamışlardır. Mesela, bir olay anında "Emin (=Güvenilir)" isimli bir kimsenin gelivermesi üzerine oradakilerin: "İnşallah i-şimiz güven ve emniyette olur" demesi gibi. Burada olaylara güzel yönden yaklaşmaya özendirme vardır. Uğursuzlukta ise karamsarlık ve çekimserlik vardır.) [1526]

1495-) İbnİ Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Eğer uğursuzluk gerçek olsa idi bu, atta, kadında ve evde olurdu."buyurmuştur. [1527]

1496-) Sehl b. Sa'd (r.a.)'dan, Rasûlüilah (s.a.v.), uğursuzluğu kastederek: "Eğer olsa idi bu, kadında, evde ve meskende olurdu" buyurmuştur,

(Âlimler "olsa «//"ifadesinden bunun olmadığını çıkarmış, uğursuzluk diye bir şey yoktur demişlerdir. Yine Hz, Peygamber (s.a.v.) başka bir hadiste: "Uğursuzluk yoktur." buyurmuştur. (Buhârî, Tıb: 19, Müslim, Selâm: 103, Ebû Dâvûd, Tıb: 24 İbni Mâce, Tıb: 43)

Bu nedenle yukarıdaki hadiste bildirilen kadında, evde ve atta, yine başka hadislerde silahtaki uğursuzluk şudur: Bunlar, cahiliye dönemindeki Araplar'ın inancına göre uğursuz sayılanlardır. "Uğursuzlukyoktur"ifadesi

ile tüm bun-farın yanlış olduğu ifade edilmiştir. Söz konusu bu hadis Hz. Aişe (r.a.)'ya bildirildiğinde çok öfkelenmiş ve: "Kur'ân'ı Muhammed'e gönderen Allah'a yemin olsun ki Rasûlülİah kesinlikle böyle bir şey söylememiştir, ancak o: "Cahiliye insanı bunlarda uğursuzluk olduğuna inanırlardı." buyurmuştur." demiştir. (Tahavî'dert naklen Aynî Umdetu'1-Kârî, XI. 396)

Açıklamasını yaptığımız hadisin Hz. Peygamber (s.a.v,)'den eksik dinlendiğini, ravinin konuşmanın yarısında yanına gelmesi nedeniyle Rasûlüilah (s.a.v.)'in maksadım tam anlayamadığını bildiren nakiller de mevcuttur. Doç. Dr. Nevzat Âşık şu bilgileri vermektedir: 'Tayâlisî'nin Müsnedi'nde bulunan MekhûTe ait bir rivayete göre, Ebû Hureyre'nin Rasûlüllah'in: "Uğursuzluk üçşeydedir: Evde, kadında ve atta." buyurduğunun Hz. Âişe tarafından duyulması üzerine O: "Ebû Hureyre ezberieyemedi, Rasûlüllah, yahûdilerin uğursuz saydığı şeylerden bahsediyor ve bunun için onlara beddua ediyordu. Şöyle demişti: "Allah, yahûdilerin cezasını versin. Çünkü onlar şöyle derler: "Şüphesiz uğursuzluk üç şeyde: Evde, kadında ve attadır." Ebû Hureyre bu esnada içeriye girdi. Hadisin baş tarafını değil son tarafını işitti." demiştir. Tayâlisî, s, 215. nr.1537 (Dokuz Eylül Ünv. İlahiyat Fak. Dergisi IV. 1987 s. 95) [1528]

1497-) Âişe (r.aO'dan. Şöyle demiştir: "Bir takım kimseler, Rasûlüllah (s.a.v.)'e kahinleri sordular. O da: "Bildikleri bir şey yoktur" buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûiü, bu adamlar bazen bir şey söy iüyortar, o da gerçek çıkıyor?" dediler. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bu söyledikleri cinin sözüdür. Cin bu sözü (kulak hırsızlığı üe) çalıp kapar vedostunun kulağına tavuk sesi şeklinde ater"buyurdu."

(Yüce Allah, kader ve kaza ile ilgili gelecekte olan şeyleri gökteki görevii meleklere bildirir. Bu melekler bu kararları kendi aralarında konuşup müzakere ederken şeytanlar kulak hırsızlığı yaparak bazı şeyler dinlerler, {Buhârî, Bedü'i-Haik; 6; Buhârî, Tefsir, Hıcr: i; Müslim, Selâm; 124} Ancak bu durum, Kur'ân-ı Kerim indirildiği zaman gökteki trafik sıkı tutulduğundan dolayı olağanüstü denetimle engellenmiştir. (Bakınız Cin: 8-9, aynca 229. hadise de bakınız. Gökteki çözetleyiciler Hıcr: 16-18, Sâfrat: 6-10 ayetlerde de anlatılır.)

Onların bu şekilde engellenmeleri Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde başlamıştır. Vahiy bittikten sonra semadaki bu sıkı tutumun hâlâ devam edip etmediği konusunda açıklık yoktur. Bazı âlimler bunun vahyi koruma önlemi olarak o dönem için geçici bir uygulama olduğunu vahiy kesildikten sonra bu halin kalktığınt veya en azından hafifletildigini belirtmişlerdir. Bu konudaki tartışmalarbakiniz, Âlûsî, Ruhu'l-Meâni.. XIX. 139-142

Bu konuda DİA "Kâhin" maddesinde şu bilgiler verilir "Kâhinlerle cin ve şeytanlar arasında bir iletişimin bulunduğunu kabul edenler, bunun Resûl-i Ekrem'in nübüvvetinden sonra devam edip etmediği konusunda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Bir kısmına göre cinlerin gökten haber aşırmalan nübüvvet öncesi döneme ait olup daha sonra böyle bir olay gerçekleşmemiştir. {Beyhakî, n, 237) İbn Haldun'un da dahi! olduğu bazı âlimler ise nübüvvetle birlikte gökten haber aşırmanın engellendiği ve sadece hayal gücüne dayalı kehanet devam ettiği, Hz. Peygamber'in vefatından sonra ise cin ve şeytanlar vasıtasıyla haber aşırmanıntekrar görüşündedir (Mukaddime, I. 413, Mâverdi, Alâmii'n-Nübüvve, s. 103)"

Cinlerle irtibata geçen bazı kimseler bunlar aracılığıyla bizim göremediğimiz o-layiar hakkında bilgi alırlar. Bu bilgiler geçmiş zaman veya şimdiki zaman için olursa verilen habere bir alet yardımıyla uzaktaki bir şeyden haber verme gözü ile bakılır, Bizim için bilinmeyen (gayb) başkaiarı için bilinebilir, söz gelimi elinde termal kamera olan bir kimse İçin malum olan karanlıktaki bir eşya bizim için meçhul olabilir. Bu tür bilgiler, sadece bir haberdir. Haberi veren doğru ve güvenilir ise kabul ederiz, fâsık bir kimse ise doğruluğunu araştırmak zorundayız. (Hueûrât: 6) Ancak, gerek cinlerin insanlarla olan aralarındaki husumet ve gerekse cinlerle irtibata geçenlerin ya-şantilan, bu kimselerin verdikleri haberin doğruluğunu araştırmak zorunda olduğumuz kimselerden olduğunu gösterir. Bu açıdan verilen bilgilere zanla yaklaşmak gerekir, ama doğru da olabilir. Doğru ise kabul ederiz.

Bu tür kimselerin verdiği gelecekle ilgili haber ise bunun yukarıdaki hadiste anlatıldığı gibi meleklerin kendi aralarındaki konuşmalardan kulak hırsızlığı ile çalınan bilgilerdir. Kesin değildir. Bir doğruya yüz yalan katılmıştır. Bunlara inanmak kişinin itikadına zarar verir. Geleceği yalnız Allah bilir, Bunlara inanıp/ tasdik etmek hadislerde kesin olarak yasaklanmıştır. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim arrâfa (gelecekten haber veren kimseye) gider de

ona bir şey sorar ve bunu tasdik ederse, onun kırk gün namazı kabul edilmez." buyurmuştur. (Müslim, sdâm; 125) Başka bîr rivayette ise Hz. Peygamber (s.a.v.)'e indirileni İnkâr etmİŞ Olacağı birdirilir. (Ebû Dâvûd, Tıb: 21, Tirmızî, Taharet: 102, İbni Mâce, Taharet: 122) Bu ifadeler, sakındırmak için söylenmiş uyarı ifadeleri olarak anlaşılabileceği gibi gerçek anlam olarak da anlaşılabilir.) [1529]

1498-) İbni Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i minberde: "Yılanları öldürünüz, bilhassa sırtı iki beyaz çizgili ve kısa kuyruklu olanını öldürünüz. Zira bu iki kısım gözü köre/tir, hamile kadına çocuğunu düşürtür."dtye buyururken işittim. Biz bu hal Çizere iken bir defasında öldürmek için bir yılan kovalıyordum. Bu sırada Ebû Lübâbe: "Onu öldürme!" diye bağırdı, ben de: "Rasûlüllah (s.a.v.) yılanların öldürülmesini emretmiştir." dedim, o da: "Fakat kendisi daha sonra evde yaşayan ev yılanlarını öldürmeyi yasakladı." dedi." demişti. [1530]

1499-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte (Mina'da) bir mağarada iken "Mürselât Suresi" inmişti. Biz, kendisinin ağzından bu sureyi sıcağı sıcağına alıyorduk. Derken karşımıza yılan çıktı. Hz. Peygamber: "Bunu öldürün!" buyurdu. Hemen üzerine atıldık, ama yılan kaçıp gitti. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah, Sizi onun şerrinden korunduğu gibi onu da sizin şerrinizden korudu, "buyurdu. [1531]

1500-) Ümmü Şüreyk (r.a.)'dan: Rasûlüllah (s.a.v.) zehirli alaca kelerin Öldürülmesini emretmiş ve: "Zehirli alaca keler İbrahim(a.s.)1in ateşini körüklüyordu"buyurmuştur.

(Hadisimizde el-Vezağ denilen ve Türkçe'ye zehirli alaca keler, zehirli iri keler diye çevirisi yapılan bu hayvanın ne olduğu hakkında ayrıntılı bilgi yoktur. Araplannbugün 'Sâmmü Abraş' dedikleri kertenkele olduğu görüşü meşhurdur, ed-Demîrî'nin Hayâtü'i-Hayvan isimli eserinde bu hayvan hakkında anlatılan efsanevi bilgiler geçmiş dönem kitaplarımızda yaygın olarak mevcuttur. Bu kitaplarda söz konusu hayvanın pis ve zehirli olduğu insana aiaca hastalığı bulaştırdığı anlatılmaktadır. Bugün sürüngenler familyası üzerinde en ince ayrıntıları ele alan müstakil bilimler oluşmuş,

pek çok bilimsel veriler elde edilmiştir. Keler cinsinin faydalı, zararlı, eti yenen ve yenmeyen cinsleri vardır. Müslüman bilim adamlarımızın bu konuyu inceleyip Hadisi Şerifte neyin murat edildiğini tespit etmelerini beklemekteyiz.

Sözkonusu kertenkelenin, Hz. İbrahim (a.s.)'ın atıldığı ateşi körklediği hadisimizde bildirilmektedir. Ravilerinin güvenilir (sika) olduğu belirtilen diğer rivayette ise (ibni Mâce, Sayd: 12) arzdaki tüm hayvanlar ateşi söndürmeye çalışirken bu kelerin ateşi körüklediği, bu nedenle Efendimizin onun öldürülmesini emir buyurduğu bildirilir. Bu hayvanın Arabistan gibi sıcak bölgelerde çok bulunduğu ve evlere girerek yiyeceklere zarar verdiği kitaplarda kayıtlıdır.) [1532]

1501-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'İn hanımı Aişe (r.a.)'dan: (s.a.v.) kelere "fâsıkçık" dedi ama kelerin öldürülme emrini kendisinden duymadım." demiştir. [1533]

1502-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan: "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Bir karınca, Peygamberlerden birisini ısırdı, o da emir verip, karıncaların yuvasını yaktırdı, bunun üzerine Allah: "Seni bir karınca ı-sırdı, sen de teşbih eden ümmetlerden bîr ümmeti yaktın" diye vahyetti"'diye buyururken işittim." demiştir. [1534]

1503-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Bir kadın kedi yüzünden azaba uğramıştır. Kediyi, ölene kadar hapsetmişti bu yüzden cehennem girdi. Onu hapsettiğinde ne doyurmuş ne de su vermiş ne de yerin haşerelerinden yemesi için salıverdi." [1535]

1504-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bir kimse yolda yürürken çoksusadı, bir kuyuya inip su içti, sonra dışarı çıktı. Birde baksa ki dilini sarkıtmış soluyan, susuzluktan toprağın nemini yalayan bir köpekle karşılaştı: "Bana ulaşan şiddetli susuzluğun bir benzeri buna da ulaşmış" dedi. Hemen ayakkabısını su ile doldurdu ve ağzıyla tutarak yukarı çıktı, köpeğe su verdi. Bu yüzden Allah onu övdü ve bağışladı." buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Rasûlü, hayvanlara yap iğimiz /ilikten bize bir

sevap var mıdır?" dediler: "Her ciğtr taşıyan anlı için (yapılan iyilikte) sevap vardır, "buyurdu. [1536]

1505-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v. , şöyle buyurmuştur: "Bir köpek kuyu başında susuzh ktan ö. cek hale geh iniş kıvranırken, İsrailoğullaımın kötü kadınları, fan (fahişelerinden) kötü bir kadın (fahişe bir kadı i) köpeoı gördü ve a-yakkabısmı c karıp ayakkabı ile köpeği suladı kv yüzden mağfiret olunup bağışlandı."

(Her canlıyı dikkate almalı, ona iyi davranm?. akla gelmeyen basit şeylerde de bulunabileceğini unutmamalıyız.

İslâm'ın büyük günahlardan saydığı fuhu düşmüş bir kadının köpeğe su vermekle bağr 'anması üzerinde duru.naşı gere':en bir husustur. Bu kadınm köpeği suladığı anda lıâlâ fuht.îa irtibatı dup olmadığı Hadiste bildirilmemektedir. Belki kadın yaptığı günahlara son vermiş ve tevbe etrr.,ş. olabilir. Köpeğe karşı bu davranışı da bağışlanmasına sebp olmuş Hadisimizde anlatılan ve bir kediyi açlıktan ölene kadar hapseden kadın hakkında Yusuf el-Karadavİ olaya "Merhametetmeyene merhameteefifmez"hadisime bakarak şöyie demektedir; "Açlıktan Ölünceye kadar kedinin hapsedilmesi, o kadının kalbinin donukluğuna, Allah'ın zayıf yaratıklarına karşı katlığına, merhamet ışıklarının kalbine girmediğine dair en açık bir delildir. Cennete ise ancak merhametli oianiar girer. Allah, ancak, merhametlilere merhamet eder. Eğer o kadın yerdekilere merhamet etseydi, Yüce Allah da ona merhamet ederdi. Şüphesiz bu ve benzeri hadisler, insani değerler açısından İslâm için övünç kaynağı sayılmaktadır. Öyle ki her cantı mahlûka hizmet ediliyor, her yaş ciğer taşıyan canlıyı gözetmekten dolayı ecirveriliyor" Sünneti Anlamada Yöntem, çeviren, B. Erul, s, 118. Üçüncü baskı) [1537]

40-) Edep Sözleri Bölümü

(Kitâbu'l-Elfâz fi'I-Edeb)

1506-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah Azze ve Celie: "Âdemoğlu zamana söverek / kötü söz söyleyerek beni incitir. Ben zamanım, tüm işler Benim elimdedir, gece vegündüzü Ben evirip çeviririm,"buyurdu"demiştir.

(Ben zamanım, ifadesi; zamanın sahibi, yöneticisi Benim, demektir.) [1538]

1507-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Üzüme, kerm adini vermeyiniz, Kerm, ancak mü'minin kalbidir."buyurdu." demiştir.

(Kerm'in sözlük anlamı ikram demektir. Araplar birbirlerine üzümden yapılan şarabı ikram ettiklerinden dolayı şarab ve üzüme de ikram manasına "kerm" derlerdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) ikramın mü'minin kalbi olduğunu bildirmiştir.) [1539]

1508-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizden biriniz (kölesine) Rabb'ini doyur, Rabb'ine abdest aldır, Rabb'îne su ver şeklinde hitap etmesin. Köle de seyyidim, mevlâm (efendim) desin. Yine bîriniz kölem, kadın kölem demesin: "delikanlım, kızım, evladım"desin."buyurmuştur. [1540]

1509-) ÂÎşe (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Sizden biriniz: "Nefsim habis oldu"demesin: "Nefsim lakis "buyurmuştur. [1541]

1510-) Sehl b. Huneyf (r.a.ydan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Sizden biriniz: "Nefsim habis oldu"demesin: "Nefsim lakis oldu"desin"buyurmuştur.

(Hadisimizde belirtilen "habis" ve "lakis" kelimeleri Arapçada aynı anlama gelmekte olup, kötü manasına gelir. Bir kimse kendisinin kötü oiduğunu bildirmek i-çin bu ifadeyi kullanır. Ancak "habis" kelimesi, "lakis" kelimesine göre pis ve murdar şeyler için de kullanıldığından Efendimiz (a.s.), dildeki nezaket ve İnceliği önem vermiş başka anlamlar çağrıştıracak ifadelerin kullanılmamasını tembih etmiştir.) [1542]

41-) Şiir Bölümü

(Kitâbu'ş-Şi'r)

1511-) Ebû Hureyre (r.a.)'cJan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Şair sınıfının söylediği söz/erin en doğru olanı Lebîd'in: Ela Küllü Şey'in mâ halâllâhe BâtılımVe Küllü naîmin lâ mahâtete zâilun

(=Bakın, Allah dışındaki tüm şeyler batıldırHer nimet de mutlaka yok olucudur) sözüdür.

Ömeyye b. £bı Salt da şiirlerinde neredeyse Müslüman olacaktı"'buyurmuştur.

(Lebîd b. Rabîa cahiliye dönemi şairlerindendir, Hicri 9. yılda Müslüman olmuş, Müslüman olup Kur'ân'la tanıştıktan sonra artık bir daha şiirle uğraşmamış: "Allah bana Bakara ve Âl-i İmrân'ı öğrettikten sonra şiir söyleyemez oldum. Kur'ân'ın fesahati ve belagatı şiirin azametini giderdi" demiştir. Hadiste işaret edilen beyit, Kabe'ye asılan yedi şiirden bir parçadır. Hadiste şiirin bir mısrası geçmektedir, İfadenin iyi anlaşılması açısından çeviride ikinci mısrası da verilmiştir. Ümeyye b. Ebî Salt ise Önceleri Zeyd b. Amr gibi hanif dinini benimsemiş, Ömrünün sonlarında sapmıştır. İslâm dönemine yetişmişse de Müslüman olmamıştır.

Bir hadiste de: "Şiirin bir kısmında hikmet vardır, "buyurulmuştur. (Buhârî, Edeb: 90) İncelediğimiz hadiste geçen "Şair sınıfının söylediği sözün en doğrusu" ifadesiyle dönemin kamuoyunu yönlendiren, yani o dönemin basın yayın görevini üstlenen radyo, televizyon, gazetesi olan şairler, kamuoyunu yönlendirirken pek de doğru hareket etmediği güdümlü olduğu belirtilmiştir. Nitekim İslâm aleyhine hareket eden bazı şairler öldürülmüştü. Bu konuda "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarih" isimli çalışmamızdaki 2045 ve 1613. hadislerin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1543]

1512-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bir kimsenin içinin, kendisini bozan-irinle dolması, şiirle dolmasından daha iyidir, "buyurmuştur.

(Bu hadisimizde, o dönemin kamuoyunu yönlendiren güdümlü şairlerin çirkefleş-tiği anlatılıyor öyle ki, irinin bunlardan daha İyi olduğu belirtilir. Yine yukandaki hadiste de şiirin bir kısmında hikmet vardır, ifadesi ile o dönemin kamuoyunu yönlendiren şairlerin güdümlü olduğu, pek de doğru hareket etmediğine işaret edilmiştir.) [1544]

42-) Rüya Bölümü

(Kitâbu'r-Ru'yâ)

1513-) Ebû Katâde (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.); "Güzel rüya Allah'tandır. Kötü, karışık rüya da şeytandandır. Dolayısıyla biriniz kötü bir rüya görüp korkarsa sol tarafına tü kürsün ve şerrinden Allah'a sığınsın, böylece kötü rüya kendisine zarar veremez, "buyurmuştur. [1545]

1514-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Zaman yaklaştığında mümin bir kimsenin gördüğü rüya neredeyse yalan söylemez. Mümin bir kimsenin rüyası Peygamberliğin (Nübüvvetin) kırk altı bölümünden bir bölümdür." buyurdu. Peygamberlikten (nübüvvetten) olan şeyler yalan olmaz." demiştir.

(Hadiste geçen "Zamanın yakiaşması birkaç anlama yorumlanmıştır:

1-) Yaz ve kış mevsimlerinde, gece ve gündüzün sürelerinin eşit olduğu dönemdir.

2-) Gecenin bitip gündüzün başlayacağı vakit olan gecenin son kısımlarıdır. (2173. hadisin açıklamasında rüyanın bilimsel anlatımı yapılırken rüyanın REM uykusunda görüldüğü ve REM uykusunun çoğunun gecenin son üçte birinde yer aldığı, hatırlanan rüyaların bu son safhadaki görülen rüyalar olduğu bildirilmişti.)

3-) Dünyanın son bulacağı âhir zamandır. Nitekim Rasûlüllah (s.a.v.) bu konuda şöyle buyurmuştur: "Zaman yaklaşmadıkça kıyamet kopmaz. Öyle ki bir yıl bir ay gibi olur, bir ay bir hafta gibi olur, bir hafta bir gün gibi olur, bir gün bir saat gibi olur, bir saat de bir ateş tutuşması gibi olur." (Tirmizî,

zuhd: 16) Bu hadiste geçen zamanın yaklaşması, bereketinin ve faydasının azalması veya âhir zamanda karşılaşılan fitne ve musibetlerin insanları çok meşgul edip zamanın nasıl akıp gittiğinin farkında olunmaması şeklinde açıklanır. (Tuhfetu'i-Ahvazî, vi. 514) Diğer bir yaklaşıma göre,. "Zamanın yaklaşması" kısalması anlamına da gelir. Buna göre hızlı ulaşım araçlarının bulunması üzerine aylarca sürecek bir yolculuğun u-çak ve benzeri araçlarla kısa bir sürede katedilmesine işaret eder.) [1546]

1515-) Ubâde b. Sâmit (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Mümin bir kimsenin gördüğü rüya peygamberlikten atmışda bir parçadır"buyurmuştur[1547]

1516-) Enes b. Maük (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Mümin bir kimsenin gördüğü rüya peygamberlikten atmışda bir parçadır"buyurmuştur[1548]

1517-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Mümin bir kimsenin gördüğü rüya peygamberlikten atmışda bir parçadır" buyurmuştur[1549]

1518-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Kim beni rüyada görürse, uyanık iken de görecektir. Şeytan benim suretime giremez."'diye buyururken işittim." demiştir. [1550]

1519-) Ebû Katâde (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim beni rüyada görürse, hakikati/gerçeğigörmüştür, "buyurmuştur

(Hadisteki "Uyanık iken de görecektir" ifadesi hakkında değişik yorumlar yapılmıştır. Bunun Hz. Peygamber (s.a.v.) dönemine, sahabeye has olduğu söylenmiştir. Buna göre mesela, Medine'de bulunmayan bir sahabi Hz. Peygamber (s.a.v.)'i rüyada görürse, Medine'ye gidip onu göreceği, Rasûlüllah (s.a.v.)'den sonrabir kimsenin böyle bir rüya görmesi ise âhirette göreceği şeklinde açıklanmıştır. Bu arada Sûfîler bu hadisi delil getirerek keşif ve murakabe ile Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bu dünyada görülebileceğini belirtirler. Bu konuda "Sahîh-i Buharı Muhtasan Tecrîd-i Sarîh" isimli çalışmamızdaki 2176. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1551]

1520-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. Kendisi şöyle anlatır: "Bir kimse Rasûlüllah (s.a.v.)'e geldi ve: "Bu gece rüyamda bir bulut gördüm, yağ ve bal yağdınyordu, halkjn bundan avuçladığını gördüm. Kimisi çok almış kimisi az almıştı. Derken yerden göğe doğru uzanmış bir ip gördüm. Seni de gördüm, ipten tutup yukarı gktın. Sonra bir kimse tuttu ve yukan çıktı. Sonra bir başka kimse tuttu ve o da yukan çıktı. Sonra diğer bir kimse tuttu ama ip koptu arkasından ip onun için bağlanıp bitiştirildi." dedi. Ebû Bekir: "Ey Allah'ın Rasûlü, annem babam sana feda olsun vallahi, bak beni bırakırsan bu rüyayı elbette yorumlanm." dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Haydiyorumla"buyurdu. Ebû Bekir: "Bulut, İslâm'dır. Bal ve yağ olarak yağan ise Kur'ân'dır, onun lezzeti, tadı yağmaktadır. Gökten yere uzanan ip ise senin üzerinde bulunduğun hakikattir. Sen bu hakikati tutuyorsun Allah da seni yükseltiyor. Sonra da senin arkandan bir kimse bunu tutar o da bununla yükselir, sonra diğer b!r kimse tutar o da bununla yükselir, sonra bir diğer kimse tutar ama ip kopar sonunda bu kimse için ip bağlanılır ve o da bununla yükselir. Ey Allah'ın Rasûlü, annem babam sana feda olsun, söyle bana isabet mi ettim yoksa yanıldım mı?" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bir kısmında isabet ettin, bir kısmında yanıldın." buyurdu. Ebû Bekir: "Vallahi yanıldığım şeyi bana bildirirsin." dedi: "Yemin etme!" buyurdu.

(Hz. Ebû Bekir (r.a.)'ın yanıldığı şeyin ne olduğunu Hz. Peygamber (s.a.v.) a-gklamamış ve: "Yemin etme!" buyurmuştur. Bunu iki şekilde anlamak mümkündür: Yemin etme, anlatmayacağım veya yemin etme bak düşün benim anlatmama gerek kalmadan sen de anlayabilirsin. Diğer taraftan Hz. Ebû Bekir (r.a.)'ın yanıldığı şeyin ne olduğunu araştıran âlimler bu konuda çeşitli fikirler yürütmüşlerdir. Buluttan yağan yağ ve balı sadece Kur'ân'a yormasıdır. Halbuki yağan şey iki tane olduğu için birisi Kur'ân diğeri Sünnet olarak yorumlamalıydı, ipin kendisinde koptuğu kimse yani Hz. Osman (r.a.) için ip bağlanmıyor, o bu ipin kopmasıyla şehid olup gitti. İp onun için bağlanmadı, kendisi için ip bağlanan Hz. Ali (r.a.)'dır, denilmiştir.) [1552]

1521-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Rüyamda misvaklanırken gördüm. Bu sırada iki adam geldi biri diğerin' den büyüktü. Ben misvağı küçük olana verdim. "Büyüğe ver" denildi. Ben de büyüğe verdim" buyurmuştur. [1553]

1522-) Ebû Musa el-Eşari (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Rüyamda kendimi, Mekke'den hurmalık bir yere hicret ettiğimi gördüm. Kannabm bu yerin Yemame veya Hacer olduğuna vardı. Baksam ki burası Yesrib şehri imiş. Yine bu rüyamda bir kılıa salladığımı gördüm. Derken kılan yukarısı kinli' verdi. Bu da, müminlerin Uhud savaşında uğradığı şeymiş. Kılıa tekrar salladım. Derken olduğundan daha güzel bir hale döndü. Bu da, Allah'ın gönderdiği, fetih ve müminlerin bir araya toplanmasıymış.Yine bu rüyamda'(boğazlanmış) bir inek görmüştüm. Allah en hayırlısını verir-bu da, Uhud savaşında müminlerden bir takım kimselermiş. Asıl hayır, Allah'ın bundan sonra verdiği ve Bedir savaşından sonra Allah 'in bize verdiği sadakatin sevabıdır."

(Yemame, Bahreyn tarafıdır. Hacer, Yemen'de bir şehir ismidir. Yesrib, Medine'nin eski ismidir. Efendimiz (a.s.), Yesrib'e hicret edince buraya Medrnetü'r-Rasû! (=Rasûlüllah'ın Şehri) denildi. Daha sonra bu kutlu beldenin İsimi, kısaltılarak Medine, denilmiştir. Kur'ân-ı Kerim'de de bu beldenin ismi için Yesrib (Abzâb: 13) ifadesi kullanıldığı gibi Medine ifadesi de kullanılmıştır. (Tevbe: ıoı, 120; Ahzâb: 60) Ayrıca Efendimiz (a.s.), bu beldeye Tâbe veya Taybe (=Hoş, Güzel) ismini de vermiştir.) [1554]

1523-) İbni Abbâs (r.a.) anlatır: "Müseylemetü'l-Kezzâb Rasûlüllah (s.a.v.) döneminde (Hanîfe oğullan heyeti içerisinde Medineye) gelmişti. Müseyleme: "Eğer Muhammed kendisinden sonra bu işi bana bırakırsa kendisine uyaİH nm" diyordu. Kabilesinden pek çok kimsenin içerisinde Medine'ye gelmişti. Rasûlüllah (s.a.v.), yanında (haübi) Sabit b. Kays b. Şemmâs ile birlikte Müseyleme'ye geldi elinde hurma çubuğundan bir parça bulunuyordu gelip Müseyleme ve arkadaşlannın yanına oturdu ve: "Eğer benden şu bir patça çubuğu istesen bile sana vermem Allah 'in senin hakkındaki takdirinden öteye geçemezsin. Eğer yüz çevirirsen Allah elbette seni öldürür. Ben, gördüğüm rüyamda bana gösterilen kimsenin sen olduğun kanaatindeyim. Şu Sabit benim adıma sana gereken cevabı verir, "buyurdu sonra da bırakıp gitti.

İbni Abbâs (r.a.) devamla şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in "Senin rüyamda bana gösterilen kimse olduğunu zannediyorum" sözünü sordum.

Ebû Hureyre, Rasûlüllah (s.a.v.)'in: "Ben uyurken rüyada ellerimde altından iki bilezik gördüm. Bu bileziklerin durumu beni üzdü, arkasından rüyamda bana bileziklere üflemem vahyolundu. Ben de üfledim onlar da uçuverdi. Ben bu bilezikleri benden sonra çıkacak iki yalancıya yordum " buyurduğunu bildirdi. İki yalancıdan birisi Esved Ansî, diğeri de Müseyleme'dir" demiştir. [1555]

1524-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Ben uyurken, bana yeryüzünün hazineleri getirildi. Avuçlarıma altından iki bilezik bırakıldı. Bu ise bana ağır geldi, arkasından bana üflemem vahyolundu. Ben de üfledim onlar da gidiverdi. Ben bu bilezikleri aralarında bulunduğum iki yalancı sahtekar'a San'a'nın ileri geleni (Esved Ansî) ile Yemâme'nin ileri geleni yorumladım. "buyurdu" demiştir. [1556]

1525-) Semura b. Cündeb (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) sabah namazını kıldırdığında bize döner ve:

"Bu gece sizden kim rüya gördü?1 buyurur, eğer birisi rüya görmüş ise onu anlatır o da:

"Allah'ın dilediği olur. "buyururdu.Yine bir gün bize sordu:"Bu gece sizden kim rüya gördü?" buyurdu. Biz de:

"Gören yoktur." dedik. Kendisi:

"Ama ben bu gece bana gelen iki adamı gördüm. Elimden tutup beni Mukaddes Toprağa çıkardılar. Birde baktım orada, oturan bir adamla elinde demir çengel olan ayakta bir adam var. Bu adam çengeli ağzının kenarından ensesine kadar sokuyordu. Sonra da ağzının diğer kenarına sokup aynısını yapıyordu, bu abrada öbür tarafı iyi oluyor o zamanda bu tarafa dönüp tekrar aynısını yapıyordu:

"Bu nedir?" dedim:

"Yürü" dediler. Yürüdük sonunda sırtüstü uzanmış bir a-dama vardık. Başucunda ayakta e/inde bir taş bulunan bir a-dam vardı, taşla başını eziyordu. Taşı vurduğunda taş yuvarlanıp gidiyor, o da taşı almak için

arkasından gidiyordu, tekrar geri geldiğinde başı iyi olup eski halini alıyor, adam tekrar başına gelip yeniden vuruyordu:

"Bu da kimdir?" dedim:

"Yürü" dediler. Yürüdük, sonunda tandır gibi bir deliğe vardık, üstü dar altı geniş olup altında ateş yanıyordu. Ateş yaklaştırıldığında (alevler yükseldikçe) içindekiler de yükseliyor neredeyse dışarı çıkar oluyorlar, ateş sakin/eşince tekrar içerisine dönüyorlardı. Buranın içerisinde çıplak kadın ve erkekler vardı:

"Bunlarda kimdir?" dedim:

"Yürü" dediler. Yürüdük, sonunda içerisinde bir adam bulunan kandan bir nehre vardık, adam ortasında dikiliyordu. Önünde birtakım taşlar bulunan bir adam da nehrin kenarında idi. Nehirdeki adam gelip dışan çıkmak istediğinde diğer adam ağzınataş atarak onu bulunduğu yere gönderiyordu. Adam çıkmak için her defasında geldiğinde ağzına taş atıp yerine döndürüyordu'.

"Bu da nedir?" dedim:

"Yürü" dediler. Yürüdük, sonunda içerisinde büyük bir a-ğacın bulunduğu yeşil bir bahçeye vardık. Ağacın dibinde yaşlı bir adamla birtakım çocuklar vardı. Bir de baktım ki ağacın, yakınında önünde yakıp tutuşturduğu ateş bulunan bir adam var. Sonunda beni ağacın içinden yukarı çıkararak bir eve koydular ki, bu evden daha güzelini asla görmedim. Evin içerisinde yaşlısından gencine bir takım erkek, kadın ve çocuklar vardı. Sonra beni buradan çıkarıp yine ağaçtan yukarı kaldırdılar ve bir eve koyduiar ki bu ev daha güzel ve daha değerli idi. Yine buranın da içerisinde yaşlı ve gençler vardı. Ben:

"Bu gece beni gezdirip dolandırdınız, şimdi bana gördüklerimin ne olduğunu bildirin bakalım " dedim:

"Olur" dediler: Ağzının yarılıp parçalandığını gördüğün, yalancıdır, yalan konuşur kendisinden her tarafa yalan taşınırdı, İşte bu nedenle ona kıyamete değin böyle yapılır. Başının ezildiğini gördüğün, Allah kendisine Kur'ân öğretti ama o, gece Kur'ân'dan gafil durdu, gündüz de Kur'ân üzere iş yapmadı. İşte bu nedenle ona kıyamete değin böyle yapılır. Delikte

gördüklerin zina ya-panfardır. Nehirde gördüğün faiz yiyenlerdir. Ağacın dibindeki ihtiyar İbrahim (a.s,)'dır. Yanında gördüğün sabiler de insanlann çocuktandır. Ateşi yakan da cehennemin bekçisi Mâlik'dir. İlk girdiğin ev, bütün Müslümanların evi, öbür ev ise şehldlerin evidir. Ben de Cebrail'im bu da Mlkall'dlr. Başını yukarı kaldır, dedi. Başımı kaldırdım, bir de baktım ki üstümde bulut gibi bir şey duruyor. Bana:

"İşte bu da senin evindir,"dediler:

"Beni bırakın da evime gireyim." dedim:

"Ama senin henüz tamamlamadığın bir ömrün var, eğer tamamlasaydın evine girerdin." dediler." [1557]

43-) Üstün Şahsiyetler (Fezâil) Bölümü

(Kitâbu'l-Fezâil)

1526-) Enes (r.a.): "İkindi namazı vakti olmuş, halk abdest suyu arayıp bulamadıkları sırada Rasûlüliah (s.a.v.)'i görmüştüm, Rasûlüllah (s.a.v.)'e bir miktar abdest suyu getirildi. Elini kabın içerisine koydu ve halka bundan abdest almalarını emretti. En son kişi abdest alana kadar suyun parmaklarının altından kaynadığını gördüm" demiştir. [1558]

1527-) Ebû Humeyd es-Sâidî (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) ilebirlikte Tebuk Seferi'ne Çlktlk (Yokta Medine yakınlarında bir yerleşim birimi olan)Vadi'i-Kurâ'ya vardığımızda bahçesi içerisinde bîr kadın gördük. Hz. Peygamber (s.a.v.) ashabına: "Bahçedekihurmayı tahmin ediniz." buyurdu. Rasûlüilah (s.a.v.) ise on vesak tahmin etti. (Vesak, 175 ile 195 kg. hk ölçü birimidir.) Sonunda kadına: "Bahçeden çıkan hurmayı sayıp hesapla" buyurdu. Tebûk'a geldiğimizde: "Bakın, bu gece çok şiddetti bîr rüzgar esecek. Kesinlikle hiçbir kimse ayağa kalkmasın, kimin yanında devesi varsa onu da bağlasın." buyurdu. Biz de deveieri bağladık, sonunda çok şiddetli bîr rüzgar esti, bu sırada bir kimse ayağa kalktı, rüzgar onu Tayy Dağı'na sürükleyip attı. Bu seferde Eyle Emiri Hz. Peygamber (s.a.v.)'e

beyaz bir katır hediye etti (bu katırın ismi oüidüt'dür) ve çizgili bir kumaş giydirdi. Hz. Peygamber bu emire bulunduğu sahil bölgesinin (belirlenen cizye karşılığı) emiri olduğunu bildiren anlaşma yazdırdı. Dönüşte Vadi'I-Kurâ'ya vardığımızda kadına: "Bahçen ne kadar mahsul getirdi?" buyurdu. 0 da: "Allah'ın Rasûlü'nün tahmini oian on vesak" dedi, Rasûlülîah (s.a.v.) yanındakilere: "Ben Medine ye (bir an önce) varmak için süratli hareket edeceğim, sizden kim benimle birlikte süratli yürümek isterse hızlansın." buyurdu. Medine'yi uzaktan gördüğünde: "İşte Tâbe" buyurdu. {Tâbe, Medine'nin ismidir.) Uhud Dağı'nı gördüğünde de: "Şu dağcağız bizi sever biz de onu severiz. Bakın size Ensâr hanelerinin en hayırlısını bildireyim mi?"'buyurdu. Oradakiler de: "Evet, bildir." dediler: "Neccaroğulları'nın hanelerisonra Abdu'l-Eşheloğulları'nm haneleri sonra Saideoğulları'nm haneleri veya Haris b. Hazrec oğullan'n/n hanelerihasılı bütün Ensâr haneleri hayırlıdır, "buyurdu. [1559]

1528-) Câbir b. Abdullah (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüilaru-(s.a.v.) ile birlikte Necd tarafında gazveye çıktık. Dikenli ağacı boi bir vadide Rasûlüllah (s.a.v.)'e yetiştik. Rasûiüliah (s.a.v.), ağacın altında konakladı ve kılıcını ağacın dallarından birine astı. Ordudakiler de ağaç altında gölgelenmek için vadiye dağıldılar. Rasûlüllah (s.a.v.), bize şöyle buyurdu: "Ben uyurken bir adam bana geldi ve kılıcı aldı. Bir uyandım a-dam başımın ucunda dikilmiş. Elindeki, kınından sıyrılmış kılıçtan başka bir şey fark de etmedim. Bana: "Seni benden kim koruyabilir?" dedi: "Beni senden Allah korur" dedim. Tekrar ikinci defa: "Seni benden kim koruyabilir?" dedi: "Beni senden Allah korur" dedim. O da kılıcı kınına koydu. Bunları yapan işte şu oturandır." Rasûlüllah (s.a.v.), o adama bir şey yapmadı." [1560]

1529-) Ebû Mûsâ (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah'ın beni peygamber gönderdiği ilim ve hidayet yolu, toprağa inen bol yağmur gibidir. İndiği toprağın bir kısmı suyu emerek bol bol ot ve çayır bitiren verimli bir topraktır. Bir kısmı da suyu içerisine çekmeyip dışarıda tutar. Allah bu sudan insanları faydalandırır. İnsanlar suyu içerler, hayvanlarını sularlar, ekin ekerler. Diğer bir kısmı da ne suyu tutar ne de ot bitirir. İşte Allah'ın dinini iyi öğrenen (fıkheden,) Allah'ın beni peygamber olarak gönderdiği şeyleri öğrenip öğreterek faydalı olan kimse ile, gönderildiğim

Allah'ın yolunu kabul etmeyip başını bile kaldırmayan kimsenin durumu da buna benzer, "buyurmuştur. [1561]

1530-) Ebû Mûsâ (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Ben ve Allah'ın bana verdiği Peygamberlik, bir topluluğa gelip: "Ben gözlerimle bir ordu gördüm, sizi soyunmuş olarak uyarıyorum, kaçıpkurtulun, kaçıp kurtulun"diyen kimseye benzer. Bu uyarı üzerine bir kısım sözünü dinler, hemen o gece rahatlıkla kaçıp kurtulur. Diğer bir kısım ise onu yalanlayıp inanmazlar, sonunda sabahleyin ansızın ordu baskın yaparak hepsini yok eder. "buyurdu." demiştir.

(Hadiste geçen "soyunmuş olarak uyarıyorum" ifadesi, verilen haberin gerçek olduğunu belirtmek içindir. Eskiden Araplar düşman baskınını haber vermek için soyunurlar, bu davranışla haberin gerçek olduğunu vurgularlar, çıplak bir uyana geldiğinde işin gerçek olduğu anlaşılırdı.) [1562]

1531-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan Rasûlüllah (s.a.v.)'in: "Benim misalimle diğer peygamberlerin misali köşede bir kepriçlik yer dışında en güzel ve en iyi şekilde bir e v yapan kimseye benzer. İnsanlar içini dolaşmaya başlayıp bu kimseye hayret ederek: "Şuraya bu kerpiç konulması gerekmez miydi?" derler ya işte ben o kerpicim, ben peygamberlerin sonuncusuyum (o eksiği ben tamamlıyorum.) "diye buyurduğu rivayet edilmiştir. [1563]

1532-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Benimle, ümmetimin misali, ateş yakıp da ateşe düşen kelebek ve benzeri şu hayvanları (ateşe gelmemeleri için kovalayan) adam misali gibidir. İşte siz ateşe koşarsınız bense sizin belinizden tutanım"buyurmuştur. [1564]

1533-) Câbir b. Abdullah (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Benim misalimle diğer peygamberlerin misali bir ev yapan kimse gibidir. Şöyle ki evi bir kerpiç yeri dışında en güzel ve en mükemmel yaptı. İnsanlar içine girip gezmeye başlar, hayrete düşerler ve: "Keşke şu, kerpiç yeri de olsaydı" derler, (işte o kerpiç benim.) "buyurdu" demiştir. [1565]

1534-) Cundüb (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Ben, Havzı Kevsere sizden önce varacağım"Ğ\ye buyururken işittim" demiştir. [1566]

1535-) Sehl b. Sa'd (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Ben, Havzı Kevsere sizden önce varacağım. Kim buraya gelirse suyunu içer ve bundan sonra asla susuzluk görmez. Havuzun başına, benim onları onların da beni tanıdıkları bir takım kimseler getirilecek ama arkasından benimle onların arasına engel girecektir/'diye buyururken işittim" demiştir. [1567]

1536-) Bu konuda Ebû Saîd ei-Hudrî (r.a.)'dan da bir rivayet vardır. Bu rivayette Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bunlar bendendir." buy u-rur. Kendisine: "Senden sonra onların ne işlediklerini sen bilemezsin" denilir. Ben de: "Benden sonra yolunu değiştiren benden uzak olsun"'derim." şeklindedir. [1568]

1537-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Benim cennetteki havzım, bir aylık mesafe kadardır. Suyu sütten daha beyaz, kokusu miskten daha güzeldir. Bardakları ise gökyüzünün yıldızları kadardın Kim bundan içerse asla susuzluk çekmez, "buyurdu." demiştir. [1569]

1538-) Esma bintü Ebû Bekir (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu söylemiştir: "Sizden, benim yanıma gelenlerin (tamamım) görünceye kadar cennetteki havzımın başında bulunacağım. Önümdeki bazı kimseler alınıp götürülecekler ben de: "Aman Allah'ım! O benden, benim ümmetimdendir?" diyeceğim. Bu sırada: "Senden sonra onların ne yaptıklarım biliyor musun? Vallahi onlar sürekli geri döndüler" denilecek"

Hadisin ravilerinden İbni Müleyke "Allahümme neüzü bike en nerda ala a'kâbina ev nüftene an dîninâ= Allah'ım, geriye dönmekten ve dinimiz konusunda ayağımızın kaydtnlmasfndan Sana sığınırız" diye dua ederdi. [1570]

1539-) Ukbe b. Âmir (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) bir gün çıkıp Uhud şehidlerine cenaze namazı kıldırdı, sonra da oradan ayrılıp minbere çıktı ve: "Ben, sizin Kevser Havuzuna ilkönce varanınız olacağım, ben size

şahitlik yapacağım. Vallahi ben şu anda Kevser Havuzunu seyretmekteyim ve bana yeryüzünün hazinelerinin anahtarı veya yeryüzünün anahtarları verildi. Vallahi ben sizin hakkınızda benden sonra müşrik olacağınızdan korkmuyorum ama sizin dünyalıkları elde etmek için yarışmanızdan korkuyorum." buyurdu.

(Hz. Peygamber (s.a.v.) bunu Uhud Savaşında sekiz yıl sonra yapmıştır. (Btrfıârî, Meğâzî: 16, Ebû Dâvûd, Cenâiz: 7i) Hadisi rivayet eden Ukbe (r.a.): "Bu, RasûlüNah (s.a.v.)'i minberde en son görüşümdü." demiştir. (Müslim, Fezâii: 3i) Bu ifadeden, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bunu vefatına yakın yaptığını anlamaktayız,

Şehidlerin cenaze namazının (alınmadığı bilinmektedir. Bu nedenle bazı âlimler, Ukbe (r.a.)'ın anlattığı cenaze namazını, şehidiere dua etmesi olarak yorumlamışlardır.

Hanefi âlimler bu hadisi delil getirerek şehidler için cenaze namazı kılınabileceğini belirtmişlerdir. Onlara göre Ukbe (r.a.)'ın anlattığı namaz, cenaze namazı olup Hz. Peygamber (s.a.v.) bunu son zamanda kılmıştır.

Diğer taraftan bu hadisten hareketle definden bir süre sonra cenaze namazı kılınabileceği hükmünü çıkaranlar da olmuştur. Nitekim, Ebû Dâvûd bu hadisi "Bir süre geçtikten sonra ölüye kabrinde cenaze namazı kılınması" başlığı altında getirmiştir. (Ebû Dâvûd, Cenâiz: 71) [1571]

1540-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ben, Havzı Kevsere sizden önce varacağım. Bir takım kimseler hakkında tartışacağım ama bana galip gelinecek. Ben de: "Ey Rabb'im, (bunlar benim) ashabım, (bunlar benim) ashabım" diyeceğim. Bana: "Senden sonra bunların neler ortaya çıkardığını sen bilemezsin " denilecek" buyurmuştur. [1572]

1541-) Harise b. Vehb (r.a.): "Rasûiüliah (s.a.v.)'i dinledim, hara

anlattı: "Medine ile San 'a arası kadar olduğunu"söyledi," demiştir. (Hz. Peygamber (s.a.v.)'in havzının mesafesindeki farklılığın değişik şekilde i-fade edilmesinin sebebi, mesafenin değişik zamanlarda muhataplara temsili olarak ifade edilmiş olmasından olabilir.) [1573]

1542-) Diğer bir rivayette ise Müstevrid b. Şeddâd (r.a.): "Havzın kaplarının da olduğunu da buyurduğunu duymadın mı?" dedi, o da: "Hayır" dedi. Müstevrid b. Şeddâd (r.a.): "Orada yıldızlar gibi kaplar görülecek" dedi. [1574]

1543-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ö-nünüzde bir havuz vardır ki Cerbâ ve Ezruh arası kadardır."buyurmuştur.

(Cerbâ ve Ezruh, Şam diyarında iki yerleşim birimidir. Bu hadisin söylendiği yer Medine olduğuna göre Medine ile Cerbâ ve Ezruh arasındaki mesafe kadar olmaktadır. Bu tür ifadeler mesafenin çok uzun olduğunu belirtmek içindir.) [1575]

1544-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Canım elinde olan Allah'a yemin olsun ki, yabancı devenin havuz başından kovulduğu gibi birtakım kimseleri havuzumdan kesinlikle kovacağım, "buyurmuştur,

(Âhiret gününün bir diğer adı, Aldanma Günü'dür (Yevmü't-Teğâbun, Teğâbun: 9) Bugünde insanlar aldandıklannı anlayacaklardır. Dünyada kendilerinin Muhammed ümmetinden olduğunu sananlar, Muhammed (a.s.)'ın şefaatına nail olacaklanni zannedenler o gün, dünyadaki yaşantılan nedeniyle aldandıklannın farkına varacaklardır. O gün insanlann nazannda Muhammed (a.s.)'ın yolunun yolcusu olduğu zannedilen nice bedbaht sah-tekâriann durumu açığa gkacak, Havzu Kevser'den koğulacaklardır.

Bu nedenle böyle bir duruma düşmemek için kendimizi yoklamalıyız. Acaba ne derece Muhammed (a.s.)'ın yolunda gitmekteyiz? Şu anki yaşantımız kendimizin ne kadar Muhammed (a.s.)'ın yolunun yolcusu olduğunu göstermektedir? Bu halimizle Rasûlüllah (s.a.v.)'in şefaatini beklemeye yüzümüz var mı diye kendimizi yoklamamız gerekmektedir. Aldığımız cevap olumlu ise ne âlâ, olumsuz ise kendimize çeki düzen vermeliyiz.) [1576]

1545-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Havzımın mesafesinin miktarı, Eyle ile Yemen'deki San'a arası kadardır. İçerisindeki ibriklerin sayısı gökyüzündeki yıldızlar kadardır."buyurmuştur.

(Eyie, Şam diyarında bir yerleşim birimidir. San'a da Yemen'in başkentidir.) [1577]

1546-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Havzı Kevser'in başına benimle beraber olmuş bir takım kimseler kesinlikle bana gelecekler. Sonunda ben onları gördüğümde durdurulup önemden kaldırılacaklar. Ben de: "Ey Rabb'im, (bunlar bentm) ashabım, (bunlar benim) ashabım" diyeceğim." diyeceğim. Bana: "Senden sonra bunların neler ortaya çıkardığını sen bilemezsin"denilecek11'buyurmuştur. [1578]

1547-) Sa'd b. Ebî Vakkâs (r.a.): "Uhud Savaşı'nda Rasûlüilah (s.a.v.)'i gördüm, yanında savaşarak kendisini savunan ve üzerlerinde bembeyaz elbise bulunan iki kişi vardı ki buntarı ne önce ne de sonra gördüm." demiştir. [1579]

1548-) Enes b. Malik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), insanların en iyisi en cömerdi, en cesaretlisi idi. Bir gece Medine halkı korkuya kapılmıştı. Halk sesin geldiği tarafa yürüdü. Derken Rasûlüllah (s.a.v.), geri dönmüş gelirken karşılarına çıkmıştı. Sesin geldiği tarafa onlardan önce varmış. Kendisi Ebû Talha'nın eğersiz atına binmiş boynunda kılıç vardı: "Korkmayın, korkmayın. Atı deniz gibiakıp gider bulduk.'"diyordu. At, yavaş hareket ederdi." [1580]

1549-) İbni Abbâs (r.a.): "Rasûlüilah (s.a.v.) insanların en cömerdi İdi. Ramazan ayında Cebrail ile buluştuğunda daha da cömert olurdu. Kendisi Ramazan'da her gece Cebrail ile buluşur, karşılıklı olarak onunla Kur'ân'ı okuyup incelerdi, Şu bir gerçek ki Rasûlüllah (s.a.v.) hayır konusunda, sürekli esen rüzgardan daha cömert idi." demiştir. [1581]

1550-) Enes (r.a.) şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e on yıl hizmet ettim. Bana ne "öf dedi, ne de: "Niçin yaptın?" ne de: "Keşke şöyle yapsaydın!" demişti. [1582]

1551-) Enes (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), Medine'ye geldiğinde Ebû Talha elimden tuttu ve beni Rasûlüllah (s.a.v.)'e götürdü ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, Enes akıllı bir çocuktur, senin hizme-v tinde bulunsun" dedi. Gerek yolculukta gerek şehirde kaldığı sırada kendisinin hizmetinde bulundum. Allah'a yemin olsun ki, yaptığım hiçbir şey için: "Niye bunu böyle yaptın" demedi"[1583]

1552-) Câbir (r.a.): "Hz, Peygamber (s.a.v.) kendisinden istenilen hiçbir şey için asia: "Hayır" dememiştir." demiştir. [1584]

1553-) Câbir b. Abdullah (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bahreyn'den gelecek olan mal gelse İdi (iki avucunu göstererek) sana şu kadar şu kadar şu kadar verirdim." buyurdu. Bahreyn'den gelecek mal gelmeden Hz. Peygamber (s.a.v.) vefat etti. Arkasından Bahreyn malı geldiğinde Ebû Bekir emir verip: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in borcu veya verdiği bir sözü olan varsa bize gelsin" diye ilan etti. Ben de kendişine varıp: "Muhakkak ki Hz. Peygamber (s.a.v,) bana şöyle şöyle buyurmuştur." dedim. Bunun üzerine bana iki avuç mal verdi, saydım baktım beşyüztane idi, arkasından: "Bunun iki mislini daha al." dedi. [1585]

1554-) Enes b. Mâlik (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte demircilik yapan Ebû Seyfin yanına girdik. Ebû Seyf (hz. peygamber (s.a.v.)'ın oğlu) İbrahim (a.s.)'ın süt annesinin kocası idi. Rasûiüllah (s.a.v.) İbrahim'i aldı öpüp, kokladı. Bundan sonra yine yanına girmiştik, İbrahim can veriyordu. Rasûlüllah (s.a.v.)'in gözleri yaş dökmeye başladı. Abdurrahman b. Avf (r.a.): "Sende mi ağlarsın. Ey Allah'ın Rasûlü?" dedi: "Ey Avfoğlu, bu bir rahmettir."buyurdu, gözyaşını bir diğeri takip etti ve: "Şüphesiz göz ağlar, kalp üzülür ama sadece Rabb'imizin razı olacağı şeyden başkasını söylemeyiz. Ey İbrahim biz senin ayrılığına çok üzgünüz." buyurdu. [1586]

1555-) Hz. Aişe (r.a.): "Bir bedevi, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi: "Siz, çocuklan öper misiniz? Biz, onlan öpmeyiz!" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah senin kalbinden merhameti söküp çıkardıysa ben sana ne yapabilirim ki?"buyurdu." demiştir. [1587]

1556-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Akra' b. Habis, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in torunu Hasan'ı öptüğünü gördü ve: "Benim on çocuğum var bunlardan hiç birini öpmedim." Dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) .): "Bilene ki, merhamet etmeyene merhamet edilmez" buyurdu." [1588]

1557-) Cerîr b. Abdullah (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Merhamet etmeyene merhamet edilmez, "buyurmuştur. [1589]

1558-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), perde gerisindeki bekar kızlardan daha utangaçtı" demiştir. [1590]

1559-) Abdullah b. Amr (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ne çirkinlik sahibi (fahiş) ne de çirkinliğe sürükienebilen birisi (mütefahhiş) idi. Kendisi: "Şüphesiz sizin en iyiniz ahlâk bakımından en iyi buyururdu" demiştir. [1591]

1560-) Enes (r.a.): "Ümmü Süleym (deve üzerindeki) yükler içerisinde bulunuyordu, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kölesi Enceşe de onların develerini sürüyordu. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ey Enceşyavaş ol!Sürüp götürdüğün cam şişelerdir, "buyurdu." demiştir.

(Cam şişelerden maksat nazik yapılarından dolayı kadınlardır. Enceşe develeri süratli sürdüğünden deve üzerindeki kadınlar rahatsız olmuş, bunun için yavaş sürmesi istenilmiştir. Bu hadisin zikredilmesinde^ maksat bir şeye kinayeli lafızlar kullanılabileceğini belirtmek İçindir.) [1592]

1561-) Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüllah {s.a.v.) iki seçenek arasında serbest bırakıldığında günah olmadığı sürece bunların en kolay olanını alırdı. Eğer günah olacaksa bu işten insanların en uzağı o olurdu, Rasûlüllah (s.a.v.) kendi nefsi için ceza vermezdi. Ancak Allah'ın yasakları çiğnendiğinde, Allah için bunlara ceza verirdi" demiştir. [1593]

1562-) Enes (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'in elinden daha yumuşak ne bir yün ipeğe ne de bir kumaş ipeğe dokundum. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kokusundan daha güzel bir koku da asla koklamadım" demiştir. [1594]

1563-) Enes (r.a.)'dan. O da Ümmü Süleym (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Ümmü Süleym (r.a.)'ın evine gelir ve orada öğle uykusuna yatardı. Ümmü Süleym (r.a.), kendisine bir yaygı serer üzerinde öğle uykusuna yatardı. Kendisi çok terlerdi. Ümmü Süleym (r.a.) daterini toplayıp esansın içerisine ve şişeye biriktirirdi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ey Ümmü Süleym, bu ne?"buyurmuş. O da: "Senin terin, esansıma karıştırıyorum" demişti. [1595]

1564-) Aişe (r.a.) anlatır: "el-Hâris b. Hişâm (r.a.), Rasûtüliah (s.a.v.)'e: "Ey Allah'ın Rasûlü, vahiy sana nasıl geliyor?" diye sorduA^ Rasûlüllah (s.a.v.) de: "Bazen zil sesi gibi gelir ki, bu bana en a-ğır olanıdır. Söylediğini kendisinden kavrayıp anladığımda Melek benden ayrılır / vahiy durumu benden kalkar. Bazen de Melek insan şekline girer, benimle konuşur, ben de ne söylediğini anlayıp ka vrarım." buyu rdu.

Aişe (r.a.): "Ben de, çok soğuk bir günde kendisine vahiy inerken onu görmüştüm. Melek kendisinden aynldığında vahiy durumu kalktığında, alnından ter boşalıyordu." demiştir.

(Bir hadiste Zeyd b. Sabit (r.a.), vahiy esnasında hissedilen ağırlığı anlatırken şöyle demiştir: "Allah, Peygamberine vahiy indirdi, bu sırada dizi dizimin üzerinde i-di, üzerime öyle ağırlık bastı ki dizimin ezilip kırılacağından korktum." demiştir (Butıâri, Cihâd ve Siyer: 3i) 760. hadiste de vahiy İnerken görülen haller anlatılır.

Vahiy hadisesi akılla kavranılamayan, güç bir hadisedir, ağırdır, tahammülü zordur. Bu nedenle Allah, vahiy hadisesinin başlangıcında: «Biz, sana ağır bîr söz indireceğiz...» (Müzzemmü: si) buyurarak bunu belirtmiştir.

Beşer sıfatları içerisinde, Allah Teâlâ'nın hitabını almak güç olsa gerek. Böyle bir irtibat ancak beşeriyetten sıyrılıp melekût âlemine girmekle mümkün olabilir... İşte Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bu beşeri sıfatlardan sıyrılıp vahiy alır duruma gelmesi onda bazı hallerin meydana gelmesine neden olmuştur. Vahyin toptan indirilmeyip parça parça indirilmesinin

sebeplerinden biri de Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, vahyin gözle görülmeyen etki ve ağırlığına dayanabilmesi ve buna alışabilmesi olsa gerek. «Kâfirler: "Kur'ân ona toptan bir defada inmeli değil miydi?" dediler. Onu kalbine iyice yerleştirmemiz için bu şekilde yaptık ve onu yavaş vayaş indirdik.» (Furkân: 32) buyurulmuştur.) [1596]

1565-) İbni Abbâs (r.a.)'dan rivayet edilmiştir: "Rasûiüllah (s.a.v.) saçını alnının üzerine salıverirdi. Müşrikler alınlannı ikiye ayınr, Ehl-i Kitab ise alınlanndan salarlardı. Rasûlüllah (s.a.v.) kendisine bir şey hakkında emir verilmeyen konularda Ehl-i Kitab'la uyumlu olmayı severdi. SonraRasûlüllah (S.a.V.) saçini alnından ayirdl (bunda bir sakınca görmedi.)" [1597]

1566-) Berâ b. Âzib (r.a.): "Hz, Peygamber (s.a.v.) orta boylu ve iki omuzunun arası enli idi. Kulak yumuşaklığına ulaşan saçları vardı. Kendisini, kırmızı bir elbise içerisinde gördüm. Kesinlikle ondan daha güzelini asla görmedim" demiştir. [1598]

1567-) Berâ b. Âzib (r.a.): "Rasûlüilah (s.a.v.) simaca insanların en güzeli idi. Vücut yapısı bakımından da onların en güzeli idi. Ne aşırı uzun, ne de kısa idi," demiştir. [1599]

1568-) Katade, şöyle demiştir: "Enes b. Malik'e: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in saçı nasıl idi?" dedim: "Ne kıvırcık ne de düz hafif dalgalı ve kulakları ile omuzu arasına kadar uzanan bir saç idi." dedi"[1600]

1569-) Enes (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.)'in saç omuzlarına kadar uzanırdı, [1601]

1570-) Enes (r.a.)'a: "Hz. Peygamber (s.a.v.) saçlarını {kına ve benzerleriyle) boyadı mı?" diye sorulduğunda: "Hayır, sadece şakaklarında çok az bir beyazlık vardı" demiştir. (Bu nedenle beyazlan gidermek için boyamaya gerek duymazdı.) [1602]

1571-) Ebû Cuhayfe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i gördüm, alt çenesinin altında sakalında beyazlıklar da gördüm" demiştir. [1603]

1572-) Ebû Cuhayfe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i görmüştüm. Torunu Hasan b. Ali aleyhima's-Setâm kendisine çok benziyor" dedi. (Ravi şöyle devam eder) Ebû Cuhayfe (r.a.)'a: "Onu bana tarif etsen" dedim: "Beyaz tenli, siyah saçlarına beyaz karışmış İdi. Bize on üç dişi deve verilmesini emretti ama biz onları teslim almadan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ruhu[1604]

1573-) Sâib b. Yezid (r.a.) anlatır: "Teyzem beni Hz. Peygamber (s.a.v.)'e götürdü: "By Allah'ın Rasûlü kardeşimin oğlunun ayaklarında rahatsızlık vardır" dedi. Bunun üzerine başımı sıvazladı vebana bereket duasında bulundu sonra abdest aldı ben de abdest suyundan içtim. Sonra arkasında ayağa kalkıp, iki omuzu arasındaki keklik yumurtası gibi Peygamberlik mührüne baktım." [1605]

1574-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), kavmin orta boylusu idi, ne uzun ne de kısaydı. Teni kırmızıya çalan beyazdı, ne sK yah ne de tam beyazdı. Ne kıvırcık kısa saçlı ne de düz uzun saçlı idi. Kendisine kırk yaşında iken vahiy indirildi. Kendisine vahiy inerken Mekke'de on yıl, Medine'de de on yıl kaldı. Başında ve sakalında yirmikadar bile beyaz tel yok iken de ruhu alındı" demiştir.

(Hz. Peygamber (s.a.v.) peygamber olduktan sonra Mekke'de on üç yıl kalmıştı. Bu sürenin ilk yıllan gizli davet dönemi olup vahyin bir süre aralandığı yıllardır. Âlimlerin çoğunun görüşüne göre bu süre üç yıl sürmüştür. Enes (r.a.), Mekke'de on yıl kaldı, derken, vahyin tekrar başlayıp agk davetin alanen yapıldığı yıllan kasdetmiştir.) [1606]

1575-) Hz. Aişe (r.a.)'dan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in altmış üç yaşında vefat ettiği rivayet edilmiştir[1607]

1576-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), kendisine vahiy indirilirken Mekke'de on üç yıl kaldı. Medine'de ise on yıl kaldı ve

altmış üç yaşında vefat etti." [1608]

1577-) Cübeyr b. Mufim (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Benim beş ismim vardır: Ben Muhammed'im, Ahmed'im ben, Allah'ın benimle küfrü sildiği MâhPyim (=Silen) ve yine ben insanların izim sıra toplandığı Haşirim (=Toplayan) ben Âkib'im (=Sonuncu)"buyurdu" demiştir. [1609]

1578-) Âişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), bir iş yaptı ve bu konuda ruhsat tanıdı. Bu husus ashabından bazı kimselere ulaştı. Bu kimseler, herhalde bundan hoşlanmadılar ki, o işten çekindiler. Onların bu tutumu kendisine ulaştı. O da hutbe vermek için ayağa kalktı ve: "Benim ruhsat verdiğim uygulamam kendilerine ulaşan bir takım kimselere ne oluyor da hoşlanmıyor ve ondançekiniyorlar. Allah'a yemin olsun ki ben onların, Allah'ı en iyi bileni ve Ondan en çok sakınanlarıyım"buyurdu" [1610]

1579-) Abdullah b. Zübeyr (r.a.)'dan. Ensardan bir kimse Harre bölgesindeki hurmalıkları suladıkları su kanalı konusunda Zübeyr'i,Rasûlüllah (s.a.V.)'e Şikayet etti. (Bu su kanalı önce Zübeyr'in bahçesine uğruyordu,

sulama hakkı önce zübeyrin idi.) Ensardan olan bu kimse: "Suyu sal geçsin" dedi. Zübeyr, bunu kabul etmedi. Durumu Rasûlüllah (s.a.v.)'e dava ettiler. Rasûlüllah (s.a.v.), de Zübeyr'e: "Ey Zübeyr, bahçeni sula sonra suyu komşuna sa/"buyurdu. Bu karar üzerine Ensardan olan bu kimse öfkelendi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, halanın oğlu olduğu için böyle karar verdin" dedi. Allah'ın Peygamberinin yüzünün rengi değişti ve sonra: "Ey Zübeyr, suyunu sula sonra da (iyice dolup} bahçe duvarından geri dönene kadar suyu salma " buyurdu.

Zübeyr: "Allah'a yemin olsun ki şu, «Hayır! Rabb'ine yemin olsun kir aralarındaki anlaşmazlıklar konusunda seni hakem kılıp, sonra da verdiğin hükümden ötürü içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın sana tam bir teslimiyetle bağlanmadıkça iman etmiş olmazlar.» (Nisa: 65) âyetinin bunun üzerine İndiği kanaatindeyim." demiştir.

(Hadisin diğer rivayetlerinden öğrendiğimiz bilgilere göre, önce Efendimiz (a.s.), Zübeyr (r.a.)'a öncelik hakkından fedakarlık yaparak sulamayı kısa tutmasını, karşı tarafa genişlik tanımasını söylemiştir. O kimse buna da razı olmamıştır.) [1611]

1580-) Sa'd b. Ebî Vakkâs (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Müslümanlardan günahı en büyük olan kimse, haram olmayan bir şeyi sorup da sorusu nedeniyle o şeyin haram kılınmasına sebep olan kimsedir."

(Bu kimsenin günahının bu denli büyük olmasının nedeni, davranışından dolayı sebep olduğu yükümlülüğün tüm müslümanlan etkilemesidir. Bir kimsenin olumsuz bir davranışı sonunda kendisiyle sınırlı kalmayıp başkalannı da etkilemesi en büyük günah olarak nitelenmektedir. Bu nedenle Müslüman, davranışlannt sürekli kontrol etmeli, kendisinin öışındakileri olumsuz olarak etkileyecek davranışlardan kaçınmalıdır.

Hadisimizde oldukça önemli bir konuya dikkat çekilmektedir. Kapalı bırakılıp ayrıntıları açıklanmamış bazı hususlar ve hükümler vardır. Bunlar Yüce Allah'ın ayrından açıklamayı unuttuğundan değil insanlar için alanı geniş bırakmak içindir. Eğer Du ayrıntılar açıklandığında alan sınırlanacak özelleşecektir. Eğer birileri böyle konuların üzerine gider gereksiz ve yersiz sorular sorarak irdelemeye kalkışırsa, sonunda .', bu hususlara verilen cevaplarla aian stnirlanarak özelleştirilmiş insanları güçlüklere itmiş olacaktır. Bu da halka karşı en büyük bir suçtur.Bir hadiste Efendimiz (a.s.) şöyie buyurmuştur: "Allahü Teâlâ bir takımfarzlar koymuştur, bunları zayi etmeyiniz. Bir kısım sınriar çizmiştir, hu sınırları aşmayınız. Bir takım şeyleri de haram kılmıştır ki onlara da yaklaşmayınız. Unuttuğundan değil de sırf rahmet olsun diye bazı şeyler hususunda susmuştur ki onları da araştırıp durmayınız" (Dârakur, süneninde iv.184 camiu'HJsui, v. 59) hadisin senedinde kopukluk vardır. Ancak aynı manayı içerendiğer hadislerle bu hadis hasen sayılmıştır.)[1612]

5810-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) asla bir benzerini duymadığım bir hutbe verdi: "Eğer benim bildiğim şeyleri bilseydiniz az güler, çok ağlardınız." buyurdu. Rasûlüllah (s.a.v.)'in ashabı yüzlerini örttüler, hıçkıra hıçkıra ağlıyorlardı. Bu sırada birisi: "Babam, kimdir?"

dedi: "Falan kimsedir"'buy'urdu. Bunun üzerine: «Ey İman edenler, açıklandığında hoşunuza gitmeyecek olan şey-., leri sormayınız...» (Mâide: ıoi) ayeti indi," demiştir. [1613]

1582-) Enes b. Mâlik (r.a.) anlatır ki: "Rasûlüllah (s.a.v.) Güneş meylettiği sırada mescide çıktı ve öğle namazını kıldırdı. Arkasından minbere çıktı kıyameti anlattı, kıyametteki önemli olayları dile getirdi. Sonra da: "Kim bir şeyden sormak isterse sorsun, şu makamımda durduğum sürece bana sorduğunuz her şeyi bildiririm." buyurdu. Halk çokça ağladı. Peygamber (s.a.v.) de devamlı olarak: "Bana sorun!" öt yordu. Bunun üzerine Abdullah b. Huzâfe es-Sehmî kalktı ve: "Babam kimdir?" dedi: "Baban Huzâfe'dir"dedi. Sonra: "Bana sorun"demeyi sürdürdü. Bunun üzerine Ömer iki dizi üzerine çöktü ve: "Rab olarak Allah'tan, Din olarak İslâm'dan, Peygamber olarak Muhammed'den razı olduk." dedi, Hz. Peygamber sustu, sonra: "Bana biraz önce şu duvarın köşesinde cennet ve cehennem gösterildi. Ben şer ve hayır olarak böylesin! görmedim, "buyurdu." [1614]

1583-) Ebû Mûsâ (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e sevmediği şeyler sorulmuştu, bu tür sorular çoğalınca kızdı ve halka: "Bana, istediğinizi sorun!" Ğeû\. Bir adam: "Babam kim?" dedi: "Baban, Huzâfe'dir"dedi. Bir başkası kalktı: "Ey Allah'ın Rasûlü babam kim?" dedi: "Baban/ Şeybe'nin azat/ısı Sâlim'dir" öedl Hz. Ömer yüzündeki öfkeyi görünce; "Ey Allah'ın Rasûlü biz Allah'a tevbe ediyoruz" dedi. [1615]

1584-) Ebû Hureyre (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Sizden birinize kesinlikle öyle bir zaman gelecektir ki bu zamanda beni görmesi, kendisine ailesi ve malının bir misli daha verilmesinden daha sevimli gelecektin "diye buyurduğunu rivayet etmiştir. [1616]

1585-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Ben, Meryem oğlu îsâ'ya insanların en yakınıyım / en layıkıyım. Peygamberler anneleri ayn baba bir kardeşler gibidir. Benimle onun arasında Peygamber yoktur, "buyurdu." demiştir. [1617]

1586-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Doğan her çocuğa mutlaka Şeytan dokunur. Onun bu dokunması nedeniyle her çocuk (doğarken) feryat ederek ağlar. Ancak Meryemoğlu ve annesi bunun dışındadır."buyurmuştur. Ebû Hureyre (r.a.): "Dilerseniz, «Rabb'im, ben onu ve onun neslini kovulmuş Şeytandan Sanasığındırıyorum» (Âi-imrân: 35) âyetini okuyabilirsiniz" demiştir.

(Hadis'ten anlaşılan şeytanın her doğan çocuğa muöaka dokunacağıdır. Ancak, Allah'ın salih kuilanna bu dokunmanın bir zarar veremeyeceği belirtilerek, salihlerden olan Meryem ve oğlu bundan müstesna kılınmıştır. Çünkü, şeytan her zamanki gibi dokunmaya gittiyse de kendisiyle onun arasına engel girdi. (Fethu't-Bârî: 1.426.)

Zemahşeri'ye göre bu hadisin anlamı şöyledir: "Şeytan, her doğan çocuğu saptırmayı arzu eder, ancak Meryem ve oğiu hariç. Çünkü bu ikisi korunmuşlardır "Onların hepsini saptıracağım. Ancak ihlaslı kulların hariç" (Hicr: 39-40) ayetinde oiduğu gibi bunların sıfatlarını taşıyanlar da korunmuştur. Çocuğun doğarken şeytanın dokunmasından dolayı feryad etmesi, şeytanın çocuk üzerindeki arzu ve temahını tasvir içindir. Sanki onun dokunması, "Bu benim saptı raca klan mdandir." diyerek, eliyle dokunup vurmasıdır. Zemahşer, el-Keşşâf, I. 426.) [1618]

1587-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Meryem oğlu îsâ hırsızlık yapan bir adam gördü ve ona: "Hırsızlık mı yaptın?" dedi, o da: "Asla, kendisinden başka ilâh olmayan Allah 'a yemin ederim." dedi. Bunun üzerine îsâ: "Allah 'a inandım, gözümü yalanladım," dedi." [1619]

1588-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "İbrahim (a.s.) seksen yaşında iken Kaddûm Köyü'nde sünnet olmuştur." buyurdu" demiştir. [1620]

1589-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan: "Rasûlüllah (s.a.v.): "Bir zamanlar İbrahim: "Ey Rabb'im, ölüleri nasıl diriltiğini bana göster" dediğinde Allah: "Yoksa inanmadın mı?" buyurdu, oda: "Asla, ancak kalbimin iyice yatışması için" {Bakara: 260) dediğinde (eğer bunu İbrahim'den bir şüphe olarak

algılarsanız bizler bu konularda) İbrahim'den dahafazla şüpheciyiz. Allah Lût'a da merhamet etsin, kendisi {kavminineziyetlerine karşı: «Ah keşke benim size karşı bir kuvvetim ofsaydı yahut sağlam bir kaleye sığınabilseydim..,» (Hûd: 80) derken zaten) sağlam bîr kaleye (Allah'a) Eğer ben de Yusuf'un kaldığı kadar uzun süre hapiste kalsay-dım hapisten çıkarılacağım haberini getiren haberciye hemenicabet ederdim, "demiştir.

(Yani suçsuzluğum kabul edilip, hapisten gkanlmam bir bağış değil de gasbedilen hakkın geri verilmesine hükmedilmesin! beklemeden gkmam demeyip hemen gkıverir-dim. Ama o bu kadar uzun süren haksız mahkumiyet karşısında hemen hapisten çıkmamış, suçunun tahkikatını istemişti. (Bakine, Yusuf: 50) bu denli sabırlıydı.) [1621]

1590-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan: "Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle dedi: "İbrahim, sadece üç yalan söyledi. Bunlardan ikisi Allah uğrundadır: (Putlara kulluk edenlere) «Ben hastayım...» (Saffat: 89) İle «Put-lan kırma işini belki şu büyükleri yapmıştır,,.» sözüdür. (Enbiya: 63) Bîr diğeri de bir gün Sâre ile birlikte zorbalardan bir zorba kralın diyarına gelmişti, krala: "Şurada yanında insanların en güzeli bir kadınla bir kimse vardır." denildi. O da kendisine haber gönderdi, (ibrahim gelince) kadını sordu ve: "Bu kadın kimdir?" dedi. İbrahim: "Kız kardeşimdir" dedi, sonra Sâre'nin yanına gidip: "Ey Sâre, şu yerde senden ve benden başka mü'min yoktur, bu adam bana, seni sordu, ben de seninkızkardeşîm olduğunu bildirdim, sakın beni yalana çıkarma" dedi. Arkasından (zorba kral) Sâre'ye haber gönderip çağırttı. Sâre huzuruna girdiğinde eliyle dokunmaya davrandı ama birden tutuluverdi. Bunun üzerine: "Allah'a dua et, (çözüiursem) sana zararım dokunmaz." dedi. O da dua etti, akabinde kral çözülüp tutulması salın t verdi. Sonra ikinci defa yeltendi, bu sefer yine aynı şekilde veya daha fazla tutuldu. Bunun üzerine: "Allah'a dua et, (çözüiursem) sana zararım dokunmaz" dedi. O da dua etti, akabinde kral çözülüp tutulması salınıverdi. Hemen has adamlarından bir kısmını çağırıp: "Siz bana bir insan getirmemişsiniz. Ancak bir şeytan getirmişsiniz" dedi ve Hacer'i hizmetine verip Sâre 'yi gönderdi. İbrahim namaz kılarken Sâre çıkıp geldi. İbrahim eliyle "Durum nedir?" diye işaret etti. O da: "Allah, kafirin tuzağını boşa çıkardı, Haceri de hizmetçi verdi" dedi" Ebû Hureyre (r.a.): "İşte, anneniz Hacer'in hikayesi budur eygöksuyunun evlatları" demiştir.

(Yalan söyledi, diye çeviri yaptığımız 'W" fiili ve türevleri, hakikat dışı anlamlar i-fade eder: Yalan söylemek, hile yapmak, yanıltmak anlamlarını taşır. Arapça'da mecazi olarak değişik anlamlarda kullanılır. Karşısındakine bir şeyi ters anlatmak, şaka yapmak da bu kökten kullanılır. Mesela, nisan bir şakası için, nisan yalanı anlamına denilir. Devenin sütünün devam edeceği zannedilirken sütün kesilmesi için de, devenin sütü yalan söyledi anlamına denilir. Gözün iyi görmemesi ve yanıimasına da, göz yalanı anlamına "^ ^ir" denilir. Boş emel İgn, yalana emel anlamında denilir.

İbrahim (a.s.)'m kullandığı ifadeler, muhataba üstü kapalı söz söyleyerek zihinde başka bir anlam intibahı uyandıran, bir kaç alama gelen muğlak kapalı ifadelerdir. Bu tür ifadeler, muhatap sözü başka anlamda anlarken konuşan ise başka şeyi kastettiğinden dinin yasakladığı yalan sayılmaz.

Hz. İbrahim (a.s.)'ın yalan söylemesi hakkında "Sahîh-i Buhâri Muhtasan Tecrîd-i Sarîh" İsimli çalışmamızdaki 1412. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1622]

1591-) Ebû Hureyre (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.): "İsrail oğulları birbirlerine bakarak çıplak yıkanır, Mûsâ(a.s.) da yalnız yıkanırdı. Bunun üzerine: "Vallahi Mûsânın bizimle yıkanmasını, kendisinin kasığında fıtık olması alıkoymaktadır" demişlerdi. Bir keresinde yine yıkanmaya gitti ve elbisesini bir taşa koydu, taş da elbisesini alıp kaçırdı, Mûsâ: "Aman taş, elbisemi" diye peşinden (giderek sudan) çıktı, sonunda İsrailoğulları Mûsâyı seyrettiler ve: "Vallahi Musa'nın bir şeyi yokmuş" dediler. Mûsâ (a.s.) elbisesini aldı ve taşı dövmeye başladı" buyurdu" demiştir.

Ebû Hureyre (r.a.) bu söze ilaveten: "Vallahi taşa vurmasından dolayı taş üzerinde altı veya yedi tane iz olmuş," demiştir. [1623]

1592-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Ölüm Meleği Mûsâ (a.s.)'a t_ gönderildi, kendisine geldiğinde bir tokat indirdi, bunun üzerine melek Rabb'ine dönerek: "Ey Rabb'im, Sen beni ölümü istemeyen bir kula gönderdin?" dedi. Allah meleğin gözünü tekrar yerine getirdi ve: 'Tekrar git ve ona de ki, elini bir öküzün sırtına koysun, ona elinin kapattığı yerdeki her tüy için bir yıl ömür vardır." buyurdu. Bunun üzerine Mûsâ: "Ey Rabb'im bundan sonra ne olacak?" dedi. Allah: "Yine ölüm" buyurdu. Mûsâ: "O zaman şimdi

öleyim." dedi ve Allah'tan kendisini (o zamamar ıienüz giremediği Kudüs'teki) Arz-ı Mukaddes'e bir taş atımı mesafeye getirmesini İstedi." Rasûlülîah (s.a.v.): "Eğer ben orada olsaydım, Kızı! kum Tepesi'nin yanında yolun kenarındaki kabrini size

gösterirdim, "buyurmuştur.

(Hz. Mûsâ (a.s.)'ın ölüm meleğini tokatlaması hususunda "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih" isimli çalışmamadaki 675. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz. Buradaki açıklamamızda görülür ki, Hz. Mûsâ (a.s.)'ın meleği tokatlaması, meleğin melek şeklinde gelmeyip insan şeklinde gelmesi ve Hz. Mûsâ (a.s.)'a kendisini savunduracak bir davranışta bulunması veya meleğin insan suretinde gelip evine izinsiz girmesinden dolayı oiması muhtemeldir.) [1624]

1593-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Müslümanlardan ve Yahudilerden iki kişi atışıp kavga etti. Müslüman: "Muhammed'i alemlere üstün kılan At-iah'a yemin ederim." dedi, Yahudi de: "Musa'yı âlemlere üstün kılan Allah'a yemin ederim." dedi. Bu sırada Müslüman elini kaldırıp Yahudi'nin yüzüne bir tokat vurdu. Yahudi hemen Hz. Peygamber (s.a.v.)'e giderek kendisi ile Müslümanın arasındaki geçen olayı bildirdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) Müslümanı çağırtıp meseleyi sordu, o da olanları anlattı, Hz. Peygamber (s.a.v.): "BeniMusa'dan üstün tutmayınız. Şüphesiz kıyamet günü tüm insanlar bayılıp düşecekler, ben de onlarla bayılıp düşeceğim, ayıiıp kendine gelenlerin ilki ben olacağım, bu sırada bir de baksam ki Arşın kenarına sımsıkı yapışmış Musa'yıÜstüngörürüm. Bayılanların içinde idi de benden önce mi ayıidı, yoksa Allah'ın baygınlıktan hariç tuttuğu kimselerden midir biiemiyom. "buyurdu.

(Kıyamette baygınlıktan hariç tutulanlar için Kur'ân'da: «Sura üflendi, Allah'ın dilediği dışında göklerde ve yerde olan herkes hemen düşüp bayıldı.»buyrulmuştur. Zümer: 68) [1625]

1594-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.) oturuyorken bir Yahudi ğgeldi ve: "Ey Ebû Kasım, ashabından birisi yüzüme tokat vurdu." dedi: "Kim?" buyurdu: "Ensardan birisi" dedi: "Çağırın onu"buyurdu, sonra: "Ona vurdun mu?"buyurdu: "Çarşıda:

"Musa'yı insanlık üzerine Seçene yemin olsun ki" diye yemin ederken işittim ve: "Pis herif, Muhammed (s.a.v.)'irı üzerine de mi?" dedim" ve beni bir öfke tuttu bu yüzden yüzüne vurdum" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah'ın peygamberleri arasında ayırım yapmayınız! Şüphesiz kıyamet günü tüm insanlar bayi' ıup düşecekler de ilk kabri açılan ben olurum. Derken Musa'yı Arş'm direklerine tutunmuş olarak görürüm. Bilemiyorum, o da bayılıp düşenler arasında varmtydı yoksa Önceki bayılma bunun yerine mi sayıldı "buyurdu"

(Önceki bayılmadan maksat, «Musa tayin ettiğimiz vakitte frûr'a) gelip de Rabb'i onunla konuşunca: "Rabb'im! Bana (kendini) göster; seni göreyim!" dedi. (Rabbî): "Sen beni asla göremezsin. Fakat şu dağa bak, eğer o yerinde durabilirse sen de beni göreceksin!11 buyurdu. Rabb'i o dağa tecelli edince onu paramparça etti, Musa da baygın düştü. Ayıiınca dedi ki: "Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, sana tevbe ettim. Ben inananların ilkiyim." dedi. » (A'râF: 143) ayetinde geçen bayılmadır.) [1626]

1595-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), şöyle buyurdu: "Yüce Allah: "Hiçbir kulumun: " Yunus b. Afatta (peygamber) 'den daha iyiyim "demesi uygun düşmez" buyurmuştur"

(Yunus b. Metta (Peygamber/den daha iyiyimden maksat, Yunus (a.s.)'ın sebat göstermeyip memleketini terk etmesi açısından onun bu davranışından dolayı her hangi bir kimsenin: "Ben mücadeleden kaçmıyorum, dolayısıyla ondan daha iyiyim" gibi veya benzeri şeyler düşünmesidir.) [1627]

1596-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bir kimsenin "Benim Yunus b. Mettâ (peygamber)'den daha iyi olduğumu" söylemesi doğru olmaz." buyurdu ve Yunus Peygamberi babasının adıylasöyledi.

(Peygamberler, Peygamber olmaları açısından birbirleri arasında fark yoktur. «Peygamberleri arasında birbirini ayırt etmeyiz...» buyru I muştur. (Bakara: 285} Bu durum tıpkı bir orduda er ile komutanın, temsil ettiği devletin askeri olması arasında fark olmadığı gibidir. Diğer taraftan er ile komutanın gösterdiği çaba, ulaştığı netice ve yüklendiği sorumluluk bakımından birbirlerinden farklı olması gerekir, bu nedenle Peygamberler,

her ne kadar Allah'ın Peygamberi olma yönünden aynı düzeyde olsalar bile verdikleri mücadele, ulaştıklan netice bakımından mevkileri de farklı olacaktır. «İşte bu Peygamberler ki biz, onları birbirlerinden üstün kıldık...» buyruimuştur. (Bakara: 253) Bu hadisten anladığımız, Efendimiz (a.s.)'m bu sözü İle tevazu gösterdiği ve tüm Peygamberlerin, Allah'ın Peygamberi olması yönünden birbirlerindlük farkının olmadığıdır.) [1628]

1597-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'e: "İnsanların en değerlisi kimdir?" denildi: "En takvalı olan kimsedir." buyurdu. Ashab: "Bunu sormuyoruz." dediler. O da: "Halilullah'ın (Allah'ın dostunun) oğlu Peygamberin oğlu, Peygamber oğlu Yusuf Peygamber'dir."buyurdu. Ashab: "Bunu da sormuyoruz." dediler. O da: "Arapların nesebinden soruyorsunuz. Onların cahiliye dönemindeki iyi kimseleridini iyice öğrendiklerinde-İslâm'da da iyi kimselerdir, "buyurdu." demiştir. [1629]

1598-) İbni Abbâs (r.a.) anlatır; "Übey b. Ka'b (r.a.), bize Hz. Peygamber (s.a.v.)'den şöyle hadis anlattı: "Mûsâ Peygamber İsrailoğulları arasında hutbe vermek için ayağa kalktı, bu sırada kendisine: "İnsanların en bilgini kimdir?" diye soruldu o da: "Ben" dedi. Bunun üzerine Allah, bilgiyi kendisine gön-dermediğinden dolayı onu kınadı ve ona şöyle vah yetti: "İki denizin birleştiği yerde kullarımızdan bir kul vardır ki, o senden daha bilgilidir" Mûsâ: "Ey Rabb'im ona nasıl ulaşabilirim?" ı$&di. Kendisine: "Bir zenbiliçerisine bir balık al ve taşı, balığı kaybettiğin zamanki yer İşte orasıdır." denildi. Mûsâ yola çıktı, delikanlısı Yûşa b. Nûn 'u da yanma aldı, zenbil içerisine bir balık alıp taşıdı. Sonunda bir kayaya varıp başlarını koyarak uyudular. Balık zenbilden çıkarak denizde yolunu buluverdi. Mûsâ ve delikanlısı için bu durum şaşılacak bir şey olmuştu. Her ikisi de (yola çıktıktan) günlerinin gecesinin geri kalanında yürüdüler. Sabah olunca Mûsâ delikanlısına: "Yemeğimizi getir, yolculuğumuzda yorulduk." dedi. -Mûsâ kendisine emredilen yeri geçene kadar yorgunluk duymamıştı.-Delikanlı: "Gördün mü, hani bir kayaya varmıştık ya işte ben orada balığı unuttum" dedi.

Mûsâ: "İşte aradığımız da buydu" dedi ve izlerine baka baka geri döndüler, kayaya vardıklarında baktılar ki elbiseye bürünmüş bir kimse var, veya elbisesine bürünen bir kimse (sekimde dedi.) Mûsâ hemen selâm verdi.

Hızır: "Senin toprağında bu selâm nasıl olur?" dedi: "Ben Musa'yım"dedi: "İsrailoğul/arıntn Musa'sı mı?" dedi: "Evet, sana öğretilen rüşdden bana öğretmen üzere sana tâbi olabilir miyim?" dedi. Hızır: "Sen, benimle asla dayanamazsın. Ey Mûsâ! Ben, Allah'ın bana öğrettiği senin bilmediğin bir bilgi üzereyim. Sen de benim bilmediğim sana öğretilen bir bilgi üzeresin " dedi: "İnşallah beni sabırlı bulacaksın, sana hiçbir şeyde karşı gelmeyeceğim " dedi. Her ikisi sahilde yürüyerek oradan ayrıldılar, gemileri yoktu, derken bunlara bir gemi uğradı, hemen kendilerini de taşımaları için konuştular. Hızır tanınmıştı, bu nedenle ücretsiz olarak gemiye aldılar. Bu sırada bir serçe geldi, geminin kenarına konup denizden bir iki yudum aldı, Hızır: "Ey Mûsâ, benim bilgim ve senin bilgin Allah'ın bilgisinden ancak şu serçenin denizden aldığı yudum kadar eksiltebilir." derken Hızır gidip geminin tahtalarından bir tahtayı söktü. Mûsâ: "Adamlar bizi gemiye ücretsiz bindirdiler, sen de içindekiler batsın diye gemiyi deldin?" dedi. Hızır: "Ben sana, benimle dayanamazsın demedim mi?" dedi. Mûsâ: "Unuttuğumdan ötürü beni cezalandırma ve bu davranışımdan dolayı bana güçlük yükleme" dedi. -Bu, Musa'nın ilk unutmasıydı-sonra yola devam ettiler, bu sırada çocuklarla birlikte oynayan bir çocuk gördüler. Hızır hemen yukandan kafasını tutup eliyle başını kopanverdi. Bunun üzerine Musa; "Bir kısas o/madan suçsuz bir cana kıydın?" dedi. Hızır; "Ben sana, benim/e dayanamazsın demedim mi?" dedi, -Bu, cevap Öncekinden daha sert olmuştu-Yine yola devam ettiler sonunda bir şehir halkına vardılar ve onlardan yemek istediler, ama şehir halkı onlan misafir kabul etmedi. Bu sırada yıkılmaya yüz^ tutmuş duvar gördüler. Hızır onu düzelüvermişU. Eliyle işaret e-dip düzeltSvermişti. Mösâ: "İsteseydin bundan dolayı ücret alabilirdin" dedi. Hızır: "İşte bu, benimle senin ayrılmamıza (sebeptir)1 dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah Musa'ya merhamet etsin istedik ki keşke sabretseydi de bize (ilginç) işlerini anlatsaydı 'buyurmuştur.

(Kur'ân-ı Kerim'de bu kıssa anlatılırken Hz. Mûsâ (a.s.)'m karşılaştığı kişinin ismi bildirilmemektedir. Kur'ân-ı Kerimin verdiği bilgiye göre Hızır (a.s.) yaptığı işlerin gerekçelerini şöyle sıralar:

«Gemi, denizde çalışan birkaç yoksula aitti. Onu kusurlu kılmak istedim, çünkü ötelerinde her gemiye el koyan bir hükümdar vardı.

Çocuğa gelince, onun anne ve babası inanmış kimselerdi. Çocuğun onları azdırmasından ve inkâra sürüklemesinden korkmuştuk. Rablerinin, daha

temiz ve onlara daha çok merhamet eden birini vermesini istedik.

Duvar ise şehirde iki yetim çocuğa aitti. Duvarın altında onların bir hazinesi vardt, babalan da fyi bir kimseydi. Rabb'in onların erginlik çağına ulaşmasını ve Rabb'İnden bir rahmet olarak hazinelerini çıkarmalarını istedi. Ben bunları kendiliğimden yapmadım. İşte dayanamadığm şeylerin yorumu budur.» (Kehf: 79-82)

Bu bilgilerden anladığımız, Allah'ın İlmi, insanların kavrayamayacağı kadar geniştir. Bizim beğenmediğimiz bazı şeylerin gerisinde nice incelikler vardır.

Hz. Mûsâ (a.s.) ile karşılaşması anlatılan Hızır (a.s.)'ın kim olduğu, hayatı ve Ö-iümü hakkında ne Kur'ân'da ne de sahih hadislerde ayrıntılı bir bilgi bulabiliyoruz. Bir hadiste Hz. Peygamber (s.a.v.): "Hızır, bembeyaz çorak toprağa oturur, kalktığında hemen dalgalanan yeşillikler çıkardı, işte bundan dolayı kendisi Hızır (Yeşil) diye isimlendirilmiştir." buyurmuştur. (Buhârî, Enbiyâ: 27, Tirmizî, Tefsir: Kehf) Bu bilginin dışında Hızır (a.s.)'ın nesebi, kim olduğu, adı gibi benzeri hususlarda malumat veren haberler sıhhat bakımından güvenilir kaynaklarda geçmemektedir. Bu nedenle konu hakkında verilen bilgiler mesnetsiz olup bir efsaneden öteye gitmeyen bilgilerdir. Dini bir dayanağı olmayan bu tür hurafelere dikkat edilmelidir.

Hızır (a.s.) hakkında daha geniş bilgi için "Sahîh-i Buhâri Muhtasarı Tecrid-i Sarih" isimli çalışmamadaki 102. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1630]

44-) Sahabenin Üstünlükleri Bölümü

(Kitâbu Fezâili's-Sahâbe)

1599-) Ebû Bekir (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile mağarada iken başımı kaldırmıştım, bir de baktım müşriklerin ayaklarını gördüm, hemen: "Ey Allah'ın Peygamberi, bunlardan birisi başını aşağı indirse bizi görür" dedim. O da: "Sus! Ey Ebû Bekir (biz) üçüncüleri Allah olan iki kişiyiz, "buyurdu." [1631]

1600-) Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.)'dan. Rasûiüüah (s.a.v.), minbere oturdu ve: "Bir kul ki, kendisine ya dünya nimetlerini vermesi veya Kendi katındaki/eri vermesi hususunda Allah onu serbest bıraktı. O da Allah'ın yanındakileriseçti.'"buyurdu. Bunun üzerine Ebû Bekir ağladı da ağladı, sonra: "Babalarımız ve annelerimiz sana feda olsun" dedi. Meğer, bu serbest bırakılan Rasülüllah (s.a.v.) imiş, Ebû Bekir de bunu içimizden en iyi bilenmiş. Rasülüllah (s.a.v.), şöyle buyurdu: "İnsanlardan arkadaşlığı ve malı konusunda bana karşı son derece cömert olan Ebû Bekir'dir. Eğer birisini içten dost edinseydim Ebû Bekir'i edinirdim. Ancak İslâm kardeşliği ve sevgisi (özei değil geneldir.) Mescidde Ebû Bekir'in kapısı dışında hiçbir kapı bırakılmasın."

(Hadîste zikri geçen Mescidi Nebî'ye açılan kapı ve geçitler gerçek anlamda şahıslara ait kapı mıdır yoksa mecazi bir anlam İfadesi mi vardır? Bu husus kesin olarak bilinmemektedir. Ancak bazı hadislerde geçen ifadelere göre mescidde şahıslara ait kapılar olduğu da anlaşılmaktadır. Tirmizî'nin garib hadis olarak rivayet ettiği îbni Abbâs hadisinde olduğu gibi (Tirmizî Menâkıb: 93) Mesciddeki tüm kapılann kapatılıp sadece Ebû Bekir (r.a.)'ın kapısının bırakılması bazı işaretler ifade eder. Bundan Rasülüllah (s.a.v.)'in her ne kadar sevgide ayırım yapmasa bile yine de Ebû Bekir (r.a.)'ın sevgisinin üstün geldiğine işaret çıkarılmıştır.) [1632]

1601-) Amr b. el-Âs (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisini (Hicri 7. yıida yapılan) Zâtu Selâsîle Gazvesi'nde ordunun başında göndermişti. Amr b. el-Âs (r.a.) şöyle devam eder: "Gazveden sonra kendisinin yanına geld n ve: "Sence insanların hangisi daha sevimlidir?" dedim: "Aişe" buyurdu: "Erkeklerden?" dedim: "Babası" buyurdu: "Sonra kim?" dedim: "Ömer b. Hattab" buyurdu ve (içlerinde ubeyde b. cerrah (r.a.)'m da bulunduğu) bir kısım kimseieri saydı" demiştir, [1633]

1602-) Cübeyr b. Mutim (r.a.) anlaür: "Bir kadın Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelmişti. H2. Peygamber kadına tekrar gelmesini söylemiş, kaçtır^ vefabnı kasdederek: "Gelip de seni bulamazsam ne dersin?" demiş, o da: "Beni bulamazsan, Ebû Bekir'e gelirsin"buyurmuştur. [1634]

1603-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz, Peygamber (s.a.v.): "Bir kimse öküze binmişti ki bu sırada öküz adama dönüp: "Ben bu iş için yaratılmadım, tarla sürmek için yaratıldım." dedi, ben bu şekilde konuşmanın olduğuna iman ettim, Ebû Bekir ve Ömer de iman etmiştir. Yine bir keresinde kurt bir koyun kapmıştı. Çoban da hemen peşine düştü, neticede kurt çobana: "Benden başka çobanın olmadığı günde, canavarlar gününde bakalım onu kim koruyacak." dedi, ben bu şek/İde konuşmanın olduğuna iman ettim, Ebû Bekir ve Ömer de iman etmiştir, "buyurdu.

(Hadisi Ebû Hureyre (r.a.)'dan rivayet eden ravi) Ebû Seleme: "Bu Sırada topluğun içerisinde Ebû Bekir ve Ömer hazır değilmiş." demiştir. [1635]

1604-) İbni Abbâs (r.a,): "Ömer b. Hattab (r.a.) teneşir üzerine konmuş halde iken, kendisi için Allah'a dua eden bir topluluk içerisinde : ben de bulunuyordum. Bu sırada arkamdan bir kimse omzuma dirseğini koydu: "Allah sana merhamet eylesin. Şüphesiz ben, Allah'ın seni iki arkadaşınla beraber kılmasını ümit ederdim. Zira ben Rasûlüllah (s.a.v.)'in: "Ebû Bekir ve Ömer'le birlikte idim.", "Ebû Bekir ve Ömer'le birlikte şöyle yaptım." "Ebû Bekir ve Ömer'le birlikte şeklinde söylerken çok defa işitmiştim. Bu nedenle ben, Allah'in seni ikisiyle beraber eylemesini ümit ederdim." diyordu. Geriye döndüm, bir de baksam ki bu kimse Ali b. Ebi Talib imiş" demiştir. [1636]

1605-) Ebû Said el-Hudri (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Birkeresinde ben uyuyordum İd insanları gönlüm. Benim karşıma çıkarılıyorlardı, üzerlerinde gömlekler vardı. Bu gömlekler kimisinin göğüslerine kadar geliyor kimisinin daha altnda idi. Ömer b. el-Hattab da gösterildi, onun da üzerinde (yerlere kadar) sürüdüğü bir gömlek buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Rasûiü bunu neye yordun" dediler. 0 da: "buyurdu" demiştir.

("Dine yordum"ifadesini, dine bağlılıkları ve samimiyetleri olarak anlamak mümkündür.) [1637]

1606-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Ben uykuda iken bana bir bardak süt getirildi, iliklerime kadar kana kana içtim, sonra geri kalanını Ömer b. e I-Hattab'a verdim"

buyurduğunu işittim. Oradakiler: "Ey Allah'ın Rasûiü rüyayı neye yordun?" dediler." demiştir. [1638]

1607-) Ebû Hureyre (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.)'i, şöyle buyururken işittim, demiştir: "Ben, Uyurken kendimi bir kuyunun başında gördüm. Kuyunun üzerinde bir kova vardı, Allah'ın dilediği kadar kuyudan su çektim, Sonra ona Kuhâfe'nin oğlu (Ebû Bekir) aldı ve bir, iki kova su çekti. Onun su çekişinde -Allah, onu bağışlasın-zayıflık vardı. Sonra kova daha büyük bir kovaya dönüştü. Arkasından onu Hattab'in oğlu (ömer) aldı. İnsanlardan, Ömer b. Hattab'ın su çektiği gibi güzel bir şekilde su çeken maharetli birisini görmedim. Sonunda halk orayı develerin sulanıp barındığı yer edindi." [1639]

1608-) Abdullah b. Ömer (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v.)'in: "İnsanları bir yerde toplanmış olarak gördüm. Ebû Bekir ayağa kalktı bir veya iki kova su çekti ama onun bu su çekmesinde yorgunluk vardı. Allah Ebû Bekir'i bağışlasın. Sonra bunu Ömer aldı, elindeki kova büyük kovaya çevrildi. İnsanlar içerisinde onun gibi güzel iş yapan zeki birisini görmedim. Sonunda halk orayı develerin sulanıp barındığı yeredindi.'"buyurduğunu söylemiştir. [1640]

1609-) Cabir (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Cennete girdim, bir de baktım içeride bir konak veya köşk gördüm: "Bu kumindir?" dedim: "Ömer b. Hattab'm" dediler. İçine girmek istedim ama bu sırada senin ailene karşı kıskançlığını hatırla "buyurdu. Bunun üzerine Ömer ağladı ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, hiç sana karşı kıskançlık yapılır mı ki?" dedi. [1641]

1610-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanında otururken şöyle dedi: "Ben, uyurken kendimi cennette gördüm, bir de baksam ki bir köşkün kenarında abdest alan bir kadın: "Bu köşk kimindir?" dedim. Oradakiler: "Ömerb. Hattab'ındır" dediler, bu sırada Ömer'in ailesine karşı kıskançlığı aklıma geldi, bu yüzden geri çekildim." bunun üzerine Ömer ağladı ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, sana karşı kıskançtık yapar mıyım ki?" dedi. [1642]

1611-) Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ömer b. Hattab, Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanına girmek için izin İstedi. Bu sırada Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanında Kureyşli kadınlar vardı ve kendisiyle konuşuyorlardı, konuşurken de seslerini alabildiğince yükseltiyorlar çok şeyler istiyorlardı. Ömer izin istediğinde hemen kalkıp perde gerisine koştular. Rasûlüllah (s.a.v.), Ömer'e izin verdi, Ömer girerken Rasûlüllah (s.a.v.), gülüyordu. Ömer: "Ey Allah'ın Rasûlü, Allah ömrünü güldürsün (acaba neye gülersin?)" dedi. Rasûlüliah (s.a.v.) de: "Şu yanımdaki kadınlara hayret ettim. Senin sesini duyunca hemen perde gerisine koştular" buyurdu. Ömer: "Ey Allah'ın Rasûlü, onların sakınmalarına sen daha layıksın" dedi ve şöyle devam etti: "Ey kendilerinin düşmanı kadınlar! Rasûlüllah (s.a.v.)'den sakınmıyorsunuz da benden mi sakınıyorsunuz?" Onlar da: "Evet, sen Rasûlüllah (s.a.v.)'den daha sert ve keskinsin" dediler. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ca~ mm elinde olan Allah'a yemin olsun ki, Şeytan, bir caddede senin/e karşılaşsa mutlaka senin girdiğin caddeden başka bir caddeye geçer" buyurdu." [1643]

1612-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "(Münafıkların reisi) Abdullah b. Übey öldüğünde, oğlu Abdullah b. Abdullah, Rasûlüllah (s.a.v.)'e geldi ve babasına kefen yapmak için gömleğini istedi, o da verdi. Arkasında cenaze namazını kıldırmasını istedi. Rasûiüilah (s.a.v.), cenaze namazını kıldırmak için ayağa kalktı. Hemen Ömer ayağa kalkarak Rasûlüllah (s.a.v.)'in elbisesini tutu ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, Allah onun cenaze namazını kıldırmanı sana yasaklamışken onun cenaze namazını mı kıldıracaksın?" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) de: "Allah, «Onlara bağışlama dile, dileme (değişen bir şey olmaz.) Onlara yetmiş kere bağışlama dilesen bile Allah onları asla bağışla mayaca ktır.» (Tevbe: 80) buyurarak beni serbest bırakmıştır. Dolayısıyla ben yetmişten de daha fazla yapabilirim'"buyurdu. Ömer: "Bak, o münafıktır" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.), onun cenaze namazını kıldırdı. Bunun üzerine «Onlardan ölen bîr kimse için asla cenaze namazı kıldırma! Kabirlerinin başında durma!.,.» crevbe: 84) ayeti indi." [1644]

1613-) Ebû Musa (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Medine bahçelerinden bir bahçede Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte bulunuyordum. Birisi geldi ve kapının açılmasını istedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ona kapıyı aç ve

cennetle müjdele" buyurdu. Kapıyı açtım baksam Ebû Bekir, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sözleriyle kendisini cennetle müjdeledim, o da Allah'a hamdetti. Sonra bir kimse daha geldi ve kapının açılmasını istedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ona kapıyı aç ve cennetle müjdele" buyurdu. Kapıyı açtım baksam Ömer, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in söylediğini kendisine bildirdim, o da Allah'a hamdetti. Sonra bir kimse daha geldi ve kapının açılmasını istedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ona kapıyı aç ve kendisine ulaşacak musibet üzere cennetle müjdele" buyurdu. Kapıyı açtım baksam Osman, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in söylediğini kendisine bildirdim, o da Allah'a hamdetti sonra: "Allahü el-Müsteân=Kendisinden yardım istenilen Allah'tır" dedi"[1645]

1614-) Ebû Mûsâ el-Eş'arî (r.a.)'dan. Kendisi evinde abdest alıp rı çıkmış ve: "Bugün Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte olup yanındanhiç ayrılmayacağım" demiş, Hz. Peygamber (s.a.v.)'i sormuş, onlar da: "Şu tarafa gitti" demişler. Şöyle devam eder: "Ben de onu bulmak içinpeşinden Çiktim, nihayet (Kubâ yakınlarındaki) ErîS KuyuSU'nun (bulunduğu bostana) girdi. Ben de kapının dibine oturdum, bostanın kapısı hurma ağacından yapılmıştı. Rasulüllah defi hacet yaptı ve abdest aldı, kendisine vardım, baktım ki kuyunun ağzındaki örülü çemberi ortalamış ve dizlerini sıvayıp kuyuya sarkitmıştı. Kendisine selâm verdim arkasından da yanından ayrılıp kapının dibine oturdum. Kendi kendime: "Bugün Rasulüllah (s.a.v.)'in kapıcısı olacağım" dedim. Derken Ebû Bekir gelip kapıyı itti: "Kim o?" dedim: "Ebû Bekir" dedi: "Biraz bekle" dedim ve gidip: Ey Allah'ın Rasûlü, bu gelen Ebû Bekir'dir, izin istiyor?" dedim: "Kendisine izin ver ve onu cennetle müjdele" buyurdu ben de hemen gelip Ebû Bekir'e: "Gir, Rasulüllah (s.a.v.) seni cennetle müjdelemektedir" dedim, Ebû Bekir de girip kuyunun ağzındaki çemberde Rasulüllah (s.a.v.)'in sağına oturdu ve tıpkı Hz, Peygamber (s.a.v.)'in yaptığı gibi dizlerini sıvayıp ayaklarını kuyuya sarkıttı. Ben kendi kendime: "Eğer Allah falan kuluna iyilik dilerse onu buraya getirir" dedim. -Falan kulundan kastı kardeşidir-Derken bir de baktım ki kapıyı sallayan bir kişi var: "Kim o?" dedim: "Ömer b. Hattab" dedi: "Biraz bekle"dedim, Rasulüllah (s.a.v.)'e varıp kendisine selâm verdim: "Bu gelen , de Ömer b. Hattab'dır, izin istiyor?" dedim: "Kendisine izin ver ve onu cennet/e müjdele" buyurdu. Ben de hemen gelip: "Gir, Rasulüllah (s.a.v.) seni cennetle müjdeliyor" dedim. O da girip kuyunun

ağzındaki çemberde Rasulüllah (s.a.v.)'in soluna oturup ayaklarını kuyuya sarkıttı. Sonra ben dönüp yerime oturdum ve kendi kendime: ., "Eğer Allah falan kuluna iyilik dilerse onu buraya getirir" dedim. Bu sırada, kapıyı sallayan bir kimse daha geldi ben: "Kim o?" dedim: "Osman b. Affân" dedi: "Biraz bekle" dedim ve Rasulüllah (s.a.v.)'e vanp kendisine haber verdim: "İzin ver ve kendisine bulaşacak musibetler üzere onu cennetle müjdele11'buyurdu. Ben de hemen gelip kendisine: "Gir, Rasulüllah (s.a.v.) sana bulaşacak musibetler üzere seni cennetle müjdeliyor" dedim. O da girdi ama kuyunun ağzındaki çemberi dolu bulduğundan karşısında diğer bir tarafa oturdu." [1646]

1615-) Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.)'dan. Rasulüllah (s.a.v.) Tebûk Se-feri'ne çıktı ve yerine vekif ofarak Ali'yi bıraktı, o da: "Çocuk ve kadınların içerisinde geriye beni mi bırakıyorsun?" dedi. Rasulüllah (s.a.v.): "Senin benim yanımda, Musa'nın yerine Harun'un mevklsı gibi olmandan razı değil misin? Ancak bir fark var, o da benden sonra bir peygamberin olamayacağı, "buyurdu. [1647]

1616-) Sehi b. Sa'd es-Sâidî (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'i Hayber Savaşının olduğu gün: "Sancağı Allah'ın onun eliyle fetih nasip eyleyeceği bir kimseye vereceğim" diye buyururken duymuş. Orduda bulunan herkes, sancağın kendisine verilmesini ümit etmeye başladılar. Arkasından sabahleyin her biri bayrağın kendisine verilmesini ümit ederek geldiler. Rasulüllah (s.a.v.): "Ali nerede?" buyurdu, kendisine: "Gözlerinden rahatsızdır" denildi, emir buyurdu ve Ali çağrıldı, gözlerine tükürdü, bunun üzerine adeta hiç rahatsız değilmiş gibi hemen iyi oldu. Ali: "Onlarla bizim gibi Müslüman olana kadar savaşacak mıyız?" dedi. Rasulüllah (s.a.v.): "Onların meydanlarına inene kadar acele etme, indikten sonra kendilerini İslâm'a davet et, kendilerine gereken şeyleri onlara bildin Allah'a yemin olsun ki, senin sebebinle bir kimsenin hidayete erdirilmesi senin için kızıl develerden daha hayırlıdır, "buyurdu. [1648]

1617-) Seleme b. Ekva1 (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ali'nin gözünde rahatsızlık vardı ve Hayber seferinde Hz. Peygamber (s.a.v.)'den geride kalmıştı- "Ben, Rasulüllah (s.a.v.)'den geride kaldım" dedi, hemen yola gk-t

ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'e yetişti. Sabahında Allah'ın fetih nasip eylediği gecenin akşamı olduğunda Rasulüllah (s.a.v.): "Yarın sancağı, Allah'ın ve Rasûlünün sevdiği kimseye vereceğim veya Allah'ın ve Rasûlünün sevdiği kimse alacaktır yahut Allah'ı ve Rasûfünü seven bir kimse alacaktır. Allah ona fethi nasip eyleyecektir." buyurdu. Biz bunun Ali olacağını beklemiyorduk, (çünkü gözünde rahatsızlık vardı. Rasûiüiiah (s.a.v.), onu çağırdığında:) "Ali işte" dediler. Rasulüllah (s.a.v.), bayrağı jna verdi arkasından Allah, fethi ona nasip eyledi." [1649]

1618-) Sehl b. Sa'd (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) Fatma'nın evine ; geldi ama Ali'yi evde bulamadı: "Amcanın oğlu nerede?" buyurdu. Fatıma: "Benimle onun arasında bir şey oldu. Bana öfkelenip çıktı. Öğle : uykusunu yanımda uyumadı." dedi. Rasûlülfah (s.a.v.) bir adama: "O nerede bir bak" buyurdu. Adam baktı geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü. O, mescidde yatmaktadır" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) yanına gitti, kendisi1-uzanmış yatıyordu. Yanından ridası düşmüş toprak olmuştu. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ey Ebû Türab kalk! Ey Ebû Türab kalk!"diyerek toprağı silmeye başladı." demiştir. [1650]

1619-) Hz. Aişe (r.a.)'dan: "Hz. Peygamber (s.a.v.) (bir gazadan dönüp) Medine'ye geldiğinde gece uyuyamadı: "Keşke ashabımdan satıh bir kimse bu gece bana korumalık yapsa" dedi, bu sırada birden bir silah sesi duyduk, Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim o.?"dedi, o da: "Ben, Sa'd b. Ebî Vakkâs, seni korumak için geldim" dedi, böylece Hz. Peygamber (s.a.v.) uyudu." demiştir. [1651]

1620-) Hz. AH (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Ok at! Annem babam sana feda "diyerek Sa'd b. Ebî Vakkâs'tan sonra hiçbir kimseyianne ve babasını feda ederek onurlandırdığını görmedim." demiştir.

(1624. hadisde Efendimiz (a.s.), Zübeyr b. Avvâm (r.a.) için de bu sözü kullanmıştır. Hz. Ali (r.a.)'m Sa'd b. Ebî Vakkâs'tan sonra hiçbir kimseye bu şekilde söylediğini görmedim" demesi, kendisinin bilgisine göre görmemesidir. Yoksa Hz. Zübeyr (r.a.) için de bu ifade Ahzab Savaşı'nda kullanılmıştır. 1624. hadise bakınız.) [1652]

1621-) Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Uhud Savaşı'nda benim hakkımda anne ve babasını birleştirip onurlandırdı" demiştir (Yani "Anam babam sana feda olsun" buyurmuştur. Uhud Savaşı'nda

Rasûlüllah (s.a.v.) kılınanı Ebû Dücâne (r.a.)'a vermiş, ok sadağını da Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.)'a vermişti. Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.) duası kabul olunan bir kimse idi. 269. hadiste de ifade edildiği üzere kendisine iftira eden kimse ömrünün son senelerinde uğradığı musibetler için bana Sa'd b. Ebi Vakkas'ın bedduası isabet etti, demişör. İslâm savaşlarında düşmana ilk ok atan Hz. Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.) olmuştur.

1619. hadiste kendisinin kahramanlığı ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'e korumalık yaptığı belirtilir.) [1653]

1622-) Talha b. Ubeydullah (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yaptığı savaşlarda bazı zamanlar kendisinin yanında Talha ve Sa'd b. EbiVakkâs'tan başka kalan olmamıştı" demiştir.

(Hadiste belirtilen Uhud Savaşı'dır. Savaşın ikinci bölümünde Müslümanlar geriye kaçmış, bu buhranlı saatlerde birçokları sarsılmışlar, en samimi insanlar bile kendilerini biçare bir vaziyette görmüşler. Bu sırada Hz. Peygamber (s.a.v.)'in etrafında ancak on iki kişi kalabilmişti. Bunların içinde Hz. Ebû Bekir, Hz. Ali, Sa'd b. Ebi Vakkas, Zübeyr b. Avvâm, Ebû Dücâne ve Talha da vardı. Ancak Hz. Talha sadece Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.) ile kendisini zikretmektedir. Muhtemel ki Hz. Talha (r.a.) savaşın o dehşetli saatlerinde diğer ashabı fark edememiş sadece Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.)'ı gördüğünden dolayı kendisiyle onun ismini zikretmiştir.) [1654]

1623-) Câbir b. Abdullah (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) Hendek Savaşı'nda (Kurayzaoğuiiarrm kastederek): "Kim bu adamların durumunu öğrenip bana haber getirebilir?"'buyurdu. Zübeyr (r.a.): "Ben getiririm." dedi, sonra tekrar: "Kim bu adamların durumunu öğrenip bana haber getirebilir?"'buyurdu. Yine Zübeyr (r.a.): "Ben getiririm" dedi, bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz, her Peygamberin havarisi (yardımcısı) vardır, benim havarim de Zübeyr'dir. "buyurdu. [1655]

1624-) Abdullah b. Zübeyr (r.a.) anlatır: "Ahzab Savaşı'nda (Yaşım küçük olduğundan) ben ve Ömer b. Ebi Seleme (r.a,)/ kadınların yanında bırakılmıştım, bu sırada bir de baksam ki (babam) Zübeyr atına binmiş iki veya üç defa Kureyzaoğulları tarafına gidip geliyor, (savaş sonrası evimize) döndüğünde kendisine: "Babacığım, senin gidip geldiğini gördüm" dedim: "Evladım, beni görmüş müydün?" dedi: "Evet" dedim: "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim Kureyzaoğullan'mn yanma gidip de onların durumlarını bildiren malumat getirir?"'buyurdu, ben de hemen hareket ettim. Döndüğümde Rasûlüllah (s.a.v.) benim hakkımda anne ve babasını birleştirerek onurlandırıp: "Anam babam sana feda olsun"buyurdu" demiştir.

(Araplarda bir kimseyi onurlandırmak için "Anam babam sana feda olsun"ifadesi kullanılır. Zübeyr b. Avvam (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in halasının oğlu o-iup Ebû Bekir (r.a.)'ın kızı Esma (r.a.)'nın da kocasıdır. Hendek Savaşı sırasında müşriklere karşı savaşta içerdeki Yahudilerin arkadan vurma endişesi vardı. Bu kritik ortamda Kureyza Yahudilerinin durumlannı Öğrenip istihbarat bilgilerini toplamak içın Hz. Peygamber (s.a.v.) bir fedai istemiş, bu isteğe hemen Zübeyr b. Awam (r.a.) atılmıştır. Kendisi cennetle müjdelenen on kişidendir. Olayı bizlere anlatan oğlu Abdullah b. Zübeyr (r.a.) o dönemlerde üç yaşlarında idi. Müslim'in rivayetinde olayı anlatan Abdullah b. Zübyer (r.a.) bu sırada Hassan Kalesi'nde oldukları Ömer b. Ebî Seleme ile nöbetleşe birbirinin sırtına çıkıp dışarıyı seyrettikleri ve bu sırada, babası Zübeyr (r.a.)'ı gördüğü bildirilmiştir. Müslim: Fezailussafıâbe: 49) [1656]

1625-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Her ümmetin bir Emîn'i vardın Ey Muhammed ümmeti bizim Emin'imiz deEbûUbeydeb. el-Cerrâh'dır."buyurmuştur. [1657]

1626-) Huzeyfe (r.a.): "Necran beldesinin iki iieri geleni, Âkıb (Abdui-Mesih) île Seyytd (Eyhem) Rasûiüllah (s.a.v.)'e geidiier. Kendisi ile la-netleşmek istiyorlardı. İkisinden birisi arkadaşına: "Allah'a yemin olsun ki eğer o peygamber ise ve bizimle lanetleşirse artık ne biz iflah oluruz ne de bizden sonraki nesillerimiz, sakın yapma!" dedi. Sonunda: "Biz senin istediğin cizye vergisini vereceğiz bizimle birlikte güvenilir (emin) bir kimse gönder. Bizimle güvenilir kimseden başkasını gönderme" dediler. Hz.

Peygamber (s.a.v.) de: "Sizinie gerçekten güvenilir bir kimse göndereceğim"buyurdu. Rasûlüllah (s.a.v.)'in ashabı bu göreve namzet olmak için içlerinden geçirdiler sonunda: "Ey Ebû Ubeyde b. Cerrah haydi ayağa kaik" buyurdu. Ayağa kalkınca:

"Bu, şu ümmetin güveniür (emin) kimsesidîr"buyurdu" demiştir. (Necran, Yemen'de yerleşim birimi olup halkı Hırisüyandır. Rasûlüllah (s.a.v.) kendilerine mektup göndermiş ya Müslüman olmalan ya da cizye vermeleri istenmiştir. On dört kişilik bir heyetle görüşüp tartışmak için Medine'ye geidiier. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendilerine İslam'ı anlattı, îsâ (a.s.) hakkında uzun tartışmalar yapıidı ise de Müslüman olmadılar, bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): «Kim sana gelen ilimden sonra seninle tartışmaya kalkarsa, deki: "Gelin oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, bizim kendimizi ve sizin kendinizi çağıralım, sonra da içten bir şekilde lanet bedduası edelim de Allah 'in laneti yalancılara olsun" diyelim imrân: 6i) şekliyle lanetleşme teklifinde bulundu. Onlar korkup böyle bir ise girmediler, Müslüman da olmadılar cizye vergisini kabul ettiler. ÂH İmrân Suresi: 33-63. ayetler bu hadise üzerine indirilmiştir.) [1658]

1627-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v,) günün bir vaktinde dışan çıktı, ne o benimle konuşuyor ne de ben kendisiyle konuşuyordum, sonunda Kaynukaoğuüarı çarşısına geldi, (çarşıdan ayrıldiktan sonra) klZl Fatima'nin evinin avlusuna Oturdu ve (torununu Hasan kastederek): "Ufaklık orada mı? Ufaklık orada mı?" buyurdu. Annesi Fatıma çocuğu biraz evde alıkoydu -Zannederim annesi ona koku kolyesi taktı, yahut yıkadı-nihayet koşup geldi. Hz. Peygamber (s.a.v.) çocuğu kucaklayıp öptü ve: "Allah'ım bunu sev, bunu seveni de se v" buyurdu. [1659]

1628-) el-Berâ (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i gördüm (torunu) Hasan b. Ali omuzunda idi: "Allah'ım ben onu seviyorum, sen de onu sev. "diyordu" demiştir. [1660]

1629-) Abdullah b. Ömer (r.a.), şöyle derdi: "Biz, Zeyd b. Hârise'yi/ «Onları babalarının adlarıyla çağırın. Bu, Allah katında daha doğru bir harekettir»

(Ahzâb: 5) âyeti inene kadar hep Zeyd b. Muhammed diye çağırırdık" [1661]

1630-) Abdullah b. Ömer (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) bir ordu gönderdi ve başına da Üsame b. Zeyd'i komutan yaptı. Halkın bir kısmı Üsame'nin komutan yapılmasını eleştirmişti. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Siz onun komutan yapılmasını eleştirirseniz. (Hatırlatırım ki) daha önce de babasının komutan yapılmasını da eleştirmiştiniz. Allah'a yemin olsun ki onun komutan o/arak atanması uygundu ve bana karşı insanların en sevimlisi de o idi. Bu da(üsame de) ondan sonra bana insanların en sevimlisidir"buyurdu.

(Zeyd b. Harise, annesi ile birlikte annesinin kabilesini ziyarete giderken yolda uğradığı saldında esir edilip Ukaz panayırında köle olarak satılmıştır. O zamanlar 8 yaşında olan Zeyd (r.a.)'ı, Hakîm b. Hizam satın alıp Hz. Hatice'ye hediye etmiş, o da evlendiklerinde Hz. Peygamber (s.a.v.)'e hediye etmişti. Sonraları babası ve amcası oğullarının Mekke'de olduğunu duyar ve bedelini verip oğullarını almak üzere gelirler. Hz. Peygamber (s.a.v.) Zeyd (r.a.)'ı yanında kalmak veya ailesinin yanına dönmek hususunda serbest bırakır. O da Rasûlüllah'ın yanını tercih eder, Rasûlüllah onu evlat edindi. Sonraları da süt annesi Ümmü Eymen (r.a.) ile evlendirdi. Bu evlilikten Üsâme b. Zeyd (r.a.) dünyaya geldi.

Köle olarak ilk Müslüman olan Hz. Zeyd (r.a.) Mûte Savaşı'nda ordu komutanı oîa-rak atanmış ve burada kahramanca savaşarak şehid olmuştur. Rasûllüllah vefaöndan kısa bir süre önce Hz. Zeyd'in on sekiz yasında bir delikanlı olan oğlu Üsame komutasında birordu hazırlamış, babasının şehid olduğu Mute yönüne göndereceği sırada vefiat etmişti. Yerine geçen Ebû Bekir (r.a.) bu orduyu istenilen yere göndermiştir,

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in eskiden köle olan birisinin çocuğunu, hem de yaşı genç birisini ileri gelen yüzlerce sahabinin başına ordu komutanı tayin etmesi, İslâm'ın yönetim anlayışında sınıf ve yaş farkının değil liyakatin önemli olduğunun fiili bir uygulamasıdır. Üsâme ordusu İçerisinde kendisinden daha büyük ve tecrübeli sahabiler elbette vardı. Ancak Efendimizin bu uygulaması hem sınıf ve kabile faktörünün hiçbir Öneminin olmadığını ortaya koyması bakımından, hem de hangi kesimden olursa

olsun gençlere imkan tanınması, onların kendilerini yetiştirmesi ve ispatlaması açısından dikkat çekicidir.

Efendimiz (a.s.)'ın bu uygulamasını eleştirenlerin kimler ve kaç kişi olduğunu tam olarak bilemiyoruz. İbni Hacer sadece Ayyaş b. Ebî Rabia'nın isimin! vermektedir. (Fethu'i-Bâri, vii. 759) Bu eleştiriyi yapanlar, Hz. Peygamberin vahiy dışı içtihadî olduğunu zannettikleri bu kararıyla, genç ve tecrübesiz bir kimsenin komutasında girecekleri savaşta belki olumsuz sonuçlar alınabilir diye eleştiri yapılmış olabilir. Diğer taraftan bu eleştiriler, henüz İslâm kalplerine iyice yerleşmemiş, cahiliye kültürü ve taassubunu bırakamamış kesimler tarafından yapılmış da olabilir. Ama Efendimiz on-lann bu haline aldırmadan bildiği doğruyu uygulamıştır.) [1662]

1631-) Abdullah b. Zübeyr (r.a.), Abdullah b. Cafer (r.a.)'a: "Hatırlıyor musun, hani ben, sen ve Abdullah b. Abbâs ile beraber Rasûlüllah (s.a.v.) ile karşılaşmıştık" dedi. O da: "Evet hatırlıyorum, hatta bizi terkisine aldı da seni bırakmıştı." dedi. [1663]

1632-) Hz. AH (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "İmran kızı Meryem (zamanının) kadınlarının en îylsidirf Hatice de (zamanının) kadınlarının en iyisidir. "diye buyururken işittim" demiştir. [1664]

1633-) Ebû Mûsâ (r.a.): "Rasülüliah (s.a.v.): "Erkeklerden kemal derecesine ulaşanlar çoktur. Ancalç Firavun'un hanımı Âsiya ve (Hz. îsâ (a.s.ym annesi) İmran kızı Meryem dışında kadınlardan kemale eren yoktur. Aişe'nin kadınlara üstünlüğü, Tirit yemeğinin diğer yemeklere olan üstünlüğü gibidir, "buyurdu." demiştir. [1665]

1634-) EbÛ Hureyre (r.a.) (Cebrail (a.s.) Haöce (r.a.)'nın Hira Dağı'na yiyecek

getirdiğini şoyie anlatır): "Cebrail Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, şu gelen Hatice'dir, yanında katık vardır veya yiyecek vardır veya içecek vardır. Kendisi sana geldiğinde ona Rabb'inden vebenden sefam söyle ve cennette kendisi için, içerisinde ne gürültü patırtı ne de yorgunluk bulunan inciden bir köşkü müjdele" dedi. [1666]

1635-) İsmail b. Ebû Halid: "Abdullah b. Ebû Evfâ'ya: "Rasûlüllah (s.a.v.), Hatice b. Huveylid'e cennette bir köşk müjdesi verdi mi?" dedim: "Evet ona, içerisinde ne gürültü patırtı ne de yorgunluk bulunan inciden bir köşk müjdesi verdi." dedi" demiştir. [1667]

1636-) Âişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), Hatice b. Huveylid'e cennette bir köşk müjdesi verdi." demiştir. [1668]

1637-) Hz. Aişe (r.a.): "Hatice'yi kıskandığım kadar Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımlarından hiçbirini kıskanmadım. Halbuki ben (evlendiğimde) kendisini görmemiştim, ama Hz. Peygamber (s.a.v.) onu sıkça anardı. Bazen koyun kesip, parçalara ayırıp Hatice'nin samimi dostu kadınlara gönderirdi. Bazen de ben kendisine: "Sanki dünyada Hatice'den başka kadın yok?" demişimdir. O da: "Hatice şöyle idi, şöyle şöyle idi, benim ondan çocuğum var. "buyururdu." demiştir. [1669]

1638-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Hatice'nin kızkardeşi Hâle bintü Hüveylid, Rasûlüllah (s.a.v.)'in yanına girmek İçin izin istedi. O da (sesinin benzerliğinden dolayı) Hatice'nin izin istemesini hatırladı, heyecanlandı ve: "Aman Allah'ım (ama bu Haöce değil) Hâle'dir" ûzû\. Benim de kıskançlık. damarım tuttu: "Dişleri dökülmüş, mazide kalmış Kureyş'in koca karılarından bir ihtiyar kadının nesini anarsın ki, halbuki Allah sana ondan daha iyisini bahşeyiemiştir." dedim." [1670]

1639-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisine: "Sen bana, rüyamda iki defa gösterildin seni ipek kumaş içerisinde görüyordum ve: "Bu senin hanımındır, yüzünü aç!" deniliyordu. Açıp baksam ki o sensin, bunun üzerine: "Bu takdir Allah katından iseAllahhükmünüyürürlüğe kor"'derdim."demiştir. [1671]

1640-) Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) bana: "Ben, senin benden memnun olduğunu ve bana kızgın olduğunu bilirim."dedi. Ben de: "Bunu nereden bilirsin?" dedim: "Bak, benden memnun olduğun zaman "Lâ, ve

ftabbi Muhammed (=Muhammed'in Rabb'ine yemin olsun) "dersin. Eğer kızgın isen; "Lâ, ve Rabbi İbrahim (=İbrahim'in Rabb'ine yemin olsun)" de/sm"buyurdu. Ben de: ' "Evet doğru Ey Allah'ın Rasûlü, ama ben ancak senin (şahsına değil) ismine küsebilirim" dedim. [1672]

1641-) Âişe (r.a.)'dan. Kendisi Rasûlüiiah (s.a.v.)'in yanında kız çocuklarıyla oynamış. Şöyle demiştir: "Arkadaşlarım bana gelirlerdi ama Rasûlüllah (s.a.v.)'den utanıp çekinirlerdi. Rasûlüllah (s.a.v.), yine de onlan bana gönderirdi." [1673]

1642-) ÂİŞe (r.a.)'dan. İnsanlar, hediyelerini Âişe (r.a.)'tn gününe denk getirmeye çalışırlar bununla Rasûlüllah (s.a.v.)'i memnun etmek isterlermiş. [1674]

1643-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in hanımları iki grup oldular, bir grubun içerisinde Aişe, Hafsa, Safiyye ve Şevde diğer grupta ise Ümmü Seleme ile Rasûlüiiah (s.a.v.)'in diğer hanımları vardı. Müslümanlar Rasûlülfah (s.a.v.)'in Aişe'yİ sevdiğini biliyorlardı. Birisi yanında hediye var da bunu Rasûlüllah (s.a.v.)'e vermek İstediğinde, Rasûlüllah (s.a.v.) Aişe'nin evinde olacağı güne değin hediyeyi bekletir, sonra da Rasûlüllah (s.a.v.) Aişe'nin evinde iken hediye sahibi hediyeyi gönderirdi. Bu yüzden Ümmü Seieme grubu aralarında bunu konuşup Ümmü Seleme'ye: "Rasûlüllah (s.a.v.) ile konuş, insanlarla konuşsun: "Kim Rasûlüllah (s.a.v.)'e hediye vermek istiyorsa hediyesini hanımlarının evlerinden hangisinde bulunuyorsa (ayrım yapmaksızın) versin." desin." dediler. Ümmü Seleme de hanımlarının kendisine söylediklerini söyledi, fakat Peygamber bir şey demedi. Hanımları neticeyi sordular, o da: "Bana bir şey demedi." dedi. Onlar da: "Yine konuş." dediler, Ümmü Seleme de Peygamber'in nöbeti kendisinde olduğunda yine konuştu,fakat yine bir şey demedi. Hanımları neticeyi sordular, o da: "Bana yine bir şey demedi." dedi, onfar da: "Seninle konuşana değin Onunla bu meseleyi konuş." dediler. O da nöbeti kendisine geldiğinde konuştu, bunun üzerine Hz. Peygamber: "Aişe konusunda beni üzme, çünkü Âişe dışında hiçbir kadının örtüsü altında bana vahiy gelmemiştir." buyurdu, bunun üzerine Ümmü Seleme: "Ey Allah'ın Rasûlü, senin üzülmenden dolayı Allah'a tevbe

ederim." dedi. Sonra bu grup Rasûlüllah (s.a.v.)'in kızı Fatıma'yı çağırıp: "Muhakkak ki hanımların Ebû Bekir'in kızı konusunda, Allah aşkına senden eşitlik istiyorlar." demesi için Rasûlüiiah (s.a.v.)'e gönderdiler. Fatıma da gelip kendisiyle konuştu, o da: "Ey kızcağızım, benim sevdiğimi sen de sevmez misin."buyurdu, Fatıma: 'Tabi ki severim." dedi ve dönüp onlara durumu bildirdi, onlar: 'Tekrar git" dedilerse de Fatıma tekrar gitmeyi kabul etmedi, bu sefer de (diğer hanımı) Zeyneb bintü Cahş'ı gönderdiler. Zeyneb geldi ve biraz da kaba davrandı: "Muhakkak ki hanımların Ebû Kuhâfe'nin oğlunun kızı konusunda, Allah aşkına senden eşitlik istiyorlar." dedi, sesini yükseltip orada oturmakta olan Aişe'ye sataştı, sayıp sildi, nihayet Rasûlüllah (s.a.v.) konuşacak mı diye Aişe'ye baktı, arkasından Aişe konuşup Zeyneb'e cevap verip onu susturdu, bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) Aişe'ye baktı ve (konuşma ve cevabım beğendiğinden): "O, Ebû Bekir'in kızıdır, "buyurdu. [1675]

1644-) Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) vefat ettiği hastalığında, Aişe'nin evinde kalmak istediği günün çabucak gelivermediğinden yakınır-casına "bugün ben neredeyim, yann kimin yanında olacağım." şeklinde benim evimde kalacağı günü soruştururdu. Allah, ruhunu benim yanımda olduğu gün, kucağımda aldı, benim evime defnedildi." demiştir. [1676]

1645-) Âişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), vefat etmeden önce sırt üstü uzanmış iken kulak vermiş. Hz. Peygamber (s.a.v.), bu sırada: "Allah'ım, beni bağışla, bana merhamet eyle ve beni dostlara eriştir, "diye dua ediyormuş[1677]

1646-) Hz. Aişe (r.a.): "Ben Hz. Peygamber (s.a.v.)'den "Hiçbir Peygamber dünya He âhiret arasında seçim yapması istenmeden ölmez."sözünü işitirdim. Kendisinin vefat ettiği hastalığında sesi kısılıp değiştiğinde Hz. Peygamber (s.a.v.): «Kendilerine Allah'ın nimeti verilen Peygamberlerle, Sıddîklerle, Şehidlerle, iyi kimselerle. Onlar ne iyi arkadaştır...» (Nisa: 69) diyordu. Bunun üzerine kendisinin ikisi arasında (dünya ve âhiret arasında) serbest bırakıldığını anladım." demiştir.

(Dünya ile âhiret arasında seçim yapmasının istenmesi, kendisine ölüm meleği geldiğinde dünyada bir süre daha kalma veya hemen âhirete gitme

isteği arasında seçim yapmasıdır.) [1678]

1647-) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Âişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), hasta değil iken: "Hiçbir peygamberin, cennetteki yeri gösterilip sonra da yaşama ve ölme arasında tercine serbest bırakılmadan önce ruhu asla alınmaz" diye buyururdu. Rasûlüllah (s.a.v.), başı kucağımda iken kendisine sekaret hali geldiğinde bir süre kendinden geçti, sonra kendine geldi gözünü tavanadikti ve arkasından: "Allah'ım, Vüce Dostuma"dedi Ben, kendi kendime: "Şu halde bizi tercih etmedi" dedim ve hasta değil iken söyler olduğu: "Hiçbir peygamberin, cennetteki yeri gösterilip sonra dayasama ve ölme arasında tercihe serbest bırakılmadan önceruhu asla alınmaz" sözünün hadisinin ne demek olduğunu anladım.Allah'ım, Yüce Dostuma" Rasûlüllah (s.a.v.)'in söylemiş olduğuen son söz oldu"[1679]

1648-) Hz. Aişe (r.a.)'dan: "Hz. Peygamber (s.a.v.) sefere çıkacağında hanımları arasında kur'a çekerdi. Bir keresinde kur'a Aişe ve Hafsa'ya çıktı. Rasûlüllah (s.a.v.) gece olduğunda Aişe ile beraber yürür, onunla konuşurdu. Bir seferde Hafsa, Aişe'ye: "Bu gece sen benim deveme binsen, ben de senin devene binsem, sen de (değişik manzara) seyretsen, ben de (değişik manzara) seyretsem" dedi. O da: 'Tamam11 dedi. Hafsa'nın devesine bindi. Derken Hz. Peygamber (s.a.v.) Aişe'nin devesine geldi, halbuki üzerinde Hafsa vardı. Selâm verdi, sonra birmüddet yürüdü, nihayet bir yerde indiler. Aişe, (Hz. peygamber (s.a.v.) ıie birlikte seyahat etme fırsatım) kaçırdı, bu yüzden dinlenmek için indiklerinde iki ayaklarını (zehirli naşeratm barınağı olan) izhir otlan arasına koydu: "Ey Rabbrim, bana akrep veya yılan musallat et de beni soksun. Artık Peygamber'e bir şey diyemiyorum" diyordu." [1680]

1649-) Enes b. Malik (r.a.): "Rasûlüliah (s.a.v.)'i: "Âişe'nin kadınlara üstünlüğü. Tirit yemeğinin diğer yemeklere olan üstünlüğü gibidir"'diye buyururken işittim" demiştir. [1681]

1650-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendisine: "Ey Aişe, bu Cebrail'dir, sana selâm söylüyor" buyurmuş, o da: "Ve ateyhisselâm ve

rahmetullahi ve berakâtühü (=Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi onun da üzerine olsun)" diye selâmı almış ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'i kasdederek: "Sen benim göremediğimi görürsün." demiştir. [1682]

1651-) Âişe (r.a.)'dan. Ümmü Zer1 hikayesi ki, Zer'in annesi ile birlikte onbir kadın eşleri hakkında kendi aralarında oturup konuşmuşlardır. Bu kıssayı anlatan uzun rivayette birinci derecede dini bir fayda görmediğimizden dolayı burada kıssayı getirmedik. Bu kıssanın sonunda Rasûlüllah (s.a.v.), Âişe (r.a.) için: "Ben desenin için, Zer'in babasının Ümmü Zer' karşısındaki durumu gibiyim," buyurmuştur.

(Dini bir faydası olmayacağına kanaat ettiğimiz bu uzun rivayete bakmak isteyenler Tecrid-i Sarih çevirimizin 1856. hadisine bakabilirler) [1683]

1652-) el-Misver b. Mahrame (r.a.): "Bir defasında Ali (r.a.) Ebû Cehil'in kızı ile nişanlanmış ve bunu da Fatıma duymuş, Rasûlüllah (s.a.v.)'e gelip: "Kavmin senin kızların konusunda hiddetlenmeyeceğini söylüyor. Bak işte Ali de Ebü Cehil'in kızıyla evlenmektedir." dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) ayağa kalktı, şahadet getirdikten sonra kendisini: "Bundan sonra belirtmek istediğim şu ki: Ebû'l-Âs b. er-Rebi'i kızımla evlendirdim, benimle konuştu ve bana sadık kaldı. Fatıma da şüphesiz benden bir parçadır. Sevmeyeceği bîr şeyin kendisine yapılmasından hoşlanmam. Allah'a yeminolsun ki, Allah Rasulü'nün kızı ile Allah düşmanının kızı bir a-damın nikahı altında beraber kalamaz"diye buyururken işittim.

Bunun üzerine Ali (r.a.) hemen nişanı bozdu." demiştir.

(Bu konuda "Sahîh-i Buharı" Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh" isimli çalışmamızdaki 1538. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1684]

1653-) Yine Misver (r.a.)'dan gelen başka bir rivayette, ise: "RasûlüJIah (s.a.v.)'i işittim, Abdi Şemsoğullan'ndan bir damadını dile getirdi, kendisini damatlık hususunda çok övdü ve: "Benimle konuştu, bana sadık kaldı. Bana söz verdi, bana verdiği sözü yerinegetirdi, "buyurdu." demiştir. [1685]

1654-) Hz. Aişe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) vefat ettiği hastalığında Fatıma (a.s.)'ı çağırdı ve kulağına bir şeyler söyledi, bunun üzerine Fatıma ağladı. Sonra tekrar çağırdı ve yine kulağına bir şeyler söyledi, bu sefer Fatıma güldü. Kendisine bunun sebebini sorduk, o da: "Hz. Peygamber (s.a.v.) vefat ettiği hastalığında, ruhunun alınacağını kulağıma söyledi bu sebeple ağladım. Sonra tekrar kulağıma ev -hanesinin içerisinden kendisinin arkasından ilk gelecek olanın ben olduğumu bildirdi bu sebeple ben de güldüm." dedi." demiştir. [1686]

1655-) Üsâme b. Zeyd (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında Ümmü Seleme var iken Cebrail (a.s.) gelip Hz. Peygamber ile konuşmaya-başladı, sonra kalkıp gitti. Hz. Peygamber (s.a.v.) Ümmü Seleme'ye: "Bu kimdi?"dedi. 0 da: "Bu, Dıhye'dir." dedi. Ümmü Seleme: "Allah'a yemin olsun ki, Allah'ın Peygamberi (s.a.v.)'in, Cebrail'in geldiğini haber verdiği hutbesini işitene kadar o gelenin Dıhye olduğunu sanıyordum" demiştir. (Dıhye (r.a.), Cebrail (a.s.)'ın şekline girdiği sahabidir.) [1687]

1656-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımlarından bir kısmı Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Hangimiz sana en çabuk kavuşacak?" dediler, o da: "Sizin kolu en uzun olanınız." buyurdu. Onlar da bir kamış değnek alıp kollarını ölçmeye durdular sonundaŞevde eli en uzun olanı çıktı. Ama sonra öğrendik ki kolu uzun olmaktan maksat çok hayır yapan demekmiş, (zeynes untü cafış) bizim içimizden Rasûfüllah'a en çabuk kavuşan oldu. Kendisi sadaka vermeyi çok severdi." [1688]

1657-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) hanımları dışında Medine'de Ümmü Süleym'in evinden başka hiçbir eve (sürekli) girmezdi, kendisine bunun sebebi soruldu, o da: "Ben ona acıyorum,

onun erkek kardeşi benim yanımda öldürüldü, "buyurmuştur.

(Ümmü Süleym (r.a.), Enes b. Mâlik (r.a.)'ın annesidir. Şehid edilen kardeşi ise 1293. hadiste zikri geçen Haram b. Milhân (r.a.) Maune Kuyusu hadisesinde şehid edilmiştir. Efendimiz, bu hadisede orada bulunmuyordu, hadiste "Benim yanımda

Öldürüldü" ifadesi, "Benim askerlerimin yanında" anlamına yahutta benim tarafımı tuttuğu için öldürüldü." antamınadır. Hz. Peygamber'in Ümmü Süleym'in yanına girmesi kendisinin mahremi olmasındandır. Hz. Peygamber, Ümmü Süleym'in kız kardeşi Ümmü Haram'ın yanına da girer istirahat ederdi.) [1689]

1658-) Cabir b. Abdullah (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Bana cennet gösterildi derken Ebû Talha'nın hanımını gördüm. Sonra Herimde bir hışıltı duydum bir de ne göreyim karşımda Bilal." [1690]

1659-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), sabah namazında Bilal'e: "Ey Bilal, İslâm'da yapmış olduğun ve sevap getireceğinden en fazla ümit var olduğun amelini bana bir anlat Dün gece cennette önümde ayakseslerini duydum"'buyurdu. O da: "Gece veya gündüz bir vakitte güzel bir şekilde temizlendim mi bu temizlik ile birlikte, Allah'ın bana takdir eylediği kadar namaz kılanm" dedi. [1691]

1660-) Ebû Musa (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ben ve kardeşim Ye-rnen'den Medine'ye geldik. 0 zamanlar, Hz, Peygamber (s.a.v.)'in yanına sıkça girip çıkması ve yanında sürekli kalması nedeniyle İbni Mes'ûd ve annesini, Rasûlüllah (s.a.v.)'in ev halkından olduğunu zannederdik"[1692]

1661-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Vallahi Rasûlüllah (s.a.v.)'den yetmiş küsur sure alıp öğrendim. Vallahi Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ashabı -kendilerinin en iyileri olmadığım halde-benim, Allah'ın Kitabını onların en iyi bilenlerinden olduğumu bilmişlerdir." demiştir. [1693]

1662-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Kendisinden başka ilah ofrna-yan Allah'a yemin olsun ki, Allah'ın Kitabında, nasıl indiğini bilmediğim bir sure, hangi konuda indiğini bilmediğim bir âyet yoktur. Eğer Allah'ın kitabını benden en iyi bilen ve devemin de beni ona ulaştırabileceği birinin olduğunu bilirsem hemen deveme binerim." demiştir. [1694]

1663-) Abdullah b. Amr (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Kur'ân'ı dört kişiden okuyunuz: Abdullah b. Mes'ûd, Ebû Huzeyfe'nin azatlısı Salim, Übey b. Ka'b ve Muâz b. Cebel"diye buyururken işittim" demiştir. [1695]

1664-) Enes (r.a.): "Kur'ân'ı Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde dört kişi ezberlemişti, bunların hepsi de Ensar'dandı: Übey b. Ka'b, Muâz b. Cebel, Ebû Zeyd ve Zeyd b. Sabit" demiştir. Enes'e: "Ebû Zeyd kimdir?" denildi. O da: "Amcalarımdan birisidir." demiştir. [1696]

1665-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Übey b. Ka'b'a: "Allah, bana "Lem yekuni'llezîne Keferû" suresini sana okumamı emir buyurdu' dedi. O da: "Benim ismimi söyledi mi?"

dedi: "Evet" buyurûu, bunun üzerine Übey ağladı." demiştir.

(Übey b. Ka'b (r.a.), Kur'ân-ı Kerim'i en güzel okuyan sahabilerdendir. Hz. Peygamber (s.a.v.) de 1663. hadiste "Kur'ân'ı dört kişiden okuyunuz" buyurmuş ve bunlar arasında Hz. Übey'i de saymıştır.

Dokuz ayetten oluşan ve Kur'ân'ın özü sayılabilecek: Risalet, ihlas, namaz, zekat, kıyamet ve cennetlikler ile cehennemliklerin anlatıldığı Beyine suresinin Allah tarafından, Ümmetin Kur'ân üstadına okunması talim buyurulmuştur. Hz. Übey, bu güzel haber karşısında sevincinden kulaklarına inanamamış gözleri dolmuştur.) [1697]

1666-) Câbir (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Sa'd b. Muâz'ın vefatı nedeniyle Arş titredi'"diye buyururken, işittim" demiştir.

(Sa'd b. Muâz (r.a.) Ensar'ın ileri gelenlerinden büyük bir mücahid idi. Kendisi Hendek Savaşı'nda yaralanmış, mescidde kurulan çadırda Hz. Peygamber (s.a.v.) tedavisi ile yakından ilgilenmişse de neticede aldığı yara nedeniyle şehid olmuştur. 1668. hadiste de Sa'd b. Muâz (r.a.)'ın cennetteki mendilinin, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e hediye edilen ipek ciibbeden daha güzel olduğu belirtilmiştir. Kureyzaoğullan kuşatması neticesi, Yahudiler hakkında Sa'd b. Muâz (r.a.)!ın kararına başvurulmuştur. 1205. hadise bakınız.) [1698]

1667-) Bera (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.)'e ipekten bir elbise hediye ediidi. Ashabı elleriyle bu elbiseye dokunup yumuşaklığına hayran kalmaya başladı. Bunun üzerine kendisi: "Bunun yumuşaklığına hayran mı kalıyorsunuz. Allah'a yemin olsun ki, Sa'd b. Muâz'ın cennetteki mendili bundan daha iyi ve daha yumuşaktır" buyurdu." [1699]

1668-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ipekten bir cübbe hediye edildi, kendisi ipek kullanmayı yasakladığından halk buna şaşırdı. Bunun üzerine: "Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin olsun ki, şüphesiz cennetteki Sa'd b. Muâz'ın mendili bundandaha güzeldir, "buyurdu." demiştir.

(Bu cübbeyi Tebuk Seferi sırasında, Tebuk yakınlarında bulunan Dümetu'l-Cendel Emiri Ukeydir b. Abdilmelik hediye etmiştir. Bu cübbeyi hediye ettiğinde Önce almamış, Ukeydir çok üzülmüş, bu yüzden almış ve Hz. Ali (r.a.)'a vermiş, o da Dört Fatımaiar diye bilinen Hz. Ali'nin annesi Fatıma, kendi hanımı Fatıma, Hz. Hamza'nın kızı Fatıma ile Ümmühani diye bilinen halası Fatıma'ya buluşturmuştur.

Tebuk Sefeıfnden önce Hendek Muhasarası'nda Sa'd b. Muâz (r.a.) yaralanarak şehid olmuş, vefatında Arş titremiş, cenazesinde Cebrail de bulunmuştur.) [1700]

1669-) Câbir b. Abdullah (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Uhud savaşı olduğunda babamın örtülü cesedi getirildi, Organları kesilerek işkence edilmişti. Örtüyü kaldırıp bakmak istedim kabilemdekiler beni engellediler. Sonra yine kaldırıp bakmak istedim kabilemdekiier yine beni engellediler. Rasûlüllah (s.a.v.), örtüyü kaldırdı veya kaldırılmasını emretti. Örtü kaldırıldı derken ağlayan bir kadın sesi ve feryadı işitti ve: "Kim bu?" buyurdu: "Amr'ın kızı yahut kız kardeşidir." dediler. O da: "Niye ağlıyor? Yerden kaldırana değin melekler kanatlarıyla onu sürekli gölgelendirmektedirler,"buyurdu."

(Amr, Câbir (r.a.)'m dedesidir. Ağlayan kadın da Câbir (r.a.)'m halas Fâüma b. Amr'dı) [1701]

1670-) İbnî Abbâs (r.a.) anlafcr: "Ebû Zer (r.a.) şöyle dedi: "Ben Gıfâr kabilesinden bir kimse idim. Mekke'de kendisinin Peygamber olduğunu söyleyen bir kişinin çıktığı haberi bana ulaştı, kardeşime: "Git, bu kimse ile konuş ve bana malumatını getir" dedim. O da gitti ve kendisiyle görüşüp döndü: "Yanındaki malumat nedir?" dedim. O da: "Vallahi, bir adam gördüm iyiliği emrediyor, kötülüğü yasaklıyor." dedi. Ben: "Verdiğin haberde gönlüme şifa vermedin" dedim ve azık torbamla değneğimi alıp Mekke'ye geldim. Kendisini tanımıyor, kim olduğunu da sormak istemiyordum, zemzem suyundan içip Kabe'de kalıyordum. Bana, Ali rastladı ve: "Bu kimse herhalde yabancıdır" dedi, ben de: "E-vet" dedim: "Haydi kalk, eve gidelim" dedi. Kendisiyle beraber gittim, bana hiçbir şey sormuyor, ben de ona bir şey bildirmiyordum. Sabah olduğunda Peygamberi sorayım diye yine Kabe'ye gittim ama hiçbir kimse bana ondan bir şey anlatmıyordu. Ali yine bana rastladı ve: "Bu kimsenin evine gitmesini bileceği zaman hâlâ gelmedi mi?" dedi. Ben de: "Hayır" dedim: "Benimle gel" dedi ve devamla: "Burada işin ne? Seni bu şehre getiren nedir?" dedi. Kendisine: "Eğer gizli tutarsan sana anlatırım" dedim: "Muhakkak ki söylediğini yaparım" dedi, devamla: "Bana, burada kendisinin Peygamber olduğunu söyleyen bir kimsenin çıktığı haberi ulaştı, bunun üzerine kendisiyle konuşması için kardeşimigönderdim, sadra şifa vermeyen bir malumatla döndü geldi, ben de kendim görüşmeyi istedim" dedim. O da: "Bak sen yolunu buldun, ben ona gidiyorum beni takip et, girdiğim yere gir, eğer ben senin için endişe edebileceğim birisini görürsem ayakkabımı düzeitiyormuşum gibi yapar duvara yönelirim, sen durma yürü" dedi. Yürüdü ben de yürüdüm, sonunda Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanına girdi ben de girdim ve kendisine: "Bana İslâm'ı anlat" dedim, o da anlattı, olduğum yerde hemen Müslüman oldum, bana: "Ey Ebû Zer, bu işi gizli tut ve memleketine dön, güçlü olduğumuz ortaya çıktığımız sana ulaştığında gel" buyurdu, ben de: "Seni hak ile gönderen Allah'a yemin ederim ki bunu kesinlikle karşılarında haykıracağım" dedim. Ebû Zer Kabe'ye gidip Kureyş orada iken: "Ey Kureyş topluluğu! Şüphesiz ben, Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik ediyorum ve yine Muhamrned'in de onun kulu ve elçisi olduğuna şahitlik ediyorum" dedim. Oradakiler: "Şu, dinden dönene kalkın (ve gereğim yapm)" dediler. Hemen kalktılar ve ölene değin dayak yedim. Sonunda Abbâs bana yetişip üzerime kapandı, sonra onlara döndü: "Yazıklar olsun size? Ticaretiniz ve yolunuz Gıfâr kabilesinin üzerinde iken siz, Gıfar'dan bir'kimseyi öldürüyorsunuz!" dedi. Bunun arkasından

üzerimden kalktılar. Ertesi sabaha çıktığımda dönüp dünkü söylediklerimi yine söyledim, onlar da: "Şu, dinden dönene kalkın (ve gereğini yapm)" dediler ve dünkü bana yaptıklarını yaptılar yine Abbâs bana yetişip üzerime kapandı, dünkü söylediği sözlerini söyledi. İbni Abbâs (r.a.): "İşte Ebû Zer (r.a.)'ın İslâm'a ilk girişi böyle olmuştur." demiştir. [1702]

1671-) Cerir b. Abdullah (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), Müslüman olduğumdan beri yanına girmekten beni hiç engellememiştir. Beni gördükçe de hep gülümsemiştir." demiştir.

Diğer bir rivayet ise "Atın üzerinde duramadığımı kendisine şikayet ettim, eliyle göğsüme vurdu ve: "Allah'ım, onu sabit kıl, onu doğruyu bulmuş (Mehdi) ve doğruya götürücü (Hâdî) kıl."buyurdu." şeklindedir.

(Cerir b. Abdullah (r.a.), hicretin onuncu yılında Müslüman olmuştur. Kendisi Yemenli olup kabilesinin ileri gelenlerinden idi. Medine'ye gelip Efendimizin eiinde bizzat biat ederek Müslüman olmuştur. Kabilesinin süvari bölüğü ile gelmişti. Efendimiz ona ikram ve iltifat etmiş daha sonra Yemen'deki, Yemen Kâbesi de denilen Zü'l-Halsa, put hanesini yıkmakla görevlendirmiştir.) [1703]

1672-) Cerîr b. Abdullah el-Bece!î (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v,) bana: "Zü'l-Halsa'dan benim zihnîmirahatlatmaz mısın?"'buyurdu. - Zu'l-Halsa, Hasam kabilesi içerisinde Yemenlilerin Kâbesi denilen bir ev idi.- Ahmes kabilelesinden yüz elli atlı ile hareket ettim. Ahmesliler süvari bir kabile idi, ben ise at üzerinde duramıyordum, bunun için göğsüme vurdu, öyleki parmak izlerini göğsümde gördüm: "Allah'ım, onu sabit kıl, onu doğruyu bulmuş (Mehdi) ve doğruya götürücü (Hâdî) kıt." buyurdu. Arkasından birlik oraya yürüdü ve puthaneyi kınp, yaktı, sonra da Rasûlüllah (s.a.v.)'e bu durumu bildiren bir haberci saldı. CerîYin gönderdiği haberci Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Seni hak üzere gönderen Allah-'a yemin olsun ki içi boş bir deve yahut kapkara yanmış bir deve gibi olana kadar orayı bırakıp sana gelmedim." dedi. O da beş defa Ahmes atlan vesüvarilerine bereket duasında bulundu.

(Seriyye komutanı Cerîr b. Abdullah el-Becelî (r.a.) söz konusu puthanenin sa-; . hibi iki kabileden birisi olan Berile kabilesinden idi.) [1704]

1673-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) helaya gir-: diğinde kendisi için abdest suyu koydum: "Bunu kim koydu?" buyurdu. Kendisine kimin koyduğu bildirilince: "Allah'ım onu dinde derin anlayıştı (fakih) buyurdu. [1705]

1674-) İbni Ömer (r.a,) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde bir rüya görmüştüm: Sanki elimde ibrişim kumaştan bir parça vardı ve cennette istediğim her yere (benimle) uçuyordu. Yine bir rüya gördüm ki: Sanki bana iki kişi geldi, beni cehenneme götürmek istediler. Başka bir melek bu ikisinin karşısına çıktı ve bana: "Korkma." dedi. Onlara da: "Onu bırakın." dedi. Sonunda Hafsa rüyalarımın bîrini Hz. Peygamber (s.a.v.)'e anlattı. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Abdullah ne gü-v zel bir kimsedir, keşke bir de gece namazı kılsa idi." buyurmuştur. (Abdullah b. Ömer (r.a.)'ın oğlu Salim): "Abdullah b. Ömer (r.a.) gece namazını (devamlı) kılardı." demiştir. [1706]

1675-) İbni Ömer (r.a.) anlatır: "Bir kimse Hz. Peygamber (s.a.v.) sağlığında iken rüya görürse bunu Rasûlüllah (s.a.v.)'e anlatırdı. Ben de Rasûlüllah (s.a.v.)'e anlatayım diye rüya görmeyi istemiştim. Rasûlüllah (s.a.v.) zamanında mescidde uyurdum, genç bir delikanlı i-dim. Bir keresinde rüyamda sanki iki meleğin beni alıp cehenneme götürdüklerini gördüm. Bir de baksam ki cehennem kuyunun içi gibi örülmüştü, iki de dikmesi vardı. Kuyunun İçine baktım bir de ne göreyim tanıdığım birtakım kimseler. Hemen: "Eûzu billahi mine'n-Nâr (=Cehennemden Allah'a sığınırım)" demeye başladım. Karşımıza diğer bir melek çıktı, bana: "Korkma" dedi. Rüyamı Hafsa'ya anlattım. Hafsa da Rasûlüllah (s.a.v.)'e anlatmış, o da: "Abdullah ne güzel bir kimsedir, keşke bir de gece namazı kılsa ."buyurmuş. (Abdullah b.ömer (r.a.)'m oğlu Salim): "Abdullah b. Ömer bundan sonra geceleyin çok az uyurdu." demiştir. [1707]

1676-) Enes (r.a.)'dan. Annesi Ümmü Süleym: "Ey Allah'ın Rasûlü, hizmetçin Enes için Allah'a dua etsen" demiş. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle dua etmiştir: "Allah'ım, onun malını ve çocuğunu çoğalt ve kendisine verdiklerini bereketli kıl"[1708]

1677-) Enes (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Allah'ın Peygamberi (s.a.v.), bana gizli bir sır söyledi. Bunu kimseye söylemedim. Bu bilgiyi annem Ümmü Süleym benden sordu ona da söylemedim"[1709]

1678-) Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i, Abdullah b. Selâm dışında yeryüzünde yürüyen hiçbir kimseye, kendisinin cennetlik olduğunu buyururken işitmedim. «De ki: Eğer (bu kitab) Allah katından olup da siz onu inkâr etmiş olduğunuzda, İsrailoğullanndan bir şahit de bunun böyle olduğuna şahitlik etmiş ise ve siz de büyüklük taslamış iseniz (haksızlık etmiş olmuyor musunuz?)» (Ahkâf: ıo) ayeti de onun hakkında inmiştir." demiştir. [1710]

1679-) Abdullah b. Selâm (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde bir rüya görmüş ve kendisine de anlatmıştım. Şöyle görmüştüm: Bir bahçede idim -Bahçenin genişliğini ve yeşilliğini anlatmış, sonra şöyle devam etmiştir-ortasında demirden bir dikme vardı ki altı yerde üstü gökte idi, yukarısında bir kulp vardı. Bana: "Haydi yukarı çık" denildi: "Yapamam" dedim. Bunun üzerine bir hizmetçi geldi ve arkamdan elbisemi tutup kaldırdı, direğin tepesine kadar yükseltti, kulpu tuttum. Bana: "İyi sarıl" denildi. Kulp elimde iken uyanıverdim. Hz, Peygamber (s.a.v.)'e gidip anlattım. O da: "Bu gördüğün bahçe İslâm'dır, dikme de İslâm direğidir. O gördüğün kulp da, Urvetülvüskadır ('-sağlam kulptur). Sen ölene değin İslâm üzere olacaksın "buyurdu," demiştir. [1711]

1680-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Ömer (r.a.), mescide şiir okurken Hassan b. Sabit (r.a.)'ın yanından geçti ve dik dik bakmış. O da: "Burada ben, senden daha hayırlısı varken bile şiir söyledim" demiş. Sonra Ebû Hureyre'ye dönmüş ve: "Allah aşkına, Hz. Peygamber (s.a.v.)'İ: "Benim adıma (düşmanlarımın şüın saidınianna karşı sen) cevap ver! Allah'ım onu Cebrail'le destekle."diye buyururken işitün mi işitmedin mi?" demiştir. Ebû Hureyre (r.a.) da: "AJlah şahit ki, evet öyle oldu" demiştir. [1712]

1681-) el-Berâ b. Âzib (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.), Hassan b. Sabit (r.a.)'a: "Sen de onları hicvet -veya-onlara şiirle cevap ver, Cebrailseninledir"buyurdu demiştir.

(Hiciv, yermek, 3İay yoluyla taşlamak, demektir. Hz, Peygamber (s.a.v.)'!, ashabını ve İslâm dinini müşriklerin hicivlerine karşı şiiriyle savunduğu için Peygamber şairi olarak tanınan Hassan b. Sabit (r.a.) Neccâroğullan kolundandır, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in dedesi Abdülmuttalib'in annesinin Neccârogulları'ndan olması nedeniyle Efendimizin akrabası sayılır. Devrinin önemli şairlerinden A'şâ, Nâbiğa ve Huta/e gibi şairlerle boy ölçüşebilecek derecede şiir sanatına hakimdi. Ukâz panayı-nnda düzenlenen şiir yarışmalarına katılır dönemin ünîü şairleriyle şiir yanşmaları yapardı. Şiirinin öneminden dolayı Gassânî Hükümdan Amr b. Haris ile Hire'deki Lahmî Hükümdan Nu'mân b, Münzir'in beğenisini kazanmıştı, bu yüzden orılanrı sa-raylannda ağtHanrfdı. Hassan b. Sâblt (r.a.) ikinci Akabe blatından sonra altmış yaşında Müslüman olmuştur. Kendisinin İslâm'a girmesiyle Müslümanlar, şöhreti Hicaz bölgesini aşıp diğer Arap toprakianna yayılmış olan güçlü bir şair kazandılar. Hassan b. Sabit (r.a.)'ın bundan sonraki hayatı sürekli Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında geçmiş, en güzel şiirlerini onun için söylemiş kılıçtan daha etkili olan şiirini Efendimizi ve İslâm'ı savunmada kullanmıştır.

Hz. Peygamber (s.a.v.) ve Müslümanlar, ilk dönemlerden bu yana Kureyş ve Kureyş'in şairlerinden sözlü saldırı ve aşağılamalara maruz kalmaktaydı. Hicretten sonra olanca hızıyla artan ve kamuoyunu büyük ölçüde etkileyen bu sözlü saldırı Müslümanları çok üzmekte ve rahatsız etmekte idi. Bu saldınlara aynı yöntemle karşılık vermenin gerekli olduğu kanaatina varan Efendimiz, bu konuda ashabdan Sabit b. Kays (r.a.), Ka'b b. Mâlik (r.a.), Abdullah b. Ravâha (r.a.) gibi bazı şairleri görev-iendirmişse de Hassan b. Sabit (r.a.) kadar etkili olan çıkmamıştır. Hassan b. Sabit (r.a.): "Seni hak ile gönderene yemin olsun ki onlan dilimle deri parçaları gibi paramparça edeceğim." demiştir. Rasûlüllah (s.a.v.) de bu şiirlerin Kureyş'e oktan daha etkili olduğunu belirtmiştir. (Müslim, Fezâllu's-Sahâbe: 157)

Hassan b. Sabit (r.a.), söylediği şiirlerle Yahudi şair ve îsîâm düşmanı Ka'b b. Eşrefi yerin dibine geçirmiş, Medine'den ayrılmasına neden olmuştur.

Hatta kendisinin şiirlerinden çekindiklerinden dolayı gittiği Mekke'de Ka'b b. Eşrefi kimse misafir kabul etmeye cesaret edememiştir.

Hz. Peygamber (s.a.v.) Hassan b. Sabit (r.a.)'ın sanatına çok değer verirdi, hatta şiirlerini okuması için mescidde kendisine bir yer ayırtmıştır. Şair ve hatiplerle yetmiş seksen kişilik bir heyetle Medine'ye geten

Temimoğuilarıyla yaptığı şiir atışmasında onları mağlup ederek İslâm'a girmelerine vesile olmuştur. Hassan b. Sabit (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in vefatından sonra artık iyice yaşlanmış şiirle pek uğraşamamıştır. Hz. Ömer döneminde mescidde birkaç defa şiir okumuş, bir keresinde halife bunu yadırgamıştı. Bunun üzerine Hz. Ö-mer'e hitaben: "Ben senden daha hayırlı bir kimsenin huzurunda burada şiir okudum1' diyerek karşılık vermiştir. (Buhârî, Bedu'i-Hatk: 6)

Kendisinin cahiiiyye döneminde söylediği şiirler genellikle hiciv, methiye, gazel ve nesib türünden idi. Müslüman olduktan sonra hiciv methiye ve mersiyenin yanı sıra Müslümanların başarı ve kahramanlıkları i!e ayet ve hadislerden ilham alarak ortaya koyduğu hikmet ve darbımeseller de şiirinde önemli yer tutmuştur. Bu nedenle kendisinin şiirleri, İslâmiyetin ve Kur'ân'ın Arap edebiyatına tesirinin boyutlarını göstermesi bakımından önemli bir örnek teşkil eder. İslâmi kavramlar onun şiirlerinde çağdaşlarına göre daha fazla yer almıştır. Bu bilgilerin büyük bir kısmı, DÎA Hassan b. sabit, maddesinden özetlenmiştir. XVI, 399-401) [1713]

1682-) Urve b. Zübeyr'den. Hassan b. Sabit, bir zamanlar Âişe aleyhine çok konuşanlar arasında idi. Bu nedenle ben de ona ağır söz söyledim. Bunun üzerine Âişe: "Yeğenim, bırak onu uğraşma. Çünkü o, Rasûiüiîah (s.a.v.)'i savunurdu" dedi. [1714]

1683-) Mesrûk'tan. Şöyle demiştir: "Âişe'nin yanına girdim, yanında Hassan b. Sabit vardı, ona şiir ve ezgilerini okuyordu şöyle diyordu:İffetlidir, akıllıdır, hiçbir kuşkuya yer bırakmaz

Dedi kodu ve iftirayla sabahlamaz

Bu şiir üzerine Âişe: "Ama sen öyle değilsin" dedi. Ben de Âişe'ye: "Niye bu adamın, senin yanına girmesine izin veriyorsun, Allah: «Onlardan her bir kişiye, günah olarak ne işlemişse (onun karşılığı ceza) vardır. Onlardan (elebaşı yapıp) bu günahın büyüklüğünü yüklenen kimse için de çok büyük bir azap vardır.» cnût: ıi) buyurmadı mı?" dedim: "Gözlenin kör olmasından daha çetin bir azap olur mu. Ama bilesin ki yine de o, Rasûiüiîah (s.a.v.)'İ savunmuş birisidir" dedi."

(Âişe (r.a.)'a iftira atıldığında, Hassan b. Sabit (r.a.) da bu güruh arasında görülmüş, bu nedenfe eleştirilmiştir. Ancak onun, Rasûlüllah (s.a.v.)'i şiirleriyle savunması kendisinin kusurunu hafifletmiştir.) [1715]

1684-) Hz. Aişe (r.a.): "Hassan, Hz. Peygamber (s.a.v.)'den Kureyş müşriklerini hicvetmek için izin istedi. O da: "Benim nesebimi nasıl yapacaksın?"buyurdu. Hassan: "Ben seni tereyağından kıl çeker gibi çıkarır ayırırım" dedi." demiştir. [1716]

1685-) Ebû Hureyre (r.a,), şöyle demiştir: "Sizler, Ebû Hureyre'nin, Rasûlüllah (s.a.v.)'den çokça hadis/bilgi anlattığını söylüyorsunuz. Buluşma yerimiz Allah'ın huzurudur. Ben, fakir bir kimse idim, karın tokluğuna Rasûlüllah (s.a.v.)'e hizmet ederdim. Muhacirler ise çarşıda ticaretle uğraşır, Ensar da kendi işlerinin başında çalışırlardı. Bir gün Rasûlüllah (s.a.v.)f: "Kim elbisesini açarsa artık duyduğu hiçbir şeyi asla unutmaz" buyurdu. Bende sözünü bitirmeden hemen elbisemi açtım sonra kendime toparladım. Artık ondan duyduğum hiçbir şeyi unutmadım."

Diğer bir rivayette ise: "Allah'ın indirdiği kitabındaki iki âyet olmasaydı asla hiçbir şey anlatmazdım" demiş ve «İndirdiğimiz açık delilleri ve hidayeti, kitapta inşaatlara açıklandıktan sonra gizleyenler, ki onlara Allah da lanet eder, lanet ediciler de lanet eder.

Ancak tevbe edenler, durumlarını isiah edenler ve açıklayanlar bunun dışındadır. İşte ben, onların tevbelerini kabul ederim. Ben tevbeleri çok kabul eden ve merhameti bo! olanım.» (Bakara: 159-160} âyetini okumuştur.

(İmam Buhârînin rivayetin şöyledir: "Ey Allah'ın Rasûlü, ben senden pek çok söz işitiyorum ama unutuyorum?" dedim: "Cübbeni aç" buyurdu, ben de hemen açtım, eüyla avuçladı sonra: "Haydi toparla"buyurdu ben de toparladım, bundan sonra da hiçbir şeyi unutmadım.") [1717]

1686-) Âişe (r.a.): "Sizin yaptığınız gibi sözü peş peşe ulayıp (sûrat-ıi) konuşmazdı." demiştir. [1718]

1687-) Ali b. Ebi Talib (r.a.) anlatır: "Rasûfüliah (s.a.v.) Zübeyr, Mikdâd ve beni görevli gönderdi: "Hân bostanına kadar gidin, ora-da hevdeç içerisinde yanında mektup bulunan bir kadın vardır, o mektubu kadından alın gelin"buyurdu. Hemen atlanmızı koşturarak gidip bostana vardık. Baksak ki hevdeç içerisinde bir kadınla karşılaştık: "Mektubu çıkar!" dedik. Kadın: "Yanımda hiçbir mektup tur." dedi: "Ya mektubu çıkarırsın ya da elbiselerini soyup atarız." dedik. Bunun üzerine: "Saç örgülerinin içerisinden mektubu çıkardı. Arkasından mektubu Hz. Peygamber (s.a.v.)'e getirdik. Bir de ne görelim, mektup Hâtıb b. Ebi Beltea'dan Mekke'deki müşriklerden birtakım kimselere yazılmış, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bazı işlerini onlara haber vermektedir. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ey Hâtıb, bu nedir?" buyurdu. O da: "Ey Allah'ın Rasûlü, bana karşı acele etme. Ben Kureyş kabiiel esinden birisi değilim ama Kureyşle (dostluk anlaşması) olan bir kimse idim. Senin yanında bulunan Muhacirlerden bazı kimselerin de onlarla akrabalıkları vardır ki, onlar bu akrabalık sebebiyle Mekke'deki mallarını ve ailelerini korumaktadırlar. Onlarla benim soy bakımından akrabalığım olmayınca, kendileriyle akrabalarımı koruyacak bir el edinmek istedim. Bunu da ne kâfir olduğum için ne de dinimden döndüğüm için yaptım." dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Gerçekten Hâtıp size doğru söyledi"buyurdu. Ömer: "Ey Allah'ın Rasûlü, beni bırak onun boynunu vurayım." dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "O, Bedir Savaşı'nda bulunmuştur. Nerden bilirsin? Belki de Allah Azze ve Cei/e Bedir gazilerinin durumunu bildiğinden: "Dilediğinizi yapınız, ben sizibağışladım,"buyurmuştur."dedi. Hadisi rivayet eden (Amr b. Dinar): "Hâtıb hakkında «Ey İman edenler. Benîm de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları dostlar edinmeyiniz! Size gelen gerçeği inkâr etmişken, Rasûlü ve sizi yurdunuzdan çıkarırken onlara sevgi mi gönderiyorsunuz...» (Mümtehine: i) ayeti inmiştir" demiştir. [1719]

1688-) Ebû Mûsâ el-Eşari (r.a.)'dan: "Mekke ile Medine arasındaki Cîrane'ye inerken Hz. Peygamber (s.a.v.) ile beraberdim. Kendisinin yanında Bilal vardı. Bu sırada Hz. Peygamber (s.a.v.)'e Çöl halkından bir kimse geldi ve: "Bana verdiğin sözü yerine getirmez misin?" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sana müjdeler olsun" buyurdu. Bedevi: "Müjdeler olsunu artık bana çok söyledin" dedi. Kızmış bir halde Ebû Mûsâ ve Bllal'e döndü ve: "Müjdeyi geri çevirdi, siz kabul edin"buyurdu. Onlar da: "Kabul ettik" dediler. Sonra da içi su dolu bir kap istedi, içinde elini, yüzünü yıkadı ve ağzından su boşalttı. Sonra: "Bundan için, yüzünüze ve bağrınıza dökün bu müjdeyle sevinin " buyurdu. İkisi hemen kabı alıp söylenileni yaptılar. Bu arada Ümmü Seleme perde gerisinden: "Annenize de bırakın" diye seslendi onlar da bir miktar bıraktılar.

(Hz. Peygamber (s.a.v.) Huneyn Gazvesi'ndeki ganimetleri Taif dönüşü bölüştüreceğini söylemişti. Bedevi ise sabredemeyip defalarca bu ganimetten hissesini istemiş beklememiştir. Hadisin son kısmı ile ilgili olarak Hz. Peygamber (s.a.v.) üe teberrük konusu hakkında "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih" isimli çalışmamızda ki 1945 . hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1720]

1689-) Ebû Mûsâ el-Eşari (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Huneyn Savaşı'ni bitirdikten sonra Ebû Âmir'İ orduya komutan atayıp Evtâs'a gönderdi. (Düşman kuvveüerinin komutam) Düreyd b. Sime ile karşılaştı sonunda Düreyd öldürüldü, ordusunu da Allah dağıttı. Ebû Âmir ile birlikte beni de göndermişti, bu sırada Ebû Âmir diz kapağından vuruldu. Cüşem kabilesinden birisi bir ok atmış diz kapağını vurmuştu. Hemen kendisine koştum: "Ey Amca! Seni kim vurdu?" dedim. Ebû Âmir, Ebû Musa'ya kendisini vuranı gösterdi ve: "Bana ok atıp katilim olan şudur" dedi. Hemen bulup üzerine yürüdüm Beni görünce dönüp kaçtı ben de peşinden koştum: "Utanmaz mısın dursana!" diyordum. Sonunda geri döndü kılıçlarla vuruştuk neticede adamı öldürdüm. Sonra Ebû Âmir'e: "Seninkini Allah öldürdü" dedim: "Şu oku bir çıkar" dedi. Oku çektim su boşaldı (öleceğini anladı): "Yeğenim Hz. Peygamber (s.a.v.)'e selâmımı ilet ve kendisine söyle benim için mağfiret dilesin" dedi ve ordunun başına beni atadı az sonra da vefat etti. Hz. Peygamber (s.a.v.)'e döndüm, odasına girdim üzeri şergili hurma lifinden örülmüş divan üstünde idi. Divanın örgüleri sırtına ve iki

yanına iz bırakmıştı. Kendisine ordunun durumunu ve Ebû Âmir'in şehid oluşunu "benim için mağfiret dilemesini söyle" dediğini bildirdim. Bunun üzerine su istedi, abdest aldı sonra da ellerini kaldırdı: "Allah'ım kuicağtz Ebû Âmir'i bağışla" diye dua etti. Koltuk altının beyazlığını gördüm. Şöyle devam etti: "Allah'ım onu kıyamet günü insanlardan yarattıklarından çoğunun üstünde kıl" öed\. Ben de: "Benim için de mağfiret dile" dedim: "Allah'im Abdullah b. Kays'ın günahını bağışla kendisini kıyamet günü değerli bir yere Aroy"dedi" demiştir. [1721]

1690-) Ebû Mûsâ el-Eş'arî (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ben, gece evlere girdiklerinde Eş'ari kardeşlerin Kur'ân okuyan seslerini çok iyi tanırım, gündüz konakladıkları yerleri görmesem bile Kur'ân okuyan seslerinden konakladıkları yerieri geceleyin çok iyi tanıtım. Onlardan ince anlayışlı olanı vardır ki, atlılarla veya düşmanla karşılaştığında onlara; "Arkadaşlarım kendilerini beklemenizi emrediyor" diyerek (ontan kokutur)' buyurdu" demiştir. [1722]

1691-) Ebû Mûsâ (r.a.): Hz. Peygamber (s.a.v.): "Eş'arîler toplumu, yolculukta yiyecekleri azalıp tükendiğinde yahut şehirde ailelerinin yiyecekleri azaldığında yanlarında bulunan şeyleri bir sergide toplayıp eşit olarak bir kapla aralarında bölüşürler, onlar benden ben de onlardanım, "buyurdu." demiştir. [1723]

1692-) Ebû Mûsâ (r.a.) anlatır: "Biz Yemen'de iken Hz. Peygamber (s.a.v.)'in zuhur ettiği haberi bize ulaştı biz de kabilemden elli iki veya elli üç kişi içerisinde ben ve iki kardeşimle kendisine hicret etmek için yola çıktık. Ben en küçükleri idim. İki kardeşimden birisi Ebû Bürde diğeri Ebû Ruhm'du. Neticede bir gemiye bindik, gemi bizi Habeşistan'da Necâşî'nin yanına götürdü. Burada Cafer b. Ebî Talib ile karşılaştık, topluca Medine'ye gelene kadar kendisiyle birlikte burada ikamet ettik. Medine'ye gelişimiz Rasûlüllah (s.a.v.)'in Hayber fethi sırasına denk gelmişti. Bazı kimseler bizim için yani Habeşistan'dan gelenler için, Hicrette sizi geçtik diyorlardı. Bizimle birlikte gelenlerden Esma bintü Umeys, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımı Hafsa'nın yanına ziyaret etmek için geldi. -Hafsa da Necâşi'ye hicret edenlerin arasında hicret etmiştir.- Derken Ömer Hafsa'nın yanma geldi. O

sırada Esma yanında i-di. Ömer, Esmâ'yı gördüğünde: "Bu kim?" dedi Hafsa: "Esma bintü Umeys" dedi. Ömer (şaka yaparak): "Şu Habeşistan'a hicret eden mi? Gemi ile gelen mi?" dedi Esma: "Evet" dedi Ömer: "Biz, sizi hicrette geçtik dolayısıyla Rasûlüiiah (s.a.v.)'e sizden daha layıkız" dedi. Esma da sinirlendi ve: "Hayır asla Allah'a yemin olsun ki siz Rasûlüiiah (s.a.v.) ile birlikte iken açlarınızı doyurur cahillerinizi öğütleyip eğitirken bizler uzak diyarlarda öfke ve gazablar içerisinde Allah ve Rasûlü için Habeşistan'da idik. Vallahi söylediklerini Rasûlüllah (s.a.v.)'e bildirene kadar ne yemek yiyeceğim ne su ileceğim. Bizlerin eziyet görüp korku içinde iken yaşadıklarını, tüm bunları Hz. Peygamber (s.a.v.)'e anlatacağım, vallahi ne yalan söylerim ne haktan yan çizerim ne de bunun üzerine ilave ederim" dedi. Arkasından Hz. Peygamber (s.a.v.) geldi. Esma: "Ey Allah'ın Peygamberi, Ömer şöyle şöyle dedi ne buyurursun?" dedi. O da: "Sen ona ne söyledin?" buyurdu Esma: "Ben de ona şöyle şöyle dedim" dedi Rasûlüiiah (s.a.v.): "Onun bana sizden daha layık olduğu doğru değildir. O ve arkadaşlarının bir hicret sevabı vardır, halbuki sizin iki hicret sevabınız vardır." buyurdu. [1724]

1693-) Cabir b. Abdullah (r.a.): "«Hani sen, sabah erkenden müminleri savaş mevzilerine yerleştirmek için ailenden ayrılmıştın...-Allah, hakkiyle işiten ve bilendir.- O zaman içinizden iki bölük bozulmaya yüz tutmuştu. Halbuki Allah onların yar-dımcısıdır (velisidir.) Müminler, yalnız Allah'a dayanıp güvensinler.» (Âı-imrân: 121-122) âyeti bizim hakkımızda, Selemeoğulları ve Hârisoğuliarı hakkında indirdi. Yüce Allah'ın, «Halbuki Allah onların yardimcısıdir (velisidir.)» ifadesi vardır. Hiç biz bu âyetin inmemiş olmasını ister miyiz" demiştir.

(Âyette anlatılanlar, Uhud Savaşıdır. Bu savaşta iki grup, münafıkların lideri Abdullah b. Übeyy 300 adamıyla savaştan çekildiğinde tereddüde düşmüştü. Bunlar Selemeoğuliarı ve Hârisoğuliarı kabileleridir. Âyette bunların gevşeklik göstermeleri dile getirilmiştir. Bu nedenle âyet onların bir kusurunu dile getirse de, Yüce Allah'ın onlara «Halbuki Allah onların yardımcısıdir (velisidir.)» şeklinde hitap etmesi onlar için bir onur vesilesi sayılmış, bu kabileye mensup olan Cabir b. Abdullah (r.a.), yukarıda bunu belirtmiştir.) [1725]

1694-) Zeyd b. Erkam (r.a.): "Rasûlüiiah (s.a.v.)'i: "Allah'ım Ensâr'ı bağışla, Ensâr'ın çocuklarını da bağışla" diye dua ederken" işittim." demiştir. Hadisi rivayet eden ravi "Ensâr'ın çocuklarının çocuklarını cte"deyip demediğinde şüpheye düşmüştür. [1726]

1695-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) bir düğünden dönen kadınlar ve çocukları gördü, doğrulup ayağa kalktı ve üç defa: "Allah'ım şahittir ki sizler bana, insanların en sevimlilerisiniz." buyurdu." demiştir.

(Hadisin Müslim'deki bölümünün sonunda, Rasûlüiiah (s.a.v.)'İn bunu Ensar i-çin söylediği bildirilmektedir. (Müslim, Fezâiiü's-Sahâbe: 174) Hadisin bu konu ile ilgisi de Ensarın faziletine değindiğinden dolayıdır.) [1727]

1696-)Yine Enes (r.a.)'dan gelen bir diğer rivayette şöyle demiştir: "Yanında kendisine ait çocukla Ensardan bir kadın Rasûlüiiah (s.a.v.)'e geldi, Rasûlüllah (s.a.v.) kendisiyle konuştu ve iki defa: "Canım elinde olan Allah'a yemin olsun ki sizler bana, insanların en sevimlilerisiniz, "buyurdu." [1728]

1697-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ensar benim hem canım hem de bedenimdir. İnsanlar çoğalacak ama onlar azalacaktır. Dolayısıyla onların iyi kimselerini kabul edin, kötülük edenlerinin de kusurlarına bakmayın, "buyurmuştur. [1729]

1698-) Ebû Üseyd el-Ensârî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ensâr hanelerinin en hayırlısı/en iyisi, Neccâroğullan sonra Abdü Eşhel oğulları sonra Haris b. Hazrecoğulları sonra Sâideoğullarıdır, hasılı bütün Ensar haneleri hayarlıdır/iyidir, "buyurdu. Bunu duyan (sâideoğuiianndan) Sa'd b. Ubâde: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in bizim üzerimize bazılarını üstün tuttuğu görüşündeyim" dedi. Bu söz üzerine ona: "Ama sizi de pek çok kimseler üzerine üstün tutmuş ya" denildi. [1730]

1699-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Cerir b. Abdullah ile bir yolculuğa çıkmıştım. Kendisi bana hizmet ediyordu. Ben: "Bana böyle

hizmet yapma" dedim. O da: ""Ensarın, Rasûlüllah (s.a.v.)'e böyle hizmetler yaptığını gördüm, ben de: "Onlardan kiminle birlikte olursam onun hizmetinde bulunacağım" diye yemin ettim dedi."

(Cerir b. Abdullah (r.a.), Yemen'dekt becite kabilesinin ileri gelenlerinden idi, yaş olarak da Enes b. Mâlik (r.a.)'dan büyük olmasına rağmen sırf, Ensarın, Efendimize yaptığı hizmete imrenerek bir Ensarıı olan Enes (r.a.)'a böyle hizmet etmiştir.) [1731]

1700-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Bslem kabilesi ki Allah onları barış içerisinde daim kıldı. Gıfâr kabilesi ki Allah onlara mağfiret eyledi. Bunu ben kendim söylemiyorum, Yüce Allah böyle buyurmuştur." [1732]

1701-) îbni Ömer (r.a.)'dan Rasûlüllah (s.a.v.)'in minberde: "G/far kabilesi ki Allah on/ara mağfiret eylesin? Bslem kabilesi ki Allah onları barış içerisinde daim kılsın, kabilesi ki Allah veRasûlü'ne karşı gelmiştir."'diye buyurduğu rivayet edilmiştir.

(Gıfâr ve Eşlem kabileleri zorluk çıkarmadan İslâm'a giren uysal kabilelerdendir. Usay kabilesi hırgn, dönek ve tehlikeli kimselerden oluşur. Allah'ın lanetine Rasûlünün bedduasına maruz kaimış bir kabile olup Mâune Kuyusu hadisesinde kalleşçe yetmiş küsur Kur'ân üstadını öldürmüşler, Hz. Peygamber (s.a.v.) bir ay namazda kendilerine beddua etmiştir.) [1733]

1702-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Kureyş, Ensar, Cüheyne, Müzeyne, Bslem, Bşca'f Gifâr kabileleri benim dost ve yardımcıiarımdır. Kendilerinin de Allah ve Rasûlünden başka dost ve yardımcıları yoktur, "buyurmuştur. [1734]

1703-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Eşlem, Gıfâr ve Müzeyne ile Cüheyne kabilesinden bir kısım Allah katında -veya kıyamet gününde-Esed, Temîm, Havazin ve Gatafan kabilelerinden daha hayırlıdır, "buyurdu." demiştir. [1735]

1704-) Ebû Bekre (r.a.) anlatır: "Akra' b. Habis Hz. Peygamber

(s.a.V.)'e: "Size ancak ESİem, Glfâr -(hadisi rivayet eden ravi Ebû Yakub şöyle demiştir) sanıyorum cüheyne ds dedi-kabilelerinden, Hacca gelenleri soyan kimseler biat etmiştir." dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Söyle bakalım, Bslem, Gifâr, Müzeyne ve Cüheyne kabileleri/ Beni Temîm, BeniÂmîr, Esed ve Gatafan'dan daha hayırla i&e ne dersin? Onlar(islâm'a geç girmekle) zarar ve ziyandadırlar"'buyurdu, oda: "Evet haklısın" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Canım elinde olan Allah'a yemin olsun ki, onlar bunlardan daha hayırlıdır"buyurdu."

(Akra1 b. Habis (r.a.) Mekke'nin Fethi sırasında İslâm'a girmiş olup Beni Temîm kabilesinin ileri gelenlerindendir. Eşlem, Gifâr, Müzeyne ve Cüheyne kabileleri her ne kadar geçmişte bazı günahları olsa da İslâm'a diğerlerinden onca girmiş ve bağlılık göstermiş, bu nedenle üstünlük elde etmişlerdir.) [1736]

1705-) Ebû Hureyre (r.a.): "Tufeyl b. Amr ed-Devsî ve arfcadaşalan Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, Devs kabilesi isyan edip başkaldırdı. Onlara beddua et" dediler, bunun üzerine: "Eyvah, Davs kabilesi şimdi helak oldu!' denildi. Ama Rasûiüllah (s.a.v,): "Allan'im, Devs kabiiel&sîm doğru yola ilet ve ottian geri getir buyurdu." demiştir.

(Devs kabilesi; Yemen'de bir kabile olup, meşhur sahabl Ebû Hureyre (r.a.)'ın febilesidir. Tufeyl b. Amr (r.a.) da Devs kabiielesindendir. Hz. Peygamber, kendisini kavmine İrşod için göndermişti.) [1737]

1706-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.) Temimoğullan hakkında söylediği üç hasleti duyduğumdan bu yana onian sevmekteyim, kendisini: "Onlar, Peceâle karşı ümmetimin en çetin olanlarıdır."diye buyururken işittim, Temimoğulları'nin zekâtları gelmişti, Rasûlüllah (s.a.v.): "Bu mallar kavmimizin zekâttandır." buyurdu. Hz. Aişe (r.a.)'m yanında Temlmoğuüan'ndan köle bir kadın vardı, Pvâsüîûüah: "Onu azat çünkü o İsmailnesiindendir. "buyurdu." demiştir.

(Hadisimizde Temimoğullannın Deccâl'e karşı ümmetin en çetin mücadeleyi vereceğnin bildirilmesi bir belirti olabilir. Onların bu

mücadeleyi ne şekilde vereceği bildirilmemiştir. Elde mevcut güvenilir kitaplarımızda da bilebildiğim kadarıyla bu konuda sıhhatli bilgi buiamadım.

Ancak, ahhati konusunda kesin bir şey diyemeyeceğimiz bazı kaynaklarda (örneğin,Nuaym b. Hammâd ef-Metvezî'nin f iteninde I. 310, Ebû Amr Osman b. Saki et-Mukrî ed-Dânmin es-Sünenü'l-vâr Fiten'inde v. 108-91) Şuayb b. Salih et-Temimî adında bir mücahidi'en bahsedilir. 8u kaynakların verdiği bilgiye göre sözü edilen bu Temimi genç, Süfyan ordusuna karşı savaşır, ancak başanlı olamaz. Arkasında Kudüs'te faaliyetlere girişir, Mehdi için zemin haarlar ve MehdPnin ortaya çıkmasıyla ona biat eder.) [1738]

1707-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "İnsanları maden yatakları gibi (cins cins) bulursunuz. İnsanların cahiliye dönemindeki iyi kimseleri -dini iyice öğrendiklerinde' İslâm'da da iyi kimselerdir. İnsanların iyilerini şu idare konusunda en isteksiz görürsünüz, insanların kötülerini de bir kısma bir yüzle, diğer bir kısma da bir başka yüzle gelen ikiyüzlü görürsünüz, "buyurmuştur.

(Maden yatakları cins cinstir. Kimisi kaliteli pahası yüksektir, bunlar işlendikçe ve emek verildikçe değeri arttıkça artar. Kimi maden yatakları da içerdiği maden açısından kıymetsizdir. İşlmeye ve emek vermeye değemez, emek verilse bile emeğini korutmaz. Efendimiz (a.s.) insanları maden yataklanna benzetmiştir. Zira kimi insan emek verildikçe kıymetlenir en mükemmele doğdu yo! alır, kimisi de ne kadar emek verilirse verilsin kıymeti artmaz. Özü iyi olan kimse İslâm'a girdiğinde iyi yönünü daha da artırır, İslâm içerisinde de iyiler içerisinde görülür.) [1739]

1708-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Kureyş kadınları deveye binen kadınların en iyisîdir. Çocuğa düşkün ve şefkatli, sorumluluğu altındaki kocasının emanetlerine de çok titizdir, "diye buyururken işittim." demiştir. [1740]

1709-) Enes b. Mâlik (r.a.)'a Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "İslâm'da, dostluk anlaşması (hüf) yoktur."buyurduğu sana ulaştı mı?" denildi. O da: "Hz.

Peygamber (s.a.v.) benim evimde Kureyş ve Ensâr arasında dostluk anlaşması yaptı." demiştir.

(İslâm'da dostluk anlaşması yoktur ifadesi cahiliye dönemindeki yaygın olan ve İslâm'ın ruhuna ters düşen anlaşmalardır. İslâm'ın ruhuna ters düşmeyenler olduğu gibi kalmıştır. Bu nedenle: "İslâm'da dostluk anlaşması (hılf) yoktur. Herhangi bir anlaşma cahiliye döneminde olmuş ise İslâm ona ancak sılaca bağlı kalma dışında ilave yapmamıştır, "büyütülmüştür, (Müslim, Fazâûü's-sahâbe: 205) [1741]

1710-) Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "İnsanlara öyle bir zaman gelir ki, insanlardan bir topluluk gazaya çıkar, kendilerine: "İçinizde Rasûlüllah (s.a.v.)'i gören var mı?" denilin "Evet vardır." denilir, bunun üzerine kendilerine fetih nasip olur, sonra bir zaman gelir; "İçinizde Rasûlüllah (s.a.v.)'in ashabını gören var mıdır?" denilin "Evet vardır" denilir, bunun üzerine kendilerine fetih nasip olur. Sonra bir zaman gelin "İçinizde Rasûlüllah (s.a.v.)'in ashabıyla beraber olan ve sohbet edeni gören var mıdır?" denilir: "Evet vardır" denilir, bunun üzerine kendilerine fetih nasip olur"buyurmuştur.

(Burada, sahabe, tabiîn ve tebeuttâbiîn döneminin faziletine işaret vardır.) [1742]

1711-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "İnsanların en iyileri benim çağımdakilerdir, sonra onları takip eden çağdır, sonra da öyle topluluklar gelecektir ki bunlardan birinin şahitliği yemini ile, yemini de şahitliği ile yarışacaktır."buyurmuştur.

(Hadiste yerilmek istenilen şahitlik ve yeminin o kadar hafife alınacağı bildirilerek adeta yemin ve şahitlik etmek için yanşacaklanna böylece dini bir temeli olan yemin ve şahitliğin hafife alınacağına işaret edilmiştir.) [1743]

1712-) İmrân b. Husayn (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Sizin en iyiniz benim çağımdakilerdir, sonra onlan takip eden çağdır, sonra da onları takip eden çağdır, ondan sonra da onlan takip eden çağdır. Bunlardan sonra öyle bir topluluk çıkar ki, kendilerinden şahitlik

istenmediği halde şahitlik yapariar. İ-hanet eder, güven vermezler. Adakta bulunurlar ama yerine getirmezler. Onlar içerisinde şişmanlık ortaya çıkar."

İmrân (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'in kendi çağındakilerden sonra söylediği "sonra onları takip eden çağdır" sözünü iki defa mı üç defa mı söyledi bilemiyorum" demiştir. [1744]

1713-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) ömrünün son zamanlarında bize yatsı namazını kıldırdı. Selâm verince ayağa kalktı ve: "Bakın şu geceniz var ya, işte bu geceden itibaren yüzyılın başında şu anda yeryüzünde olanlardan hiçbir kimsekalmayacaktır, "buyurdu, "demiştir.

(Hz. Peygamber, bu ifadesi ile yüz yıl sonra ashabının kalmayacağını ifade bulurmuştur. Nitekim en son vefat eden sahabi Ebu't-Tufeyl Amr b. Vasile (r.a.), bu ifadelerden yüz yıl sonra hicri 110 yılı civannda vefat etmiştir.) [1745]

1714-) Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ashabıma sövmeyiniz *kötü söz söylemeyiniz* dil uzatmayınız. Eger biliniz Uhud Dağı kadar altın sadaka verse onların verdiği ne bir avuç sadakaya ne de yansına erişebilir"buyurdu" demiştir. [1746]

1715-) Ebû Hureyre (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında oturuyorduk, bu sırada kendisine Cuma Suresi indirildi. Suredeki «...Henüz kendilerine katılmamış diğer insanlara da...» (ayetinde-kilen sordum): "Ey Allah'ın Rasûlü, henüz İslâm'a katılmamış olanlar kimlerdir?" dedim. Cevap vermedi. Soruyu üçüncü defa sorduğumda, bu sırada aramızda Selmân ei-Fârisî de bulunuyordu. Rasûlüllah (s.a.v.) e-lini Selmân'a koydu sonra: "Eğer îman Süreyya Yıldızının yanında bile olsa şunlardan bir adam veya birtakım adamlar ona uzanıp

alırlar, "buyurdu." demiştir.

(Yukarıdaki ayette Hz. Peygamber (s.a.v.)'in henüz kendilerine katılmamış olanlara da Kitap ve Hikmeti öğrettiği bildirilmektedir. Kendisine henüz katılmayanlar kendisinden sonra gelen nesillerdir. Yani bizler. Onun biziere Kitap ve Hikmeti öğretmesi hadislerini okuyup incelemekle olacağı

aşikardır. Buradan hadis okuma ve incelemenin önemi ortaya çıkmaktadır. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kendisine Kitap ve Hikmeti öğretmesini İsteyen kimse hadisieri iyi okuyup İncelemeye çalışmalıdır.) [1747]

1716-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'h "İnsanlar, içerîsinde iyi cins yük ve binek devesi neredeyse bulunamayanyüz deve gibidir." buyururken işittim." demiştir.

(Deve cinsi içerisinde hem binmeye hem de yük taşımaya el verişli deve çok az bulunur. İnsanlar içerisinde de iyi kimselerin böyle az bulunacağına işaret edilmiştir. Bazı âlimlere göre bu husus âhir zamanda söz konusudur.) [1748]

45-) Akrabalık İlişkileri Bölümü

(Kitâbu'l-Birr ve's-Sıla)

1717-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Bir kimse Rasûlüllah (s.a.v.)'e geldi: "Ey Allah'ın Rasûlü, güzel davranmama en fazla layık olan kimdir?" dedi: "Annendir" buyurdu: "Sonra kimdir?" dedi: "Sonra yine annendir"

buyurdu: "Sonra kimdir?' dedi: "Sonra da babandır. "Buyurdu

(Hadisimizde babanın sırası anneninkinden sonraya getirilmiştir. Ancak bu, babanın Önemini anneninkinden aşağıda olduğunu göstermeyebilir. Bir hadiste Efendimiz: "Hi&İr evlat babasının hakkını ödeyemez. Ancak onu köle olarak bulup da azat etmesi bunun dışındadır, "buyurmuştur. (Müsüm, itk, 25, Ebû Dâvûd, Edeb: 120, Tirmizî, Birn s, îtini Mâce, Edeb: i) Bendimizin, Önceliği anneye vermesinin nedeni hakkında değişik açıklamalar yapılmıştır. Annenin çocuğu karnında taşıması, doğurması ve emzirmesi nedeniyle babaya oranla üç kat daha fazla hak sahibi olduğu söylenmiştir. Gerçi hadisteki hüküm genel olmayabilir. Sözgelimi babası son derece iyi bir kimse olup bunun yanında annesi son derece kötü bir kimse olan birisi için durum değişebilir.) [1749]

1718-) Abduliah b. Amr (r.a.) anlatır: "Bir adam Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geidi ve cihada katılmak için izin istedi, o da: "Annen ve baban hayatta mı?" buyurdu: "Evet" dedi, Hz. Peygamber (s.a.v.): "O halde, sen onların rızasını elde etmeye çalış, "buyurdu. [1750]

1719-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Beşikte iken sadece üç çocuk konuşmuştun (Buniann birisi) f-sâ'dır, (iktnc&,) tsrailoğuilanndan kendisine Cüreyc denilen bir kimse vardı (nafile) namaz kılıyordu, bu sırada annesi gelip kendisini çağırdı, Cüreyc, anneme mi cevap vereyim, namaza mı devam edeyim, dedi (sonunda annesine cevap vermedi.) O da: "Allah'ım, ona fahişe kadınların yüzlerini göstermedikçe onu öldürme"diye beddua etti. (Suhârînin diğer rivayetinde annesinin üç kez geldiği üçüncüsünde beddua ettiği bildirilir. Bir gün Cüreyc ibadetgahında iken karşısına bir kadın çıkar ve [im etmesi için) konuşurama Cüreyc kabul etmez. Kadın hu-mm akabinde bir çobana giderek kendisini teslim eder, sonunda bir oğlan çocuğu doğurur ve bunun Cüreyc'den olduğumu söyler.

Bunun üzerine halk gelir ibadetgahını kinp, parçalar, kendisini de indirip sövüp silerler. Cüreyc abdest alıp namaz kıldıktan sonra çocuğun yanına vardı ve: "Ey çocuk, baban kimdir?" dedi:' "Babam çobandır." dedi. Halk (hatasını anladı) "İbadetgahını altından yapalım." dediler. O da: "Hayır, sadece çamurdan yapınız." dedi. (üçüncü ise) İsrailoğullanndan bir kadın oğlunu emziriyordu. Bu sırada, parmakla gösterilen gösterişli birisi kadına rastladı. Kadın: "Allah 'im oğlumu bunun gibi yap" dedi. Çocuk annesinin memesini bırakıp süvariye döndü ve: "Allah'ım, beni onun gibi yapma" dedi, emmek için annesinin memesine döndü. -Ebû Hureyre (r.a.), Hz, Peygamber (s.a.v.)'in anlatırken parmaklarını emdiği sanki hâlâ gözümün önündedir, dedi-Sonra köle bir kadına rastladı ve: "Allah'ım, oğlumu bunun gibi yapma " dedi. Bu sefer de çocuk memesini bıraktı ve: "Allah'ım, beni onun gibi yap" dedi. Kadın: "Niçin böyle diyorsun?" dedi. Çocuk: "Süvari, zorbalardan bir zorbadır, kadın köle ise kendisine yapmadığı halde "zina ettin, hırsızlık yaptın" diye iftiraya uğrayan bir mazlumdur." dedi." [1751]

1720-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah, mahtukatı yarattı, bu yaratmayı tamamladıktan sonra akrabalık rahim ayağa kalktı ve

Rahman 'm (azamet) ridasmın eteğine yapıştı. Bunun üzerine Allah: "Tamam, istediğini söyle" buyurdu. Oda: "Bu, akrabalık bağının koparandan Sana sığınanın duruşudur." dedi. Allah: "Sana ilgiyi sürdürenle Benim de ilgiyi sürdürmem, ilgiyi kesenle ilgiyi kesmemden razı olmaz mısın?" buyurdu. O da: "Evet, razı olurum Ey Rabb'im." dedi. Allah: "İşte senin durumun budur." buyurdu" demiştir. Ebû Hureyre (r.a.): "Eğer isterseniz: «Hakimiyeti ele geçirirseniz dönerseniz, hemen yeryüzünde fesat çıkaracak, akrabalık bağlarınızı bile kesip parçalayacaksınız Öyle mi?» (Muhammedi 22) ayetini okuyunuz." demiştir. [1752]

1721-) Cübeyr b. Mut'im (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Akraba ile ilişkiyi kesen cennete giremez."'diye buyururken işitmiştir.

(Cennete giremez ifadesi birkaç yönden açıklanmıştır. Akraba ile ilişkiyi kabul etmeyip tümden inkâr eden, İslâm'ın bir esasını inkâr ettiğinden küfre girer, dolayısıyla cennete giremez veya akraba ile ilişkiyi kesen en azından günahkâr olduğundan dolayı doğrudan cennete giremez yahut da akraba ile ilişkiyi kesen sorgusuz cennete giren kimseler arasında olmaya hak kazanamaz şeklinde açıklanmıştır. Ancak ilişkiyi kesmeyi gerektirecek bazı durumlar bunun dışındadır.) [1753]

1722-) Enes b. Mâlik (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Kim kendisine rızkının genişlemesini veya ömrünün uzatılmasını isterse akrabasıyla ilişkiyisürdürsün, "diye buyururken işittim." demiştir. [1754]

1723-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Birbirinize kızmayınız, birbirinize hasetlik yapmayınız. Birbirinize arkanızı dönmeyiniz (küsmeyiniz.) Ey Allah'ın kullan kardeş olunuz. Hiçbir Müslüman'a üç günden fazla kardeşine küsmesi helâl olmaz, "buyurmuştur. [1755]

1724-) Ebû Eyyûb el-Ensârî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bir kimsenin kardeşine üç geceden fazla küs durması helâl olmaz. Bu iki kişi karşılaşır, birisi yüzünü şu tarafa öbürüsü bu tarafa döndürür ama bunların en iyisi selâma başlayıp (küslüğe son verendir.)" buyurmuştur. [1756]

1725-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.): "Zandan sakınınız. Çünkü zan sözün en yalanıdır. Kulak hırsızlığı yapmayınız. Gizli mahrem konulan incelemeyiniz. Almayacağınız malın fiyatını attırmayınız. Birbirinize hasetlik yapmayınız. Birbirinize kızmayınız. Ey Allah'ın kullan kardeş olunuz, "buyurmuştur. [1757]

1726-) Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüliah (s.a.v.)'den daha fazla hastalığı şiddetli olan hiçbir kimse görmedim." demiştir. [1758]

1727-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Hastalığı sırasında Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelmiştim, kendisi çok ızdırap çekiyordu: "Gerçekten çok ızdırap çekiyorsun, şüphesiz bu senin için iki sevap olsa gerek?" dedim:

"Buet öyle, hangi Müslümana bir eziyet gelse, ağacm yapraklarının döküldüğü gibi, Allah onun hata ve günahlarını döker, siler, "buyurdu." demiştir. [1759]

1728-) Esved'den. Şöyle demiştir: "Âişe, Mina'da iken Kureyş'ten bir takım gençler gülüşerek onun yanına girdi: "Niye böyle gülersiniz" dedi. Onlar da: "Falanca, çadır ipinin üzerine düştü, az kalsın gözü veya boynu gidiyordu," dediler. Âlşe de: "Gülüşmeyin! Şüphesiz ki ben, Rasûlüllah (s,a.v,)'i: "H&ngi bir Müsiümana bir diken vsya daha büyüğü batarsa, tunun sebebiyle ona bir derece yazılır, bir hatası silinir"diye buyururken işittim" dedi." [1760]

1729-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.) ile Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Müslüman bir kimseye, bir diken batmasına varıncaya kadar zorlulç, hastalık, üzüntü, keder, eziyet ve tasadan bir şey başına gelirse, bunlardan dolayı Allah onun günahlarından bir kısmını örtüp siler, "buyurmuştur. [1761]

1730-) Atâ b. Ebî Rebah anlatır: "İbni Abbâs (r,a.): "Sana cennetliklerden bir kadın göstereyim mi?" dedi: 'Tabi, göster" dedim: "Şu siyah kadın var ya kendisi, Hz, Peygamber (s.a.v.)'e geidi ve: "Beni sara nöbeti tutuyor da örtümden açılıyorum, bu nedenle benim için Allah'a dua etseniz." dedi. O

da: "İstersen sabret, sana cennet nasip olsun, istersen sana şifa vermesi için Allah'a dua edeyim." buyurdu. Kadın: "Sabrederim, ama ben açılıyorum, bu nedenle açılmamam için Allah'a öua etseniz." dedi. O da kadına dua etti." demiştir. [1762]

1731-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s;a.v.): "Zulüm, kıyamet gününde zulümler olur (Allah'ın rahmetim gölgeleyen) birtakım karanlık gölgeler olur. "buyurmuştur.

(Bu hadisten, dünyada işlenen haksızlıkların âhirette katlanarak karşımıza gka-cağını, Allah'ın rahmetinden mahrum kalmaya neden olacağını öğreniyoruz.) [1763]

1732-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Müslüman Müsİümanın kardeşidir, ona haksızlık etmez, onu haksızlığa da bırakmaz. Kim kardeşinin bir ihtiyacında bulunursa Allah da onun ihtiyacında bulunur. Kim Müslumam bir üzüntü ve sıkıntıdan kurtarırsa Allah da onu kıyamet gününün üzüntü ve sıkıntılarından bir üzüntü ve sıkıntıdan kurtanr. Kim Müslumam örterse Allah da onu kıyamet günü örter, "buyurmuştur. [1764]

1733-) Ebû Mûsâ ei-Eş'art (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Şüphesiz Allah zalime *haksızlık yapana süre verir, sonunda onu yakaladı mı kaçmasına fırsat vermez." buyurdu, sonra «...Rabb'in ihaksizhk eden* zalim olan memleketleri yakaladığı zaman,, işte böyle yapar. Şüphesiz Onun yakalaması çok acı ve çok şiddetlidir.» (Hûd: 102) ayetini okudu." demiştir. [1765]

1734-) Câbir b. Abdullah (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile biriikte gazaya çıkmıştık. Bu gazaya Muhacirlerden pek çok kimse Peygamber (s.a.v.)'iri yanına koşmuş hatta çoğunluk oluşturmuşlardı. Bu arada Muhacirlerden şakacı bir kimse vardt, Ensardan birisinin arkasma ayağıyla vurdu / eiiyle vurdu. Bu nedenle Ensardan olan çok öfkelendi (aralarında şiddetli tartışmalar geçti;) sonunda birbirlerine karşi yardım için kabilelerini çağırmışlardı, Ensardan olan: "Ey Ensar yetişin!" dedi. Muhacirden olan da: "Ey Muhacirler yetişin!'" dedi. Bunu duyan Rasûlüllah (s.a.v.) yanlarına

çıktı ve; "Cahiliye devri halkının çağrısı ile birbirinizi çağırma da nedir? Size ne oluyor?" dedi. Muhacirden olan kimsenin Ensardan olana vurduğu kendisine bildirildi. Bunun üzerine Hz, Peygamber (s.a.v.): "Böyle vurmaları bırakın, çünkü bu çirkin bir şeydir"buyurdu. (Münafıkların başı) Abdullah b. Übey b. Selûl: "Demek bize karşı birbirlerini çağırdılar. Medine'ye dönersek, güçlü olan güçsüz olanı kesinlikle oradan çıkaracaktır." dedi. Bu nedenle Ömer (r.a.) Abdullah b. Übey hakkında: "Ey Allah'ın Rasûlü, şu pis herifi öldürsek" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Hayır, insanlar Mu-hammedashabım öldürdü, "buyurdu. [1766]

1735-) Ebû Mûsâ (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) parmaklarını birbirine geçirdi; "Mü'min mü'mine karşı, birbirini bağlayan bir yapı gibidir." buyurdu.

(Hz. Peygamber (s.a.v.) parmaklarını birbirine geçirmesi, müminlerin birbirlerine bağlılıklarının ne şekilde olduğunu göstermek içindir.) [1767]

1736-) Numan b. Beşîr (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.): "Birbirlerine merhamet, şefkat ve sevgi konusunuda mü'minlen bir vücut gibi görürsün. Vücudun bir organı rahatsız dursa, diğer organlar uyumadan, hararetle birbirlerini ona çağırırlar." buyurdu." demiştir. [1768]

1737-) Âişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Bir adam, Rasûiüllah (s.a.v.)'in yanma girmek için izin istedi. 0 da; "Kavmin ne kötü bir evladıdır veya ne kötü adamıdır. Ona izin verin gelsin" buyurdu. Adam, yanına girdiğinde ise ona karşı yumuşak sözler kullandı. Ben: "Ey Allah'ın Rasûlü, adam hakkında biraz önce söylediğini söyledin sonra da ona karşı yumuşak sözler kullandın?" dedim: "Ey Âişe, v kıyamet günü Allah katında mertebe olarak insanların en kötüsü/ çirkin davranışından çekindiklerinden dolayı halkın terk ettiğikimsedir, "buyurdu"

(Kadı îyaz'ın verdiği bilgiye göre hadisimizde sözü edilen kimse, Uyeyne b. Hısn'dır. Kendisi Müslüman olduğunu söylemişse de gerçekte Müslüman değilmiş. Nitekim, Hz. Ebû Bekir döneminde dinden dönenlerle birlikte İslâm'ı terk etmiş daha sonra, dinden dönenler araanda esir alınarak Hz. Ebû Bekir'e getirilmiştir. (Nevevi, m 360)

Hz. Peygamber (s.a.v.), bu adamın iyi bir kimse olmadığını belirtmek için durumunu açıklamıştır. Ancak.belki imana gelir diye de yüzüne karşı yumuşak sözler kullanmaktan da geri durmamıştır.

Hadisimizden, durumları bilinmesi için kötü kimselerin kötülüklerinin, gıyabında anlatılmasında bir sakınca olmayacağını ve bunun gıybet olmadığını çıkarabileceğimiz gibi, şerrinden emin olmak için kötü kimselerin yüzüne karşı yumuşak ifadeler kullanılabileceğini de çıkarabiliriz.) [1769]

1738-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Kendisi, Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Allah 'im, herhangi bir mü 'mine ağır bir söz söylediysem bunu kıyamet günü kendisi için, sana yakınlık vesilesi kıl. "diye buyururken işitmiştir. [1770]

1739-) Ümmü Gülsüm b. Ukbe (r.a.), Rasûiüllah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işitmiştir: "İyilik kasdıyla bir sözü birisine isnad edip veya iyilik kasdiyle bir söz söyleyip de insanların arasını düzelten kimse yalancı değildir."

(Bir sözü birisine isnad etmek, iki kişinin arasını düzeltmek amacıyla belki de söylemediği bir sözü söyledi diyerek dargın olduğu kimsenin gönfünü kazanıp kalbini ısındırmak için yalan söylemek veya iyi yönde söylediği küçük bir sözü ilaveler yaparak iyi yönde büyütüp abartarak söylemek şeklinde yorumlanmıştır.

Yalan en büyük günahlardandır. Ancak üç konuda yalana izin verilmiştir.

1-) Savaşta düşmana karşı,

2-) İki kişinin arasını bulmak için,

3-) Eşlerin birbirlerinin gönlünü kazanmaları için. Bu konuda Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Yalan ancak üç konuda helâl olur. Savaşta, insanların arasını düzeltmede, erkeğin (gönlünü almak için) hanımına yaptığı konuşması ile hanımın (beyinin gönlünüalmak için) yaptiğl konuşmasında"Müslim, Birr: 101, Tirmizî, Birr: 26) [1771]

1740-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v,): "Şüphesiz doğruluk iyiliğe götürür, iyilik de cennete götürür. Şüphesiz bir kimse doğru

hareket eder sonunda sıddîk (=çok doğru) zümresinde olur. Şüphesiz yalan kötülüğe götürür, kötülük de cehenneme götürür. Şüphesiz bir kimse yalanla hareket eder, sonunda Allah katında kezzâb (=çokyalancı) olarak yazılır, "buyurmuştur. [1772]

1741-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.); "Gerçek kuvvetli, rakiplerini yere seren değildir. Gerçek kuvvetli, öfke sırasında kendisine hakim olandır." buyurmuştur. [1773]

1742-) Süleyman b, Surad (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında oturuyordum, bu sırada iki kişi birbirine hakaret edip kötü söz söyledi, Öfkesinden birisinin yüzü kızarıp damarları kabardı. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ben bir kelime biliyorum ki şayet bu kimse onu söylerse duymuş olduğu öfke çekip gider. Eğer: "Eûzübillâhimineşşeytânirracîm" derse duymuş olduğu öfke kendisinden çekip gider." buyurdu. Oradakiler hemen kendisine: "Hz. Peygamber (s.a.v.) "Eûzübillâhimineşşeytânirracîm" demeni söyledi" dediler. O da: "Ne yani, bende delilik mi vardır?" dedi." demiştir.

(Bu kimsenin cahil bir bedevî olması veya münafık, olmasından dolayı. Rasûlüllah (s.a.v.)'in ikazını kabul etmediği söylenmiştir.) [1774]

1743-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizden biriniz dövüştüğünde yüze vurmaktan sakınsın? buyurmuştur. [1775]

1744-) Câbir b. Abdullah (r.a.) anlatır: Bir adam mescide uğramıştı, yanında oklar vardı. Rasûîüîiah (s.a,v.): "Okların uçlarına sahip ol" buyurdu. [1776]

1745-) Ebû Mûsâ (r.a.)'dan. Rasûlüflah (s.a.v.): "Biriniz elinde oklarla bir meclise veya çarşıya uğrarsa okların uçlarına sahip olsun, okların uçlarına sahip olsun, okların uçlarına sahip olsun "buyurmuştur.

Ebû Mûsâ (r.a.): "Afİah'a yemin olsun ki bir birimizin yüzüne okları doğrultmadan dünyadan göçmedik." demiştir.

(Ebû Mûsâ (r.a.) bu sözüyle, din kardeşlerimize rahatsızlık verir endişesiyle böyle önlemler almamız emredilirken, değil okları sahip olma bir birimize çevirdik bile diyerek,. Müslümanların bir bifieriyle çarpıştıkları İslam'ın ilk yıllarındaki Ceme) ve Sıffin savaşlarına gönderme yapmıştır.) [1777]

1746-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizden biriniz kardeşine silahım doğrultmasın. Çünkü hiç bilemez belki şeytan eline hız verir de (kardeşin-oldurur) böylece cehennem çukuruna düşer, "buyurmuştur. [1778]

1747-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan, Rasûlüilah (s.a.v.): "Bir adam yolda yürürken yol üzerinde bir diken dalı buldu ve bunu alıp yoldan dışan çekti. Allah onun bu davranışını kabul buyurdu ve günahını bağışladı, "buyurmuştur.

Diğer bir rivayette ise "Yol ortasında insanlara eziyet veren bir ağacı kestiğinden dolayı cennette gezip dolaşan bir kimse gördüm "ifadesi vardır. [1779]

1748-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüilah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Bir kadın kedi yüzünden azaba uğramıştır. Kediyi, ölene kadar hapsetmişti bu yüzden cehennem girdi. Onu hapsettiğinde nedoyurmuş ne de su vermiş ne de yerin haşerelerinden yemesi için salıverdi." [1780]

1749-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Cebrail o derece sürekli komşuyu tavsiye etti ki, komşunun komşuya mirasçı olacağını zannettim, "buyurmuştur. [1781]

1750-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüliah (s.a.v.): "Cebrail o derece sürekli komşuyu tavsiye etti ki, komşunun komşuya mirasçı olacağını zannettim, "buyurmuştur.

(Komşuyu tavsiye etmek, komşuluk hukukuna dikkat etmek, demektir.) [1782]

1751-) Ebû Mûsâ (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), kendisine bir şey isteyen geldiğinde yanında oturanlara yönelir ve: "Yardımcı oluverin ki ecir ve sevap alasınız. Allah Peygamberinin dilinde istediğini hükmeder, "buyururdu." demiştir. [1783]

1752-) Ebû Mûsâ el-Eş'arî (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Salih bir kimseyle oturmak ile kötü bir kimseyle oturmak; misk taşıyan ile körük üfleyene benzer. Misk taşıyan ya sana miskten bir parça verir ya da sen ondan bir parça satın alırsın. Körük üfleyen ise bu üfürme ile ya senin elbiseni yakar ya da ondan pis kokular duyarsın, "buyurmuştur. [1784]

1753-) Hz. Aişe (r.a.): "Yanıma iki kız çocuğu ile bir kadın girmişti, bir şeyler İstiyordu ama yanımda sadece bir tek hurmadan başka bir şey bulamadı, ben onu kendisine verdim. O da yemeyip iki kızına bölüştürdü, sonra kalkıp çıktı. Arkasından Hz. Peygamber (s.a.v.) yanımıza girdi, kendisine durumu anlattım. O da: "Kim şu kız çocukları yüzünden bir şeyle denenip sıkıntıya uğrarsa o kızlar kendisiiçin cehenneme karşı perde olur. "buyurdu," demiştir,

(Kız çocuklarının utanç vesilesi olarak görüldüğü ve kız çocuğu dünyaya geldiğinde utancından gizlenecek bir yer arandığı bir toplumda İslâm'ın getirdiği bu anlayış son derece dikkat çekicidir. Buna göre kız çocukları utanç vesilesi değil cehennemden kurtulma vesilesidir.) [1785]

1754-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Müslüman-fardan bir kimsenin çocuğundan üç tanesi ölürse, cehennem ateşi bu kimseye sadece yemin yerine gelecek kadar dokunur, "buyurmuştur.

("Yemini yerine getirecek kadar" ifadesi hakkında çeşitli yorumlar yapılmıştır. Kanaatimce bunların en uygunu; eğer bu kimse cehennemlik ise cehenneme sadece yemin yerine gelsin diye şöyle bir uğratılıp geri çıkarılacağını belirten yorumdur. Tıpkı bir kimseyi döveceğine yemin eden birinin yeminini yerine getirirken bu kimseyi adam akıllı dövmeyip yemin yerine gelsin diye şöyle bir dokunması gibi.) [1786]

1755-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.) anlatır: "Bir keresinde kadınlar Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Ey Allah'ın Rasûlü erkekler bize galib geldiler, bize de uygun gördüğün bir gün tespit etsen" dediler. Hz. Peygamber (s.a.v.) de onfarla buluşabileceği bir gün belirledi. Öğüt verdi, emretti, "Sizden çocuğunun üç tanesini kaybede ı her kadın için bunlar, cehennemden kendisine bir perde olur." sözü de kadınlara söylediği şeyler arasındaydı, bir kadın kalkarak: "Ya iki tane ?" dedi. O da: "buyurdu. [1787]

1756-) Ebû Hureyre (r.a.)'nm rivayetinde ise "Buiuğ çağına ermemiş çocuğu" şeklindedir. [1788]

1757-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan: "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah bir kulu sevdiğinde Cebrail'e: "Şüphesiz Allah falan kulu sevmektedir, bu nedenle sen de onu sev" diye seslenir. Cebrail de onu sever ve sema ehline: "Şüphesiz Allah falan kulu sevmektedir, bu nedenle siz de onu seviniz." diye seslenir. Sema ehli de onu sever. Sonra bu kimsenin yeryüzüne sevgi ve kabulü konulur, "buyurmuştur.

(Bir kimsenin, Allah'ın sevdiği kul olmasının yolu Kur''ân ve Hadislerde çok çeşitli şekillerde anlatılmıştır. Allah'ı sevmek, Peygamber'e tâbi olmaktan geçer (âh İmrân: 3i), Allah iyi kimseleri (muhsinleri) sever (Bakara; 195), Tevbe edenleri, temizlenenleri sever (Bakara: 222), Doğrulan sever (Mümtehine: 8), Kendi uğrunda savaşanları sever (Saf: 4), Zalimleri sevmez (âh imrân: 32), Kâfirleri sevmez (âh imrân: 57), Kibirlileri övünenleri sevmez (Nisa: 36), Günahkârları sevmez (Nisa: 107) v.b.) [1789]

1758-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Bir kimse Hz. Peygamber (s.a.v.)'e kıyameti sordu ve: "Kıyamet ne zamandır?" dedi: "Kıyamet için ne hazırladın?" buyurdu: "Allah ve Rasûlü'nü sevmemden başka hiçbir şey" dedi. Bunun üzerine: "Sen, sevdiklerinle berabersin"buyurdu.

Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Sen, sevdiklerinle beraber$in"sÖzü için sevindiğimiz kadar hiçbir şeye sevinmedik" demiştir.

Enes (r.a.) devamla: "Ben, Hz. Peygamber (s.a.v.)'l, Ebû Bekir'i ve Ömer'i seviyorum, her ne kadar onların çalışmaları kadar çalışamasam bile, onlara

olan sevgim nedeniyle onlaria birlikte olmamı ümit ediyorum." demiştir. [1790]

1759-) Diğer bir rivayet ise şöyledir "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kıyamet için ne hazırladın?" buyurdu. Adam boynu bükük bir eda ile sustu sonra: "Ey Allah'ın Rasülü, kıyamet İçin öyle çokça ne namaz ne oruç ne de sadaka hazırladım. Ama Allah ve Rasûlünü seviyorum" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Sen, sevdiklerinle berabersin "buy [1791]

1760-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'cian. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.)'e bir kimse geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, henüz kendilerine katılmadığı/ulaşmadığı bir toplumu seven bir kimse hakkında ne buyurursun?" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) de: "Kişisevdikleriyle beraberdir." buyurdu"[1792]

1761-) Ebû Musa (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: "Henüz kendilerine katılmadığı/ulaşmadığı bir toplumu seven birkimse vardır?" denildi. O da: "Kişisevdikleriyle beraberdir, "buyurdu"

(Kişi sevdiği ile beraberdir, ifadesi iki şekilde anlaşılabilir: Birincisi, kişi dünyada iken kimi seviyorsa âhirette de onunla beraber olacaktır. Bir önceki hadiste de görüleceği gibi bu hüküm ayet ve hadisterdeki verüen bilgilerle teyit edilmektedir. İkincisi ise, sosyopsikolojik bir olguya işaret etmekte ve kişilerin sevdikleriyle beraber olmak isteyeceği belirtilmektedir. Nitekim bir hadiste belirtildiği gibi (Müslim, bift ve-Sıia: 159) bir birini seven ruhlar anlaşır beraber olur, sevmeyenler ayn dururlar. Bu durum insan davranışlarının bir tespitini göstermektedir.) [1793]

46-) Kader Bölümü

(Kitâbu'l-Kader)

1762-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. şöyle demiştir; "Rasûlüllah (s.a.v.) bize konuşma yaptı, bilgiler verdi. -Kendisi doğru (sâdık) ve doğrulanmıştır, (mesdûk) - Şöyle buyurdu: "Şüphesiz sizden bîrinizin anne karnındaki yaratılışı kırk günde derlenip toplanır. Sonra bir o kadar (süre içerisinde) alaka olar. Sonra bir û kadar (süre içerisinde) bir et parçası olur. Sonra da Allah bir melek gönderir ve dört kelimeyi (yazması) emroiunur. Ona: "Amelini, rızkını, ecelini, şakı (günahkâr kimse) veya saîd (iyi kimse) olacağım " yaz denilir. Sonra da içerisine ruh üflenir şüphesiz, sizden tir kimse çalışıp amel işler sonunda kendisi ile cennet arasında bir kulaç kalır, ama yazısı gelip onu geçer, bu sefer cehennemliklerin amelini işler. Yine sizden bir kimse çalışıp amel işler sonunda kendisi ile cehennem arasında bir kulaç kalır ama yazı geliponu geçer, bu sefer cennetliklerin amelini işler."

(Kader ve a!ın yazısı konusunda "Sahîh-i Buharı Muhtasarı Tecrîd-i Sarih" isimli çalışmamızdaki 1355. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1794]

1763-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Yüce Allah, rahim için görevli bir melek atar. Melek: "EyRabb'im, nutfe oldu, Ey Rabb'im, alaka oldu, Ey Rabb'im, bir çiğnem et oldu" der. Aliah onun yaratılmasına hüküm verdiğinde Melek; "Ey Rabb'im, erkek mi, dişi mî?Şa/dmi, (günahkâr kimse mi) saîd mi? (iyi kimse mi?) Rızkı ne kadar? Ömrü ne kadar?" der. Böylece tüm şeyler annesinin karnında iken yazılır" [1795]

1764-) Hz. Ali (r.a.) anlatır: "Gargad Ağacı arazisindeki (mezarlıkta) bir cenazede bulunuyorduk. Hz. Peygamber (s.a.v.) bize geldi ve oturdu, biz de etrafına oturduk, yanında bir değnek vardı başını yere eğdi, değneği ile yere vurmaya başladı: "Sizin her birinizin, ruh verilmişher kimsenin cennet ve cehennemdeki yeri kendisine mutlaka yazılmıştır. Şakı (günahkâr kimse) veya saîd (iyi kimse) olacağı da mutlaka yazılmıştır.'"buyurdu. Bu sırada bir kimse: "Ey Allah'ın Rasûlü, o zaman çalışmayı bırakıp Allah'ın yazdfği yazgıya bağian-malt değil miyiz? Çünkü bizden kim saadet ehlinden ise saadet ehlinin ameline yönelecek, kim de şakı ehlinden ise şakî ehlinin ameline yönelecektir," dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ancakl İyilik ehline iyilik ameli kolaylaştırılacak, günah ehline de günah ameli kolaylaştırılacaktır. *

buyurdu ve: «Fakat kim (itaati) verir de (guhahtan) sakınır, en güzel olanı doğru! arsa biz de ona kolay olanı, kolaylaştırırız. Kim cimrilik eder (itaati vermez, itaate) karşı kendini kayıtsız görür, en güzel olanı yalanlarsa biz de ona zor olanı kolaylaştırırız.» (Leyi:) ayetini okudu," [1796]

1765-) İmrân b. Husayn (r.a.): "Bir kimse: "Ey Allah'ın Rasûlü (şu anda) cehennemliklerden, cennetlikler tanınıp ayırt edilir mi?" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.); "Evet tanınıp ayırt edilir." buyurdu. O da: "Öyleyse çalışanlar niçin çalışıyorlar?" dedi; "Herkes kendisine yaratılan şey için veya kendisine kolay/aştmlan şey için çalışır." buyurdu." demiştir. [1797]

1766-) Sehl b. Sa'd (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bir kimse -insanlara göründüğü şekilde-cennetliklerin amelini işler halbuki o, cehennemliktir. Yine bir kimse -insan/ara göründüğü şekilde-cehennemliklerin amelini işler halbuki o, cennetliktir, "buyurmuştur. [1798]

1767-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v,), şöyle demiştir: "Âdem (a.s.) ile Musa (a.s.)f Rabb'leıinin huzurunda tartıştılar, ama Âdem, Musa'ya galip geldi. Musa, şöyle demişti: "Sen Âdem ki, Allah, seni eliyle yarattı, sana ruhundan üfledi, melekleri sana secde ettirdi, seni cennetine yerleştirdi ama sonra sen hatan nedeniyle insanları yer yüzüne indirdin " Bu söz üzerine Âdem: "Sen

Musa ki, Allah, seni mesajıyla, (risaletiyle,) konuşmasıyla seni seçkin kıldı, (Avâf: ı<H) sana içerisinde her şeyin açıklamaları bulunan yazılı metinleri (levhaları) verdi, (Arar: 145) seni fısıldaşan kimsenin yaklaşacağı kadar (yanma) yaklaştırdı/ özel konuşmak için (yanma) yaklaştırdı. (Meryem: 19) Benim yaratılmamdan kaç yıl önce Allah'ın Tevrat'/ yazdığını buldun?" dedi. Musa: "Kırk yıl" dedi. Â-dem: "Orada, «Âdem Rabbine karşı geidi de şaştı kaldı.» (jâhâ: 12i) âyetini de buldun mu?" dedi: "Evet" dedi. O da: "Allah'ın, beni yaratmadan kırk yıl önce benim hakkımda yazmış olduğu ameli işlemem nedeniyle şimdi beni mi kınıyorsun?" dedi. İşte böylece

Âdem Musa'ya galip geldi."

(Rivayet ilminin kurallarınca sahih yollardan gelmiş olan bu hadis hakkında, içeriğini tam olarak anlayamadığımız hususlardan dolayı sükût

ediyoruz) [1799]

1768-) İbnİ Abbâs (r.a.), şöyle demiştir: "Büyük günahlara götüren küçük günahlara, Ebû Hureyre (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.Yden rivayet ettiği şu hadistekiler kadar en iyi benzeyen bir şey görmedim. Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Allah, Âdemoğlunun zinadan olan hissesini yazmıştır. Artık bundan kaçış yoktur. Gözün zinası bakmak, dilin zinası konuşmaktır. Nefis bunu arzu edip ister, ancak cinsiyet organı bu arzuyu tamamen tasdik edip gerçek zinayı yapar veya reddeder."

(Zina büyük günahlardandır. Büyük günahlann alt kısmı olan küçük günahlar eğer terk edilmezse büyük günahlara sebep olur. Bu organlar asıl zinaya götürücü öncü fiillerdir. Küçük günahlann işlenerek büyük günahlara götürmesine en güzel örnek bakmak, dokunmak, konuşmak gibi davranışlarla başlayıp büyük günah olan zinaya gidilmenin anlatıldığı bu hadistir.) [1800]

1769-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Her doğan çocuk mutlaka (Allah'ın kendisine verdiği, temiz) yaratılış (fıtrat) iizeıe do~ ğar, sonunda anne ve babası onu Yahudi veya Hıristiyan ya da ateşe tapan yapar. Nasıl ki hayvandan kusursuz ve organları tam bir yavru doğarsa... Hiç bu yavrunun burnu ya da kulağı kesik, yaratılışı bozuk doğduğunu görür müsünüz?" buyurdu." dedi. Sonra Ebû Hureyre (r.a.): «Yüzünü Allah'ın insanları yarattığı yaratılış fıtratına döndür. Allah'ın yaratmasında asla birdeğişiklik bulamazsın. İşte sağlam din de budur.» (Rûm: 30) ayetini okudu."

(Hadiste insanın yaratılış fıtratı hayvanların yavrulaması ile anlatılmış ve nasıl ki, bir hayvan organlan eksiksiz düzgün bir yavru doğurursa insan da öyle doğmuş sonra bu fıtratı anne ve babası tarafından değiştirilip İslâm dışı bir dine çevrilmiştir.) [1801]

1770-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.)'e, müşriklerin çocukları sorulmuş. 0 da: "Allah, onların ne yapacaklarını en iyi bilendir, "buyurmuştur. [1802]

1771-) İbni Abbâs (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'e müşriklerin çocuk-iarı soruldu 0 da: "Allah yarattığı zaman, onların ne yapacaklarım en iyibilendir, "buyurdu" demiştir.

(Bu cevaptan üç anlam çıkarılabilir:

1-) Allah en iyisini bilir diyerek işi Allah'a havale ettiği,

2-) Bunları yaşasaydı ne yapacaklarını Allah bilir ve ona göre hesaba çeker,

3-) Kâlu belâ dediğimiz (Araf: 172) ilk yaratılışta tüm insanların Allah'ın Rab olduğunu ikrar etmeleri ve bunların bu ikrarlarını bozmadan vefatları nedeniyle mü'min çocukları gibi muamele göreceği) [1803]

47-) İlim Bölümü

(Kitâbu'l-ilm)

1772-) Hz. Aîşe (r.a.) anlatır: "Rasûiüllah (s.a.v.) şu ayeti okudu: «Sana Kitabı indiren Odur. Onda bir kısım muhkem ayetler vardır ki bunlar Kitabın temelidir. Diğer bir kısım da müteşabihlerdir (ihtimali manalar ifade eder) İşte kalplerinde eğrilik o-laniar sırf fitne aramak ve onun yorumuna yeltenmek için Kitabın müteşabih olanına uyarlar. Halbuki onun yorumunu Allah'tan başkası bilmez. İlimde yüksek dereceye ulaşanlar ise: "Biz ona inandık, hepsi Rabb'imizin kalındandır." derler. Akıl sahiplerinden başkası öğüt alıp düşünmez» (âh imrân: 7) sonra da Rasûiüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Kur'ân'm müteşabih olanlarının peşine düşenleri görürsen işte onlar Allah'ın bu ayetteisimlendirdiği kimselerdir ki onlardan sakınıp kaçınınız."

(Muhkem: Anlam ve İfadesi açık o!an, helâl ve haram bildiren ayetlerdir. Müteşabih İse: Birden çok anlama gelebilen bu nedenle kesin bir anlama ulaşılamayan ayetlerdir. Yüce Allah, kalplerinde hastalık olanlann böyle ayetlere yöneldiklerini bildirmektedir. Çünkü onlar böyle ihtimali ayetlere yönelerek kendi menfaatlerine bir yol ararlar.) [1804]

1773-) Cündüb b. Abdullah (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kur'ân % Kur'ân üzerinde gönülleriniz birleştiği sürece okuyunuz. Eğer anlaşmazlığa düşerseniz ondan kalkınız." buyurmuştur. [1805]

1774-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah'ın en sevmediği kimseler kavgası (husumeti) amansız olanlardır / kaypak olanlardır, "buyurmuştur. [1806]

1775-) Ebû Said (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sizden öncekilerin yolunu karış karış, kulaç kulaç, mutlaka takip edeceksiniz. Hatta keler deliğine girseler bile siz de oraya gireceksiniz." buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, Yahudi ve Hıristiyanlar mı,, diyorsun?" dedik: "Ya kim olacak?... "buyurdu. [1807]

1776-) Enes b. Malik (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.): "İlmin kaldırılıp cehaletin kökleşmesi, zinanın ortaya çıkması, şarabın içih mesi, kıyametin belirtilerindendir. "buyurdu." demiştir. [1808]

1777-) Ebû Vâil'den. Şöyle demiştir: "Abdullah b. Mes'ûd ve Ebû Musa ile birlikte oturuyordum. Rasûiüllah (s.a.v.)'in: "Kıyametten önce öyle günler var ki, bu zamanda ilim kaldırılır, cehalet i-ner, öldürmeler çoğalır"buyurduğunu söylediler." [1809]

1778-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Zaman yaklaşır, ilim alınır, fitneler ortaya çıkar, cimrilik yerleşir, "Here" çoğalır."buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, Here nedir?" denildi: "öldürme"buyurdu. [1810]

1779-) Abdullah b. Amr b. el-Âs (r.a,): "Rasûlüllah (s.a.v.Yi: "Allah mikullarından biranda çekip çıkarmakla almaz, âlimlerin ruhunu alarak alır sonunda geriye bir tane bile âlim bırakmaz, halk da birtakım cahilleri başkan edinir. Bunlara sorular sorulur onlar da bilgisizce fetva verip hem kendileri saparlar hemde başkalarınısaptırırlar."diye buyururken işittim" demiştir,

(Hadiste sözü edilen ilim, îslârnî ilimlerdir. Nitekim diğer ilimlerde geçmişe göre ilerleme görüldüğü halde İslâmî ilimlerde gerileme görülmektedir.

Diğer tarttan şu hadiste iimin alınması, o ilimle amel edenlerin bulunmaması olarak agklanmışür. Ziyâd b, Lebîd (r.a.) şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.) bir takım şeyler anlattı ve arkasından: "İşte bunlar ilmin gittiği zamanda olur"buyurdu. Ben de: "Ey Allah'ın Rasûiü, biz Kur"ân'ı okumaktayız, bunu evlatlanmıza da okutmaktayız evlatlarımız da kendi evlaüanna okuturlar. Bu halde iken ilim nasıl gidebilir?" dedim: "Ey Ziyâd, Allah hayrını versin, ben de seni Medine'nin en kavrayışlısı (fakihî) bilirdim. Yahudi ve Hıristiyanlar içindekilerle amel etmeden Tevrat ve İndi'i okumuyorlar mı?" buyurdu" (ibni Mâce, r-iten: 26) TirmizFnin rivayetinde "Sak işte Yahudi ve Hıristiyanların yanında Tevrat ve İndi, onlara ne fayda sağlıyor?"şeklinde cevap vermiştir. Buna göre ilim ortada olacak ama onunla amel olmadığından yok sayılacaktır.

Hadisin devamında Ubâde b. Samit (r.a.), ilimden ilk kaldırılacak olanın huşu olduğunu bildirdikten sonra şöyle demiştir: "Büyük bir camiye gireceksin de buradahuşu içinde bir kimse neredeyse göremeyeceksin" (Bu hadis başka sahabeden de rivayet edllir, Tirmizî, İlim: 5, Dârimî: Mukaddime: 29) [1811]

1780-) Abdullah b. Amr (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim demiştir: "Allah, ilmi kullarına verdikten sonra, onu bir anda çekip çıkarmakla almaz ama ilimleriyle birlikte âlimlerin ruhunu alarak onlardan alır. Sonunda geriye birtakım cahil insanlar kalır, bunlardan fetva istenilir onlar da kafalarına göre fetva verirler de böylece hem kendileri saparlar hem de başkalarını saptırırlar." [1812]

48-) Zikir ve Dua Bölümü

(Kitâbu'z-Zikr ve'd-Duâ ve't-Tevbe ve'1-İstiğfar)

1781-) Ebû Hureyre (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu söylemiştir: "Allah Teâlâ: "Ben, kulumun bana olan zan-nının yanındayım.

Beni andığında hatırladığında. Ben onun yanındayımdır. Beni içerisinde anarsa hatırlarsa. Ben de onu içerimde anarım. Eğer Beni bir topluluk içerisinde anarsa / hatırlarsa, Ben de onu onlardan daha hayırlı bir topluluk içerisinde anarım. Eğer Bana bir karış yaklaşırsa, Ben ona bir kol yaklaşırım. Eğer Bana bir kol yaklaşırsa, Ben ona bir kulaç yaklaşırım. Eğer Bana yürüyerek gelirse, Ben ona koşarak gelirim." buyurmaktadır."

(Hadisin bu bölümde getirilmesindeki maksat, Allah Teâlâ'nın durumundan malumat vermesidir. Hadiste belirtilen "zikir" kelimesi, hem anma ve zikretme anlamına hem de hatırlama, hatırda tutma, unutmama anlamlarına gelir. Yine hadiste i-fade edilen "Allah'ın zikretmesi, İçerisinde zikretmesi, yaklaşması, gelmesi" gbi şeyler mecazi anlamlar ifade eder.) [1813]

1782-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.): "Allah'ın doksan dokuz, yüzden bir eksik isimleri vardır, kim bunian sayarsa / kavrarsa cennete girer, "buyurmuştur. [1814]

1783-) Enes (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Biriniz dua ettiğinde duasını kararlı bir şekilde istesin ve: "Allah'ım dilersen bana ver" demesin. Şu biline ki, Allah 'a karşı zorlayıcı hiçbir şey yoktur." buyurmuştur. [1815]

1784-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.): "Biriniz: "Allah'ım dilersen beni bağışla, Allah'ım dilersen bana merhamet eyle." demesin. İsteğini karartı bir şekilde istesin. Şu biline ki, Allah'a karşı zorlayıcı hiçbir şey yoktur, "buyurmuştur." [1816]

1785-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Biriniz başına gelen bir zarar ve musibetten dolayı sakın ölümü IsUP meşin. Eğer bunu mutlaka yapacaksa, "Allah'ım, yaşamak benim için hayırlı ise beni yaşat, ölmek benim için hayırlı ise beni öldür." desin." buyurmuştur. [1817]

1786-) Enes (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Ölümü temenni etmeyiniz" diye buyururken işitmemiş olsaydım, ölümü temenni ederdim" demiştir. [1818]

1787-) Kays b. Ebi Hazım'dan. Şöyle demiştir: "Habbâb (r.a.)'ın yanına girmiştik. Kendisi rahatsızlığı nedeniyle karnından yedi defa dağlanmıştı ve: "Eğer, Hz. Peygamber (s.a.v.) ölmek için dua etmeyi ya sakla masaydı ölmemiçin dua ederdim." demişti"[1819]

1788-) Ubâde b. es-Sâmit (r.a.)'dan. Allah'ın Peygamberi şöyle buyurmuştur: "Kim, Allah ile karşılaşmayı isterse, Allah da onunla karşılaşmayı ister. Kim, Allah ile karşılaşmayı istemez hoş lanmaz, ise Allah da onunla karşılaşmayı istemez, haşlanmaz. [1820]

1789-) Ubâde b. es-Sâmit (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v,): "Kim, Alîah ile karşılaşmayı isterse, Allah da onunla karşılaşmayı ister. Kim, Allah ile karşılaşmayı istemez hoşlanmaz, ise Allah da onunla karşılaşmayı istemez, hoşlanmaz, "buyurmuştur.

Hz, Aişe veya Hz. Peygamber (s.a.v,)'in hanımlarından birisi: "Biz ölümü hoş karşılamıyoruz?" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Ama durum görüldüğü gibi değildin Mü'm in bir kimse öleceği sırada Allah'ın rızası ve ikramıyla müjdelenin Artık kendisine önündeki gördüğü şeyden daha sevimli hiçbir şey yoktun Allah ile karşılaşmayı ister Allah da onunla karşılaşmayı isten Kâfir bir kimse ise öleceği sırada, Allah'ın azab ve cezasıyla müjdelenin Artık kendisine önündeki gördüğü şeyden kötü gelen bir şey yoktun Allah ile karşılaşmayı istemez hoşlanmaz Allah da onunla karşılaşmayı istemez hoşlanmaz, "buyurdu. [1821]

1790-) Ebû Musa (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim, Allah ile karşılaşmayı isterse, Allah da onunla karşılaşmayı ister. Kim, Allah ile karşılaşmayı istemez hoşlanmaz, ise Allah da onunla karşılaşmayı istemez, hoşlanmaz, "buyurmuştur. [1822]

1791-) Enes (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Rabb'inden şöyle rivayet etmiştir: "Eğer kulum Bana bir karış yaklaşırsa, Ben ona bir koî yaklaşırım. Eğer Bana bir kol yaklaşırsa, Ben ona bir kulaç yaklaşırım. Eğer Bana yürüyerek gelirse, Ben ona koşarak gelirim." [1823]

1792-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Şüphesiz zikir ehlini araştırmak için yollarda dolaşan, Allah m birtakım Melekleri vardır. Allah'ı zikreden hatırda tutan bir topluluk bulduklarında birbirlerine: "Aradığınıza gelin!" diyerek seslenirler. Bunun üzerine gelip kanatlarıyla yakın semaya kadar onları kuşatırlar. Rableri onlardan daha iyi bildiği halde onlara: "Kullarım ne söylüyorlar?" buyurarak soran Onlar: "Seni teşbih ediyorlar, tekbir getiriyorlar, Sana hamdedip Seni yüceltiyorlar." derler, Allah: "Beni gördüler mi?" buyurur, onlar: "Hayır, vallahi Seni görmediler." derler. Allah: "Beni görselerdi nasıl olurlardı?" buyurur. Onlar: "Eğer, Seni görselerdi daha çok kulluk eder, daha çok yüceltirler, daha çok teşbih ederlerdi." dediler. Allah: "Benden ne istiyorlar?" buyurur. Melekler: "Senden cenneti istiyorlar." derler, Allah: "Cennetigördüler mi?"buyurun Onlar: "Hayır, vallahi cenneti görmediler." derlen Allah: "Ya cenneti görselerdi nasıl olurlardı?" buyurur. Onlar: "Eğer cenneti görselerdi daha çok istekli olurlardı, daha çok hevesli olur rağbetleri daha büyük olurdu." derler. Allah: "Hangi şeyden dolayı sığınırlar?" buyurur. Onlar: "Cehennemden," derler. Allah: "Cehennemigördüler mi?" buyurun Onlar: "Hayır, vallahi cehennemi görmediler." derler. Allah: "Ya cehennemi görselerdi nasıl oiuriardı?" buyurur. Onlar: "Eğer cehennemi görselerdi cehennemden daha çok kaçınır, daha çok korkarlardı." derler. Allah: "Benim, onları bağışladığıma sizi şahit tutuyorum." buyurur. Bu sırada meleklerden bir melek: "İçlerindeki falan kimse onlardan değildir, sadece bir haceti için oraya gelmişti," der. Allah: "Onlar öyle bir topluluktur ki kendileriyle birlikte oturup düşüp kalkan kimse de şaki {isyankar günahkâr) olmaz." buyurur." demiştir. [1824]

1793-) Enes (r.a.)'dan. Şöyie demiştir: "Hz, Peygamber (s.a.v.)'în en çok yaptığı dua "Ey Allah'ım, Rabh'imiz, bize dünyada da iyilik ver, âhirette de iyilik ver, bizi cehennem azabından koru"

(Bakara: 20i) duası İdi"[1825]

1794-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan, Rasûlüllah (s.a.v.): "Kim, bir günde yüz defa: "Lâ ilahe illailâhü vahdehû Lâ şerike lehü, lehü'l-Mülkü ve lehü'f-Hamdü ve hüve ala külli şey'in kadir (=Tek olan Allah'tan başka İlah yoktur, Onun

ortağı yoktur, mülk / hakimiyet Onundur, övgü Onadır. Onun her şeye gücü yeter.) derse kendisine on köle (azat etmeya) eşdeğer sevap verilir, yüz hasene yazılır, yüz günahı silinir. O gün akşama kadar Şeytana karşı kendisine koruma olur. Hiçbir kimse bu kişinin yaptığından daha değerli bir şey yapamaz, ancak (bunu) bu kişiden daha çok yapan dışmda. "buyurmuştur. [1826]

1795-) Ebû Hureyre (r.a.ydan. Rasûİüllah (s.a.v.): "Kim, bir günde yüz defa "Sübhanellahi ve bi hamdihî" derse günahları deniz köpüğü kadar olsa bile silinin "buyurmuştur. [1827]

1796-) Ebû Eyyûb el-Ensârî (r.a.) ile Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) yukarıdaki hadis hakkında Hz. Peygamber (s.a.v.)'den naklederek: "Kim on defa söylerse İsmail neslinden on köle azat eden bir kimse gibi olun "demişlerdir. [1828]

1797-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sübhanellahi ve bi Hamdihi, Sübhânellâhi'lazîm: Rahman 'a sevimli, dile kolay, mizanda ağır gelen ikikelimedir, "buyurdu." demiştir. [1829]

1798-) Ebû Mûsâ el-Eşari (r.a.) anlatr: "Rasülüliah (s.a.v.) Hayber gazvesine çıktığında ordu vadinin üzerine çıktı "Allahü Ekber, Allahü Ekber, Lâ Üâhe illallah (=Allah en büyüktür, Allah en büyüktür. Allah'tan başka i-lah yoktur)" diye seslerini yükselterek tekbir getirdiler. Bunun üzerine Rasûlüüah (s.a.v.): "Canınıza acıyın! Çünkü siz ne sağır birisine ne de burada olmayana sesleniyorsunuz. Şüphesiz sız çok iyi işiten, size çok yakın olana sesleniyorsunuz, O sizinle beraberdir." buyurdu. Ben, Rasûİüllah (s.a.v.)'in bineğinin arkasında bulunuyordum: "Lâ havle velâ kuvvete illâ biliah" derken beni duydu ve bana: "EyAbdullah b. Kays"Ğeö;\. Ben de: "Buyur, emret Ey Allah'ın Rasûlü" dedim: "Sana cennet hazinelerinden bir hazine olan kelimeyi göstereyim mi?" buyurdu; "Evet göster Ey Allah'ın Rasûlü, annem babam sana feda olsun" dedim: "Lâ havle velâ kuvvete illâ biliah (=A!iah'tan başka kuvvet ve engel yoktur)" buyurdu. [1830]

1799-) Ebû Bekir (r.a.), Rasûİüllah (s.a.v.)'e: "Bana, namazımda okuyacağım bir dua öğret?" demiş, o da: "Allahümme inniza/emtü nefsi zulmen kesîran velâ yağüruz-Zunübe illâ ente. Fağfirli mağfiraten min mdike ver'hamni inneke ente'l-Ğafûru'r-Rahîm

(=Allah'ım, kendime çok zulmettim (günah işledim) ama günahtan da Senden başkası bağışlamaz. Katından mağfiretle beni bağışla, bana acı, şüphesiz Sen çok bağışlayan ve acıyansın)" buyurmuştur.

Diğer bir rivayette "Bana, namazımda ve evimde okuyacağım bir dua öğret" demiştir[1831].

1800-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle dua ederdi: "Allahümme inni eûzübike mine'l-Keseli ve'l-Herami ve'i-Meşemi ve'l-Mağrami ve min fitneti'İ-Kabri ve azâbi'i-Kabıf vemin fitneti'n-Nâri ve azâbi'n-Nâıi ve min şeni fitneti'I-Ğınâ ve eûzübike min fitneti'l-Fakri ve eûzübike min fitneti'I-Mesîhi'd-Ûeccâü. Aliahûmmeğsii annî hatâyâye bi mâis's-Seld ve'i-Berdi ve nakkı Kalbî mine'l-Hatâyâ kemâ nakkayte's-Sevbe'l-Ebyazı mined-Oenesi ve Bâİd beyni ve beyne Hatâyâye kemâ bâadte beyne'l-Meşıiki ve'l-Mağribi{=Allah'ım, ben; tenbellikten, ihtiyarlıktan, günaha dalmaktan, borca düşmekten, kabir imtihanından, kabir azabından, cehennem imtihanından, cehennem azabından, zenginlik fitnesinin şerrinden Sana sığınının. Fakirlik fitnesinden Sana sığınınm. Mesih Deccâl fitnesinden Sana sığınınm. Allah'ım, günahlanmı (hatalanmı) kar ve dolu suyu iie yıka. Beyaz elbiseyi kirden arındırdığın gibi kalbimi de günahlardan (hatalardan) arındır. Benimle günahlarımın (haîalanmın) arasını, doğuyla batının arasını uzaklaştırdığın gibi uzaklaştır.)" [1832]

1801-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle dua e-derdi: "Eûzü bike mine'l-Buhli ve'hKeseii ve erzeli'l-Umuri ve azâbi'l-Kabri ve fitneti'i-Deccâii ve fitnetl'hMehyâ ve'l-Memât

(Cimrilikten, tembellikten, en aşağı Ömürden/ düşkünlükten/ bunaklıktan, kabir azabından, Deccâl fitnesinden, hayat ve Ölüm fitnesinden Sana sığınırım." [1833]

1802-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.), baş edilemeyecek beladan, kahredici zorlukların başa gelmesinden, kötü bir hüküm verilmesinden, düşmanların sevinmesinden Allah'a sığınırdı." demiştir. Hadisi rivayet eden Süfyân b. Uyeyne: "Aslında hadiste üç şeyden sığındığı bildiriliyordu, ben bir tane daha ilave ettim, ancak bu ilavenin hangisi olduğunu bilemiyorum." demiştir. [1834]

1803-) Berâ b. Âzib (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Yatağına geldiğinde namaz abdesti al, sonra da sağ yanına yat ve "Allahümme Eslemtü Vechî ileyke/ ve fevvaztü Emrî ileyke ve Elce'tü Zahri ileyke rağbeten ve rahbeten ileyke lâ melese ve lâ mencâ minke illâ ileyke. Allahümme Âmentü bi kitâbikellezi

Enzelte ve bi Nebiyyikeliezî Erselte (=Aliah'ım, Seni İsteyerek ve Senden korkarak yüzümü Sana teslim ettim, işimi Sana bıraktım, sırtımı Sana sığındırdım, Senin dışında ne bir sığınak ne de bir kurtuluş vardır. Allah'ım Senin indirdiğin kitabına ve gönderdiğin peygamberine iman ettim)" de. Eğer bu gece ölürsen yaratıldığın şey üzerine (islâm üzerine) ölürsün. Bu sözleri en son konuşacağın şey yap " buyurdu. Ben bu duayı Hz. Peygamber (s.a.v.)'e tekrarladım "Allahümme Âmentü bi kitabikellezî Enzeite" kısmına gelince "ve Rasûlike..." dedim:

"Hayır! ve Nebiyyikellezl Erselte" buyurdu." demiştir.

("Nebiyyike" yerine bir benzer anlamdaki "Rasûlike" ifadesinin kullanılmasında Hz. Peygamber (s.a.v.)'in uyanda bulunmasından, zikir ve dualarda belirtilen şekillere bağlı kalınması gerektiği anlamı çkanldığı gibi hadis rivayetinde lafızlara bağlı kalınması gerektiği hükmü de çıkarılmıştır) [1835]

1804-) Ebû Hureyre (r.a,): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Biriniz yatağına girdiğinde elbisesinin içiyle yatağını silksin, çünkü (yatağından kalktığında) geriye ne bıraktığını bilemez. Sonra: "Bismike Rabbi vaza'tü cenbî ve bike erfeu'. İn emsekte nefsi ferhatnhâ, ve in eıseltehâ fefhazhâ bimâ tehfezu bibi i'bâdeke's-Sâlihin. (=Ey Rabb'im yan tarafımı Senin adınla kor ve Senin adınla kaldırırım. Eğer canımı tutup alırsan ona merhamet eyle. Eğer onu

bırakırsan salih kullannı koruduğun gibi onu da koru.)" desin, "buyurdu." demiştir.

1805-) İbni Abbâs (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle dua ederdi: "Eûzü biİ'zzetikeileziLâ ilhahe illa EntellezîLâ yemûtü ve'i-Cinnu ve'i-İnsu yemûtûne (= Allah'ım Senin izzetine, gücüne sığınırım ki, Sen kendisinden başka ilah olmayansın, hiç ölmeyensin,

halbuki Cinler ve İnsanlar (yani görünen ve görünmeyen her şey) Ölür)" [1836]

1806-) Ebû Musa el-Eş'arî (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), şöyle dua ederdi: "Allahümmeğfirii hatfetf ve cehlî ve isrâfî fi emri vemâ ente a 'lemü bihî minnî Allahümmeğfirli ciddi ve hezlî ve hatat ve amdî ve küllü zelike indi. Allahümmeğfîrlî mâ kaddemtü vemâ ehhartü vemâ esrartü vemâ a'lentü vemâ ente a'lemü bihi mini

Ente'l-Mukaddimü ve Ente'l-Muahhiru ve Ente ata külli şeyin kaflfö(=Allah'ım, işlerimde; hatalarımı, bilgisizliğimi, israfımı ve benden da'Ha iyi bildiğin tüm günahlarımı bağışla. Allah'ım, şaka olarak yaptığımı, ciddi olarak yaptığımı, hatamı, bilerek kasıtlı yapüklanmı bağışla, bunların hepsi bende vardır, itiraf ediyorum. Allah'ım, önceden yaptıklarımı, sonraya bıraktıklarımı, gizli yaptıklarım, açıkça yaptıklarımı ve benden daha iyi bildiklerini bağışla. Sen öne getirensin ve Sen geriye de getirensin. Senin her şeye gücün yeter.)" diye dua ederdi. [1837]

1807-) Ebû Hureyre (r.a.) Rasûiüllah (s.a.v.) zaman zaman: "Lâ ilahe illallâhu vahdehü eazze cündehü, ve nasara abdehü ve galebe 7-Ahzâbe vahdehü felâ şeye badehu (=Tek olan Allah'tan başka ilah yoktur. Allah ordusunu güçlü kıldı. Kuluna yardım etti. Tek başına birleşik ordulara galip geldi. Allah'tan öte hiçbir şey yoktur.)" derdi." demiştir. [1838]

1808-) Hz. Ali (r.a.) anlatır: "Fatıma (r.a.) el değirmeninin verdiği yorgunluktan dolayı şikayet etti, bu sırada Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ganimet olarak birtakım savaş esirleri gelmişti. Fatıma da (bunlardan istemek için) Peygamber (s.a.v.)'e gitti, ama kendisini bulamadı. Aişe'yi gördü, durumu ona bildirdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) geldiğinde Aişe, Fatıma'nın geldiğini

bildirdi. Derken Hz. Peygamber (s.a.v.) bize geldi, bu sırada biz de yatıyorduk. Ben hemen ayağa kalkmaya davrandım: "Yerinizden kalkmayın" buyurdu ve ikimizin arasına oturdu, hatta bu sırada göğsümde ayaklarının serinliğini hissetmiştim, bize şöyle buyurdu: "Benden istemiş olduğunuz şeyden daha İyi bir şeyi size bildireyim mi yatacağınız sırada otuz dört defa "Allahü Ekber" otuz üç defa "Sübhaneflah" otuz üç defa "el-Hamdülillah" dersiniz ki bu sizin için bir hizmetçiden daha iyidir." [1839]

1809-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Horozların ötmesini işittiğinizde Allah'ın lütfundan isteyiniz. Çünkü onlar busırada melek görmüştür. Eşek anırması işittiğinizde ise şeytandan Allah'a sığınınız. Çünkü o, şeytanı görmüştür." buyurmuştur. [1840]

1810-) İbni Abbâs (r.a.), şöyle demiştir: "Rasûiüllah (s.a.v.) üzüntü strasında şöyle dua ederdi: "Lâ ilahe illallâhu'l-Azîmu'l-Hafîmu. Lâ ilahe itlailâhu Rabbu'l-Arşi'l-Azim. Lâ ilahe illallâhu Rabbu's-Semâvâti ve Rabbu'l-Arzı ve Rabbu'l-Arşi'l-Keıim (=Azîm, Halîm olan Allah'tan başka ilah yoktur. Yüce Arşın Rabbi olan Allah'tan başka ilah yoktur. Göklerin ve yerin Rabbi, değerli Arşın Rabbi olan Allah'tan başka ilah yoktur.)" [1841]

1811-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.): "Biriniz acele etmediği: "Dua ettim, kabul olmadı." demediği sürece duası kabul olur. "buyurmuştur. [1842]

1812-) Üsâme b. Zeyd (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Cennet kapısının başında durdum, cennete girenlerin çoğunluğu fakir fukaralardan idi. Zenginler ise (hesaplan dana bitmediğinden) alıkonulup hapis olmuşlar, bunların içerisindeki cehennemlik/erin cehenneme atılmaları hemen emredilmiş (bekietiimemiştı.) Cehennemin kapısının başında durdum, bir de baksam ki cehenneme girenlerin çoğunluğu kadınlardan buyurmuştur. [1843]

1813-) Üsâme b. Zeyd (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Benden sonra geride, erkekler üzerinde kadınlardan daha zararlıbir fitne bırakmadım "

buyurmuştur.

(İlk bakışta hadisin kadınları fitne ve fesada götüren uğursuz varlıklar olarak nitelediği sanıiabilir. Ancak Efendimizin buradaki maksadı kanaatımca bu değildir. Bazı problemli kadınlara İşaret edilmekte, huysuzlukları nedeniyle erkekleri zor durumda bırakacağı belirtilmektedir.

Bu tür ifadeleri Kur'ân-ı Kerim'de de bulmak mümkündür. Muselâ «Ey iman edenler, eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşman olanlar vardır, onlardan sakınınız...» (Tegâbun: 14) Ayetteki bu ifade genel değildir. Yoksa herkesin hanımı ve çocuklan kendisine düşmandır hükmü çıkar. Hadisde de durum bu şekildedir. Erkekleri fitneye düşürebilecek kadınlara dikkat çekilmiştir.

Diğer taraftan, Kuf ân-ı Kerim'de (âii İmrânr 14) insan bazı dünya zevklerine ve nimetlerine düşkün olarak yaratılmıştır Bunlardan birisi de iki cinsin birbirine olan meyilleridir-i . Bu ilginin ölçülü kullanılmaması, her iki taraf için tehlike doğurur. Hadisimizde bu tehlike için erkeklerin dikkati çekilmekte, kadınlar konusunda dikkatli olmalan istenmektedir. Zira genel olarak erkeklerin bu yönü kadınlara nazaran daha zayıfbr.) [1844]

1814-) Abdullah b. Ömer (r.a.), Rasûlüllah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim demiştir: "Sizden Öncekilerden üç kişilik bir topluluk yola çıkmıştı. Nihayet, gecelemek için bir mağaraya sığınıp içerisine girdiler. Arkasından dağdan bir kaya yuvarlanarak mağarayı üzerlerine kapattı. Bunun üzerine: "Şu biline ki sizi bu kayadan amellerinizin salih olanıyla Allah'a dua etmenizden başka bir şey kuttaramaz." dediler. Onlardan birisi: "Ey Allah'ım, benim yaştan ilerlemiş iki ihtiyar, anne ve babam vardı ve kendilerinden önce akşam içecekleri sütü ne aileme ne de hizmetçilerime içirirdim. Bir gün bir şey aramak için gitmem beni onlardan uzaklaştırdı, bu yüzden onlar uyuyunca dönüp gelebildim, hemen onların akşam sütünü sağıp geldim ama anne ve babams uyuyor buldum. Bu arada kendilerinden önce de aileme veya hizmetçilerime akşam sütü içirmeyi istemedim. Bu yüzden iki elimde süt kabı şafak sökene değin onların uyanmasını bekleyerek durdum. Allah'ım, eğer bunu Senin rızanı elde etmek için yapmış isem şu kaya yüzünden içinde bulunduğumuz sıkıntıyı bizden gider." dedi. Bunun üzerine kaya dışarıya çıkmaya müsait olmayacak kadar biraz açıldı. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle devam etti: Bir diğeri de: "Ey

Allah'ım, benim amca kızı vardı ve onu çok seviyordum, bu yüzden kendisini bana teslim etmesini istedim fakat kabul etmedi. Sonunda kıtlık yılları geldi, hu yüzden bana geldi ben de ona, benimle kendisi arasındaki engeli kaldırması şartıyla yüz yirmi dinar verdim, O da söylenileni yaptı. Nihayet onu elde ettiğimde (nikahı kastederek) bana: "Hukuku dlŞmda (Allah'ın koyduğu bekarlık)

mührünü silmeni sana helâl etmem." dedi, bu yüzden ona sahip olmam nedeniyle işleyeceğim günahtan çekindim ve çok arzu ettiğim kadını bırakıp ayrıldım, verdiğim altınları da kendişine bıraktım. Allah'ım, eğer bunu Senin rızam elde etmek için yapmış isem şu kaya yüzünden içinde bulunduğumuz sıkıntıyı bizden gider." dedi. Bunun üzerine kaya açıldı fakat mağaradan hâlâ dışarı çıkamıyoriardt. Hz, Peygamber (s.a.v.) şöyle devam etti: Üçüncüsü de: "Ey Allah'ım, ben birçok işçi çalıştırdım ücretini bırakıp giden bir adam dışında ücretlerini de kendilerine vermiştim. Ücretini bırakan adamın parasını sermaye olarak çalıştırdım, neticede bu paradan bir hayli mal çoğaldı. Bir süre sonra adam bana çıkagefdi ve: "Ey Allah'ın kulu, ücretimi bana öde" dedi, ben de kendisine: "Şu gördüğün deve, sığır, koyun ve hizmetçi köle nevinden hepsi senindir." dedim, o da: "Ey Allah 'in kulu, benimle dalga geçme." dedi, ben de: "Ben seninle dalga geçmiyorum." dedim. O da malları aldı, sürüp götürdü, hiçbir şey bırakmadı. Allah'ım, eğer bunu Senin rızanı elde etmek için yapmış isem şu kaya yüzünden içinde bulunduğumuz sıkıntıyı bizden gider." dedi. Bunun üzerine kaya açıldı, hemen oradan yürüyüp çıktılar," [1845]

49-) Tevbe Bölümü

(Kitâbu't-Tevbe)

1815-) Ebû Hureyre (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu söylemiştir: "Allah Teâlâ: "Ben, kulumun bana olan zan-nının yanındayım, Beni andığında hatırladığında. Ben onun yanındayımdir. Beni içerisinde anarsa hatırlarsa. Ben de onu içerimde anarım. Eğer Beni bir topluluk içerisinde anarsa hatırlarsa. Ben de onu onlardan daha hayırlı bir topluluk içerisinde anarım. Eğer Bana bir karış yaklaşırsa. Ben ona bir kol

yaklaşırım. Eğer Bana bir kol yaklaşırsa, Ben ona bîr kulaç yaklaşırım. Eğer Bana yürüyerek gelirse. Ben ona koşarak gelirim." buyurmaktadır."

(Hadisin bu bölümde getirilmesindeki maksat, Allah Teâlâ'nın durumundan malumat vermesidir. Hadiste belirtilen "zikir" kelimesi, hem anma ve zikretme anlamına hem de hatırlama, hatırda tutma, unutmama anlamlarına gelir. Yine hadiste i-fade edilen "Allah'ın zikretmesi, içerisinde zikretmesi, yaklaşması, gelmesi" gbi şeyler mecazi anlamlar ifade eder.) [1846]

1816-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Allah, bir kulun tevbesine; yanında devesi, devesinin üzerinde su ve yiyeceği olan, tehlikeli bir yere inip konaklayıp başını koyarak biraz uyuyan arkasından uyandığında devesi gitmiş sonunda susuzluk ve açlığı şiddetlenmiş veya Allah'ın takdir edip dilediği zorluklar başına gelmiş kendi kendine: "Eski yerime olsun döneyim." diyen, bunun arkasından biraz daha uyuyup uykudan başını kaldırdığında kaybettiği devesini görüveren bir kimsenin sevincinden daha çok sevinir." [1847]

1817-) Enes (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a,v.), şöyle buyurmuştur: "Allah, bir kulun tevbe etmesine; çölde devesini kaybeden bir kimsenin devesini bulmasına sevinmesinden daha çok sevinir." [1848]

1818-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlütlah (s.a.v.): "Allah yaratmaya karar verdiğinde, Arşın üzerinde bulunan kitabına "Şüphesiz merhametim gazabıma üstün gelmiştir." diye yazdı" buyurdu." demiştir. [1849]

1819-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah mahlukatı yarattığında, kendisi için yazdığı ve Arşın üzerinde kendi katında bulunan kitabına "Şüphesiz rahmetim gazabımaağır basmıştır." diye yazmıştır, "buyurmuştur.

(Allah Teâlâ: «Şüphesiz, Benim rahmetim her şeyi kuşatmıştır...» buyurmuştur. A'râf: 156) [1850]

1820-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim, demiştir: "Allah rahmeti yüz parçaya ayırdı, doksandokuz parçasını yanında tuttu, bir parçasını yeryüzüne indirdi. İşte bu bir parça rahmet nedeniyle mahlukat birbirine merhamet eder, hatta at (bu merhametten dolayı) çiğneme endişesiyle yavrusundan ayağını kaldırır." [1851]

1821-) Ömer b. Hattab (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'e birtakım esirler getirilmişti. Bir de baktık ki bir kadın göğsünden süt sağıp çocuklara içiriyor, derken esirler arasında bir çocuk buldu hemen alarak bağrına basıp emzirdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) bize: "Ne dersiniz, bu kadın çocuğunu ateşe atabilir mi?"'buyurdu: "Hayır elden geldiğince atmamaya çalışır" dedik. 0 da: "Allah, bu kadının çocuğuna olan merhametinden daha çok merhametlidir, "buyurdu. [1852]

1822-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Eğer mümin, Allah'ın yanındaki azabı bilseydi kimse cenneti aklından geçiremezdi. Eğer kâfir de Allah 'm yanındaki merhameti bilseydi hiçbir kimse cennetten ümitsiz olmazdı"[1853]

1823-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Hiçbir iyilik yapmamış bir adam, ailesine: '{Bedenim) öldüğünde onu yakın, külünün yansını karaya yarısını da denize savurun. Allah'a yemin olsun ki, eğer Allah, ona azap ethieyi takdir ettiyse âlemlerde hiçbir kimseye yapmayacağı azabı ona uygular" dedi. Adam öldüğünde söylediklerini yaptılar. Arkasından Allah, karaya emir verdi ve içerisindeki/eri topfayı-verdi. Denize emir verdi o da içerisindekileri toplayıverdi. Sonra: "Niçin böyle yaptın?" buyurdu: "Senin korkundan, Ey Rabb'im Sen en iyi bilensin" dedi. Allah da onu bağışladı"[1854]

1824-) Ebû Saicl (r.a.)'clan. Hz. Peygamber (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Allah, sizden önce geçenlerden bir adama çokça mal verdi. Vefat edeceği zaman çocuklarına: "Ben size nasıl bir babalık yaptım?" dedi: "Çok iyi bir babalık yaptın" dediler: "Ama ben, asla bir hayır işlemedim, dolayısıyla öldüğümde beni yakın sonra da rüzgarlı bir günde küllerimi savurun" dedi. Onlar da söylenileni yaptılar. Arkasından Yüce Allah onu topladı ve:

"Böyle yapmaya senisevkeden nedir?"buyurdu: "Senin korkun"dedi. Bunun üzerine Allah onu rahmetiyle karşıladı"[1855]

1825-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim: "Şüphesiz bir kul bir günaha düşer-veya belki degünah 'dedi. (hadisteki veya ifadesi ravinln hangisinin söylendiğinden şüphe etmesindendir.) Bunun üzerine: "Ey Rabb'im, günah işledim -veya belki de günaha düştüm, dedi-beni bağışla." der. Bunun üzerine Rabb'i: "Demek kulum kendisinin günahtan bağışlayan ve günahlardan hesaba çeken bir Rabb'inin olduğunu bildi, haydi kulumu bağışladım, "buyurur. Bundan sonra kul, Allah'ın dilediği kadar bir süre geçirir arkasından yine günaha düşer -veya günah işler.- Bunun üzerine: "Ey Rabb'im, bir diğer günah işledim-veya günaha düştüm-günahımı bağışla." der. Rabb'İ: "Demek kulum kendisinin günahları bağışlayan ve günahlardan hesaba çeken bir Rabb'inin olduğunu bildi, haydi kulumu bağışladım. " buyurur. Bundan sonra kul, Allah'ın dilediği kadarbir süre geçirir arkasından yine günah işler -veya günaha düşer, dedi.- Bunun üzerine: "Ey Rabb'im, bîr diğer günah işledim -veye günaha düştüm-benim günahımı bağışla." der. Rabb'i: "Demek kulum kendisinin günahları bağışlayan ve günah/ardan hesaba çeken bir Rabb'inin olduğunu bildi, üç defahaydi kulumu bağışladım, dilediğini yapsın." buyurur."

(Hadisteki "dilediğini yapsın" ifadesi, mademki günah işlediğin vakit tevbe ediyorsun ve Benden başka kapının olmadığını biliyorsun, Beni, günahlan bağışlayan ve günahlardan hesaba çeken bir Rab olarak tanıyorsun, öyleyse seni bağışladım demektir.

Yapılan günahlardan sonra ısrar etmeyip hatayı kabul ederek tevbeye yönelmek, önemli bir iştir. Zaten şeytanın bu kadar günaha girmesinin sebebi, günahını itiraf etmeyip mazeret sunmasıdır. Hz. Âdem (a.s.)'ın günaha düştüğündeki tutumu bizlere örnektir. Kendisi günaha düştükten sonra mazeretler arayıp, bu günahı ben şundan dolayı işledim gibi benzeri gerekçeler öne sürmeden hatasını itiraf etmiş Allah'tan bağışlama dilemiştir,

Bu konuda "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh" isimli çalışmamadaki 2223. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1856]

1826-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Allah'tan başka en fazla, kıskanan hiçbir kimse yoktur. Bunun için kötülüklerin açığını da gizlisini de yasaklamıştır. Allah'a övmekten daha fazla sevimli olan hiçbir şey yoktur, bunun için kendisi, kendisini övmüştür"[1857]

1827-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Şüphe yok ki Allah da kıskanır. Allah'ın kıskanması, mü'min bir kimsenin Allah 'm haram kıldığı şeyleri işlemesidir." buyurmuştur.

(Kıskanmak, Türkçe'de dört anlam ifade etmektedir. (Okul Sözlüğü, tdk, kıskanmak md.) Hadisimizde geçen kıskanma: Bir şeye, en küçük saygısızlık gösterilmesine dayanamama, anlamınadır. Buna gere Allah'ın kıskanması, mümin bir kimsenin günah işlemesine karşı gösterdiği hassasiyettir.) [1858]

1828-) Esma (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Yüce Allah'tan daha kıskanç hiçbir şey yoktur" buyurmuştur. [1859]

1829-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) anlatır: "Bir adam (yabancı) bir kadını öpmüştü. Ardından Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelip yaptığı hatasini bildirdi. Bunun üzerine Allah: «Gündüzün iki ucunda (sabah-akşam) gecenin de yakın bîr vaktinde namaz kıl. Muhakkak ki iyilikler kötülükleri giderir...» (Hûd: im> ayetini indirdi. Akabinde bu kimse: Ey Allah'ın Rasûlü, bu benim için midir?" dedi: "Ümmetimin

tümü, hepsi içindir, "buyuröu."

(Hadisimizde sözü edilen kişinin kim olduğu bildirilmektedir. Bu sahabi, büyük bir ihtimalSe Ebû Yüsr (r.a.) olmalıdır, Tirmizî'nin rivayetinde (Tirmizî, Tefsir, Hîd: 114) Ebû Yüşr (r.a.) bu olayı kendisi anlatmaktadır. Hadis şöyledir:

Ebû Yüsr (r.a.)'dan. Hurma satın almak için bana bir kadın geldi. Ona evde daha iyisi var, dedim. Benimle birlikte eve girdi. Ben de üzerine atılıp onu öptüm. Arkasından, Ebû Bekir'e gidip durumu anlattım. O da: "İçinde sakla, kimseye söyleme ve Allah'a tevbe et" dedi. Ama ben duramadım, Ömer'e

gidip durumu anlattım. O da: "İçinde sakla, kimseye söyleme ve Allah'a tevbe et" dedi. Ama ben yine duramadım, Hz. Peygamber'e varıp durumu ona da anlattım. O da: "Allah yolunda savaşa çıkmış bir gazinin gerisindekilere böyle mi yapılır!" buyurdu. -Ebû Yüsr, kendisinin cehennemlik olduğunu düşünerek o ana kadar Müslüman olmamış olmayı bile temenni etmiştir.- Bunun üzerine Rasûlüllah bir süre başını öne eğip sessiz kalmış, arkasından (Hûd; İH) ayeti indirilmiştir.) [1860]

1830-) Enes (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Bir adam, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, had suçu işledim cezamı bana uygula" dedi. Arkasından namaz vakti geldi ve Rasûlüilah (s.a.v.) ile birlikte namaz kıldı. Namazı bitirdikten sonra: "Ey Allah'ın Rasûlü, had suçu işledim Allah'ın yazdığı cezayı bana uygula" dedi. Rasûlüllah: "Namazda bulundun mu?" buyurdu: "Evet" dedi: "Bağışlandın öyleyse" buy urun."

(Sınırlan Allah tarafından çizilmiş cezalara 'had' denilmiştir, Bu cezalann miktarı ve uygulanış biçimi Kur'ân-ı Kerim'de belirtilmiştir, zina, hırsızlık, iftira cezası gibi. Bu suçları işleyenler hiçbir zaman cezadan kurtulamaz. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kızı Patıma (r.a.) olsa bile. (ii48. hadise bakına.) Durum böyleyken yukarıdaki hadisimizde Efendimiz (a.s.)'m, had cezasını gerektiren bir suç işlediğini söyleyen kimseye cezayı uygulamamıştır. Âlimler bunun nedenini, bir önceki hadiste geçtiği gibi had cezasını gerektirmeyen bîr suç işlemiş olmasına bağlamışlardır.) [1861]

1831-) Ebû Said (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "İsrai/oğuliarı içerisinde bir kimse vardı, doksandokuz kişi öldürmüştü. Kalkıp durumunu sormak için yola çıktı ve bir rahibe varıp sordu: "Tevbe imkanı var mı?" dedi, o da: "Hayır" dedi, bunun üzerine onu da öldürdü. Arkasından tekrar soruşturmaya başladı. Sonunda bir kimse ona: "Şu kentte şu yere git." dedi. Bu sırada yolda ölüm onu yakalayıverdi, o da hemen göğsünü o kente doğru çevirdi. Sonunda rahmet melekleri ile azap meiekieri bu kimse hakkında anlaşmazlığa düştü/er. Bunun üzerine Allah bu kente yaklaş, öbürüsüne de uzak/aş diye vahyetti arkasından: "İkisinin arasını ölçünüz." buyurdu. Bu kimsenin gitmek istediği kente öbürüsünden bir karış daha yakın olduğu tespit edildide bunun üzerine bağışlandı.'"buyurmuştur. [1862]

1832-) İbni Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim: "Şüphesiz Allah (âhîrette) Mü'mini yaklaştırıp üzerine korumasını örter gizler ve: "Şu günahını biliyor musun, şu günahını biliyor musun?" diye sorar. O da: "Evet biliyorum Ey Rabb'im." der, sonunda günahlarını ikrar ettiğinde içinden artık işinin bittiğini, helak olduğunu görüp düşündüğü sırada Allah: "Dünyada senin üzerindeki günahları gizleyip örttüm, bugün de onları bağışlıyorum," buyurur, arkasından iyiliklerinin yazıldığı kitap verilir. Kâfir ve münafığa gelince, şahit/er: «Rablerine yalan söyleyenler işte bunlardır, iyi biliniz ki, Allah'ın laneti zalimleredir.» derler. (Hûd: ıs)

Ka'b b. Mâlik (r.a.)'ın hâdisesi ve Aziz Celil Allah'ın: «...ve Allah geri bırakılanların da tevbesini kabul etti...» [1863]

1833-) Ka'b b. Mâlik (r.a.) anlatır: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in çıktığı gazvelerden Tebuk Gazvesi dışında hiçbirinde geri kalmamıştım. Bir de Bedir Gazvesi'nde geri kalmıştım gerçi Rasûlüllah (s.a.v.) Bedir Gazvesi'nde geri kalanları kınamamıştı. O vakit Rasûlüllah (s.a.v.) Kureyş kervanını takip etmek için sefere çıkmıştı. Sonunda Allah Müslümanlarla düşmanlarını üzerinde kararlaştırılmış bir vakit olmadan randevusuz olarak bir yerde buluşturmuştu. Ben Akabe Biati gecesi, İslâm üzere söz verdiğimizde Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte bulunmuştum. Her ne kadar Bedir, halk arasında daha çok dillerde dolaşsa da benim, Akabe Biatim yerine Bedir Savaşı'nda bulunmuş olmamı arzu etmem. Savaşa katılmama hikayem şudur: Bu gazveye katılmadığım zamanki kadar asla ne güçlü idim ne de elim bu kadar boldu, öyle ki bu gazve sırasında iki devem vardı, vallahi daha önce benim yanımda bir arada iki deve asla bulunmazdı. Rasûlüllah (s.a.v.) bu gazveye kadar bütün seferlerini gizli tutar, hedef saptırırdı, ancak bu gazvesi hariç. Rasûlüllah (s.a.v.) çok sıcak bir mevsimde gazveye çıktı, uzun bir yolculuk ıssız ve susuz çöl... Bir sürü düşmana karşı yola çıktı. Savaş için gerekli ihtiyaçlarını temin etsinler dîye Müslümanlara hedefi açık olarak belirtti, gideceği yönü bildirdi. Rasûîüllah (s.a.v.)'in yanında toplanan Müslümanların sayısı kütük defterinin alamayacağı kadar çoktu. Bu gazveye katılmak istemeyen kimse sadece, Allah bu konuda vahiy indirmez ise Peygamber'e durumları gizli kalacağını tahmin eden bir kimseden başkası değildi. Rasûlüllah (s.a.v.) bu gazveye meyveler olgunlaşıp gölgelerin tadı geldiği zaman çıkmıştı. Rasûlüllah ve kendisiyle birlikte Müslümanlar sefere hazırlandılar. Ben de onlarla birlikte hazırlık

yapmak için sabahleyin çıkıyor ama bir şey yapmadan geri dönüyordum, kendi kendime: "Hazırlığı daha ileride de yapabilirim." diyordum. Bu durum bende böylece devam etti, sonunda halkın çalışmaları hızlandı, nihayet bir sabah Rasûlüllah ve beraberindeki Müslümanlar yola çıktılar, ama benim hiçbir hazırlığım yoktu, yine kendi kendime: "Bir iki gün sonra hazırlığımı yapar onlara erişirim" dedim. Ordu Medine'den ayrıldıktan sonra hazırlığımı yapmak için sabahleyin çıktım ama yine bir şey yapamadan geri eve döndüm, sonra yine sabah çıktım ama bir şey yapamadan geri döndüm. Bu durum bende devam etti, sonunda ordu süratlenip gitti neticede bu gazve de benim elimden kaçtı. Yola çıkıp onlara yetişmeye karar verdim. Keşke bu kararımı yerine getirseydirn ama bu bana nasip olmadı, Rasûlüllah (s.a.v.)'in Medine'den ayrılmasının arkasından halkın arasına çıkıp içlerinde dolaştığımda sadece üzerlerine münafıklık lekesi bulaşmışlar ile Allah'ın özürlerini kabul ettiği zayıf kimselerden başkasını göremememden başka bir şey beni üzmemişti. Rasûlüllah beni hiç anmadı ta ki Tebuk'a gelinceye kadar, Tebuk'ta ordunun içerisinde otururken: "Ka'b ne yaptı ki?" buyurdu. Selemeoğullan'ndan birisi: "Ey Allah'ın Rasûlü, onu elbisesi ve kılık kıyafeti ile ilgilenmesi gazaya katılmaktan alıkoydu" dedi. Bunun üzerine Muâz b. Cebel: "Söylediğinsöz çirkin oldu" dedi, devamla: "Ey Allah'ın Rasûlü, Allah'a yemin olsun kî, bizim onun hakkındaki bildiğimiz iyi ve hayırdır." dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) sükût etti. Ka'b b. Mâlik (r.a.) sözüne şöyle devam etti: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in geri döndüğü haberi bana ulaştığında bana bir üzüntü geldi, yalan söylemeyi düşünmeye, yarın onun öfkesinden ne şekilde çıkabilirim demeye başladım. Bu konuda ailemden aklı eren herkesten yardım istedim. "Rasûlüllah (s.a.v.) geldi" denildiğinde içimdeki batıl geçersiz düşünceler gitti ve içerisinde yalan bulunan hiçbir şey ile asla kızmasından kurtulamıyacağımı anladım. Bu yüzden kendisine, doğru söylemeye karar verdim. Rasûlüilah (s.a.v.) sabahleyin geldi. Kendisi yolculuktan döndüğünde ilk önce mescide girip iki rekat namaz kılar, arkasından halkın arasına otururdu. Bu şekilde yaptıktan sonra savaşa katılmayanlar kendisine geldi ve yemin edip savaştan geri kalmalarının mazeretini anlatmaya başladılar. Bu kimseier seksen küsur kadardı. Arkasından Rasûlüllah (s.a.v.) dış görünüşe göre mazeretlerini kabul etti, tekrar biat alıp kendilerine bağışlama diledi, gizli durumlarını Allah'a havale etti. Ben de kendisine geldim, selâm verdim, kızgın bir eda ile gülümsedi, sonra: "Gelbakalım"dedi, yürüyüp gelerek önüne oturdum.

Bana: "Senigazveye katılmaktan alıkoyan şey nedir? Bineğini satın almamış miydin?" buyurdu. Ben: "Evet, satın aldım. Allah'a yemin olsun ki Ey Allah'ın Rasûlü, eğer dünya halkından senden başka bir kimsenin yanında böyle otursaydım bir mazeretle onun kızgınlığından çıkabileceğim görüşüne varırdım, bana tartışma kabiliyeti verilmiştir. Ancak Allah'a yemin olsun, şunu bildim ki, senin beni kabul edebileceğin bir yalanı, sana söylesem çok geçmez Allah, seni bana karşı öfkelendirir. Eğer sana doğru söylersem bana darılırsın. Allah'ın bu halimi bağışlamasını umanm. Allah'a yemin olsun ki yok, hiçbir mazeretim yoktu, Allah'a yemin olsun ki, seninle gelmediğim zamanki halimden daha güçlü ve zengin asla olmamıştım." dedim. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.): "Bakın hu doğru söyledi, Allah senin hakkında hüküm verene kadar kalk git" buyurdu. Kalkıp gittim, Selemeoğullan'ndan birtakım kimseler peşime düştü ve bana: "Allah'a yemin olsun ki, bildiğimiz kadarıyla sen bundan önce birsuç işlemedin. Sen, savaşa katılmayan diğerlerinin mazeret sundukları gibi Rasûlüllah (s.a.v.)'e mazeret sunmamakla aciz bir vaziyete düştün. Halbuki Rasûlüllah (s.a.v.)'in sana bağışlama duası etmesi işlediğin suçunda sana yeterdi." dediler. Allah'a yemin olsun ki, sürekli bana ısrar ettiler, öyle ki içimden geri dönüp yalan söylemek geldi, sonra onlara: "Bu durumla karşılaşan benim gibi başka birisi var mıdır?" dedim. Onlar: "Evet, iki kişi de senin söylediğin gibi söyledi, onlara da sana söylenilenler söylendi" dediler: "Kim bunlar?" dedim, onlar da: "Mürâre b. er-Rübeyyİ1 el-Amrî ile Hilâl b. Ümeyye el-Vâkıfî" dediler, Bedir Savaşı1-na katılmış, kendilerinde örnek alınacak güzellikler bulunan iki salih kimseyi söylediler. Bu iki zatı bana söylediklerinde irimden vazgeçtim) yürüyüp gittim. Rasûlüllah (s.a.v.), savaşa katılmayanlar arasından üç kişiyle konuşmayı yasakladı. Bunun üzerine halk bizden kaçındı, bize karşı davranışları değişti. Öyle ki benim nazarımda yeryüzü değişmiş, artık tanıdığım yer o yer değildi. Bu şekilde elli gece kaldık. Bu sürede o iki arkadaşım olanlara boyun eğip evlerinde ağlayarak oturdular. Ama beı\ onların en genci ve en dayanıklısı idim. Dışarıya çıkıyor, Müslümanlarla namaza katılıyor, çarşılarda dolaşıyordum. Hiç kimse benimle konuşmuyordu, namazdan sonra oturduğu yerde iken Rasûlüllah (s.a.v.)'e gelir, kendisine selâm verir ve içimden "Acaba dudaklarını kıpırdattı mı, selâmımı aldı mı, almadı mı?" derdim. Sonra ona yakın bir yerde namaz kılar, sezdirmeden gizlice ona bakardım. Namaza kalktığımda bana döner, onun tarafına yöneldiğimde benden yüzünü çevirirdi. Neticede insanların benden ilişkiyi kesmesi uzun süre devam

edince gidip Ebû Katâde'nin bahçesinin duvannı tırmanıp aştım. Ebû Katâde amcamın oğlu olup en çok sevdiğim bir kimse idi. Kendisine selâm verdim, vallahi benim selâmımı almadı: "Ey Ebû Katâde, Allah aşkına söyle, benim Allah ve Rasûlünü sevdiğimi bilmiyor musun?" dedim. Sustu, cevap vermedi. Yanına oturdum, yine Allah aşkına diyerek aynı şeyleri söyledim, yine sustu. Tekrar Allah aşkına diyerek aynı şeyleri söyledim: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" dedi, gözlerimden yaşlar bo-şaidı, geri dönüp duvardan aşıp çıktım. Ben bu halde iken bir ara, Medine Çarşısı'nda yürüyordum, birden Medine'ye yiyecek getirip satanŞamlı çiftçilerden bir çiftçi ile karşılaştım: "Ka'b b. Mâlik'i bana kim gösterir?" diyordu. Halk işaret etmeye başladı, sonunda yanıma geldiğinde bana Gassan Kralı'ndan bir mektup verdi. Baksam ki içerisinde "Bundan sonra şu biline ki, senin arkadaşının senden ilişkiyi kestiği haberi bize ulaştı. Allah seni ne hakir olacağın ne de hakkının kaybolacağı bir diyarda yaratmamıştır. Dolayısıyla bize gel katıl, sana yardım ederiz..." diyordu. Mektubu okuduğumda: "Bu da başka bir bela" dedim, tandıra gidip mektubu içerisinde yaktım. Neticede elli gecenin kırkı geçtiğinde bana Rasûlüllah (s.a.v.)'in elçisi geldi ve; "Rasûlüllah (s.a.v.) hanımından ayrılmanı emrediyor." dedi. Ben: "Onu boşayayım mı? Yoksa ne yapayım?" dedim: "Hayır, boşama, fakat ondan ayri dur, ona yaklaşma?" dedi. İki arkadaşıma da aynı haberi gönderdi. Bunun üzerine hanımıma: "Ailenin yanına git ve Allah bu konuda hükmünü verene kadar onların yanında kal" dedim. Hilâl b. Ümeyye'nin hanımı Rasûlüllah (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, Hilâl b. Ümeyye gücünü kaybetmiş bir ihtiyardır, kendisinin hizmetçisi de yoktur. Acaba hizmetini görmemi, kötü karşılar mısın?" dedi. O da: "Hayır, kötü karşılamam ama, sana yaklaşmasın"buyurdu. Hanım: "Şu biline ki, vallahi onun hiçbir şeye hareket edecek durumu yoktur. Vallahi bu iş başına geleliden bugüne kadar devamlı ağlamaktadır." dedi. Bunun akabinde ailemden birisi bana: "Hizmet etmesi için Hilâl b. Ümeyye'nin hanımına izin verdiği gibi sen de Rasûlüllah (s.a.v.)'den hanımına izin istesen?" dedi: "Vallahi bu konuda Rasûlüllah (s.a.v.)'den izin istemem. Ben genç bir kimse iken hanımım için izin istediğimde Rasûlüllah (s.a.v.)'in ne buyuracağını ne bilirim?" dedim. Bu hal üzere on gece daha bekledim, sonunda Rasûlüllah (s.a.v.)'in bizimle konuşmayı yasaklamasından bu yana elli gece tamam oldu. Elli gecenin sabah namazını kıldığımda ben evlerden bir evin damında bulunuyordum. Allah'ın (Tevbe: ııs. ayette) belirttiği hal üzere yeryüzü bütün genişliğine rağmen bana dar gelmiş, ruhum daralmıştı. Tam bu sırada Sel' dağına

çıkmış bir kimsenin olanca sesiyle: "Ey Ka'b b. Mâlik, sevin müjde!" diye bağırdığı sesini duydum. Hemen secdeye kapandım. Ferahlamanın geldiğini anladım. Rasûlüllah (s.a.v.) sabah namazını kıldırdığında, Allah'ın bizimtevbemizi kabu! buyurduğunu bildirmiş, bunun üzerine halk bizi müjdelemeye koşmuş. İki arkadaşıma da müjdelemek için koşmuş. Bir adam bana doğru atını koşturmuş, Eşlem kabilelesinden birisi de koşup, dağa çıkmıştı. Ses attan daha süratli idi. Beni müjdelediği sesini duyduğum kimse bana geldiğinde iki kat elbisemi çıkarıp müjdesine karşılık ona giydirdim. Vallahi o gün bu iki elbisemden başka elbisem de yoktu. Ödünç iki kat elbise atıp giydim ve Rasûlüllah (s.a.v.)'e gittim. Halk: "Allah'ın tevbeni kabul etmesi sana mübarek olsun" diyerek gruplar halinde benimle görüşüp, tevbemi tebrik ediyorlardı. Nihayet mescide girdiğimde baksam ki Rasûlüllah (s.a.v.) oturmaktadır, etrafında insanlar vardı. Hemen Talha b. Ubeydullah ayağa kalktı, koşup geldi ve elimi sıkarak beni kutladı. Talha'nın bu davranışını hiç unutmam, Muhacirlerden onun dışında hiçbir kimse bana kalkmamıştı. Rasûlüllah (s.a.v.)'e selâm verdim. Sevinçten yüzü partldayarak: "Annenin seni doğurduğundan bu yana sana gelen en hayırlı günden dolayı sevin."buyurdu. Ben: "Ey Allah'ın Rasûîü, bu senden tarafa mı yoksa Allah katından mıdır?" dedim: "Hayır, Allah kalındandır" buyurdu. Rasûlüilah (s.a.v.) sevinçli olduğunda yüzü nurianır, hatta bir Ay parçası gibi olurdu, biz sevincini bundan tanırdık. Önüne oturduğumda: "Ey Allah'ın Rasûlü, tevbemin kabulünden dolayı malımı Allah ve Rasûiü'ne sadaka olarak verdim." dedim. Rasûlüilah (s.a.v.): "Malının bir kısmını kendine ayır, bu senin için daha iyidir, "buyurdu, ben de: "Öyleyse Hayber ganimetinden gelen hissemi kendime ayırdım." dedim ve şöyle devam ettim: "Ey Allah'ın Rasûiü, şüphesiz Allah beni ancak doğruluk sayesinde kurtarmıştır. Tevbemden dolayı hayatta kaldığım sürece sadece doğru söyleyeceğim." dedim. Vallahi Rasûlüitah (s.a.v.)'e doğruyu söylememden bu tarafa doğru sözlü olma konusunda Allah'ın, beni imtihan ettiğinden daha iyi imtihan ettiği Müslümanlardan birisini bilemiyorum. Rasûlüllah (s.a.v.)'e o sözleri söylediğim günden bu yana yalana yeltenmedim. Hayatta kaldığım sürece Allah'ın beni bu hal üzere muhafaza etmesini temenni ederim. Allah, Rasûlüne şu ayeti indirmişti: «Allah, Peygamberi ve güçtük vaktinde ona uyan Muhacir ve Ensarı affetti. O zaman içlerinden bir kısmının kalpleri kaymaya yüztutmuş iken yine de onların tevbesini kabul buyurdu. Şüphesiz Allah kullarına karşı çok şefkatli ve merhametlidir. Geri bırakılan o üç kişinin de tevbelerîni kabul etti. Bütün genişliğine rağmen

yeryüzü kendilerine dar gelmiş ve ruhları daralmıştı ama bununla beraber Allah'tan, yine Allah'a sığınmaktan başka çare olmadığını anlamışlardı. Eski hallerine dönsünler diye Allah sonunda onların da tevbelerini kabul etti. Şüphesiz Allah tevbeyi çok kabul eden, çok merhamet edendir. Ey İman edenler, Allah'tan sakının ve doğrularla beraber olunuz.» (Tevbe: 117-119) Vallahi, Allah beni İslâm'a eriştirdikten sonra Rasûlüllah (s.a.v.)'e karşı doğru sözlü olma nimetinden daha büyük bir nimet bana ihsan etmemiştir. Kendisine yalan söyleyip de helak olma durumuna düşmeme nimeti en büyük nimettir. Nitekim Peygamber'e yalan söyleyenler heiâk olmuştur. Çünkü Allah yaian söyleyenler için vahiy indirdiğinde, bir kimse için söylenilebilecek en kötü sözü söylemiş ve Allah Tebâreke ve Teâlâ şöyle buyurmuştur: «Dönüp onlara geldiğinizde kendilerini (hesaba çekmekten) vazgeçmeniz için, Allah'a yemin edeceklerdir. Bu nedenle onlardan vazgeçin. Çünkü onlar pisliktirler. Kazandıklarının karşılığı olarak varacakları yer de cehennemdir. Kendilerinden razı olmanız için size yemin ederler. Sîz onlardan razı olsanız bile şüphesiz Allah fasık toplumdan razı olmaz.» (Tevbe: 95-96)

Biz üç kişi, Rasûlüllah (s.a.v.)'e yemin eden ve mazeretlerini kabul edip biat yaparak haklarında bağışlama dilediği kişilerin konumundan geri bırakılmıştık. Allah hakkımızda kararını verene kadar Rasûlüilah (s.a.v.) bizim durumumuzu geri bırakmış, ertelemişti. Bu nedenle Allah: «...Geri bırakılanların da tevbesini kabul etti...» buyurmuştur, crevbe: 119) Buradaki "geri bırakılanlar" Allah'ın zikrettiği savaştan geriye kalmamız değildir. Peygamber (s.a.v.)'in bizim durumumuzu erteleyerek, kendisine yemin edip de mazeretlerini kabui ettiği kimseierin durumundan geriye bırakılanlardır."

(Ka'b b. Malik (r.a.), samimi bir Müslüman idi. Tebuk seferine katılmayan münafıklardan ayn idi. Kendisi Sadece Bedir ve Tebuk seferlerine katılmamıştı. Bunun 'Smdaki seferlere katılmış Uhud'da yiğitçe savaşmış on dokuz yara almıştır, (vâksdî,Megâzî, s. 260; İbm Abdilbeu, İstiâb, III. 1282'den naklen M. Asım Koksal, İslâm Tarihi, X. 229) Buise onun kork olmadığının bir göstergesidir.

Tebuk seferi hicretin dokuzuncu yılında yapılmıştır. O yıl başta Medine olmak üzere İslâm topraklarında büyük bir kuraklık hüküm sürüyordu. Bunu haber alan Bizans kralı HerakÜyiis, Müslümanlara öldürücü darbeyi

indirmek için kırk bin kişilik bir kuvvet hazırladı. Efendimiz (a.s.) bu gelişmeyi tam zamanında haber alarak oniar-dan önce harekete geçti.

Mevsim sıcak, gidilecek yer uzak olduğu için Hz. Peygamber her zaman yaptığının aksine bu defa seferin nereye yapılacağını önceden açıkladı. Müslümanların içlerindeki münafıklar, moral bozmak için hem aşırı sıcakları hem de gidilecek yerin uzak oluşunu ileri sürüyorlar, Herakliyüs'ün kalabalık ordusu karşısına çıkmanın bir intihar olacağını ileri sürüyorlardı. Bu propaganda bazı kimseler üzerinde etkili olabilmişti. Bu nedenle «Ey iman edenler! Size ne oldu ki, Allah yolunda sefere çıkın denildiği zaman, yere çakılıp kalıyorsunuz? Dünya hayatını ahirete tercih mi ediyorsunuz? Fakat dünya hayatının faydası ahiretin yanında çok azdır.» (Tevbe: 38-41) ayeti indi.

Ayetin devamında Hz. Peygamber'e yardım etmezlerse ona Allah'ın yardım edeceği belirtiliyor, Hicret sırasında nasıl yardım ettiği bildiriliyordu. Müslümanlar hemen derlenip toparlanarak savaş hazırlığına başladılar.

Hz. Ömer'in Hz. Ebû Bekir'i hayır yansında geçmeyi düşünerek malının yarısını getirdiği, bunun yanında Hz. Ebû Bekir'in bütün malını ortaya kayarak fedakârlığını bir kez daha gösterdiği olay, Tebuk seferi hazırlığında meydana gelmişti. Bu seferin hazırlığına Hz. Osman 950 deve İle 100 at bağışlamıştı.

Münafıkların çoğu bahaneler uydurup seferden yan çizmişlerdi. îşin fenası Bedir savaşıdışında bütün savaşlara katılan, Akabe gecesi Efendimizi canıyla malıyla koruyacağına söz veren, Uhud savaşında on dokuz yara alan Ka'b b. Mâlik (r.a.) i!e iki Müslüman nedeniyle tebuk seferinden geri kalmışlardı.

Tebuk seferi çarpışma olmadan sonuçlanmıştır. Müslümanların büyük bir kalabalıkla geldiğini duyan Bizans ordusu, Müslümanlann karşısına gkma cesaretini gösteremedi.

Bu sefer bir bakıma ayakta kalıp kalmama seferi idi. Bu açıdan seferin önemi büyüktü ve herkesin katılması gerekiyordu. Ka'b b. Mâlik (r.a.) ile İki arkadaşına bu kadar ağır ders verilmesinin nedeni de belki de bu sebeptendi.

Hadiste geçen, "Mürâre b. er-Rübeyyî1 el-Amrî ile Hilâl b. Ümeyye el-Vâkıfî" dediler, Bedir Savaşı'na katılmış, kendilerinde örnek alınacak güzellikler bulunan iki salih kimseyi söylediler." ifadesi için, Mürâre b. er-Rübeyyi' el-Amrî ile HİÎâl b. Ümeyye el-Vâkıfî'nin Siyer ve Megâzî kitaplannda, Bedir savaşına katılanlar içerisin ismi geçmediğinden dolayı bu hadis hakkında çeşitli itirazlar olmuştur.) [1864]

1834-) Hz. Aişe (r.a.) anlatır: "Rasülüllah (s.a.v.) sefere gkacağı zaman hanımlan arasında kur'a çeker hangisine gkarsa onunla birlikte sefereçıkardı. Hicap (Hz. Peygamber (s.a.v.)'m hanımlarının perde gerisinde durmaları) emri İndirildikten sonra çıktığı gazalardan birisinde aramızda kur'a çekti, bana çıktı,

kendisiyle birlikte ben sefere gktım. Ben hevdeç içerisinde taşınıyor ve onun içinde yere indiriliyordum. Yürümeye koyulduk, sonunda Rasülüllah (s.a.v.) bu gazasını bitirip geri dönerken Medine'ye yaklaşığında (istirahattan scnra) gece, hareket etmelerini bildirdi. Hareket bildirildiğinde ben ayağa kalkıp (tuvalet fçm) ordudan ayrılacak derecede yürüdüm. İşimi bitirdikten sonra kervana geldim, elimi göğsüme dokundum, baksam ki Yemen boncuğundan olan gerdanlığım kopmuş hemen dönüp gerdanlığımı aradım, arama işi beni (gedcaıp) alıkoydu. Beni taşımakla görevli olanlar da gelip bindiğim hevdeci deveye yüklediler. Beni içerisinde sanıyorlardı, o zaman da kadınlar şişman değil hafif kilolu idiler, et bürürnezdi, sadece açlığı giderecek kadar yemek yerlerdi. Bu nedenle görevliler kaldırıp yüklediklerinde hevdecin ağırlığında farklılık hissetmediler, ben de o zaman yaşı küçük genç bir kadındım, deveyi kaldırıp yürüdüler. Ordu hareket ettikten sonra gerdanlığımı buldum, konakladığımız yere geldim, burada kimse yoktu. Ben, oniann beni yokJayıp geri döneceklerini zannederek yerimde kalarak bekledim, bu şekilde otururken uyku bastı uyuyuverdim. Safvân b. eh Muattıl es~Sü!emî ordunun arkasını toparladı, sabahleyin benim konakladığım yere geldi, uyuyan bir insan karaltısı gördü ve yanıma geldi. Kendisi hicap emrinden önce beni görmüştü, devesini çökertip: "İnnâ lillâhl ve innâ ileyhi Râciûn" demesiyle uyandım, devenin ön ayaklarına bastı, ben de deveye bindim o da deveyi çekerek beni götürdü, sonunda gecelemek için konaklayan orduya öğle sıcağında ulaştık. Bunun üzerine kendilerini (dedikoduyla) heiâk edenler helak oldu, iftira hadisesini üstlenen ise Abdullah b. Übey b. Selûl'dü. Medine'ye geldik, bir ay hastaiandım,

iftiracılar dedi-kodulannı yayıp ortalığı kaynatıyorlardı. Hastalığımda beni kuşkulandıran sadece, benim Rasûlüllah (s.a.v.)'den hastalandığımda (daha önce) gördüğüm inceliği görememem olmuştur. Sadece eve girip selâm vererek: "Nasılsınız?" diyordu. Bu konuda hiçbir şeyden haberim yoktu, nihayet iyileşme devresine girdiğimde Mistah'ın annesiyle helamız olan 'Menâsı' tarafa çıktık. Bu hadise, helâlan evimizin yakınına almadan önce olduğundan e'aya yalnız geceden geceye çıkıyorduk adetimiz çöldeki eski Araplann adeti gibiydi. Ben Mistah'ın annesi bintü Ebî Ruhm ile çıktım, yürüyorduk, 'stah'ın annesinin ayağı dış elbisesine basü, tökezledi ve hemen: dedi. (Araplann tehlike anında gayri Ihüyarî ağızlarından çıkan söz düşmanına helak bedduasıdır, bu anda düşmanının adını söyleyerek beddua ederlerdi) Bu nedenle ben: "Ne

kötü bir söz söyledin, Bedir Savaşı'na kablan bir kimseye kötü söz söylenir mi?" dedim. O da: "Hele şuna bak, dedikoduları duymadın mı?" dedi ve iftiracıların sözlerini bana anlattı, bu sebeple hastalığıma bir hastalık daha |-lave etti, evime döndüğümde Rasûlüllah (s.a.v.) yanıma girip selâm verdi: "Nasılsınız?" Ğ&&, hakkımdaki dedikoduların aslını kendilerinden öğrenmek isteyerek; "Anne ve babamın yanında kalmam için bana izin ver." dedim, bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) bana izin verdi, ben de anne ve babamın yanına gittim ve anneme: "Halk benimle ilgili ne konuşuyor?" dedim, o da: 'Yavrucağızım kendini yorma sakin ol, vallahi kendisini seven bir kimsenin yanında pek çok ortağı olan ve güze! bir kadının, aleyhinde dedi-kodulann çoğabimadiği çok azdır." dedi, ben şaşkınlıktan: "Sübhânellah! demek halk böyle konuşuyor ha!" dedim, o gece sabaha kadar uykusuz ve ağlayarak geceledim. Sabah olduğunda Rasûlüllah (s.a.v.) Ali b. Ebî Talib ile Üsâme b. Zeyd'i çağırdı. Bu konuda vahiy biraz geciktiğinden ikisi ile hanımından aynlıp-aynlmama hususunu görüştü. Üsâme, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e onlar için gönlündeki sevgi ve güvene işaret etti ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, senin ailen hakkında iyilik ve hayırdan başka bir şey bilmiyoruz." dedi. Aİi b. Ebî Talib ise: "Ey Allah'ın Rasûlü, Allah sana sının daraltmamış-tır, onun dışında da kadın çoktur, fakat Aişe'nin cariyesine de sor, o sana doğruyu söyler." dedi, bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) Berîre'yi çağırdı: "Ey Berine, Alşe'de seni şüpheye düşürecek bir husus gördün mü?" dedi. Berîre de: "Seni hakikat üzere Peygamber gönderene yemin olsun ki, hayır görmedim. Onda görebileceğim en büyük kusur yaşının çok genç olmasıdır, hamur

yoğururken uyur, bu sırada evin besi koyunu gelip hamuru yerdi." dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) o gün kalkıp hutbe verdi, Abdullah b. Übey b. SelüTden dolayı destek istedi: "Ailem hakkındaki eziyeti bana ulasan kimseden dolayı kim bana destek olur? Vallahi ben ailem hakkında hayır ve iyilikten başka bir şey bilmedim, bir kimseyi de dillerine doladılar, onun hakkında da hayır ve iyilikten başka bîr şey bilmedim, o kimse evime de sadece benimle birlikte girerdi." öed\. Bunun üzerine Sa'd b. Muâz ayağa kalktı;

Allah'ın Rasûlü, vallahi ondan dolayı ben sana destek olurum, eğer bu kimse Evs kabilesinden ise boynunu vururuz, eğer kardeşlerimizden Hazrec kabilesinden ise onun hakkında sen bize ne emredersen emrini yerine getiririz." dedi. Arkasından Hazrec kabilesinin Reisi Sa'd b. Ubâde a-yağa kalkü, kendisi bu olaydan önce iyi bir kimse İdi, ancak bu sefer kabi-leciîik duygusu ağır bastı: "Doğru söylemedin, Allah'a yemin olsun ki, sen onu Öldüremezsin, buna da gücün yetmez." dedi, arkasından Üseyd b. Hudayr ayağa kalktı: "Sen doğru söylemedin, Allah'a yemin olsun ki onu elbette öldürürüz. Şüphesiz sen münafıksın ki münafıkları savunuyorsun." dedi, akabinde iki kabile Evs ve Hazrec ayaklandı, neredeyse kavgaya tu-tuşacaklardı. Rasûlüllah (s.a.v.) minberde idi, hemen inip 'onlan yatıştırdı, sonunda sustular. Hz. Peygamber (s.a.v.) de sustu. Ben ise o gün sürekli ağladım, ne gözümün yaşı dindi ne de gözüme uyku girdi. Anne ve babam yanımda sabahladı bir gün iki gece ağladım, öyleki ağlamak ciğerimi parçalayacaktı. Onlar benim yanımda ve ben ağlarken birden Ensâr'dan bir kadın izin istedi, ben de kendisine izin verdim, oturdu ve benimle ağlıyordu. Biz bu halde iken Rasûlüüah (s.a.v.) girdi ve oturdu, halbuki hakkımda dedikodu yapıldığı günden bu yana yanımda oturmamıştı. Bir ay bekledi, kendisine benim hakkımda vahiy gelmiyordu, şahadet getirdi ve: "Ey Aişe, senin hakkında bana şöyle şöyle şeyler ulaştı. Eğer sen suçsuz isen, Allah seni temize çıkaracaktır. Eğer bir günaha düştün ise Allah'tan bağışlama dile ve tevbe et Çünkü kul günahını itiraf eder, sonra tevbe ederse Allah tevbesini kabul eder." buyurdu. Rasûlüflah (s.a.v.) konuşmasını bitirdiğinde gözümün yaşı kurudu, öyle ki bir damla bile bulamıyordum. Babama: "Benim hakkımda Rasûlüllah (s.a.v.)'e sen cevap ver" dedim, o da: "Vallahi Rasûlüllah (s.a.v.)'e ne diyeceğimi bilemiyorum." dedi. Anneme: "Benîm hakkımda söylediklerine Rasûlüllah (s.a.v.)'e sen cevap ver" dedim, o da: "Vallahi, Rasûlüllah (s.a.v.)'e ne diyeceğimi

bilemiyorum," dedi. Ben yaşı çok genç birisi idim, Ku^ân'dan çokça okuyamadığım halde: "Vallahi sizin halkın konuştuklarını duyduğunuzu ve bunun içinize işlediğini anladım, şu halde Allah benim suçsuz olduğumu bildiği halde size suçsuz olduğumu söylesem, beni bu konuda tasdik etmezsiniz. Allah benim suçsuz olduğumu bildiği halde sizebunu yaptım diye itiraf etsem beni tasdik edersiniz. Allah'a yemin olsun ki benim hakkımda size verebileceğim bir tek örnek Yusuf Peygamber'in babasının: «Artık bize düşen güzelce sabretmektir. Sizin belirttiklerinize karşı yardımcım Allah'tır...» (Yusuf: ıs) şeklindeki sözüdür." dedim ve yatağıma geçtim. Allah'ın beni temize çıkaracağını umuyordum, ama hakkımda vahiy indireceğini hiç tahmin etmiyordum. Kendimce ben hakkında Kur'ân'la konuşulan olmaktan daha aşağıyım bunun için ben Rasûlüllah (s.a.v.)'in uykuda Allah'ın beni temize çıkardığı bir rüya görmesini umuyordum. Allah'a yemin olsun ki Rasûlüüah yerinden aynlmamış, evde bulunanlardan hiçbiri dışan çıkmamıştı ki kendisine vahiy indirildi. Kendisini vahyin sıkıntı ve şiddeti sardı, öyleki kış günlerinde inci tanesi gibi ter boşaldı. Vahiy hali Rasûlüllah (s.a.v.)'den geçtiğinde sevincinden gülüyordu. Kendisinin konuştuğu ilk söz bana: "EyAişe, Allah'a şükret Allah seni temize çıkarmıştır.'"demesi oldu. Hemen annem bana: "Kalk, Rasûlüllah (s.a.v.)'e teşekkür et." dedi, ben: "Hayır, vallahi ona kalkmam, ben, Allah'tan başkasına hamdetmem." dedim. Allah: «İftirayı getirenler sizden bir kısım topluluktur. Onun sizin için kötü olduğunu zannetmeyiniz, bilakis o sizin için iyi olmuştur. Onlardan herkese kazandığı günah vardır. Onlardan günahın büyüğünü üstlenen kimseye büyük bir azab vardır. Onu duyduğunuzda erkek ve kadın mü'minler içlerinden iyi zanda bulunsalar da bu apaçık bir iftiradır deseler olmaz mıydı...» (nûh 11-12) diye başlayıp devam eden ayeti indirdiğinde bu benim suçsuz olduğumun belgesi oldu. Ebû Bekir Sıddık, akrabası Mistah b. Üsâse'ye yardım ederdi, bu olaydan sonra: "Vallahi, Aişe hakkında söylediklerinden sonra Mistah'a asla bir şey vermeyeceğim." dedi. Bunun üzerine Allah: «Sizden fazilet ve servet sahibi olanlar akrabalarına, yoksullara, Allah yolunda hicret edenlere vermeyeceklerine yemin etmesinler. Bağışlasınlar, vazgeçsinler. Allah'ın sizi bağışlamasını istemez misiniz. Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir.» (Nûr: 22) ayetini indirdi. Bunun üzerine Ebû Bekir: "Evet isteriz, vallahi ben, Allah'ın beni bağışlamasını elbette isterim." dedi ve yardım yaptığı Mistah'a tekrar yardım yapmaya başladı.

Rasûlüllah (s.a.v.) Zeyneb bintü Cahş'a da benim hakkımda sorular soruyor idi: "Ey Zeyneb, sen ne gördün, ne öğrendin?" da: "Ey Allah'ın Rasûlü, ben gözümü ve kulağımı korurum, vallahi onun hakkında hayır ve iyilikten başka bir şey bilmedim." dedi. Hz. Aişe (r.a.): "Aslında Zeyneb, benimle rekabet eden birisi idi ama Allah onu takvası nedeniyle bir hataya düşmekten korudu." demiştir. [1865]

1835-) Âişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Benim hakkımdaki, o bilmediğim dedikodular çıkınca Rasûlüllah (s.a.v.) hutbe verdi. Şehadet getirdi, Allah'a hamdetti ve gereği gibi övdü ve sonra şöyle buyurdu: "Bundan sonra şunu belirtirim ki, ailem hakkında ileri geri konuşanlar hakkında bana görüşünüzü söyleyiniz. Allah'a yemin olsun ki, ailem hakkında asla bir şey bilmiyorum. Bu kimseler birsi hakkında da ileri geri konuşuyorlar. Allah'a yemin olsun ki, onun hakkında da asla bir şey bilmiyorum. Ben evde olmadıkça benim evime de asla girmemiştir. Sefere çıktığımda o da benimle sefere çıkmıştır."

Âişe (r.a.), geri kalan bölümü de anlatmıştır. Bu anlattıklarında şu da vardı: "Rasûlüllah (s.a.v.), evime girdi ve hizmetçime soru sordu, o da: "Allah'a yemin olsun ki, onun hiçbir kusurunu bilmiyorum. Ancak bir kusuru varsa o da uyurdu ve bu sırada koyun eve girip ekmek hamurunu yerdi." dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ashabından birisi hizmetçiyi sıkıştırdı ve: "Rasûlüllah (s.a.v.)'e doğru söyle" dedi ve ortalıkta dolaşan dedi-koduyu ona söyledi. O da: "Sübhânellâh! Allah'a yemin olsun ki, onun hakkında, kuyumcunun bildiği saf altın gibi olmasından başka bir şey bilmiyorum" dedi. Durum, hakında dedikodu yapılan kimseye ulaştığnda: "Sübhâneliâh! Allah'a yemin olsun ki, hayatımda asla bir kadının elbisesini açmış değilim" dedi,

Âişe (r.a.), hakkında dedikodu söylenen zat için: "Allah yolunda Şehid olarak vefat etti" demiştir. [1866]

50-) Münafıkların Özellikleri Bölümü

(Kitâbu Sıfâti'l-Münâfıkîn ve Ahkâmuhu)

1836-) Zeyd b, Erkam (r.a.): "Bir gazvede bulunuyordum, bu sırada (münafıkların başı) Abdullah b. Übey'i: "Rasûlüllah'ın yanında bulunan kimselere harcama yapmayın ki böylece yanından dağılıp gitsinler. Medine'ye dönersek kesinlikle güçlü olan, güçsüz olanı oradan çıkaracaktır." derken işittim. Ben de bunu amcama veya Ömer'e söyledim, o da Hz. Peygamber (s.a.v.)'e anlattı. Bunun üzerine beni çağırdı, kendisine söylediği sözü anlattım. Rasûlüllah (s.a.v.) Abdullah b. Übey ve

arkadaşlarına haber salıp çağırttı. Sonra da onlar böyle bir şey söylemediklerine yemin ettiler. Bu nedenle Rasûlüllah (s.a.v,) beni yalanlayıp onu doğru buldu. Bu yüzden bana bir benzeri görülmemiş bir üzüntü geldi, evimde oturdum. Amcam bana: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in seni yalanlayıp sana öfkelenmesiyfe ne istedin ki?" dedi. Bunun üzerine Allah Teâlâ: «Münafıklar sana geldiğinde...» Suresi'ni indirdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) bana hemen haber gönderip bu sureyi okudu ve: "Ey Zeyd, muhakkak kiAllah senidoğrulamıştır."buyurdu" demiştir. [1867]

1837-) Câbir (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Abdullah b. Übey gömüldükten sonra geldi ve kabrinden çıkartıp ağzına tükrüğünü üfledi, gömleğini giydirdi." demiştir. [1868]

1838-) İbni Ömer (r.a.) anlatır: "(Münafıkların reisi) Abdullah b. Übey Öldüğünde oğlu Hz. Peygamber (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, gömleğini versen de içerisine kefenlesek, cenaze namazını kıldırıp bağışlama dilesen." dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.) de gömleğini verdi ve: "Namaz kıldırmam İçin (işiniz bittiğinde) bana haber verin" buyurdu. Kendisine haber verildi, namaz kıldırmak istediğinde Ömer (r.a.) kendisini çekti ve: "Allah sana münafıklara cenaze namazı kıldırmanı yasaklamadı mı?" dedi. O da: "Allah: «Onlara bağışlama dile, dileme (değişen bir şey olmaz) Onlara yetmiş kere bağışlama dilesen bile Allah

onlan asla bağ ısla m aya çaktır.» buyurmuştur. (Tevbe: sû) Bu nedenle ben İki seçenek arasında serbestim (bağışlama dileyebilirim de, dilemem de) "buyurdu ve namazını kıldırdı. Arkasından: «Onlardan ölen bir kimse için asla cenaze namazı kıldırma!...» (Tevbe: 84) ayeti indi.

(Câbir (r.a.)'ın rivayet ettiği İbni Ömer (r.a.)'ın rivayet ettiği hadiste münafıkların başı Abdullah b. Übey'in cenazesine karşı Hz. Peygamber (s.a.v.)'in tutumu anlatılmıştır. Aslında Abdullah b. Übey İyi bir kimse değildir, kâfir olduğu halde Müslüman görünmüş, İslâm ümmeüni parçalamak için çeşitli dolaplar çevirmekten geri durmamıştır. Bu arada kendisinin Hazrec kabilesinin reisi olması bu kabilenin İslâm'a ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'e bakışını etkilemekte idi. Bu nedenle Hz. Peygamber (s.a.v.) her ne kadar bu adamın inançsız olduğunu manen bilse bile Hazredileri kazanmak için siyaseten Abdullah b. Übey'in cenazesine ilgi

göstermiş, arakasından yukarıda hadiste anlatıldığı gibi uyarı gelmiştir. (Tevbe: 84) Aynfnirrverdiği bilgiye göre Rasûlüllah (s.a.v.)'in bu adamın cenazesine gösterdiği tutumdan dolayı Hazrec kabilesinden bin kişi İslâm'a girmiştir. (Umdetü'i-Kârf, Aynî, v. 415) Bu adamın oğlu olan Abdullah b. Abdullah (r.a.) iyi bir Müslümandı, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında pek çok savaşlara katılmış hatta yaptığı kötülüklerden dolayı babasının boynunu vurmak için Hz. Peygamber (s.a.v.)'den izin istemişti. Yukarıdaki hadisten de anlaşılacağı gibi Rasûlüllah (s.a.v.)'in Abdullah b, Übey'in cenazesine katılıp katılmaması tartışmalara yol açmış, bu nedenle oğlu Abdullah (r.a.), Hz. Peygambere sıkıntı olmaması için babasının cenazesini haber vermeden gömmüştür. Daha sonra Hz. Peygamber (s.a.v.) durumu öğrendiğinde, önceden cenaze namazını kıldıracağını söylediğinden dolayı Abdullah b. Übey'in kabrini açtınp söz verdiği gömleği ona giydirmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Benim gömleğim asla onu Allah'tan kurtaramaz ama ben bu sebeple onun kavminden olanlann İslâm'a gireceklerini ümit etmekteyim" dediği de söylenmiştir. Yine bu hadisten lüzum görüldüğünde kabrin açılabileceğine işaret çıkmaktadır. umdetü'i-Kârf, Aynî, v. eıs-eıs) [1869]

1839-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Kabe'nin yanında ikisi Kureyşii biri Sakifli yahut ikisi Sakifli biri Kureyşli üç kişi bir araya geldi. Bunlar, kalplerinin anlayışı kıt, kannlannın yağı bol kimselerdi. Bunlardan birisi: "Ne dersiniz, Allah, bizim konuştuklanmızı duyar mı?" dedi. Diğeri de: "Sesli konuşursak duyar, sessiz konuşursak duymaz" dedi. Bir diğeri de: "Sesli konuşsak da duyar, sessiz konuşsak da" dedi. Bunun üzerine Yüce Allah «Siz kulaklarınızın, gözlerinizin ve derilerinizin, a-leyhinize şahitlik etmesinden sakınmıyordunuz, yaptıklarınızın çoğunu Allah'ın bilemeyeceğini mi sanıyordunuz.» (Fussiiet: 22) âyetini indirdi." [1870]

1840-) Zeyd b. Sabit (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.), Uhud savaşına çıktığında kendisinin beraberinde bulunanlardan bazı kimseler geri döndüler. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ashabı bu geri dönenler hakkında ikiye ayrıldı. Bir kısmı onları öldürelim derken diğer bir kısım öldürmeyelim, dedi. Bunun üzerine «Size ne oluyor da münafıklar hakkında ikiye ayrılıyorsunuz?» (Nisa: 88} âyeti indi. [1871]

1841-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v,) döneminde münafıklardan birtakım kimseler, Rasûlüllah (s.a.v.) gazaya çıktığında geri kalıp Rasûlüllah (s.a.v.)'in gerisinde evlerinde oturmaktan dolayı sevinir, mutlu olurlardı. Rasûlüllah (s.a.v.) gazadan dönüp geldiğinde kendisine mazeretler ortaya atarak yemin ederler, yapmadıkları şeylerden dolayı kendilerinin övülmesini isterlerdi. Bunun üzerine: «Yaptıkları ile sevinen, yapmadıkları ile övülmeyi isteyenlerin sakın ha sakın azaptan kurtulacaklarını zannetme! Onlar için acıtıcı bir azap vardır,» (âı-ı imrân: ıss) ayeti indi. [1872]

1842-) İbni Abbâs (r.a.)'a: "Kendisine verilen şeyden dolayı sevinen, yapmadığı şey nedeniyle övülmeyi isteyen herkes azaba uğrayacak ise hepimiz azap olunacağız?" denildi. İbni Abbâs (r.a.): "Bu ayetle sizin ilginiz yoktur, Hz. Peygamber (s.a.v.) Yahudileri çağırıp onlara bir şeyler sordu, onlarsa bunu kendisinden saklayıp başka bir şeyi haber verdiler. Sorduğu şeyler hakkında haber vermeleri nedeniyle övülmeyi hakkettikleri görüntüsü verdiler (teşekkür beklediler) ve gerçeği gizleme olarak ortaya koyduklan şeyden dolayı sevindiler." dedi,

(Burada sorulan sorular, Tevrat'ta zikri geçen Hz. Peygamber (s.a.v.)'tn sıfatlarıdır-. Yahudiler bilerek bunun tersini söyleyip gerçeği gizlemişler, bu yaptıklarının yanında bir de sorulanlara haber verdiklerinden dolayı bir teşekkür beklentisi görüntüsü vermişlerdir.) [1873]

1843-) Enes (r.a.): "Hıristiyan bir adam vardı. Müslüman oldu. Bakara ve Âl-i İmrân Sureleri'ni okumuş, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e de vahiy katipliği yapmıştı. Sonra Hıristiyanlığa tekrar döndü. Bunun arkasından: "Muhammed benim kendisine yazdıklarımdan başkasını bilmez"diyordu. Sonunda Allah onun canını aldı, kendisini gömdüler ama baksalar ki toprak onu dışarı atmış. Hıristiyanlar: "Bu, kendilerini bırakıp kaçtığı için Muhammed ve ashabının işidir, arkadaşımızı çıkarıp atmışlar" dediler ve kendisine derin bir mezar kazdılar ama sabah olduğunda baksalar ki toprak onu tekrar dışarı atmış, yine: "Bu, kendilerini bırakıp kaçtığı için Muhammed ve ashabının işidir, arkadaşımızı çıkarıp atmışlar" dediler ve kendisine olabildiğince derin bir mezar kazdılar, ama sabah olduğunda

baksalar ki toprak onu tekrar dışarı atmış, artık anladılar ki bu iş, insanlardan değildir, artık onu öylece bıraktılar." demiştir. [1874]

1844-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Şu biline ki, kıyamet günü iri yapıtı şişman bir kimse gelir, ama Allah katında bir sinek kanadı kadar ağırlık teşkil etmez. Eğer İsterseniz: : «Biz kıyamet gününde onlar için hiçbir ölçü koymayız. » : 105) ayetini de "buyurmuştur. [1875]

1845-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.): "Yahudi din âlimlerinden bir din âlimi Rasûlüllah (s.a.v.)'e geldi ve: "Ey Muhammed biz, Allah'ın gökleri bir parmağına, yerleri bir parmağına, ağaçları bir parmağına su ve toprağı bir parmağına diğer yaratıkları da bir parmağına aldığı ve: "Hakimiyete sahip olan benim" buyurduğu bilgileri (kitaplarımızda) buluyoruz." dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber Yahudi din âliminin sözlerini tasdik ederek güldü, öyle ki azı dişleri görünmüştü, sonra: «Onlar Allah'ı gereği gibi takdir edemediler. Halbuki kıyamet günü bütün yeryüzü Onun elindedir. Gökler Onun sağ eliyle durulmuş olacaktır. O, müşriklerin ortak koştuklarından çok yüce ve uzaktır.» (zümer: 67) ayetini okudu." demiştir. [1876]

1846-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Allah yeryüzünü eline alır, gökleri de sağ etiyle dürüp büker sonra: "Hakimiyet sahibi Benim! Hani, yeryüzündeki (sözde) hakim olan/ar nerede!"buyurur.'"diye buyururken işittim, demiştir." [1877]

1847-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: "Yüce Allah, kıyamet günü gökleri katlayıp dürer sonra sağ eline alır ve: "Hakimiyet sahibi Benimi Hani, cebbar zorbalar nerede! Büyüklük taslayanlar nerede!" buyurur. Arkasından sol eliyle yerleri katlayıp dürer ve: "Hakimiyet sahibi Benim! Hani, cebbar zorbalar nerede! Büyüklük taslayanlar nerede!" buyurur"[1878]

1848-) Sehl b. Sa'd (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Kıyametgünü insanlar beyaz, ince undan yapılmış çörek gibi kırmızıya çalan beyaz bir yerde toplanacaktır." diye buyururken işittim." demiştir, Seh! b. Sa'd (r.a.) veya

ravîlerden bir başka birisi: "Orası öyle düz ki üzerinde birisine yo! belleği olacak bir işaret bile olmayacak." demiştir, [1879]

1849-) Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kıyamet günü yeryüzü bir çörek tanesi şeklini alır. Cabbâr olan Allah bu çöreği, birinizin yolculukta çöreğini elinde evirip çevirdiği gibi cennetliklere ikram olarak evirip çevirir." buyurdu. Arkasından Yahudilerden bir kimse geldi: "Ey Ebû Kasım, Rahman olan Allah sana bereket versin, bak sana kıyamet günü cennetliklerin ağırlanacağı şeyi bildireyim mi?" dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Tabi, bildir"^ buyurdu: "Yeryüzü bir çörek tanesi şeklini alır." dedi ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'in söyfediği şeyleri anlattı. Hz. Peygamber (s.a.v.) bize baktı sonra azı dişleri görplene değin güidü, arkasından Yahudi: "Sana onların katıklarını bildireyim mi? Onların katıkları: Bâlâm ve Nûn'dur." dedi. Oradakiler: "Bunlar nedir?" dediler. Yahudi: "Öküz ve balıktır. Bu ikisinin ciğerlerinin uzantısını yetmiş bin kişi yiyecektir." dedi." demiştir, [1880]

1850-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Eğer Yahudilerden on (âlim) bana iman etmiş olsa idi Yahudiler imanagelirdi, "buyurmuştur.

(Medine'de Yahudiler çeşitli defa Hz. Peygamber (s.a.v.)'i imtihan etmiş, sorularının cevabını almaianna rağmen ileri gelenleri inatianndan dolayı iman etmemişlerdir. Yahudi âlimlerinden sadece Abdullah b, Selâm (r.a.) ile Abdullah b. Surya iman etmiştir. Aslında çeşitli dönemlerde Yahudi âlimleri de imana gelmiştir, ancak hadiste mevzubahis olan, Tevrat'ta bildirilen Peygamberin Hz. Muhammed (s.a.v.) olduğuna kanaat getiren Abdullah b. Selâm (r.a.)'m iman ettiği gibi hicret esnasında îman etmeyen ileri gelen din âlimleri kasdedilmiştir.) [1881]

1851-) İbni Mes'ûd (r.a.) anlatır: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte Medine'nin terk edilmiş harabelerinde yürüyordum. Kendisi de hurma çubuğundan bir asaya dayanıyordu. Yahudilerden bir topluluğa uğradı. Birbirlerine: "Ona ruhu sorun!" dediler. Bir kısmı da: "Ona soru sormayın, içerisinde sevmeyeceğiniz bir şey getirmesin" dedi. Bazıları da: "Mutlaka ona soru soracağız" dedi. Bunun üzerine onlardan birisi kalktı ve: "Ey Ebû Kâsı-m, ruh nedir" dedi. Bunun üzerine bir müddet sustu ben,' kendisine

vahiy iniyor dedim ve ayağa kalktım. Vahiy durumu kendisinden geçtikten sonra: «Sana ruhtan soruyorlar: "Ruh, Rabb'ırnin işindendîr, size bilgiden çok azı verildi" de» buyurdu." [1882]

1852-) Habbâb (r.a.) anlatır: "Cahiliye döneminde demircilik yapardım, bu sırada Âs b. VâİI'de alacağım vardı. Borcunu ödemesi için kendisine geldim: "Muhammed'i inkâr edene değin sana paranı vermem1 dedi, ben de: "Ben inkâr etmem. Sonunda Allah seni öldürüp tekrar diriltir." dedim. O da: "Bırak beni, nihayet ölüp tekrar dirileyim. Bana iterde mal ve çoluk çocuk da verilecek, o zaman sana borcumu öderim." dedi. Bunun üzerine «Ayetlerimizi inkâr eden ve bana kesinlikle mal ve çoluk-çocuk verilecektir diyen kimseyi gördün mü? Bilinmeyeni Öğrendi ya da Rahmandan bu konuda söz mü aldı ki?» (Meryem: 77-80) ayeti indi." [1883]

1853-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ebû Cehil: "Allah'ım, eğer bu, Senin katından gelen bir gerçek ise üzerimize gökten taş yağdır veya bize acıtıa bir azap gönder" demiş. Bunun üzerine «Sen, onların aralarında iken Allah onlara azap etmez. Onlar bağışlama dilerken de Allah azap etmez. Ama, onlar yönetiminde söz sahibi olmadıkları halde Mescidi Hara m'a engel olurlarken, Allah onları niye azap etmeyecek?...» (En'fâi: 33-34) âyeti inmiştir." [1884]

1854-) Mesrûk, şöyle demiştir: "Abdullah b. Mes'ûd'un yanında oturuyorduk, derken kendisine bir kimse geldi ve: "Ey Ebû Abdurrahman, (Kûfe'deki) Kinde kaptlannın yanında bir hikayece kıssalar anlatıyor ve duman (duhân) mucizesinin (kıyamet günü) gelip, kâfirlerin canını alacağını, müminleri de nezle gibi etkileyeceğini iddia ediyor?" dedi. Bunun üzerine Abdullah b. Mes'ûd öfkelenerek oturdu ve: "Ey insanlar, Allah'tan korkunuz. Sizden kim, bir şey biliyorsa bildiği şeyi söylesin. Kim, bilmiyorsa "Allah en iyi bilendir." desin. Çünkü birinizin, bilmediği şey için "Allah en iyi bilendir" demesi en iyi bilgidir. Çünkü Yüce Allah, Peygamberine «Onlara: "Ben, buna karşı sizden bir ücret istemiyorum ve (kendi kafamdan) bir yükümlülük getirenlerden de değilim." de» (sa 86) buyurmuştur. (Duman olayı şudur.) Rasûlüliah (s.a.v.) İnsanlann (Kureyşiiienn) sırt çevirdiğini görünce: "Allah'ım, Yusuf Peygamberin yedi

kıtlık yılı gibi yedi kıtlık ile onlara karşı bana yardım et." diye beddua etti. Bunun akabinde onlan öyle bir kıtlık yılı yakaladı ki, her şeyin kökünü kazıdı hatta açlıktan derileri, ölü hayvanları yediler. Bunlardan bir kimse göğe baktığında (açlık ve takatsizlikten) göğü duman gibi görürdü. Sonunda Ebû Süfyan kendisine geldi: "Ey Muhammed, getirdiğin (şeyler) bize, Allah'a itaat etmeyi ve akraba ile alakayı sürdürmeyi emretmektedir, bak kavmin yok oldu, Allah'a dua et" dedi. (Hz. Peygamber (s.a.v.) dua etti, yağmur yağdı, sonunda eski küfürlerine döndüler. Bunun üzerine

şu ayetler indi) Yüce Allah şöyle buyurmuştur: «Şimdi sen göğün, insanları kaplayacak bir dumanı getireceği günü bekle, bu elem veren bir azaptır, (bu azabı gördüklerinde) Rabb'imiz! Bizden azabı kaldır, biz muhakkak Mü'minleriz (derler) nerede onların ders almaları. Halbuki kendilerine apaçık bir Eiçi gelmişti. Ama onlar yüz çevirdiler, "Öğretilmiş delidir" demişlerdi. Biz, sizden azabı birazcık kaldıracağız ama siz yine eski halinize döneceksiniz. Ama biz büyük bir şiddetle yere çarpacağımız gün kesinlikle intikamımızı alacağız.» (Duhân: 10-16) Abdullah b. Mes'ûd, bu ayeti okudu ve: "Âhiret azabı (Kindeirmn dediği gibi ayetteki duman olsa idi) hiç kâfirlerden kaldınlıp tekrar küfürlerine dön-leleri (ânirette) olabilir mi? ayetteki «Büyük bir şiddetle çarpacağımız

gün» İfadesi, Bedir Savaşfnda (Müslümanların Kureyşliler'e üstün gelip yere çarpmalan) Yine Bedir Savaşi'ndakİ Uzam (ileri gelenlerinin esir düşmesi Furkân: 77) ve (Müslümanlann tuttuğu) Rumların (Kureyşüiertn tuttuğu) İranlılarda galip gelmesi (Rûm: m) bunlann hepsi gelip geçmiştir." dedi." dedi"

Diğer bir rivayette Abdullah b, Mes'ûd (r.a.): "Beş hadise, olupbitmiştir: Duman, Lizâm, Rûm, Batsa, Ay" demiştir.

(Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'m sözünü ettiği hadiseler, Kur'ân-ı Kerim'de anlatılan beş husustur. Bunlardan, duman (Duhân: ıo-ıe), ileri gelenlerinin esir düşmesi olan üzâm (Furkân: 77), Müslümanların tuttuğu Rumların, Kureyşliler'in tuttuğu İranlılara galip gelmesi (Rûm: 1-4), Yere çarpma anlamındaki Batsa Ay'ın ikiye ayrılması (Kamer: 1) [1885]

1855-) Abdullah b. Mes'ûd (r,a.): "Rasûlüliah (s.a.v.) döneminde Ay ikiye ayrıldı Hz. Peygamber (s.a.v.): "BakiniŞahit oiun."buyurdu" demiştir.

[1886]

1856-) Enes (r.a.)'dan. Mekke halkı, Rasûlüliah (s.a.v.)'den bir mucize göstermesini istediler. Bunun üzerine onlara ayın ikiye ayrılmasını gösterdi. [1887]

1857-) Abdullah b. Abbas (r.a.): "Rasûlüliah (s.a.v.) zamanında ay ikiye ayrılmıştır." demiştir.

(Ayın ikiye ayrılması Kur'ân-ı Kerim'de de anlatılır «Kıyamet yaklaştı ve Ay yarıldı. Onlar bir mucize görürlerse yüz çevirirler ve: "Öteden beri süre gelen bir sihirdir." derler, Yalanladılar ve keyfi arzularına uydular. Ama her işin bir durma yeri vardır. Onları kötülükten alıkoyacak nice haberler geldi. (Bu haberler) hikmetli ve etkileyicidir, ama uyarılar fayda vermiyor.» (Kamer: ı-5) Bu konuda "Sahîtvi Buhârî Muhtasan Tecrîd-i Sarîh" isimli çalışmamızdaki 1517. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1888]

1858-) Ebû Mûsâ el-Eşa'rî (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Hiçbir kimse işittiği eziyete karşı Allah'tan daha sabırlı değildir. Kendisine çocuk iddia ederler buna rağmen Allah onlara nzıklar, sağlık sıhhat ve afiyet verir, "buyurdu." demiştir. [1889]

1859-) Enes (r.a.) Rasûlüliah (s.a.v.)'den şöyle anlatır: "Allah, cehennemliklerden azapça en düşük olan kimseye: "Yeryüzü dolusu ne varsa hepsi senin olsa bu azaptan kurtulmak için onu verirmiydin?" buyurur o da: "Evet" diye cevap verir. Allah: "Sen,Âdem'in sulbünde iken senden bunun daha kolayını, Bana ortak koşmamanı istemiştim ama karşı gelip ortak koştun " buyurur," [1890]

1860-) Enes b. Malik (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.), şöyle buyururdu, demiştir: "Kıyamet günü kâfir getirilir ve ona: "Ne dersin, yeryüzü dolusu altının olsa da bunu azaptan kurtulmak için verir misin?" denilir, o da: "Evet" der. Kendisine: "Senden, bundan daha kolayı istenmişti" denilir." [1891]

1861-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Bir kimse: "Ey Allah'ın Peygamberi, Kıyamet günü kâfir yüzüstü nasıl sürülüp toplanır?" dedi. O da: "Dünyada onu İki ayak üzere yürüten, kıyamet günü yüzüstü yürütmeye kadir değil mî? " buyurdu. [1892]

1862-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Mü'min taze yeşermiş ekin gibidir. Rüzgar nereden gelirse onu eğip yatırır. Doğruiduğunda bela ve musibet onu yine eğer. Günahkâr bir kimse de sedir ağacı gibidir. Allah, dilediği bir zamanda onuyere serene kadar dimdik ayakta kalır, "buyurdu." demiştir.

(Taze ekin rüzgar estiğinde her ns kadar eğilse de kırılmaz, sedir gibi uzun iri bir ağaç her ne kadar rüzgardan dolayı eğilip yatmasa da bir gün gelir bir fırtına yere serer. İşte mü'min sürekli imtihanlarla sarsılır ama devrilmez, sabreder. Kâfir veya münafik rahat, başı sakindir ama sonunda Alîah ruhunu aldığında günahlanyla bu dünyadan göçer. Mü'min ise çektiği sıkıntılar nedeniyle günahlarından arınmış olarak bu dünyadan göçer.) [1893]

1863-) Ka'b. Mâlik (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.): "Mü'min taze yeşermiş ekin gibidir, rüzgar birinde onu eğip yere vurur diğerinde doğrultur sonunda kuruyup sararır. Kâfir ise kökleri üzerinde dimdik duran sedir ağacı gibidir, onu hiçbir şey eğemez ama devrilmesi de biranda olur. "buyurmuştur." [1894]

1864-) Abdullah b. Ömer (r.a.) şöyle demiştir: "Rasülüllah (s.a.v.): "Ağaçlardan bir ağaç vardır ki yaprağı dökülmez, tıpkı Müslüman gibidir. Nedir o? Haydi söyleyin bakalım" buyurdu. İnsanlar kırlardaki ağaçlara takıldılar, benim içime hurma demek doğdu, ama utandım (söyleyemedi) sonra: "Ey Allah'ın Rasûlü sen söyle, nedir bu?" dediler: "Hurmadır"buyurdu"[1895]

1865-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Sizden hiçbir kimseyi ameli kurtaramaz." buyurdu. Oradakiler: "Seni de mi? Ey Allah'ın Rasûlü"

dediler. 0 da: "Evet, beni de, ancak Allah lütuf ve merhametiyle beni kaplayıp bürürse. (Amellerinizde) orta yollu olunuz, aşırı gitmeyiniz. Gündüzün ilk saatlerinde ve son saatlerinde gecenin sonundaki bir miktar vakitte (amel işlemeye devam ediniz)ama orta yolu takip ediniz ki böylece maksada erebilesiniz."buyurdu." demiştir. [1896]

1866-) Âişe (r.a.)'cfan. Kendisi şöyle dermiş: "Rasûlüllah (s.a.v.): %-meiieriniz de) orta yollu olunuz, aşın gitmeyiniz, müjde ile sevininiz. Biline ki, hiçbir kimseyi yaptığı ameli cennete koyamaz, "buyurdu. Oradakiler: "Seni de mi? Ey Allah'ın Rasûlü" dediler. 0 da: "Evet, beni de. Ancak Allah merhametiyle beni kaplayıp bürürse. Bilin kî, Allah 'a en sevimli gelen amel -az da olsa-devamlı olanıdır." [1897]

1867-) el-Muğîra b. Şu'be (r.a.): "Şüphesiz Hz. Peygamber (s.a.v.) namaza durur ve iki ayağı veya bacağı şişene değin namaz kılardı. Kendisine "Niçin bu kadar namaz kılıyorsun senin gelmiş geçmiş günahların bağışlanmıştır) denildiğinde: "Şükreden birkutolmayayım mı? buyurdu." demiştir. [1898]

1868-) Şakîk b. Ebî Vâil'den. Şöyle demiştir: "Abdullah b. Mes'ûd, her Perşembe bize öğütler verirdi. Bir kimse kendisine: "Ey Ebû Abdurrahman, biz senin konuşmanı seviyor ve özlüyoruz. Senin, bize her gün konuşma yapmanı isteriz" dedi. Bunun üzerine o da: "Benim size (her gün) konuşma yapmama mani olan sizi usandırmayı istemememdir. Rasûlüllah (s.a.v.) de, bizi usandırmayı istemediğinden vaaz vereceğinde bize uygun olan günleri gözetirdi." dedi"

Cennet ve Cennet Nimetleri Cennetliklerin Özellikleri Bölümü (Kitâbu'l-Cennet ve Sıfatı Neîmehâ ve Ehlihâ) [1899]

1869-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüilah (s.a.v.): "Cehennem nefse hoş gelen şeylerle perdelenmiştir. Cennet ise nefse hoş gelmeyen şeyler/e perdelenmiştir. "buyurmuştur. [1900]

1870-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah Teâiâ: "Salih kullarım için, hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı hiçbir

kalbe doğmayan birtakım nimetler hazırladım." buyurmuştur."dedi. Ebû Hureyre (r.a.) bunun arkasından «Yapmış olduklarına karşılık, onlar için saklanan nice göz aydınlatıcı ve sevindirici, hiçbir kimsenin bilmediği nimetler vardır.» ayetini okumuştur. [1901]

1871-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüilah (s.a.v.): "Şüphesiz cennette bir ağaç vardır ki binekli bir kimse gölgesi altında yüz yıl yürür, "buyurmuştur. [1902]

1872-) Sehl b. Sa'd (r.a.)'dan. Rasûlüilah (s.a.v.): "Şüphesiz cennette bir ağaç vardır ki binek/i bir kimse yüz yıl gölgesi altında yürür de sonuna varamaz." buyurmuştur. [1903]

1873-) Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Şüphesiz cennette bir ağaç vardır ki idmanlı süratli bir ata binmiş bir kimse yüz yıl gölgesi altında yürür de sonuna varamaz," buyurmuştur. [1904]

1874-) Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.): "Rasûlüilah (s.a.v.) şöyle buyurdu demiştir: "Şüphesiz Allah Tebâreke ve Teâlâ cennetliklere: "Ey cennet halkı!" diye seslenir. Onlar: "Buyur, emret Rabb'imiz" derler. Allah: "Halinizden memnun oldunuz mu?" buyurur. Onlar: "Bizim memnun olmayacağımız hiçbir şey yok, yarattıklarındanhiçbir kimseye vermediğini bize verdin" derler. Aiiah: "Ben, size bunlardan daha üstün olanı vereceğim!" buyurur. Onlar: "Ey Rabb'imiz, artık bu nimetlerden sonra hangi şey daha üstün ve değei olabilir?" derler. Allah: "Size, rızamı koyuyorum, artık bundan sonra size asla kızmam, "buyurur." [1905]

1875-) Sehl b. Sa'd (r.a.)'dan. Rasûlüilah (s.a.v.): "Şüphe yok ki, cennetlikler cennetteki köşkleri sizin semadaki yıldızları seyrettiğiniz gibi seyredecekler" buyurmuştur. [1906]

1876-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Şüphesiz cennetlikler, cennetteki yüksek köşktekileri kendileri ile aralarındaki yükseklikten dolayı, doğudan veya batıdan ufukta duran parlak yıldızı

seyrettiğiniz gibi seyredeceklerdir" buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Rasûiü, buralar artık Peygamberlerin mevkileridir. Onlardan başkası buna erişemez." dediler, o da: "Hayır öyle değil, canım elinde olan Allah'a yemin olsun ki, bunlar Allah'a inanmış Peygamberleri tasdik edip doğrulamış kimselerdir, "buyurdu. [1907]

1877-) Yine Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüilah (s.a.v.): "Cennetegirecek olan topluluğun ilk bölüğünün şekilleri mehtaplı gecedeki Ay gibi olacaktır. Onlar cennette tükrük, balgam çıkarmazlar, sümkürmez, büyük-küçük abdest bozmazlar, onlann cennetteki kullandıkları eşyaları altındandır. Tarakları ise altın ve gümüştendir. Buhurdanltklartndaki tütsüleri ödağacı, kokuları misktir. Herbrrinin güzellik ve letafetten adeta baldırlarının iliği görülebilinen iki hanımı vardır. Cennettekilerin aralarında anlaşmazlık ve düşmanlık bulunmaz. Kalpleri tek bir kalp olarak sabah-akşam Allah'ı teşbih ederler." buyurûu" demiştir. [1908]

1878-) Abdullah b. Kays (r.a.)'dan. Rasûlüilah (s.a.v.): "Cennette içi oyularak inciden yapılmış çadır vardır ki, eni altmış mil uzunluğundadır. Her köşesinde bir hanım vardır ki onu başkalan göremez. Mü'm/n/er böylece hanımlarını dolaşırlar. İki cennet vardır kî kap ve içerisindeki diğer eşyaları gümüştendir. Yine iki çeşit cennet daha vardır ki kap ve içerisindeki diğer eşyaları şundandır (altındandır.) Adn Cenneti'ndeki topluluğun Rablerine bakmalarının arasında, Allah'ın yüzündeki büyüklük ridasmdan başka bir şey bulunmayacaktır, "buyurmuştur. [1909]

1879-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Allah, Â-dem'i altmış arşın (yaklaşık 40 metre) boyunda yaratmış ve: "Haydigit, şuradaki meleklere selâm ver, onların sana verdikleri selâmı, senin selâmınla, zürriyetinin selâmını dinle" buyurdu. O da: "es-Selâmii A/ey küm ("Sefam üzerinize olsun)" dedi. Onlar: "es-Selâmü Aleyke ve Rahmetullahî (-Selâm ve Allah'ın rahmeti senin üzerine olsun)" diyerek "Ve Rahmetullahi" ilavesini yaptılar. Cennete giren herkes Âdem suretinde olacaktır. Mahlukâti^yst^-hşından) şu ana kadar süreklieksilmektedir, "buyurmuştur.

(Hadisimizde Âdem (a.s.)'sn yaratıldığında boyunun aitmiş arşın olduğu bildirilmektedir. Aslına bakılacak oiursa bu bilgiler gayb sının İçerisine

girer. Efendimiz (a.s.) böyle diyorsa öyledir. Bu günkü insanın boyuna bakarak belki bunu yadırgayanlar olabilir. Bu konuda fazla biigirniz olmadığndan bu hususta sükût etmeyi uygun görmekteyiz. Ancak altmış arşın akien yadırganırsa belirtelim ki bizim alışık olmadığımız buna benzer bir bilgi Kur'ân-ı Kerim'de de mevcuttur. Yüce Rabb'imiz Kur'ân-ı Kerim'de Nûh (a.s.)'ın tufandan önce kavminin arasında dokuz yüz elli sene kakfeğını bildirmektedir. (Ankebût: 14-15} Nûh (a.s.)'ın, kavmi helak olduktan sonra da yaşadığını göz önünde bulundurursak kendisinin bin yılı aşkın bir Ömür sürdüğünü söyleyebiliriz. Bu günkü veya geçmiş tarihteki insanlann dünyadaki ortalama yaş sürelerini incelediğimizde bin yıldan fazla bir ömrün imkaniyeti de aklen izah edilmeyebilir. Neticede belirtmek istediğimiz bunler bizce gayb konulardır. Böyle konularda haberi getirene itimadımız varsa tasdik edip sükût ederiz.

Bu konuyu bir araştırmacının şu sözleriyle bitirmek istiyoruz: "...Hz. Âdem'in (a.s.) ne zaman yaşadığnı bilemiyoruz. Ağaçların 200 metre olduğu, dinazorların yaşadığı dönemlerde bizim gibi ufak tefek insanların yaşadığını düşünme, hayat mücadelesi ağsından insana ters gelir Kocaman kertenkelelerin, dev dinazorların yanında öyle insanların olması gerekir ki hayatla mücadelede mevcudiyetini koruyup neslini

SÜrdÜrebilSİH..." (Doç. Dr. Arif Sarsılmaz-Metin Bedir, Hz. Âdem'in Boyu, Semti dergisi, Seyı: 169, s.

34) Yazarlarımız ekolojik değişmeye dikkat çekerek bu değişme nedeniyle yok oian veya vücudunda değişmeler olan canlılara değinirler, meselenin biyoloji ve genetik bilimi açısından izahını yapmaya çalışırlar. Ayrıca bir dinazor ayağının yanında bulunan ve boyu ayağın yaklaşık dörtte birine ulaşan insan fotoğrafı getirerek mesele konusunda fikir vermeye çalışırlar. Konuyu uzatmamak için fazla alıntı yapmadık. Daha fazta bilgi edinmek isteyenler ilgili yazıya bakabilirler) [1910]

1880-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüilah (s.a.v.): "Sizin ateşiniz, cehennem ateşinin yetmiş parçasından bir parçadır." buyurdu, kendisine: "Ey Allah'ın Rasûİü, dünya ateşi azab için elbette yeterlidir." denildi: "Dünya ateşlerine altmış dokuz kat ilave edildi, bunların her biri tıpkı dünya ateşigibidir, "buyurmuştur. [1911]

1881-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Cennet ve cehennem atıştılar, cehennem: "Zorbalar ve büyüklenen kibirlilere ayrıldım," dedi. Cennet de: "Aceb bana neden sadece insanların zayıflan, düşük, itibarıolmayanlarıgiriyor?"dedi. Allah cennete: "Sen benim rahmetimsin, seninle ben, kullarımdan dilediğime rahmet ederim." buyurdu. Cehenneme de: "Sen de sadece benim azabımsm, seninle ben, kullarımdan dilediğime a-zap ederim buyurdu. Bunlardan her birisinin dolduracağı kadar kimseleri vardın Ama cehennem yine de dolmak bilmez, sonunda Allah ayağını kor, bunun üzerine cehennem: "Yeter, yeter, yeter" der. İşte bu zaman artık cehennem dolar ve birbirine büzülüp çekilir, Allah Azze ve Celle mahlukatmdan hiçbinsine haksızlık yapmaz. Cennete gelince Allah Azze ve Celle cennet i-çlnden yeniden birtakım halk yaratır, "buyurdu." demiştir.

(Allah cehennemi bastırdığında küçülecektir. Cennet ise olanca genişliğince ka-lacaktir. Cehennem dolup yeter dediği halde cennette yine birtakım boşluklar, fazlalıklar kalacak {Müslim, cenne: 37} Allah onun İçin yeni halk yaratacaktır.) [1912]

1882-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Hz, Peygamber (s.a.v.): "Şu biline ki, cehennemin içerisine sürekli atılır, oda sürekli: "Daha var mı?" der. Sonunda Yüce Rabb ayağını cehennemin ağzına kor. Cehennem bir birine büzülüp çekilir ve: "İzzet ve keremin hakkı için yeter, yeter" der. Cennet de sürekli fazla yer kalacak, sonunda Allah yeniden bir takım halklar yaratacak ve fazla kalan yerlere yerleştirecektir." buyurmuştur.

(Hadiste geçen Allah için, el, ayak vb. tabirler mecazi anlam ifade eder, kelime manası kasdedilmemiştir. Tıpkı şaşınp hayret eden bir kimseye "parmağını ısırdı" ifadesinin kullanılması gibi.

Allah'ın cehenneme ayağını basması, cehennemi tahkir etmesi anlamına da yorumlanmıştır. Allah cehennemi bastırdığında küçülecektir. Cennet ise olanca genişiğince kalacaktır. Cehennem dolup yeter dediği halde cennette yine birtakım boşluklar, fazlalıklar kalacak Allah onun için yeni halk yaratacaktır.) [1913]

1883-) Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kıyamet günü ölüm, alacalı bir koç şeklinde getirilir, bir nldacı: "Ey cennet halkı!" diye bağırır. Onlar da başlarını uzatıp bakarlar: "Bunu tanıyor musunuz?" der. Onların hepsi onu görür: "Bunu tanıyor musunuz?" der. Onların hepsi onu görür: "Evet bu, ölümdür" der/er. Sonra: "Ey cehennem halkı!" diye bağırır. Onlar da başlarını uzatıp bakarlar: "Bunu tanıyor musunuz?" der. Onların hepsi onu görür: "Evet bu, ölümdür" derler. Arkasından koç kesilir bundan sonra da: "Ey cennet halkı, artık Ölüm yoktur, sonsuzluk üzeresiniz. Ey cehennem halkı, artık ölüm yoktur, sonsuzluk üzeresiniz" denilir." buyurdu, sonra da: «On-lan, pişmanlık ve üzüntü gününe karşı uyar! Çünkü onlar gaflet içerisinde ve iman etmemiş halde İken iş olup bitmiş olur.» (Meryem-. 39) ayetini okudu. Rasûlüllah (s.a.v.), gaflet içerisinde olanların ehli dünya olduğunu da belirtti." demiştir. [1914]

1884-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Cennetlikler cennete, cehennemlikler de cehenneme girdiklerinde, ötüm getirilip cennet ve cehennemin arasına konulur, sonra da kesilir. Sonra bir nidacı: "Ey cennet halkı artık Ölüm yoktur. Ey cehennem halkı artık ölüm yoktur." diye seslenir. Bu haber üzerine cennetliklerin sevinçleri kat kat artar, cehennemliklerin de üzüntüleri kat kat artar" buyurdu." demiştir. [1915]

1885-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Âhirette kâfirin iki omzunun arasındaki uzaklık, süratli giden biratlının üç günde alabileceğimesafe kadardır."'buyurmuştur.

(Kâfirin vücudunun büyümesi azap çeken yerin mesafesinin çok olması içindir. Bir santimlik yerin verdiği ızdırap ile bir metrelik yerin verdiği ızdırap bir olamaz, mesafe ne kadar büyük olursa duyulan acı da o derece büyük olur.) [1916]

1886-) Harise b. Vehb el-Huzâî (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Bakın, cennetlikleri size bildireyim mi? Bütün zayıf ve mütevazı' kimselerdir ki bunlar, Allah'a yemin etseler Allah yeminlerinde onları doğru çıkarır. Bakın, cehennemlikleri de size bildireyim mi? Katı, cimri / böbürlenen ve kibirlenen kimselerdir, "buyururken işittim." demiştir. [1917]

1887-) Abdullah b. Zema' (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'i hutbe verirken, Hz. Salih (a.s.)'ın devesini kesip öldüreni dile getirdiğini işitmiş. Rasûlüllah (s.a.v.); «En azgın eşkıyası deveyi kesmeye atıldığında...» yani tıpkı Ebû Zema'gibi kavminin içerisinde arkası olan güçlü ve zorba bir adam deveye atıldı." buyurdu. Hz. Peygamber (s.a.v.) hutbesinde kadınlara da değindi: "Sizden biriniz köle döver gibi hanımını dövmeye kalkar, arkasından da belki o günün sonunda hanımıyla yatar, "buyurdu. Bundan sonra onlara yellenmeden dolayı gülmelerine değindi ve: "Sizden biriniz yapageldiği bu şeye niye güler ki?"buyurdu."

Yine kendisinden gelen diğer bir rivayette ise: "Zübeyr b. Avvâm'ın amcası Ebû Zema'gibi" ifadesi vardır.

(Ebû Zema', Müslümanlara eziyet veren ve onları alaya alan bir kâfirdi. Mekke'de kâfir olarak ölmüştür.) [1918]

1888-) Yine Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Amrb. Luhay b. Âmir b. Luhay el-Huzâî'yi cehennemde bağırsaklarını sürürken gördüm. Kendisi adak develerini ilk defa ortaya koyandır, "buyurmuştur.

(İsmai! (a.s.) Mekke'de Kabe'yi yapmış ve buranın bakımı İsmail soyundan gelen Müstarebe Araplarından olan kabileler yüklenmiştir. Bir ara Yemen'den gelen ve Müstarebe değil de asıl Araplardan olan Huzâa kabilesine mensup Amr b, Luhay Mekke ve Kabe'nin idaresini ele geçirmiştir. Bir müddet bu idare Huzâa kabilesinin elinde kaldı. Bu sırada Amr b. Luhay Kabe'de İsmail (a.s.)'ın dininde değişiklikler yaptı. Putları Kabe'ye yerleştiren ilk kimsedir. Putların dışında dinin niteliklerini bozucu din adına pek çok yeni şeyler ortaya koydu. Putlar adına adanan ve Hindistan'daki inekleri andıran adak develerine hiç kimse dokunamazdı, bunlar başıboş yayılırdı, inançlanna göre putlara adanan bu hayvanlara kudsiyet verilmiştir. İşte bu ilk sapma ve dinin bozulmasını başlatan Amr b. Luhay olduğundan dolayı cehennemde bunun cezasını çektiği bildirilmiştir.) [1919]

1889-) Hz. Aişe (r.a.): "Rasûlüifah (s.a.v.): "Sizler yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak kıyamette toplanacaksınız." buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü,

o zaman kadınlar ve erkekler birbirlerine bakarlar?" dedim: "Ancak onların içinde bulundukları durum, bununla ilgilenmelerinden daha zor olacaktın "buyurdu." demiştir.

(Mahşerde çıplak olmak dünyaya nasıl gelmişlerse öyle olacaklarından dolayıdır, öyle ki sünnet için kesilen parçalan bile tekrar iade edilerek dünyaya nasıl geldilerse o şekie döndürülecektir. İnsanlann mahşerdeki telâşı birbirlerini göremeyecek derecede olacaktır. Yüce Rabb'imiz de Kur'ân-ı Kerim'de bunu şöyle bildirmektedir «...İşte o gün kişi, kardeşinden, annesinden, babasından, eşinden ve ev tatlarından kaçar. O gün, herkesin kendisine yetecek derecede işi vardır.» (Abese: 34-37) «O gün herkes kendi canıyla uğraşarak gelir.» (Nahi: m) [1920]

1890-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.), a-ramtzda ayağa kalkarak vaaz verdi, konuşma yaptı. Şöyle buyurdu: "Ey insanlar! Sizler yalınayak, üstsüz çıplak ve sünnetsiz o/arak Allah'ın huzunurda haşrolacaksmız. "buyurdu ve: «O gün, göğü yazı tomarlarını d ürer gibi düreriz. Tıpkı ilk yaratmaya başladığımız gibi onu iade ederiz. Üzerimize söz, biz bunu mutlaka yapacağız.» (Enbiyâ: 104 ayetini) okudu ve devamla şöyle buyurdu: "Bakınız, mah-lukattan kıyamet günü ilk giydirilecek olan İbrahim'dir. Bakınız, ümmetimden bir kısım kimseler getirilir ve kitapları sol tarafından verilir. Ben de: "EyRabb'im, (bumar benim) ashabım" diyeceğim. Bana: "Senden sonra bunların neler ortaya çıkardığını sen bilemezsin" denilecek Ben de salih kulunun (îsâ (a.s.ym) söylediği: «Ben onların içinde olduğum sürece onları görür, gözetlerim. Ancak sen, beni katına aldığında onları gözetleyen sadece sendin. Sen her şeyi görensin. Eğer onlara azab edersen onlar senin kullarındır. Eğer onları bağışlarsan şüphesiz sen güçlüsün, hikmet sahibisin.» (Mâide: 117-118) ayetini okurum. Bunun üzerine bana: "Sen onlardan ayrıldığından bu tarafa onlar geri dönüp inkâr ettiler" denilir" buyu rmuştur. [1921]

1891-) Ebû Hureyre (r,a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "İnsanlar üç fırka olarak haşrolunur: İstekliler, korkanlar ki bunlarbir deveye iki, üç, dört hatta on kişi binerek gelin Geri kalanları da ateş toplayıp getirir. Öğle sıcağında durduklarında onlarla durur, gecelediklerinde onlarla geceler, sabahladıklarında onlarla sabahlar, akşamladıklarında onlarla akşamlar

(peşlerini bırakmaz)" buyurmuştur.

(Hadiste bildirilen üç fırkadan istekliler, âhireti isteyip arzu edenlerdir. Korkanlar ise âhiret için hazırlığı tam olmadığından endişe ile dünyadan ayrılanlardır ki bunların durumu değişiktir. Âhiret hazırlıkları farklı olduğundan kimisi bir deveye iki kişi kimisi üç batta on kişi biner bu durum onların âhiret için hazırladıkları şeyleri temsil etmektedir. Âhiret için hiçbir şeyi olmayanları ise ateş sürükleyip getirir.) [1922]

1892-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "O gün insanlar Âlemlerin Rabb'inin huzurunda ayağa kalkarlar.» (Mutaffifîn: 6) Öyleki herbiri iki kulağının yansına kadar ter içerisinde kaybolun "buyurmuştur. [1923]

1893-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûiüllah (s.a.v.): "Kıyamet günü insanlar öyle terlerler ki sonunda dökülen terleri yerin yetmiş arşın dibine ulaşın Kimisine de terleri ağzına gem olup kulaklarına kadar ulaşır, "buyurmuştur.

(İmam Müslim'in rivayetinde: "İnsanlar amellerine göre tere batacaklar' dır. Kimisi topuklarına kadar, kimisi dizkapağma kadar, kimisi köprücük kemiklerine kadar, kimisi de öyle batar ki terleri, ağzına gem olur," şeklinde açıklama vardır. (Müslim, Cennet: 62)

Burada vurgulanmak istenilen o günün dehşeti ve bu dehşet karşısında insanlann değişik durumlarıdır. İnsanlardan bazıları, hesabın zorluğu sebebiyle duydukları büyük sıkıntı ve bunalım içerisinde o derece terlerler ki, âdeta ter deryası içinde kalırlar. Bu tasvir, bazsian için hesabın ne kadar zor geçeceğini belirtir. Dünyada iken davranışlanmıza dikkat etmemiz ve Allah'ın huzurunda bizi utandıracak, zor duruma düşürecek davranışlardan kaçınmamız için bir uyarıdır.) [1924]

1894-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Sizden biriniz vefat ettiğinde kendisine sabah akşam (âhiretteki) yeri gösterilin Cennetliklerden ise cennetlik olarak, cehennemliklerden ise cehennemlik olarak kendisine: "Burası senin yerindir, sonunda Allah seni kıyamet günü buraya gönderecektir." denilir." diye buyurmuştur. [1925]

1895-) Ebû Eyyûb el-Ensârî (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) bir gün Güneş battığı sırada dışarı çıkmıştı, birden bir ses duydu, bunun üzerine: "Yahudiler kabirlerinde azaba uğruyorlar, "buyurdu." demiştir. [1926]

1896-) Enes b. Mâlik (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Kul kabrine konulup, arkadaşları geri dönüp gittiğinde -bu sırada ayak seslerini bile duyar-kendisine iki melek gelip otururlar ve: "Bu Muhammed denilen a-dam hakkında sen ne derdin?" derler. (Mümin); "Onun Allah'ın kulu ve Rasûlü olduğuna şahitlik ederdim." der. Bunun üzerine: "Cehennemdeki yerine baki Allah bunu senin için cennette bir yer ile değiştirdi."denilir. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Her iki yeri de bir anda görür." buyurdu ve şöyle devam etti: "Kâfir veya münafık ise: "Bilemiyorum, insanların söyler olduğu şeyi söylerdim." diye cevap verir: "Zaten sen ne onlara ne de onların yoluna uyardın?" denilir ve demir bir topuzla iki kulağı arasına öyle bir darbe vurulur ki bunun sonucu bir çığlık atar, bu çığlığı insan ve cin hariç yanında bulunanların hepsi işitir." [1927]

1897-) ei-Berâ b. Âzib (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Mü'min kabrinde oturtulduğunda (sorular) getirilir. O da Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şahadet getirir. Bunun böyle olması, Allah'ın: «Allah, (kalplerinde) yerleşmiş değişmez söz ile iman edenlerin ayaklarını sabit kılar.» (ibrahim: 27) ayetinden dolayıdır." buyurmuştur. [1928]

1898-) Ebû Talha (r.a.)'dan. Allah'ın Peygamberi Bedir günü emir buyurdu, Kureyş ileri gelenlerinden yirmi dört kişinin cesetleri Bedir kuyularından pis ve pislik yayan bir kuyuya atıldı. Kendisi bir topluluğa galip geldiğinde, üç gece oranın geniş meydanında kalırdı. Bedir savaşından sonraki üçüncü gün olduğunda devesinin hazırlanmasını emretti, devenin üzerine yükler yüklenip bağlandı arkasından biraz yürüdü peşinden de ashabı onu takip etti: "Kendisinin bir iş İçin gittiğini zannediyorduk," dediler. Sonunda kuyunun ağzına dikildi ve onlara: "Ey falan oğlu falan! Falan oğlu falan! Sizin, Allah ve Rasûlüne itaat etmiş olmanız (şimdi) sizi sevindirir miydi! Biz Rabb'imizin vadettiğinin gerçek olduğunu gördük. Siz de Rabb'inlzln

vadettiğinin gerçek olduğunu gördünüz mü?"diye hem isimleri hem de babalarının isimleriyle sesleniyordu. Bunun üzerine Ömer (r.a.): "Ey Allah'ın Rasûlü cansız cesetlere ne konuşuyorsun?" dedi. Rasülüllah (s.a.v.) de: "Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin olsun ki siz söylediğimi on/ardan daha iyiduyamazsınız, "buyurdu. [1929]

1899-) Aişe (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.):' "Kim hesaba çekilirse azaba uğrar" buyurdu, ben de Allah Taâlâ: «...İşte böylesi kolayca hesaba çekilecektir.» (inşikâk: s) buyuruyor dedim, o da: "Bu senin dediğin (yaptığı işlerin) ortaya konulmasıdır, eğer inceden inceye hesaba çekilirse helak olur" buyurdu. [1930]

1900-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Rasülüllah (s.a.v.): "Hesaba çekilen herkes mutlaka helak o/ur." buyurdu: "Ey Allah'ın Rasûlü, Allah beni sana feda eylesin. Allah Azze ve Celle: «...Kitabı sağ tarafından verilen kimseye gelince o, kolayca bir hesaba çekilecektir...» buyurmuyor mu?" dedim: "Senin dediğin (yaptığı işlerin) ortaya konulmasıdır. Ama kimin hesabı inceden inceye görülürse helak olur. "buyurdu[1931]

1901-) İbni Ömer (r.a.): "Rasülüllah (s.a.v.): "Allah, bir topluma azap indirdiğinde, azap toplumun içerisinde bulunan herkese isabet eder. Sonunda yaptıkları işlere göre tekrar diriltilirler, "buyurdu" demiştir.

(Bir toplumda kötülük çoğaldığında o toplum içerisinde yaşayan iyi kimselerin güçleri oranınca bu kötülüğü engellemeleri gerekir. Eğer bunu yapmazlarsa o top-iumla birlikte helak olurlar. Bu konada "Sahîh-i Buharı Muhtasarı Tecrîd-İ Sarih" isimli çalışmamızdaki 2191. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1932]

52-) Âhir Zaman Olayları (Fitneler) Bölümü

(Kitâbu'S-Fiten ve Eşrâti's-Sâati)

(Fitne kelimesinin değişik anlamı vardır. Buradaki anlamı ise kıyametten Önce gelip herkesi etkileyecek olan olaylardır.

Amr b. Ahtab (r.a.) anlatır: "Bir gün Rasûlüllah (s.a.v.) bize sabah namazını kıldırdı, minbere çıktı ve öğle vakti gelene kadar konuşma yaptı. Arkasından indi, namaz kıldırdı ve tekrar minbere çıktı ikindi vakti gelene kadar bize konuşma yaptı. Arkasından indi, namaz kıldırdı ve tekrar minbere çıktı güneş batana kadar bize konuşma yaptı. (Kıyamete kadar) olmuş ve olacaklan bize bildirdi. Bizim en bilginimi?(bımlan) en İyi belleyenimizde." (Müslim, Fîten; 25)Rasûlüllah (s.a.v.) kıyamet kopmadan önce meydana gelecek olaylardan söz etmiştir. Yukandaki hadisten de anlaşıldığı gibi bir gün sabahtan akşama kadar bu konuyu anlatmıştır. Onun bildirdiği oîaylann bir kısmı ortaya çıkmış bir kısmı da çıkacağı zamanı beklemektedir. Hicaz bölgesinden çıkan ve Busra'daki develerin boynunu aydınlatan ateş gibi geçmişten günümüze kadar bu oîaylann bir kısmının ortaya çıktığını görmekteyiz. Bu da Efendimiz (a.s.)'ın bir mucizesidir.

İnsanlık tarihi içerisinde gerçekleşmiş dehşet verici korkunç olaylar vardır, ileride böyle olaylar yine gerçekleşebilir. Müslümanlar bu bölümdeki hadisleri inceleyerek böyle olaylara karşı hazırlıklı olurlar, tedbirlerini alırlar.

Yine çok acı ve dayanılmaz olaylarla karşılaşan Müslümanlar, bu bölümdeki haberleri inceleyerek buradaki müjdelerle rahatlar, ümitsizliğe düşmez, sabretmesini bilirler. Bu sıkıntılardan kurtuluş yollarını ararlar. Bu yolların da bu bilgiler içerisinde olduğunu bilirler. Bu duygu ve inançla Allah'a güvenerek bütün güçlükleri yenebilirler. Konunun Önemi nedeniyle hadis kitaplarının hemen hemen hepsinde ayrı bir bölüm olarak bu konuya yer verilir, konuyla ilgili hadisler getirilir. Konunun öneminden dolayı Hz. Peygamber (s.a.v.) zaman zaman ashabına uyanlarda bulunmuş, yukandaki hadiste de görüldüğü üzere çok uzun konuşmalar yapmıştır.

Kıyametin kopmasından önce ortaya çıkacak olaylardan söz eden hadisler değişik gruplara ayrılır. Bu hadislerin bazıları, îslâm ümmeti içerisinde ortaya çıkacak olan, dinden çıkmış sapık fikirler ve fırkalardan söz eder. Bazı hadisler İslâm ümmetinin başına gelecek zayıflama ve sıkıntı dönemlerinden söz eder. Bazıları İslâm ümmeti İçerisinde ortaya çıkacak iyi ve kötü şahıslardan söz eder. Bazı hadisler İslâm ümmetine müjdeler verir gerçekleşecek zaferlerden söz eder. Müslüman bu müjde ile gerçekleşecek

zafere hazırlıklı olur, bunun planlannı yapar. Kanaatimce bu müjdelerden alınacak en güzel yön de burasıdır. Yani Müslüman, vadedilen müjdeyi beklemez, bu müjdeyi gerçekleştirmek için hazırııkiar yapar. Müjdenin verilmesinin nedeni müjdeyi gerçekleştirmek için hazırlık hareketini oluşturmaktır. Yoksa oturup müjdeyi beklemek tembellik olur, bu da İslâm'ın ruhuna ters düşer.

Rasûlüllah (s.a.v.), Müslümanlann içerisinde bulundukları merhalenin hangi merhale olduğu konusunda fikir sahibi olmalan için bu olaylardan söz eder. Müslümanlar şu ana kadar gerçekleşmemiş olaylarla ilgili olarak verilen bilgiler ışığı altında bir takım planlar yapar, hazırlık içerisinde olur.

Rasûlüllah (s.a.v.), bu bilgileri kendisine verilen bilgi üzerinden konuşmuş, bilgisi olmadığı yerlerde bilgisinin olmadığını söylemiştir. Bu haberler gayb konusudur, gaybı ise yalnız Allah bilir, akıl ve duyularla bilme imkanı yoktur. Ancak Allah gaybın bir kısmını yanında tutmuş, -kıyametin kesin kopma vakti gibi-bir kısmını da peygamberlerine bildirmiştir. «Alfah gaybı bilendir. Dilediği Peygamber dışında gaybmı kimseye açıklamaz...» (cin: 26-27) Bu ayetten de anlaşılacağı üzere Allah, gaybını dilediği peygambere agklayabiiir. Hz. Peygamber (s.a.v.) de bu açıklamalardan bize anlatılmasına izin verilenlerini anlatmıştır. Gayb konulan hakkındaki bilgileri Kur''ân-ı Kerim ve Hadislerden öğrenebiliriz. Bu tür bilgilerin bir kısmını Kur'ân-ı Kerim'de bulabilirken diğerlerini ise Hadislerde bulmaktayız.) [1933]

1902-) Zeyneb bintü Cahş (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) korku ve telaşla yanıma geldi ve baş parmağı ile şahadet parmağını halka yaptı: "Lâ ilahe illallah, yaklaşan serden vay Arabın haline!... Bugün Ye'cûc ve Me'cûc'ün şeddinden şu kadar açıldı," buyurdu. Ben: "Ey Allah'ın Rasûlü, içimizde iyi kimseler varken biz de helak olur muyuz?" dedim: "Evet, kötülüklerçoğaltışa"buyurdu." demiştir.

(Ye'cûc ve Me'cûc hakkında "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh" isimli çalışmamızdaki 1403. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1934]

1903-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Bugün Ye'cûc ve Me'cûc'un şeddinden şukadar bir yer açıldı." buyurmuştur. Hadisin ravisî,

'şu kadar' ifadesini göstermek için doksan düğümü yapmıştır. [1935]

1904-) Hz. Aişe (r.a.): "Rasûiüllah (s.a.v.): "Bir ordu Kabe'ye saldırmak için harekete geçer (Meme ıie Medine arasındaki) el-Beydâ'da iken başından sonuna kadar tümü yerin dibine geçiri/ir" buyurdu, ben de: "Ey Allah'ın Rasûlü, içlerinde çarşı esnafı varken, kendilerinden olmayanlar varken başından sonuna kadar tümü nasıl yerin dibine geçirilir?" dedim: "Başından sonuna kadar yerin dibine geçirilir, sonra da kıyamette oradaki bulunuş niyetlerine göre diriltilir, "buyurdu" demiştir.

(Zalim ve kötü kimselerin yanında yer almamalıyız. Kötü kimselere azap gönderildiğinde biz de onların yanında isek azap bizi de bulur. Kıyamette diriltiürken, onların yanında ne niyetle bulunuyorsak ona göre diriltiliriz. Dolayısıyla kötü kimselerin yanında bulunuyorsak gerekçelerimizin geçerli olmasına dikkat ermeliyiz. Örneğin, onlara iyiliği emretmek ve kötülükten alıkoymak için yanlanna gitmiştik, gibi.) [1936]

1905-) Üsâme b. Zeyd (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'nin yüksek binalarından bir binanın üzerine çıktı ve: "Benim gördüğümü görüyor musunuz, şüphesiz ben evlerinizin aralarına, yağmurun

yağdığı gibifitnelerin yağdığını görmekteyim."buyurâu." demiştir.

(Hadiste geçen "Utum" kelimesi, yüksek bina, köşk anlamına geldiği gibi, kale anlamına da gelir. Ayrıca "Eşrafe" fiili "Alâ" harfi ile kullanıldığında, yukarıdan bir şeye baktı anlamına gelir.

Buna göre hadisi değişik şekilde çeviri yapmak mümkündür:

Medine'nin kalelerinden bir kaleye çıktı...

Medine'nin yüksek binalarından bir binaya yukarıdan baktı... Buna göre Efendimiz yukarıdaki fitnelerle ilgili sözünü, yüksek bîr binaya bakarak söylemiştir. Böylece yüksek binalara vurgu yapılmış olur.

Ayrıca "Mevâkı'" kelimesi mekan ismi olarak kullanıldığında, bir şeyin düştüğü yer anlamına geldiği gibi, mastar olarak kullanıldığında, bir şeyin inmesi, düşmesi anlamına da gelir. Buna göre hadisin anlamı:

"Fitnelerin İndiği yerieri, yağmurun indiği yerler gibi görmekteyim " şeklinde olur. Bu şekildeki bir anlam ise fitnelerin indiği yerde, yağmurun inip de iz bıraktığı yer gibi fitne izlerinin kalacağı, dolayısıyla fitnenin etkisinin vurgulandığını söyleyebiliriz. Yukandaki çeviride ise fitnenin sağnak bir şekilde indiği vurgulanmış olur.) [1937]

1906-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "İleride öyle bir fitne olacak ki bu fitne içerisinde, oturan ayakta durandan daha hayırlı olacaktır. Ayakta duran yürüyenden daha hayırlı olacaktır. Yürüyen de koşandan daha haırlı olacaktır. Kim merak eder de fitneye bakmak isterse fitne ona da bulaşır. Kim bu fitne içerisinde iken bir sığınak ve korunma bulursa onunlasığınıp korunsun, "buyurdu." demiştir.

(Hadiste fitne döneminde oturan kimsenin ayakta durandan daha hayırlı olacağı söylenirken, fitne içerisinde en az hareketli oianlann daha hayırlı olacağına, en fazla hareketti olan kimsenin daha kötü olacağına işaret edilmiştir. Fitneye yaklaşmamaya, hatta merak edip yüzü bile çevirmemeye dikkat çekilmiştir.) [1938]

1907-) Ebû Bekre (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "İki Müslüman kılıçlarıyla karşı karşıya gelirse öldüren de, öldürülen de cehennemdedir." 6 ye buyururken işittim: "Ey Allah'ın Rasûlü, öldüreni anladık ama öldürülen niye cehennemdedir?" dedim: "O da karşısındakini öldürmeyi istiyordu da "buyurdu." [1939]

1908-) Hemmâm b. Münebbih, şöyle demiştir: "Bunlar, Ebû Hureyre (r.a.)'ın, Allah'ın Rasûlü Muhammed'den bize anlattığı bilgilerdir hadislerdir. Kendisi bize bir kısım bilgiler hadisler zikretmiştir. Bu bilgilerde hadislerde Rasûlüllah fs.a.v.) şöyle buyurmuştur: "İki büyük topluluk vuruşmadıkça kıyamet kopmaz, bu iki topluluk arasında çok büyük öldürmeler / savaşlar olur. Halbuki bu ikisinin davaları birdir." [1940]

1909-) Huzeyfe (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) bir hutbe verdi öyle ki bu hutbede kıyamete kadar anlatmadığı hiçbir şey bırakmadı. Bunları bilen bildi, bilmeyen bilemedi. Eğer unuttuğum bir şeyi görürsem bunu hemen

tanırım, tıpkı bir kimsenin kendisinden ayrı kaldığı birisini görüp de tanıdığı gibi." demiştir. [1941]

1910-) Huzeyfe (r.a.) anlatır: "Ömer (r.a.)'ın yanında oturuyorduk: "Hanginiz Rasûlüllah (s.a.v.)'in fitne konusundaki sözünü ezberinde tutuyor?" dedi: "Ben, tam söylediği gibi." dedim: "Sen bu konuda çok atılgansın" dedi. Ben: "Bir kimsenin ailesi, malı, çocuğu ve komşusu konusundaki fitnesi ki bunu namaz, oruç, sadaka, Iyiliği emretme kötülüğü yasaklama örter."dedim: "İstediğim bu değil, denizin dalgalandığı gibi dalgalanan fitne..." dedi. Huzeyfe: "Ey Mü'minlerin Emiri, sana karşı bu fitneden bir sıkıntı yoktur, seninle o-nun arasında kapalı bir kapı vardır." dedi. O da: "Kırılıyor mu? açılıyor mu?" dedi."Kırılıyor" dedi. Hz. Ömer (r.a.): "Öyleyse asla kapanmaz" dedi. Huzeyfe (r.a.)'a: "Ömer bu kapıyı biliyor muydu?" denildi. O da: "Evet, tıpkı yarından önce gecenin geleceğini bildiği gibi. Ben kendisine yalan yanlış olmayan bir hadis anlattım." dedi. Kendisine: "Kapı kimdir?" diye soruldu."Kapı Ömer'dir." dedi. [1942]

1911-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Fırat, yeraltında gömülü serveti hazineyi neredeyse ortaya çıkaracaktır. Kim buna şahit olursa bundan bir şey almasın, "buyurdu." demiştir. [1943]

1912-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûtüllah (s.a.v.): "Hicaz toprağından bir ateş çıkmadıkça kıyamet kopmaz. Bu ateş Busra 'dakidevelerin boyunlarını aydınlatır, "buyurmuştur,

(Tespit edebildiğim kadar hadislerde üç ateşten söz edilir.

1-) Hicaz toprağından çıkacak ve Susra'dan görülecek ateş, işlemekte olduğumuz hadistedir.

2-) Hadremevften veya deniz tarafından çıkacak ve insanları toplayacak ateştir. (Tİrmizî, Fiten: 35)

3-) Yemen'den (Aden toprağının sonundan) çıkıp insanları haşrolunacakian yere sürecek, olduklan yerden göçe sevk edecek ateştir. (Müslim, Fiten: 39, Tirmizî, Fiten: 19, Ebû pâvûd, Melihim: 12, tbni Mâce, Fiten: 28) Hadis

metinlerinde anlaşılan, bu ateş kıyamet alametlerinin sonuncusudur. Bu konuda "Sahîh-i Buhân Muhtasarı Tecrîd-i Sann" isimli çaıışmamızdaki 2193. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1944]

1913-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Kendisi Rasûlüllah (s.a.v.)'i doğu tarafına dönmüş bir şekilde şöyle buyuatrken işitmiştir: "Bakın dikkat edin, fitne işte orada, bakın, fitne işte orada, şeytanın boynuzunun topluluğunun d&ğduğu yerdedir."

Diğer bir rivayette ise eliyle doğu tarafını işaret ederek üç defa: V "İşte, fitne işte orada. İşte, fitne işte orada, "buyurmuştur. [1945]

1914-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan, Rasûlüllah (s.a.v.): "Devs kabilesinin kadınlarının kıçları Zü'l-Halsa'nm etrafında çalkalanma-dıkça kıyamet kopmaz" buyurmuştur. Zü'l-Halsa, Devs kabilesinin

cahiliye döneminde Tebâle'deki bir puttur.

(Zü'l-Halsa, Devs, Hasam ve Becile kabilelerine ait Yemen'de bir tapınak evdir. Buraya Yemen'in Kâbesi de denilmekte idi. İçerisinde dikili taşlar vardı, beyaz mermerden yapılmış üzeri taç gibi nakışlı bir bina İdi. Yemen ile Mekke arasında yedi ge-çelik uzakta Tebâle'de bulunuyordu. Buraya saygı gösterilir kurbanlar kesilirdi. Devs kabilesinin kadınları da, buraya arkalarını dönüp ırgalamak suretiyle taparlardı, (fsiâm Tarihi, m. Asım Koksal, xvıt. 107-108) 1672. hadiste görüldüğü gibi Zü'l-Haisa, Cerir b. Abdullah (r.a.) komutasındaki seriye ile yıkılmıştır. Hadisimizde cahiliye dönemindeki bir takım anlamsız uygulamalann tekrar döneceğine işaret vardır.) [1946]

1915-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Bir adam birisinin kabrine uğrar da: "Keşke bunun yerinde ben olsaydım" diyene kadar kıyamet kopmaz" buyurmuştur.

Diğer bir rivayette "Halbu ki, bu sözü söyleten din değil, belalardır"ifadesi vardır. [1947]

1916-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan Hz. Peygamber (s,a.v.): "Kabe'yi Habeşliler'den çelimsiz bacaklı birisi yıkıp tahrip «fer. "buyurmuştur. (Kabe'nin yıkılacağını bildiren bu hadis İçin çok şeyler söylenmiştir. Zamanı konusunda da birbiriyle çelişen rivayetler vadır. Kesin olarak bileceğimiz Habeşii denilen siyah tenli bir kavimden çelimsiz bir kimsenin buna ön ayak olacağıdır. Kıyametin kopacağı sırada meydana gelecek olan bu hadise bazı rivayetlere göre Deccâi'den önce, bazılanna göre sonra, bazılanna göre îsâ (a.s.)'dan önce, bazılarına göre sonra olacaktır. Kimi rivayetlere göre Ye'cûc ve Me'cûc'le de bağlantılıdır. Aslında Allah'ın hükmünün uygulanmayıp despotlann hüküm sürdüğü zaman Kabe yıkılmış demektir. Bu despotlar tarihten bu yana süregelmiştir. Cürhümler, Huzaalılar, Haccacı Zalim gibi. Haccac, zamanının topu olan mancınıkla Kabe'yi topa tutup, alevli bezler atarak yakıp, yıkmıştır.) [1948]

1917-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Kahtân'dan bir kişi çıkıp da halkı sopasıyla sevk ve idare edene kadar kıyamet kopmaz, "buyurduğu rivayet edilmiştir.

(İbrahim (a.s.) Arap değildi. Kendisinin iki oğlundan îshak'tan Yahudiler İsmail'den de Müstarebe Arapları (sonradan Araplaşanlar) gelmiştir. İsmail (a.s.) Yemen tarafından gelen Araplardan Cürhüm kabilesinin kızıyla evlenmiş ve bundan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in soyu olan Müstarebe Arapları oluşmuştur. Kahtân ise Müstarebe Araplanndan önceki nesil olan Arapların dayandığı köktür. Hadis-i Şerif bu Araplardan gelen ve baskıyla halkı idare edecek olan bir yöneticiyi haber vermektedir. 1456. hadiste Muaviye (r.a.) "Kahtân'dan bir kralın çıkacağını bildiren" Abdullah b. Amr b. Âs (r.a.)'a öfkelenmiştir. Muaviye (r.a.)'ın öfkelenme sebebi, idarenin Kureyş elinde olacağını bildiren hadise bu haber ters düşmektedir. Ancak insanları baskıyla yönetecek Kahtanlı idareci Kureyşin hakimiyetinden sonra çıkacak oian ileriki bir husustur. Zaten pek çok âlim nezdinde hilafetin Kureyş'ten olacağını bildiren hadisler Raşid Halifeler dönemi için geçerli olduğuna yorumlanmıştır. Bu nedenle ileriki dönemlerde Kahtân'dan çıkacak yöneticinin hilafetin Kureyş'ten olacağını bildiren hadise ters düşmediği söylenmiştir.) [1949]

1918-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Gözleri küçük, yüzleri kırmızı, burnu basık yüzleri sanki deri üstüne deri kaplanmış kalkan gibi kalın etli olan Türkle savaşmanıza kadar kıyamet kopmaz, ayakkabıları kıldan olan bir toplulukla savaşmanıza kadar kıyamet kopmaz, "buyurmuştur. [1950]

1919-) Ebû Hureyre (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in: "Ayakkabılar/ kıldan olan bir kavimle savaşmanıza kadar, gözleri küçük, yüzleri kırmızı, burnu basık, yüzleri sanki deri üstüne deri kaplanmış kalkan gibi kalın etli olan Türkle savaşmanıza kadar kıyamet kopmaz, "diye buyurduğunu rivayet etmiştir.

(Hadiste belirtilen Türkle savaş hakkında Merhum Said Havva şöyle demektedir: "Burada Türk denilirken kastedilen kitle, bilinen Türk halkından daha geniş bir kitledir. Bunu hadiste anılan özelliklerden anlamaktayız. Anlaşıldığına göre burada kastedilenler, Türkler, Moğollar ve Tatarlar gibi Türklerin yaşadıkları bölgelerin arkalarında kalan halklardır. Çünkü hadiste zikredilen özellikler bunlara da uymaktadır,"

Bir başka yerde ise şöyle demektedir: "...Bu ilim adamlan o zaman Türk derken Kafkas dağlarının arkasında oturan bütün halkları kasdetmektedirler. Oysa bu bölgede o zamanlarda çok değişik halklar yaşamaktaydı. Hadislerde zikredilen özelliklere uygun olan halklar ise Moğol ve Tatar halklarıdır. Bu halklar, Müslümanlara yaptıklarını yapmışlardır. Öte yandan kendilerine Türk denilen diğer toplumların îslâmiyeti kabul ettiklerini ve bu dini geniş alanlara yaydıklarını görmekteyiz. Müslümanların başlangıçta bu halklarla savaşmış oldukları doğrudur. Ancak çarpışmalarSürmemiştir. (el-Esâs fİ's-Sünne (İslâm Akaidi), Said HavVa, IX. 205, 210) [1951]

1920-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Kureyş'ten şuoymak insanları helak eder" buyurdu, kendisine: "Bize ne emredersin?" dediler: "Keşke insanlar onlardan uzak dursalar?" buyurdu" demiştir.

(Hadisin Buhârfdeki diğer rivayetinde "Ümmetimin helaki, Kureyş'ten olan yaşları küçük gençlerden olacaktır." İfadesi vardır. Ebû Hureyre (r.a.) devamla: "İstersen, falanın oğullan, falanın oğullan, diye isimlerini verebilirim." demiştir. Hadisi Ebû Hureyre'den rivayet eden Saîd b. Amr'ın

torunu Amr b. Yahya: "Mervânoğullan Şam'da idareye geçtiklerinde dedemle birlikte onlara gidiyorduk, bir de baksa ki bunların birtakım yaşlan küçük gençler olduğunu gördü ve bize: "Bunlar herhalde onlardandır." dedi, biz de: "Sen daha iyi bilirsin" dedik" demiştir. (Buharı, Menâkıb: 25, Rten: 3) Bu ifadelerden Hz. Peygamber (s.a.v.)'in haber verdiği kimselerin Mervânoğullan olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu dönemde Emevî hanedanından olan bir kısım gençler, kendilerinden daha yaşlı ve tecrübeli kimseler varken Emevî hanedanının güvenliği için çeşitli idari görevlere atanmışlar, bunların baskı ve zulümleri görülmüştür.) [1952]

1921-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kisrâ ölmüştür, ondan sonra Kisrâ olmaz. Kayser de elbette ölecektir, ondan sonra Kayser olmaz. Kesinlikle sizler her ikisinin hazinelerini Allah yolunda paylaşacaksınız." buyurmuştur.

(Kisrâ, İran hükümdarlarını verilen genel bir isimdir. Kayser de, Bizans hükümdarlarına verilen genel bir isimdir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bildirdiği şekilde her iki kraliyet de sona ermiştir. İmam Şâfi ve diğer âlimlere göre "Ondan sonra Kisrâ olmaz." "Ondan sonra Kayser olmaz."ifadesinden maksat, artık Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanındaki gibi Irak'ta bir Kisrâ olamaz, Şâm bölgesinde de Kayser olmaz,.

demektir. (Nevevi, Serili! Müslim, Mil. 249, Ayni, Umdetu'l-Kâri, I. 90, XIII. 205) Buna göre

başka yerlerde bu kraliyetler bulunabilir.

Kisrâ yönetimine hicri 32 yılında son verilmiştir. Kayser yönetimi ise 1453 yılında Fatih Sultan Mehmed eliyle son bulmuştur. Neticede hadiste verilen gelecekle Ü-giii haberler gerçekleşmiştir. Bu iki haberin sonuncusunun gerçekleşmesi Fatih Sultan Mehmed eliyle olmuştur. İstanbul'un fethi ile Peygamber Övgüsüne elde eden Sultan Fatih'in bir diğer meziyeti ise yukarıdaki hadiste bildirilen Peygamber haberini gerçekleştiren bir kimse olmasıdır.) [1953]

1922-) Cabir b. Semure (r.a.)'dan. RasûÎüüah (s.a.v.): "Kisrâ öldüğünde, ondan sonra Kisrâ olmaz."buyurmuştur. Hadisin devamı Ebû Hureyre (r.a.)'ın hadisi gibidir.

Diğer bir rivayet ise "Müslümanlardan bir topluluk/örgüt beyaz saraydaki Kisrâ hanedanının hazinesini mutlaka fethedecektir"' şekl indedir[1954].

1923-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Yahudilerle savaşırsınız, sonunda onlardan birisi taşın arkasına gizlenir de taş di/e gelerek: "Ey Allah 'in kulu, işte Yahudi arkam-dadır, onu öldür" der. "buyurmuştur. [1955]

1924-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Yahudilerle savaşmadıkça kıyamet kopmaz, sonunda arkasında Yahudi gizlenen taş dile gelir ve; "Ey Müslüman, işte Yahudi arkam-dadır, onu öldür."der"'buyurmuştur.

(Yahudilerle savaş hakkında "Sahîtvi Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh" isimli ça-iişmamızdaki 1260. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1956]

1925-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Hepsi de kendisinin Allah'ın Rasûlü olduğunu iddia eden otuza yakın yalancı deccâ/ierin ortaya çıkmasına kadar kıyamet kopmaz."buyurmuştur. [1957]

1926-) Muhammed b. Munkedir: "Câbir b. Abdullah (r.a.)'i/ İbni Sayyâd'tn deccâl olduğu hakkında Allah'a yemin ederken gördüm, kendisine: "Sen (bu konuda böyle nasıl) yemin ediyorsun?" dedim, o da: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında Ömer'i bu konuda yemin ederken gördüm, Hz. Peygamber (s.a.v.) karşı çıkmadı." dedi." demiştir. [1958]

1927-) Abdullah b. Ömer (r.a.) anlatır: "Ömer (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v,) ile birlikte bir topluluk içerisinde (kahinlik yaptığı bümen Yahudi çocuk) İbni Sayyâd'ın bulunduğu tarafa gittiler, nihayet onu Muğaleoğullan'nın taş köşkünün yanında çocuklarla oynarken buldular. -Bu sırada İbni Sayyâd ergenlik çağına yaklaşmıştı-Hz. Peygamber (s.a.v.) eliyle dokunana kadar onun geldiğinin farkına varmamıştı. Sonra İbni Sayyâd'a: "Benim Allah'ın Rasûlü olduğuma şahitlik eder misin?" buyurdu. İbni Sayyâd kendisine baktı ve: "Senin ümmiierin (okuma-yazma bitmeyenlerin) Rasûlü olduğuna şahitlik ederim." dedi ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'e hitaben: "Sen benim

Allah'ın Rasûlü olduğuma şahitlik eder misin?" dedi. Rasûlüllah o-nun bu teklifini reddetti ve: "Ben, Allah'a ve Peygamberlerine iman ettim."öüyurdu arkasından da ona: "Negörüyorsun?"buyurdu. İbni Sayyâd: "Bana doğru da geliyor yalana da" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Öyleyse durum sana karışık olmuştur." buyurdu. Sonra Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sana içimden bir şey tuttum." buyurdu. İbni Sayyâd: "O içinde tuttuğun "Duh'tur." dedi: "Hadioradan (kahinlik yapmaktan ileriye) gücünü asla aşamazsın."buyurdu. Ömer (r.a.): "Ey Allah'ın Rasûlü, beni bırak da onun boynunu vurayım!" dedi. Rasûlüllah (s.a.v.): "Eğer bu, o (DeccâS) ise sen ona asla bir şey yapamazsın, e-ğero değilse bunu öldürmede sana bir hayır yoktur, "buyurdu. [1959]

1928-) Yine Abdullah b, Ömer (r.a.) anlatır: "Rasûlüliah (s.a.v.) bundan sonra yine yanında Übey b. Ka'b ile birlikte İbni Sayyâd'm bulunduğu hurmalığa gitti. İbni Sayyâd kendisini görmeden önce durumu sezdirmeden bir şeyler dinlemek istemişti. Hz. Peygamber (s.a.v.) onu kadife sergi , içerisinde yan yatmış birtakım sembol ve işaretler / birtakım uğultulu sesler içinde gördü. Tam bu sırada İbni Sayyâd'ın annesi, hurma ağacına gizlenmiş olan Rasûlüllah (s.a.v.)'i gördü ve İbni Sayyâd'a: "Ey Safi -İbni Sayyâd'm ismidir-bak şurada Muhammed var." dedi. İbni Sayyâd hemen toparlanıp kalktı, bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.): "Keşke bıraksaydı da işin hakikati ortaya çıksaydı" buyurmuştur.

(îbni Sayyâd Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde henüz buluğa ermemiş Yahudi bir çocuktur. Tutarsız davranışları olmuş bazı şeyleri bildiğini iddia etmiş hatta kendisinin Allah'ın Peygamberi olduğunu bile söylemiştir. Onun bu garip durumu, as-hab arasında dikkat çekmiş, bunun üzerine durumunu tetkik için Efendimiz yanına gidip konuşmuştur. îçinden Duhan (=Durnan) kelimesini tutmuş ve ondan içindekini bilmesini söylemiş o da bunun bir kısmını bilebilmiş "Duh" diyebilmiştir. Bu konuda "Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarih" isimli çalışmamızda ki 678. hadisin açıklamasına bakabilirsiniz.) [1960]

1929-) Abdullah b. Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) (veda hutbesinde) halkın arasında ayağa kalktı ve bir hutbe verdi. Allah'ı İayık olduğu şekliyle övdü, sonra da Deccâl'den söz etti: "Şüphesiz ben sizi ondan sakındırıp

uyarıyorum. Deccâl'e karşı kavmini uyarmayan hiçbir peygamber yoktur. Ona karsı Nuh da kavmini u-yarmıştır. Ancak ben, size Deccâl hakkında hiçbir peygamberin kavmine söylemediği bir söz söyliyeceğim. Onu, gözünün sakat olmasından bilirsiniz. Halbuki Allah'ın gözü sakat değildir, "buyurdu." demiştir.

(Hadisimizde bütün peygamberlerin ümmetlerine Deccâl fitnesinden söz ettiğini görmekteyiz. Onun gözünün sakat oîamasını hiçbir peygamberin kavmine söylememesi, Deccâl hakKındaki bu bilginin onlara biidirilmemesinden olabilir. Zira gayb konusunda peygamber kendilerine verilen bilgileri bilebilirler. Kendilerine böyle bir bilginin verilmemesi nedeniyle onun bu özelliğini bilememelerinden daha doğal bir şey yoktur. Bu bilginin diğer peygamberlere verilmeyip sadece bizim Peygamberimize verilmesi, Deccâl'in bu ümmet zamanında çıkacağı nedeninden olabilir. Hadiste verilen Deccâl hakkındaki bilgileri, bir bakıma Hz. Peygamber'in ashabıyla vedalaşması demek olan veda hutbesinde dile getirmesi dikkat çekicidir.

Deccâl konusunda "Sahîh-i Buhârî Muhtasar Tecrîd-i Sarîh" isimli çalışmamadaki 1305. hadisin agklamasına bakabilirsiniz. Yer yüzünde kötülük elebaşısı olan Deccâl'in bozgunculuğu Hz. İsa (a.s.)'ın yer yüzüne inmesi ve onu öldürmesiyle son bulacaktır. Hz. Isa (a.s.)'ın kıyamete yakın yeryüzüne inecek ve kötülük odağı elebaşısı Deccâl'i öldürecektir. Bu konudaki görüşler ve tartışmalar için "Sahîh-i Buhârî Muhtasan Tecrîd-i Sarîh" isimli çalışmamızdaki 1439. hadisin agklamasına bakabilirsiniz.) [1961]

1930-) İbni Ömer (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.) bir gün halkın arasında otururken, Mesih DeccâTi anlattı ve: "Şüphesiz Allah, gözüsakat olan değildir. Bakın, Mesih Deccâl sağ gözü sakat olandır, gözü sanki diğerlerinden farklı olarak salkımdan çıkmış üzüm tanesigibidir, "buyurdu" demiştir[1962]

1931-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Yalancı ve sakat gözlü hakkında ümmetini uyarmayan hiçbir peygamber yoktur. Dikkat ediniz, onun gözü sakattır. Rabb'iniz ise sakat gözlü değildir. O, sakat gözlünün İki gözünün arasında 'K F R' yazılıdır." buyurmuştur.

Diğer bir rivayette ise "Deccâl, gözü siliktir. İki gözü arasında her Müslümanın okuyabileceği şekilde 'KÂFİR' yazılıdır." buyurmuş ve bunu 'K F R1 diye de hecelemiştir. [1963]

1932-) Huzeyfe (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i: "Deccâl çıktığında yanında ateş ve su bulunacaktır. Ancak insanların ateş olarak gördükleri serin bir sudur. İnsanların serin bir su olarak gördükleri de yakıcı bir ateştir. Sizden kim ona ulaşırsa ateş olarak gördüğü şey içinde bulunsun, çünkü o gerçekte tatlı ve serindir." 6\ye buyururken işittim." demiştir. [1964]

1933-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Dikkat ediniz, size Deccâl hakkında bir haber vereceğim ki hiçbir peygamber kavmine bu haberi vermemiştir. O, gözü sakat olandır. Yanında cennet ve cehenneme benzer şeyler getirir. Onun cennet dediği cehennemin ta kendisidir. Ben sizi, Nûh 'un kavmini ona karşı uyardığı gibi uyardım"buyurmuştur. [1965]

1934-) Ebû Said el-Hudrî (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) Deccâl hakkında bize uzun uzun sözler etti. Bize söylediği sözler içerisinde şöyle de def niştir: "Medine geçitlerinden girmesi kendisine yasaklandığı halde Deccâl çıkıp gelir ve Medine'de bulunan bir kısım verimsiz çorak araziye konaklar, bu zamanda insanların en veya insanların en iyilerinden olan bir kimse onun karşısına çıkar ve: "Rasûlüllah (s.a.v.)'in bildirdiğiDeccâl'in sen olduğuna şahitlik ederim." der. Bunun üzerine Deccâl: "Ne dersiniz, şimdi ben bunu öidürsem sonra da diriltsem bu davamda benim hakkımda şüphe eder misiniz?" der. Onlar: "Hayır şüphe etmeyiz," derler. Deccâl hemen bu zatı öldürür, sonra da tekrar diriltir. Dirilttiğinde bu zat: "Allah'a yemin olsun ki bugünkü kadar benim (senin Deccâl olduğun hakkındaki) görüşüm asla böyle kuvvetli olmamıştır." der. Sonunda Deccâl: "Onu öldürüyorum ama hakimiyetim altına alamıyorum, "der. "demiştir.

(Hadisi Müslim'den rivayet eden ravi Ebû İshak İbrahim b. Süfyân: "Bu kimsenin Hızır (a.s.) olduğu söylenir." demiştir. Müslim, nten: 112) [1966]

1935-) Muğira b. Şu'be (r.a.): "Deccâl hakkında, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e benden daha çok soru soran hiçbir kimse yoktur. Kendisi, bana: "Soracağın

sorun nedir?"buyurdu: "Onun yanında ekmek ve etten dağlar ile sudan nehir olduğunu söylüyorlar?" dedim: "O, Allah nazarında bundan daha kolaydır, "buyurdu." demiştir. [1967]

1936-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Mekke ve Medine dışında Deccâl'in ayak basmadığı hiçbir belde kalmayacaktır. Deccâl'in girmek istediği her geçitte Medine 'yi koruyan saf tutmuş Melek/er bulunacaktır. Sonra Medine, halkıyla üç defa sallanacak ve Allah tüm kâfir ve münafıkları çıkaracaktır, "buyurmuştur. [1968]

1937-) İbni Mes'ûd (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.)'i: "Kendileri hayatta iken üzerlerine kıyametin koptuğu kimseler, halkın en kötü/eridir, "diye buyururken işittim." demiştir.

(İmam Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste, Allah ipekten daha yumuşak bir rüzgâr gönderir, sonunda kalbinde zerre miktarı iman olan herkesin ruhunu aiır. (Müslim, imân: 185) buna göre geriye kalanlann üzerine kıyamet kopacaktır ki bunlar kalplerinde zerre miktarı iman olmayan en kötü kimselerdir.) [1969]

1938-) Sehl b. Sa'd (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.) şahadet parmağı ile orta parmağını göstererek: "Kıyamet günü ile ben şu ikisi gibi ,? kın) iken peygamber gönderildim.'"buyurdu." demiştir. [1970]

1939-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.): "Ktyamet günü ile ben şu ikisi gibi iken peygamber gönderildim, "buyurmuştur.

(Bu ifadeden iki anlam çıkarmak mümkündür. Birincisi anlam Hz. Peygamber (s.a.v.)'den sonraki geri katan kıyametin kopacağı vaktin süresi, kâinatın yaratılışından Hz. Peygamber (s.a.v.)'e kadar olan sürenin miktarına oranla, iki parmağın birbirine yakınlığı kadar yakındır. İkinci anlam İse nasıl iki parmak arasında hiçbir şey yok ise son peygamber ile kıyamet arasında başka bir peygamber yoktur, kendisi peygamberlerin sonuncusudur, bundan sonra artık kıyamet vardır. Bu bakımdan kıyamete en yakın peygamber kendisidir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kıyamete yakınlığı

hakkında "Sahîh-i Buhârî Muhtasan Tecrîd-i Sarih" isimli çalışmamadaki 1353. ve 1793. hadislerin agklamasına bakabilirsiniz.) [1971]

1940-) Hz. Aişe (r.a.): "Bedevilerden kâba ve cahil birtakım kimseler vardı. Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelir: "Kıyamet ne zaman kopacak?" derlerdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) en küçüklerine bakar: "Şu yaşarsa, kendisine ihtiyarlık gelmeden başınıza kıyametiniz gelir." buyururdu." demiştir. Hadisin ravisi Hişâm b. Urve: "Yani onların ölmeleriyle kıyametleri kopar" demiştir.

(Bir kimse öldüğünde onun için kıyamet kopmuş demektir. Artık geride katan dünyadakilere kıyametin kopup kopmaması ölen bir kimse için bir anlam ifade etmez. Onun kıyameti kopmuş hesap vermesi başlamıştır.) [1972]

1941-) Ebû Hureyre (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'den rivayet ederek: "İki üfleme arası kırktır." dedi. Oradakiler: "Ey Ebû Hureyre: "Kırk gün mü?" eledïler: "Bir şey diyemem" dedi. Onlar: "Kırk yıl mı?" dediler: "Bir şey diyemem" dedi. Onlar: "Kırk ay mıdır?" dediler: "Bir şey diyemem" dedi ve Hadise şöyle devam etti: "İnsanın, kuyruk sokumu kemiği dışında her yeri çürür. İşte bu kuyruk sokumu kemiğinde yaratılış derlenip toparlanır." demiştir.

(Ebû Hureyre (r.a.)'ın Cevap vermemesi bu konuda bilgisi olmadığından dolayıdır. Onun bu davranışı, sahabenin hadis rivayetinde kendi kafasından hareket etmediğini göstermektedir. Nitekim Ebû Hureyre (r.a.) da burada bilmediği bir ayrıntıda sükut etmiştir.) [1973]

53-) Kalbi incelten Öğütler Bölümü

(Kitâbu'z-Zühd ve'r-Rakâlk)

1942-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Cenazeyi üç şey takip eder: Ailesi arkadaşları, malı, ameli. Bunlardan ikisi

geri döner birisiyle baş başa kalır. Ailesi / arkadaşları ve malı geri döner ameli ile baş başa kalın "[1974]

1943-) Amr b. Avf el-Ensârî (r.a.)'dan. Kendisinin Âmir b. Luayoğulları ile arasında dostiuk anlaşması vardır. Bedir Savaşı'nda bulunmuştur. Kendisi anlatır ki Rasûlüllah (s.a.v.), Ebû Ubeyde b. Cerrâh't cizye vergilerini getirmesi için Bahreyn'e göndermişti. Rasûlüllah (s.a.v.), bizzat kendisi Bahreyn I ilerle sözleşme yapmış ve Ala' b. Hadramryi başlarına emir tayin etmişti. Neticede Ebû Ubeyde, Bahreyn'den cizye vergisi olan mallan getirdi, Ebû Ubeyde'nin gelişini Ensar duymuştu. Sabah namazını Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte kılmak için geldiler. Rasûlüllah (s.a.v.) sabah namazını kıldırıp yerinden aynldığında huzuruna vardılar. Rasûlüllah (s.a.v.), onlan huzurunda görünce tebüssüm etti ve: "Herhalde Ebû Ubeyde'nin birtakım şeylergetirdiğiniduydunuz"buyurdu. Onlar da: "Evet, öyle ey Allah'ın Rasûlü" dediler. O da: "Sizi sevindirecek böyle şeyleri ümit ededereksevinin. Allah'a yemin olsun ki, sizin hakkınızda endişe ettiğim şey, fakirlik değildir. Ancak, dünyanın, sizden öncekilere yayılıp genişletildiği gibi size de yayılıp genişletilmesinden, endişe ediyorum. Onlann dünyaya koşup yarıştıkları gibi sizlerin de yarışıp dünyanın onlan helak ettiği gibi sizi de helak etmesinden korkuyorum, "buyurdu.

(Sabah namazını Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte kılmak için geldiler. İfadesinde anlatılmak istenen şudur: O dönemde Selimeoğlulları gibi ensar hanelerinin bir kısmı Medine'nin kenar bölgesinde oturuyorlardı. Gece kılınan sabah ve yatsı namazlarını Hz. Peygamberden aldıkları izinle kendi mahalle mescidlerinde kılıyorlardı. Bahreyn'den gelen maldan hisse istemek için sabah namazını bu sefer Mescidi Nebi'de kılmışlar ve Efendimizle görüşmüşlerdir.) [1975]

1944-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Rasûlüilah (s.a.v.): "Biriniz, mal ve yaratılış bakımından kendisinden üstün olana baktığında,bir de kendisinden daha aşağıdakine baksın." buyurmuştur.

(Hiçbir zaman bulunduğumuz durumdan şikayetçi olmamalıyız, bizden daha aşağıda olanlar vardır. Beterin beteri vardır. İnsan kendisinden aşağıda bulunanlara bakarak haline razı olmalıdır.

Allah, insanlan denemek için farklı farklı yaratmıştır. Kimi maddi yönden üstün, kimi fiziki yönden üstün, kimisi de akıl yönünden üstündür. Herkes kendisinden bir alttakine bakarak kanaat etmelidir. Bu şekildeki bir davranış onu psikolojik akıntı ve davranış bozukluklarından kurtarır, rahatlatır.) [1976]

1945-) Ebû Hureyre (r.a.), Rasûlüilah (s.a.v.)'i şöyle buyururken Işit-mişrjr: "İsrailoğullanndan üç kimse vardı: Alacalı, kel ve kör. Allah bunları denemek istedi ve kendilerine bir melek gönderdi alacalıya geldi ve: "Sana hangi şey daha sevimlidir?" dedi: "Güzel bir renk, güzel bir cilt İnsanlar benden tiksinmişlerdir." dedi. Melek eliyle sıvazladı, kendisinden hastalık gitti, güzel bir renk ve güzel bir cilt verildi: "Sana hangi mal daha sevimlidir?" dedi. O da: "Deve veya inek" dedi. -Alacalının mı yoksa kelin mi deve deyip öbürüsünün inek dediğini ravi karıştırmıştır' Kendisine doğurgan bir dişi deve verildi ve: "Bu deve sana bereketli kılına " dedi. Kele geldi ve: "Sana hangi şey daha sevimlidir?" dedi: "Güzel bir saç, bu görüntünün benden gitmesi, insanlar benden tiksinmişlerdir." dedi. Melek eiiyle sıvazladı ve kendisinden hastalık gitti, güzel bir saç verildi: "Sana hangi mal daha sevimlidir?" dedi. Oda: "Sığır" dedi. Kendisine buzağılayacak bir inek verildi ve: "Bu inek sana bereketli kılına" dedi. Köre geldi ve: "Sana hangi şey daha sevimlidir?" dedi: "Allah'ın gözümü geri vermesidir, böylece insanlan görürüm." dedi. Melek eliyle sıvazladı, Allah hemen gözünü kendisine geri verdi: "Sana hangi mal daha sevimlidir?" dedi. O da: "Davar" dedi. Kendisine doğurgan bir koyun verdi. Deve yavruladı, inek buzağıladı, koyun kuzuladı. Sonunda birisinin bir vadi devesi, diğerinin bir vadi sığın, öbürünün de bir vadi davan oldu. Sonra melek alacalıya kendi şekli ve görüntüsüyle geldi ve: "Fakir bir adamım, yolculukta imkânianm kesildi bugün, artık önce

Allah'tan sonra senden başka memleketime ulaşma imkanım yoktur. Sana güzel rengi, güzel cildi ve malı veren hakkı için, senden yolculuğumda üzerine binip memleketime ulaşabileceğim bir deve istiyorum." dedi. Alacalı: "Haklar çoktur (benim üzerimde

bakmam gereken hakkı olanlar çoktur.) " dedi. O da: "Ben Seni tanir gibiyim,

sen halkın tiksindiği alaca hastalığı olan, fakir bir kimse idin, sonunda Allah sana mal vermedi mi?" dedi. Alacalı: "Ben bu mallan uludan uluya gelen mirasla elde ettim." dedi. Melek: "Eğer yalana isen, Allah seni önceki haline çevirsin." dedi. Sonra kele kendi görüntü ve şekliyle geldi ve ona da öbürüsüne dediği şeyleri söyledi, o da öbürsü gibi cevap verdi. Bunun üzerine: "Eğer yalancı isen, Allah seni önceki haline çevirsin." dedi. Köre de kendi şeklinde geldi ve: "Fakir bir adamım, yolcuyum, yolculukta imkanlarım kesildi bugün, artık önce Allah'tan sonra senden başka memleketime ulaşma imkanım yoktur. Sana gözünü geri veren hakkı için, senden yolculuğumda kendisiyle memleketime ulaşabileceğim bir koyun istiyorum." dedi. Kör: "Ben gözleri görmez birisiydim, Allah gözümü geri verdi, fakirdim beni zengin yaptı. Dilediğini al. Allah'a yemin olsun ki Allah için aldığın hiçbir şeyde bugün sana güçlük çıkarmayacağım." dedi. Melek: "Malın sende kalsın. Aslında sen imtihan olundun. Allah senden razı oldu, iki arkadaşına gazap etti." dedi." [1977]

1946-) Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Allah'a yemin olsun ki, Araplardan, Allah yolunda ok atan ilk kimse ben idim. Rasûlüilah (s.a.v.), ile birlikte gazaya çıkardık. Şu samur ağacının yap-rakiarında başka da yiyeceğimiz yoktu. Hatta birilerimiz koyunun döktüğü gibi büyük abdest bozardı. Hal böyle iken şimdi Esedoğuflar dinkonusunda beni eleştirmeye kalkmış"

(269. hadiste geçtiği gibi Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a.), Hz. Ömer zamanında Küfe valisi i-ken bazı fitneciler tarafından Halifeye şikayet edilmişti. Şikayeti edenler de Esedoğulianndan bazı kendini bilmezlerdi. Halbuki bir zamanlar Esedoğullar, peygamberlik iddiasjnda bulunan Tuleyha'ya tabi o!up dinden dönmüşlerdi. Sa'd b. Ebi Vakkâs (r.a.), onlann bu iftirası konusunda serzenişte bulunurken yukandaki sözleri söylemiştir.) [1978]

1947-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.): "Allah'ım, Muhammed hanesini geçinecek rızıkla nzıklandır." diye dua etmişti." demiştir. [1979]

1948-) Âişe (r.a.): "Muhammed hanesinin Medine'ye geldiğinden bu tarafa vefat edene kadar arka arkaya üç gece buğday yemeği iie karnı doymamıştır." demiştir. [1980]

1949-) Âişe (r.a.): "Muhammed hanesi iki gün yalnız buğday ekmeği ile karnını doyurmamıştır. Bu iki günün biri mutlaka hurma olmuştur," demiştir. [1981]

1950-) Hz. Aişe (r.a.)'dan. Kendisi Urve'ye: "Yeğenim biz hilali görürdük, sonra yine görürdük, iki ayda üç hilal görürdük ama bu süre içerisinde Rasûlüllah (s.a.v.)'in evlerinde (ocaktaki) ateş yanmazdı" dedi, ben de: "Ey teyzeciğim, pekiyi sizi ne ayakta tutuyordu?" dedim: "İki siyah, hurma ve su idi, ancak bir de Rasûlüllah (s.a.v.)'in Ensâr'dan komşuları vardı ki kendilerinin ikramda bulunmak için besledikleri hayvanları vardı, İşte bunların sütlerinden Rasûlüllah (s.a.v.)'e ikramda bulunurlar, böylece Rasûlüllah bize süt içirirdi." dedi. [1982]

1951-) Âişe (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.v,), rafımda bir miktar arpa dışında bir canlının yiyebileceği hiçbir yiyecek yok iken vefat etmişti. Ondan uzun süre yedim derken onu ölçtüm tükeniverdi." [1983]

1952-) Hz. Aişe (r.a.)'dan: "Hz. Peygamber (s.a.v.) iki siyaha, hurma ve suya doyup kandığımızda vefat etti." [1984]

1953-) Ebû Hureyre (r.a.): "Canım elinde olan Allah'a yemin olsun ki, Rasûlüllah (s.a.v.), üç gün üst üste ailesine buğday ekmeği yedire-meden şu dünyadan göçtü." demiştir. [1985]

1954-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.), Ashabı Hıcr hakkında: "Şu azaba uğramış olan topluluğun diyarına girmeyiniz.

Ancak ağlamak için girme dışında. Eğer ağiayamıyorsanız oniann başına gelenin sizin de başınıza gelmemesi için oraya girmeyiniz" buyurmuştur. [1986]

1955-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "İnsanlar Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte, Semödkavminin diyarı olan Hıcr'a indiler ve

kuyularından su çekip hamur kardılar. Bunun üzerine Rasûlüllah {s.a.v.), çektikleri suyu dökmelerini hamuru da develere yem yapmalarını emretti. Onlara sadece Salih Peygamberin devesinin su içtiği kuyudan su çekmelerini emretti." [1987]

1956-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Dulkadınlara ve yoksullara nafaka temin etmek için çalışan bir kimse, Allah yolunda cihadeden mücahidgibidirveyahut gece namazlı gündüz oruçlu bir kimse gibidir, "buyurdu." demiştir. [1988]

1957-) Osman b. Affan (r.a.) Peygamber (s.a.v.)'in mescidini genişletirken halkın kendisi hakkında konuştuğunda: "Siz biraz bu işi büyüttünüz. Ben Peygamber (s.a.v.)'i: "Kim Allah'ın rızasını isteyerek bir mescid yaparsa Allah da kendisi için cennette bir benzerini yapar."diye buyururken işittim." demiştir. [1989]

1958-) Cündeb (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kim (yaptığı işi gösteriş olsun dîye) duyurursa Allah da (kryamet günü) onu duyurur. Kim gösteriş yaparsa, Allah da onu herkese gösterir, "buyurdu." demiştir. [1990]

1959-) Ebû Hureyre, Rasûlüllah (s.a.v.)'i, şöyle buyururken işitmiştir: "Bir kul (nereye varacağım düşünmeden) bir söz söyler ve bu söz nedeniyle, cehennemde doğu ile batı arasından daha uzak bir yere iner"[1991]

1960-) Üsâme b. Zeyd (r.a.)'dan. Rasûlüllah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim, demiştir: "Kıyamet günü bir kimse getirilip cehenneme atılır, cehennemde iç organları dışarı fırlar, eşeğin girmen taşını dönderdiği gibi dolanır. Cehennemlikler başına toplanıp: "Ey falanca kimse, senin bu durumun nedir? Bize iyiliği emredip kötülüğü yasaklamaz miydin?" derler, o da: "Ben size iyiliği emrederdim ama kendim yapmazdım, size kötülüğü yasaklardım ama kendim yapardım." der." [1992]

1961-) Ebû Hureyre (r.a.): "Rasûlüllah (s.a.v.)'i şöyle buyururken işittim, demiştir: "Günahlarını açığa vuranlar dışında ümmetimin hepsi

bağışlanabilir. Günahı açığa vurmanın birisi de şudur: Bir kimse gece bir günah işler sonra sabaha çıkar, Allah onu gizlediği halde: "Ey falan ben dün gece şöyle şöyle işler yaptım." der. Halbuki o, Rabb'igünahını örtmüş olarakgecelemiş-ti, ama Allah'ın örttüğünü açığa vurarak sabaha çıkar." [1993]

1962-) Enes b. Mâlik (r.a.): "İki kişi Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında aksırdt, Bunlardan birisine: "Yerhamükellah (-Allah sana merhamet etsin)" dedi, diğerine demedi. Kendisine bunun sebebi soruldu: "Bu kimse "el-Hamdülillah" dedi, ama şu "el-Hamdülillah" demedi."buyurdu" demiştir. [1994]

1963-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Esnemek şeytandandır. Birinizi esneme tutarsa gücü yettiğince geri çevirsin. Çünkü biriniz esnerken "Ha ââ" dediğinde şeytangüler, "buyurmuştur.

(Esnemek gevşeme ve tembellik İşareti olarak algılanmış, esneme sırasında şeytanın gülmesi ise tembellik işareti olan esnemeyi başardığından dolayı sevinmesidir denilmiştir. Esnemenin şeytan ile ilişkisi hakkında değişik yaklaşımlar da vardır.) [1995]

1964-) Ebû Hureyre (r.a.): "Hz. Peygamber (s.a.v.): "İsrailo ğuHan'ndan ne yaptığı bilinmeyen bir millet yok olmuştur. Ben, bu milletin fare cinsinden başkası olmadığı kanaatindeyim. Çünkü, fareye deve sütü konulsa bunu içmez, koyun sütü konulduğunda içer" buyurmuştur. Ben bu hadisi Ka'b'a anlattım: "Sen, Hz. Peygamber

(s.a.v.)'i bunu söylerken duydun mu?" dedi: "Evet" dedim. Ka'b, defalarca böyle söyledi, ben de: "Yani ben Tevrat mı okuyorum?" dedim." demiştir.

(Deve sütü İsrailoğullan'na haram kılınmıştır. Bu hadiste Rasûlüliah (s.a.v.), yok olan bu milletin fare cinsine çevrildiğini zannetmekte idi. Daha sonra bunların maymun ve domuzlara çevrildiği bildirilmiştir. (Bakara: 65, Mâide: 6, AVaf: 166) Rasûlüllah (s.a.v.) bu milletin zürriyetinin artık kalmadığını bildirmiştir. (Müslim, Kader: 32) dolayısıyla günümüzdeki maymun ve domuzlar, bu milletin soyu olduğu sanılmamalıdır.) [1996]

1965-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Mü'min bir delikten iki defa ısırılmaz. "buyurmuştur. [1997]

1966-) Ebû Bekre (r.a.): "Bir kimse Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında diğer bir kimseyi övmüştü, bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) defalarca: "Yazık ettin, arkadaşının boynunu vurdun, ar' kadaşının boynunu vurdun." buyurdu, arkasından: "Sizden biri' niz mutlaka kardeşini övecekse ve bu kimseyi öyle biliyorsa: "Falan kimseyi şöyle sanmaktayım ama onun hesabını görecek olan Allah'tır. Ben, Allah'a karşı kimseyi temize çıkara' mam."desin."buyurdu." demiştir. [1998]

1967-) Ebû Bekre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında bir kimse konuşuldu. Bir kimse de onu övdü. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) birkaç defa: "Yazık ettin, arkadaşının boynunu vurdun." buyurdu, sonra da: "Sizden biriniz mutlaka övecekse ve bu kimse de ona öyle gözüküyorsa, Allah'a karşı kimseyi temize çıkarmadan: "Onun şöyle şöyle olduğunu sanıyorum ama onun hesabını görecek olan Allah'tır, "desin, "buyurdu. [1999]

1968-) Ebû Mûsâ (r.a.), şöyle demiştir: "Hz. Peygamber (s.a.v.), bir kimsenin diğer bir kimseyi övdüğünü ve övgüsünde aşırı gittiğini duydu. Bunun üzerine: "Adamı helak ettiniz veya adamın belinikırdınız" buyurdu."

(Hadisimizde vurgulanmak istenilen bir kimsenin olur-olmaz övülmemesi Özellikle Allah katındaki durumunu bilmediği halde onu tezkiye edip temize çıkanlmaması istenilmiştir. Ama bildiği bir şey varsa onu belirtir, övülecek yönü varsa usulüne uygun övebilir. Hadisteki "Boynunu vurdun." ifadesi, övülmeyi haketmeyen bir kimseyi şişirip heiâkına sebep oldun." demektir.

Burada şunu belirtelim ki yüzüne karşı övülmesi yasaklanan kimseler olduğu gibi övülmesinde sakınca olmayan kimseler de vardır. Övülmeyi hak eden kimselerin övüldüğünü gösteren pek çok hadis görebiliriz. Hz. Peygamber'in bizzat kendisinin sahabilerden pek çoğunu öğüp methettiğini, onlann güzel hasletlerini öne çıkardığını ve topluma örnek kişiler olduğunu

belitöğini görmekteyiz. Hadis kitaplanmızın Fezâil bölümleri bu konudaki hadislerle doludur. Takva sahibi, aklı başında, gurur ve kibire kapılıp şımarmayacak kimselerin -övgüyü hak ettiklerinde-övülmesinde bir sakınca yoktur. Bu hareket iyileri ve İyi Ükleri teşvik ve iyi kimselerin onure edilmesi olarak değerlendirilir.

Şayet methetmek kendini beğenmesine, gururlanıp kibire kapılmasına ve şımarmasına sebep olacaksa bir kimseyi yüzüne karşı övmek yasaktır. Böyle bir övgü onun ayağının daha çabuk kaymasına neden olabilir. Övgüye layık olmayan kimseyi övmek veya bir kimseyi haddinden fazla övmek, o kimsenin kendisini gerçekten Öyle zannetmesine ve nefsini muhasebeye çekmemesine neden olacağı gibi davranışjanndan sorgulanamaz görerek kendisini hak ve hukuktan kayıtsız saymaya da sürükleyebilir.) [2000]

1969-) İbni Ömer (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Rüyamda misvaklarınken gördüm. Bu sırada iki adam geldi biri diğerinden büyüktü. Ben misvağı küçük olana verdim. "Büyüğe ver" denildi. Ben de büyüğe buyurmuştur. [2001]

1970-) Urve b. Zübeyr, şöyle demiştir: "Ebû Hureyre, hadis rivayet ediyordu/konuşuyordu ve bu arada: "Ey hanenin hanımı sen de duy, ey hanenin hanımı sen de duy" diyordu. Bu sırada Âişe namaz kılıyordu, namazını bitirdiğinde Urve'ye: "Şu adamı ve biraz önce konuştuklannı duydun mu? Halbu ki Hz. Peygamber (s.a.v.) bir söz hadis söylerdi de birisi onun konuştuğunu saymak istese sayabilirdi (böyle süratli konuşmazdı)" dedi"[2002]

1971-) Berâ b. Âzib (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ebû Bekir Sıddîk, babama geldi, babam evde idi ondan bir semer satın aldı ve babama: "Oğlunu benimle gönder de şunu evime kadar beraber taşıyalım" dedi. Babam da: "Haydi götür" dedi, ben de onu yüklendim. Babam da parasını alarak onunla birlikte çıktı, bu arada babam Ebû Bekir'e: "Ey Ebû Bekir, Rasûlüllah (s.a.v.) ile birlikte gece yürüdüğünüzde ne yaptınız bana anlatsana" dedi, o da şöyle dedi: "Anlatayım, bütün gece yürüdük sonra öğle ortasında sokaklar boşalıp ortalıkta kimse dolaşmadığı zamana kadar

yürümeyi sürdürdük nihayet üzerine henüz güneş gelmemişuzun bir gölgesi olan kayaya vardık ve orada konakladık. Kayanın yanına vardım, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in gölgesinde uyuyacağı yeri elimle düzenledim ve üzerine bir kürk serip: "Ey Allah'ın Rasûlü, sen uyu ben etrafa göz kulak olurum" dedim, o da uyudu. Etrafa göz kulak olmak için dışan çıktım. Baktım ki bir koyun çobanı koyunlarıyla birlikte kayaya doğru geliyor, o da bizim kayadan beklediğimizi beklemekte. Hemen karşısına çıktım ve: "Evlat sen kimin çobanısın?" dedim: "Şehrin halkından falan adamın" dedi: "Koyunlarında süt var mı?" dedim: "Evet var" dedi: "Bana süt sağar mısın?" dedim: 'Tabi" dedi ve bir koyun tuttu: "Koyunun memesini kıldan topraktan ve kirden iyice temizle" dedim. Çoban yanındaki çanağa bir miktar süt sağdı, su içmesi ve abdest almsı için Hz. Peygamber (s.a.v.)'e su verdiğim yanımda bir su tulumu vardı. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanına geldim, uykusundan uyandırmak istemedim. Derken kendisinin uyandığını gördüm, altı soğuyana kadar sütün üzerine su döktüm ve: "Ey Allah'ın Rasûlü, şu sütü iç" dedim. Gönlüm razı olana kadar içti, arkasından: "Hareket etme vakti gelmedi mi?" buyurdu: "Evet geldi" dedim. Güneş meylettikten sonra yola çıktık. Biz, sert bir toprak üzerinde iken Sürâka b. Malik peşimizden geldi. Ben: "Ey Allah'ın Rasûlü, yakalandık!" dedim: "Üzülme, Allah bizimledir" buyurdu ona beddua etti bunun üzerine atı tökezleyip karnına kadar yere battı. Zannederim şöyie demişti: "Sizin bana beddua ettiğinizi anladım. Siz benim için, Allah'a dua edin, peşinizdeki sizi arayanları geri çevirmem için Allah size yardım etti." dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.), dua etti o da kurtuldu. Hemen geri döndü ve karşılaştığı herkim var ise ona: "Ben, sizin namınıza yeteri kadar baktım, hiç kimse görmedim, diyerek geri çevirdi. Bize verdiği sözünü yerine getirdi"[2003]

54-) Tefsir Bölümü

(Kitâbu't-Tefsîr)

«Hani: "Şu ş:hre girin, orada dilediğiniz yerde bol bol yeyün, boyun eğerek kapıdan girin ve "Hitta (=bizi affet) deyin kî biz t-e hatalarınızı başlayalım, biz güzel davrananlara daha fazlası t da veririz." demiştik de o zalimler, bu

sözü kendilerine söylenenden bpşka bir sözle değiştirdiler» (Bakara: 58-59) ayetinin tefsiri. [2004]

1972-) Ebû Hureyre (r.a.)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v.): "İsrailoğullan'na: "Kapıdan boyun eğerek girin ve "Hitta (bizi affet)" deyin" denildi. Onlar da kıçtan üzerinde sürünerek girdiler, kendilerinden istenilen sözü de "Hıttatun, Habbetün fi şaaratin (=: Hitta, saçtaki tane) diye değiştirdiler, "buyurmuştur." [2005]

1973-) Enes b. Mâlik (r.a.)'dan: "Allah Teâlâ, elçisine vefatından önce vahyi peş peşe indirdi. Nihayet vahiy yanında en çok olduğu bir halde ruhunu aldı. Vahyin çok olduğu halden sonra kendisi vefat etmiştir." [2006]

1974-) Ömer b. el-Hattab (r.a.)'dan. Yahudilerden bir kimse kendisine: "Ey Müminlerin Emiri, kitabınızda okuduğunuz bir ayet var ki, eğer bu ayet biz Yahudi topluluğuna indirilseydi bugünü bayram ederdik" dedi. 0 da: "Hangi ayet" dedi. Yahudi: «Bugün size dininizi kemale erdirdim ve üzerinize nimetimi tamamladım. Sizin için Din olarak da, İslâm'ı uygun gördüm» (Maide: 3) ayetidir." dedi. Hz. Ömer (r.a.): "Biz bugünü de, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e indiği yeri de biliyoruz: Cuma günü Arafatta vakfe yaparken inmişti." demiştir.

(Yani bu ayetin indiği yer Müslümanların bayram yeri, indiği gün de Müslümanların bayram günü olan cuma günüdür. Biz zaten bugünde bayram yapıyoruz, demek istemiştir.)

«Eğer yetim (kızlar) konusunda adaleti yerine getirmekten korkarsanız hoşunuza giden başka kadınlarla iki, üç veya dörde kadar evlenebilirsiniz...» (nişi: 3) ayetinin tefsiri. [2007]

1975-) Urve b. Zübeyr, Hz. Aişe (r.a.)'a «Eğer yetim (kızlar) konusunda adaleti yerine getirmekten korkarsanız...» ayetini sormuş o da: "Ey yeğenim, bu ayetteki söz konusu yetim, bakımını üstlenen kimsenin (velinin) yanında bulunur ve bu kişinin malına ortak olur da bakımını üstlenene, yetimin malı ve güzelliği hoşuna gider. Bu sebeple bakımını üstlenen kişi (velisi) onunla evlenmek ister, Ancak, benzerlerine verileni

vermesi gereken mehir konusunda yetime adaletli davranmaz. Adaleti gözetmek ve onlara verilen mehirin en yüksek miktanna yükseltenler dışındakilere böyle evlilik yasaklandı ve kendilerine yetimlerin dışındaki diledikleri hoşlarına giden herhangi bir kadınla evlenmeleri emrolundu.

Bu ayet indikten sonra halk Rasûlüllah (s.a.v.)'den (kadınlar hakkında na-sıi davranacaklarına dair) soru sordular, bunun üzerine Allah: «Senden kadınlar hakkında fetva istiyorlar. De ki: "Onlara ait hükmü size Allah açıklıyor: Kendilerine tahakkuk etmiş olanı (mirası) vermeyip evlenmek istediğiniz yetim kadınlar hakkında, kimsesiz çocuklar ve işlerini yürüttüğünüz yetimler hakkında adaleti yerine getirmeniz için işte size Kitap'ta ki okunan ayetler...» (Nisa: 127) ayetini İndirdi. (Böyle zenginlerle evlenmek istersiniz.) Ama mal Ve güzelliği az Olduğun

da yetimle evlenmek istemezsiniz. İşte mal ve güzelliği az olanlarla evlenmek istemediklerinden dolayı adaleti gözetmeksizin sadece mal ve güzelliğini isteyerek evlenmeleri yasaklanmıştır." dedi. [2008]

1976-) Aişe (r.a.), «...Kim, fakir ise usulüne uygun bir şekilde yesin...» (nişi: 6) ayeti hakkında: "Bu ayet, yetimin malı ile ilgilenen velisinin -eğer muhtaç ise-bu maldan yiyebileceği hakkında indirilmiştir" demiştir[2009]

1977) Âişe (r.a.), «Eğer bir kadın kocasının geçimsizliğinden yahut kendisinden yüz çevirmesinden endişe ederse, aralannda bir sulh yapmalarında onlara günah yoktur....» (Nisa: 128) ayeti hakkında: "Bir kimsenin nikahında bulunan bir kadın hakkında indirilmiştir. Bu kadın, o adamla uzun süre beraber yaşarken kocası onu boşamak ister, hanımı da: "Beni boşama, beni yanında tut, benim senin üzerindeki kadınlık haklarım sana helai olsun" der. Bunun üzerine bu ayet indirildi." demiştir[2010]

1978-) Said b. Cübeyr'den. Şöyle demiştir: "Kûfe'liler «Kim bir mümini bilerek öldürürse cezası, içinde temelli kalacağı cehennemdir. Allah ona gaza bet m iş, lanetlemiş ve büyük azab hazırlamıştır.» (Nisa: 93) ayeti hakkında ihtilaf ettiler. Ben de gidip bunu İbni Abbas'a sordum: "Bu ayet en son indi ve bunu hiçbir şey neshetmedi" dedi." [2011]

1979-) Said b. Cübeyr'den. Şöyle demiştir: "İbni Abbas'a: "Bir mümini bilerek Öldürenin tevbesi olur mu?" dedim: "Hayır" dedi. Ben de «...Onlar ki, Allah ile beraber (tuttukları) başka bir tanrıya yalvarmazlar, Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar ve zina etmezler. Bunları yapan, cezasını bulur. Kıyamet günü azabı kat kat arttırılır ve onda (azapta) alçaltılmış olarak devamlı kalır. Ancak tevbe eden ve imana gelen, iyi davranışta bulunanlar bunun dışındadır. Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah çok bağışlayıcıdır, engin merhamet sahibidir.» (Fufkân: 68-70) ayetini okudum: "Bu ayet Mekke'de indi, bunu Medine'de inen «Kim bir mümini bilerek öldürürse cezası, içinde temelli kalacağı cehennemdir. Allah ona gazabetmiş, lanetlemiş ve büyük azab hazırlamıştır.» (Nisa: 93) ayeti neshetti" dedi." [2012]

1980-) Said b. Cübeyr'den, o da İbni Abbas (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Şu: «...Onlar ki, Allah île beraber (tuttukları) başka bîr tanrıya yalvarmazlar, Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar ve zina etmezler. Bunları yapan, cezasını bulur. Kıyamet günü azabı kat kat arttırılır ve onda (azapta) alçaltılmış

olarak devamlı kalır.» (Fu^ân: 68-9) ayeti Mekke'de İndi. Bunun üzerine müşrikler: "Müslüman olmamız bize fayda vermez. Allah'a ortak tanıdık, Allah'ın haram kıldığı cana kıydık, fuhuş yaptık" dediler" Bunun üzerine «Ancak tevbe eden ve îmana gelen, iyi davranışta bulunanlar bunun dışındadır. Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah çok bağışlayıcıdır, engin merhamet sahibidir.» (Fur-kân: 70) ayeti indi. Ancak şu var ki, kim İslâm'a girer ve İslâm'ı kavrar sonra da cana kıyarsa onun kurtulacağı bir tevbe yoktur"

1981-) İbni Abbas (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Müslümanlardan bir kısım kimseler, küçük bir koyun sürüsünün başında bir kimseye rastladılar, o kimse: "es~Se!ârnü aleyküm" dediyse de onlar bu kimseyi tutup öldürdüler, koyunlarını aldılar. Bunun üzerine «Ey iman edenleri Allah yolunda savaşa çıktığınız zaman iyi anlayıp dinleyin. Size selam verene, dünya hayatının geçici menfaatine göz dikerek: "Sen mümin değilsin" demeyin...» <Nisâ: 94) ayeti indi."

İbni Abbas (r.a.), ayetteki "es-Selem", kelimesini "es-Selâm" şeklinde okumuştur. [2013]

1982-) Berâ (r.a.)'dan. Şöyle demiştir: "Ensar, hacca gidip memleketlerine döndüklerinde evlerine arka taraftan girerlerdi. Bir kimse yine böyle hacdan döndü ama evine kapısından girdi, bunun üzerine o kimse hakkında dedi kodu yapıldı. Bu yüzden «İyi davranış, evlere arkalarından gelip girmeniz değildir. Lâkin iyi davranış, korunan (muttaki) kimsenin davranışıdır. Evlere kapılarından girin, Allah'tan korkun, umulur ki kurtuluşa erersiniz.» (Bakara: 189) ayeti indi." [2014]

1983-) Abdullah b. Mes'ûd (r.a.), «Onların valvarıp dua ettikleri Rabb'lerine vesile aramaktadır...» (isri. 57) ayeti hakkında şöyle demiştir: "İnsanlardan bir takım kimseler, bir takım cinlere kulluk ediyorlardı. O cinler, Müslüman olduğunda insanlar kulluklarına devam ettiler bunun üzerine «Onların yalvarıp dua ettikleri Rabb'lerine vesile aramaktadır...» (isrâ: 57) ayeti indi" [2015]

1984-) Said b. Cübeyr'den. Şöyle demiştir: "İbni Abbâs'a Tevbe Suresi hakkında sordum: 'Tevbe Suresi mi? O sure, kirli çamaşırların ortaya çıktığı bir suredir. Öyle ki, "Onlardan öyleleri var ki.." , "Onlardan öyleleri var ki.." şeklinde sürekli indi sonunda içerisinde dile getirilmeyen bizden kimse kalmayacak zannettik." dedi: "En'fâl Suresi?" dedim: "O sure, Bedir Savaşının süresidir." dedi: "Haşr Suresi?" dedim: "Nadiroğullan hakkında inmiştir" dedi"[2016]

1985-) Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan. Şöyie demiştir: "Ömer, Rasûlüllah (s.a.v.)'in minberinde hutbe verdi. Allah'ı hamdetti ve övdü sonra şöyle dedi: "Bundan sonra şunu belirtirim. Biline ki, şarabın haramlığı (hakkında ayetin) indiği gün olmuştur. Bu şarap beş şeyden olur: Buğdaydan, arpadan, hurmadan, üzümden, baldan. Şarap (hamr) aklı örtendir. Ey cemaat, üç husus var ki, Rasûlüllah (s.a.v.)'in bunlar hakkında etraflı bilgi vermiş olmasını isterdim: Dedenin miras durumu,kelâle ve faiz konularıdır."

(Kelâle, Nisa: 12/176 ayetlerinde sözü geçen ve öldüğünde mirasını paylaşacak, babası ve çocuğu olmayan kimsedir.) [2017]

1986-) Kays b. Ubâd'dan. Şöyle demiştir: "Ebû Zer'i, «Bu iki takım, Rabbleri uğruna çatışan iki hasımdır...» (Hacc 19)ayeti, Bedir Savaşında

meydana çıkan; Ali, Hamza ve Ubeyde b. Haris ile Rabia'nın iki oğlu Utbe ve Şeybe ile Utbe'nin oğlu Velid hakkından indiğine yemin ederken işittim" [2018]

İki büyük hadis imamı, imam Buhârî ve imam Müslim'in kitaplarında ortak olan hadisleri tanıtma amacıyla hazıriadığımız çalışmamız burada son bulmaktadır. Her biri inci tanesi mesabesinde olan bu hadisleri okuyan değerli okuyuculanmızın, hadisler arasında rahat bir seyahat yapmış olmalanni saglayabildiysek kendimizi bahtiyar sayarız.

Yüce Rabb'imden bu çalışmamı kabul buyurmasını, bunlarla amel etmemi, Müslüman kardeşlerimin de okuyup faydalanarak ame! etmelerini, mahşer gününde amel defterimde salih amef olarak kaydedilmiş bulmamı niyaz ederim.

Bizi yaratan Rabb'imize sonsuz hamdü senalar olsun, Efendimiz Muhamrned Mustafa'ya onun temiz hanesine, ashabına sonsuz salât ve selâm olsun.

«Rabb'imiz, Seni bütün noksanlıklardan tenzih ederiz, Senin bize öğrettiklerinden başka bizim ilmimiz yoktur.» (Bakara: 32)

«Lütfedip bizi hidayetiyle bu makamlara eriştiren Allah'a hamd olsun. Allah bizi doğru yola iietmeseydi biz doğruya ulaşamazdık.» (A'râf: 43)

«Benim başarmam ancak Allah sayesindedir, ben Ona güverfdim ve Ona dönerim.» (Hûd: 88)

«Rabb'im, bana hikmet ver ve beni salihlerin içerisine kat. Sonra gelecekler içerisinde benim için doğruluk dili kıl. Beni nimet cennetlerine sahip olanlardan kıl. Herkesin diriltüeceği günde beni mahcup eyleme. O gün ki, sadece Allah'a sağlam bir kalple gelenin dışında ne mal ne de evlat fayda verir.» (şuarâ: 83-87)

«Rabb'imiz, hesap görüleceği günde beni, annemi, babamı ve müminleri bağışla.» (İbrahim: 41)

Yüce Rabb'imiz: «...Hatırlat, şüphesiz ki hatırlatmak, mü'minlere fayda verir...» (zâriyât: si) buyurmaktadır. Hatırlamak veya hatırlatmak bir

bakıma, bilinen bir şeyin tekrarıdır. Dolayısıyla her tekrarda, mü'min olanlar fayda elde edeceklerdir.

Değerli okuyucularımıza tavsiyemiz, bu kitaptaki hadisleri hayat düsturu edinmek için belirli zaman dilimlerinde tekrar tekrar okumalarıdır. Her okuyuşta Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, tavsiyelerde bulunmak için size misafir geldiğini kalbinizde hissetmeniz temennisiyle...

Allah Teâlâ cennete girenlere ikram ettiği içeceği anlatırken, bu içeceğin içenlerin ağzında misk tadı bıraktığını bildirirken «...onun sonu misktir...» buyurur. (Mutaffıfm: 26) Bu çalışmanın da okuma sonunda okuyanlarda misk tadı bırakması temennisiyle...

«Onların dualarının sonu da, hamd âlemlerin Rabb'inedir.» (Yûnus: ıo) [2019]

Kaynaklar

Abdüibâkî, M. Fuâd, el-Lû'lü ve'l-Mercân fîmâ ittefeka aleyhi'ş-Şeyhân. Dâru'l-Hadts, Kahire, tarihsiz

Ahmed Naim, SahîrH Buharı Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi ve Şerhi, Diyanet Yayınlan, Ankara, İ978, V, Baskı I.-III. (IV.-XII. Kâmii Miras'a ait)

Afzalurrahmân, Siret Ansiklopedisi, tere. Komisyon, İnkılâb Yayınevi, İst. II. baskı 1996

Aynî, Bedruddin Ebû Muhammed Mahmud b. Ahmed, Umdetu'l-Kârî fî Şerhi sahîhi'l-Buhârî, Mektebetu Mustafa Bâbî Halebi, Mısır, 1972,1-XX

Azimâbâd), ŞemsusuVHak, AvnuVMa'bûd, Şerhu Süneni Ebî Dâvûd, Dâm'l-Kutubfl-İlmtyye, Beyrut, 1990,1

Buhâri, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail, Sahihu'j-Buhârî, tah. Muhammed Nizâr Temîm Heysem Nizâr Temîm. Şeriketu Dâri'l-Erkam bin Ebi'l-Erkam, Beyrut, 1995

Davudoğlu Ahmed, Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi, Sönmez Neşriyat, İstanbul, 1977-1980, I-XI.

Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Scistânî, es-Sünen, Çağn Yayınevi, İst 1981,1.-V

Esed, Muhammed, Kur'ân Mesajı, İşaret Yayınlan, İst. 1996, I.-III

Sahîh-i Buhârî İslâm'ın İlk Yıllan, çev. Mustafa Armağan, İşaret Yayınlan, İst2000,1. Baskı

Çakan, Prof. Dr. İsmali Lüfi, Hadîs Edebiyatı, MÜİF yayınlan, İst 1997, IV. Basta

Dihievî, Şâh Velryyullâh, Hüccetutiâhi'l-Bâliğa, Tere Mehmet Erdoğan, İz Yayınaiık, İst 2001, II. Baskı I.-II.

İbn Hacer, Ahmed b. Ali b. Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bâri fî Şerhi Sahîhi'l-Buhârî, Dâru'l-FIkr, Beyrut I.-XIH.

Hamidullah, Muhammed, İslâm Peygamberi, çev. Salih Tuğ, İrfan Yayınevi, İst. 1990, I.-II.

Havva, Saîd, el-Esâs Fi's-Sünne, tere. Komisyon, Aksa Yayınlan, İst 1992,1.-IX.

Heysemî, Nuriddin Alt b. Ebû Bekir, MecmuaÜ-Zevâid ve Menbeu'l-Fevâid, Beyrut, 1982,1.-X

İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid, Sünen tah. Muhammed Fuâd Abdüibâkî, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, 1980 I.-II.

İbn Salâh, Ebû Ömer Umsân b. Abdurrahman eş-Şehrzörî, Ulûmi'l-Hadis, Tah. Nuriddin Itr, Dâru'İ-Fikr, 1984, III, Baskı

Kastallânî, Ahmed b. Muhammed, İrşâdu's-Sâri !i Şerhi Sahîhi't-Buhâri, Dâru'l-Fıkr, Beyrut, 1990,1-XV.

Kâsımî, Muhammed Cemâlüddîn, Kavâidut-Tehdîs min Funûni Mustalahi'l-Hadîs, Tah. Muhammed Behçet e!-Baytar,, Diru'n-Nefâis, Beyrut, 19871. BaskıKayapınar, Hüseyin, Sünen-i Ebû Dâvûd Terceme ve Şerhi, Şamil Yayınevi, İst. 1987-2003,1.-XVI.Kettânî, Muhammed b. Ca'fer, Hadis Literatürü (er-Risâİetü'i-Müstatrafe Beyânı Meşhûri Kütübi's-Sünneti'l-Müşerrafe) Tere. Yusuf Özbek, İz Yayıncılık, İst. 1994

Kutub, Seyyid, Fi Zılâli'I-Kur'an, Çev. Komisyon, İst. 1991, Dünya Yayıncılık, I.-X Mâlik b. Enes, el-Muvatta, Çağrı Yayınevi, İst. 1981Mevdûdî, Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz. Peygamberin Hayatı,terc Ahmed Asrar, İstanbul, 1985 II. Baskı, I. -III.Tefhîmu'l-Kur'an, tere komisyon İstanbul, 1986 I.-VII.

Miras, Kâmil, Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi ve Şerhi, Diyanet Yayınlan, Ankara, 1978, V. Baskı IV.-XII. (I.-III. Ahmed Naim'e ait)

Mübârekpûri, Muhammed b. Abdurrahmîn, Tuhfetu'l-Ahvezî, Şerhu Câmi't-Tirm&î, Dâru'l-Kutubn-İlmiyye, Beyrut, 1990,1-VII.

Muhammed Tâhir b. Âşûr, İslâm Hukuk Felsefesi, tere Vecdi Akyiiz-Mehmet Erdoğan, I. baskı İst 1988

Müslim, Ebûl-Hüseyn Müslim b. Haccâc, Sahîhu Müslim, tah. Muhammed Nizâr Temîm -Heysem Nizâr Temîm. Şeriketu Dâril-Eritam bin Ebi'l-Erkam, Beyrut, 1999

Neseî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb, es-Sünen, Çağn Yayınevi, İst 1981

Nevevî, Ebû Zekeriyyâ Muhyiddin en-Nevevî, Sahîhu Müslim, bi Şerhl'n-Nevevi, el-Minhâc, tah. eş-Şeyh Halîl Me'mûn Şîhâ, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1997,1-XVIII.

Riyâzu's-Sâîhîn, Tercüme ve Şerh, komisyon, Erkam Yayınevi, İst 1997/I.-VHI.

Nuruddin Itr, Menhecü'n-Nakd fi Ulûmi'l-Hadis, Dâru'i-Rkr, Dımaşk, 1985 IH. Baskı Sandıkçı S. Kemal, Sahîh-i Buhârî Üzerine Yapılan Çalışmalar, DİB. Ankara, 1991

Sehârenpûrî, Haiil Ahmed Bezlü'l-Mechûd Fi Halil Ebî Dâvûd, Dâru'i-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut.

Suyûtî, Celâlüddin Abdurrahman, Tedrîbu'r-Ravî fî Şerhi Takribi'n-Nevevî, Tah.. Abdülvahhâb Abdüllatif, Dâru'l-FIkr, Beyrut, 1988Târîhu'l-Hulefâ, 1969, 4. baskı, Kahire

Sofuoğlu, Kdvned, Sahîh-i Buhâri ve Tercemesi, Ötüken Yayınevi, İst 1987,1. XVI.

Tırmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, es-Sünen, (el-Câmi's-Sahih) Çağrı Yayınevi, İst. 1981, I.-V

Uğur, Pof. Dr. Mücteba, Hadis İlimleri Edebiyatı, TDV yayınlan, Ank. 1996 Vehbe Zuhaylî, el-Fıkhu'l-İslâmî, Dâru'İ-Fikr, Dımaşk, III. baskı, 1989

Wensinck A. J. Başkanlığında komisyon Concordace, (el-Mu'cemu'!-Mufehras lî Elf;ı.- I-Hadîsi'n-Nebevi) İstanbul, 1986 I.VII.

Yardım, Ali, Peygamberimizin Şemaili, Damla Yayınevi, İst. 1998, III. Baskı

Yazır, Elmalılı Hamdi, Hak Dini Kur'an DIÜ, Eser Kitabevi, İst. Yeniel, Necaö, Sünen-l Ebû Dâvûd Terceme ve Şerhi, Şamil Yayınevi, İst. 1987-

2003,1 XVI.Zebîdi, Zeynuddin Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Ahmed, et-Tecrîdu's-Sarih, Kahire, 1335, Beynıt, 1985, Tah. İbrahim Berake, Dim3şk, 1988, III. Baskı, tah Dr. Mustafa [2020]

BuğaBilgisayar Ortamındaki Cd'Ier

el-Mektebetü'l-Elfiyye li's-Sünned'n-Nebevlyye, Sürüm 1,5 Merkezöt-Törâs, 1999

Mevsûatü'l-Hadîsi'ş-Şerîf, (KüffibH Tls'a) Birinci sürüm 1,2 Şeriketu Sahr, 1991-1996

Mevsûatü'l-Hadîsi'ş-Şerif, (Kütüb-i Tis'a) İkinci sürüm 2,00 Şeriketü'l-Berâmici'l-İslamiyye, 1991-1997

Bu bölümti bulunan ana başlı klan/bölümler (kitaplar) verilmiştir. Ana baslıklann altındaki alt konubalıklan, teker okunup incelenip her hadisin içerdiği konular tesbit edilerek hazırlanmıştır. Bu çalışmayı gerçekleştiren değerli dostumuz Ahmet Çelik'e şükranlarımızı sunarız. Bu bölümde verilen rakamlar hadis numaralandır. [2021]

[1] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 3.

[2] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 4.

[3] İmân, I. 158

[4] Câmiu'l-Usûl fî Ehâdîsi'r-Râsûl î. 41-42

[5] Tedrîbu'r-Râvî, I. 101

[6] Kamil Çakın, Buhârînin otoritesini kazanma süreci isimli makale, İslâmî Araştırmalar Dergisi, cilt: 10, sayı 1-2-3-4/ SünetÖzel sayısı, s. 106-107

[7] Kitâbu'l-Mevzûât, I. 32-35

[8] Câmiu'l-Usûl fî Ehâdîsi'r-Râsû! I. 160

[9] Ulûmü'l-Hadis, s. 28

[10] Şerhu Sahihi MüsÜm, I. 128; Tedrîbu'r-Râvî, I. 91

[11] Tedrîbu'r-Râvî, I. 122; Kasimî, Kavâidü't-Tadîs, s. 84

[12] Kavâidü't-Tadîs, s. 84

[13] Hüccetullâhi'l-Bâliğa, I. 408-411

[14] Bakınız, Kavâidu't-Tahdîs, s. 247-251; Mukaddime, Tuhfetü'l-Ahvezî, s. 46

[15] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 8-11.

[16] Hüccetullâhi'l-Bâliğa, I. 410

[17] Kavâidü't-Tadîs, s. 83-84

[18] M. Uğur, Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü, s. 81

[19] İbni Salah'a göre müttefekun aleyh hadisler (efe tutulup g&e görülen) yakın bilgi olup sıhhati kesindir. (UiûmuT-Hadis, s. 28) Onun bu yaklaşımı değişik tenkitlere uğrarraşür. Bu konuda daha ileri bir görüş rivayet

edilmiştir. İbni Salah'ın verdiği bilgiye göre, Ebû'n-Nasr Abdullah es-Siaî el-Vâilî (v. 469): "Fukahadah ilim ehli, "Buhârînin kitabındaki, Hz. Peygamber (s.a.v.)'den rivayet edilenlerin tümü sahihtir ve Hz. Peygamber (s.a.v.) onu söylemiştir, bunda şüphe yoktur" diye hanımının boş olması üzerine yemin eden bir kimsenin, yeminin boşa gitmeyeceği, hanımının boş düşmeyeceği üzerinde ittifak etmişlerdir." demiştir, (uiûmüi+iadis, s. 26) Bunun bir benzerini Suyûtf, İmamü'l-Harameyn Abdü'l-Melik d-Cüveynîden (v. 478) nakleder, İmamü'l-Harameyn, şöyle demiştir: "Bir kimse, iki sahihte (Sahîh-i Buhârî ve Sahîh-i Müslim'de) müelliflerin sahih hükmü verdikleri, Hz, Peygamber (s.a.v.)'in sözüdür diye hanımının boş olmas üzerine yemin etse -Müslümanlann âlimlerinin bunun sıhhati üzerine İcma etmeleri nedeniyle-boşanma gerçekleşmez" rredrhj'rfiâvî, 1.131-132)

[20] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 11-14.

[21] Bu konudaki yazılan eserlerin isimleri, Müctaba Uğur, Hadis İlimleri Edebiyatı, 218; Kemal Sandıkçı, Sahîh-i Buhârî Üzerine Yapılan Çalışmalar, 100-108'den alınmıştır.

[22] Her ne kadar Diyanet İslâm Ansiklopedisi "el-Cern1 Beyne's-Sahihayn" maddesinin yazarı "Bilindiği kadanyla bu sahanın ilk eseri, Ebû'l-Mecd İsmail b. Hibetullah b. Bâtiş el-Mevsıtî (Ö. 655/1257) tarafından telif edilen el-Beyân amme'ttefeka aleyh i'ş-Seyhan'dır." demiş olsa da, kaynaklarda, Ebû'l-Mecd el-Mevsıl?den çok önce bu konuda kitap yazanlann olduğu belirtilmektedir. (Mesaia, Müctaba Uğur, Hadis İlimleri Edebiyatından, bu kitabı üçüncü sırada zikreder; Kemal Sandıkçı da Sahih-i Buhâri Üzerine Yapılan Çalışmalarda bu kitaptan önce yaslan kitaplardan söz eder.)

[23] el-Lü'lü ve'l-Mercân, ön sözü.

[24] ei-Lü'lü ve'l-Mercân, hakkında bilgi veren çeşitli kaynaklar, Muhammed Fuâd Abdüibâkî'nin ön sözdeki ifadesine takılmış ve 2006 hadis olduğunu bildirmişlerdir. Halbuki kitapta 1906 hadis vardır. Kemal Sandıkçı, el-Lü'lü ve'l-Mercân, hakkında bilgi verirken 2006 hadis bulunduğunu belirtir. Bakınız, Sahîh-i Buhârî Üzerine Yapılan Çalışmalar, s. 108; Mehmed Sofuoğiu da el-Lü'iü ve'l-Mercân hakkında bilgi verirken

2006 hadis bulunduğunu belirtir. Bakınız, Sahîh-i Müslim, veTercemesi, Cilt: 1, s. LXVI.

Ancak bu konuda dikkatli olanlar da vardır. Müctaba Uğur, el-Lü'lü ve'l-Mercân'ı tanıtırken bu hususa dikkat çeker. Bakınız, Hadis İlimleri Edebiyatın, s. 218

[25] Kitâbu'l-Mevzûât, I. 11

[26] Kitâbu'l-Mevzûât, I. 11

[27] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 14-16.

[28] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 17-18.

[29] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 19.

[30] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 19.

[31] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 19.

[32] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 19.

[33] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 20.

[34] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 21.

[35] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 21-22.

[36] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 22.

[37] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 22.

[38] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 23.

[39] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 23.

[40] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 23-24.

[41] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 24.

[42] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 24.

[43] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 25.

[44] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 25.

[45] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 25-26.

[46] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 26.

[47] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 26.

[48] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 26-27.

[49] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 27.

[50] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 27-28.

[51] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 28.

[52] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 28.

[53] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 28.

[54] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 28.

[55] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 29.

[56] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 29.

[57] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 29.

[58] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 29.

[59] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 29.

[60] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 29.

[61] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 30.

[62] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 30.

[63] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 30.

[64] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 31.

[65] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 31.

[66] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 31.

[67] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 31.

[68] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 31-32.

[69] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 32.

[70] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 32.

[71] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 32.

[72] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 33.

[73] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 33.

[74] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 33.

[75] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 33.

[76] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 34.

[77] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 34.

[78] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 34.

[79] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 34.

[80] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 34.

[81] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 34-36.

[82] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 36.

[83] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 36.

[84] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 36-37.

[85] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 37.

[86] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 37.

[87] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 37.

[88] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 37-38.

[89] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 38.

[90] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 38.

[91] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 38.

[92] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 38-39.

[93] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 39.

[94] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 39-40.

[95] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 40.

[96] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 40.

[97] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 40.

[98] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 40.

[99] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 40.

[100] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 40-41.

[101] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 41.

[102] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 41.

[103] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 41-42.

[104] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 42.

[105] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 42.

[106] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 43.

[107] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 43.

[108] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 43-44.

[109] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 44.

[110] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 44.

[111] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 44-45.

[112] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 45.

[113] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 45.

[114] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 45.

[115] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 45.

[116] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 45-46.

[117] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 46.

[118] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 46-47.

[119] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 47.

[120] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 47.

[121] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 47.

[122] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 47-48.

[123] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 48-49.

[124] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 49.

[125] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 49.

[126] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 49-50.

[127] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 50.

[128] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 50.

[129] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 50-51.

[130] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 51.

[131] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 51.

[132] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 51.

[133] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 51-52.

[134] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 52-53.

[135] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 53-54.

[136] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 54.

[137] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 54.

[138] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 55-56.

[139] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 56-60.

[140] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 60.

[141] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 61.

[142] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 61.

[143] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 61.

[144] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 61.

[145] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 62.

[146] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 62.

[147] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 62-63.

[148] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 63.

[149] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 63-66.

[150] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 66-69.

[151] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 69-70.

[152] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 70.

[153] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 70.

[154] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 70-72.

[155] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 72-74.

[156] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 74.

[157] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 74.

[158] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 74-75.

[159] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 75.

[160] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 75.

[161] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 75.

[162] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 75.

[163] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 76.

[164] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 76.

[165] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 76.

[166] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 76-77.

[167] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 77.

[168] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 77-78.

[169] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 79.

[170] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 79.

[171] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 79.

[172] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 79-80.

[173] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 80.

[174] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 80.

[175] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 80.

[176] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 80.

[177] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 80-81.

[178] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 81.

[179] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 81.

[180] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 81.

[181] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 81.

[182] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 81.

[183] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 81.

[184] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 81.

[185] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 82.

[186] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 82.

[187] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 82.

[188] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 82.

[189] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 82.

[190] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 82-83.

[191] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 83.

[192] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 83.

[193] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 83.

[194] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 83.

[195] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 84.

[196] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 84.

[197] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 84.

[198] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 84.

[199] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 84.

[200] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 85.

[201] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 85.

[202] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 85.

[203] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 85.

[204] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 85-86.

[205] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 86.

[206] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 86.

[207] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 86.

[208] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 86.

[209] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 87.

[210] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 87.

[211] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 87.

[212] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 87.

[213] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 87.

[214] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 87.

[215] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 87.

[216] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 87.

[217] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 87-88.

[218] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 88.

[219] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 88.

[220] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 88.

[221] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 89

[222] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 89.

[223] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 89.

[224] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 89.

[225] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 89.

[226] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 89.

[227] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 89-90.

[228] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 90.

[229] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 90.

[230] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 90.

[231] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 90.

[232] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 91.

[233] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 91.

[234] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 91.

[235] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 91.

[236] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 91-92.

[237] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 92.

[238] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 92.

[239] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 92.

[240] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 92.

[241] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 93.

[242] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 93.

[243] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 93.

[244] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 93.

[245] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları:94.

[246] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 94.

[247] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 94-95.

[248] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 95.

[249] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 95.

[250] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 95.

[251] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 95.

[252] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 96.

[253] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 96.

[254] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 96.

[255] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 96-97.

[256] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 97.

[257] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 97.

[258] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 97-98.

[259] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 98.

[260] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 98.

[261] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 98-99.

[262] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 99.

[263] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 99.

[264] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 99.

[265] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 99-100.

[266] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 100.

[267] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 101.

[268] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 101.

[269] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 101.

[270] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 101.

[271] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 101-102.

[272] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 102.

[273] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 102-103.

[274] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 103.

[275] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 103-104.

[276] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 104.

[277] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 104.

[278] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 105.

[279] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 105.

[280] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 105.

[281] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 105.

[282] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 106.

[283] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 106.

[284] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 106.

[285] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 106.

[286] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 107.

[287] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 107.

[288] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 107

[289] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 107.

[290] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 107.

[291] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 108.

[292] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 108.

[293] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 108.

[294] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 108.

[295] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 180.

[296] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 109.

[297] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 109-110.

[298] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 110.

[299] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 110.

[300] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 110-111.

[301] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 111.

[302] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 111.

[303] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 111-112.

[304] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 112.

[305] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 112.

[306] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 112.

[307] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 112.

[308] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 112.

[309] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 113.

[310] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 113

[311] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 113.

[312] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 113.

[313] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 113.

[314] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 113.

[315] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 113.

[316] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 114.

[317] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 114.

[318] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 114.

[319] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 114.

[320] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 114.

[321] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 114.

[322] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 115.

[323] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 115.

[324] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 115.

[325] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 115.

[326] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 115.

[327] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 116.

[328] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 116.

[329] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 116.

[330] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 116.

[331] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 116.

[332] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 116.

[333] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 117.

[334] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 117.

[335] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 117.

[336] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 117.

[337] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 118.

[338] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 118.

[339] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 118.

[340] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 118-119.

[341] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 119.

[342] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 119.

[343] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 120.

[344] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 120.

[345] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 120

[346] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 120-121.

[347] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 121.

[348] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 121.

[349] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 121.

[350] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 122.

[351] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 122.

[352] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 122.

[353] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 122.

[354] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 122-123.

[355] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 123.

[356] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 123.

[357] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 123.

[358] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 124.

[359] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 124.

[360] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 124.

[361] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 124.

[362] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 124.

[363] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 124.

[364] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 125.

[365] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 125.

[366] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 125.

[367] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 126.

[368] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 126.

[369] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 126.

[370] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 126.

[371] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 126.

[372] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 126.

[373] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 126-127.

[374] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 127.

[375] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 127.

[376] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 127-128.

[377] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 128.

[378] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 129.

[379] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 129.

[380] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 129.

[381] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 129.

[382] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 129.

[383] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 129.

[384] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları:129-130.

[385] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 130.

[386] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 130.

[387] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 130.

[388] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 131.

[389] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 131-132.

[390] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 132.

[391] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 132.

[392] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 132.

[393] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 132.

[394] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 133

[395] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 133.

[396] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 133.

[397] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 133.

[398] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 133.

[399] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 134.

[400] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 134.

[401] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 134.

[402] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 134.

[403] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 134.

[404] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 134.

[405] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 135.

[406] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 135.

[407] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 135.

[408] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 135.

[409] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 135.

[410] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 135-136.

[411] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 136.

[412] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 136.

[413] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 136.

[414] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 136.

[415] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 136.

[416] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 136-137.

[417] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 137.

[418] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 137.

[419] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 138.

[420] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 138.

[421] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 138.

[422] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 138.

[423] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 138-139.

[424] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 139.

[425] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 139.

[426] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 139.

[427] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 139-140.

[428] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 140.

[429] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 140-141.

[430] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 141.

[431] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 141.

[432] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 141.

[433] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 141-142.

[434] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 142.

[435] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 142.

[436] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 142.

[437] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 142.

[438] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 143.

[439] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 143.

[440] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 143.

[441] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 143.

[442] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 143-145.

[443] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 145.

[444] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 146.

[445] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 146.

[446] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 146.

[447] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 146.

[448] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 146.

[449] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 147.

[450] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 147.

[451] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 147.

[452] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 147-148.

[453] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 148.

[454] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 148.

[455] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 148.

[456] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 149.

[457] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 149.

[458] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 149.

[459] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 149.

[460] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 149-150.

[461] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 150.

[462] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 150.

[463] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 150.

[464] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 150-151.

[465] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 151.

[466] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 151.

[467] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 151.

[468] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 151.

[469] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 151.

[470] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 151.

[471] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 152.

[472] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 152.

[473] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 152.

[474] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 152.

[475] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 152.

[476] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 152.

[477] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 153.

[478] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 153.

[479] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 153.

[480] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 153.

[481] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 153.

[482] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 153.

[483] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 153.

[484] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 154.

[485] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 154.

[486] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 154-155.

[487] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 155.

[488] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 155.

[489] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 155-156.

[490] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 156.

[491] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 156-157.

[492] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 157.

[493] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 157.

[494] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 157.

[495] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 157-158.

[496] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 158.

[497] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 158.

[498] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 158.

[499] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 158.

[500] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 158-159.

[501] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 159.

[502] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 159.

[503] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 159.

[504] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 159.

[505] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 159-160.

[506] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 160.

[507] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 160.

[508] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 160.

[509] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 160.

[510] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 161.

[511] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 161.

[512] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 161.

[513] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 162.

[514] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 162.

[515] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 162.

[516] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 162.

[517] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 163.

[518] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 163.

[519] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 163.

[520] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 163-164.

[521] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 164.

[522] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 164.

[523] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 164.

[524] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 165.

[525] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 165.

[526] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 165.

[527] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 166.

[528] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 166.

[529] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 166.

[530] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 167.

[531] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 167.

[532] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 167.

[533] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 167.

[534] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 167.

[535] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 168.

[536] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 168.

[537] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 169.

[538] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 169.

[539] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 169.

[540] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 169.

[541] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 169.

[542] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 170.

[543] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 170.

[544] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 170.

[545] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 170-171.

[546] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 171.

[547] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 171.

[548] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 171.

[549] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 171.

[550] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 171.

[551] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 172.

[552] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 172.

[553] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 172.

[554] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 172.

[555] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 172.

[556] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 172-173.

[557] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 173.

[558] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 173

[559] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 174.

[560] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 174.

[561] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 174.

[562] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 174.

[563] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 174-175.

[564] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 175.

[565] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 175.

[566] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 175-176.

[567] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 176.

[568] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 176.

[569] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 176.

[570] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 177.

[571] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 177.

[572] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 177-178.

[573] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 178.

[574] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 178.

[575] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 178-179.

[576] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 179-180.

[577] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 180.

[578] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 180-181.

[579] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 181.

[580] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 181-182.

[581] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 182-183.

[582] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 183.

[583] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 183.

[584] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 183.

[585] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 184.

[586] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 184.

[587] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 185.

[588] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 185.

[589] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 186.

[590] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 186.

[591] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 186.

[592] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 186-187.

[593] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 188.

[594] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 188.

[595] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 188.

[596] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 188.

[597] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 188.

[598] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 189.

[599] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 189.

[600] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 189.

[601] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 189.

[602] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 189.

[603] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 189-190.

[604] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 190.

[605] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 190.

[606] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 190.

[607] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 190.

[608] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 190-191.

[609] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 191.

[610] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 191.

[611] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 191.

[612] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 191.

[613] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 191.

[614] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 192.

[615] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 192.

[616] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 192.

[617] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 192.

[618] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 192.

[619] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 192.

[620] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 193.

[621] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 193.

[622] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 193.

[623] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 194.

[624] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 194.

[625] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 194-195.

[626] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 195.

[627] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 195.

[628] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 195.

[629] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 195.

[630] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 195.

[631] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 195-197.

[632] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 197.

[633] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 197-198.

[634] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 198.

[635] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 199.

[636] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 199.

[637] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 199.

[638] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 199-200.

[639] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 200.

[640] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 200-201.

[641] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 201.

[642] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 201.

[643] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 201.

[644] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 201.

[645] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 201-202.

[646] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 202.

[647] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 202.

[648] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 202.

[649] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 203.

[650] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 203.

[651] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 203.

[652] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 203.

[653] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 203.

[654] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 204.

[655] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 204.

[656] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 204.

[657] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 204.

[658] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 205.

[659] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 205.

[660] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 205.

[661] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 206.

[662] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 206.

[663] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 206.

[664] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 206.

[665] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 206.

[666] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 207.

[667] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 207.

[668] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 207.

[669] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 207.

[670] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 207-208.

[671] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 208.

[672] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 208.

[673] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 208-209.

[674] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 209.

[675] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 209.

[676] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 209.

[677] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 210.

[678] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 210.

[679] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 210.

[680] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 210.

[681] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 210.

[682] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 210.

[683] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 210-211.

[684] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 211.

[685] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 212.

[686] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 212.

[687] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 212.

[688] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 212.

[689] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 212-213.

[690] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 213-214.

[691] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 214-215.

[692] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 215.

[693] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 215-216.

[694] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 216.

[695] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 216.

[696] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 216-217.

[697] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 217-218.

[698] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 218.

[699] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 218.

[700] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 218.

[701] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 218.

[702] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 219.

[703] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 219.

[704] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 219.

[705] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 219.

[706] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 219.

[707] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 220.

[708] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 220.

[709] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 220.

[710] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 220.

[711] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 220.

[712] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 220.

[713] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 221.

[714] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 221.

[715] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 221.

[716] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 221.

[717] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 221.

[718] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 221-222.

[719] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 222.

[720] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 222.

[721] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 222.

[722] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 222.

[723] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 222-223.

[724] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 223.

[725] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 223.

[726] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 223.

[727] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 223.

[728] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 223.

[729] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 224.

[730] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 224.

[731] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 224.

[732] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 224.

[733] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 225.

[734] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 225.

[735] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 225.

[736] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 225.

[737] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 226.

[738] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 226.

[739] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 226.

[740] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 226.

[741] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 226.

[742] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 226.

[743] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 226-227.

[744] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 227.

[745] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 227.

[746] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 227.

[747] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 227.

[748] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 227.

[749] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 228.

[750] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 228.

[751] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 228.

[752] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 228.

[753] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 228.

[754] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 228-229.

[755] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 229.

[756] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 229.

[757] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 229.

[758] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 229.

[759] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 229.

[760] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 229-230.

[761] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 230.

[762] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 230.

[763] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 230.

[764] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 230.

[765] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 231.

[766] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 231.

[767] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 231.

[768] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 231.

[769] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 231.

[770] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 232.

[771] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 232.

[772] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 232.

[773] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 232-233.

[774] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 233.

[775] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 233.

[776] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 233.

[777] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 233-234.

[778] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 234.

[779] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 234.

[780] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 234.

[781] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 235.

[782] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 235.

[783] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 235.

[784] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 235-236.

[785] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 236-237.

[786] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 237-238.

[787] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 238.

[788] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 238.

[789] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 238.

[790] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 238.

[791] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 239.

[792] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 239.

[793] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 239.

[794] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 239-240.

[795] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 240.

[796] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 240.

[797] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 240.

[798] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 240.

[799] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 240-241.

[800] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 241.

[801] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 241.

[802] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 241.

[803] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 241.

[804] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 241.

[805] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 241-242

[806] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 242.

[807] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 242-243.

[808] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 243.

[809] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 243.

[810] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 243.

[811] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 243-244.

[812] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 244.

[813] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 244.

[814] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 244.

[815] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 244-245.

[816] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 245.

[817] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 245.

[818] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 245.

[819] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 246.

[820] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 246.

[821] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 246-247.

[822] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 247.

[823] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 247.

[824] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 247-248.

[825] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 248.

[826] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 248.

[827] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 248.

[828] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 249.

[829] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 249-250.

[830] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 250.

[831] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 250.

[832] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 251.

[833] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 251.

[834] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 251.

[835] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 251-252.

[836] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 252.

[837] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 252.

[838] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 253-254.

[839] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 254.

[840] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 254-255.

[841] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 255.

[842] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 255.

[843] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 255.

[844] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 256.

[845] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 256.

[846] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 256.

[847] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 256.

[848] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 256.

[849] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 256-257.

[850] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 257.

[851] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 257.

[852] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 257.

[853] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 258.

[854] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 258.

[855] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 258.

[856] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 258.

[857] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 258.

[858] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 258.

[859] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 259.

[860] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 259.

[861] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 259.

[862] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 259.

[863] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 259.

[864] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 260.

[865] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 260.

[866] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 260.

[867] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 260-261.

[868] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 261.

[869] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 261.

[870] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 261.

[871] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 262.

[872] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 262.

[873] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 262.

[874] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 262.

[875] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 262.

[876] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 262.

[877] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 263.

[878] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 263.

[879] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 263.

[880] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 263.

[881] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 264.

[882] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 264.

[883] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 264.

[884] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 264.

[885] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 264-265.

[886] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 265.

[887] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 265.

[888] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 265.

[889] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 265.

[890] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 265-266.

[891] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 266.

[892] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 266.

[893] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 266.

[894] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 267.

[895] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 267.

[896] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 267.

[897] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 267.

[898] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 267.

[899] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 268.

[900] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 268.

[901] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 268.

[902] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 268.

[903] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 269.

[904] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 269.

[905] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 269.

[906] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 269.

[907] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 270.

[908] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 270.

[909] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 270.

[910] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 270-271.

[911] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 271.

[912] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 271.

[913] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 271.

[914] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 271.

[915] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 272.

[916] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 272.

[917] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 272.

[918] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 272-273.

[919] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 273.

[920] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 273.

[921] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 273.

[922] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 273-274.

[923] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 274.

[924] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 274.

[925] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 274-275.

[926] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 275.

[927] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 275-276.

[928] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 276.

[929] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 276.

[930] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 276.

[931] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 277.

[932] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 277.

[933] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 277.

[934] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 277.

[935] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 277-278.

[936] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 278.

[937] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 278.

[938] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 278.

[939] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 278.

[940] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 278.

[941] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 279.

[942] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 279.

[943] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 279.

[944] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 279.

[945] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 279.

[946] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 279-280.

[947] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 280.

[948] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 280.

[949] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 280.

[950] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 281.

[951] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 281.

[952] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 281..

[953] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 282.

[954] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 282.

[955] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 283.

[956] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 283.

[957] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 283.

[958] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 283.

[959] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 283.

[960] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 283.

[961] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 283.

[962] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 283-284.

[963] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 284.

[964] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 284.

[965] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 284.

[966] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 284-285.

[967] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 286.

[968] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 286.

[969] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 286.

[970] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 287.

[971] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 287.

[972] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 287.

[973] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 287-288.

[974] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 288.

[975] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 288.

[976] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 288.

[977] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 288-289.

[978] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 289.

[979] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 289.

[980] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 289.

[981] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 289-290.

[982] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 290.

[983] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 290.

[984] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 290.

[985] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 290-291.

[986] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 291.

[987] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 291.

[988] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 292.

[989] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 292.

[990] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 292.

[991] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 292.

[992] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 292-293.

[993] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 293.

[994] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 293.

[995] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 293.

[996] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 293.

[997] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 294.

[998] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 294.

[999] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 294-295.

[1000] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 295.

[1001] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 295.

[1002] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 295-296.

[1003] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 296.

[1004] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 296.

[1005] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 297.

[1006] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 297-298.

[1007] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 298.

[1008] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 298.

[1009] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 298-300.

[1010] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 300-303.

[1011] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 303.

[1012] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 303.

[1013] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 303-304.

[1014] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 304.

[1015] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 304.

[1016] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 304-305.

[1017] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 305.

[1018] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 305.

[1019] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 305.

[1020] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 306.

[1021] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 306-307.

[1022] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 307.

[1023] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 307.

[1024] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 307.

[1025] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 307-308.

[1026] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 308-309.

[1027] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 309.

[1028] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 309-310.

[1029] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 310.

[1030] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 310.

[1031] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 310-311.

[1032] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 311.

[1033] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 311.

[1034] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 311.

[1035] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 312.

[1036] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 312.

[1037] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 312.

[1038] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 313.

[1039] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 313.

[1040] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 313-314.

[1041] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 314.

[1042] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 314.

[1043] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 314.

[1044] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 314.

[1045] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 314.

[1046] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 315.

[1047] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 315.

[1048] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 315.

[1049] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 315.

[1050] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 315.

[1051] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 315.

[1052] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 315-316.

[1053] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 316.

[1054] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 316.

[1055] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 316.

[1056] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 316.

[1057] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 316-317.

[1058] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 317.

[1059] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 317.

[1060] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 317.

[1061] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 317.

[1062] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 317-318.

[1063] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 318.

[1064] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 318.

[1065] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 318.

[1066] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 318.

[1067] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 318-319.

[1068] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 319.

[1069] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 319.

[1070] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 319.

[1071] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 319.

[1072] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 319-320.

[1073] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 320.

[1074] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 321.

[1075] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 321.

[1076] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 321.

[1077] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 321-322.

[1078] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 322.

[1079] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 322.

[1080] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 322.

[1081] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 322.

[1082] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 323.

[1083] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 323.

[1084] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 323.

[1085] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 323.

[1086] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 323.

[1087] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 323.

[1088] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 324.

[1089] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 324.

[1090] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 324.

[1091] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 324.

[1092] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 325.

[1093] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 325.

[1094] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 325.

[1095] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 325.

[1096] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 326.

[1097] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 326.

[1098] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 326.

[1099] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 326.

[1100] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 326.

[1101] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 327.

[1102] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 327.

[1103] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 327.

[1104] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 327.

[1105] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 328-329.

[1106] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 329.

[1107] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 329-330.

[1108] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 330.

[1109] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 330.

[1110] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 330.

[1111] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 330.

[1112] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 331.

[1113] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 331.

[1114] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 331.

[1115] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 331.

[1116] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 331.

[1117] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 331.

[1118] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 332.

[1119] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 332.

[1120] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 332.

[1121] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 332-333.

[1122] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 334.

[1123] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 334.

[1124] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 334.

[1125] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 334.

[1126] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 334.

[1127] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 335.

[1128] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 335.

[1129] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 335.

[1130] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 335-336.

[1131] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 336.

[1132] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 336.

[1133] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 336.

[1134] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 337.

[1135] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 337.

[1136] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 337.

[1137] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 337-338.

[1138] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 338.

[1139] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 338.

[1140] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 338.

[1141] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 339.

[1142] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 339.

[1143] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 339.

[1144] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 339.

[1145] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 339.

[1146] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 339-340.

[1147] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 340-341.

[1148] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 341.

[1149] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 341.

[1150] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 341-343.

[1151] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 343.

[1152] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 343.

[1153] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 343.

[1154] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 344.

[1155] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 344.

[1156] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 344.

[1157] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 344.

[1158] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 344.

[1159] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 344-345.

[1160] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 345.

[1161] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 345.

[1162] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 345.

[1163] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 345-346.

[1164] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 346.

[1165] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 346-347.

[1166] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 347.

[1167] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 347.

[1168] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 347-348.

[1169] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 348.

[1170] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 348.

[1171] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 348.

[1172] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 348.

[1173] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 348-349.

[1174] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 349.

[1175] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 350.

[1176] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 351.

[1177] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 351.

[1178] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 351.

[1179] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 351.

[1180] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 352.

[1181] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 352-353.

[1182] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 353.

[1183] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 353-354.

[1184] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 354.

[1185] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 354.

[1186] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 354.

[1187] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 354-355.

[1188] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 355.

[1189] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 355.

[1190] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 355.

[1191] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 356.

[1192] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 356.

[1193] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 357.

[1194] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 357.

[1195] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 358.

[1196] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 358.

[1197] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 358.

[1198] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 358.

[1199] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 359.

[1200] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 359.

[1201] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 359.

[1202] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 360.

[1203] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 360.

[1204] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 361.

[1205] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 361.

[1206] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 361.

[1207] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 361.

[1208] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 362-363.

[1209] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 363.

[1210] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 363.

[1211] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 363.

[1212] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 363.

[1213] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 363.

[1214] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 363

[1215] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 363.

[1216] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 364.

[1217] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 364.

[1218] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 364.

[1219] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 364.

[1220] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 364.

[1221] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 365.

[1222] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 365.

[1223] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 365-366.

[1224] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 366.

[1225] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 366.

[1226] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 366-367.

[1227] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 367-368.

[1228] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 368.

[1229] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 368.

[1230] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 368.

[1231] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 368-370.

[1232] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 370.

[1233] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 370.

[1234] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 370-371.

[1235] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 371.

[1236] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 371-372.

[1237] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 372.

[1238] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 372.

[1239] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 373.

[1240] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 373.

[1241] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 373-374.

[1242] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 374.

[1243] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 374-377.

[1244] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 377.

[1245] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 377-378.

[1246] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 378.

[1247] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 378

[1248] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 378-379.

[1249] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 379.

[1250] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 379-380.

[1251] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 380.

[1252] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 380.

[1253] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 380.

[1254] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 380-381.

[1255] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 381-382.

[1256] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 382.

[1257] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 382.

[1258] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 382-383.

[1259] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 383.

[1260] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 383-384.

[1261] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 384-385.

[1262] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 386.

[1263] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 386-387.

[1264] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 387.

[1265] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 387-388.

[1266] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 388.

[1267] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 388.

[1268] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 388-389.

[1269] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 389.

[1270] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 389.

[1271] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 389.

[1272] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 389.

[1273] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 390.

[1274] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 390.

[1275] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 391.

[1276] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 391.

[1277] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 391.

[1278] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 391.

[1279] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 391.

[1280] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 392.

[1281] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 392.

[1282] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 392.

[1283] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 392.

[1284] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 392-393.

[1285] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 393-394.

[1286] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 394.

[1287] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 394.

[1288] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 394.

[1289] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 394-395.

[1290] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 395.

[1291] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 395.

[1292] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 395.

[1293] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 395-396.

[1294] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 396.

[1295] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 396-397.

[1296] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 397.

[1297] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 397

[1298] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 397.

[1299] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 397-398.

[1300] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 398.

[1301] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 398.

[1302] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 398.

[1303] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 399.

[1304] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 399.

[1305] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 399.

[1306] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 400.

[1307] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 400.

[1308] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 400.

[1309] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 400.

[1310] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 400

[1311] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 400.

[1312] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 401.

[1313] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 401.

[1314] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 401.

[1315] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 401.

[1316] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 401-402.

[1317] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 402.

[1318] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 402.

[1319] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 402.

[1320] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 402.

[1321] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 402-403.

[1322] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 403.

[1323] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 403.

[1324] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 403.

[1325] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 403

[1326] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 404-405.

[1327] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 405.

[1328] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 405.

[1329] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 405-406.

[1330] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 406.

[1331] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 406.

[1332] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 407.

[1333] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 407.

[1334] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 407.

[1335] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 407.

[1336] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 407.

[1337] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 408.

[1338] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 408.

[1339] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 408.

[1340] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 408-409.

[1341] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 409.

[1342] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 409.

[1343] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 409-410.

[1344] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 410.

[1345] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 410.

[1346] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 410.

[1347] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 410.

[1348] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 410.

[1349] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 411.

[1350] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 411.

[1351] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 411.

[1352] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 411.

[1353] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 411-412.

[1354] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 412.

[1355] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 412.

[1356] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 412.

[1357] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 413.

[1358] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 413.

[1359] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 413.

[1360] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 413.

[1361] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 413-414

[1362] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 414.

[1363] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 415.

[1364] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 415.

[1365] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 415.

[1366] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 415-416.

[1367] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 416.

[1368] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 416.

[1369] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 417.

[1370] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 417.

[1371] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 417.

[1372] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 417.

[1373] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 418.

[1374] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 418.

[1375] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 419.

[1376] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 419.

[1377] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 420.

[1378] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 420.

[1379] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 420.

[1380] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 420.

[1381] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 420.

[1382] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 420-421.

[1383] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 421.

[1384] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 421.

[1385] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 421.

[1386] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 421.

[1387] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 421.

[1388] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 421-422.

[1389] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 422.

[1390] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 422.

[1391] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 422.

[1392] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 422.

[1393] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 422-423.

[1394] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 423.

[1395] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 423.

[1396] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 423.

[1397] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 424.

[1398] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 424.

[1399] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 424.

[1400] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 424.

[1401] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 424.

[1402] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 424.

[1403] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 424-425.

[1404] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 425.

[1405] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 425.

[1406] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 425-426.

[1407] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 426-427.

[1408] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 427.

[1409] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 427.

[1410] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 427.

[1411] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 427-428.

[1412] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 428.

[1413] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 428.

[1414] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 428-429.

[1415] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 429.

[1416] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 429-430.

[1417] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 430.

[1418] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 431.

[1419] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 431.

[1420] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 431.

[1421] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 432.

[1422] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 432.

[1423] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 432.

[1424] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 433.

[1425] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 433.

[1426] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 433.

[1427] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 433.

[1428] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 433.

[1429] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 433.

[1430] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 434.

[1431] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 434.

[1432] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 434.

[1433] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 434.

[1434] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 434.

[1435] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 434.

[1436] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 435.

[1437] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 435.

[1438] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 435.

[1439] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 435-436.

[1440] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 436.

[1441] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 436.

[1442] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 436.

[1443] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 436.

[1444] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 436.

[1445] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 437.

[1446] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 437.

[1447] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 437-438.

[1448] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 438.

[1449] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 438.

[1450] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 438.

[1451] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 439.

[1452] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 439.

[1453] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 439.

[1454] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 439.

[1455] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 439-440.

[1456] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 440.

[1457] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 440.

[1458] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 440.

[1459] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 440-441.

[1460] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 441.

[1461] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 441.

[1462] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 441-442.

[1463] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 442.

[1464] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 442-443.

[1465] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 443.

[1466] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 444.

[1467] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 444.

[1468] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 444.

[1469] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 444.

[1470] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 444.

[1471] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 445.

[1472] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 445.

[1473] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 445.

[1474] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 445.

[1475] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 445-446.

[1476] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 446.

[1477] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 446.

[1478] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 446-447.

[1479] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 447.

[1480] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 447.

[1481] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 447.

[1482] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 447.

[1483] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 448.

[1484] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 448.

[1485] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 448.

[1486] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 448.

[1487] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 448.

[1488] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 449.

[1489] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 449.

[1490] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 449.

[1491] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 449-450.

[1492] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 450.

[1493] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 450.

[1494] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 450.

[1495] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 451.

[1496] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 451.

[1497] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 451.

[1498] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 452.

[1499] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 452.

[1500] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 452.

[1501] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 453.

[1502] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 453.

[1503] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 453.

[1504] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 453-454.

[1505] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 454.

[1506] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 454.

[1507] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 454-455.

[1508] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 455.

[1509] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 455.

[1510] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 455.

[1511] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 455.

[1512] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 455.

[1513] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 456.

[1514] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 456.

[1515] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 456.

[1516] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 456.

[1517] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 456.

[1518] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 456.

[1519] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 457.

[1520] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 457.

[1521] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 457.

[1522] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 457-458.

[1523] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 458-459.

[1524] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 459.

[1525] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 459.

[1526] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 459-460.

[1527] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 460.

[1528] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 460-461.

[1529] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 461-462.

[1530] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 462.

[1531] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 462.

[1532] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 462-463.

[1533] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 463.

[1534] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 463.

[1535] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 463.

[1536] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 463-464.

[1537] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 464.

[1538] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 465.

[1539] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 465.

[1540] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 465.

[1541] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 465.

[1542] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 465.

[1543] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 466.

[1544] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 466.

[1545] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 467.

[1546] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 467.

[1547] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 467.

[1548] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 468.

[1549] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 468.

[1550] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 468.

[1551] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 468.

[1552] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 468-469.

[1553] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 469.

[1554] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 469-470.

[1555] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 470.

[1556] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 470.

[1557] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 471-472.

[1558] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 473.

[1559] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 473-474.

[1560] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 474.

[1561] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 474.

[1562] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 474-475.

[1563] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 475.

[1564] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 475.

[1565] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 475.

[1566] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 475.

[1567] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 476.

[1568] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 476.

[1569] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 476.

[1570] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 476.

[1571] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 476-477.

[1572] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 477.

[1573] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 477.

[1574] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 477.

[1575] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 478.

[1576] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 478.

[1577] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 478.

[1578] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 478.

[1579] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 479.

[1580] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 479.

[1581] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 479.

[1582] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 479.

[1583] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 479.

[1584] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 479.

[1585] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 480.

[1586] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 480.

[1587] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 480.

[1588] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 480.

[1589] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 481.

[1590] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 481.

[1591] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 481.

[1592] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 481.

[1593] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 481.

[1594] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 481.

[1595] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 481-482.

[1596] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 482.

[1597] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 482.

[1598] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 483.

[1599] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 483.

[1600] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 483.

[1601] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 483.

[1602] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 483.

[1603] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 483.

[1604] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 483.

[1605] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 483-484.

[1606] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 484.

[1607] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 484.

[1608] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 484.

[1609] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 484.

[1610] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 484-485.

[1611] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 485.

[1612] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 485-486

[1613] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 486.

[1614] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 486.

[1615] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 486-487.

[1616] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 487.

[1617] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 487.

[1618] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 487.

[1619] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 487-488.

[1620] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 488.

[1621] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 488.

[1622] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 488-489.

[1623] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 489-490.

[1624] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 490.

[1625] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 490-491.

[1626] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 491.

[1627] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 491.

[1628] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 492.

[1629] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 492.

[1630] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 492-494.

[1631] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 495.

[1632] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 495.

[1633] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 495-496.

[1634] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 496.

[1635] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 496.

[1636] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 496.

[1637] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 497.

[1638] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 497.

[1639] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 497.

[1640] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 497.

[1641] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 498.

[1642] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 498.

[1643] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 498.

[1644] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 499.

[1645] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 499.

[1646] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 499-500.

[1647] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 501.

[1648] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 501.

[1649] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 501.

[1650] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 502.

[1651] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 502.

[1652] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 502.

[1653] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 502.

[1654] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 503.

[1655] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 503.

[1656] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 503-504.

[1657] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 504.

[1658] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 504.

[1659] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 504-505.

[1660] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 505.

[1661] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 505.

[1662] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 505-506.

[1663] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 506.

[1664] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 506.

[1665] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 506.

[1666] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 506-507.

[1667] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 507.

[1668] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 507.

[1669] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 507.

[1670] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 507.

[1671] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 507.

[1672] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 508.

[1673] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 508.

[1674] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 508.

[1675] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 508-509.

[1676] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 509.

[1677] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 509.

[1678] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 510.

[1679] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 510.

[1680] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 510-511.

[1681] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 511.

[1682] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 511.

[1683] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 511.

[1684] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 511-512.

[1685] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 512.

[1686] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 512.

[1687] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 512.

[1688] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 512-513.

[1689] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 513.

[1690] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 513.

[1691] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 513.

[1692] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 513.

[1693] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 514.

[1694] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 514.

[1695] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 514.

[1696] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 514.

[1697] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 514.

[1698] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 514-515.

[1699] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 515.

[1700] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 515.

[1701] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 515.

[1702] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 516-517.

[1703] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 517.

[1704] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 517-518.

[1705] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 518.

[1706] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 518.

[1707] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 518-519.

[1708] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 519.

[1709] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 519.

[1710] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 519.

[1711] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 519.

[1712] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 520.

[1713] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 520-521.

[1714] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 521.

[1715] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 521.

[1716] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 522.

[1717] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 522.

[1718] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 522.

[1719] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 522-523.

[1720] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 523-524.

[1721] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 524-525.

[1722] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 525.

[1723] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 525.

[1724] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 525-526.

[1725] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 526.

[1726] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 526-527.

[1727] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 527.

[1728] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 527.

[1729] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 527.

[1730] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 527.

[1731] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 527-528.

[1732] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 528.

[1733] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 528.

[1734] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 528.

[1735] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 528.

[1736] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 528-529.

[1737] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 529.

[1738] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 529.

[1739] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 530.

[1740] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 530

[1741] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 530.

[1742] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 530-531.

[1743] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 531.

[1744] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 531.

[1745] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 531.

[1746] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 531-532.

[1747] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 532.

[1748] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 532.

[1749] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 533.

[1750] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 533.

[1751] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 533-534.

[1752] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 534.

[1753] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 534-535.

[1754] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 535.

[1755] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 535.

[1756] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 535.

[1757] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 535.

[1758] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 535.

[1759] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 535-536.

[1760] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 536.

[1761] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 536.

[1762] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 536.

[1763] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 536.

[1764] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 537.

[1765] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 537.

[1766] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 537.

[1767] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 538.

[1768] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 538.

[1769] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 538.

[1770] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 538.

[1771] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 539.

[1772] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 539.

[1773] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 539.

[1774] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 539.

[1775] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 540.

[1776] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 540.

[1777] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 540.

[1778] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 540.

[1779] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 540.

[1780] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 540-541.

[1781] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 541.

[1782] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 541.

[1783] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 541.

[1784] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 541.

[1785] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 541.

[1786] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 542.

[1787] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 542.

[1788] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 542.

[1789] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 542.

[1790] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 543

[1791] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 543.

[1792] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 543

[1793] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 543.

[1794] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 544.

[1795] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 544.

[1796] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 544-545.

[1797] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 545.

[1798] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 545.

[1799] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 545-546.

[1800] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 546.

[1801] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 546-547.

[1802] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 547.

[1803] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 547.

[1804] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 548.

[1805] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 548.

[1806] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 548

[1807] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 548-549.

[1808] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 549.

[1809] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 549.

[1810] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 549.

[1811] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 549-550.

[1812] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 550.

[1813] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 551.

[1814] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 551

[1815] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 551.

[1816] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 551.

[1817] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 552.

[1818] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 552.

[1819] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 552.

[1820] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 552.

[1821] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 552.

[1822] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 553.

[1823] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 553.

[1824] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 553-554.

[1825] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 554.

[1826] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 554.

[1827] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 554.

[1828] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 554.

[1829] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 555.

[1830] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 555.

[1831] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 555.

[1832] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 555-556.

[1833] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 556.

[1834] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 556.

[1835] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 556-557.

[1836] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 557.

[1837] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 557.

[1838] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 557-558.

[1839] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 558.

[1840] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 558.

[1841] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 558-559.

[1842] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 559.

[1843] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 559.

[1844] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 559-560.

[1845] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 560-561.

[1846] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 562.

[1847] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 562.

[1848] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 562.

[1849] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 563.

[1850] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 563.

[1851] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 563.

[1852] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 563.

[1853] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 563.

[1854] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 563-564.

[1855] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 564.

[1856] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 564-565.

[1857] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 565.

[1858] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 565.

[1859] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 565.

[1860] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 565-566.

[1861] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 566.

[1862] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 566-567.

[1863] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 567.

[1864] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 567-574.

[1865] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 574-579.

[1866] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 579.

[1867] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 580.

[1868] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 580.

[1869] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 580-581.

[1870] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 581.

[1871] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 582.

[1872] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 582.

[1873] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 582.

[1874] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 582-583.

[1875] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 583.

[1876] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 583.

[1877] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 583.

[1878] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 584.

[1879] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 584.

[1880] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 584.

[1881] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 584-585.

[1882] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 585.

[1883] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 585.

[1884] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 585.

[1885] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 586-587.

[1886] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 587.

[1887] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 587.

[1888] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 587.

[1889] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 587

[1890] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 587-588.

[1891] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 588.

[1892] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 588.

[1893] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 588.

[1894] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 588.

[1895] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 588-589.

[1896] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 589.

[1897] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 589.

[1898] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 589.

[1899] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 589.

[1900] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 590.

[1901] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 590.

[1902] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 590.

[1903] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 590.

[1904] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 590.

[1905] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 590-591.

[1906] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 591.

[1907] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 591.

[1908] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 591.

[1909] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 591-592.

[1910] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 592.

[1911] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 593.

[1912] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 593.

[1913] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 593-594.

[1914] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 594.

[1915] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 594.

[1916] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 594.

[1917] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 595.

[1918] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 595.

[1919] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 595.

[1920] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 596.

[1921] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 596.

[1922] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 596-597.

[1923] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 597.

[1924] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 597.

[1925] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 597.

[1926] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 598.

[1927] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 598.

[1928] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 598.

[1929] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 598-599.

[1930] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 599.

[1931] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 599.

[1932] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 599.

[1933] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 600-601.

[1934] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 601.

[1935] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 601.

[1936] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 601.

[1937] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 602.

[1938] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 602.

[1939] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 602.

[1940] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 603.

[1941] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 603.

[1942] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 603.

[1943] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 603.

[1944] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 604.

[1945] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 604.

[1946] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 604.

[1947] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 604-605.

[1948] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 605.

[1949] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 605.

[1950] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 605.

[1951] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 606.

[1952] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 606.

[1953] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 606-607.

[1954] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 607.

[1955] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 607.

[1956] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 607.

[1957] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 607.

[1958] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 608.

[1959] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 608.

[1960] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 608-609.

[1961] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 609.

[1962] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 609-610.

[1963] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 610.

[1964] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 610.

[1965] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 610.

[1966] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 610-611.

[1967] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 611.

[1968] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 611.

[1969] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 611.

[1970] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 612.

[1971] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 612.

[1972] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 612.

[1973] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 612.

[1974] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 613.

[1975] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 613.

[1976] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 614.

[1977] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 614-615.

[1978] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 615.

[1979] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 616.

[1980] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 616.

[1981] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 616.

[1982] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 616.

[1983] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 616.

[1984] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 616.

[1985] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 616

[1986] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 616-617.

[1987] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 617.

[1988] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 617.

[1989] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 617.

[1990] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 617.

[1991] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 617.

[1992] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 617-618.

[1993] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 618.

[1994] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 618.

[1995] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 618.

[1996] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 618-619.

[1997] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 620.

[1998] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 619.

[1999] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 619.

[2000] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 619-620.

[2001] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 620.

[2002] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 620.

[2003] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 620-621.

[2004] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 622.

[2005] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 622.

[2006] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 622.

[2007] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 622.

[2008] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 623.

[2009] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 623.

[2010] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 623-624.

[2011] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 624.

[2012] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 624.

[2013] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 624-625.

[2014] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 625.

[2015] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 625.

[2016] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 625.

[2017] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 626.

[2018] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 626.

[2019] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 627.

[2020] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 628-629.

[2021] Muhammed Fuâd Abdülbâki, (Tahhik, Abdullah Feyzi Kocaer), Müttefekul Aleyh Hadisler, Hüner Yayınları: 629.